Visto y aprobado este libro y
vnm sub geronimo y bu vlen
pa fun y bnes pe jo de la fe en y
taliane tedes s antiguenos y apro
piados vistos por mi

El Bachiller

Juan de Ribera

R. 2550

VIATO

riū ſeu directoriū Juris: ex viſce
ribus ꝛ medullis iuris vtriuſq;
excerptū non ſine magno labo
re et ſingulari induſtria egregij
viri iuriſq; peritiſſimi domini
Joānis berberij feliciter incipit

1528.

de la Compª de Jh de granada

Hoc opuſculum iuris viatorum merito intitulatum in quatuor nature: ⁊ iuris ordine inſequendo diuiditur partes: quaruꝫ prima de criminibus tradit: quia ordo nature eſt primo delinquere ꝙ contrahere per ſe vel per aliuꝫ poſſe. ¶ Secunda vero de contractibus tractat: quia primo quis per ſe vel per alium contrahere dicitur quam teſtari. ¶ Tertia ſi quidem de teſtamētis aperit: quia prius delinquere quaꝫ contrahere poteſt nullus quicquā aliud quā de ſuis diſponere rebus: ⁊ ſi teſtator facere poteſt. Quarta vero de iudicijs abſoluit: quia primo delicta leuia vel grauia eſſe: ſecūdo aliqueꝫ contractū recte ⁊ rite ſtipulatum ſeu ſubſtātialibus veſtitum eſſe vel non: ⁊ tertio vltimas hominibus voluntates/ſiue teſtamenta/ cum ea qua decet ſolēnitate facta fuiſſe iure vel non iure: et ſic rumpenda vel non rumpenda/immo firma manere ncuti quam poſſumus ſcire niſi per rectuꝫ ola iſthec iudiciū deducantur. ¶ Prime vero partis que de criminibus tradit rubrice ſunt ſequentes ſcilicet.

De crimine leſe maieſtatis. folio. iiij.
De adulterijs ⁊ ſtupro. fo.vij.
De raptoribus. fo.ix.
De vi publica. fo.x.
De vi priuata. fo.x.
De homicidio. fo.xj.
De parricidio. fo.xiiij.
De ſortilegijs ⁊ mathematicis. folio. xv.
De falſarijs ⁊ falſis. fo.xvj.
De falſa moneta. fo.xviij.
De falſa nominis mutatione. folio. xix.
De lege iulia ambitus. fo.xix.
De lege iulia repetundarum. folio. xxj.
De lege iulia de annona. folio. xxij.
De lege iulia peculat9. fo.xxij.
De plagiarijs. fo.xxiij.
De ſacrilegijs. fo.xxiij.
De ſeditioſis. fo.xxiiij.
De furtis. fo.xxv.
De furto arborum ceſaruꝫ. folio. xxvij.
De vi bonorum raptorum. folio. xxvij.
De incendiarijs. fo.xxvij.
De abigeis. fo.xxviij.
De receptatoribus. fo.xxviij.
De effractoribus carcerum. folio. xxix.
De crimine expilate hereditatis. fo.xxx.
De termino amoto. fo.xxx.
De collegijs illicitis et monopolis. fo.xxxi.
De crimine ſtellionatus. folio. xxxj.
De ſepulchro violato. fo.xxxij.
De viatoribus exilij et carcerum. fo.xxxij.

De vectigalium ⁊ alioꝝ tributoꝝ indebitoꝝ exactoribus. fo.xxxiij.
De violatoꝛibus immunitatis folio. xxxiij.
De extraoꝛdinariis criminibꝰ folio. xxxiij.
De pluribus extrauagãtibus penis in coꝛpoꝛe iuris compꝛehenſis. fo.xxxiiij.
De calumniatoꝛibus / puaricationibus / et tergiuerſationibus. fo.xxxviij.
De concuſſionibus. fo.xxxix.
De bonis damnatoꝛum ⁊ moꝛtem ſibi conſcientium. fo.xl.
Sequuntur rubꝛice ſecunde partis. Et pꝛimo.
De contractionibus. fo.xlij.
De donationibus. fo.xlij.
De donationibus que ſub modo conditione vel cauſa fiunt. folio. xlvj.
De donationibus inter virum et vxoꝛem et parentum et liberos. fo.xlvij.
De donationibus cauſa moꝛtis. fo.xlix.
De reuocãdis donationibus. folio. l.
De emptione ⁊ venditione. folio. lj.
De locato ⁊ conducto. fo.lviij.
De ſocietate. fo.lxvij.
De communi diuidundo. folio. lxxij.
De rerum permutatione. folio. lxxvj.
De tutelis et curis. fo.lxxvij.
De contractu feudali ſiue feudis. fo.xcj.
Tertie partis ſunt rubꝛice ſequentes. Et pꝛimo.
De vltimis voluntatibus. folio. c.
De ſucceſſionibus ab inteſtato / ⁊ de ſucceſſionibus ex teſtamento ſiue de teſtamentis. folio. ciij.
De ſubſtitutionibus. fo.cviij.
De legatis. fo.cxxviij.
Quarte partis vna eſt generalis rubꝛica: ſcilicet.
De indiciis: ſub qua continentur plures rubꝛicelle. f.cxxxiiij.
Et alia rubꝛica eſt.
De pꝛactica legum regiarum. folio. cliij.
Tertia rubꝛica.
De pꝛobationibus. fo.clxxv.

Explicit tabula Rubꝛicarum.

Incipit viatoꝛiuꝫ
vtriuſqꝫ iuris ab egregio iuriũ
pꝛofeſſoꝛe magiſtro Joãne ber
berij ex oppido Yſſingachũ pa
trie Uellanien̄. oꝛiũdo: quibuſ⸗
nis pꝛõpꝛis ſubtilibus et com⸗
pendioſis iuriſtis / non minus
vtile ꝙ̃ neceſſarium.

Vias ſuas
dñs demõ⸗
ſtret mihi ⁊
ſemitas ſu⸗
as edoceat
me pater lu
minum a ꝗ
oẽ donũ de
ſurſuꝫ. vt Ja.ij.c. ſine quo nihil
quãtũcũqꝫ minimũ / hũana in⸗
choare / mediare vel finire fra⸗
gilitas põt. Naꝫ ſcriptũ eſt Jo.
xv. Sine me nihil poteſtis face
re: tm̄ em̄ poſſumꝰ quãtũ deus
ꝑmittit. Lu.xvij. ⁊ de ꝯſe. di.iiij.
c. queris. Deus em̄ eſt ꝗ operat̄
in nobis ⁊ velle ⁊ perficere pꝛo
bona volũtate. ad Philip. ij.c.
Nã ſufficiẽtia nr̄a ex deo eſt. ij.
ad Coꝛ.iij. Scribit̄ etiã in can.
ꝙ qui ſine ſaluatoꝛe vult hr̄e ſa
lutẽ: ⁊ ſine vera ſapia ſe pꝛudẽteꝫ
fieri exiſtimat: nõ ſanꝰ ſed eger
nõ pꝛudẽs ſed ſtultꝰ eſt. xxvi.q.
ij. Qui ſine ſaluatoꝛe. vtiaꝫ igit̄
dicere poſſeꝫ cũ pſalmiſta. p̄.4
Cuꝫ inuocarẽ exaudiuit me ⁊c.
vt ſi ꝗd dignũ in hoc opuſculo
qđ viatoꝛiũ intitulaui inueniat̄
ad gr̄aꝝ actiones ipſi oĩpotẽti
deo aſcribat̄ corrigẽdi emẽdã⸗
diqꝫ meis maioꝛibꝰ relinquitur.
Uerꝝ qꝛ in oĩ opere quattuoꝛ ſo⸗
lẽt cõcurrere ad eiꝰ perfectiõeꝫ
cauſe: efficiẽs vcꝫ matialis foꝛ
malis ⁊ finalis. Qualr̄ he cauſe
huic opuſculo ꝯueniãt cõgrue
pꝛeponẽdũ cẽſui. Efficiẽs quip
pe fuit redigẽdi aliq̃ pꝛactica⸗
bilia iuris hincinde diſꝑſa in vnũ
paruũ ⁊ poꝛtatile volumen qđ
viatoꝛes ⁊ ſignãter aduocati ⁊
ꝯſiliarij curiaꝝ qui ſepe diſcur⸗
rere hn̄t pꝛouĩcias in eo aliqͩ
pꝛactice remẽoꝛari valeãt. Et lꝫ
gr̄a breuitatis in hoc opuſc̄lo al
legẽ dũtaxat tex. glo. ⁊ ratiões:
caſus decidẽtes: in oĩbus tñ ſẽ
per tã veterũ ꝙ̃ modernoꝝ am
plexꝰ ſuꝫ doctoꝝ iuris vtriuſqꝫ
ſn̄ias ſine quoꝝ doctrĩa nil me
quiſq̃ egiſſe ꝯiectet ⁊ arbitret̄.
Sed qꝛ ſi ipſoꝛũ recitaſſeꝫ opi⸗
niões ⁊ iuriũ adduxiſſeꝫ ꝯcoꝛ⸗
dãtias mlt̄aſqꝫ ſubtilitates ꝗs
doctoꝛes tãgũt: parũ tñ in pꝛa⸗
ctica occurrẽtes deduxiſſeꝫ: no
men opis defeciſſet cuꝫ nõ vie:
ſed ſtudio vel camere magis cõ
ueniſſet. Ob id perfũctoꝛie pꝛa
cticabilia inducẽdo trãſiui. Ma
terialis vero ex hũanis actibꝰ ſu
mit oꝛiginẽ: nã circa.iiij. vt plu
rimũ hũani ꝯſiſtũt actꝰ: qꝛ aut
circa delicta aut circa ꝯtractus
aut circa vltias diſpões aut cir
ca iudicia ſup quibꝰ materiale
huius opis ſudaui. Foꝛalis vero
erit.iiij. partes deſcribet̄. Qua⸗

tum pria crimīa ⁊ penas eoꝝ cō
pleBit. ſcd'a ↄct9 ⁊ ī eis reqſita ī
ſinnabit. tertia vō q̄ ⁊ q̄les ſint
extreme hoīꝫ volūtates mōſtra
bit q̄rta vō ⁊ nouiſſia q̄lr actio
nes ex p̄miſſis crib9 ↄctib9 ⁊ vl-
timis volūtarib9 deſcēdētes ad
pria iudiciaria reducanť edoce
bit. ⁊ q̄ꝑ ſine opuſclo foret rei
publice ſatis ꝓuiſuꝫ tñ qꝛ ſm ꝓ
poſita ac mores hoīꝫ ⁊ varieta-
teꝫ tp̄oꝝ iura alr ⁊ alit p̄ctice ap
plicātur ſinalē hui9 opuſculi eē
ſpero cām ꝙ noui iuris ⁊ p̄ctice
tirones ī eo legētes ⁊ ꝓficiētes
deū ꝓ cōmiſſis meis indulgeat
exorabūt futurā eſſe cōiecturā
qd' donet altiſſimus.

Oſſet lectores
dubitare q̄ fuerit cā ꝙ
primū de criminibus
et eorū penis ꝑpoſui
tractatū deīde ↄct9. tertio vlti-
mas volūtates. Poſtre. vō iudi
cia ſubiūxi. Quib9 ſi nature or-
dinē ſpectēt facilis pꝫ rñſio. Nā
ordo nature eſt pri9 delinq̄re q̄
ↄhere. Deinde pri9 ↄhere poſſe
p ſe vl p aliuꝫ q̄ teſtari. ⁊ prius
poſſe teſtari q̄ p ſe ī iudicio exi
ſtere ⁊ iſte ordo eriā ī iure ꝓbať
Nā videam9 et pueros grādiu-
ſculos excedētes etatē ſeptē an
norū delinq̄re poſſe. d' cōſe. diſt.
iiij. paruli. Nā triā ſūt q̄ ſupplēt
etateꝫ malicia vt ī. c. iuuenis de
ſpōſa prudētia. c. ſi. d' deſpōſa. i-
pube. ⁊ doli capacitas in. c. j. de
delic. pue. ⁊. C. ſi aduer. delic. l. j.
⁊ d' penis īpunitas. Et qd' plus
eſt p̄t deportari pupill9 ⁊ ſic cri
minalr puniri. l. ſi arrogati ī p̄n
ci. ff. d' tute. facit optīe. l. pupill9.
ff. d' reg. iu. gl. i. l. clax. C. d' auto.
p̄ſtā. ⁊ ī. c. j. d' delictis puerorū q̄
dicūt ꝙ oē delictū cadit ī puer
p̄ter delictū carnis. Scd'o dixi
ꝙ pri9 p ſe vel p aliū hō ↄhit q̄
teſtari poſſit. Nā notū eſt de iu
re ꝙ īpubes nō pōt teſtari ⁊ tñ
pōt obligari ex ↄcm tutorꝫ. l. pu
pil. ī p̄n. ff. d' auto. tuto. faciūt q̄
legunť ⁊ notanť ī. l. j. ⁊ ī. l. pupil.
ff. d' noua. ꝙ aūt pri9 poſſit teſta
ri q̄ eē ī iudicio pꝫ qꝛ pubes fa-
ct9 teſtari pōt dū tñ talis ſit pu
bes cui teſti factio actiua nō ſit
interdicta vt pura qꝛ ī ptāte fu-
rioſ9 ꝓdig9 interdict9 ſurdus ⁊
mut9 capite minut9 ⁊ ſiles de q̄
bus ī gl. ſi. inſti. q̄. lꝫ fa. teſta. vel
nō. ⁊ p totū titulū. ff. eo. Nec eſt
neceſſaria curatorū autoritas
p gl. q̄ reputať ſinglaris ī. l. au-
relio. ff. d' liber. lega. ī iudicio āt
eſſe nō p̄t p ſe. l. cū ⁊ minores.
C. ſi aduer. rē iudi. l. ī reb9. C. q̄
leg. pſo. Licet fallat in bñficiali
bus p. c. ſi annū. xv. de indi. lib.
vj. Ex quibus dictū nature ⁊ iu
ris ordinē inſeq̄ndo partes p̄-
dictas hui9 op̄is ita ſubordina
ui. Quarū q̄dē partiū primū ag
gredior de criminib9 ⁊ a maiori
bus ↄtexere incipio. Inter q̄ pri-
mū locū occupat leſe maieſtatꝫ
crimen ⁊ quia due ſunt maieſta

tes: diuina valet ⁊ humana a di
uina exordiū ſatio.

De crīe leſe maieſtatꝫ. Rub.

Erito hec ru
brica preponiť qꝛ
longe grauius eſt
eternā q̄ tp̄alem
ledere maieſtateꝫ
c. vergētis ī fenū de hereti. ⁊. C.
eod'. aut. gazaros. et. xxiij. q. v. ſi
apud ⁊ q̄ ī religionē diuinā cō-
mittit ī oīm fertur iniuriā ⁊ pu
blicuꝫ crimen cōmittit. l. mani-
cheos. C. eo. ti. ⁊ ī aut. vt non lu
xuri. homi. ↄ naturaꝫ col. vj. Et
lꝫ diuina ipſa maieſtas occulte
et manifeſte offendať qꝛ occul-
torū ſol9 deus eſt cognitor. nec
taliū cognitio ad forum ptinet
hūanū. c. vt nrm. §. porro vt ec
cleſiaſtica bñficia ſine dimi. cōſe.
ſicut d' ſimo. ī ſi. xxxij. diſt. erube
ſcāt. de his p q̄ ipſa diuīa pote-
ſtas palā offendiť p̄ns ē tracta
tus ⁊ lꝫ plura dici poſſēt: d' hoc
crīe q̄t modis cōmittiť: q̄s mo-
dos ſigillatim exprimere forte
eſſet homies ſenſuales ⁊ rōnis
exercitio carētes ad mala peio-
raq̄ ꝓuocare ſatꝫ. dcīn arbitror
ſic ꝙ tales capitaliter puniant
ī noluerit p tex. ī aut. p̄di. vt nō
luxu. ho. Que pena merito infli
giť: qꝛ nō debem9 illius oppro-
briū multū dimittere q̄ nr̄a pro
bra deleuit. c. in nōnullis. de iu-
deis ⁊ illa eſt pena p̄ncipaliū q̄
iura nō ↄtētanť quinimo etiaꝫ
patrū iniq̄tatē in filios puniūt
etiā nō infectos illo crīe. ſ. amiſ
ſione ⁊ priuatiōe bonoꝝ pater-
norū ⁊ portiōis eiuſdē. c. cū ſm
leges. d' her. li. vj. lꝫ regĺariter fi-
lius p p̄re nec vn9 ꝓ delicto al-
teri9 puniať. Ezechi. xviij. c. ⁊. j.
q. iiij. ī ſūma. ⁊. c. nulli9. Sed ſi fi
lij cēnt ex eoꝝ ꝓpria pſona infe
cti illo crimine punirenť vti pa
ter capitaliter per. d. auto. vt nō
luxu. ho. in duobus tñ caſibus
ſaluantur bona filijs. Primo ſi
re uelet heres ī paternā p lecta
et nota. et in. l. q̄ſq̄s. C. ad. l. iul.
maie. ⁊ in. c. vt inq̄ſitiōis de he-
ticis lib. vj. Scd'o ſi tāto tp̄e bo
na poſſederint ꝙ legitime p̄ſcrī
pſerūt. de here. c. ſi. lib. vj. Dos
tñ vxoris heretici voluit allega-
re. c. ſi. q̄. ſi poſt mortē heretico-
rum extra. d' p̄ſcrip. li. vj. dictuꝫ
eīn. c. ſi de here. nihil loquiť d' di-
cta p̄ſcriptiōe nō confiſcať niſi
ſciēter cū heretico ↄtraxiſſet. c.
decreuit eo. ti. li. vj. ⁊ hec eſt pe-
na legalis: q̄ cōiter exercetur p
ignē: qꝛ viui cōcremanť. iuxta
illud euāgelij. Joā. xv. Si q̄s nō
māſerit ī me mitteť foras ſicut
palmes ⁊ areſcet ⁊ colligēt cū ⁊
in ignem mittēt ⁊ ardet. de quo
hꝫ p nota. in. c. ad abolendam
de hereti. Jure aūt cano. pu-
niunť heretici: qꝛ excōicanť di-
ſpoliāť ⁊ curie ſeculari tradunť
⁊ bona cōfiſcanť ⁊ auferunť di-
cto. c. ad abolendā ⁊. c. excōica-
mus. de here. ⁊ in. c. cū ſm leges.

co.ti.l.(.vj. que quidē autoritas
Joā.de qua in.d.c. ad abolēdā
per doc.hoc mō exponiť. Si q̄s
nō māſerit in me.ſ. per fidē fir=
mā ⁊ ſimplicē ⁊ purā.c.j. in pri.
de ſū.tri. Sed ſi ab ea exorbita
uerit mitteť foras.i.extra cōio=
nē eccľie ſiue ſit cleric9 ſiue lai=
cus: ⁊ mitteť foras per ſniaꝫ ex
cōicatiōis quāꝗ̃ ſint hodie ex=
cōicati ipſo iuř.e.ti.excōicam9.
l.j.⁊.l.ij.⁊.c. ad abolēdam ſicut
palmes.i.ſicut hō infideľ ⁊ mor
tu9 cū in eo ſit oīno gr̄a dei exti
cta.de re.eccľ.nō ali.c.ſi q̄s pre
ſbyteroꝝ. Areſcet. Si laic9 ſit ꝑ
iudicꝫ eccľi.ꝯdēnatiōeꝫ ⁊ curie
ſecľari traditōeꝫ ⁊ pene corꝑaľ
executiōeꝫ. Si vō cleric9 ſit per
ſiľeꝫ ꝯdēnatiōeꝫ ⁊ ſniaꝫ degra=
datōeꝫ.c.cū nō ab ho. de iud.c.
degradatio.de pe.li.vj.ac curie
ſcľari tradi.⁊c. Et colligēt.ſ.ꝑtā
tes ſcľa.⁊c. Eū.ſ.laicū per dāna
tiōeꝫ corꝑaľ pene ⁊ executiōeꝫ.
Clericū vō ī foro ſuo recipiēt vt
⁊ datā ꝑ eos pe.ꝯtra eū exeq̄n.
⁊c. Et in ignē mittē. miſtri ſecľa
riū ꝑtātū ꝺ eoꝝ mād.⁊ ardebit
i.ad lr̄aꝫ tradeť igni ⁊ cōbureť.
Et ex hac auc.ſic expoſita ſatis
pōt coligi id qđ hr̄ ⁊ notať in.c.
nouim9.de ver.ſig. Lex ēt hūa=
na in hac pena ꝯcordat. Dicit
eñ tales vlti.ſuppli.puniēdos.
C.de heř.l.arriani. qđ vult ſup
pliciū.l.mortē interpretať.ff.de
penis.l.vlti.⁊ viui ꝯcrematio.ff.
de pēis.l.capitaliū. Hāc ēt pe=
nā ſic interꝑtatā eſt gn̄alis ꝯ=
ſuetudo ſm quā igni tradūtur
h̄re nō ſolū ſm legē euāgeľ.ſed
ēt hūanā: necnō gn̄alē ꝯſuetu=
dinē eſt debita hec pena. Scđa
pēa oim bonoꝝ publicatio ⁊ cō
fiſcatio: vt in.d.c.vergētis. ⁊.c.
cū ſm.ll.in duob9 tñ caſib9 reſ=
nātur liberis. Prim9 ſi liberi re
uelauerit, hereſiꝫ paternā.c. vt
inq̄ſitiōis.de heř.li.vj.c. vt inq̄
ſitōis.volnit alleg.c.vt offm̄ de
heř.li.vj. Scđo ſi tāto tpe poſſe
derit ꝙ preſcripſerit. c.ſi. co.ti.
Sed qr bona nō ſunt ſemꝑ ab=
ſolute ꝯdēnata audiui dubitať
de ſeq̄ntib9: vcꝫ an bona feuda
lia vel emphiteot.ꝑtineāt fiſco
vel dño feudi ſeu emphiteoſis.
Et lꝫ ꝑla dici poſſēt vitas eſt ꝙ
ꝑtinēt dñis feudoꝝ et ēphiteo.
ar.l.j.⁊.l.ſi fili9. C.de bo.dā.et.l.
fi.§.ſi li.ff.e.ti.⁊.li.iij.§.vtrū.ff.
de minori.⁊.l.res vxori. C.de do
na.inter vi.⁊ vxo. Dotes vō ſal
ue ſunt vxorib9 niſi participa=
uerit ī crīe.c. decreuit. de here.
li.vj. Altera vō erat dubitatio
de alijs bōis feudal. vel emphi
teo. ſitis in diuerſis territorijs
cui applicēť an dño vbi ꝯdēnať
an vō dño vbi ſita ſint. Et dicē
dū breuit ꝙ ſi dñs domicilij vel
rerū habeat fiſcū tūc bona que
ſunt ī loco domicilij occupabū
tur ꝑ fiſcū domicilij. Et maxie
qr propꝰ forus eſt domicilij vt
qui hr̄e ex habilitatōe gl.no.in
c.ſtatutū.§.cū aūt ſuꝑ vbo oli.

de reſcrip.li.vj. pro q̄.l.iij. C.de
bo.vacā.tꝫ ꝙ fiſc9 territorij oc=
cupat bona in ſuo territorio va
cātia. facit.l.tutores.§.heřs.ff.
de admi.tuto.⁊.l.ſi qn̄.et.l.fi.C.
de bo.vacā.⁊ hāc ſniaꝫ tenēt cōi
ter doc.in d.iurib9.⁊ in.c.poſtu
laſti.de fo.ꝯpe. Pro q̄ ſnīa facit
l.fora.§.ſi vō.ff.de cēſi. Nec di=
ſtiguo an iuriſdi.illa tꝑalis ꝑti
neat laicis vel clericis: qr eccľia
hñs iuriſditiōeꝫ tꝑalē vēdicat
ſibi iura pncipū per lec.⁊ no.in
cle.j.de here.⁊ in.c.qr diuerſita
tē de ꝯceſ.preb. Notadū tñ eſt
ꝙ ſi ꝯdēnat9 ſit ꝑſona eccľiaſti
ca: tūc bona nō applicanť fiſco
ſcľari: ſed eccľiaſtico.vt i.d.c.ex
cōicam9.§.ſi vō clerici ꝙ ſi plu
res ſint eccľie pro rata iter eas
diuidiť per.c.relatū de teſta.cū
ibi notatis: et vt gn̄alis quedā
habeať ad penas canōicas do
ctria q̄ ſinglis deſeruiet titulis
habem9 preſupponere ꝙ cano
nes obſuāt octo modos proce
dendi in correptiōe quorūcūꝗ̃
crioſoꝝ quoꝝ prim9 eſt mōitio:
vt deſiſtat. Excōicatio ſi nō pa
reāt. Suſpēſio bn̄ficioꝝ ſi diffe
rāt. Priuatio bn̄ficij ſi perſeue
rent. Suſpēſio ordis ſi obſtiate
ꝯtēdat. Jntruſio ī monaſteriū/
ſi īdurati exiſtāt. Perpetui car
ceris mācipatio ſi incorrigibi=
les exiſtāt. c. quāuis de pēis li.
vj. qui carcer eſt penalis: licꝫ ſe
cus iure ciuili q̄ nūꝗ̃ carcer eſt
penalis.ff. de pēis.l. aut dāna.
§.ſolēt.⁊ vltimū qđ hꝫ eccľia eſt
degradatio in ꝑn̄tia officialiū
tꝑaliū que pro tacita remiſſiōe
hr̄e ſit tñ cū ꝓteſtatiōe ꝙ mors
nō ſeq̄tur: ⁊ hoc vltimū probať
clare per.c. nouim9 de ver. ſig.
Primū vō.ſ.de monitiōe ꝓbať
in.c.ꝯtigit de ſnia excōicatiōis
ī anti.⁊ ī.c.vnı.de vita ⁊ ho.cle.
li.vj. Scđm probať in.c.cler.ar
ma.de vi.⁊ ho.cle. Tertiū vō ꝑ
c.preterea.de vſu. Quartū.ſ.ꝑri=
uatio bn̄ficij: probať per.c. cuꝫ
deli. in fi.de acc. Quītū probať
per.c.cū nō ab hoīe.de iu. Sex
tū probať ꝑ idē.c. cū nō ab ho.
Septimū probať per.d.c.cū nō
ab ho. Octauū probať per.d.c.
nouim9.de ver.ſig. Ad hoc vide
gl.in.c. ad reꝑmēdā.de off.ord.
Aduertēdū tñ eſt ꝙ predi.ordo
penaꝝ nō ſemꝑ obſeruať: qr cri
mē pōt eſſe adeo graue graui9
vel grauiſſimū: ⁊ reip.eccľiaſti.
ſcādaloſuꝫ ꝙ omittereť iſta ſolē
nitas ordis ⁊ ſtatī ꝓcedereť ad
degradatiōeꝫ ⁊ curie ſcľari tra=
ditiōeꝫ puta ſi delinq̄ret.j. c.le=
ſe maieſtatis tꝑalis vel diuīe ⁊
obſtiate ꝑſeueraret: ꝺ q̄.ſ̄.dcm̄
eſt infra lati9 videbiť ſuo loco ⁊
ſic poſſem9 de alijs ſilib9 ſcāda
loſis ⁊ grauiſſimis crib9 dicere
⁊ exēplificare: ſed ꝑmiſſus ordo
ſeruať in grauib9 vel leuib9/in
quib9 nō tm̄ legiť vľ ſcādalizať
reſp. Poſſum9 ergo facere vnā
reglaꝫ gn̄alē ex mēte pređ. iuriū
⁊.c.tue de pēis.cū vtrobiꝗ̃ no=

ſtoꝝ ꝙ hoīes hītātes dictā pro-
uīciā ſunt pauprimi miſeri ⁊ pā
noſi ita ꝙ vix hñt de q̄ educeñ:
aut operiātur. Si q̄s cupit eiꝰ
hr̄e cōfines q̄tuor traditos pu-
tet ab oriente rodanū ⁊ maximū
inter gallos fluuiū ⁊ ab occidē-
te pyreneos mōtes galliā ab hi
ſpāia interſecātes ab auſtro v̄o
mari mediterraneo agitatꝰ/ ⁊ a
ſeptētriōe frugiferis ex agro lu-
gdunēſi. vſq̄ ad albiā cōtinuis
mōtibꝰ ab aq̄tania ſecernitꝰ: de
qua dicere poſſuz: hec eſt terra
ī quā introduxit me dn̄s: vt per
eā ad req̄ez veniā ſēpiternā. Ad
ꝓpoſitū igit̄ rediēs hoc leſe ma
ieſtatis crimen multis caſibꝰ ⁊
mōis ↄmittit̄. Primo q̄ñ ↄtra per
ſonā pn̄cipis vel ↄtra rēpu. pra
ue aliq̄ moliunt̄. Sc̄do q̄ñ ſuoꝝ
officiarioꝝ quos ipſe princeps
partes ſui corpis reputat pſo-
na offendit̄. Tertio incidit qui
qualrcūq̄ iuuat hoſtes armis
pecūia vel ↄſilio. Quarto q̄ ſubie
ctos nitit̄ facere rebelles. Qui-
to incidit q̄ facit ſeditiōez in ci
uitate vt ingratꝰ occidat̄ vt pn̄
ceps vel illi q̄ circa latꝰ eiꝰ mili
tāt. Sexto q̄ ſumit arma vel oc-
cupat loca ↄtra rēpu. Septio q̄
accuſatuz de hoc crīe de cuſto-
dia patit̄ exire. Octauo q̄ obſi-
des ſine iuſſu principis occidit
vel interficit. Nono q̄ de proui
cia nō diſceſſit cū ei ſuggeſtū ſit
Et iſte caſus eſt in. l. ij. in pn̄. ff.
ad. l. iu. mai. quā gl. adaptat ru

brice. C. vt oēs tā ci. q̄m mi. iudi-
ces poſt admiſtra. depo. per. l.
dies in ci. vel locis certis pma-
neāt occaſiōe ſupra per. d. gl. ex
pn̄. l. vnice eiuſdē ti. dū dt poſt-
q̄m ſuggeſtū fuerit audeat rece-
dere d loci q̄ rexiſſe noſcit̄ an-
teq̄m. l. dierū ↄſtitutus nūerus fi
niat̄. Qui tex. loq̄tur ēt in duci-
bus ⁊ comitibꝰ: vt ibidē appet.
Sed in v̄itate dictio negatiua ī
pn̄cipio. d. l. ij. multū aduerſat̄
illi ītellectui: q̄ꝛ. d. l. vnica. C. vt
oēs ⁊c. prohibet ne intra l. dies
diſcedāt. Et. d. l. ij. punit nō di-
ſcedētes: dū dt q̄ de prouīcia cū
ei ſuggeſtuz eſſet nō diſceſſerit:
q̄d declarat li. iij. ff. ad. l. iul. ma-
ie. in fi. ibi dū dicit q̄ cūcti pui-
cia ſuggeſtū ē exitū ſuggeſtoriū
tradidit. Ecce quō eſt īpoſſibi-
le ꝙ ↄuēiat ille intellecꝰ gl. Pu-
tabaz igit̄ poſſe ſane adaptari
hūc ītellectū hoc mō. Pn̄ceps
in locū capitanei alicuiꝰ fortali
cij vel caſtri aliū ſubrogauit for
te amorū hñs ſuſpectū mādan
do amoto: vt ī ſui locū ſubroga
to ſuccedat. Ille amotꝰ nō vult
obtēpare nec diſcedere ſed vo-
lūtati pn̄cipis reſiſtit: qui caſu
penā mortis incurrit. p. c. ſi q̄s.
de maio. ⁊ obe. Et maxīe ex eo ī
curreret vt̄ leſe maieſt. cri. q̄ꝛ ibi-
dē remanēdo ↄtra volūtatē pn̄
cipis de ipſo ſuſpicātie aim pro
dendi hr̄e vr̄: ⁊ iō in penā. l. iul.
maie. per. d. l. in pn̄cipio īcidit.
Et hic intellectꝰ ↄmode poteſt

adaptari ſup quo legētes cogi
tabūt. Decio q̄ priuatū carcerē
exercuit. C. de pri. carc. l. vnica.
Undecio q̄ fabricat falſaz mo-
netaz. C. de fal. mo. l. pe. Et iſtis
oībus caſibꝰ pena capital̄ infli
git̄ per. d. l. ⁊ tex. in. l. j. ij. iij. ⁊. iiij
ff. ad. l. iul. maie. ⁊ in. l. quiſq̄s. C.
eo. de ↄfiſcatiōe aūt bonoꝝ nō
eſt exq̄rēda alia doctria q̄m. d. l.
quiſq̄s q̄ ſatis clare apit penas
corpoꝝ ⁊ bonoꝝ tā quo ad pn̄ci
pales ↄmittētes q̄m ēt eoꝝ ſucce.
⁊ fautores. Et hec dcā ſufficiāt.

¶ Sequitur rubrica de adulte
rijs: ſtupro: inceſtu ⁊ lenocinio.

Multi indocti iu
dices eorū ſalutis
imemores ac pre-
cepta diuia canōi
ca ⁊ ciuilia ↄtēnen
tes ⁊ ad fabulas ſe ↄuertentes
huiꝰ crīs penas īponere diſſi-
mulāt. Et vtinā mēorit tenerēt
illd ꝓſ. xxxix. Da mihi ītellectū
⁊ ſcrutabor legē tuā ⁊ cuſtodiā
illā in toto corde meo. Quis eſt
q̄ negabit adultari nō eſſe vnū
de ꝓceptis. l. diuīe: vt in Exo. le
git̄. xx. c. cuiꝰ pēa erat ex. l. diuīa
lapidatio. Deut. xxij. c. xxxij. q.
v. c. ſatis ⁊ parit̄ legis canonice
⁊ ciui. q̄ talē ↄcupiſcētiā prohi-
bēt: vt in ti. ad. l. iul. de adul. ff. ⁊
C. ⁊ de ti. in anti. Quaꝝ legū iu
dices huiꝰ ſcl̄i miſtri q̄ ſunt diſ
ſimulēt peccāt: q̄ꝛ nō pōt illā iu
dex remittere. Nam legū pene
nō ſunt in ptāte iudicis ſaltē in

totū. l. j. §. j. ff. ad turpil. l. ordie
rū. ff. ad municip. de quo in. l. et
ſi ſeuerior. C. de his q̄ not. infa.
hodie tñ iudices quo zelo neſci
tur adultia pro fabulis reputāt
q̄ſi videant̄. d. legū rephēſores
Ob q̄d nobis accidūt diſcordie
plurie. Naz cauſe ꝓpter q̄s pax
ī terris nō eſt: aſſignat̄ ſex p gl.
ſup verbo pacē verti ⁊ ſolēt red
di ſex cāe. l. c. ad apl̄ice. de re iu.
li. vj. Inter q̄s pria adducit̄ illa
qua nō puniūt maleficia. Ultia
v̄o aſſignat̄: q̄ꝛ nō ſeruamꝰ pre
cepta dei. Et vtinā deꝰ talia de
licta ī iudices diſſimulātes pu-
niret ⁊ nō gn̄alr̄ vlciſceret̄. Cōſi
derēt igit̄ iudices ꝙ eoꝝ ptās a
deo eſt. Jo. xix. nō haberes ptā-
tez aduerſum me vllā niſi datū
eſſet tibi deſup. Et cū a deo ptā
tē habeāt faciāt igit̄ que. l. diui
na parit̄ ⁊ hūana iubēt. Et q̄ꝛ ex
adultio oīa pene crīa ꝑficiſcūt̄.
violētia: iniuria: hōicidiū: per-
iuriū: falſa teſtīonia: ⁊ aliq̄tiēs
ſimul cū eo ſtuprū et lenociniū
ↄmittit̄: ob q̄d ſub vna rubrica
claudūt̄: merito leges propt̄ eiꝰ
enormitatē de eo trāſigere non
pmittūt. C. de trāſ. l. trāſigere. ⁊
in. l. de crīe. C. ad. l. iul. de adul.
Primo igit̄ vidēdū eſt qualr̄ iure
ciuili ↄmittāt̄ adulteria ſtupra
⁊ lenocinia: demū que ſunt eoꝝ
pene. Et prio videamꝰ de adul-
teriol q̄d ↄmittit̄ iure ciuili: tūc
pn̄cipaliter q̄ñ mulier caſtitatē
matrionialē cū alio viro violat

l.inter liberas.ff.eo qđ ꝺ iure ci
uili tm̄ ꝓcedit qꝛ mulier virū ꝺ
adulterio ꝺferre nō pt.l.j.C.eo.
ſꝫ ꝺ iure canōico vt.J.dicet mu⸗
lier poſſit accuſare ꝺ adulterio
ꝑ.c.maritꝫ.⁊.c.itellexim⁹ ꝟſi.ꝙ
circa.e.ti.qđ nō faceret niſi a vi
ro ēt cōmitteret. Sꝫ dndū eſt ꝙ
adulteriū ꝓꝑe ē i muliere ipro⸗
prie ꝟo i viro ꝗ ad accuſatiōes.
Sed ꝗ ad penas legales vterꝗꝫ
punit ꝓ intereſſe reipublice vt
ſubiicet.pena āt hu⁹ crīs va⸗
riatur ſm variationē ꝑſonarū.
Nā alia viro alia vxori iponit.
viro pena mortis infligit. Nāꝫ
ſacrilegos nuptiarū gladio pu
niri opꝫ.l.ꝗuis i fi. C.eo.ti. nec
eſt dicta pena correcta i viris.ꝑ
iura nouiſſime autoritatis vt
vult glo.in.d.l.ꝗuis.In mulie⸗
re ꝟo qꝛ fragilior eſt imutat per
aut. Sed hodie ibi ſignari mu⸗
lieres hodie verberant ⁊ mona
ſterio tradūtur data facultate
illā marito biēniū recōſiliādi ꝗ
lapſo viro intra biēniū mortuo
adultera habitu ſuſcepto mōa
ſtico: i monaſterio truſa dū vi⸗
uit habitat duab⁹ partib⁹ pro⸗
prie ſubſtātie liberis ſi habeat:
tertia ꝟo monaſterio applican
dis. Sed ſi liberos non habeat
parentib⁹ tertia pars applicat
bonorū ⁊ due monaſterio. Nō
ſtantibus vero liberis neꝗꝫ pa
rētibus vel etiā ſtantib⁹ parēti
bus conſcijs crīs oīa bona mo
naſterio querant. Sed ſi pactū

fctm̄ fuiſſet inter virū ⁊ vxorē ꝺ
lucrādo dotē in totū vl i parte
illa pacta ſuāda ſūt ſiue crīalr
ſiue de crīe agat ꝑ.l.fi. C.ꝺ pac.
cōuē.⁊ i.l.ſanctio legū.ff.de pe⸗
nis ⁊ ſcdm doc.in.d.aut.ſed ho
die. Nūc qualr ſtuprū cōmitta
tur ꝗritur. Et dicēdū eſt ꝙ pro⸗
prie cū ꝟgine ⁊ large capiendo
etiā cū vidua honeſte viuente.
inſti.de pu.iud.§.l.iul.i fi. ⁊ i.l.
ſtuprū.in fin.ff.ad.l.iul.de adul.
et in.l.inter liberas eo.tit. Stu
pri ꝟo pena ꝑiter variat ſm va
rietatē ꝑſonaꝝ. Nā ſi cū pueris
vaſe ꝓhibito nephādū eſt gla⸗
dio vltore pēa capitꝭ punit. C.
eo.l.cū vir. Si ꝟo cū femina va
ſe ꝑmiſſo naturalr ꝯmittit ⁊ cō
mittēs als ſit hōeſta ꝑſona me
dia ꝑte bonoꝝ ꝑ publicationē
mulctat ꝙ ſi hūil ꝑſona fuerit
relegat ⁊ in corꝑe coercet puta
qꝛ ꝺportat i iſulā.ff.ꝺ qō.l.ſi qs
viduā facit qđ hr iſti.ꝺ pu.iud.
§.Itē lex iul.ſꝫ ſi ꝑ vim fieret ca
pite pūit iſti.ꝺ pu.iu.§.fina ūt.
¶ Sciēdū tn̄ ē ꝙ ſollicitatores
mulierū nuptaꝝ ad ifringēduꝫ
mrīmoniū vl dātes intelligere
ꝟginib⁹ ꝙ volūt eas vxores vt
corrūpāt extraordinarie puniā
tur arbitrio iudicis.l.j.i pn.ff.ꝺ
extraor.cri.qđ ꝓcedit ſine vi: qꝛ
ſi cū vi diſtinguēduꝫ eēt: qꝛ aut
ipemet ꝗſollicitat aut intꝑellat
vꝫ facit aut ꝑ aliū fieri facit ⁊ ſi
ꝑ ſe aut ꝑuenit ad actū ⁊ tūc in
dubitāt capite puniūt aut nō ꝑ

uenit ad actū ⁊ tūc diſtiguēdū
ē: vt i gl.l.ſi qs nō dicā ra.ꝺ epi.
⁊ cle. Si qs āt nō ifert vꝫ ꝑ ſe ſꝫ
ꝑ interpoſitā ꝑſonā: et tūc ſu⸗
mus in teris in.l.j. §.fi.ff.de ex⸗
traor.cri.cui⁹ tenor talis ē. Qui
puero in ſtuprū adducto ab eo
vel corrupto comite ꝑſuaſerit
aut mulierē puellā ve iterpella⸗
uerit ꝗdve ipudicitie grā fece⸗
rit donū ꝓbuerit ꝑcipue ꝗ ꝗ is
ꝑſuaſerit ⁊ dederit ꝑfecto flagi
tio puniant capite imꝑfecto in
inſulā deportat icorrupti comi
tes ſummo ſupplicio afficiunt.
¶ Itē no. ꝙ ꝗſi tutor ſtuprauit
eā cui⁹ fuit tutor deportat ⁊ bo
na fiſco vendicant: ꝑ.l.cāe.C.ſi
qs eā cui⁹ tu.fue.corru. Et idē
in curato.ꝑ.l.qui pupillā.ff.eo.
Itē mulieres ꝗ ſeruis proprijs
ſe immiſcēt capitalr ⁊ alijs pe⸗
nis: de quib⁹ in.l.j. C.de mulie.
ꝗ ſeruis proprijs ſe imiſcēt pu⸗
niunt. Et qꝛ parū hoc eſt iuſta
vide in.d.l.vnica.vbi clare. Sꝫ
qꝛ cū adulterio et ſtupro aliqñ
cōcurrit inceſt⁹: pena ei⁹ variat
ꝑ ſciētiā ⁊ ignorātiā: nā ꝗ ſcien
ter cōmittit eadē pena ꝗ adul⸗
ter punit. Sꝫ ſi ꝑ ignorātiā cō⸗
tract⁹ mrīmonij a maſculo cō⸗
mittat humani⁹ punit ꝗꝫ adul
terium.ff.e.l.ſi adulteriū. §.nō⸗
nūꝗꝫ.⁊.§.inceſtu. Si ꝟo cōmit
tatur a femina ꝑ ignorātiā iurꝭ
naturalꝭ vel gētiū punit vt ma⸗
ſculus. Si ꝑ ignorātia iuris ci⸗
uilis excuſat in totū ⁊ idē in mi

nore: vt.ff.e.ſi adult.§.j.⁊.§.idē
iperatoꝝ.⁊.§.inceſtū. Eſt ⁊ aliꝺ
in hoc crīe ſpeciale: qꝛ ſi anteꝗꝫ
qs accuſet diuertat a tali illici⸗
to mrīmonio nō tenet poſtea:
vt.ff.e.l.ſi adulteriū.§.idē pol⸗
lutiōi. Et ē hic ꝑſtitutū ꝗnquē⸗
niū vt ⁊ pro lenocinio: vt.ff.e.l.
mariti lenociniū.§.hoc ꝗnquē
niū. ⁊ eſt eadē pena lenocinij ꝗ
adulterij: vt.ff.de mino.l.auxi⸗
liū. Nec excuſant a pena iceſt⁹
craſſe nuptie: ꝗnimo ſciēter ꝯ⸗
hētes iceſtas nuptias puniūt
cōfiſcatiōe dotis ⁊ oīm bonoꝝ
⁊ ꝟberati in exiliū mittunt. C.ꝺ
inceſt.nup.l.ꝗ cōtra.⁊ aut.ince
ſtas.vt ibidē.vide. ¶ Qualr ve
ro lenociniū cōmittat: attēden
da eſt ꝗlitas ꝑſonaꝝ. Nā vir ꝑt
aliꝗb⁹ caſib⁹ lenociniū cōmit⸗
tet etī ꝓꝑ va vxo.puta qꝛ ab adul
terꝭ vxorꝭ aliꝗd recipit: vel qꝛ i
adulterio deꝑhēſaꝫ retinuit vl
qꝛ patit vxorē ſuā delinꝗre vel
dānatā ꝺ adulterio duxit: vl ꝗ⸗
ſtū ex adulterio vxoris facit. l.
ij.§.lēocinij.ff.e.ti.⁊.d.l.ij.C.e.⁊
ibi gl. Detinēs vt ſuſceptā tali
ſuſpitiōe quā poſſit ꝑ honeſtā
patiētiā obūbrare nō cōmittit
lēociniū.l.ſine me.C.eo. Sed ſi
nō poſſet eā honeſte obūbrare
cōmittit lenociniuꝫ.l.mariti.in
pn.ff.eo. Et an honeſte vl inho
neſte poſſit eā obūbrare: remit⸗
tēdū eſt arbitrio iudicātis ꝑ ca
ꝗ tradūt do.i.d.l.ſine metu. Et
erit arbitriū ſumendū ex cōie⸗

ctaris: de quib9 in gl. ſup v̄bo ĩ
ipſis re. in. l. qđ ait lex. ff. e. ti. ſ.
ex loco puta q: opaco vel ſacra
to: q̄litate perſonaꝝ puta q: nõ
ſũt ĩ gradu ꝓhibito ex actu: vt
q: ſe ĩuicē baſiabãt ꝛ mãmillas
vel pudēda tãgebãt vel qđ vehe
mēti9 eſſet vidit vxorē ad collũ
amplectētē viꝝ. Et iſti ſilẽſq:
act9 faciũt preſumi adulteriũ/
talr ꝙ ſi aliq̄s maritell9 optãs
cornua per ea nõ ſuſpicaret̃ nõ
eſſet per iudicē diſſimulãd9: q:
nõ poſſet ꝑ tales act9 obũbrari
honeſtas. Noſtri gallici q̄ fidē
habem9 de honeſtate mulierũ
nr̃aꝝ arbitramur ſemꝑ ĩ bonã
partē: ꝛ ꝙ oĩa talia bõe ꝛ hone-
ſte amicitie cã: nõ aũt mala vel
inhoneſta ↄtigãt intētiõe: ꝛ pre
dicti lenocinij pẽa eſt ea. l. inſt.
vcȝ. l. iul. de adul. ꝑ. l. ij. §. lenoc.
ff. e. ꝛ ꝑ. l. cri. C. e. cũ ↄcor. Cõmit
tit̃ etiã lenoc. ꝑ lenões ducētes
meretrices ꝑ patriã: ꝛ eas ꝓſti-
tuētes ĩ lupanarijs. Et ad hoc
ꝙ dicat̃ q̄s leno public9 de q̄b9
in aut. de leno. coll̃. iij. opȝ ꝙ cõ
currãt ſeq̄. Prĩo ꝙ ĩuitas puel
las ſumãt puta via fcti/ vel per
v̄ba deceptoria vt vult gl. in. d.
aut̃. §. precona. Scđo ꝙ ad ne-
ceſſitatē peccãdi inducãt. Ter-
tio ꝙ fornicatiõis eis deferant
queſtũ. Et q̄rto ꝙ ipſas hēant
oblig. pactis promiſſiõib9 iura
mētis vel ↄuētiõibus ad dictã
vtilitatē exercēdã: puta vult tex.
ĩ pređ. §. preco. ꝛ tales vltio ſup

plicio puniũt̃. vt l. d. §. preco. et
ibi gl. Qualr̃ ãt fautores adul.
ſtuprãtiũ ꝛ leñ. puniãt̃. ll. apiũt
nã in adul. fautores eadē pena
puniũt̃. l. qui donũ. ff. e. tit. ꝛ in
ſtupro eađ. pena pu. fautores q̄
ſtuprãtes ꝛ ſi amicis. ff. e. ti. ꝛ in
lenocinio parit̃ tenēt̃ fauto. pe
na lenocinij. l. ij. ꝛ. l. caſtit. C. e. ꝛ
l. is cui9. j. rñ. ꝛ. §. ſi vir. ꝛ. l. mari
ti. j. rñ. ſet. §. j. ij. ꝛ. iij. Et he ſunt
pene legales in predic. crimĩb9
ſtatute ꝛ ordĩate ĩ pctõ ↄtra na
turã qđ nõ audeo declarare eſt
pẽa capital̃. C. de adul. l. cũ vir.
ꝛ in aut. vt nõ luxu. ho. ↄtra na.
col. vj. Et idē in brutali. ꝛ ad ter
rorē crĩs dȝ brutũ cũ hoĩe ſiml̃
vltio ſuppli. affici. c. mulier. xvj.
q. j. pena adul. ſm̃ cañ. De iure
aũt cañ. pređ. crĩa puniũt̃. Nã
adulteri prĩo a thoro ſeparent̃.
Scđo in monaſte. detrudũt̃: vt
ibi lachrymis lauēt pctm̃. Ter-
tio q: ſciduntꝛ in pãnis ꝛ capill̃.
ante ꝛ retro. Quarto excõicãt̃.
Quito ꝛ vltio qđ põt facere ec-
cl̃ia eſt excõicare maiori excõi-
catiõe q̄ vocat̃ anathema: de q̄
in. c. ſi q̄s ſuadēte. de pñis ĩ cle.
Et eadē pena ĩponit̃ iure cañ.
viris vxori. xxxij. q. vj. c. xp̃iana.
Sed q: iura cañ. in ſanguie nõ
puniũt. ꝑ. c. ſnĩaȝ ſãguis ne cle-
ri. vel mona. cũ eccl̃ia facit qđ ĩ
ſe eſt. ꝛ adult̃ vel adult̃a ēt de fo
ro ecc. ꝑꝑ incorri. remittũt̃ foro
ſcl̃ari ꝑua. ſoſa. c. cũ nõ ab ho.
de iud. Cleric9 aũt luxu. viuēs ꝛ
publice

publice ĩ ſcãdalũ eccl̃ie adulte
rans vel fornicãs põt ſuſpēdi
ab officio ꝛ ide creſcēte ↄtuma
cia deponi. l. diſtin. ſi q̄s diaco
nus q̄ ñ ĩcorrigibilis efficiat̃ ꝙ
ꝓpter notoriũ ſcãdaluȝ qđ cau
ſat̃ ex ei9 publica ꝛ notoria for-
nicatiõe põt degradari vt vo-
lũt doc. l. d. ca. cũ nõ ab hoĩe fa
cit optĩe. c. maximian9. lxxxj. di.
ꝛ. ca. ac ſi clerici. de iudi. Et rõ
eſt q: ex tali rebelliõe ꝛ ↄtuma
cia ꝑſeuerata obſtĩata cauſat̃
q̄dã ↄtēpt9 clauiũ eccl̃ie q̄ qui
dē cõtempt9 ſapit hereſiȝ tãto
maiorē q̄to mai9 eſt delictũ. c.
odio. lxxxvj. di. ¶ Ubi aũt preſ
bit̃ adulterat̃ cũ filia ſpiritua-
li punit̃ q: deponit̃ ab officio.
xv. an. ꝑegrinat̃ ꝛ demũ mona-
ſterio ꝑpetuo dedicat̃. xxx. q̄-
ſtiõe prima. c. ſi quis ſacerdos.
¶ Unũ tñ notãduȝ ē ꝙ ſiue de
iure ciuili loq̄mur adulterium
qđ ab vxore cõmittit̃ vir nõ po
teſt accuſare ĩ caſib9 iſtis vide
licȝ qñ vir pariter eſt adulter.
c. intelleximus. e. ti. Iteȝ ſcđo ſi
vxorē tradidit adulterãdã vt ĩ.
c. diſcretiõeȝ de eo q̄ cognouit
ↄſangui. Tertio ſi violēter fuit
oppreſſa. ff. eo. tit. l. vim paſſaȝ.
Quarto ſi ignorãter ꝛ fraudu-
lēter ab alio fuerit cognita quē
credebat eē virũ ſuũ ar. xxxiiij.
q. ij. in lectũ. Quito ſi credēs vi
rũ mortuũ eſſe alteri nupſerit.
xxxiiij. q. j. ꝛ cũ ꝑ bellicã. ca. dñs
acredēptor nr̃ de ſcđis nup. et

meli9 aũt hodie. C. de repudijs
Sed ſi talis ſciēs primũ virum
viuer̃ nubat huic vl̃ vir aliã ha
bēs vxorē aſſerēs ſe ſolutũ nu-
bat alteri adulteriũ vel ſtuprũ
ↄmittit ſm̃ qualitatē mulieris
l. eũ q̄ ſimul duas. C. e. ti. a quo
tñ caſu releuat̃ mulier ſi ſit de-
cepta ꝑ. e. l. Sexto qñ poſt adul
teriuȝ eã recõſiliauit de iurciu
rãdo. c. quēadmodũ. Septimo
qñ viro obſtat propriũ iuramē
tũ vt in di. c. quēadmodũ de iu
reiurã. Octauo in caſu illo vt
ca. ñ. e. tit Stuprũ đ iure cano.
punitur penis de quib9 in. c. ꝑ
uenit eo. ti. ſ. ꝙ ei nubat ꝛ pena
caſtigatiõis ſm̃ ꝙ viſuȝ fuerit
iudici ĩponat̃: ibidē vult gl. ſu-
per verbo caſtigat9. Si aũt nõ
velit aut nõ poſſit nubet̃ coꝑa
liter caſtigat̃ ꝛ excõicatur im-
mo ꝛ in monaſteriũ intruditur
de quo facultatē egrediēdi nõ
habeat ſine licētia epi. Si aũt
ſtuprãs ſit perſona eccleſiaſti-
ca ĩ ſacris cui nubet̃ nõ ſit fas
tunc dȝ corporalit̃ caſtigari ꝑ
d. c. peruenit. facit etiã ĩ ar. c. ij.
de calũ. Et ſi talis clericus ha
beat bona dotabit̃ ſtuprata de
ſuis bonis q: ꝑ intereſſe mulie
rũ illa pẽa ē ſtatuta ꝑ. d. c. j. de
adul. Et cleri9 puniri põt pecu
nialit̃ vt in. c. ſinē. de dolo ꝛ cõ-
tuma. de of. ordi. c. dilect9 de pe
ni. c. lȝ. Et poterit etiã deponi
ꝑ ea q̄ tradũt docto. in. d. c. at ſi
cleri. vt. ſ. dictũ eſt. ¶ De ince

ſtu ſ̃o cõmiſſo cũ mr̃e vel ſoro
re ſeu filia ſpirituali q̃ pena pu
niať iure canonuʒ vide.c. ſi qͥs
cũ mr̃e.xxxiij.q.ij. Et no. ꝙ gra
uior pena imponiť q̃͂ p adulte
rio vt vult tex.in.c.ij.de eo q̄ co
gno.cõſan.vxo.qꝺ limita.vt in
gl. Et pctm̃ ↄtra naturã vel bru
talitas qualr ſiſr puniať vide i
ca.clerici.de exceſ.prel. Et fina
liter diſtigue vt.ſ̃.in adulterio
ꝛ aggñãdo penã adulterij arbi
trio ꝺiſcretiõe perſonaꝝ hita.

¶ Sequiť rubri. de raptoꝛib⁹.

Ista rubri
ca p̄cedẽti ſubne
ctiť qꝛ quedã cõti
nuatio materie ee
videť. Et qꝛ pene
raptus virginũ viduarũ ꝛ ſcti
monialiũ ſũt capitales. Et tra
dũtur clare l.i.vnica. C.de rap.
virgi. ꝛ in.l. ſi qͥs nõ dicã rape.
C.de epi. ꝛ cle. ꝛ pariter i rapto
re nupto.ff.ad.l.iul.de vi publ.
l.q̃ cetu.§.qui vacantē.ꝛ.§.fin
autē inſti.de pub.iud. Jõ de ei⁹
pena ad iudi. ad ſpẽʒ reſcribe
re ſupfluũ mihi viſum eſt. Sed
ad dicta iura remitto. Breuis
tñ ſentẽtia hic eſſe põt ꝙ rapt⁹
cũ vio.factus puniť capite p.l.
raptoꝝ.C. de rap.virgi.ꝛ.§.fin
autē.inſti.de pu.indi.ꝛ.c.lex in
fine.xxxvi.q.i.ꝛ.c.ſi qͥs nõ dicaʒ
ca.cã.q.ij. Si aũt ſine vi ſi ↄmit
tať ab eo q̄ in digni.ↄſtitut⁹ eſt
media ps bonoꝝ ↄfiſcať. Si ve
ro nõ ſit in dignitate in corpe
cohercẽtur ꝛ relegãtur inſti.de
pu.indi.§. p̄terea aũt. Si autē
volẽs rapere p ſeipſuʒ vl nõ fe
cit ſed p comitē ſeu mediatorē
vi fieri fecit. Et tũc puniunť pe
nis de qb⁹.iij.§.fi.l.i.ff.de extra
oꝛ.cri.cui⁹ tex.tenorē iſerui i p̄
cedẽti rubrica. ¶ De fautoꝛib⁹
autē coꝝ qualr puniant eiſdeʒ
habeť iurib⁹. Bona aũt taliũ
quib⁹ incẽtũr qualr applicenť
dictis legib⁹ iũcta aut. de rap.
muli.q̃ raptoꝛib⁹ nubãt col.ix.
caueť ſatʒ clare. Unũ tñ eſt no
tãdũ ꝙ cõis ſnĩa doc. in dictis
iurib⁹ hʒ ꝙ raptori.ẽt dicãt bi
q̃ blãdimẽto aut vbis decepto
rijs ad h raptas ipellũt qꝺ nõ
eſt mirũ attẽta hũanitate cris.
Et lʒ de iure ciuili rapta rapto
rib⁹ nubere nõ poſſit ſine pena
in.d.aut.de raptis muli.iur.tñ
canonũ nubere põt per.c.fi.de
rap. ſi ad hoc voluntari⁹ inter
ueniat ↄſenſus nec ſtať in hoc
diſpõni iuris ciui.de q̃ in.c. ad
id qꝺ de ſpõſa.ꝛ in.c.lr̃as ꝺ de
ſpõ.ipu. Raptoris aũt pena de
iure canonico eſt ꝙ raptor effi
ciť ſuus rapte niſi velit ſe red
mere.vt.xxxvi.q.i.de rapto.ꝛ ex
cõicať cũ ſuis fautoꝛib⁹.xxxvi.
q.ij. c.i. Clerici vero deponunť
vt in.d.c.i.ꝛ.c. reos.c.ꝺ puellis
poſſet hic q̃ri poſt p̄cedẽtes
ſpẽs q̃ pena teneãtur ſollicita
toꝛes alienaꝝ nuptiarũ ꝛ mr̃io
nioꝝ interpellatoꝛes q̃͂uis eſſe

ẽtñ ſcelerũ potiri nõ pſit. Et tñ
dẽdũ eſt ꝙ pena extraoꝛdiaria
l.i.in prin.ff.de extraoꝛ. crimi.
de quo in.l. ſi qͥs nõ dicã rape
re.C.de epi.ꝛcle.q̃ eſt canoniza
ta.de pe.diſtin.i. Que aũt vel q̃
lis pena imponitur in extraoꝛ.
criminibus dicetur ſuo loco.

¶ Sequiť rubri. de vi publica.

Scire volu
m⁹ quib⁹ modis
vis publica ↄmit
tať breuioꝛ vel cla
rioꝛ ſnĩa non põt
h̄eri q̃͂ tex.xij. pꝛaꝝ legũ. ff. ad
l.iuli.de vi pub. vbi modi ꝛ ca
ſus quibus cõmittiť vis pub. ſi
gillati enũeranť ꝛ q̃ reſoluũtur
in hos vcꝫ ꝙ q̃cũq₃ aliena p vi
armatã rapit ſiue ſint pſone ſi
ue bona l.iuli.de vi publ. teneť
ꝛ armoꝛũ appellatione cõtineť
oẽ inſtrm̃ p qꝺ hoi nocumẽtuʒ
fieri põt.l.armatos.ff.ad.l.iul.
de vi pu. inter q̃s ſingulr̃ notať
caſus.l.i.ſ.de iponẽte nouũ ve
ctigal qꝺ intellige q̃ñ iponens
exercuit. Et ẽ hoc crimẽ publi
cũ cui⁹ delatio cuilibʒ de pplo
cõperit.l.i.ff.de pub.indi.ꝛ eſt
adeo publicũ ꝙ ẽt ſi vl paſſi p̄
cib⁹ exorati iniuriã remittãt p
intereſſe tñ publico poterit qli
bet extrane⁹ ẽt poſt quinquẽniũ
deferre.l.q̃ cetu.§.q vacãtē.ff.e.
ti. Pena aũt hui⁹ criminis vt ce
teroꝝ ex qualitate variarũ pſo
naruʒ. Nã alr ſerui aliter inge
nui puniũtur. Et q̃dē ſi nõ ↄpo
nať cuʒ alio crĩe i libero capite
puniť pena deportatiõis ꝛ bo
noꝝ publicationis.l.ij.ꝛ.l.ſi qͥs
ad ſe fundũ.C. e.ti.ff. l.ij.iſti. e.
de pu.iudi.§.itē lex iu cui⁹ locũ
hodie ſuccedit bãnimẽtũ ppe
tuũ cũ bonoꝛũ pu. ſi cũ dicim⁹
ꝙ loco relegatiõis ſuccedit bã
nimẽtũ ad tp̃s ſine annotatiõe
bonoꝝ de q̃ in.§. relegati inſti.
q̃.mo.ius pa.pote.ſolui.ꝛ p do
cto.in auc.itē nulla cõitas.C.ꝺ
ſacroſctã eccl̃ia. Eſt tñ notãdũ
ꝙ dicte pene locũ habẽt vbi ve
re vis illata eſt ſi ſ̃o vis nõ dũʒ
eſt illata ſed aliq̃s hoies arma
tos vti bicellarios vel ſaure li
beros hoies vel ſuos penes ſe
aggregatos ad vi publicã inſe
rẽdã habuerit vel tenuerit tũc lʒ
nõ ſit vis illata in pſona arbi
trio iudicãtis puniť: ꝛ in bõis
pena cẽtũ libraꝝ auri mulctať
l.fi. C.eo.ꝛ ita limitãť.l.i.ꝛ.ij.in
pri. ff.eo.ti. Judices ſ̃o ꝛ recto
res ſi talia diſſimulauerit pẽis
i dictis iurib⁹ ↄtẽtis puniri dñt.
Qualr aũt ſerui vi publicã cõ
mittẽtes coꝝ motuꝓꝛio vel
a dñis exhortati et ipſi dñi ex
hortãtes puniãť hť in.l. ſuos.
C.e.ti. Notãdũ etiã ꝙ viles ꝛ
infames pſone ꝛ ↄſuerũ in hoc
crimie delinq̃ntes grauius ce
teris puniunť vt in. l. ſeruos in
fi.C.e. Sed qꝛ tex.glo.ꝛ doc. cla
re illã grauiorē penã non ape
riũt arbi. iudicis relinquẽdus

eſt qꝛ pēa q̄ nō eſt taxata a iure
arbitrio iudicis relinquit̄. ff. de
pēis .l. hodie ⁊.l. ſanctio legū.
e.ti.⁊ i.c. de cauſis de offi. dele.
Eſt etiā notādū ꝙ p̄dicte pe-
ne locū hñt vbi ex violētia ꝯmiſ
ſa nō ſequit̄ aliō grauiꝰ crimē
puta hōicidiū raptꝰ ⁊ ſilia nā
ꝓ q̄litate illiꝰ crimīs vim pub.
ꝯmittētes ⁊ illoꝝ fautores pu-
nirent̄ de q̄ plene ꝑ doc. i.l. q̄m
multa facinora. C. e.ti. ⁊ i. d.l. q̄
cetu. §. q̄ vacātē. e.ti. ff. ⁊ iſte ſūt
pene ciuiles. ⸿ De iure aūt ca
nōico alie pene ſtatuūtur vt in
alijs criminibꝰ publicis ⁊ infa
mantibus: vcȝ ꝙ clerici viȝ pu
plicā cōmittētes poſſunt excō-
municari donec emēdēt: ⁊ pari
ter deponi ꝓ offenſa publica ꝓ
quo faciūt q̄ legūtur ⁊ not. in
c. veritatis de dolo ⁊ cōtu. ⁊ in
c. inquiſitiōis ⁊ in .c. qualiter ⁊
q̄ñ de accuſ. ⁊ i.c. tenet hely de
ſimo. ⁊ q̄ notātur. in. c. gñali de
elec. li. vi. ⁊ i.c. at ſi clerici. et i.c.
cū nō ab hoīe de iudi. ꝑut. ſ̄. di
ctū eſt in p̄cedētibꝰ criminibꝰ.

⸿ Sequitur rubrica
de vi priuata.

Ualiter hoc
crimē ꝯmittat̄ cla
re apiūt leges. ff.
e.ti. q̄ nō pñt bre
niꝰ ſūmari: i hoc
tñ differt hic ti. a p̄cedēti qꝛ vis
de qua in precedēti ti. fit cū ar-
mis ⁊ ea de qua in hoc tit. fit ſi-
ne armis. Armorū aūt appella
tione veniūt fuſtes lapides fer
rum ⁊ omne illō qō manu ⁊ ar
cu. mittit̄. ff. de verb. ſigni. l. ar-
moꝝ no. gl. in. c. ſicut dignū
de homici. ⁊ in cle. ne i agro. de
ſtatu mona. in gl. ſuꝑ verbo ar
ma. ⁊.l. iij. §. armis ⁊. §. plāe. ff.
de vi ⁊ vi armata. ⸿ Pena aūt
huius crimnis eſt relegatio ⁊
adēptio tertie partis bonoꝝ vt
vult gl. in regula hoc iure. ff. de
reg. iu. ꝑ iura in ea allegata fa-
cit. l. tutoris. C. e.ti. ⁊ nota infa
mie. ff. eo. l. fi. i vl. ver. ⸿ Aduer
tendū tamē eſt ꝙ ſi ex dicto cri
mine alia inſurgant maiori pe
na digna dñt parit̄ puniri pe-
na le. de illo crimīe diſponētis
vt viſum eſt in precedēti per. l.
quoniā multa. C. eo. tit. ⸿ No
tādū etiam eſt quod ſi per ter
rorem armorū vis fiat: licet ar
ma nō extrahantur vel mittan
tur nihilominus puniūtur nō
ex. l. iul̄. de vi publica ſȝ ꝑ. l. iij.
§. arma. ff. de vi ⁊ vi arma. de q̄
ſuo loco dicemꝰ. Et hec eſt pe
na ciuilis. ⸿ Pena autē cano
nica eſt mulctatio tertie partis
bonoꝝ per iura cū in eis lectis
⁊ notatis in precedēti rubrica
allegata ⁊ deducta facit. c. ſecū
do de oꝛ. cogni. gl. q̄ ponit hos
verſus. Uis priuata rerū depo
nit ab ordine rerū. Sed depoꝛ
tatur ſi vis armata probatur.

⸿ Sequitur rubrica
de homicidio.

Ec Rubri.
ponit̄ ſcd̄m ru-
bricatōeȝ canōi
cā: eo ꝙ lex coꝛ.
de ſicc. ad alios
caſus q̄ꝫ homici
dia ſe extēdit vti ad īcēdiarios
ex. ij. capite legis. l. i. in prīc. ⁊. l.
ſi q̄s dolo. ff. ad. l. coꝛ. de ſicc. Si
milit̄ ⁊ ad eos qui thilibias. i.
inſtrumēta ad caſtrādū hoīes
faciūt. l. hi quoqꝫ eo. tit. Et qui
caſtrādos ſeruos tradūt vel q̄
ſpadōes faciūt. l. coꝛ. in. i. §. Itē
diuꝰ. ⁊. l. is q̄ ſeruū. e. ti. Et pari
ter qui ſacrificia illicita faciūt.
eo. ti. l. ex ſenatuſcōſulto. Et iō
vt de capitibꝰ dicte. l. hōicidiū
dūtaxat reſpiciētibꝰ tractemꝰ
⁊ alia capita ſuis locis ⁊ ti. reli
quamꝰ ſub deſcriptōe caſū. pre
dicta de homici. dūtaxat i hoc
ti. tractabimꝰ queȝ ſubordiare
potueramꝰ poſt ti. l. iulie. maie
ſtatiſ. Nā p̄mū pctm̄ qō a parē
tibꝰ nr̄is ꝓceſſit fuit leſe maie-
ſtatis. Scd̄m v̄o homicidij nā
cayn fratrē ſuū abel p̄mꝰ itere
mit. Et re v̄a hoc crimē adeo
eſt deteſtabile ꝙ āgeli dei volū
tatis executores ſanguinē occi
ſorū de manibus homicidarū
reqrūt de q̄ Gen̄. iiij. c. hinc. ll.
ciuiles viliolatores cognatio
nis humane tales appellāt. l.
vt viȝ. ff. de iuſt. ⁊ iu. Quātū aūt
iura canoni. deteſtātur legat̄ ⁊
notat̄ i. c. periculoſe de penitē.
diſt. i. Ut ergo de caſibꝰ cōiter
accñtibꝰ aliquid vtile iudicibꝰ
⁊ practicis ſubnotemꝰ: hec mē
bra q̄ his tribꝰ in rithmis ⁊ ver
ſibꝰ ꝯtinētur ꝓſeq̄mur vcȝ ver
ſus. Ferro oꝛe ligno lapide te-
lo. Impulſu mīmo ꝯceſſuqꝫ ve-
neno homicidiū dico ſigno cō
mittit̄ atqꝫ pugno. Capio igit̄
p̄mū mēbrū videlȝ q̄ñ homici-
diū ferro cōmittit̄ et iſtud mē-
brū eſt ꝓprie illō de quo diſpo
nit coꝛ. l. de ſicc. Nam ſicca. fer
rum ab vtraqꝫ parte ſcidēs vel
cultrū dr̄ inſti. de pu. iudi. §. itē
l. coꝛ. v̄ſi. ſiccari aūt a ſicca ſic
catrix deſcēdit ⁊ hic dicere poſ
ſumꝰ ꝙ ſicca p̄t capi ꝓ oī iſtru
mēto cū quo cicatrices ex qui-
bꝰ mors naturalis ſequit̄ infe
runt̄. Et hec interp̄tatio ſumi
p̄t ex legibꝰ ti. ff. ⁊. C. de ſic. que
loquuntur de morte cōtingēte
tā ex ferro q̄ꝫ ex lapide q̄ꝫ ēt te
lo ⁊ alio mō occidēdi: hoc ergo
expeditū ē ꝙ q̄ necat q̄uocūqꝫ
hoc enūciat dū tñ doloſe fiat ne
cās tenet̄. l. in leg. coꝛne. dolus
ff. ad. l. coꝛ. de ſicca. Et qualēcū
qꝫ hoīem occidat videlȝ an ſer
uū nobilē vel ignobilē militeȝ
vel paganū. l. i. §. p̄terea in fi.
ff. e. ti. Sunt tñ q̄ impugne oc-
cidūtur de quibꝰ in. l. iij. §. fi. v̄.
trāſſugas qō limita ⁊ intellige
ſcd̄m glo. vel eiuſdē. l. ſ. ꝑfecte
flagitio ⁊c. ff. e. ti. Quicunqꝫ igi
tur aliū gladio doloſe occidit
pēa legis coꝛne. tenet̄. Sed qꝛ

tex corñ. cauet in tertio capite
de quo in. l. in prin. ⁊. §. diu9. ff.
eo. ti. ⁊ in. l. ij. C. eo. ꝙ ēt puniat
ambulās cū telo vt occidat: ⁊ q̄
vulnerat ēt vt occidat habeat
ꝓ hōicida q2 volūtas i hoc ca-
ſu ꝓ facto reputat. l. is q̄ cū te-
lo. C. e. ti. ⁊. l. diu9. ff. eo. ti. pena
ea puniat ac ſi vere occidiſſet:
vt clare apit tex. in. l. aut facta.
§. cūctus. ff. de pe. dubitare tñ
me facit cōtrariū in cōi practi-
ca obſeruat ita ꝙ ſi les apparet
aīo necādi quē vulneraſſe vel
īpuliſſe ſi mors nō ſequat vul-
nerati vl' impulſi parit nō ſeq-
tur mors vulnerātis vel impel
lētis q̄tūcūq3 leges ꝑdicte morte ſe
qui debere clare diſponāt. Et q̄
quidē leges ciuiles ētiā iuuant
l. diuīa de q̄ exo. xxi. caplo vbi
tex. dicit q̄ ꝑcuſſerit hominē vo
lēs occidere morte moriat. Un̄
igit hoc eſt ꝙ iudices noſtri tē
poris ſūt clemētiores lege nō
valeo aliā rōnem cogitare niſi
ꝙ in premiſſo caſu. ſ. qñ nō ſeq
tur mors vulnerati vel impulſi
nō tñ leditur reſpublica q̄ſtuz
ex morte: q2 nō ꝑuat reſpubli-
ca fine ſuo. Et iō rigor illarū le
gū potuit cōſuetudīe reſtringi
maxie in locis in quib9 homici
dia parū frequētātur ⁊ accidūt
ſicut i pñti regno frācie ꝑ ea q̄
ſentit tex. in d. l. aut fcā. §. fi. ⁊ in
premiſſo ar. doct. vario mō di-
xerūt. Nā ſunt qui tenēt predi
ctos tex. ad lrām ⁊ coadiuuāt ꝑ

ll. ⁊ canōes. ſ. ꝑ. l. ſi qs non dicā
rape. C. de epi. ⁊ clericis ꝓ qua
parte faciūt gl. in. l. pñti. in pri.
C. de his q̄ ad eccle. cōfu. et l. c.
de pa. iura. fir. ſup v̄bo mēbro-
rū. Qui v̄o tenēt cōtrariū ſolā
adducūt ꝯſuetudinē: q2 iurib9
cōibus ſaluari nō pñt. Et iō cō
cordādo dicamus inuādo nos
d. §. fi. l. aut facta ꝙ vtraqꝫ opi-
nio ſaluari p̄t ⁊ dicem9 ꝙ delin
quētes vtroqꝫ caſu puniūtur e.
l. ſ. le. cor. ſed nō ea pēa. Et hāc
interꝑtationē ſumo ex. d. l. i. §.
diu9 in fi. ff. ad. l. cor. de ſic. et ex
d. §. fi. l. aut facta. Et ex theori-
ca. l. ſciāt cūcti. C. de proba. vbi
in crīb9 exigunt ꝓbatiōes lu
ce meridiana clariores: ⁊ q2 nō
eſt poſſibile clare dici poſſe il-
lū qui occidere voluit ⁊ nō occi
dit occidiſſe dicem9 ꝙ deficit ꝓ
batio facti ſine quo null9 d3 ca
pitalr dānari ꝑ. l. i. in. §. ſi qs vl-
tro. ff. de queſtio. Nec obſtat ſi
dicat ꝙ fictio iuris hoc operet
q2 reſpōdet ꝙ fictio id operet
in caſu ficto qd̄ eſt v̄itas. ¶ In
caſu vero qñ ad diuerſos fines
tēdūt ſecus ſi ad eūdē q2 tūc ve
ritas preualet fictione ꝑ tex. et
ea que in eo inſerūtur in. l. filio
in prīci. ff. de libe. ⁊ poſthumis.
¶ Nūc clarū eſt ꝙ fictio ⁊ v̄i-
tas hoc caſu ad eūdē finē ten-
dūt: ⁊ iō q2 veritas eſt hoīez nō
eſſe occiſū nō hēbit locū fictio
q̄ ad penā. ſ. hoīez occiſuz ꝓ oc
ciſo haberi: q2 in facti vt dictū

eſt v̄itas prepollet fictiōi ⁊ ma
xie in penalib9 in quib9 ſemꝑ
debem9 in hūaniorē partē in-
clinari ꝑ regulā in pēis li. vj. cū
ibi notatis. Dicem9 ergo penā
moderādā ⁊ leuiādā ſm quali
tatē delictoꝝ. ar. dicte. l. j. §. di-
uus in fi. ff. e. ti. ad. l. cor de ſicc.
Quā ſulaz reperi hūaniorē in-
ter doc. Et iō nō mirū ſi in iudi
cando quicq̄d habeat rigor le
gū ſeruat dictū tēperamētū q2
in talib9 vbi agit de vita ⁊ ſalu
te hoīs caute eſt ambulādū ar.
lectoꝝ notatoꝝ in. c. maius de
elec. lib. vj. cū cōcor. ¶ Nūc de
ſcdo mēbro. ſ. de homicidio qd̄
ex ore cauſat diſcutiēdū eſt. Et
iſtd ſm mēbrū fundat ſup capi
te legis dū d2. Qui v̄o falſum te
ſtioniū dixerit quo publico iu-
dicio reus capitalis dānaret.
Qui mod9 occidēdi deteſtabi-
lior eſt eo qd̄ quaſi cū oīb9 par
ticipat crībus merito ergo iu-
riſcōſult9 de eo mō ſpūalē mē-
tionē fecit. Et capio primū mē
brū hui9 mēbri de falſo teſtio-
nio. Scdm erit de falſo ⁊ corru
pto iudicio. Et pro fundamēto
ꝑmitto tex. in. c. j. de fal. vbi ta-
lis tex. falſidic9 teſtis tribus ꝑ
ſonis eſt obnoxi9 ꝑmū deo cu-
ius pñtiā ꝯtēnit. Deīde iudici
quē mētiēdo fallit. Poſtremo
innocēti quē falſo teſtimōio le
dit. ¶ Eſt iō merito iſtd ex pre
dictoꝝ homicidiū dic. l. cor. pu
niri iubet ⁊ q2 tres ledit triplex

pena ſibi imponi pōt. ſ. Primo
ꝑiurij. Scdo falſi de quib9 lo-
cis ſuis dicet. Et tertio homici
dij de quo hic cauet facit optie
tex. in dicto. c. pericl'oſe de pēi.
di. j. tenet etiā alia quacūqꝫ pe
na q̄ irrogat ex crīe de q̄ reū ꝑ
falſuz teſtioniū ledit vt vult gl.
in dicto. c. falſidic9 ſup verbo le
dat. De tertio pariter videam9
ſ. qñ fit cū ligno qd̄ mēbrū ēt ſi
illud lignū nō hēat aliqd̄ ferrū
puta: q2 erat claua vl' cucuma
de q̄ in dicto. §. diu9. l. j. ff. ad. l.
cor. de ſic. ⁊ d2 claua ſm ſermo-
nē vulgarē maſſa que eſt idē ꝙ
vn9 magn9 bacul9 hñs groſſi-
tudinē in altero extremo q̄ viri
curiales l caſtri tāq̄ armis vtū
tur ⁊ merito ea. l. pēa punit q̄ cū
tali ligno ſine ferro occidit: q2
vr habuiſſe aīm doloſuz vtēdo
tali baculo in q̄ dolorē ⁊ caſuz
mortis nec ꝑuidere poterat. l.
ſi ex plagis. §. tabernari9. ff. ad
l. aqlli. Et iō ſi cū alio ꝑuo bacu
lo quē ad ſuſtētatione ſue ꝑſo-
ne ambulādo deferebat vel ad
ornatū vt plures defert ⁊ ꝙ ba
cul9 de ſui natura ad mortē in-
ferēdā nō poterat dici vel cogi
tari apt9: ꝑſumēdū erit ꝓ v̄be-
rāte cū tali baclo vl' ligno ꝙ nō
aīo occidēdi fecerit ꝑ ea q̄ hñr
in. l. cor. ⁊ i. l. diu9. ff. ad. l. cor. de
ſic. ⁊ in. l. fr. ⁊ in. l. cū qui. C. e. ti.
Modus tñ loc9 perſona ⁊ tēps
mouere poterūt aīm iudicātis
ad arbitrādū: in pena iponēda

puta qz amici erãt ſi ludẽdo ſi-
ne dolo ꝺ die i platea publice.
qz talia faciũt ceſſat pſumptio
nẽ doli p.c.q̃.le. ⁊ nota p gl.in.
l.j.ff.ad.l.cor.de ſicc.⁊ i.c.cũ q̃.l.
din9 ⁊ in c.j.de pſum. ¶ Uidẽ-
dũ nũc de homicidio q lapide
⁊ telo ꝯmittit. Nã hec duo vna
appellatiõe cõtinẽtur:⁊ nedũ
hec duo ſz ⁊ oẽ aliꝺ q manu vl'
arcu mittit/ſiue ſit lapis lignũ
ferratuz ferro vti ſagitte dardi
lãcee ptiſane geuellie gñtarie
⁊ ſilia:aut ſimplex lignũ vl' ſim
plex ferrũ vel plũbũ: qꝺ vulg9
appellat plũbatas vel vomipe
tre ſeu colnurie qz illa fuit mẽs
l.xij.tab. in parte in qua de ſic.
deſcribit vt gai9 dicte legis in
terpres teſtat inſti.de publi.iu
di.§.Itẽ lex cor.⁊ qz ex oib9 his
reſultat par:⁊ eadẽ rõ puniẽdi
dz merito eadẽ pẽa ipõi: qz vbi
eadẽ rõ ibi idez ius ſtatuẽdũ ẽ
l.a titu.ff.ꝺ ꝟ.ob.l.illꝺ ad.l.aql.
l.j.C.de libe. pter medi9 ⁊ mo
derne i cle.j.de reſcrip. i gl.ſup
verbo pſidẽtis verſi. ex idẽtita
te rõnis:⁊ ibi frã.de zabarelis.
¶ Nũc videdũ ẽ de hoicidio
cõmiſſo impulſu. vel p pcipita
tionẽ puta qz aliqs de domo te
cto põte vl' mõte ſeu arbor aut
ſiti alio loco aliquẽ doloſe pci
pitauit animo faciẽ ei rũpi col
luz vel ſubmergẽdi iſti caſus lz
nõ ſint expſſi i. l. cor. p ſpecia-
les clauſulas ſub gñali tñ de q̃
iu.d.l.j.in fi.pri.verſi.⁊ qui ho-
minẽ cõtinẽtur. Nã poſt parti
culares caſ9 enũeratos addit
iuriſcõſult9 iſtã gñalẽ clauſulã.
Et q̃ hoiez occiderit punit nõ
habita dña ad inſtrumẽtũ vel
cui9 cõditiõis hoiez interemit
q̃ clauſula gñalis caſos nõ enu
meratos eiuſdẽ q̃litatis ꝯpre-
hẽdit p quo faciũt q̃ legũtur ⁊
notãt i.l q̃ actiõe.§.pide ſiqs
ad alteri9 impulſuz.ff.ad.l.aql.
Reſtat videt qñ nũmis corru-
pt9 iudex quẽ inocẽtẽ capitalr
ꝯdẽnat:de q̃ tñ.d.l.j.i ipri.ꝟſi.q̃
ve.cũ magiſtrat9.ff.ad.l.cor.de
ſicc. Et claruz eſt qñ ad mortẽ
ꝯdẽnet pẽa capitali legis cor.
tenet p.d.l.j. Si aũt ad mortez
nõ ꝯdẽnet:ſed al's puniat i cor
pore corrupte iudicãdo i exiliũ
dãnat oſaꝟo.bõa ꝯfiſcant de q̃
in aut. ſz nouo iure.C. de pena
iud.qui male iu.Itẽ tenet.l.iul.
repetũ.ff.ad.l.iul.re.ti.iij.⁊.iiij.
ꝺ cui9 pẽa ſubricet. Itẽ ꝯcuſſio
nis.l.j.ff.ꝺ ꝯcuſſi.Itẽ crimẽ fal.
ff.ad.l.cor.de fal.l.j. § . q̃ iudicẽ
⁊ de penis illoꝝ criminũ vide.i
fra.in ſuis locis. Supeſt vide
re de alio mẽbro videlz qñ ꝯceſ
ſit q mẽbrũ q̃tuor ſpẽs cõtinet
ſequẽtes vcz ꝯſilij mãdati opis
remoti ⁊ opis ppinq.ꝺ prio.ſ.
ꝺ hõicidio ⁊ ꝯſilio ꝯmiſſo varij
varia dixert. Quicq̃d tñ obtie
tur iter doctores vt cõis opio
q ſi hõicida homicidiũ al's fa-
ctur9 nõ fuiſſet niſi iteruenisſz
ꝯſiliũ ꝯſulẽtis tũc par idẽq; de

lictũ eſt facet homicidiũ vel cõ
ſulere pſuadẽdo al's nõ factu-
ro ⁊ idẽ faciẽti pro quo. c.ſicut
dignũ. §. qz vero de hõicidio
⁊ ibi.gl.magna ⁊.c.fi.e.ti.li.vj.
⁊.l.q̃ ſeruo.ff.de furtis.⁊.l. i fur
ti.§.op.e.ti.qꝺ habet i rl'a nul-
lus ex cõſilio de regu.iur.li.vj.
Quãdo aũt mãdato fit p pſo-
nas exequẽtes mãdatũ ⁊ alias
nõ facturas tenet mandans.l.
cor.l.iij.§.ij.ꝟ.Itẽ q̃ auc.ff.ad.l.
corne.de ſicc.c.finali.de hõici.
lib.vj.l.In hoc iudi.ff. de ſeruo
corrupt.⁊.l.qñ multa.C.ad le-
gẽ iuli.de vi.pu.⁊.C. de ſeditio.
per totũ. ¶ Tertiũ membrũ eſt
operis remoti et tũc aut prebz
opẽ alias non facturo puta qz
gladiũ furioſo ꝺdit vt ſeu' aliũ
occidat ⁊ tenet.l. nihil itereſt.
ff.ad legẽ corne.de ſicc.vel aliꝺ
iuuamẽ pſtitit. quo ceſſante ⁊
mediãte homicidiũ idẽ p aliũ
fuit factũ qꝺ al's fctm̃ nõ fuiſſz
niſi dolo ⁊ nutu.illi9 coadiuuã
tis de quo p docto. in.l. is qui
opẽ.ff.de fur. ⁊ in.§.ac vbi inſti
tu.de oblig.q̃ ex qua.delic.na-
ſcũtur:⁊ i.l.dãni.§. ſi mãdato.
ff.de dãni infec. cũ ꝯcor.gl.⁊.§.
illꝺ inſtitu.mãda. Quartũ erat
operis ppiqui:puta qz ipẽmet
ꝯmiſit cũ alio ⁊ cooperat9 eſt ⁊
equalit peccat qz eſt principa-
lis in delicto illo caſu de quo vi
de p gl. magnã ⁊ aureã in hac
materia in.c.j. ſuper ꝟbo pari
pena q̃ de quadruplici cõſen-
ſu loquit de offi.de lega. ¶ Ex
tra iſtos caſ9 q̃ri ſolet an negli
gẽs p cui9 negligẽtiã cõtingit
homicidiũ puta qz faciliter po
terat obuiare ⁊ nõ obuiauit te
neat pẽa.l.cor.ꝺ ſic.⁊ iſte caſus
dubi9 eſt i iure. Nã regul'r nõ
tenet qs obuiare delicto niſi
pſona q̃ dz offendi eſſet domi
nus vl' pater ita videt velle gl.
in.l.culpa caret.ff. de re.iur.p
quo facit.l.vtrũ ꝺ pricidijs In
oppoſitũ facit.c. delicto.ꝺ ſen.
excõica. li.vj. vt melius.l.ſi om
ne.§.fi.ff.de reg.mili.⁊ iõ p cõ-
cordia dicet poſſum9 arguẽdo
ab eq̃tate pietatis rõnis q quẽ
admodũ fili9 ⁊ ſeru9 tenẽt ſub
uenire patri ⁊ dñs iiuriã patiẽ
tib9 ita etiã dñs vel pater ⁊ aliũ
q̃ hñt in offendẽtes ptãtẽ tenẽ
tur ipſos phibere alias ꝯſenti
re videtur. Et hoc eſt qꝺ voluit
gl.in dicta.l.culpa caret i fina-
libus ꝟbis ſuis. Et eſt caſus di
cte.l.ſi oẽ. §. finali. p q̃ facit.l.
i oib9. ⁊.l.i delictis.ff.de nora.
Et eſt caſus magis ad literã in
l.i. § . j.ff. ſi fa.fur feci.dicatur.
¶ Unũ tñ ẽ notãdũ q lz ex de-
licto illo teneat nõ tñ eadẽ pẽa
punit vt ex eoꝝ q̃ legunt ⁊ no-
tãtur.j.q.j.quicquid iniſibilis:
⁊.lxxxiij.diſtinctio cõſentire in
fi. Eiſtꝺ arbitrabitur iudex ex
eualitate negociorũ ⁊ caſuz p
l.ſanctio.legũ.ff.de penis. Unũ
tñ mirabile vr' velle gl. ſup ver
bo ſub nole i dicta. l.j.ff.ſi.fur.

fur.ſe.dicaſ ꝙ nō prohibēs fur
tuʒ fieri nullū maleficiū faciat.
Et qꝛ dicte gloſe adnerſāſ ſub
audiendū eſt dictā gloſaʒ intel
ligi debere qñ dñs ſeruū furtū
facere prohibere nō potuit qđ
multis caſib⁹ ꝯtingere pōt: qs
iudex arbitrari poterit. Nunc
de homicidio ꝑ venenū ꝯmiſſo
videndū. Et lʒ reperiātur tres
ſpēs venenoꝝ ĩ iure. Nā quod
dā eſt venenū malū. Et iſtđ eſt
ĩ duplici differētia: qꝛ quoddā
eſt qđ pōt miſceri cū alio medi
camēto ⁊ effici bonū ⁊ tale vēdi
pōt. Aliud aūt qđ nō poteſt cū
alio miſceri ⁊ de ſe ſemꝑ malū
eſt: ⁊ illđ nō pōt vēdi de quo in
l. qđ ſepe. §. venēi. ff. de ꝯtrahē.
emptio. et vēditio. Et ideo qui
tale venenū vēdit qđ đ ſe ſꝑ ma
luʒ eſt: qꝛ ad necādos hoīes fe-
cerit habuerit vel vēdiderit ple
ctitur eiuſdē. l. cornelie pena. l.
iij. in prin. ff. ad. l. corne. de ſic.
Et multo magis ꝗ illo vſus fue
rit per. l. j. §. preterea eo. tit. Et
gñaliter quocūqꝫ venenū fit ex
quo mors hoīs inferaſ ex do-
lo faciētis habētis dantis vel
vēdētis pena dicte legis teneſ
in dic. l. iij. §. j. faciētes aūt ha
bētes vel vendētes venenū ex ꝗ
mixto cū alio medicamēto poſ
ſūt fieri antidota vel alia medi
camēta ⁊ illo aſo faciētes habē
tes dātes vel vēdētes inſpicere
debēt quales ſūt ꝑſone quib⁹
vendūt. Nā medicis chirurgi-
cis mareſcalkis vendere pñt.
Sed ſi alijs ꝑſonis vel eis igno
tis vēderēt certe tenerēſ pena
l. cor. ꝑdicte ꝑ. d. l. iij. §. alio. Sꝫ
qꝛ hoc caſu ſecuto homicidio
nō eueniret ex dolo faciētis ha
bētis dātis vel vēdētis. Sed ex
lata culpa tūc leuiāda eſſet pe
na: vt ſupra dictū eſt in mēbro
homicidiū ligno facti. Nā ad
hoc ꝙ lex cornelia. de ſicc. locū
hēat: opꝫ ꝙ dolo fiat vt per di-
ſcurſuꝫ legꝭ dicti ti. appareret
⁊ ſignāter in. iij. l. leg. cor. e. tit.
Et ꝑ oī reſolutiōe ĩ hoc articlo
multū facit arbitriū iudicis ar
bitrātis ex q̄litatib⁹ ꝑſonarū ⁊
actuū. ¶ Notādū tñ eſt ꝙ ſub
iſto mēbro pōt eadē pēa infer-
ri abortōis de qua in. c. cice. de
pēis. ff. ⁊ ĩ. l. diu⁹. ff. de extraor.
crimi. gl. in. c. ſi aliqs de homi-
cidio ꝑ ꝗ diſtiguo: qꝛ aut abor
tus fit partu nondū formato ⁊
aīato. Aut formato ſeu aīato ſi
formato ſiue aīato puniſ pena
capitali: vt ĩ dicta lege Cicero.
in ꝑnci. Si aūt nōdū formato
⁊ tūc aut fit hoc accepta pecu-
nia aut nō: ſi cū pecunia ſubdi
ſtiguiſ qꝛ aut infra. xl. dies aut
poſt ſi itra pena exilij tꝑalis pu
niſ ꝑ. d. l. diuus. Si vō poſt. xl.
perpetuo exilio dānaſ. ff. ad. l.
cor. de ſic. leg. ſi mulierē ſm in-
tellectū docto. ¶ Poſtremo vi
dendū reſtat de homicidio qđ
pugno. i. cū quocūqꝫ mēbro ſi-
ne armis ꝯmittiſ de quo in. l. ꝗ

actiōe. §. occiſuʒ. ff. ad. l. aql. Et
iō qꝛ manu vacua vel pugno po
teſt homicidiū cōmitti merito
eadem. l. ⁊ pena puniunſ qꝛ lex
cornelia motiuū ⁊ actiuū reſpi
cit vt ꝑ diſcurſuʒ ti. ad legē cor
ne. de ſicc. colligiſ. ¶ Aduertē-
dum tñ eſt ꝙ de iure canonū ſi
vulnerat⁹ ꝙ bñ notādū pro re
miſſiōe a principe obtinēda ꝑ
tres dies poſt vuln⁹ illatū laſci
uiēdo viuat nō preſumiſ ex illo
deceſſiſſe. c. ſi qua femia. l. d. ſal
tē quo ad hoc ꝙ vulnerat⁹ tene
retur de occiſo: ſed ſi añ triduū
decederet teneretſ ⁊ in hoc dif-
fert ius canonicū a iure ciuili:
qꝛ ius canōicuʒ eq̄parat culpā
latā dolo. c. cos. ⁊. c. ſi quis vo-
lūtarie. c. ſtudeat. ⁊. c. hi qui. e.
diſt. Jus vero ciuile eam culpā
dolo nō equiparat ꝑ lec. ⁊ nota
ta in le. cor. ff. ad leg. corne. ſic
cū ibi nota. ¶ Multis alijs mo
dis ꝯmittiſ homicidiū qui col
ligūtur ex tit. ff. ad leg. aquil. et
extra de hōicidio. Sed qꝛ ſunt
excuſabilia a formali diſpōne
l. cor. iō relinquo ⁊ ibi remitto.
Supeſt vidēdū que pena de iu
re canonico ꝑ homicido impo
naſ. Et qꝛ homicidiū dupliciſ
cōmittitur ſcʒ caſu et ꝑpoſito.
Sed qꝛ de illo qđ caſu ꝯmittiſ
canones nullā penā aſſignant
maxie qñ opa dabaſ rei licite
per. c. Joā. ⁊. c. fi. de homicidio.
Uidēdū eſt que pena aſſignaſ
quādo opa dabaſ rei illicite.
Naʒ tūc dʒ perpetuo remoue-
ri ⁊ ab officio ſacerdotali depo
ni. c. preſbiterū de homici. vo-
lūta. cū ſua gl. c. ſi quis viduā. l.
diſt. qꝛ poſt homici. adminiſtra-
re nō pōt. c. miror ea. diſti. Ubi
aūt homicidiū animo ꝯmittiſ
tunc diſtinguēdū eſt an homi-
cidi. ſit ſcandaloſuʒ rei publice
per caliſicationes. Et tūc qꝛ ec
cleſia nō habet maiorē penaʒ ĩ
hoīem ꝗꝫ diſpoſitionē ⁊ detru-
ſionē in monaſteriū vt in. c. tue
de penis pro quo nō eſſet ſuffi-
cienter punit⁹ poterit eccleſia
altero de duob⁹ modis proce-
dere. ſ. ꝑ degradationē ⁊ curie
ſeclari traditionē de quo in. c.
cū nō ab hoīe de iure. ⁊ in pre-
alleg. c. tue. Uel ꝙ ſm theoricā
c. nouim⁹ in fi. de vbo. ſignifi.
⁊ in. c. ꝗuis de penis li. vj. per-
petuo carceri mācipeſ: ⁊ ibidē
de pane ⁊ aqua alatur. Dictus
tñ carcer nō dʒ eſſe tāte auſte-
ritatis ꝙ veriſimilr poſſit eſſe
ad mortē: ſed dʒ eē veriſilis ad
penā: ꝑpter dubiū irregulari-
tatis de quo per doc. in dictis
ca. nouim⁹ et. c. ꝗuis vbi me re
mitto ad ea que notātur in. ca.
cū nō ab hoīe de iudi. ¶ Ubi ve
ro qui ſibiipſis mortē cōciſcūt
puniūtur ſecūdū qualitatē ani
mi quo mouētur. Nā ſi ob do-
lorē vel infirmitatis impatien-
tiā ſe interimāt in nullo puniū
tur: vt in lege prima in fine. C.
de bo. eo. qui mortem ſibi con-

ſtitu. Si vero ex alia cā ſibi mor
tē ꝯſciſcāt tūc aut ſe interimūt
aut iterimer ſatagūt p̄rio caſu
dic ꝙ ad hōavt. J. de bo. dā. in fi.
¶ Quo vero ad corpꝰ qꝛ iā mor
tuū nō pōt pati penā ſꝫ ad ter-
rorē delīquētiū penes nos ſu-
ſpēdunt qḋ ē tolerabile ar. eoꝝ
ꝙ habent. i. c mulier. xv. q. j. ⁊. i
l. j. C. ad. l. iul. repetū. Scḋo ca-
ſu qñ ſatagit dic ꝙ aut erat cō
ſciꝰ cris aut nō: ſi p̄mū punit
pēa capitali. l. ſi ꝗs aliqḋ. §. mi
les. ff. ḋ penis. l. oē delictū. §. ꝗ
ſe. ff. de re. mili. Scḋo caſu pu-
nitur ac ſi aliū animo accidēdi
vulneraſſꝫ. l. fi. ſic. §. aūt hoc. ff.
de. bōis eoꝝ ꝙ mortē ſibi cōſci.
de quo ſupra iſtomet titu. dixi.

¶ Sequitur rubrica
de parricidio.

H Oc crimē ꝗ
bus caſibꝰ ꝯmit
tat ſatis iſinuāt
leges in tit. ff. ad
l. pō. ḋ p̄ricidijs
Nā ꝓprie locū
hꝫ vbi ꝗs aliquē pentū occidit
vel vbi aliꝗs parētū aliquē ex
deſcēdēti pimit. Et ſic hꝫ locū
i aſcēdētibꝰ ⁊ deſcēdentibꝰ in
iſimū. In collateralibꝰ vero ha
bet locū in ꝗbuſdā gradibꝰ vt
ꝗ frēꝫ ſororē patruelē matrue
lēꝫ patruū auūculū cōſobrinū
cōſobrinā ⁊ in alijs quibuſdaꝫ
affinibꝰ vt vxore nuru genero
ſocru vitrico p̄uigno ꝯpugna.
Et in legitimis parētibꝰ vti pa
trono ⁊ patrōa de ꝗ in. l. j. ⁊. l. ff
⁊. l. ſed ſciēdū ⁊. l. cōpater. ff. eo.
ti. ꝓ ꝗ videat gl. i. d. l. j. ſup vbo
pena. pena aūt huiꝰſceleris eſt
ꝙ ꝯmittēs vgis ſanguīeis ver
beratꝰ ⁊ inſutus culeo. i. ſacco
corij: cū cane ⁊ gallo galliaceo
vipera ⁊ ſilia ⁊ iter ferales be-
ſtias cōprehēſus ſerpētiū ꝯtu-
bernijs miſceat et vt regionis
ꝗlitas tulerit vel i vicinū mare
vel in amnē. i. fluuiū ꝓijciāt vt
oī elemētorū vſu viuꝰ carere in
cipiat ⁊ ei celū ſupſtitit ⁊ terra
mortuo auferat: ꝙ ſic nec mare
nec āīs ꝓximi ſint beſtijs tra
ditꝗ pene colligunt ex. l. pēa. ff.
eo. ⁊. l. vnica. C. e. Et locū hꝫ tā
ex vbis ꝗꝫ mēte legis pōpe. in
pſonis p̄nūeratis: hodie tñ qꝛ
difficile eēt vbiꝗꝫ ſiles beſtias
reperire ſufficit ꝙ pena vltimi
ſupplicij imponat talibꝰ cū ali
quo gñe pena arbitrio iudicis
ſcḋꝫ qualitatē regiōis arbitrā
de tali videlꝫ ꝑ quā metus ter
ror ⁊ pauor oībꝰ vidētibus ⁊ ſi
milia cogitātibꝰ imponat. Et
hec eſt mēs legis de qua in. di.
l. j. ff. eo. tit. dū dicit tales. l. cor.
teneri ⁊ quēadmodū leg. vni-
ca. C. eo. limitat ꝙ ad hoc vt ꝓij
ciat in mare aquā vł amnē per
l. pena. ff. e. vt intelligat vcꝫ ſi ſi
bi ſit mare vicinū. Nā ſi nō ſic
fuerit beſtijs ſubijcit ꝑ. d. l. pēa
per quā limitat. d. l. vnic. Nec
ē icōueniēs poſteriores leges

ꝑ p̄ores intelligi ꝑ. l. ſꝫ ⁊ poſte-
riores. vt ꝑ gl. in. l. nō eſt nouū.
ff. de legi. Dicet ergo poſſumꝰ
ꝙ ſi ēēt tāta difficultas ꝙ ꝗſi eq-
paret impoſſibilitati poſſet iu
dex diſpēſare i dicto gñe pene:
dū tñ eque pene terribiles adij
cerētur ar. eoꝝ ꝙ habētur i. l. re
legatū. ff. de vſufru. l. ⁊ i. l. fi. ff. de
ope. pu. cū ſimilibꝰ. Et eadē pe
na puniūtur fautores ⁊ cōſcij
cris. l. vtrū. ff. e. ⁊ ſic grauiori pe
na puniūt ꝗꝫ ſi ipſimet facerēt:
qꝛ ſi ipſimet facerēt ſolū punirē
tur pēa. l. cor. hoc tñ itroductū
eſt ꝓpter horrorē crimis. De
iure aūt canōico pēa taliū cō-
mittētiū ē depoſitio ⁊ curie ſe-
culari traditio. Nā ꝓ ſimplici
hōicidio fit depoſitio ⁊ detru-
ſio vt i. c. cū nō ab hoīe de iudi.
iūcto. c tue. de pēis. ⁊c. ſicut di
gnū. cū glo. de homici. ⁊. c. fi. e.
tit. li. vj. dꝫ ꝓ iſto homicidio ca
lificato ⁊ enormi iponi grauior
pēa: ſed qꝛ grauior nō inuenit
de iure canōico ꝗꝫ depoſitio vt
in. c. ad reprimēdū ꝑ glo. de of
fi. ordi. Nec hꝫ eccl'ia vltra ꝗd
faciat niſi ꝙ cū degradet ⁊ relī
quat iudicio ſeculari ar. c. p̄al-
le. cū nō ab hoīe ꝓcedi poterit
ad degradationē vel recurret
ad theoricā. c. nouimꝰ de ver. ſi
gni ⁊. c. ꝗꝫuis de penis li. vj. ſ. vt
in ꝑpetuū carcerē ponat in pa
ne et aꝗ ꝓ vita ſua vtat vt ſup
in homicidio dictū eſt. de peni
tētiali aūt pena nil dico ſed re
mitto me cōfeſſoribꝰ ꝙ videāt
⁊ ſtudeāt rubricā de his qui fi
lios occiderunt.

¶ Sequit rubrica ḋ ſortilegis
maleficis mathēaticis ⁊ ſilibꝰ.

H Ec rubri. nō
habetur exp̄ſſa in
pādectꝭ ſiue. ff. Sꝫ
de p̄ria p̄te habet
in antiꝗs reliꝗ vo
p̄tes tractātur. C. de maleficis
⁊ mathematicis. Pro cuiꝰ expe
ditiōe clariori facio tres p̄tes
ſequētes ſcḋm qḋ i his triplici
ter delīquit. Primo in deū. Se
cūdo i ꝓximū ⁊ tertio in ſeip̄m.
Prima p̄s expedita eſt. ſ. in ru
brica leſe maieſtatis diuīe. Se
cūda qñ in ꝓximū delīquit: tra
ctat. C. de maleficis. Tertia vo
qñ in ſeipſum p̄ncipaliter tra-
ctatur i tit. de ſortilegis in anti
quis. Capio igitur ſcḋm mēbrū
videlicet qñ in ꝓximū delīquit
qḋ ꝯtigit duobꝰ modis vcꝫ ver
bo vel opere. Et equidē ꝙ ope
talia cōmittūt ex quibꝰ mors ſe
quit de quibꝰ i. l. j. C. de malefi.
l. corne. ḋ ſicc. tenētur. l. j. in p̄n.
ff. ad. l. cor. de ſicc. Nā plus eſt
hoīeꝫ venēo occidere ꝗꝫ gladio
extīguere in. d. l. j. C. de malefi.
Et qꝛ de dictꝭ duobꝰ mēbris ſa
tis. ſ. tractatū eſt Uidēdū ē de
tertio vcꝫ qñ in ſeipſo p̄ncipa
liter delinquit qḋ mēbrū ſubdi
uidit in duo. Nā ſūt ꝗ ſimplici
ter in ſe ⁊ nō i ꝓximū delinqūt:

alij vero in ſe ⁊ primū vti ſunt illi qui magicis artib9 vſi elemēta turbare vitas nō dubitāt iuꝫ labefactat nō dubitāt ſi accicti crudelib9 ⁊ inhūanis actib9 intētātes audēt vētilare: vt q̄ſiq̄ ſuos ꝯficiāt malis artibus inimicos: q̄m feraꝝ deteriores natura feralis beſtia modū aſſumat. i. ea morte q̄ beſtie. ſ. gladio moriat. l. multi. C. d̄ maleſ. ⁊ mathe. vel beſtijs ferꝫ lacerādus tradat vt vult gl. i. l. nemo eo. ti. Nūc de tertio mēbro pricipali q̄ñ i ſeipſuꝫ ſub quo mēbro cadūt ſortilegia ⁊ alie ſupſtitioſitates. ¶ Et q2 iſta ēt ꝑtinēt ad forū ſeculare vt i. c. accuſat9. §. ſane d̄ here. li. vj. vidēdum eſt an vtētes oratiōib9 in collo vel alteri mēbro alligātes vt ide curent a dolorib9 et anxietatib9 ſuis ꝯprehēdant ſub hoc titu. de q̄ queſtiōe habet in. ij. q̄ſtiōe. lxxxvj. Et finaliter cauēdū ē in verbis ſacris q̄ i collo portant ne ſit ibi aliq̄d imꝑtinēs ad inuocatiōeꝫ demonū q2 hoc idubitāt eēt ſupſtitioſuꝫ ⁊ illicitū. Cauēdū ēt ē ne ſint ibi vba ignota ne ſub illis lateat aliquid ⁊ ne fiāt aliq̄ vana puta caracteres ⁊ nihil penit9 ꝑter crucē. Cauēdū ēt ē ſūmope ne habeat ſpes i mō ſcribēdi vl ligādi nec habeat i mō in quo ſcriptū ē vt puta an in charta vgīea vel ſit vas triāgulare. Nec oīno dꝫ poni ſpes in aliqua vanitate q̄ nō ꝑtiẽat ad diuinā reuerētiā q2 totuꝫ hoc eēt ſupſtitioſū ⁊ illicitū ⁊ pctm̄ xxvj. q. iiij. ⁊ xxvj. q. v. c. nō liceꝫ ibi ne in collectiōibus herbarū ⁊c. Et iō q2 in iſtis caſib9 nō eſt dol9 exp̄ſſus: lꝫ cadere poſſit ſupſtitioſitas leges ciuiles hoc caſu penā nō determināt: ſed eſt iudicio cōſciētioſo ⁊ penitētiali eccl'ie remittēdū vt in d. c. nō lꝫ. ¶ Diuinatores aūt ſub hac rubrica ꝯtinēt ⁊ diuinādi modi ſunt plures. Sꝫ ad ꝓpoſitū nr̄m enumerāt ſex modi i. l. et ſi excepta. §. ſi q̄s C. de male. Et lꝫ ar. fieri poſſent hic inde an diuīatio ſit ꝑmiſſa vel ne. Cōcluſio tñ ē q̄ nō dꝫ eē augurīū i iacob nec diuīatio i iſrael q2 ꝑ tales diuīatiōes vſurpāt ea q̄ ad deū ꝑtinēt ſcꝫ notitia futuroꝝ. xxvj. q. v. §. j. facit l. ſꝫ ⁊ ſi reſtituat. ff. de iudi. ⁊ ēt in eo q̄ in talib9 querūt ſalutē que a ſolo deo querēda ē. xxvj. q. ij. q̄ ſine ſaluatore. Et iō oīs diuīatio ē hodie ꝓhibita. xxv. q. ij. c. illd̄. ver. neq̄ aliq̄d ⁊ habet expſſum i. c. tuaꝝ de ſortil. facit q̄ habet Deut. xviij. c. nō inueniat i te q̄ obſeruet auguria. Et iterū nō inueniat i te q̄ obſeruet ſomnia. Et itē ibidē nō iueniat q̄ ariolos excitet neq̄ q̄ diuinos ꝯſulat: ⁊ iō tales ſūt oī iur reprobati q̄ cū ad hūina iudicia euenerit iubētur cōcremari. l. null9. C. eo. Nece-

ptatores vero eoꝝ deportant ⁊ bona eorū publicētur vt ibidē fautores aūt capitalr puniunt l. fi. C. eo. ⁊ alia lex tales gladio iubꝫ eē puniēdos. l. nemo. C. e. vl beſtijs ſubijciēdos vt ibi gl. vt. s̄. dictū eſt. Sūt aūt qui ꝑ artes illas magicas ꝑſonas plurimas ledūt ꝯflatis imaginib9 cere aut alio mō plures dānificāt, de quo in. l. multū: eodē ti. Aliq̄ vero pudicos aīos ad libidinē ꝓuocāt. l. eorū. eo. titu. vel inimicitias inter coniuges vel alios cauſant vt i. d. l. multi. Et tales ll ꝓſequunt ita q̄ ſi mors ſubſeq̄tur. l. cor. tenētur vt. s̄. dictū eſt ⁊ breuiter oēs leges illi9 ti. C. de maleſi. ſentērit tales in bēt puniēdos que procedūt in ꝯuicto coitu confeſſo. vt ſentit tex. in. l. ⁊ ſi excepta. §. ſi quis c. ti. de maleſi. Si aūt ꝯuicti teſtibus ꝯfiteri nolint ꝑ hoc tñ nō euadūt punitionē licet mitius puniunt. Nā iubētur in culeo poni ⁊ lacerari vnglis faucātibus ⁊ tictis coꝝ ſangnie donec penas proprio ore dignas tali facinore ꝑferant. d. l. et ſi excepta in fine. ¶ Unuꝫ tñ notādū eſt q̄ q̄cūq̄ dignitas non excuſat tales a. q. d. l. ⁊ ſi excepta in principio ⁊ hoc ꝓpter infamiā cris q̄d crimē leſe maieſtatꝫ cōparat. De iure aūt canōico pena ſortilegoꝝ ⁊ diuinatorū eſt q̄ tonſurātur in capite ⁊ decaluant ad modū ſtultoꝝ veſteſq̄ eorū aſſi ⁊ retro ſcindant. Et de hac decaluatiōe habem9. xxxij q. j. c. de benedicto. Et ſic dehoneſtat9 de tota parrochia eijcitur. xxvj. q. v. c. epi. Et efficit infamis. ij. q. viij. quiſquis ⁊ ſi habeat offm̄ vel bñficiū pōt illis priuari. vt vult gl. fi. i. c. j. de ſorti. per. c. nō oꝫ. ex vi. q. v. cū dmobus ſequēti hodie tñ tales ſorti. vt dictū eſt iura ca. dehoneſtāt. c. epi. e. cā ⁊. q. ⁊ mitrā depictā eoꝝ ſcelerib9 capiti iponūt ⁊ in ſchola i loco pub. dū ppl's ad diuia ꝯcurrit ſtare faciūt et exīde eos cū vitupio extra dioceſiꝫ eijciūt. Que practica ꝑt fūdari ſup dictis cap. epi. ⁊ de bñdicto prealle. Poſſent tñ talia fieri per demonū inuocatiōes quo caſu clerici degradātur ꝑ ca. admoneant. xxxvj. q. vlti. q2 tūc incidūt in hereſiꝫ: vt ſupra dictū eſt tit. de hereticis.

¶ Sequitur rubrica de falſarijs et falſis.

PRima pars huius rubrice hꝫ in antiq̄s decretabilibus ſcd̄a vero. ff. ⁊. C. ad. l. corne. d̄ fal. Et q2 mitior eſt pena legalis q̄ cañ. primo tractatu legales premitto: ⁊ ſic de fal. ꝑmittēdo q̄ro q̄d ſit falſū ⁊ q̄d ē falſū q̄d ad ꝓpoſitū attīet eſt mutatio vitatis dolo ſe ſctā vt colligit ex. l. q̄d ſit flm̄

ff.e.⁊ ex.c.tua nobis de offi.vi-
ca.faciũt q̄ habentꝛ in.c. ſup li-
teris de reſcrip.⁊ l.§. ea que in
ſti.quibꝰ ex cau.manu nõ po.⁊
addidi illa ṽba.ſ. doloſe facta
ex.l.nec exiñ.C.e.⁊.l.impuberez
ff.e.qꝛ ad hoc qꝺ hac pẽa qs te
neatꝛ opꝫ qꝺ dolo fſm ꝯmittatꝛ
ꝑ di.ll.que q̇deꝫ diffinitio ex p̄
miſſis iuribꝰ illicita oĺ caſui cõ
uenit ſpecifice deſcripto i ti.ꝓ-
narratis ⁊ qꝛ ꝓpoſiti nr̃i ē caſꝰ
⁊ pẽas deſcribere falſuꝫ ꝯmitti
poſſe his mõis arbitramur Cõ
ſenſu ṽo ope vſu et omiſſiõe q̄
mẽbra ſi diſcreuerimꝰ nihil vĺ
parũ hoꝝ q̄ ſub hoc crĩe cadetꝛ
pñt relinquemꝰ. De his ergo fal
ſis q̄ ꝯſenſu ꝯmittũtꝛ ꝓponẽtes
q̄ritꝛ qbꝰ modis falſuꝫ ꝯſenſu
cõmittitꝛ ⁊ qꝛ maxima ps cõtra
ctũ ex ꝯſenſu vires ſumit dicitꝛ
falſuꝫ ꝯmitti ꝑ ꝯtrahẽtes puta
qꝛ rẽ duobꝰ quis vẽdidit ꝑ.l. q̇
duobꝰ.ff.e.ti.i q̇ articulo facia-
mꝰ q̄tuoꝛ mẽbra. Primũ qꝺ p̄
miſſuꝫ ē.ſ.qñ rẽ vni vẽditã alte
ri vẽdit q̇ caſu cõmittitꝛ falſum
vt dictũ eſt. Scꝺꝫ qñ vni rẽ ypo
thecatã alteri vẽdidit ꝑmutat
aut inſolutũ dat:⁊ tũc nõ repitꝛ
pena corpaĺ ſpecifice a iure ſta
tuta. Sꝫ eſt arbitraria ꝑfecta ⁊
notata i.l. ſtellionatꝰ.§.pẽa.ff
de crĩe ſtellio.⁊ vltra ꝓuidetꝛ de
cẽpto ꝑ remedia tituloꝝ.ff.⁊.c.
q̇ poti.i pign.hñtꝛ. Tertiũ qñ
qs reꝫ vni obligatã alteri ypo-
hecat. Et tũc etiaꝫ eſt pẽa crĩs

ſtellionatus vt gl.in.d.l. ſtellio
natus.ff. de crĩe ſtelliõa. Et eſt
tex.expreſſus in.l. ſi qs i pigno
re.§.ſꝫ ⁊ ſi qs.ff. de pigno.acti.
Quartũ qñ qs aliquã rẽ vendi
dit ⁊ illã nõdũ traditã alti ypo
thecauit ꝑ ea q̄ hñr i.d.l. q̇ duo
bꝰ iũcta.l.aliẽatũ.ff. de ver.ſig.
Et i iſtis mẽbriſ ſolũ notatꝛ ſub
hac rubri.ꝓmũ qñ qs duobꝰ rẽ
vẽdit. Nã iſta ru.cetera mẽbra
ad aĺs ſpẽs decliat vt.ſ. dictũ
eſt q̄ ſuis lociſ ⁊ oꝛdie tractabũ
tur. Et iõ de ſcꝺo mẽbro ē tra-
ctãdũ. vcꝫ de falſo ꝙ cõmittitꝛ
ṽbo qꝺ ꝯtigit qnqꝫ modis ꝓn-
cipaĺr vꝫ ſuggerẽdo denũciã-
do accuſando teſtificãdo ⁊ in-
dicãdo. Suggerẽdo puta qꝛ i-
petrãdo reſcriptũ falſuꝫ ſuade
tur ꝓncipi vĺ iudici.l.l.ſi qs ob
repſerit.ff.e.et ex qua ꝑſuaſiõe
fit iniuſticia parti ꝯtra quã ꝑ-
ſuadetꝛ. De q̇ vide.ff.eo.l. ſi qs
obrepſerit:⁊ i iuribꝰ ꝑ gl.in.ea.
allegatiſ ⁊ i.l.maioꝛẽ ⁊.l.vbi fal
ſi.C.e.ti. Denũciãdo ⁊ accuſan
do etiam cõmititꝛ falſuꝫ vt in.l.
leg.coꝛ.cauetꝛ.§.fi.ff.e. ꝓ quo
faciũt q̄ tradũtur ꝑ doc. in.l.j.
Et icidit.ff.ad turpiĺ. Cõmittitꝛ
etiã falſuꝫ hoc caſu falſe teſtifi
cãdo.l.j.in prin.⁊.§.j.et.l. falſa
pẽa.ff.e.⁊ punitꝛ etiã ſi teſtimo-
niũ nõ habuerit effectũ.ꝑ lecta
⁊ nota.i.c.j.de crĩe falſi. ex quo
teſtimonio ſi ſequatꝛ homi.nõ
ſolũ tenetꝛ.l.coꝛ.ꝺ falſis imo te
netur.l.coꝛ.de ſicc. talis teſtis
vt ſupra di-

vt ſupra dictũ eſt in ti.de homi.
pariter falſe iudicãdo cõmittitꝛ
falſum.l.j. Sed ſi qs.ver.⁊ q̇ iu
dicetur.e.fi.⁊ tenetꝛ de homici-
dio ſi homicidiũ ſequatur. vt
ſ.dictũ eſt in titulo de homici.
¶ Optime autẽ multis modis
falſum cõmittitꝛ: puta ſcriptu-
ra falſum ſcribẽdo vel verũ de-
lẽdo.vt in.l.j.ff.eo.nec eſt diffe-
rẽtia inter ſcripturã cõcernen-
tẽ rẽpub. vel intereſſe priuatũ
per lec.⁊ not.in.l.damus licen-
tiã.C.ad.l.coꝛ.de falſa. ⁊ notan
dũ eſt ꝙ notarius ſi culpa do-
lo vel negligentia aliquẽ plus
vel minus ſcribẽdo damnificet
tenetur ad omne intereſſe per
tex.in.l.fi.C.de magi.cõue.et in
l.fi.ff.ſi menſoꝛ falſum mo. di.in
l.ij.C.de nume.et actu libro.xij.
Tenetꝛ etiã notarius pena falſi
falſum atteſtãdo in inſtrumen
to ſuo: puta qꝛ dixit ⁊ atteſtatꝰ
fuit in ſui pñtia pecuniã fuiſſe
numeratã q̄ nõ fuerit nũerata.
ita no.do.l.ſi ex cautione. C.de
nõ nu.pe.i.l.ſi exin.l.j.C.ꝺ cau-
tione frumẽtario ṽo.li.xij. Itẽ
cõmittit falſum notarius falſo
ſigno vtẽdo.l.lex coꝛ.teſtamẽta
ria.ff.e. Et eſt hodie pena nota
rij falſum inſtrumẽtũ ſcribẽtis
qꝛ ꝑdit manũ ꝑ.c.imperialẽ.§.
ſcriba.de ꝓhi.alie.feu.ꝑ fed.qꝺ
limita vt.ĩ.in fi.dicetꝛ. Cõmittitꝛ
etiã falſum qñ qs ſibi aſcribit
in teſtõ vel codicillo ſiue aſcri-
bat ſibi hereditatẽ ſiue legatũ

vel ſubſtitutionẽ.l.qui teſtm̃.cũ
quatuoꝛ ſeq.⁊.l.diuꝰ.⁊.l. impu-
berẽ.ff.ad.l.coꝛ.ꝺ fal.⁊.C.ꝺ his
q̄ ſibi aſcri.in teſtõ. qs caſus h̄
lõgũ eſſet narrare: iõ ibi remit
to. Itẽ cõmittitꝛ falſũ i falſa mo
neta: vt ſunt illi q̇ nũmos partꝛ
raſerũt parti tinxerũt vel ꝯfixe
rũt q̇ ſi liberi ſunt beſtijs ſubij-
ciuntꝛ:⁊ ſi ſerui vltimo ſupplicio
dãnantꝛ.⁊ idẽ ꝺ eo q̇ falſam mo
netã ꝑcuſſerit.l.q̇ falſã.ff.e. vel
adulterinos nũmos fecerit: pu
ta plũbeos vel ſtãneos.d.l.qui
falſum.⁊.l.q̇cũqꝫ.⁊.l.pe.e.ti.hec
tñ pena latius declarabitꝛ i tit.
ꝺ falſa moneta. Cõmittitꝛ ẽt fal
ſum i falſa mẽſura. vt in.l.pe.§.
fi.ff.e.cuiꝰ pena eſt relegatio vt
ibiꝺ.⁊ in.l.annonã.§.fi.ff.ꝺ ex-
traoꝛ.cri. Sꝫ iure canonico in-
ducitꝛ penitẽtia ꝙ ieiunet.xxx.
diebꝰ in pane ⁊ aq̄.c.j. de emp.
⁊ vẽ. ego tñ regularẽ ⁊ adapta-
rẽ penis ciuilibꝰ vt in ꝓceꝺ. di-
ctũ fuit.ĩ dicetur. ¶ Itẽ cõmit
titꝛ falſum ſupponẽdo falſum.l.
q̇ falſam.ff.e.ti.⁊.l.coꝛ.teſtamẽ-
taria.§.j.eo.titu.⁊.l.cũ ſuppoſi
ti.C.e. Preterea ẽt cõmittitꝛ fal
ſum in vſu: puta qꝛ vtitꝛ qs falſo
noĩe.l.falſi nois.e.ti.ff.vel falſo
officio vel dignitate.l. eos.ff.e.
ti.vel falſo noĩe alterius vtitꝛ mã
dato.l. q̄ noĩe.e.ti.ff. vbi notatꝛ
de falſo ſeruiẽtibꝰ. Qui ſi pecu-
nia coꝛrupti hoc faciãt puniũ-
tur vt falſarij.ff.eo.l.j.§. ſed ⁊ ſi
qs abrenũciandũ. Sed ſi nõ ſit

coꝛruptꝰ pecunia tenet ad in-
tereſſe.ff.e.ti.l.pꝛo noie pretoꝝ
qđ nota pro executoꝛibꝰ falſas
relationes faciẽtibus. Poſtre-
mo vero cõmittit omiſſiõe: vt
ſi q̇s teſtamentũ celauerit. l.eũ
qui.C.e.tit.⁊.ff. e.l. qui teſtamẽ
tũ.⁊.l.inſtrumentoꝝ.e.ti.ꝑ quẽ
pꝛobat nõ habere locũ in alijs
inſtrumẽtis ſubꝛeptis vel cela-
tis. Sꝫ bene verũ eſt ꝙ hꝫ etiã
locũ ĩ codicillis celatis: cũ ſint
pars teſtamẽti.l. impuberũ. §.
codicil.e.ti. pena aũt regulari-
ter eſt ĩ hoc delicto depoꝛtatio
⁊ omniũ bonoꝝ publicatio. l.j.
§.fi.ff.e. Sed in aliquibꝰ caſibꝰ
ſpecialibꝰ mitius pꝛocedit: vt
ſ.dictũ eſt.⁊ eſt notandũ ꝙ q̃re
la ſiue accuſatio huiꝰ criminis
pꝛeſcribit.xx.annis: vt in.l.q̃re-
la.C.e.⁊ ibi notat in glo.quoꝝ
criminũ accuſatiões et quãtis
tp̄ibus pꝛeſcribant. ¶ Nũc de
penis vidẽdũ reſtat de q̇bꝰ ca-
nones diffiniũt ⁊ q̇dẽ cõmittẽ-
tes falſum vero vtẽtes dixit tex.
qꝛ tres ledit: iõ triplex pena im
ponit.ſ.in eo ꝙ ledit deũ ſeptẽ-
nis pñia nec vnq̃ admittit ad
teſtimoniũ. vt.vj.q.j. quicũq3.
⁊ qꝛ iudicẽ deludit notat infa-
mia.xxij.q.v.ſi q̇s cõuictꝰ ⁊ ver
beribꝰ caſtigat.v.q̃.v.illi q.in
ꝓn. In eo vͦo in quo pꝛoximũ le
dit iuxta modũ leſiõis punit ꝑ
nota.in.q.ix.nihilominꝰ vel di
cere poſſumꝰ ꝙ debeat deponi
vt ex lectis ⁊ nota. in.c.olim.de
reſcrip.⁊ ĩ.c.cũ olim.de offi.de-
lega. Et in monaſteriũ detrudi
ad pñiam agẽdũ.ar.c. ſi qñ.l.di
ſtin.⁊ eaꝝ q̃ habẽtur in.c.cũ nõ
ab hoĩe.de iud.⁊ in.c.tue.de pe
nis.⁊ meliꝰ in.c.nouimꝰ.de vͦb.
ſig.⁊ dꝛ falſuꝫ ꝑ teſtẽ cõmitti ẽt
tacendo verũ.c.pꝛeſbyteri.v.q.
vj. In delinquẽte aũt in facto:
vt in falſificãte mẽſuras nõ eſt
pena certa ſtatuta de iure cañ.
niſi capiamꝰ penã glo.iij.ff.eo.
vt mẽſure.de emp.⁊ vẽd.q̃ dicit
l.coꝛ.de falſis puniri q̃ eſt ĩ libe
ro hoĩe depoꝛtatio ⁊ bonoꝝ pu
blicatio: vt.ſ.dictũ eſt.l.j. in fi.
ff.ad.l.coꝛ.de fal.loco cuiꝰ ſucce
dit de iure canonico depoſitio
vt not.ꝑ doc.in.c.qualr.li.ij.de
accu.⁊ erit ſilis pena q̃ in teſte:
vt in penis ciuilibꝰ: vt. ſ.eſt ꝑ
l.hodie.§.ſi vẽditoꝛ.ff.ad.l.coꝛ.
de fal. falſificãtes aũt ſigillũ de
iure canonico puniũtur ſm di
uerſitatẽ ſigilloꝝ. Nã falſificã-
tes ſigillũ vl' plũbũ romani põ
tificis degradãtur ⁊ ptãti ſecu-
lari tradunt: vt in.c.ad falſario
rũ.de crimine falſi. falſificãtes
aũt ſigilla principũ verbaliter
degradant ⁊ ſignant ſigillo fal
ſificato: vt ab alijs diſcernãtur
⁊ a pꝛouincia ſeu dioceſi expel-
lũtur.c.ad audien.eo.ti. falſus
aũt denũciatoꝛ ſuſpẽdit ab offi
cio ⁊ bñficio ꝑ.c.fi.de calũ. Qui
vero falſum ſcripto atteſtat ab
officio et beneficio ſuſpẽditur.
Qui vero lr̃as ſeu bullas ap̄lī.

falſificãt modis ⁊ foꝛmis.de q̇-
bus in.c. falſarioꝝ. de crĩe falſi
puniunt.ſ.degradatiõe ⁊ curie
ſcl'ari traditõe. Nã ſi ſit clericꝰ
excõicat priuat bñficio ⁊ offõ:
et curie ſcl'ari tradit. Si vͦo eſt
laicus excõicat ⁊ curie ſeculari
tradit: illi vͦo q̇ nõ falſãt: ſꝫ falſe
ĩperãt ꝑ dolũ ⁊ malitiã puniũt
penis de q̇bꝰ in.c.ſup lr̃is.de re
ſcri. Utẽtes vͦo falſis lr̃is ſi ſint
clerici debent officijs priuari ⁊
bñficijs. Si vero laici ſunt ipſo
iure excõmunicat: vt ſentit tex.
in.d.c.ad falſarioꝝ. Falſificãtes
vero literas alioꝝ pꝛelatoꝝ in-
ſtrumẽta deponũtur ⁊ intꝛodu
cũtur.l.di.ſi ep̄s. Alias aũt pe-
nas canonicas curioſus lectoꝛ
ex diſcurſu dicti ti.colligere po
terit: et qꝛ plurimũ falſum a ta-
bellionibꝰ cõmittit: vidẽdum
eſt qua pena hodie puniant.ꝑ
quo diſtingue. ¶ Quia aut de-
linquũt cõtra eccleſiã aut con-
tra fiſcum vl' cõtra priuatũ. In
primo caſu.ſ.qñ cõtra eccleſiã
falſuꝫ ſcribẽdo tũc puniũt pe-
na.l. iubemꝰ.§.ſane.C.d' ſacro
ſan.eccle.ſ.ꝙ pena irreuocabil'
exilij dãnant.d.§.ſane. ver.his
tabellionibꝰ. in ſcđo vero caſu
ſ.qñ contra fiſcũ diſtinguit. Qꝛ
aut delinq̇t ipſe notariꝰ in non
faciẽdo: hoc eſt in omittẽdo ea
ad q̃ tenebat: ⁊ tũc punit muti
latiõe ſeu abſciſiõe manꝰ: vt in
ſupꝛadicto.§.ſcriba.de ꝓhibi.
ſeu.alie. ⁊ in aut.de mã.ꝓnc.§.
coges.q̃ pena eſt gñalis in oñi
caſu ĩ q̇ lex iubet mẽbꝛũ ampu-
tari.in aut.vt nul.iud.§.pe. Si
vͦo delinq̇t notariꝰ ꝯ ꝓncipẽ in
faciẽdo ſubdiſtiguit: qꝛ aut ta-
bellio eſt auctoꝛ delicti: ⁊ tũc dꝫ
puniri pena cõbuſtionis: vt in
l.j.C.de immu.nemini cõcede-
re.li.x. Aut nõ eſt auctoꝛ delicti
ſꝫ delicto ꝑ alios cõmiſſo aſſen
tit cõficiendo inſtrumentũ. Et
tũc eſt pena amiſſiõis bonoꝝ.
l.ij.C. de peti. bo.ſubla. Tertio
vero caſu.ſ.qñ delinq̇t ꝯtra pri
uatũ diſtinguit: qꝛ aut delinq̇t
in nõ faciẽdo: puta qꝛ nõ vult
cõficere inſtrumẽtum: ⁊ tũc dꝫ
ab officio deponi ꝑ.l. iubemꝰ.
in fi.C.de defenſo. ciuita.cũ ibi
nota. Si vero delinq̇t in facien
do: ⁊ hoc dupliciter. Quia cõfi
cit inſtrumẽtũ ſup caſu illicito
aut licito illicitũ ⁊ vetitũ ꝯtra-
ctũ faciẽdo. pꝛimo caſu aut iſte
ꝯtractꝰ erat illicitꝰ ſui natura.
Et tũc dꝫ puniri pena capitalĩ
l.ij.circa mediũ. iũcta gl. ſuper
verbo grauiſſima. C. de eunu-
chis. Aut cõtractus nõ eſt illi-
citus ſui natura: ſed legis ꝓhi
bitione: ⁊ tunc dꝫ amittere ſeu
ꝑdere manũ cũ q̃ fecit iſtr̃m. vt
in.d.§. ſcriba.de ꝓhi.ſeu. alie.
per fed. Aut vero delinq̇t in of-
ficio ſuo ſup contractu licito il
licitũ inſtrumentũ faciẽdo ſcri
bendo ſeu fabꝛicãdo. Et tũc eſt
pena depoꝛtatiõis ⁊ oĩꝫ bonoꝝ
publicationis. vt.l.j.§. fi.ff.eo.

¶ Clericus xͦo falſificās alias
lr̄as q̄ papales priuat̄ offō. et
detrudit̄ in monaſterio.l. d .c.
ſi ep̄s. Et hec dicta de hm̄oi cri
mine pro preſenti ſufficiant.
¶ Sequit̄ rub. d̄ falſa moneta.

Falſe monete

crimē q̄nq̄modis
principalr̄ cōmit-
ti p̄t : puta q2 is q̄
cudere monetam
nō pōt cudit ſcd̄o q2 ⁊ ſi cuder̄
poſſit ī falſa materia cudit vel
⁊ tertio in falſa forma cudit vel
et quarto in pōdere illā ſefellit
ſeu ⁊ q̄nto falſe cuſam expēdit.
¶ Et oibus iſtis caſib9. l.cor.d̄
fal. moneta tenet̄. Et vt ſingula
mēbra cōprobemus: primū q̄n
q̄s monetā cudere nō pōt ⁊ cu-
dit tenet̄.l. cor. d̄ falſa.l.q̄ falſā.
l.qui noie.⁊.l.cor.teſtamētaria.
ff.ad.l.cor.de fal.tenet̄ ēt.l.iulia
maie.l. ſi q̄s minimū. C. de fal.
mone.et hui9 ratio eſſe pōt: q2
cudere vel formare monetā ad
regalia ptinet.in.c. vnico.q̄ ſūt
regalia in vſib9 feud.cū ibi no.
facit.l.ij.§.deinde cū eorū.ff.de
orig.iur. ¶ In ſcd̄o xͦo caſu q̄n
in falſa materia: puta q2 argen
teos in ſtāno vel aureos in ele-
ctro cudit eadē pena tenet̄.l.j.
in prin.C. de falſa mone. ⁊ in.l.
quicunq̄ nūmos.ff.ad.l.cor.de
fal. In tertio xͦo caſu.ſ.q̄n in fal
ſa forma cudit̄ p habentē ptā-
tē cudēdi : ſed nō in tali cugno
impreſſione vel ſigno talis mo
nete: q2 adulterino ſigno vtit̄:
l.cor.de fal.tenet̄ p.l. lex cor.te-
ſtamentaria.in princi. ff.de fal.
Quarto aūt tenet̄ falſans pon
dus legitimū.vt in.c. q̄to.de iu
reiu. ⁊ ī.l.j. C.de veteris nūmiſ-
matis ptāte.li.xj. Quinto ⁊ vl-
timo tenet̄ qui falſam expēdit
monetā.de quo per doc. in.l.le.
cor.tenet̄.ff.de fal. Pene aūt in
ſupradictis caſib9 ſunt. Nā in
primo q2 maieſtas p̄ncipis le-
ditur punit̄ pena legis iul. ma-
ieſt. q̄ eſt taxata in.l. ſi q̄s. C.de
fal.mo.ſ.vt flāmax exuſtionib9
mācipet̄ lȝ gloſ.voluerit diſtin-
guere īter nūmos aureos ⁊ ar-
genteos: vt q̄ aureos illa pena
teneat̄. Qui xͦo argēteos pena
capitis. i. deportatiōis vt vult
gl.fi.in.l.fi. C.de veteris nūmiſ.
ptāte.li.xj.p quā gl. limitant̄.l.
j.⁊.C. de fal.mone. Scd̄a vero
de aurea intelligat̄. ¶ Ego tn̄
credo indiſtincte pcedere iſtā
penā ignis ſiue ſit moneta au-
rea ſiue argentea : dū tn̄ ſit mo
neta p̄ncipis nō recognoſcētis
ſuperiorē falſata vt ſentit gl.in
d.l.ij.ſup xͦbo flāmax in.iij.ſolu
tione quā facit ad argumentū
l.j. ¶ Et dicem9 q̄ pena capitſ
de qua in.l.j.declarat̄ p.l.ij.ſ.vt
ītelligat̄ illa pena capitis eē pe
na ignis vel aliud vltimū ſup-
pliciū. Ubi aūt moneta alteri9
q̄ p̄ncipis falſat̄ miti9 punit̄.
Et iſtū ītellectū ſequit̄ gl. in.c.

q̄to.de iureiu. ¶ Scd̄o xͦo caſu
q̄n q̄s hȝ auctoritatē cudēdi et
cudit ī falſa materia punitur.l.
cor.de falſis: q2 ſi liber ē dat̄ ad
beſtias. Si xͦo ſeru9 vltimo ſup
plicio.l.q̄cūq̄. cū ſe.ff.ad.l. cor.
de fal.⁊ cū hoc cōfiſcant̄ ei9 bo
na. vt in.l.ſi q̄s.in p̄n. C. de fal.
mo. In tertio xͦo caſu q̄n in fal
ſa forma punit̄.l.cor. de fal. e.q̄
falſum ſignū et adulterinū ſuo
cugno exculpſerit p.l.le. cor.te-
ſtamētaria.de fal. ⁊ ſi ī dctā mo
neta ſeu ei9 circūferētia nomē
p̄ncipis apponat pariter punit̄
pena falſi p.l.q̄ nomē pretor̄.et
l.falſi nois.ff.eo.ti.de fal. Quar
to xͦo caſu q̄n legitimo pōdere
defraudat̄ tūc ēt tales frauda-
tores tenēt̄.l.cor.de fal.vt volūt
doc.in.l.le.cor.cauet̄.ff.de fal.et
eſt gloſ.j. ſup xͦbo defraudata.
in.d.c.quāto.de iureiu.ſub quo
mēbro cōprehendunt̄ radētes
p lec.⁊ not.in.l.q̄cunq̄. ff. ad.l.
cor.de falſ. Quinto quidem ca-
ſu.ſ.q̄n q̄s falſam monetā expo
nit ſciēter ⁊ doloſe falſuȝ cōmit
tit.vt not.doct.in.d.l.le.cor.ca-
uetur. Sȝ lȝ teneat̄ ca.l.qua fal
ſans : nō tn̄ eadē pena ſȝ punit̄
pena de qua ī.l. ſeculari. in p̄n.
⁊ ibi gl.ff.de var. ⁊ extraor.cri.q̄
pēa eſt q̄ dānet̄ ad op9 metalli
vel fuſtiget̄ vel releget̄. ¶ No-
tandū tn̄ eſt pro limitatiōe pri
mi mēbri q̄ falſans monetā al-
teri9 q̄ p̄ncipis nō punit̄ pena
mortis natural̄. Sȝ pena mor-
tis ciuilis: puta q2 bānitur ſeu
deportat̄ ⁊ bona ei9 publicant̄
p ordinariā pena falſariorū de
qua in.l.iij.ff.de fal. ⁊ hoc tn̄ ca
ſu reſeruarē bona veniētib9 ab
inteſtato: q2 nō ledit̄ maieſtas
⁊ credo hoc caſu procedere au
ctori.bona dānatorū. C.de bo.
dā.⁊ hȝ hoc crimē multa ſpālia
primo q2 q̄libet tenet̄ ad accu-
ſationē. Itē q2 condēnatus nō
nō appellat. Itē q2 punit̄ is in
cuius domo cudit̄ lȝ illud igno
ret. Item q̄ eximēs falſariū ca-
ptū a manib9 iuſtitie punit̄ ca-
pitaliter. Itē q̄ q̄libet pōt cape
re ppria auctoritate falſariū.
Itē q̄ accuſator ſuccūbens nō
punit̄ vt calūniator: et oīa hec
probant̄.C.e.l.j. d̄ iur. cano.nō
minorat̄ pena vt vult glo.in.c.
q̄to.de iureiu. ⁊ ſic poterit pu-
niri clericus ſm̄ magis vel mi-
nus adaptādo penas cano.le-
galib9: vt in precedētib9 titulis
viſū eſt. ⁊.ī ī fi. hui9 ptis dicet̄.

¶ Sequitur rubrica de falſa
nominis mutatione.

Nomē cogno

men/vel agnomen
mutatur altero de
duob9 modis: pri-
mo ſine fraude et
dolo vti fit in ſacro ɔfirmatio-
nis d̄ his q̄ hn̄t turpia noīa ab
īpoſitione baptiſmi qd̄ q̄tidie
fieri videm9. ⁊ illa mutatio lici
te fit. Itē etiā q̄n mutatur ſtat9

hoi̅s.vt l.l.ad recognoſcēdos.
C.de inge.⁊ eſt gl.ſup ꝓhe.ſexti
in ver. bonifacius.Alia eſt mu
tatio q̄ fit neceſſario:vt in here
de inſtituto ſub cōditiōe ꝙ no
mē teſtatoris deferat; dū tn̄ ſit
honeſtū.ꝑ.l.ſꝫ ſciendū. ⁊.l.ſtā.
§.ſi ſub cōditione.verſi.ſi vero
noi̅s.ff.ad treb.et dico iſtā mu-
tationē neceſſariā nō neceſſita
te neceſſitātē:ſꝫ neceſſitate cau
ſatiua. ¶Alia eſt mutatio do-
loſa vt pluries vidi ꝯtingere de
tp̄e meo. Nā ſūt q̄ colludūt cū
debitoribus aliquoꝝ creditoꝝ
volētiū liberari a creditoribꝰ q̄
corā aliq̄ notario fingūt talē eē
creditorē quē noiant noi̅e cre-
ditoris: ⁊ ille factꝰ creditor ſub
noi̅e veri creditoris q̄ttat debi
torē:vel exēplificari poſſet de il
lo q̄ colluſo cū q̄dā q̄ alicuiꝰ he
res effici optabat falſuꝫ ſuppo
ſuit teſtatorē ī aliq̄ camera opa
ca ꝑ quē teſtari ⁊ ſe heredē iſti-
tui ac ſi eſſet verꝰ teſtator fecit.
Itē ⁊ illo q̄ optās cōſeq̄ vnū bo
nū ⁊ pingue bn̄ficiū alicuiꝰ an-
tiq̄ ꝑoris ſuppoſito ī lecto ⁊ lo-
co obſcuro aliq̄ ſciēter fingere
v̄ba dicti ꝑorꝭ ſibi bn̄ficiū reſi
gnati ⁊ ꝓcuratores ad reſignā
dū ꝯſtitui fecit.iſtos caſus vidi
ꝯtingere q̄ꝫ arbitro vere cadet
ſub iſta rub. ita ꝙ teneāt pena
falſi vt deportent ⁊ bona publi
cētur.ꝑ.l.falſi no. in ꝑn.ff. ad.l.
cor.de fal.⁊.c.q̄ habent.l.l.vni-
ca.C.e.ſeruo aūt nullo mō mu-
tare lꝫ.vt in.l.vni.C.e.ti.Clericꝰ
vero falſe in ꝑiudiciū tertij mu
tans nomē punitur pena falſi:
de qua ſupra in titu. de fal. ar-
guendo de penis ciuilibus ad
cano.vt ſepe dictum eſt.

¶Sequitur rubrica de lege iu-
lia ambitus.

Ambitus lꝫ ex
frequēti vſurpatōe
pendant inter hūa
nos iudices qd̄ do
lēter refert: ꝑ hoc tn̄ apd̄ deū q̄
eſt iudex incōmutabilis nō mi
nus in vltionē venit.Et ideo ſa
croꝝ canonū auctores tāꝙ de-
teſtabiliꝰ inter criminales tra-
ctatꝰ ꝓpoſuerūt tit. de ſymo. q̄
nil aliud eſt q̄ꝫ ambitꝰ.¶Et ne
ꝓcedamꝰ ꝑ ignota:ſciendū eſt
ꝙ ambitꝰ eſt inordinatꝰ appe-
titꝰ honoris terreni/ dignitatꝭ
aut amplitudinis. probat hec
diffinitio ex lectis et nota. in.l.
quiſq̄s. C.ſi cer.pe.⁊. c.cū iādu
dū.d̄ preb. Que diffinitio illos
ſolū tāgit quos tāgit vcꝫ igno-
rantes ⁊ de ſolo p̄nti: de futuro
vero nihil cogitātes ⁊ q̄ bono-
res humanos falſitarē putāt q̄
ſi ad ea q̄ in principio ethicorū
c.v.deſcribit aduerterēt/nō ita
curioſe iſtis humanis delecta-
tionibus inſudarēt: qꝛ ad vitā
ꝑfectā vna dies: ſꝫ neq̄ paucū
tēpus ſufficit: prout nec vna hi
rūdo ver facit:nec vna pulchra
dies eſtatē.⁊ tales potiꝰ dicunt

paſſionū ſecutores q̄ꝫ virtuoſi:
eo ꝙ finis eorū eſt nō cognitio
horū q̄ agūt:ſed actꝰ vt in ꝓhe
mio ethicoꝝ. Nec eſt poſſibile
eos q̄ adminiſtrationē iuſticie
ſꝫ lucri optāt poſſe dici iuſtos.
Nā vt ſcribit in.v.ethi. c.j. vi-
detur enī illegalis iniuſtꝰ eſſe ⁊
auarus et ineq̄lis. facit ad hoc
qd̄ habet exo.c.xviij. vbi māda-
tur cōſtituit tribunos ⁊ ſenio-
res homines ſapiētes timētes
deū:in quibꝰ eſt veritas: et qui
oderūt auariciā:q̄ vt vult Sal.
in Catilinario ſolū pecunie ſtu
diū hꝫ:quā tn̄ nemo ſapiēs cō-
cupiuit: qꝛ ea venenis cupidi-
tatis imbuta animū corpuſq̄ꝫ
virilē effeminat. pro quo facit
tex.ad literā in aut.vt iud. ſine
quoquo ſuffr.§.cogitatio.coll.
vj. vbi probat ꝙ qui ſigillū iu-
dicādi cum mercede accipiunt
malū animū lucrādi hr̄e viden
tur nō neceſſitati:qꝛ care emūt
⁊ vendūt:pena autē eorū eſt de
iure ſtabilita.in ea.aut.§. ſi q̄s
aūt.de qua ſubticet.¶Sed ad
propoſitum redeūtes de malo
ambitionis in eccleſiaſt.viij.c.
admonemur non q̄rere fieri iu
dices niſi valeamꝰ virtute irrū
pere iniquitates. ¶Hocq̄ꝫ cri
mē nō ſolū ad tp̄ales:ſꝫ ⁊ ſp̄ūa-
les extēditur honores. pro lec.
et not.in.c.j.de cler.nō reſi.⁊.c.
auaricie cecitas.de elec.in.vj.⁊
in. c. ſi quis ep̄s. cū duobꝰ ſeq.
j.q.j.xl.diſt.ante oīa.Et alibi
dr̄ quicunq̄ꝫ ambitioſus deſide
rat primatū in terra inueniet
cōfuſionē in celo.xl.di.c.multi.
⁊ iō ſumme cauere debēt prin-
cipes ne tales ambitioſos ad
officia recipiāt eo ꝙ nūmis q̄s
in emptionē officioꝝ cōſueue-
rūt exuti quaſi canes famelici
hincinde circūeunt rēburſari.
Et ideo tales excludēdi ſunt et
officijs amouēdi: exēplo eiꝰ qd̄
legit de Tyberio in hiſtorijs ſu
per actꝰ apoſtoloꝝ: qui audita
cōqueſtione de quodā ſuo ꝓcu
ratore: ꝙ ſegnis ⁊ piger eſſet il
lū deſtituere noluit.Sed reſpō
dit ꝙ procuratores qui ad mo
dicū tēpus ꝯſtituūtur emūgūt
populū vſq̄ꝫ ad ſanguinē ⁊ tan
to dn̄antur acrius q̄ꝫto breuiꝰ
et qui recētes veniūt diſſipant
quicq̄d inueniūt. Et vtinā ꝑn-
cipes noſtri tp̄is volētibus offi
cia refutarēt ⁊ refutātes cōpel
lerēt iuxta theoricā.l. ſi quēq̄ꝫ.
C.de epi.⁊ cler.⁊.l.ſi. C.ad.l.iul.
repe. Et idē dico in eccl̄iaſticis
ordinibꝰ ⁊ dignitatibꝰ. ꝓ q̄ fa-
ciūt lec.⁊ not.lxiij. di.valētinia
nus. Nullus quippe ſumēdus
eſt ad honorē niſi q̄ vocatꝰ fue
rit a dn̄o tāq̄ꝫ aarō. ad Heb.v.
c.et.viij.q.j.in ſcripturis. qd̄ li-
bēter facerēt ſp̄ūales et tp̄ales
principes ſi ad infinita mala q̄
ex dictis ambitioſis promotio-
nibus eueniūt aduerterēt.ꝑut
deberēt miſerijs ⁊ calamitatibꝰ
ſuorū ſubditorū ſubueniendo.

¶ Nūc qualiter et ī quib9 hoc
crimē cōmittaꝛ conſiderandū
eſt. Et primū cōmittiꝛ qñ ꝑ pe-
cuniā facit ſe q̇s eligi: extra tñ
vrbē rome. ff. e. l. j. vel qñ q̇s no-
nū vectigal inſtituit: vt ibidē.
Sed q̇ nouū vectigal inſtituit
etiā alia pena. ſ. l. iul. de vi pub.
teneꝛ. l. fi. ff. ad. l. iul. de vi pu. vt
ſ. viſum eſt. Itē teneꝛ hac. l. am
bitus qñ q̇s domū: al's oſtium
iudicis ingrediꝛ. in. l. j. ff. eo. qḋ
intellige qñ ingrediꝛ aīo indu-
cēdi iudicē vt ei faueat in p̄iu-
diciū alteri9. Itē hꝫ locū qñ q̇s
accipit dignitatem in qua al's
fuit. C. eo. l. vnica. Quod aūt di
ctū eſt ꝙ dātes pecunias vt ꝓ-
moueātur ad honores vel ad
officia puniaꝛ intelligiꝛ qñ dāt
his q̇ ſunt ad latus principis ꝛ
quoꝝ cōſilio princeps regitur.
qḋ hodie videmus practicari.
Nā ſi principi darēt forte in fo
ro tēporali excuſarētur ꝑ. l. j. in
prin. ff. e. Sed in foro ſpūali ſe-
cus vt vult gl. fi. in. c. ij. de ꝯceſ.
ca. cū eſſent. de ſymo. Et qḋ di-
ctū eſt de redeūte ad idem offi-
ciū intelligēdum eſt qñ officiū
hꝫ iuriſditionē annexā: vt in. d.
l. vnica. C. eo. ti. ꝛ huius rō eſt:
qꝛ volēs redire preſumiꝛ habe-
re animū vēdēdi iuſtitiā: vt. ſ.
viſum eſt. Poſſet tñ quis ex bo
no iuſtoꝗ rōnabili animo am
bire idē officiū. ſ. vt prodeſſet ꝛ
forte defectus ſuos preteritos
ſuppleret qḋ tolerabile eſſet: ꝑ
ea q̄ habenꝛ in. l. barbari9 phy
ſicus. ff. de offi. preſi. et in. c. qui
ep̄atū. viij. q. j. Pena autē hui9
criminis reperitur eſſe duplex.
vna centū aureoꝝ ſtatuta a. l. j.
ff. eo. ¶ Alia eſt quadruplex. C
ad. l. iul. rep. l. fi. q̄s penas intel
lige vbi aliq̇s dedit pecuniā ꝓ
adminiſtratiōe adipiſcēda vel
recuperāda: ꝛ quam exinde nō
exercuit male: ſꝫ ſi male exerce-
ret. ſ. corruptiones accipiēdo:
tūc ſine dubio puniret penis ḋ
quib9 in. §. ſi q̇s autē p̄ter hec.
ī aut. vt iu. fi. quoq̇ ſuf. coll. vj.
vbi ē eſt talis tex. Si q̇s aūt pre-
ter hec aliq̇d egerit ꝛ donet in
adminiſtrationē in qua eſt iu-
dex: furti re9 appareat: ꝛ ſi pro-
betur aut dās aurū vt accipiat
adminiſtrationē aut accipiens
ex adminiſtratiōe vtrūꝗ eū ſi-
militer nociuū eſt. Sciat quidē
ꝛ ꝯfiſcationē ꝛ exiliū ſuſtinebit
et in corp9 verbera atꝗ ſuppli
ciū. Et nota ſup verbo furti: ꝙ
iudices q̇ accepta pecunia vni
parti fauēdo aliā ledunt: furtū
cōmittūt. Et ideo nimirū ſi le-
gibus cohercēantur vel coher
ceri mandenꝛ vt decet. ¶ Nūc
vidēdū reſtat de ſymonia q̄ ni-
hil aliud eſt ꝗ̄ ambit9 pecunia
rū vel alioꝝ donorū aſſecutio.
Et q̄ quidē ſymonia vt. ſ. dictū
eſt de ambitu trib9 modis cō-
mitti pōt vno modo in ordine:
alio mō ꝛ ſcḋo in officio: ꝛ alio
modo ꝛ tertio in beneficio. Et

quidem ſymoniacus in ordine
deponēdus eſt. c. ex meme. ḋ ſi-
monia. c. ſi q̇s ep̄s. ꝛ quinꝗ ſe-
quētes et quaſi parte. j. q. j. etiā
quātūcunꝗ egerit penitentiā:
vt in homicida dicim9. l. j. d. mi
ror. ꝛ in. c. fi. de tēp. orḋ. ꝛ. c. ſicut
dignū. de homi. Et ratio eſt: qꝛ
cū ordo ſit vitioſe recept9: nec
habeat executionē nunꝗ̄ ex pe
nitētia p̄t hoc purgari. facit. c.
ij. ꝛ c. q̇ ꝑ pecuniā. ꝛ quaſi ꝑ to.
j. q. j. ꝛ q̄ notātur ī. c. inq̇ſitiōis.
ſup. j. rñſo. de accu. Symonia-
cus xͦo in officio ꝛ nō in ordine
vel etiā in beneficio deponen-
dus eſt ab officio vel bñficio. c.
inſinuatū. ꝛ. c. audiuim9. de ſy.
ꝛ. c. preſbyter. ſi eccleſiā. ꝛ ī plu
rib9 alijs. c. j. q. j. et. q. v. quaſi ꝑ
to. ¶ Nec ꝯſuetudo excuſat. c.
ea. ꝛ. c. iacob9. de ſymonia. ꝛ vi-
de q̄ habenꝛ in. c. dilect9. ꝛ in. c.
qm̄ ſymoniaca. e. tit. verūtamē
nō imputaꝛ promoto ſi eo ꝓhi
bēte ꝛ cōtradicēte nec aliqual'r
ratum habēte ſymonia ab alio
noīe ei9 cōmittaꝛ. de quo in ca.
ſicut tuis. de ſym̄. na al's poſſet
q̇s ī odiū ꝓmitti ſymoniā ꝯmit
tere vt ide ip̄m deponi faceret:
qḋ nō eſt tolerandū: vt ibi vult
tex. Et ad hoc ꝓpoſitū vide gl.
ordinariam in. c. tuā. de eta. et
qualitate. ¶ Ultima reſolutio
in hac materia eſt ꝙ ſymonia-
cus eo in q̇ delinq̇t ſiue ſit gra-
dus ordo ſiue dignitas bñficia
lis puniēdus eſt depoſitione. j.
q. j. c. ſi quis ep̄s. j. q. vij. ca. ij. et
quaſi per totum. vbi vide.

¶ Sequitur rubrica de le. iul. repetundarum.

Congruenter
hic titulus ordina
tur poſt p̄cedētem
eo ꝙ hi q̇ ꝑ ambi-
tioſos modos offi-
cia quib9 ius dicēdi iminet vo
lētes qḋ exburſarūt in emēdis
ad q̄s partes ꝯdemnēt ſe reim
burſare etiā cū iactura paupe-
rū multas cōmittūt in eoꝝ offi-
cijs ſordes qḋ plurib9 modis
cōtingit: puta qꝛ vt iudicēt ini-
que vel vt nō iudicēt eque: mu-
nera accipiūt. ꝛ ſic in primo ca
ſu faciēdo: in ſcḋo xͦo omitten-
do delinqūt: qḋ exemplificari
poſſet de plurib9. vt. ff. eo. l. j. iij.
ꝛ. vi. Clauſula tñ generalis hec
ſub qua oēs caſus ſpeciales cō
prehēdunꝛ de quo ī. d. l. vt oēs.
cōprehendit: cui9 tenor hic eſt.
Lege iulia repetundaꝝ teneꝛ q̇
cū aliquā p̄tātē haberet: pecu-
niā ob iudicandū decernendū
vt acceperit. Et ſequiꝛ gñaliſſi-
ma clauſula: vel quo mai9 aut
min9 q̇d ex officio ſuo faceret.
Et eſt notāda hec clauſula vlti
ma gñalis q̄ oēs hñtes officia
in quib9 ſiue in faciēdo ſiue in
omittēdo delinquiꝛ cōprehen-
dit. Qua quidē clauſula ꝯſide-
rata paucos euderē qui publi-
cis officijs preſunt a pena hui9

legis excuſare. de futuris vero
ꝗd eventurū ſit novit ꝗ eterno
tribunali preeſt. ¶ Queri tñ ſo
let an talib9 officiarijs licitū ſit
accipe poculenta ⁊ eſculēta. Et
ↄcludit ꝑ theoricā iuris ꝙ eſcu
lēta ⁊ poculenta edulia ſive co
meſtibilia hoc eſt itra ꝓximos
dies cōſumēda recipere pōt dū
tñ nō ſit ita frequēs vſus taliū
donariorū ex quo poſſet pecu-
nias iburſare: qꝛ tūc de eq̄pol-
lentib9 idē eſſet iudiciū. de quo
in. l. ſolēt. §. pe. et fi. ff de officio
procō. Nec excuſāt: ſi dicāt do-
na facta fuiſſe eoꝝ ſervitorib9:
dū tñ ꝑ mediū ſervitoꝝ ad eos
perveniāt. l. j. C. e. niſi talia do-
naria reciperent a ꝑſonis per-
miſſis: vti cōſobrinis ⁊ his qui
ſunt i ꝓximiori gradu ⁊ ab vxo
re. l. j. in fi. ff. e. ¶ Pena aūt hu-
ius criminis eſt duplex: nā que
dā eſt civilis: quedā vō crimi-
nalis. Civilis ē q̄druplū ei9 qđ
datū vel acceptū eſt. l. fi. in fi. C.
eo. et hoc quadruplū q̄ñ turpi-
tudo dādi ꝓvenit ex parte dan
tis totū applicat fiſco. ff. de iu.
fiſci. l. lucius. Si vō ex parte re-
cipiētis/tūc medietas applica
tur leſo: et medietas fiſco. C. de
aſſeſſo. l. iij. Criminalis vero pe
na eſt ſm̄ qualitatē negocij: nā
ſi exit9 cauſe damnū afferat in
bonis privat offi. Si vō exitus
cāe damnū afferat i corꝑe: aut
ſequit mors aut nō: ⁊ ſi non ſe-
quat mors mittit in exiliū ⁊ bo
na cōfiſcant. per. §. ſi ꝗs aūt. in
aut. vt litigātes iurēt. coll. ix. Si
vō mors ſequat capite plectit.
l. lex iulia. §. fi. ff. eo. ¶ De iure
aūt canonico pena hui9 crimi
nis eſt ſuſpēſio ab officio. c. cū
eterni tribunal. de re iudi. li. vj.
Et ſi ſit beneficiat9 talis iudex
deponi dꝫ a bñficio: lꝫ glo. refe-
rat duas opiniōes. Ipſa tñ gl.
ordi. nō omnino ſequit primā:
quinimo vltimam: tñ cū diſtin
ctione quā ponit in cle. cupien
tes. de penis. Et ego credo ve-
rū illā a beneficio poſſe ſuſpen
di propter convenientiā pene.
Nā pene canonice correſpon-
dere ſolēt civilibus: vt not. per
doc. in. c. qualiter. de accuſ. Et
qꝛ ius civile punit perpetua de
poſitiōe ab officio: vt. ſ. viſum
eſt/dici poſſet ꝙ etiā a bñficio
poſſet ſuſpēdi. Et hoc eſt ꝙ for
te ſentit tex. fi. d. c. cū eterni. dū
dicit. Salvis alijs ↄſtitutioni-
bus ꝗ iudicibus male iudican
tibus penas inferūt ⁊ infligūt.
Et hoc ſentire videt gl. ſuꝑ vb.
infligūt. in fi. Nā als nimis eſ-
ſet levis cohertio ſuſpēdere ho
minē bñficiatū ab officio dūta
xat: qꝛ ꝑ hoc nō deſineret perſe
verare epulari/vētrem ſatura-
re: ⁊ libidini forte iſervire: ⁊ qđ
deteri9 eſſet non ſerviret altari
ꝓpter ſuſpēſionē officij: ⁊ de al
tari viveret: ꝙ iura abhorrent
c. extirpāde. đ preb. ⁊. j. ad Cor
ix. c. et multi ſunt tales ꝗ de ſu

ſpenſione ab officio nō darent
vnū obolū: cū ēt multi ſeipſos
ſuſpēdant: ex eo ꝙ exercitio di-
vini officij nō vacāt: ⁊ qđ dictū
eſt de dictis penis ſive de iure
civili ſive cano. intelligitur qñ
iudex vl officiari9 pecunia cor-
reptus facit ꝗ facere nō dꝫ: vel
omittit facere ꝗ facere tenet: et
ſi ꝑ imperitiā male iudicet tūc
punit inq̄ſtū bonū ⁊ equū fue-
rit viſum iudici. ff. de var. et ex-
traor. cog. le. vult. ⁊ inſt. de ac. ꝗ
ex q̄ſi delic. na. in prin. de ꝗ ma-
gis dī. C. de pe. iu. ꝗ male iudi.
¶ Sequitur rubrica de lege iu
lia de annona.

Quia fraus ⁊ do
lus cōmittit non ſolū
in iuſticia diſtributi-
va ꝑ miniſtros legis: ſꝫ etiā in
cōmutativa ꝑ illi9 exercitores:
ideo cōvenieter poſt. l. iu. repe.
ſubiungit ti. l. iu. de annona in
qua ꝑncipaliter delinquūt his
quoꝝ miniſterio ꝑ ſiqua lucra
carior annona vendit. ⁊ lꝫ iura
civilia leviter i punitiōe ptran
ſeāt prout. j. dicet: apud deū tñ
ꝗ oīa recte iudicat acri9 puniū
tur: ⁊ rō eſt: qꝛ q̄ſto magis offen
ditur/tāto ſeveri9 punit: vt iu-
xta mēſurā delicti ſit et plagaꝝ
mod9: ⁊ vt pena correſpondeat deli
cto. l. ſanxim9. C. de pe. qꝛ i his
cōtra officiū charitatis delin-
quit: ꝗ eſt maxima inter theolo
gales: vt hr̄. j. ad Cor. xiij. Nūc
aūt manēt fides/ſpes/⁊ chari-
tas: maior aūt hoꝝ ē charitas:
et hec eſt ſine qua nō pt aliqua
virtus exerceri: vt ibidē. Si di-
ſtribuero i cibos pauperū oēs
facultates meas: ⁊ ſi tradidero
corp9 meū ita vt ardeā: chari-
tatē autē nō habeā/nihil mihi
prodeſt. ⁊ ꝑ ipſam charitatē ce
tere virtutes coadiuvant. Cāt.
ij. introduxit me rex in cellā vi-
nariā: ⁊ ordinavit in me chari-
tatē. Charitas eñ nō q̄rit q̄ ſua
ſunt. j. Corin. xiiij. ⁊ plus dilige-
re facit proximū q̄ ſeipm: vt hr̄
in li. de doct. chriſt. merito iura
divina cria ipſi charitati ↄtria
puniri iubēt. Videam9 ergo ꝓ-
mo ꝗ ꝑſone deliquūt i hoc crie.
Scđo qualr. ⁊. iij. ꝗ pēa puniū-
tur. Et claꝝ eſt ꝙ in hāc legē ꝓn
cipaliter incidūt mercatores ꝗ
fraudāt annonā vel ēt ꝗ đfrau
dāt. Si ꝑ cupiditatē ⁊ avariciā
faciūt ꝙ carior vēdat. l. j. ⁊. ij. ff.
eo. Itē ⁊ dñi vel deputati ad cu
ſtodias portuū ⁊ paſſagiorū ꝗ
fraudulosa ſocietate vel intelli
gētia cū mercatorib9 hita aliꝗ-
bus dāt facultatē introducēdi
granū ifra ꝓvinciā ⁊ aliꝗb9 ex-
trahēdi i fraudē reip. d. l. ij. §. fi.
¶ Qualr aūt deliꝗt vidēdū re
ſtat. Et di. ē ꝙ oī mō ꝗ exq̄ſitis
fraudib9 ad ipinguādū burſas
aliꝗꝝ ꝑticulariū annona cari9
vēdituri detrimētū humiliū et
pauperū. Et iō. l. fi. e. ti. ꝓvidet
ꝙ decuriōes civitatū ꝓvideāt

in precijs annonaꝝ neceſſaria-
rū advictū habitātiū ciuitatis
⁊ preciū iuſtū ſtatuāt. ¶Et hic
queri pōt de q̄ſtione incidenti
quam mouēt doc. in. l. j. §. cura
carnis. ff. de offi. pref. vr. vꝫ an
hñtes horrea in ciuitatibꝰ vil-
lis vel caſtris cōpellanꝫ ꝑ prefe
ctū vrbis velint aut nolint ſi-
gnāter tpe neceſſitatis vēdere
bladū. ⁊ cōcludiꝫ ꝙ ita etiā nō
habita ꝯſideratiōe cōis precij:
qꝛ hoc caſu cōpelliꝫ q̄s vēdere
minus iuſto precio: hoc eſt mi-
nus cōi. ar. l. ij. §. queſitū. ff. ad
l. ro. de ia. ¶Nā alr̄s poſſet plu
rimoꝝ mors cōtingere qḋ tole-
randū non eſt a bono prefecto
ꝓpter neceſſitatē famis inmi-
nentē: q̄ etiā a furto excuſat. c.
ſi q̄s de furtis. Alia v̄o mēbra
quibꝰ queri poſſet de alijs qui
vel q̄ vēdere coganꝫ videri pñt
in dictis iuribꝰ. Pena aūt hu-
ius criminis eſt. xx. aureoꝝ. le-
ge. ff. e. ſꝫ illa lex proprie loquiꝫ
in impediēte nautas annone.
Mercatores antē qui coēptas
merces vel bladoꝝ quātitatis
vt cariꝰ vendāt ſic premūt pu-
niunꝫ ſm q̄litatē exceſſus. Nā
ſi in modico exceſſerūt interdi
citur eis negociatio. Si in mul
to: relegātur. Humiliores v̄o ad
opꝰ publicū dānanꝫ. l. annonā
ff. de extraor. cri. De iure aūt ca
nonico pena diuerſimode ſta-
tuiꝫ ⁊ ſm q̄litatē ꝑſonarū. Nā
laici ſi moniti nō deſiſtāt excō-
municanꝫ. Clerici v̄o ab officio
et bñficio ſuſpēdunꝫ. c. ꝑterea.
de vſu. q̄ ſi incorrigibiliter ꝑſe-
uerēt priuanꝫ et deponunꝫ. vt i
c. j. e. tit. Manifeſti v̄o vſurarij
cōiōne ⁊ ſepultura ꝑuanꝫ. c. iij.
e. ti. de quibꝰ videri latiꝰ pt in
alle. c. iij. de vſur. et qḋ dictū eſt
de annona locū hꝫ et̄ i vino: qꝛ
appellatiōe annone vinū cōti-
neꝫ ꝑ lec. ⁊ nota. in. l. j. C. de ero.
mili. anno. li. xij. ⁊. l. iubemꝰ: eo.
ti. maxime i iſtis occitanis baſ
ſis partibꝰ in quibꝰ hoīes non
pñt viuere ſine vino. et iō cū ſit
eadē rō: idē ius eſt ſtatuēdū. l.
j. titio. ff. de v̄b. obli. Secus tñ
in locis vbi vinū nō eſt tm̄ vſui
hūano neceſſariū accedēte rō-
ne. l. j. §. hoc iterdictū. ff. ḋ. fōte.

¶Sequitur rubrica de lege iu
lia peculatus ⁊ de reſiduis ⁊c.

Supra viſuꝫ
eſt ḋ pena iudicū
intercipientiū pe
cuniā priuatoꝝ:
vꝫ in tit. de. l. iul.
repetū. Uerū qꝛ ꝯueniēs erat ꝙ
de his q̄ pecunias publi. inter-
ceperūt aliq̄d ediceret. Iō lege
iulia peculatꝰ in eo caſu proui
dit cōtra iudices et miniſteriū
prebentes pecuniā publi. ſurri
piētes: ⁊ dicūtur pecunie publi
ce hoc caſu vt vult gl. in. l. vni-
ca. C. eo. ſ. pecunie ciuitatis vel
fiſci ab alijs adminiſtrate ⁊ ꝑ iu-
dicē ſubrepte. Sꝫ ſi ꝑ ipſoſmet

adminiſtratores ſubriperēꝫ te-
nerētur. l. iul. de reſi. ⁊ nō pecu.
et in hoc differt. l. iul. pecu. a. l.
pec. l. iul. de reſiduis vꝫ ꝙ locū
hꝫ vbi iudices pecunias publi
cas ab alijs admiſtratas ſubri
piūt. Lex v̄o iulia. de reſid. vbi
ipſoſmet adminiſtrantes ſubri
piūt. Et no. ꝙ furtū peculatꝰ ⁊
ſacrilegiū differunt vt genus ⁊
ſpecies. Nā furtū ſe hꝫ vt genꝰ
et peculatꝰ et ſacrilegiū vt ſpe-
cies: vt in. c. q̄d ergo. xxiij. q. iiij.
Caſus aūt in quibꝰ incidit q̄s
in. l. iul. pec. enumeranꝫ. ff. eo. ꝑ
diſcurſuꝫ ti. pena aūt. l. iul. pec.
capitalis eſt. C. e. l. j. in ꝑn. et eſt
pena capital' deportatio: vt ibi
dē vult gl. ⁊ inſt. de pu. iu. §. itē
lex in pecu. Poſſet forte tñ dici
ꝙ pena varieꝫ ſm qualitates
ꝑſonaꝝ: vt ſi iudex pecuniā pu
blicam ſubripuerit capitali ani
maduerſiōe puniaꝫ in proprio
ſignificato ꝑ text. in. ḋ. l. vnica.
C. e. ¶Si v̄o aliꝰ q̄ȝ iudex inci-
dat i. l. iul. pec. nūc puniꝫ pena
deportatiōis. Et hoc eſt qḋ ex-
preſſe voluiſſeꝫ tex. in. ḋ. §. Itē
lex iul. inſt. de pu. iu. v̄. alij. Nā
ecce ꝙ tex. in ꝑcedentibꝰ punit
iudices capitalr̄: et ſequiꝫ: alij
vero q̄ in hāc penā inciderint
pene deportatiōis ſubiūgenꝫ.
facit ad hoc. l. ff. e. Sed qꝛ glo. ⁊
doct. aliā penā q̄ȝ deportatiōis
nō iponūt nō auderē ꝑſumere
maxime i penis vbi benignior
interꝑtatio eſt faciēda aliā ad-
dere: pena vero. l. iul. de reſi. et
poſt reſtitutionē ſimpli. vt vult
glo. in. ḋ. l. lex iulia. §. lege. ff. eo.
Que antē pena ſit i hoc crimīe
de iure cano. dic ꝙ pena taliū
de iure cano. eſt ꝙ preſbyteri ⁊
alij viri eccleſiaſtici ſibi appro
priātes vel alienātes bona ec-
cleſiaſtica excōicanꝫ donec re-
ſtituerint: ⁊ ſi reſtituere nō poſ
ſint deponunꝫ. xij. q. ij. c. diaco-
ni. de quo in. c. ſi q̄s. de re. eccle.
nō alie. ⁊ in aut. iubemꝰ. §. eco-
nomus. C. de ſacroſan. eccle.

¶Sequiꝫ rub. de plagiarijs.

Plagiarij ſunt
illi qui liberos hoīes
ſeducunt vel alienos
ſeruos ſubripiūt aut
vendūt: a plaga maris dicti. C.
e. ſuꝑ rub. Nā q̄ liberos vel ſer-
uos hoīes furtim ſubreptos vē
dūt plagiū cōmittūt. Et ḋr pla
giū plaga: qꝛ dño vel patri ma-
gna plaga infligiꝫ dū liberi vel
eis ſubtrahunꝫ: vt ibidē. ¶Ca
ſus aūt quibꝰ cōmittiꝫ ſatꝭ dif-
fuſe terminanꝫ. ff. ⁊. C. eo. ti. vbi
videri poterunt pena aūt huiꝰ
criminis variaꝫ ſm q̄litatē ꝑſo
narū. Nā ſeruꝰ ⁊ libertꝰ beſtijs
ſubijciunꝫ. Ingenui v̄o aut ſūt
nobiles aut ignobiles: ſi igno-
biles gladio feriūꝫ: nobiles v̄o
i metallū dānanꝫ. in. l. fi. ff. ⁊. C.
eo. ¶De iure aūt cano. nō re-
periꝫ ſpecialis pena in hoc cri-
mine: niſi caperemꝰ illā de qua

m.c.ff. de iud.l. ꝙ emẽs hoiem
liberũ baptiſatũ vel baptiſan-
dũ ſi infra tres mẽſes cũ nõ re-
laxauerit:ꝑdit preciũ:vel poſſe
mus dicere ꝙ q᷑ iſtud crimẽ eſt
de grauioribꝰ ꝙ irrogeť pena
depoſitionis. de q̇ plene ꝑ doc.
in gñali doctrina quã ponũt ĩ
c.at ſi clerici.⁊ in.c. de iudi.⁊ in
cap. cũ non ab homine. de iu-
di.⁊ in capitu.j.de furtis.

¶ Sequiť rub.de ſacrilegiis.

OClerũt non-
nulli legiſte q̇ aſſe-
rere voluerunt ſa-
crilegiũ tripliciter
cõmitti poſſe.ſ.cũ
ſacrũ de ſacro. Scdo qñ ſacrũ
de non ſacro. Tertio qñ non ſa
crũ de ſacro. Et duo prima mẽ-
bra probanť per.l.ſacrilegij ca-
pite.ff.ad.l.iul.pecu. Tertiũ ve
ro probať p.l.diuus ſeuerꝰ.e.ti.
Alij ꝟo dicũt vno mõ cõmitti:
ſ.cũ ſacrũ de ſacro rapiť per di
cta in.l.diuꝰ. ⁊ forte meliꝰ vt pe
nales reſtringuamꝰ ſanctiões.
Scđʒ canones ꝟo tribꝰ modis
predictis cõmittitur ſacrilegiũ
ac etiã quarto quotiẽs q̇s ma-
nus impias mittit in clericum
prout hec probanť in.c. ſi quis
ſuadẽ.diabo.xvij.q.iiij.⁊ eſt idẽ
tex.in cle.j.de penis. nec eſt vis
ꝙ magis extendiť ſacrilegiũ de
iure canonũ:q᷑ canones nõ ir-
rogãt tantã penã ꝙ̃tũ leges ci-
uiles:vt.j.diceť. ¶ Ueritas er-
go eſt ꝙ ĩ dictis primis duobꝰ
caſibꝰvere cõmittiť ſacrilegiũ.
In tertio ꝟo furtũ. Et ſʒ diuer-
ſitatẽ horũ caſuũ diuerſificanť
pene. Nã in primo caſu eſt pe-
na capitalis in ꝓprio ſignifica
to.per.l.ſacrilegi capite.ff.ad.l.
iul. pec.⁊ ſacrile.et reſi.⁊.l.ſi q̇s
in hoc genꝰ. C.de epi.⁊ cler. In
ſcđo ꝟo caſu q᷑ nõ eſt proprie ⁊
abſolute ſacrilegiũ de iure ciui
li:eſt tñ maius delictũ ꝙ̃ furtũ:
ideo magis puniri iubeť ꝑ.d.l.
ſacrilegi capite.i.ģ. rñſorio. Et
erit iſta maioritas pene arbi-
trio iudicãtis ĩponẽda ꝑ.l.legẽ
l.iul.§.mãdatis.ff. ad.l.iul.pec.
puta:manꝰamputatio:aut ꝑpe
tuũ bãnimẽtũ. In tertio ꝟo ca-
ſu puniť pena furti ꝑ.d.l. diuꝰ.
de qua pena hr̃ in auť.ſʒ hodie
nouo iure.C.de ſer.fug. de quo
diceť.j.in ti.de furtis. ¶ Alij ca
ſus ſunt in quibꝰ ſacrilegiũ q̃ſi
cõmittiť q̇ parũ ſunt in vſu. de
quibꝰ me remitto ad.l.C.e.ti. ⁊
ff.ad.l.iul.pe.de ſacri. ¶ De iu-
re aũt canonico ſacrilegium dr̃
cõmitti in oĩbus caſibus pre-
dictis:vt.xvij.q.iiij.c. ſi q̇s con
tumax.c.ſi q̇s inuentꝰ.⁊.c.ſi q̇s
ſuadẽte.⁊ dr̃ crimẽ mixtũ:vt vi-
detur velle gl.in.c.ſunt q̇ opes.
ea.cauſa ⁊.q. Pena aũt iure ca
nonico imponiť.ſ.ꝙ poſt trinã
ammonitionẽ excõicãdus eſt:
vt vult gl.in.c.ſi q̇s domũ.xvij.
q.iiij. vñ miror ꝙ iura canoni-
ca in tãto ſcelere ita mitẽ penã

imponãt: vt ſentit.d.gl.ꝓ qua
facit.c. fraternitatis. xij. q.ij.et
ideo credere dici poſſe ꝙ ſi ſa-
crilegiũ perpetratũ ſit manife-
ſtũ ex quo infamia ſequať: vel
nota publica. Tunc aut cõmiſ-
ſum eſt a promouẽdo vł a pro-
moto. Primo caſu in penã im-
peditur ne promoueatur ad ſa
cros ordines.ar.a cõtrario ſen
ſu.c.de fur. pro quo facit.c.ſi.ſi
quis preſbyter.l.di.põt etiã pu
niri tanꝙ̃ fur. arg.c.quid ergo.
xxiij.q.iiij.⁊ cõdẽnari pecunia-
liter erga eos ad quos ſacrile-
gij ꝗrimonia ꝑtinet.d.c.ſi quis
cõtumax.xvij.qõ.iiij. Si vero a
promoto / tũc crederẽ ꝙ poſſet
ſuſpẽdi.ar.eorũ q̃ habenť in.c.
ac ſi clerici.⁊in.c.cũ nõ ab hoie
de iudi. vel forte ẽt priuari. Qr̃
iſtud crimen ſacrilegij irrogat
infamiã:vt in.d.c.fin.de fur. Et
q᷑ eſt inter crimina publ.nume
ratũ. Et vt. ſ. dictũ eſt in alijs
criminibꝰ clericus põt deponi
a bñficio propter maleficiũ ab
eo ꝑpetratũ qđ irrogat iſamiã
de iure ciuili:vti ſunt crimina
publ.vt not.ff.⁊ C. de his q̇ no
tanť infra. ⁊ ꝑ ea q̃ leguntť ⁊ no
tãtur.ij.c.veritatis.de dol.⁊cõ
tuma.⁊ in.c. inquiſitionis.⁊. c.
qualiter ⁊ qñ.de actu.⁊.c.lʒ he-
ly.de ſymo.cũ ſimilibꝰ. Conclu
ditur igiť talẽ clericũ priuãdũ
fore bñficio vel officio.ar.lec. ⁊
no.in.c.ſi forte.xij.q.iij. Si aũt
nõ eſſet publicũ poſſet ep̃s cũ
penitẽte ⁊ correcto diſpẽſare. ꝑ
lec.⁊ nota.in.d.c.ſi q̇s p̃ſbyter.

¶ Sequitur rub.de ſeditioſis.

TRia ſunt prĩ
cipalr̃ attẽdenda
ĩ hoc crĩe q̇bꝰ attẽ
tis enodabũť va-
rietates q̃ ſunt in-
ter doc. de pena huiꝰ criminis
videlicet a quibus cõmittitur
ſeditio. Secũdo qualis: et ter-
tio ꝯtra quẽ. ¶ Ad primũ ſub-
diſtinguendũ eſt ſi cõmittatur
a cõſulibus vel adminiſtranti-
bus rẽpu. corpus vniuerſitatis
repreſentãtibus vel ab aliqui-
bus particularibꝰ ꝑ modũ vni-
uerſitatis cõgregatis. Nam in
primo caſu ſcʒ quãdo a cõſuli-
bus vel adminiſtrãtibus rẽpu.
ciuitatis cõmittitur inſpicien-
dũ eſt an delictũ cõmiſſum ſit
in omittẽdo: an ꝟo in faciẽdo.
Et ſi ĩ omittẽdo punit totũ col
legiũ vniuerſitatis. per.l. iube-
mus nullã.de ſacroſan.eccle.et
rõ eſt:q᷑ negligẽtia illoꝝ quibꝰ
mãdatur nõ excuſat a negligẽ-
tia mandãtis: quinimo ita te-
nẽtur non omittẽtes: quoꝝ in-
tererat fieri.l.ſi procurator.§.ſi
tutores. verſ.ſi ꝟo.ff.mãda. Si
ꝟo ĩ faciẽdo crimẽ ꝯmiſſuʒ ſit:
⁊tũc ſubdiſtinguẽdũ eſt:q᷑ aut
quod cõmittiť per modũ vni-
uerſi: puta ſtatuta illicita con-
dẽdo collectas imponẽdo. Et
tũc oẽs tenenť ꝑ ea q̃ habẽtur

in.l.oēs ppl̄i.ff.de inſti.ꝛ iure.ꝛ ꝑ ant. Itē nulla cōmunitas.C. de epi.ꝛ cle. Si aūt crimē ſit cō miſſum in faciēdo ꝛ ꝑ particu⸗ lares vniuerſitatis lꝫ ꝓceſſum ſit ꝑ modū vniuerſi: vt ē crimē violētie alicuius: et tūc qꝛ vere vniuerſitas nō delinquit. Sꝫ il li q̄ operā dāt ſeditioni: tūc nō tenētur niſi faciētes.ff.de dolo. l.ſed ex dolo.§.i. Si vero a par ticularib⁹ ꝑ modū particula⸗ riū cōmittitur iuſtū eſt ꝙ pena ſequaꝰ auctores.l.ſanxim⁹.C. de penis. In ſcḋo vero caſu ṗn cipali.ſ. qualis ſeditio cōmitta tur attēdēda eſt qualitas. Nā poſſet talis ſeditio cōmitti que trāſiret in aliā ſpeciē criminis: puta leſe maieſtatis vel vis pu blice in qua ſpecie ſunt hi q̄ fe⸗ cerūt hoīes armari cū telis / la pidib⁹ / vel in vrbe vbi ſunt ꝯue niūt aduerſus rēp.vt hoīes ad ſeditionē ꝯuocenꝰ: aut quo q̄s magiſtrat⁹ q̄ imperiū hꝫ occi⸗ datur.l.j.ff.ad.l.iul.maie.ꝛ qui turbe ſeditioni ve faciēdo cōſi⸗ liū intererit.l.iij.ff.ad.l.iul.de vi pub.in ṗn. Pariter ēt tene⸗ reꝰ de homi. ſi homicidiū ꝯtin gat. Et iudex prudēs crimen ex actib⁹ iudicabit. Cōſiderandū eſt etiā ꝛ tertio ꝯtra quē cōmit⸗ titur ſi cōtra principē.l.iul.ma⸗ ieſt.tenereꝰ: ꝛ in illo caſu nō ſo⸗ lū tenenꝰ ipſi delinquētes: ſed etiā eoꝝ poſteritas ſaltē ciuili⸗ ter quo ad penā ꝯfiſcatiōis bo norū: vt.s̄.viſum eſt in tit. ad.l. iul.maie. Sꝫ ſi nō fiat cōtra ṗn cipē ſed cōtra rēpu. diſtinguen dū eſt: qꝛ vel illa ſeditio cōmit⸗ titur ꝑ laſciuiā ꝛ inſolētiā ppl̄i aut ex dolo ꝛ malitia. Si ṗmū: aut eſt ꝑuentū ad effectū ſedi⸗ tionis aut nō. Si eſt peruentū tūc capite puniunꝰ ꝑ.l.j.cū glo. ſua ꝛ.l.ij.C.de ſedi.accedāt lec. ꝛ nota.in.l.denūciamus.C.de his q̄ ad eccle.cō fu. Si autē nō eſt ꝑuentū ad actū: ſed ſolū eſt ſtatū ꝛ remāſum ī terminis in⸗ ſolētie ꝛ proclamationis: ꝛ tūc fuſtiganꝰ.l.capitaliū.§.ſolēt.ff. de pen.ꝛ hoc q̄ñ nō fuerīt inhi⸗ biti ne talia facerent: qꝛ ſi fuiſ⸗ ſent inhibiti tūc grauī⁹ punirē tur: vt vult gl.in.d.§.ſolēt.ſuꝑ verbo admoniti. Si autē ſedi⸗ tio cōmittatur ꝑ dolū ꝛ machi natā cōſpirationē lꝫ peruentū non ſit ad actū punieꝰ penis le galib⁹ predictis. de quib⁹ in.d. l.j.propter verbū ibi poſitū tē⸗ ptauerit ꝑ qḋ probaꝰ ad attem ptātes lꝫ nō ꝑficiētes illa pena puniāꝰ qḋ iudicātis arbitrio tēperandū erit in caſu premiſ⸗ ſo. Pōt etiā cōmitti ſeditio nō ſolū ꝯtra principē et ciuitates: ſed etiā cōtra caſtra ꝛ alia loca vt probatur in.l.ij.C.de ſedi.in ṗn. dū dicit ī nullis locis aut ciuitatib⁹: ꝛ idē ſentit gl.in.l.j. ſuꝑ verbo plebē.e.tit. Et diſtin guendū eſt in penis vt.s̄.dictū eſt. Unum tñ notari opꝫ: ꝙ vbi ſeditio

ſeditio cōmittiꝰ ab vniuerſita⸗ te ꝑ modū vniuerſitatis: qḋ cō tingit ſi delictū eſt in cōmitten do: puta qꝛ cōgregato populo vel vniuerſitate ꝛ cōſilio delibe rato cōmiſſum eſt. Tūc cōſide⸗ randū eſt ſi ſit collegiū magnū ita ꝙ ſi corporaliter punirētur ſingl̄i de vniuerſitate fieret ma gna ſtrages gentiū. Et tūc cor⸗ poraliter puniēdi ſunt q̄ dede⸗ rūt materiā ſeditionis: in alijs aūt alterabiꝰ pena corporalis in pecuniariā vel aliā. ar.l.qui ſedē.ff.ad.l.cor.de ſica. Et idem ſentit gl.in.l.aut facta.ff.de pe⸗ nis.facit optime.l.ſi familia.ff. ſi fam.fur.fe.dic.ꝛ eſt optimus tex.ad hoc in.c.ſane.de tēp.or. Cū aūt multitudo inducit iudi cē ad diſpēſandū cōtra iuris ri gorē ꝛ ob populū multū crimē pertrāſit multū.xxiij.q.iiij.non pōt.ꝛ ḋr mult⁹ populus q̄ñ ex⸗ cedit numerū quadraginta.c. latores.extra de cle.excō.mini. vbi glo.optima ſuꝑ verbo mul titudine.ꝛ hoc eſt ꝓpter ſcāda⸗ lū euitandū. Quia ſcādaloſum eſſet totū ppl̄m vni⁹ ciuitatis ſubijcere gladio et depopulari vrbē in detrimentū reip. cuius intereſt amplā habere ſobolē ad reparādas alias replendas ciuitates liberis hoībus.l.j.ff. ſolu.ma. Si aūt ppl̄s vl̄ vniuer ſitas nō eſſet ꝯuocata ꝛ cōſilio deliberato ſeditio cōmiſſa: ſed ad inſtigationē aliquoꝝ parti⸗ culariū etiā magnā partē vni⸗ uerſitatis facientiū / nō ꝑ hoc diceretꝰ vniuerſitas delictū cō⸗ mittere: ſꝫ illi ſingulares ꝑ.l.ſu⸗ per.§.ij.ff.ꝙ vi aut clā.ꝛ gl.in.l. aliud.§.referꝰ.de reg.iur.ff.eo. vbi aūt delinquiꝰ in omittēdo: oēs tenenꝰ: vt.s̄.dictū eſt ꝑ.d.l. iubem⁹ nullā. Notādū ēt eſt ꝙ nō lꝫ alicui ꝯgregare multitu⸗ dinē hoīm armatoꝝ. Etiā ſi du bitet adire iudicē: ꝙ ſi q̄s tales cōgregatiōes faciat capite pu⸗ nitur ꝑ.d.l.denūciamus.C.de his q̄ ad eccle.ꝯfu. De iure aūt canonico ſeditioſi pro ſimplici ſeditione puniunꝰ in eo ꝙ ipe⸗ diunꝰ ꝓmoueri ad ſacros.ꝑ.c. ſeditionarios.xlvi.di.ꝛ iā ꝓmo ti ṗuanꝰ honore quo vtebanꝰ. c.cōſpirationū.xi.q.j. Si tñ cū ſeditiōe aliud crimē incidat pu nieꝰ iuxta naturā illi⁹ crīs inci dētis.de quib⁹ ſuis locis diceꝰ.

¶ Sequitur rubrica de furtis.

HEc rubrica vbiq̄ʒ eſt reperita: et lꝫ iura cōia ſatis dixe⸗ rint: euenit tñ ꝓpter frequentiā delicti ꝙ in ciuitati bus plurima facta ſunt ſtatuta per q̄ grauī⁹ puniūtur fures q̄ꝫ ꝑ regulas iuris cōis: nec mirū ſi etiā ſm mutationē morū ho⸗ minū ſtatuta etiā mutenꝰ.c.nō debet.de cōſang.ꝛ affi.ꝛ.iij.diſt. erit aūt lex. Euenit etiā vt eadē ſcelera in q̄buſdā prouīcijs gra

nius plectãtur ꝛ pariter vt ali-
quoꝝ maleficioꝝ ſupplicia exa
cerbant̃ quotiẽs inſtis pſonis
graſſantib⁹ exẽplo opus eſt. l.
aut factã. §. fi. ff. de penis. Et iõ
ſtatuta italie gallie ꝛ germanie
ꝛc. q̃ i furca affigi iubent ꝑpter
nimiã freq̃ntiã ꝛ aſſuefactionẽ
dicti delicti ſunt ſatis rõnabi-
lia ꝑ dicta iura: vt qui virtutis
amore a malo nõ retrahũt̃ ſal-
tẽ pene formidine coherceant̃.
l. j. in prin. ff. de iuſti. ꝛ iure. ꝛ fi-
nis taliũ ſtatutoꝝ bon⁹ eſt vt
hoies a malo extrahant̃ ꝛ pro-
uincie purgent̃ a malis hoib⁹.
Et ideo de penis ſtatutarijs ni
hil dicã: q: ſeruãde ſunt i locis
vbi ꝛ prout ſtatuta ſunt ꝛ ordi-
nata ſeruari. ¶ De iure aũt cõi
pene vagant̃ ſm varietatẽ q̃li-
tatis cris. Et vt diſtincte intel-
ligam⁹ q̃litates: ſciẽdum eſt ꝙ
furtũ põt cõmitti ſimpliciter et
nõ cõpoſite. i. ſine aliq̃ alterius
cris cõpoſitiõe q̃ quotiẽſcunq̃
cõponit̃ cũ alio crie ſi illud cũ
quo cõponit̃ ſit elegãtius ꝛ no
tabilius crimẽ tũc punit̃ pena-
lius: q: q̃ rẽpub. furat̃ punit̃ pe
na le. iul. pec. vel q: pecuniã pu
bli. quã adminiſtrauit tractan
do retinet tenet̃. l. iul. de reſid.
vel q: res ſacras intercepit con
trectando q̃ retinet tenet̃ pena
ſacrilegij. de quib⁹. ſ. dictũ eſt.
vel q: furando vim cõmiſit pu-
blicã vel priuatã: et tenet̃ legis
vis pub. ꝛ priuate. vel q: furan
do occidit vel vulnerauit: ꝛ te-
netur. l. cor. de ſic. vel aquil. de
vulnerato. de quibus etiã. ſ. di
ctum eſt: ꝛ. j. dicet̃. Et ſic dici ac
diſcurri poſſet in alijs crimini-
bus cũ quib⁹ cõponi poſſet fur
tũ: ꝙ tñ laborioſi⁹ q̃ꝫ ſubtile fo
ret ꝑnotare. Sed videamus de
furto i ſimplici ſignificato ꝓut
furtũ deſcribitur: vcꝫ prout eſt
fraudaloſa ↄtractatio rei alie-
ne mobilis corꝑalis q̃ fit inui-
to dño animo lucrandi gr̃a rei
vel poſſeſſionis vel vſus. ff. eo. l.
j. inſi. Et notãter d̃r fraudulo-
ſa: q: ſi q̃s bona cogitatiõe pu-
ta dñi creditate erroꝛe ductus
aliena capiat: nõ tenetur pena
furti. inſti. vi bo. rap. §. q: tñ: q:
nõ opꝫ etiã ꝙ ſit vera ↄtracta-
tio: q: ſola cogitatio furti nõ fa
cit furẽ. d. l. j. §. ſola. Et d̃r con-
tractatio a cõ quod eſt ſimul: ꝛ
ſtraho quaſi ſimul cũ bonis fu
rãtis alienoꝝ. Alia mẽbra diffi-
nitiõis late tractant̃ i ſummis
ꝛ titulis. ff. et. C. q̃ ibi videãtur.
Sed q: de pena hui⁹ ſimplicis
furti querim⁹ dicendũ eſt ꝙ ꝓ
varietate pene furti ſimplicis
ꝙ nõ trãſit in ſpeciẽ alteri⁹ deli
cti diſtigui ſolẽt furta iure anti
quo ſm qualitatẽ pſonaꝝ. Nã
ſi eſſet cõmiſſum a ſeruo caſti-
gabit̃ ſeu fuſtigabit̃: aut al̃s in
corꝑe puniet̃: vt. ff. de penis. l.
in ſeruoꝝ. Si v̾o a libero hoie/
tũc erat nobilis aut in dignita
te poſitus. Et tũc pecunialiter

puniebat̃. Sic itelligebat̃. l. ca-
pitaliũ. §. non oẽs. ff. de penis.
aut non erat notabilis: nec al̃s
i dignitate. Et tũc aut erat hõ
bone vite q̇ al̃s nõ cõſueuerat
facere mala: ꝛ tũc puniebat̃ in
pecunia quã ſi ſoluere nõ pote
rat conuertebat̃ in penã corpo
ralẽ. Et in argumentũ adduce-
bãt. l. ij. ff. de pe. et. l. quicũq̃. C.
de ſer. fu. Aut erat talis pſona
q̃ al̃s cõſueuerat facere mala: ꝛ
tunc corporaliter puniebat̃: vt
ff. de penitẽtia. l. capitalium. in
fi. ¶ Hodie v̾o ius nouũ nõ fa
cit diſtinctionẽ pſonarũ in ſim
plici furto: ſꝫ equal̃r puniri iu-
bentur: lꝫ cõis practica curia-
rũ iura vetera obſeruet ſm di-
ſtinctionẽ predictã. Fuerunt tñ
qui tenere voluerũt ꝙ pro vno
furto enormi q̃s poſſit grani⁹
puniri q̃ꝫ pro paruo: quoꝝ opi-
nio iuuari poſſet ꝑ text. ad hoc
notabilẽ in. l. pedius. §. diuus.
ff. de incẽdio. verũtamẽ q: l. nõ
diſtinguit in furto ſimplici ma
gno vel paruo: nec ego diſtin-
guo: q: vbi lex nõ diſtiguit nec
nos ꝛc. l. de preci. ff. de publicia
na. nec obſtat illa. l. pedius. q:
ibi furtũ erat qualificatũ ꝓut
qualitateꝫ naufragij. Et iõ fur
diurn⁹ q̇ aliena de die ingredit̃
cenacula: puta apothecas/ do-
mos/ vel horrea aio furãdi pu-
nit̃ graui⁹: q: magis eſt depra-
uatus aio: q̃ꝫ ille q̇ nocte. Nã il
le qui nocte ſi nõ timet diuinã:
humanã tñ veret̃ iuſticiã. Nã
q̇ male agit odit lucẽ. Sed diur
nus neq̃ diuinã neq̃ humanã
formidat diſciplinã. ꝛ iõ quãto
deprauatior animus tãto gra-
uior pena iſfligit̃ ꝑ. l. ſaccularij.
§. j. ff. de extraor. cri. ſ. ſm quali-
tatẽ delicti attentati ad tp̃s in
opus pub. dãnari vl̃ ad tp̃s re-
legari: vt i. d. §. j. ¶ In latroni-
bus aũt. ſ. q̇ de die et cũ aggreſ-
ſura depredãtur ac in famoſis
ꝛ aggraſſatorib⁹ ſiue graſſato-
ribus furib⁹ nihil eſt immuta-
tũ. ꝑ. d. aut. ſed nouo iure. in v̾.
q̇ aũt. vſq̃ in fi. capitaliter pu-
niunt̃. iuxta diſtinctionẽ. l. capi
taliũ. predicto. §. graſſatores. ꝛ
§. famoſos. in duplici etiã fur-
to nõ cõpoſito vltra fuſtigatio
nẽ q̃ pro ſimplici imponit̃ gra-
uius punit̃ fur: puta q: mutila-
tur: ꝛ pro tertio ſuſpẽdit̃ ſm cõ
ſtitutiones imꝑiales: de quib⁹
in lõbardis cõſtitutionib⁹: q̃ lꝫ
locales videant̃: ꝑ extẽſionẽ tñ
vſus ꝛ ſtili curiaꝝ extẽſe ſunt di
cte ↄſtitutiões imꝑiales i pro-
uincijs q̃ iure ſcripto ad inter-
pretationẽ legũ cõium. ꝛ hoc ſa
tis tolerabile eſt: q: creſcẽte cõ-
tumacia creſcere dꝫ ꝛ pena. ca.
cũ nõ ab ho. d̾ iure tñ ꝓ duob⁹
furtis ſimplicib⁹ nũq̃ꝫ moriet̃:
q: nõ p̃t dici graſſator vl̃ famo
ſus lꝫ dicat̃ ↄſuet⁹. ꝑ. l. nẽo. C. d̾
epi. au. graſſator aũt vl̃ famoſ⁹
d̃r ꝑ tria furta. ar. l. pl̃r. et. l. fi. ff.
de abige. ¶ Erit ergo talis re-

ſolutio in hac materia furtoꝝ
nō cōpoſitoꝝ ꝙ pro vnico fur
to dꝫ fur. ⁊ dꝫ fuſtigari ꝑ.d.aut.
ſed nouo iure. Pro ſcdo vo di-
citur cōſuetus: ⁊ ex interpreta-
tione legis imperialis lombar-
die mutilat̄ aliquo mēbro: pu-
ta aure vel altera manu minus
neceſſaria: ⁊ in qua minus po-
teſt: vt vult gloſ. in capitu. vni-
co. in. §. iniuria. ſup verbo fur-
tum. que ad hoc eſt magiſtra.
de pace iuramento firman. in
vſibus feu. Pro tertio vero di-
citur famoſus vel graſſator eo
ꝙ ſepius ad vomitū rediſſe di
citur. Et quanq̄ autent. ſed ho
die nouo iure. C. de ſer. fugiti. ⁊
corpus vnde ſumitur velint ꝙ
pro furto nemo moriatur. ⁊ ad
hoc concordat. l. diuina. Exodi
xxij. c. in furtis. tamē dicta iura
ſtatuerunt. Et ideo furtis mul
tiplicatis ⁊ maxime cū pluries
cōmiſerit ⁊ correctꝰ corrigi no-
luit: tunc ex legū interpretatio-
ne que ſumit̄ ex generali cōſue-
tudine et obſeruantia ſm ali-
quos punit̄ furca: ſiue alr̄s capi
taliter ꝑ. d. §. graſſatores. ⁊ per
§. famoſos. veruntn̄ qꝛ lex pre-
ſcripta. ſ. auten. ſed hodie. C. de
ſer. fugi. §. qꝛ vero. vnde ſumit̄
qui eſt in aut. vt nulli iu. omni-
no prohibēt mori ꝓ furto: etiā
decies ꝯmiſſo ſaltē in iure cōi.
Ubi aūt aliter iudicat̄ oportet
excuſari lege municipali aut
cōſuetudine locali. ⁊ hec proce
dere videtur in furto ſimplici:
et qꝛ aliqn̄ furtum fit caliſicate
puta tēpore incēdij ruine nau-
fragij: tūc grauius punitur ſm
qualitatē perſonaꝝ ⁊ rerū. Nā
ſi grauius preda ſit diſtinguit̄:
an liberi vel ſerui ſint. ꝙ ſi libe
ri: aut altioris aut īferioris gra
dus. ꝙ ſi altioris: fuſtibus ceſi
in trienniū releganꝰ. Si vo in-
ferioris ſerui ſint flagellis ceſi
in metallū dant̄. Si vero preda
nō ſit magna liber fuſtibꝰ ſerui
flagellis ceſi dimittunt̄. l. pedi9
§. diuꝰ. ff. de incēdio. ¶ De ſpe-
ciebus autē penaꝝ habet̄ in. l.
ſi qs forte. §. fi. cū tribus. ll. ſeq.
ff. de penis. ⁊ in. l. capitaliū. e. ti.
De iure autē canonico diſtin-
guēdū eſt in hoc crimine ſicut
in ceteris criminibꝰ. ſ. an ſit cle
ricus ꝓ furto ꝑ cū cōmiſſo pu-
blice diffamatus non imponit̄
pena niſi leuis ꝑ modū penitē-
tie ꝑ ca. fi. de fur. Nec impedit̄
promotio: dū tamē quatuor cō
currāt. Primo ꝙ ſpōte cōfitea-
tur. Scdo ꝙ ſatiſfaciat leſo. Ter
tio ꝙ infamia nō inſurrexerit ꝯ
eū. ⁊ quarto ꝙ egerit pniaꝫ. Si
aūt inſurgat īfamia ex furto cō
miſſo vel furtis cōmiſſis nō ſo-
lū impedit̄ promouēdus: ſꝫ de-
ponit̄ iā promotꝰ. l. diſ. c. de his
lxxxi. diſ. preſbyter. xvij. q. iiij. ſi
qs clericꝰ. ⁊ detrudit̄ ad agēdā
pniam. ꝑ lec. ⁊ nota. in. c. tue. de
penis. quod qualiter practicet̄:
videndū eſt in dictis iuribus.

¶ Sequitur rubrica de furto
arborum ceſarum.

QUia iſta ſpeci-
es furti ſpecialr̄ nota-
tur in iure cōueniens
eſt vt de ea ſpecialiter
dicamꝰ: ⁊ ideo inſiſtēdū eſt eo
qd̄ magis in eo delinquitur cū
poſſit trāſire in depopulationē
agroꝝ vel reipub. preiudiciū di
ſtinctio tn̄ fiēda eſt inter arbo-
res ceſas: qꝛ alique ſunt fructi-
fere que ceſe nō renaſcūtur: vel
ſi renaſcant̄ non tn̄ ſtatim fru-
ctū afferūt. Alie vo nō ſunt fru
ctifere ex propria natura: vti ſa
lices ⁊ populne: ⁊ ideo q̇ arbo-
res fructiferas lucri faciendi ⁊
ſibi appropriādi cauſa ſciētes
ſupple alienas ⁊ ad ſe nō ꝑtine
re ſcindūt capitali pena puniē
di ſunt ꝑ. l. ſciendū. cū princi. l.
ſeq. ⁊. l. faciēda. §. furtū. ff. arbo
rū fur. ceſ. et huius ratio eſt: qꝛ
duplex crimen cōmittitur. ſ. fru
ctuū depopulatio. ⁊ tales cēſen
tur inimici reipu. C. qn̄ liceat vni
non ſine iure ſe vindicare. l. j. et
ideo nimirū ſi acriter puniri iu
bētur. Ubi aūt arbores nō fru-
ctifere/ſed ſepe preſcindunt̄: is
qui ſcit alienas ⁊ nō ad ſe perti
nere lucri faciēdi cauſa: tūc pu
nitur pena furti: de qua in pre-
cedenti titulo dictū eſt per. d. l.
faciēda. §. furtū. ff. arb. fur. ceſ.
Et ſic prudēs iudex ſm intētio
nē et qualitatē ſcindētis arbo-
res penā accōmodabit: qꝛ ī pe-
nis īfligēdis maximā partē cō-
fert iudicātis arbitrium. Et ex
his ſatis apparet et inferri pōt
que pena de iure canonico in-
feratur ſeu imponi debeat. Nā
pro arbore nō fructifera punit̄
tāq̄ fur. de quo ſupra viſum eſt
in titulo de furtis. Si vo ſit fru
ctifera magꝭ puniēdus eēt. qd̄
iudi. ⁊ arbi. iudiciū relinquo.

¶ Sequitur rub. de vi bo. rap.

DE materia hu
ius rubrice quatenꝰ
criminalitatē concer
nit. ſ. viſuꝫ eſt ſuis lo
cis: qꝛ raptus bonoꝝ altero de
duobꝰ modis fit aut cū vi: aut
ſine vi. Et ſi cū vi: aut publica
aut priuata: de quibꝰ. ſ. viſum
eſt. Si vo ſine vi in furto cōtin
git: ⁊ pariter de eo. ſ. viſum eſt
in ti. de furtis. prout ide verbū
ſonat vi bonoꝝ raptoꝝ. Rapi-
na ſine vi fieri nō pōt. l. ij. §. nō
ſolū. ff. de incēd. Sed qualiter-
cūq̄ accidat. ſ. viſum eſt in tit.
ad. l. iul. de vi. ⁊ dat̄ infra annū
ad quadruplū: poſt annū vero
ad ſimplum. C. e. l. res. quādoq̄
in duplum tantum. ff. eo. l. iiij. ⁊
inſtitu. eo. in princi. ⁊ ibi vide.

¶ Sequit̄ rub. de incēdiarijs.

VT clare liqat
que pena ꝓ hoc cō
miſſo ſine delicto
infligēda ſit diſtin
guēdum eſt: qꝛ aut

incendiū fit ſine dolo:ſʒ cū cul-
pa aut cum dolo. ſi primū: aut
culpa eſt leuis aut lata. ſi leuis:
tunc damnū reſarcire iubet.ff.
de incēd.l.qui edes.§.nōnūꝗ.
ſi vero culpa ſit lata tenet emen
dare dānū.Et ſi nō hʒ i ere luet
in corpe.ꝑ.§.Si vero culpa ſit le
uis poterit caſtigari ꝑ fuſtiga-
tionē.Si vero dolo ꝯtingat di-
ſtinguendū eſt: qꝛ aut incēdiū
immittit in ciuitate/caſtro/op
pido/vel rure.ſi primum/ꝛ tūc
aut incēdiari9 eſt tenuioris vi-
te ꝛ humilis.Et tūc aut incen-
dium eſt magnū et dʒ necari in
igne:vt in.l.ꝗ edes.in pnc.ff.de
incēdio.vel beſtijs ſubijci: vt.l.
fi.§.fi.e.tit. ꝛ hoc qſi dicat ma-
gnū vel paruum relinquit iudi
cis arbitrio: vtroqꝫ tñ caſu vlti
mū ſuppliciū inducit.ff.de pe-
nis qui vltimo.ꝛ.l.capitaliū.in
prin.ꝛ.l.reſpiciēdū.in fi. Si vero
incendiū nō eſt magnū tūc im-
ponit pena metalli.ꝑ.d.l.capi-
taliū. loco cui9 eſt hodie bāni-
mentū ꝑpetuū.d.l.capitaliū.§.
nōnunꝗ.aut incendiari9 eſt in
aliquo gradu cōſtitut9: ꝛ tūc ſi
incēdiū eſt magnū capite puni
tur: ſi modicū in inſulā portat.
d.l.fi.§.Si vero incēdiū ſit factū
in rure:tūc aut eſt humilis pſo
na in gradu cōſtituta.ſi humi-
lis:aut incēdiū eſt magnū ꝛ pu
nitur capite vt ſic leui9 puniat
ꝗ i ciuitate caſtro vel oppido.
d.l.capitaliū.§.qui ob inimici-
tias. Si aūt ſit puū icēdiū tūc
erit pena metalli ex cōiunctiōe
principij.l.capitaliū. et.§.ꝗ ob
inimicitias.ver.ꝗ vero cām.Nā
vſi.ille ꝗ vero cām.dicit leuius
puniri:ꝛ pncipiū.l.capitaliū di
cit leui9 ꝗ morte puniri dū ꝗs
in metallū dānat.Si vero incen-
diarius eſt in aliquo gradu cō-
ſtitut9 tūc ſi incēdiū eſt magnū
deportabit.Si modicū relega-
bit cū ſit minor ꝗ deportatio.
d.l.capitaliū.in pn.et he varia-
tiones penaꝝ ex qualitate pſo-
narū ꝛ rerū probantur ꝑ.l.pe-
dius.ꝛ.l.ꝗ edes.ꝛ fi.ff.ď icēdio.
ꝛ in.l.ij.ff.de termino amoto. ꝛ
ꝑ.l.pluraliter.ff.ſi ex noxa.cau-
ſa agat:ꝛ ꝑ.l.capitaliū.§.fi.pal
le. Ultra tñ caſus ſuperarratos
ꝯtingit aliquotiēs incēdiū for-
tuito caſu abſqꝫ aliq̄ culpa: pu
ta qꝛ in caſtodiēdo ignē eandē
diligētiā adhibuerat is ꝗ lāpa
dē incēderat qualē diligētiā pa
terfa.adhibuiſſet fortuito caſu
vitrum lāpadis ruptum emiſit
oleū ꝛ dū ignis validus accen-
ſus funē quo tenebat lāpas in
cēdit ꝛ ex illo fune ignis poſtes
vel trabes dom9 cōbuſſit i quo
caſu nulla penit9 ē notari cul
pa:certe tale incendiū venia di
gnū eſt.vt i.l.ſi fortuito.in pnc.
ff.ď incēdio. Nec tenebit reſar
cire dānū cū nulla fuerit negli-
gētia: ꝗ tñ reqrit ad hoc vt re-
ſarcire teneat.ꝑ.l.ꝗ edes.vſ.ſi
vero.e.ti.ꝛ ita itelligit gl.in.d.l.ſi

fortuito. Nā rē ꝗ culpa caret i
damnū vocari nō cōuenit.c.co
gnoſcētes.in prin. de ꝯſtitutis.
qꝛ pena noxā ſupponit. l.ſan-
xim9.in pn.C. de penis.ar.opti
mū in.c.fi.in fi.de iniur.ꝛ dam.
dato. ¶ De iure aūt canonico
incendiarij volūtarij reſtituto
dāno ꝑ tres annos pniaʒ age-
re iubētur.vt i.c.ſi ꝗs domū.de
iniur.ꝛ dā.da. ꝛ hec pena proce
dit in occulto incendiario:qꝛ ſi
eſſet manifeſt9 ꝛ infamia nota-
tus tūc ſi incenderet eccleſias
tanꝗ ſacrileg9 romano pōtifi-
ci eſſet ꝓ abſolutiōe obtinēda
remittendus.c.tua nos.de ſen.
excō.et tales ipſo facto icurrūt
ſniam excō.Incēdiarij vero alio-
rū locoꝝ nō ſacroꝝ nō ſunt ipo
facto excōicati: ſʒ ſunt excōicā-
di ꝑpetuo carceri mācipādi.c.
peſſimā. xxiij.q.viij. de quo in
c.cū deuotiſſima. per gl.xij.q.ij.
Iniungi etiā eis dʒ ꝑegrinatio
hieroſolymitana vel apud ſan
ctū Jacobū.xxiij.q.vi.c. ſi quis
membroꝝ.de quo habet in.c.ſi
quis.de iniur.ꝛ dam.da.Et iſte
pene ſunt magis cōſciētioſe ꝗ
contētioſe. Nā ſi corā officiali
bus epoꝝ.vel archiepiſcoporū
aliorūve prelatoꝝ fiſcali procu
ratori intercedēre i iudiciū ter-
minarent tūc pro qualitate cō
miſſi punirent:ita ꝙ tātus poſ
ſet eſſe exceſſus in incēdio ma-
gno dolo cōmiſſo/ꝙ poſſet de-
gradari:vel ſi nō eſſet magnus
exceſſus ſeu magnū incēdium:
deponi a beneficio. vel ſi eſſet
paruū ſuſpēdi:ꝛ als pro quali-
tate criminis ꝛ pſone puniri: ꝑ
ea que tradunt in ſepe alleg.c.
peſſimā.ꝛ.c.ſi ꝗs.ꝛ i.c.cū nō ab
hoīe.de iudi.ꝛ in.c.tue. de peñ.

¶ Sequit rubrica de abigeis.

HOc crimē abi-
geatus reprehendit
ex numero pecorum
ablatoꝝ aut ex con-
ſuetudine abigētis: ꝛ ꝙ ſi quis
ab vno ſemel duntaxat decem
oues/quatuor porcos/vnū bo
uē vel equū abegerit. i. ab alio
egerit: hoc eſt vi ceperit: pena
abigeat9 tenet.l.oues. in pn.ff.
eo.ꝛ aggrauat delictū ex quali-
tate loci ex quo abacta ſūt ani-
malia.vt in.d.l.oues. §.cunqꝫ.
Sed ſi ꝗs ſepius.ſ. ter vnū pe-
cus qualibet vice abegerit abi-
gēs eſt.d.l.oues.§.ꝗ ſepi9. Ag-
grauat etiā hoc delictū ex qua-
litate abigēdi: qꝛ vel abigit cū
armis aut ſine: puta cū panno
rubeo in ore abactoꝝ ſtudioſa
calliditate abigētiū:ꝛ ideo me-
rito diuerſificant pene:ꝛ vt ple
ne intelligam9 ꝗ pena infligen
da ꝛ pro pecudibus abactis fa
cienda ſunt hec mēbra: qꝛ ſi ꝗs
ouē bouē vel equū ꝛ ſic de alijs
animalib9 oberrantib9 ꝛ in pa
ſcuis relictis abduxerit quouo
luerit aīo doloſo vt dño nō red
dat:nō eſt ꝓprie abige9: ſʒ fur.

et tanq̄ talis.ſ. fur punit̃. vt in
l.j.§. ceterū.ff. de qua pena vi-
ſum eſt.s̄. in. c. de furtis. Si vͦo
quis ſtudioſe abigat vt ipſe vel
ali9 arripiat ſicut porcū caprā
herbitē vel aliud minimū aīal
abducat min9 punit̃ q̄ q̄ bouē
vel equū: qꝛ fuſtib9 caſtigari po
terit.p.l.leuia.ff.de accu. vel ad
tēpus relegari.p.l.in prin.ff.de
abige.q̄ vͦo gregē: puta. x. oues
iiij.porcos: vnū equū vel bouē
abigit in metallū dānari pt: vel
hodie loco illi9 ꝑpetuo bāniri.
l.j.§.q̄q̄. ff.e. ſi tn̄ abige9 ſit in
dignitate cōſtitut9 relegat̃: aut
ab illa dignitate deponit̃. d.§.
q̄q̄.vͦ.attamē. Qui aūt cū gla-
dio.i.ꝑvitā abigūt beſtijs ſubij
ciuntur.d.§.q̄q̄.i fi. Receptato-
tores vͦo abigeorū ad.x.annos
relegant̃: vt in.l.fi.in fi.ff.e.ti.in
iure aūt canonico non reperit̃
ſpecificata pena huius delicti.
Att tn̄ qꝛ iura canonica ī penis
infligēdis ſicut ciuilia penam
culpe adoptāt: ⁊ quanto q̄s cul
pabilior tanto punibilior: vt.c.
cū nō ab hoīe.d̄ iudi. Dicendū
erit ꝙ abigēs improbior ſit fu-
re: vt in.l.abigeatus.ff.e.meri-
to ſm canones puniet̃ pro fur-
to.ar.eoꝝ q̄ notā.in.c.fi.de fur-
tis.⁊ poterit eſſe depoſitio ꝑ ea
q̄ not.in.d.c.cū non ab hoīe. et
in.c.tue.de penis.quod tn̄ peri
tie iudicātis remittendū eſt.

¶ Sequitur rubrica de re-
ceptatoribus.

Quia peſſi-
mū genus eſt re-
ceptatoꝝ ſine q̄b9
malefactores diu
latere nō pſſit. l.j.
in prin.ff.e.j. iō par ipſos pena
ſpectat.l.j.C.de his q̄ latro. vel
alijs cri.reos occultāt. Sꝫ ſi q̄s
nō receptet offerre tn̄ nocētem
q̄ morat̃ in predio ſuo cōtradi-
cat vel ſupcedat ſi ꝑſens ſit cu-
ius prediū eſt punit̃ in ſubſtan
tia: qꝛ priuat̃ fundo.l.fi. in fi.C.
de his q̄ latro.vel alijs cri.reos
occul. Et coloni vel inq̄lini con
tradicētes ꝑpetuo exilio ſubia-
cēt: vt ī ea.l.in fi.idē in bonis.l.
j.C. de his q̄ latro. Et iō vt cla-
rius hanc materiā intelligam9
faciemus hec mēbra: qꝛ aut q̄s
in domo vel agris ſuis hꝫ nocē
tē quē talē ignorat: aut quē ta-
lē ſcit. Et primo caſu non tenet̃
pena receptatoꝝ: dū tn̄ dn̄s ꝑ-
dij offerat iudici requirēti reū
offerre ſi in ꝑdio ſuo ſit. Et hoc
eſt qđ vult tex.in.l.j. C.de his q̄
latro.in vͦ.vel offerre.⁊ in.l.ſeq.
in prin. de quo pleni9 in.l.req̄-
rēdi. C.de ſer.fugi.per doct. Si
vero dn̄s predij ſcit nocētē apđ
ſe eſſe tūc diſtinguit̃ cui9 crimi
nis reus apud eū ſit. Nam ſi la
tro fuerit: qꝛ tales inimici capi
tales ſunt nature iuraq̄ꝫ tales
maxime deteſtātur. Volūt iura
ꝙ qui tales ſuſcipiūt ſupplicio
corꝑali puniātur: vt in.d.l.j.C.

de his q̄ latro.⁊ in.l.j.§.impari
ff.de recepta. Qui vͦo alijs cri-
minib9 irretitos ſciēter occul-
tāt pari pena qua ipſi occulta-
ti puniūtur ꝑ dictā.l.ꝑmā.C.de
his q̄ latro: qđ ꝓcedit ſi recepta
tor fauet delictis ꝯmiſſis quia
tūc tales ſūt fautores.l.ij. §.nō
tm̄.ff.de incēdio ruina naufra-
gio. Si vͦo receptator nō fauet
delictis ſed perſonis delinquē-
tibus tūc intelligit̃ ꝙ tales pu-
niētur eadē.l.ſed nō eadē pena
immo mitius iudicis arbitrio:
⁊ ſic intelligi debet dicta.l.fi. ff.
eodē ⁊ ī pari cauſa habēdi ſūt
qui cū apprehendere latrones
poſſent pecunia vel ſurreptoꝝ
parte accepta dimittūt.d.l.j.in
fi.ff.de receptato. Excipiunt̃ tn̄
formali pena receptatorū affi-
nes ⁊ cōſanguinei q̄ affinitatis
vel cōſanguinitatis gratia ma
lefactores occultant per.l.fi. ff.
eodē. Et intelligendū ꝙ lꝫ affi-
nitatis vel cōſanguinitatis af-
fectio eos releuet: nō tn̄ a tota
pena ſed puniētur mitius arbi
trio iudicis: ⁊ hoc eſt ꝙ vult. d.
l.fi.in ver.neq̄ꝫ ſeuere admodū
puniēdos: quaſi velit nō puniū
tur iuxta ſeueritatē legis: ſꝫ mi
tius ꝓ quo.l.q̄d ergo pena gra
nior.ff.de his qui notan. infa.
¶ Notādū etiā ꝙ ſi affines vl̃
cognati receptarēt fauēdo deli
ctis ⁊ nō perſone vtꝫ ad euita-
tionē penaꝝ cōſanguineoꝝ oc-
cultēt vel cōſentiūt cauſa diffe-
rēdi punitionē affiniū vel rece-
ptarent ſeueritate receptatorū
punirent̃ qꝛ tūc ceſſarēt rōnes
affectionū affinitatꝫ ⁊ ꝯſangui-
nitatis vt ꝓbat̃ per tex.in.l.ca-
ſtitati cū ibi notatis.C.ad.l.iu
li.de adulte.⁊.C.de falſa mone
ta.l.j.in fi. De iure aūt canoni-
co receptatores hereticoꝝ ana
thematizant̃ ⁊ mortuis denega
tur ſepultura vt in capitu.ſicut
ait de hereticis. qđ intelligēdū
de receptatorib9 fauētib9 perſo
ne ⁊ nō delicto: qꝛ ſi fauerēt deli
cto eadē pena punirent̃ qua re
ceptatores vt in.c.ij.de here.li.
vj. In alijs vͦo delictis q̄ here-
ſis ſm̄ diſtinctionē legalē de q̄
s̄.adhibitio canonico tēꝑamē
to quo.s̄.vſi ſum9.§.ſi recepta
tores ſint ex eo diffamati: vl̃ nō
diffamati: qꝛ ſi publice diffama
ti puniūt̃ vt delinq̄ntes ſi rece-
ptādo fauēt delicto gl.in.c.j. ſu
per vͦbo receptauerit de homi-
cidio lib.vj.ar.eorū q̄ habētur
in.c.cū nō ab hoīe de iudi.ī ca.
tue de penis ⁊ in ca.fi.de fur.

¶ Sequitur rubrica de effra-
ctoribus carcerum.

Rubrica iſta
expediri pōt ꝑ q̄ſi
tū.ſ. q̄ pena punia
tur fugiēs a carce-
re. Pro cuius ſolu-
tione dic ꝙ aut talis exiuit car
cerē nō frangendo prīo caſu aut
qꝛ inuenit hoſtiū aꝑtū ſic exi-

nit tūc arbitrio iudicis eſt pu-
niēdus.ff.eo.l.j.ij reſpōſo. Aut
frāgēdo carcerē:ꝛ tūc diſtigue:
qꝛ aut iſte ī ꝟitate crimē ꝯmiſit
ꝓ quo erat īcarcerat⁹ ꝛ tūc pu-
nietur capitaliter ad lr̄am lꝫ de
lictū ꝓ quo erat incarcerat⁹ nō
eſſet capitale.vt ī.d.l.in prin. et
ff.de penis.ff.ſi q̇s aliq̇d la.ij.§.
miles ꝛ milites agrū.§.ei⁹ in fi.
ff.de re mili.Et eſt rō q̄re plus
punit̄ qꝛ maius eſt delictū ꝛ du
plex ꝙ̄ iſtud ſꝫ:primū qꝛ fregit
carcerem. Quare non miror ſi
plus puniat̄ ar.C.de epiſ.audi.
l.iij.in fi.ꝛ ad.l.iul.de vi publi-
ca.l.fnos circa mediuꝫ de la.l.
oēs lib.x.ꝛ.ff.de penis.l. capita
liū.§.ſolēt.Aut iſte cogit nō cō
miſerat ꝛ tūc qꝛ ꝓ cōfeſſo habe
tur puniet̄ ac ſi illud cōmiſiſſet
ſic intelliget̄.l.ī eos.ff. de cuſto.
reo.ꝛ ei⁹ gloſ.verūtñ qꝛ iſta pe-
na imponi dꝫ ex p̄ſumptiōe ꝓ-
batiōis tēperate dꝫ ꝓcedere iu
dex ꝛ quātū pōt tardare ad pe-
nā vel multū mitigare ar.lec.et
no.ij.q.j.noīe. ꝛ ca.j.qꝛ ſanctio
eſt nocentē ſimplicē ꝛc.l.abſen-
tem.ff.de pe.Cōſiderare etiā dꝫ
iudex q̇d mouerit fugientē vel
effrāgētē. Nā ſi ꝯſpiciebat ſibi
falſos ꝛ capitales inimicos ac-
cuſatores ꝛ teſtes crimen capi-
tale īpoſitū ꝛ iudicē fore ipſius
inimicū aut participē falſe ac-
cuſationis tūc qꝛ ꝑ tales veriſi
militer vis ꝛ iniuſtitia ſibi fieret
tūc fugiēs frāgēs nō hr̄ ꝓ ꝯfeſ-
ſo:qꝛ ad repellendū vim ꝛ iniu-
riam hoc feciſſe videret̄ qd̄ per
mittitur.l.vt vim.ff. de iuſticia
et iure facti.lec.ꝛ nota.in.l. ſciē
tiaꝫ.§.q̇ cū aliter. ff.ad.l.aquil.
Propterea ꝙ dictū eſt fugiētē
ꝓ cōfeſſo haberi hꝫ hoc locū ſi
ipſemet exiuit ſi aūt alius ipſis
ſubtraxit tūc ſubtrahēs tenet̄
ſm̄ quoſdā crimine.l.iu. maie.
vt in.l.cuiuſq̄ꝫ.ꝟ.Itē q̇ cōfeſſū.
ff.ad.l.iul.maie.qd̄ eſt verū ſi il
le qui ſubtraxit erat reus maie
ſtatis ꝛ confeſſus vt ibi no. Si
aūt erat reus alteri⁹ criminis
tūc nō punitur vt reus maieſta
tis vt ibidē notat̄ ſed illa pena
qua detēt⁹ puniet̄.C.de exacto.
tribu.l.quotiēs.lib.x.ar.etiā.d.
l.in eos.ff.de cuſto.reo.ꝛ in.d.
§.miles. ¶ Notandū tñ eſt ꝙ
eximēs ꝑ vim a manib⁹ officia
riorū videt̄ in caſuꝫ ꝓ exēplo ff
de iubere.l.j.§.ſi q̇s. C. de falſa
moneta.Sed effrāgēs carcereꝫ
vt aliquē intro exiſtentē ꝛ detē-
tum ꝓ crimine ſibi impoſito lꝫ
nō ꝟo vt ipm̄ a carcere liberet
in quinquēniū relegat̄ ſeu ban
nitur per.l.j.§. itē effractores.
de effrac.ſi aūt culpa cōmenta-
riēſis euadat lenius punitur.l.
ad cōmentariē.C.de cuſto.reo.
cū ibi notatis.De iure aūt ca-
nonico nō reperitur ſpecialiter
pena ſtatuta ſed per gn̄alitatē
regularū de quib⁹ in.s̄.allega-
tis capi.ac ſi clerici.ꝛ cū nō ab
hoīe de iudi.ꝛ per ca.tue de pe-

nis.poterit eccl'iaſticus iudex
ad inſtar regulaꝝ ciuiliū quali
tatibus perſonarū ꝛ delictoruꝫ
penſatis punire. Nā poſſet de
pōere effractorē ꝑ lec.ꝛ notata
in ca.ex lr̄is de exceſſi.prela.

¶ Sequitur rubrica de crimine
expilate hereditatis.

HOc crimen
parū degenerat
a furto.nā ex ꝑ-
te ꝯmittētis nō
eſt differentia qꝛ
vterq̄ ꝯtractat
nec ex parte rei cōtracte:qꝛ alie
nū ꝯtractat̄.vt ī.l.j.ff.e.ꝑ ꝟbuꝫ
auenā ibi poſitū.Sed qꝛ in fur
to res q̄ cōtractat̄ eſt vere vni⁹
certi vl̄ pluriū certoꝝ.In expi-
lata aūt hereditate neſcitur cu
ius hereditas erit vel ſi ſciatur
nondū eſt poſſeſſa vt in.l.ij.eo.
tit.ff.Quia tñ expilatores ſunt
atrociores fures.l.j.§.expilato
res.ff.de effracto.atrocius pu-
niūtur.Nā in opus publicū ꝑ-
petuū ſeu ꝑpetuo banno ſi cri-
minis q̄litas expoſcat dari pn̄t
vel in tꝑaliū ſi inſigniores gra-
dus ſint honeſtiores vero hoc
eſt in dignitate conſtituti amo
ueri pn̄t ad tp̄s ab ordie ſeu di
gnitate vel bāniri ad tp̄s arbi-
trio iudic.q̇ crimen cognoſcit.
vt.d.§.expilatores. Et ī effectū
nō pōt certa regula dari qꝛ ſm̄
qualitatē perſonarū delinquē-
tiū ꝛ delicti iudex alterā penaꝫ
ꝑdictaꝝ accōmodabit. ¶ No-
tandū tñ eſt ꝙ ignorantia hoc
caſu expilantē nō excuſat ꝑ.l.fi.
ff.e.titu.puta ſi credat eē de bo
nis vnius:ꝛ ſit de bonis alteri⁹
Sed ſi crederet eſſe ſuū ꝛ cogi-
tatiōe dn̄i caperet excuſaret̄ ꝑ
l.merito.ff.ꝓ ſocio.Si tamē ca
piat aliq̇d qd̄ ad ſe nō ꝑtineat
credēs quadā craſſa credulita-
te nulli ꝑtinere pariter tenetur
qꝛ ridiculū eſt dicere vel audire
ꝙ rem alienā velut ſuā ceperit
vel occupauerit oēs autē ſcire
dn̄t qd̄ ſuū nō eſt hoc ad alios
modis oībus ꝑtinere.l.fi.C.vn̄
vi bon⁹ tex.in iſta materia.De
iure aūt cano:qꝛ nō reperit̄ ex-
preſſa pena.ī hoc caſu recurrē-
dū eſt ad penas cano.s̄.de fur.

¶ Sequitur rubrica de termi-
no amoto.

GLoſa finalis in
l.fi.ff.eo.facit tria mē
bra ꝯtingētia hāc ru
bricam:ſꝫ qꝛ illa tria
mēbra nō ꝯ̄plectunt̄ totū titu-
lū ꝛ marie penas legis agrarie
de q̇b⁹ ī ꝑn.d.l fi. Viſū mihi eſt
poſſe ſub ſex mēbris totū titulū
ꝯprehēdi de q̇b⁹ ſeriatim dicē-
do hui⁹ tituli materia ſatꝭ erit
enucleata.Cōſideremus igit̄ q̄
cauſe īducere pn̄t admouētes
ad amouendū terios.Et ſi reſo
lute pēſem⁹.iiij.dūtaxat repie-
m⁹.Pria cā ē vl̄ eē pōt qꝛ termi
nus lapide⁹ ē īſignis ꝛ vtilis ad

alia edificia ⁊ is q̄ admonet ar
bitratur terminū illū vtile eē edi
ficio suo ⁊ sic furatur nō aīo trāſ
ferēdi aut ꝓpellēdi vel obſcurā
di limitē. Et tūc tenetur pena fur
ti de qua. ſ. viſū eſt initi. de fur
tis. ⁊ hoc ꝯtinet. l. j. i ff. e. dū di
cit: ſed pro cōditiōe admitten
tiū cobertione trāſigendū. Et
iſtū intellectū magis declarat
l. diu⁹ in fi. eo. ti. Scd'o caſu ter
minū admonere pōt vt remo
tius figantur ⁊ cōplātentur ad fi
nes appropriādi ⁊ amonēdi p
tem agri vicini īfra quē ꝓpulſi
ſunt termini ⁊ iſtū ſcd'z intelle
ctū tāgit gl. vlt. in. l. fi. e. ti. q̄ col
ligitur ex prin. l. ij. eodē ti. p v'bū
ꝓpulerint. Naz illud verbū ꝓ
cul' pellere ſonat ⁊ tale delictuz
punietur ſ'm qualitatē pſona
ruz ita ꝙ ſi in gradu dignitatis
cōſtitut⁹ ſit cōmittēs ſubdiſti
guitur aut iuuenis vel ſenex ſi iu
uenis fuerit in lōginq̄s partib⁹
ad tēpus relegatur. Si v'o ſenex in
ꝓpinq̄s. l. ij. §. de pena. ff. e. Ter
tio caſu cōtingere pōt qñ duo
litigāt de finib⁹ agroꝝ ſuoꝝ cō
uicinorū ⁊ vnus euellit termi
nos ad fines obturādi limites
alteri⁹. Et tūc punitur ſ'm quali
tatē ⁊ cōditionē pſone ⁊ factoꝝ
violētiā. l. diu⁹ in prin. ⁊. l. fi. i fi.
ff. e. Hoc tñ ſcias ꝙ vltim⁹ gra
dus eſt relegatio ſeu bānimētū
tpale ⁊ nō capitalis pena vt in
dictis legib⁹. Quarto caſu con
tingere pōt ſola amotio cū de

priuatiōe puta qr nō vult con
tractare terminū nec pdiū vici
ni ſibi lucro facere nec q̄ſtiōem
ſeu limitē obſcurare ſed dūta
xat aīo nocēdi vicino ſibi nō p
ficiēdi fines cōes inter vicinuz
amonet ⁊ tunc diſtinguitur pena
ſ'm diuerſitatē pſonarū ex lege
agraria. Nā ſi liber ſit ꝑ quoli
bet termino amoto cōdēnatur
in quiquaginta aureis fiſco ap
plicādis. Si vero ſeru⁹: capita
liter punitur dño militari niſi ꝑ
eo ſoluere voluerit. l. fi. in prin.
ff. eodē. Et eſt actio pp'laris in
premiſſis caſib⁹. vt in. d. l. fi. §. ⁊
eius actionē. Quinto pōt ꝯtin
gere euulſio terminoꝝ caſu for
tuito puta qr credēs furari la
pidē ſimplicē furatus eſt termi
num quē ignorabat eſſe termi
num ⁊ tūc verberib⁹ cedi iube
tur. l. ij. in fi. ff. eodē. Sexto ⁊ vl
timo cōtingere pōt euulſio ter
minorū mādato alicuius: ⁊ tūc
mādatarij hoc turpe exequen
tes mādatū p bieniū ad opus
publicū dānātur vel loco illius
per bieniū relegantur ſeu bāniū
tur. l. ij. §. ſi vero alij. ff. eodē. Et
per hos caſus credo comprehē
ſum eſſe totū nigrū. ff. eo. ⁊ pari
ter oēs caſus q̄ in hac materia
vltra ꝙ expedit quotidiana re
tentis ſimplicib⁹ terminis ru
brice euenire pñt: qr extēdēdo
rubricā poſſet fieri digreſſio ad
alios caſus puta ſi per vim pu
blicā vel priuatā fieret et ſitia.

¶ De iure canonico pariter fit
diſtinctio inter cōmittētes ⁊ cō
ſiliū dātes. Nā conſiliū dātes
duobus mēſibus excōicari iu
bentur vt in cap. tanta. lxxxvj. di.
ita tñ vt ſi q̄d eis. ſ. terminū di
ctorū duorū menſiū hūanitus
euenerit puta īfirmitas vel mor
tis periculū viaticū eis non de
negatur. Principalis v'o amo
ueatur carcerib⁹ ꝑ pnīa pagē
da ad tēpus vt ar. eorū que ſentit
glo. in. d. c. tanta ſuper v'bo ter
minos iūctis etiā que dñr in ſe
pe allegatis. c. cū nō ab hoīe de
iudi. ⁊. c. tue de penis maxime
cū de facto illo īſurgit cōtra cō
mittentē infamiā vt in pceden
tib⁹ penis canonicis dictū eſt.

¶ Sequitur rubrica de collegijs
illicitis ⁊ monopolijs.

VT certaz ha
bere poſſum⁹ do
ctrinā q̄ collegia
dicātur licita ⁊ q̄
illicita duas ha
bem⁹ cōſiderate collegiorū fa
ciendorū cās cōem vcz ⁊ priua
tam. Et reg'r collegia q̄ ad vtili
tatē reipublice fiūt ſūt de iure
pmiſſa. l. j. §. itez collegia. ff. qd
cuiuſq̄ vniuerſitatis. ⁊ in. l. col
legia. §. i ſūma. ff. de colle. illici.
j. Cetera v'o que ob vtilitatem
priuatā cuiuſlibz: ⁊ nō habita
cōſideratiōe boni publici fiūt:
illicita cēſentur: vt in. l. j. C. de mo
nopolijs. ⁊. l. fi. ff. eo. ibi dum di
cit. dū ne q̄d ex publica lege cor
rūpant ⁊ cetera. Et eſt notādū
ꝙ reg'r pmittitur artificibus
enūeratis in. l. fi. ff. de iure imu
nita. facere collegiū dum tñ bo
na intentiōe illud faciāt: qr ſi il
lud faciāt ad inuidiā ſeu detri
mentū reipu. ꝓpriāq̄ vtilitatē
diceretur potius monopoliū ꝙ il
citū collegiū per. d. l. vnicā. C.
de monopo. Et qd multis mo
dis ꝯtingere pōt: puta qr fit in
ter artifices alicuius ciuitatis
ꝙ fraus fiat in artificio: vt iter
piſtores: q̄ manus ⁊ brachia la
uant cū aceto vel oleo vt panis
exhaletur: vt appareat maior. Et
carnifices q̄ inſufflāt carnib⁹ vt
groſſiores appareāt petie car
niuz. Et caupones qui ꝑ vino
aquaticā ⁊ ꝑ muſcatello vinuz
albū ſophiſticatū vendūt ⁊ ſar
tores q̄ in diploidib⁹ ponūt la
nam loco bōbicis: ⁊ eos q̄ ſtan
ni cupri aut electri vaſa cōflāt
et aliquas lineaturas ſub colo
re ornamenti faciunt vt citius
corrūpantur ⁊ ſic de alijs artibus
in quib⁹ aliq̄ cōmittūtur bara
tarie vel pōt fieri fraus etiā in
pcio: puta qr oēs eiuſdē artis
cōueniunt ne vnus alio vilius
vēdat ꝙ inter eos cōuentū ſit
vel ne vn⁹ opus p aliū inceptū
pficiat. vt i. d. l. vnica de mono
polijs. Et tales ꝯgregatiōes cō
ſpiratiōes ⁊ cōuētiōes ad emu
lationē reipublice cōfecte ſunt
reprobe ⁊ dānate et punibiles.

Et iõ pena taliũ faciẽtiũ talia monopolia illicita diſtinguiꝉ ex ꝑſonis. Nã ſi ſerui ſint recepti ĩ collegio illicito pena eſt cẽtũ aureoꝝ vt ĩ.d.l.collegia. Si vo liberi illicitũ collegiũ cõtrabant pena q̄nquagita librarũ mulctanꝉ. Sed ſi cũ collegio illicito ↄcurrat monopoliũ ĩ detrimẽtũ reipublice. tũc tale monopoliũ faciẽtes cõfiſcatis bonis in exiliũ ꝑpetuũ mittunꝉ ⁊ iudices ꝑmiſſas penas infligere diſſimulãtes in.xl.libras auri cõdẽnanꝉ ꝓut hec oĩa ꝓbantur in.l.vnica p̄dicta. C.de mono. Faciẽtes vo collegiũ illicitũ ſcȝ ↄ̄ legũ ſanctiões ⁊ reip. vtilitatẽ: puniunꝉ ſicut q̇ vim publicã cõmittunꝉ ꝑ.l q̇ illicitũ.ff.de colle.illici. imo etiã ſi ꝑ tale collegiũ lederet̃ p̄nceps hñs maieſtatẽ teneret̃.l.iul.maie.l.j.ĩ p̄n. v.q̄ve cecus.ff.ad.l.iul.maieſt. Et ꝑ p̄miſſa potes elicere differẽtiã inter collegiũ illicitũ et monopoliũ. De iure aũt canonico collegia q̃ fiũt ad pia loca ſunt approbata vti monachoꝝ canonicoꝝ ſcholariũ ⁊ ſimiliũ ꝓut no. doct. in cap. cũ ab eccleſiaꝝ de offi.ordi. ⁊ pariꝉ religionũ ꝑ romanũ põ. approbataꝝ vt ĩ.c.fi.de reli.domi. ⁊ c. vnico eo.ti.li.vj. pena aũt certa eodẽ iure nõ eſt ſtatuta ſaltẽ penalis in foro cõtẽtioſo. Sed ꝓpter ꝓhibitionẽ canonicã puniri poſſent arbitrio iudicis ar. eoꝝ q̃ legunꝉ ⁊ notanꝉ ĩ.c.delicta ꝺ̃ excel. p̄la. ⁊ recurrẽdũ eẽt habita cõſideratiõe cr̃is ⁊ ꝑſonarũ q̄litate pẽſata ad regulas gñales q̃ ſepe dicte ſũt ĩ.d.cap. ſ̃iſcũ nõ ab hoĩe ꝺ̃ iudi. ⁊ c. tne ꝺ̃ penis.

¶ Sequitur rubrica de crimine ſtellionatus.

Hoc crimẽ poſſet ſub titulo gñali ꝺ̃ extraor.cri. collocari vt in.l. ſtellionatꝰ. ff. de extraord.cri. Sed qꝛ iuriſcõſulti p̄ncipalẽ aſſignãt rubricã de his ĩ q̄bꝰ cõis delĩquũt: iõ aliq̇d dicemꝰ. Pro q̃ p̄mittẽdũ ex q̃ crimẽ ſtellionatꝰ locũ hȝ ĩ oĩ delicto ſeu cr̃ie cui a iure nomen certũ nõ eſt ĩpoſitũ.l.ſtellionatꝰ in p̄n.ff.eo. ⁊ ſicut ſe hȝ actio de dolo ad ciuilia iudicia in p̄uatis iudicijs ſeu ciuilibꝰ actionibꝰ ſic ſe hȝ ſtellionatus in criminibꝰ. Nã ſicut de dolo actio eſt ſubſidiaria: vt ĩ.l.ſi legatariꝰ.ff.ꝺ̃ dolo. ita etiã ĩ locũ deficiẽtis accuſatiõis ſpecialis criminis datur ex hoc titulo cr̃is ſtellionatꝰ accuſatio. Sed ne ꝑ ignota ꝓcedamꝰ ſciendũ eſt ꝙ crimen ſtellionatꝰ nomen ſumpſit a quodã aĩali reptili qđ dr̃ ſtellio ⁊ eſt quaſi ſimile ſerpẽti ⁊ ſtellionatũ aĩal dr̃ qꝛ ex diuerſis coloribꝰ pictũ ſicut celũ ſtellis. Et cõmittit hoc crimẽ ille q̇ aĩo vbo ⁊ oꝑe variꝰ ⁊ incõſtãs eſt puta qꝛ eandẽ rem vni impignorat ⁊ alteri vẽdit permutat inſolutũ dat vel quõlibet alienat vel vnã mercẽ ꝓ alia ſupponit vti electrũ ꝓ auro ſtãnũ ꝓ argẽto pãnũ lineũ ꝓ ſerico. d.l.ſtellionatus vſq; ad.§.pena.ff.eo.ti. ⁊ ĩ.l.ſaccularij in p̄n.ff.de extraordi.cri. vel rem alienã aſſerens eſſe ſuã impignorat.l.fi.eoꝺ̃.ti. Et gñaliter in oĩ caſu vbi deficit criminis titulus certꝰ vt in.d.l.ſtellionatꝰ.ff.eo.titu.

¶ Pena aũt certa ĩ hoc crimĩe exprimi nõ põt qꝛ ſ̃m qualitatẽ cõmiſſi variaꝉ vt ĩ.§.pena eo.l.q̃ vult ſtelliones puniri pena extraor. dum tñ in plebeis penam metalli: in honore vero cõſtitutis ad certi tp̄is relegationeȝ vel ordinis amotionẽ non excedat. Et qꝛ oẽs caſus videntur ſatis clari ſatis dep̄hẽditur pena cuiuſlibȝ ex premiſſis excepto ꝙ in eadẽ.l.iij.§. Itẽ ſi q̇s ſit mẽtio ꝙ q̇ impoſturã facit crimen ſtellionatꝰ cõmittit in cuius quidẽ vbi interp̄tatione glo. ⁊ doctores variarũt. iõ ad euitandũ oĩa cõtraria vbũ impoſturã clauſulei quo poſt eũ eſt dum ꝺ̃r in dicto tex. Iteȝ ſi q̇s impoſturã fecerit vel colluſionẽ in necẽ alterius ſtellionatus poterit poſtulari: in quo noto diſiunctã vel cuiꝰ natura eſt iũgere ſimbolizãtia ſaltẽ in ſignificato ꝑ.c.inter ceteras de reſcript. cũ ibi notat; opꝫ p̄ſumere ꝙ ĩpoſtura ⁊ colluſio pro eodẽ ibidẽ effectualiꝉ accipiantur. Et ꝙ fiãt ĩ necẽ alteriꝰ. Capiamꝰ ergo vnũ mẽbrũ qđ baptiſabimꝰ ꝑ ſtellionatũ puta titius odio hȝ ſeṽũ: idẽ ticiꝰ ſcit ꝙ ſeiꝰ frequẽtat domũ gaij habẽtis vxorẽ formoſã. Et lȝ ticiꝰ ſciat ſeṽũ frequẽtare ex cã honeſta ⁊ nõ turpi domũ gaij ſuggerit tñ gaio ꝙ ex cã turpi frequẽtat vt medio gaij ſe de ticio vĩdicet. Ex cuiꝰ ſuggeſtiõe gaiꝰ ſeṽũ occidit. ⁊ qꝛ iſte caſus non eſt noĩatim cõp̄hẽſꝰ ſub.l.corne. oportuit ipm cũ ſepe cõtingat ſub generalitate huius tituli cõp̄hẽdi. Et iſte ĩtellectꝰ põt ꝺ̃fẽdi ꝑ doctrinã duaꝝ glo. in.c.ſicut dignũ de homi. quaꝝ vna eſt ſup vb. iflamaſſe: ⁊ alia ſup vb. ꝓuocaſſent. Qualitatẽ aũt pene tã huiꝰ q̃ ceteroꝝ mẽbroꝝ huius criminis relinquo arbitrio ius dicere debẽtis qui perſonarũ ⁊ facti qualitatibus penſatis penã ꝓ qualitatibus adijciet. De iure aũt canonico nõ reperio expreſſam penã applicari tñ põt per tradita ĩ ca. nulli liceat de re.eccle.nõ alie. ĩpignorãte vl' alienãte res eccleſie ad ſe nõ pertinẽtes: ⁊ eſt pena priuationis a bñficio cuius bõa alienat tãq̃ ſua cũ ſua nõ ſint per glo.fi.eoꝺ̃.titu. facit ad hoc.l.iubemꝰ.§.economus.C.de ſacroſanct.eccle.

¶ Sequitur rubrica de ſepulchro violato.

OUia hodie ec
cleſia in copia cimi
terioꝝ ꝓuidit cri⸗
men hoc in diſſue⸗
tudinē abijt. Nul⸗
lus quidē legitime humandus
ſepultura caret nec magis exq
ſita ꝙ̄ nō exquiſita ꝓdeſt: vt ex
tra de ſepul. quaſi per totū ꝛ de
ſtatu mona. c. cum ad monaſte
riuꝫ licet permiſſum ſit eligere
ſepulturā q̄ eligi dꝫ in loco ma⸗
gis religioſo vt in cap. fraterni
tatem de ſepulturis. Que autē
pena violati ſepulchri eſſe ſolet
habetur per glo. ſup verbo cri⸗
mine. C. de ſepul. viola. ꝛ in. l. ſi
quis ſup verbo violatores. eo.
ti. ꝛ in. l. fi. ꝛ. l. pretor ait ſup ver
bo aureoꝝ. ff. eo. ad q̄ me remit
to. De iure aūt canonico nulla
pena ſtatuitur niſi ꝙ geſta irri
tātur vt in. d. c. fraternitatē. Et
in effectu iſta rubrica parū eſt
in vſu: ꝛ ideo paruꝫ cōmode in
ea tractari poteſt.

¶ Sequitur rubrica de violato
ribus exilij et carcerum.

PEna violantis
exiliū ſeu bānimentū
eſt ſcdm qd creſcit cō
tumacia. Nā qui ad
tp̄s relegatus eſt ſi redeat īfra
tp̄s ī inſulā relegetur. l. capita⸗
liū. §. in exulib9 in prin. ff. de pe
nis. Et erit iſta relegatio perpe
tua vt ibi vult glo. per. l. relega
ti. eo. titu. Sed illa glo. non pōt
ꝓcedere: qꝛ tūc ſuperflueret qd
ſequitur ibidem vꝫ qui quideꝫ
relegatus ꝛ iterum ꝛc. deporta
tur ꝛ cū deportatio ex ꝓprio ſi⸗
gnificato ſit ꝑpetua relegatio
verſi. tēporalis. l. relegatoꝝ. §.
differentia. v. de interdic. ꝛ rele.
non oportebit intelligere illam
relegationē tēporalē vt primā:
ſed erit hec erit differētia: quia
per primā relegatur extra pro⸗
uinciā. In ſcdo vero relegatur
ad tp̄s in inſulā: ꝛ ſic nō habet
aliquā ꝓuinciā liberā. Et ſi ta⸗
lis in inſulā relegatus recedat
in inſulā in perpetuū deportaꝶ
qui deportatus ſi euaſerit capi
te punitur per dicta iura. ꝛ idē
in cuſtodijs vt in. d. l. capitaliū
§. ꝛ ita in cuſtodijs quas cuſto
dias gl. ibi exponit ꝑ interpre⸗
tationē. l. cuſtodias. ff. de publ.
iudi. ſed forte intelligere poſſe
mus illū. §. ꝛ ita loqui in condē
nato ad carcerem ad tp̄s per. l.
fiuus. C. de pe. ꝛ hoc ſentit glo.
in. c. hi qui. in. q. iiij. ꝛ per. c. quā
uis de penis lib. vj. q̄ glo. dicit
procedere in oī habēte iuriſdi⸗
tionē. Dicemus ergo ꝛ ita in cu
ſtodijs ſubaudi. i. in hoībus ad
tp̄s carceri ſub cuſtodia man⸗
cipatis. i. vt qui in tp̄s damna⸗
ti eſſent ad carcerē ſi euaderēt
duplicaꝶ tp̄s. l. aut dāna. §. qd
quis ꝛ ſi violarent illud in per⸗
petuū damnarētur vt ibidē: et
d. §. ſi ita. Et qui in perpetuum
ſi exirent in metallū damnarē⸗
tur. Et qui ī metallū euaſerint
ſummo ſupplicio afficerētur. et
ꝑ iſtā expoſitionē colligiꝶ q̄ pe⸗
na imponiꝶ de iure canonico
violāti carcerē ad quē dānat9
fuerat ad tēpus. ſ. ꝙ duplicetur
ſi duplicatū iterū violet perpe
tuo carceri deputaꝶ: adhibeꝶ
tn̄ tēperamentū in dicta tēpoꝝ
duplicatione: vt. ſ. tēpus infra
decēniū intantū dupliceꝶ quā⸗
tū ex tpe relinquebaꝶ. Si vero
ad decēniū vel vltra erat incar
ceratus tūc ꝑpetuaꝶ. vt in. d. §.
ꝙ q̇s. pōt ēt eccleſia imponere
penā exilij. d. l. accedēs. de calū.
c. j. de cri. fal. ad audiētiā. ꝛ in il
lis caſib9 ꝓcedeꝶ: vt. s. dictū ē.

¶ Sequiꝶ regl̄a d̄ vectigaliū ꝛ
alioꝝ tributoꝝ indeb. exactori.

SUnt q̇ ſub
colore debite exa
ctiōis plurimas
faciūt extorſiōes
maxime in exigē⸗
dis pedagijs/guidagijs/paſſa
gijs ꝛ alijs tributis: quos puni
ri cōueniēs eſt. Et qꝛ circa hec
varie delinquiꝶ: varie etiā pene
ſtatuuntꝶ. Nā pōt exigi indebi⸗
te vectigal: puta qꝛ nullū ius ve
ctigalis cōpetit exigēdi: ꝛ de eo
dictū eſt. s. in rub. de vi pub. Et
vt hic aliqua repetam9: ampli9
ſm theoricā doct. in. l. fi. C. no.
vecti. iſti. nō poſ. diſtinguam9:
qꝛ aut aliq̇s vtiꝶ illicite inducē
do vectigal. Et eſt pena. l. libra⸗
rū auri ꝛ pena. l. iul. de ambitu.
vt. ff. ad. l. iul. de ambi. l. vnica. ꝛ
hoc ſi nō exegerit: ſꝫ ſolū indu⸗
cat. Si aūt poſt inductionē exi⸗
gat: tūc eſt pena. l. iul. vis publi
ce. ſi cum armis. Si aūt ſine ar
mis de vi ꝓuata teneꝶ. vt. ff. de
iul. de vi priua. l. fi. aut eſt recte
inductū vectigal ſꝫ publican9
male exigit. Et tūc aut exigit d̄
illis quib9 nō eſt cōſuetū exigi:
ꝛ tūc eſt pena capital' ſi ab iuui
to exigat. C. de vectiga. l. vniuer
ſi. ī fi. Aut abutiꝶ exigēdo plus
ꝙ̄ debeat de mercibus conſue
tis: ꝛ tūc ꝙ̄tū ad fiſcū puniꝶ exi
lio. vt. l. fi. C. no. vectiga. inſt. nō
poſ. vel extra ordinē. vt. ff. de pu
bli. vect. ꝛ ꝯmiſ. l. j. §. dixerit. Et
intelligiꝶ ſm qualitatē cris. vt
ibidē in. §. ſeq. De iure aūt ca⸗
nonico eccl'iaſtica pſona excō⸗
municaꝶ priuata īterdiciꝶ do⸗
nec emēdauerit ꝯpetēter ꝑ cle.
preſenti. de cēſib9. Et iſta emen
da fiet parti ac pro pena: vnde
ad tantūdem condemnabiꝶ: vt
in. c. qꝛ pleriqꝫ. de immu. eccle.

¶ Sequitur rubrica de viola⸗
toribus immunitatum.

VIolantes im⸗
munitatē eccleſiarū
iurib9 ciuilib9 pena
vlti. ſupplicij puniū
tur. l. fi. j. reſpō. C. de his q̇ ad ec⸗
cle. cōfu. gl. De iure autē cano⸗
nico eſt arbitraria: ꝑ ea q̄ legū⸗
tur ꝛ not. in. c. quo min9. ꝛ in. c.

aduerſus.de immu.ecle.Et pōt
violator pecuniaLiter in nonin
gētis ſolidis:vel al's in iſta mul
cta puniri.c.ſi qs ɔtumax.xvij.
q.iiij. ⁊ violatores vt publici la
trones reputari: ⁊ donec emen
dēt excōmunicari.c. ſicut anti-
quitus.e.cā et.q. ℂ Aduertēdū
tñ eſt ꝙ ſi ꝑ vim extrahēdo ab
immunitate inferretur iniuria
clericis:tales violatores puni-
rētur tanꝗ̄ leſe maieſtatis rei.
eadē cauſa ⁊. q.c.qui aūt. facit
optime.c. cū deuotiſſimā.xij.q.
ij. Caſus aūt quos colligūt do-
cto.in.c.inter alia. de immuni.
eccle.⁊ aliquos in.c.j.de homi.
in quib⁹ quis non gaudet im-
munitate enumerant.vij. Pri-
mus in clerico q̇ ad euitādū di
ſciplinā cōfugit: quē pōt prela-
tus extrahere diſcipline cauſa:
⁊ pnia iniūgenda vt ale ɔfugiē
tis cōſulat. Scđs in interficiē-
te clericū. Tertius in ſeruo fu-
giēte inuito dño: nā cū iuramē
to impunitatis eccl'ia tenet re-
ſtituere. Quart⁹ in iudeis ⁊ in-
fidelib⁹. Quint⁹ in publico la-
trone vel depopulatore agroꝝ.
Sextus ī cōmittēte homicidiū
vel mutilationē in eccleſia / ci-
miterio/vel in loco immunita-
tis. Septim⁹ qñ qs inſidijs pē-
ſatis cōmiſit homicidiū. Iura
autē ciuilia duos alios caſus
adducūt.ſ. raptores virginū et
adulteros.p.§.ꝙ ſi delīquētes.
in aut.de mā.pnci. col.iij.quos

duos caſus cano. cōiter nō re-
cipiūt niſi cōmitterent intra ec-
cleſiā. Quero q̄ ſit pena viola-
torū pacis. Dic ꝙ ſm leges eſt
pena capitalis ī milite violāte.
ff.de re mili.l.fi.in fi. ī milite vo
eccl'ie eſt excōicatio.xxiiij. q.ij.
c.illi q̇.etiā ⁊ puatio.c.j.in fi.de
treug.et pa.qr cū in plus ſe ha-
beat dolus cōmittētis ꝗ̄ negli
gētia punietis:ſi priuat eps nō
puniēs multo magis pſ byter vl
cleric⁹ cōmittēs: verūtñ qr pa-
rū eſt in vſu amplius nō proſe-
quor. ℂ Poſſet q̄ri an queād-
modū pſone gaudēt imunitate
gaudeāt ſil'r bonis: diſtingue:
qr aut ſunt bona debitorū fiſci
principis:vt reipu.tūc nō gau-
dēt.ar.l.diuus.ff.ad.l.iul.pecu.
Aut debitoꝝ priuati: ⁊ tūc gau
dēt: ⁊ ita intelligat.c.ſine anti-
quit⁹.xvij.q.iiij.cū ɔcordātijs.

ℂ Sequit rubrica de extraor-
dinarijs criminibus.

EXtraordina-
riū crimen eſſe pōt
proditio inſtrumē-
toꝝ vel documento
rū ſecretorū partis
facta parti aduerſe inuito eo cui
ptinebat reuelatio: vt ī.l. ſaccu
larij.§.ſunt preterea.ff.e.ti. ⁊ in
l.ſi qs aliquid ex. metallo. ſi qs
inſtrm.cū ſeq.ff. de penis.lz ſue
rint q̇ dixerint ꝙ ſit crimē falſi
p.l.j.§.is q̇ depoſitā.ff.de fal.d.
tñ.l.ſecularij.§.ſunt pterea.ff.

de extraor. cri.iter extraor.cria
cōnumerat quicq̇d tñ ſit pena
eſt deportatiōis aut in metallū
dānatiōis: p.d.l. ſi qs aliqd.§.
inſtru.⁊ p to.text.illi⁹.l.ff.de pe.
pōt etiā cadere in extraor.cri.ſi
quis.cū nō eſſent termini certi
poſiti p potētiā ſuā volēs occu
pare prediū vicini intimat vici
no ne vltra aliqđ ſignū qđ ad li
bitū ſui facit progrediat fruct⁹
colligēdo. Et hoc ſub cōmina-
tione mortis: ⁊ ille talis vicin⁹
puſillanim⁹ metu mortꝫ ſibi cō
minate īgredi nō audet nec fru
ctus ſuos ſibi ptinētes collige-
re.certe talis exceſſus etiā capi
taliter puniri ſolet.d.l.ſaccula-
rij.§.ſunt quedā. qđ maxie pce
dit vbi talis cōminator ſcopu-
los poſuit ad exequendū ſuum
propoſitū:lz gl. iterlinearis ibi
expoāt ſcopulos.i. lapides: nō
vr tñ textui poſſe adaptari: qr
tex.claro vbo lapides vtit: ⁊ cū
verbū lapides ſit dictio latina
nō eſt op⁹ etymologiſari p ver
bū ſcopulos grecū:ſz dicem⁹ ꝙ
ſcopli ſūt ſigna p iſidiatores et
ſpiculatores appoſita p cōmi-
nātē miſſos ad vidēđ ſi ɔminat⁹
lapide aut alia ſigna appoſita
p ɔminātē auferre tētauerit vt
ipz cōminātē auferētē occidāt.
Et hoc ſatꝫ apit ille tex. Scopi
eñ grece intēdere vl' ſpeculari
latine đr. et ſm hec cadit in ex-
traor.cri. nā ſi lapides p modū
termioꝝ appoſiti remouerētur

aut trāſſerrent caderet ſub ti.đ
termino amoto:qđ eſt crimē or
dinariū: ⁊ ſupflueret.d.§.ſūt q̄-
dā.qđ nō eſt dicēdū. Pōt ēt di-
ci incidere in extraor.cri.is qui
excluſam molēdini aut piſcādi
aut grā adequādi agros factā
propa autoritate demolit. Nā
queadmodū rūpētes aggerib⁹
in egypto vſui agrorū neceſſa-
rios puniebant p edictū de ni.
aggerib⁹ nō rūpē. q̄ pena acer-
rima erat.ī.l.vnica.C. de ni.ag.
nō rū.poſſum⁹ a ſil'itudine pu-
blice vtilitatis penā nō leuē:ſz
arbitrariā pro ɔditiōe pſone ⁊
cōmiſſi īponere ſz iudicātis ar
bitriū. d.l.ſaccularij. §.fi.ff.eo.
Pñt ēt extra ordinē puniri iſti
exprobatores tiriace qui vt ma
ior fides habeat ab emptorib⁹
pñtib⁹ incutiūt tumores p icir-
culatiōes ſerpētiū: ⁊ puniūtur
extra ordinē arbitrio iudicis:p
l.fi.ff.eo. Alios caſus pōt quili-
bet curioſus in iure perq̇rere.

ℂ Seq̇t rub.gñalis đ plib⁹ ex-
trauag.pēisi corpe iurꝫ ɔphēſ.

PEna iudicis or
dinarij qui rōne mul
ctaꝝ ī maiori ſumma
duaꝝ vnciaꝝ auri cō
dēnat ē dupli. C.de mō mul.l.j.
j.rñ.⁊.§.ꝙ ſi qs. Per hoc tñ nō
euitant pene q̄ p delictꝫ coher
cēdis ſeueri⁹ ɔuenit īfligi.vt in
§.ſeq.q̇ incipit:nec tñ. Pena il
li⁹ q̇ albū ptoris corrūpit eſt.l.

aureoꝝ ꝛ.l. corne. de falſis vt no
taṫ ad plenū inſti. de acti. §. pe
nales in glo. ſuper ṽbo ex albo
et ibi diffinitur albū p̄toris au
reus accipiṫ ꝓ ſolido ꝛ ſeptua-
gita duo aurei ꝓ libꝛa. inſti. de
pena temere litigantiū in glo.
fi. ꝛ. C. de ſuſcep. ꝛ arch. quotiēſ
cunq; lib. xi. ¶ Pena illoꝝ qui
in ius vocāt patrē ꝛ patronum
eſt. l. aureoꝝ patri ſeu patrono
applicandoꝝ vt notat glo. in-
ſtitu. de actio. §. penales ſuper
ver. in eū. ꝛ ſi libertus nō poſſit
ſoluere luat in corpoꝛe fuſtigeṫ.
ff. de in ius vocā. l. fi. Idē forte ī
filio lꝫ noxa nō detur vt ibidē
diciṫ. idē dici ī patronā ꝛ matrē
ꝛ alijs ſuperioꝛib⁹. Et nota mo
duꝫ per quē dꝫ peti venia in. d.
§. penales ꝛ de pena teme. liti.
§. fi. ſuper ver. impetraſſet. ꝛ lo-
quitur de filio emancipato qꝛ
alias nō poſſet agere nec cū ve
nia/nec alias cōtra parētes niſi
in caſtrēſib⁹ vel q̄ſi vt vult. glo.
in. d. §. penales ꝛ in. l. fi. ff. de in
ius vocā. Pena illoꝝ q̄ vi. exi
mūt q̄min⁹ q̄s ī iudicio veniat
ſeu illoꝝ per quē factū eſt quo
min⁹ q̄s ꝛc. eſt q̄ crediṫ iuramē
to dānū paſſi. ꝛ iurātū cōdēna
bitur ille qui exemit vel ꝑ quē
factū eſt vt no. glo. inſti. de acti.
§. penales ſup ver. Itē aduerſ⁹
¶ Penalis eſt actio depoſiti in
duplū in. iiij. caſib⁹. ſ. ſi fiat ra-
tione tumult⁹ incēdij naufra-
gij vel ruine ſi reus īficietur vt

notaṫ inſti. de actionib⁹. §. pla
ne ſi depoſiti. ¶ Pena fratris
q̄ accuſat fratrē capitali eſt ſcꝫ
exilij. C. q̄ accuſar. non poſ. l. ſi
magnū niſi patris fuerit vite in
ſidiat⁹ eo. ti. l. ꝑ inſidias. ¶ Pe
na legis aq̄lie ex p̄mo capite cō
petit q̄ſi hō vel aīal qd̄ numero
pecudū hꝫ. i. qd̄ gregatim paſci
tur ꝛ nō alias occidiṫ ꝛ ē pena
cōſitētis qd̄ eſtimaṫ quātū va-
luit ab anno retro. inſti. de. l. aq̄l.
§. j. Nā vbi hō occiditur hꝫ lo-
cū. l. cornelia de ſica. ſ. ſuo loco
dictū eſt. Scōm caput nō eſt in
vſu. Tertiū vero caput cōpetit
q̄ſi hō vel aīal qd̄ gregatim pa-
ſcitur vulneraṫ ꝛ ē pena quātū
valuit a. xxx. dieb⁹ citra contra
cōſtituētē inſtituta de. l. aq̄l. §.
capite aūt tertio de acti. §. ſed
et legis vbi dicitur q̄ cōtra infi
cientē datur in duplū. §. ac ille
inſti. e. ꝛ. C. l. aquil. l. cōtra negā
tem. Pro hoīe vero vulnerato
attēditur qualitas loci t̄pis et
vulneris. §. iniuria in. c. j. de pa
ce iura. fir. ꝛ arbitrio iudicis pu
nitur cū reſartiōe dāni. §. in du
plū inſti. de acti. ꝛ ibi glo. ¶ Pe
na euellētis crines vel barbam
aut dātis ictum baculi vel pu-
gni ſine vulnere ē. x. lib. parti. ꝛ
xx. fiſco. §. ſi q̄s aliquē de pace
ten. ī feu. ¶ Pena illius q̄ me-
tum intulit eſt quadrupli ſi per
ſeuerauerit vſq; ad ſnīam. ff. qd̄
me. cā. l. ſi cū te. §. j. ꝛ. iiij. ꝛ fi. ꝛ in
ſti. de acti. in. §. q̄drupli. ꝛ ibi dꝛ

q̄ nō durat vltra annū in. d. l. ſi
cū te. §. ij. ¶ Pena illius q̄ non
ſoluit legatū ꝛ diſtulit fraudu-
loſe ꝛ ſine cā ſolutionē vel fidei
cōmiſſariū venerabilib⁹ locis
relictū anteq̄ȝ vocetur ad iudi-
ciū ē dupli. ꝛ vocaṫ actio mixta
inſti. d̄ acti. §. Itē mixta. ꝛ ibidē
notat gloſa q̄ currūt vſure a tē
poꝛe moꝛe ſine alia interpꝛeta-
tiōe. In alijs aūt legatis pena
eſt intereſſe vt ibi diciṫ: verūtñ
ſi heres iuſſus vel monit⁹ a iu-
dice nō impleat infra annū vo
lūtatē defuncti intellige in his
in quibus nō trāſit ius in lega-
tariū vel fideicōmiſſariuꝫ ſine
facto heredis ꝑdit ius qd̄ habꝫ
ex teſtō ꝛ inſtitutiōe ꝛ deuoluiṫ
ad veniētes ab inteſtato iuxta
lec. ꝛ nota. in autē. hoc ampli⁹.
C. de fideicōmiſ. ¶ Pena dupl.
eſt illi⁹ qui occupat vel petit do
loſe terrā vicini qꝛ dꝫ amittere
id qd̄ occupat ꝛ tantūdē de pro
p̄io. vt. C. fini. regūdoꝝ. l. ſi cō
ſiſterit. Pena ꝯtra iudices qui
ſuſtinēt malas conſuetudines
poſſe p̄ſcribi aliquo t̄pe eſt vi
ginti libꝛarū auri ꝛ p̄uatiōis
cinguli in auṫ. vt nulli iudic. §.
j. col. ix. Pena illius qui delato-
rem corrumpit eſt q̄ ꝓ cōuicto
hꝫ. ff. de iure fiſci. l. eius qui de-
latoꝛē deferre inducens tm̄ era
rio tenetur ſoluere quantū de-
latoꝛ cōſuetus fuiſſet ſi obtine-
ret. ff. de iure fiſci. l. ſenat⁹ cēſuit
§. j. ꝛ ſi delatoꝛ ter citat⁹ nolue-

rit cōparere tenetur pena calū
nie. vt ī. §. diu⁹ in ea. l. Pena il-
loꝝ q̄ īpediūt ſeu īuadūt agri-
cultoꝛis in cultura ſua ꝑſonas
boues vel inſtrumēta aratoꝛia
eſt q̄ puniūtur in quadrupluꝫ
et īcurrūt infamiā ipſo iure. C.
q̄ res pigno. in autē. agricolto-
res. Pena illi⁹ q̄ inhibet teſta-
ri eſt q̄ p̄uaṫ a ſucceſſiōe. C. ſi
q̄s aliquē teſtari ꝓhi. l. ij. Etiaꝫ
debet cōdemnari ī duplū reſti-
tuēdo illis q̄ ꝓpter hoc dānifi-
cātur ꝛ in exiliū mitti ī autē. vt
nulli iudi. §. ꝛ hoc peruenit. co-
lū. ix. ꝛ idē in iudice q̄ teſtm̄ ſcm̄
inſinuari vel nuptias celebꝛari
vel donationē nuptijs cōfirma
ri vel corpoꝛa moꝛtuoꝝ ſepeli-
ri vel rerū deſcriptionē vel ali-
q̄d ꝑtinens ad p̄dicta vt ibi dꝛ
fieri nō ſinit vel ꝑmittit. ¶ Pe
na hoſpitis q̄ bona ꝑegrini rō-
ne teſtamēti in domo hoſpitis
facti ſibi appropꝛiat eſt triplex
C. cōia d̄ ſucceſſoꝛib⁹. autē. oēs
ꝑegrini. Et in fine dꝛ quātū ali-
quis delinq̄t ī hoc puniṫ. Pe-
na illoꝝ q̄ dicūt ꝑegrinū face-
re nō poſſe teſtamētū eſt q̄ effi-
ciūtur inteſtabiles ita q̄m hoc
puniūtur in quo delinquūt. C.
cōia de ſucceſſi. autē. oēs pere-
grini. ¶ Pena contra iudices
ſtatuta eſt viginti libꝛarū auri
q̄ nō viſitāt incarceratos quo-
libet die dñico iuxta legē iudi-
ces. C. de epiſco. audi. ¶ Pena
mulieris q̄ ꝯtra lucens a legib⁹

ciuilibꝰ inſtituta.l.infra annū
nubit eſt ꝙ infamis efficiꝛ. Itē
ſcđo viro nō pōt dare in dotē
vltra tertiā partē bonoꝛū nec
in teſtamēto vltra tertiā partē
eidē reliquere pōt nec donatio
nes mortis cā nec legata vel fi-
dei cōmiſſa petat ⁊ bona ſi qua
habeat a pᷓmo marito amittit
vt notaꝛ in.l.j.⁊.ij.C.de ſecūdis
nuptijs idē eſt iudiciū de illa q̄
parit infra annum ab alio ꝙ̄ a
marito primo in eodē tit.autē.
eiuſdē. ¶ De iure autē canoni
co ſublata eſt pena infamie per
c.fi.de ſecūdis nuptijs qꝛ mor-
tuo viro mulier ſoluta eſt a lege
viri pᷓme ad Corint.vij.c. Que
vero ad penas legales in fauo
rē ſuccedētiū appoſitas nō ſūt
ſublate immo remanēt dicte pe
ne legales:⁊ iſta ē reſolutio do
ctoꝛū in dictis iurib9. ¶ Pena
eſt imponēda illi ⁊ applicanda
fiſco q̄ cōtinētiā cauſe diuidit.
l.qui agit de poſſeſſione coꝛam
iudice vno ⁊ vult agere coꝛam
alio de ꝓprietate.l. nulli. C.de
modo mulctarū.ff.de teſti.l.q̄ſi
tū.ff.de iure deli.l.j.in fi.de offi.
iudi.delega.c.de cauſis. ¶ Pe-
na iudicis q̄ nō remittit crimi-
noſuꝫ in atrocibꝰ iudici requi-
rēti in cuiꝰ iuriſditiōe delinq̄t
eſt quatuoꝛ librarū auri. Si ve
ro ꝓpter pecuniā hoc facere re
nuat eſt cinguli amiſſio ⁊ auxi-
liū in autē.vt nulli iudi.§. ſi vō
q̄s cōprehēſoꝛ.col.ix. ¶ Pena
illiꝰ q̄ fruſtratoꝛie dilationis cā
ante diffinitiuā appellauit eſt
l.le. q̄ ſi clericus fuerit pauperi
bus applicaꝛ.C. de epāli audi.
l.ij.ſi vero laicus fiſco.l.ab exe-
cutoꝛe. C.quoꝛū appellationes
nō recipiātur. ¶ Pena vxoꝛis
q̄ mittit repudiū ⁊ nō ꝓbat iu-
ſtaꝫ cām eſt ꝙ amittit dotē. Et
ꝓpterea nuptiaꝝ donationē:⁊
efficiꝛ innubilis vſqꝫ ad quin-
quēniū. C.de repudi.l.cōſenſu.
§.j.⁊ idem ī viro.§.ſequēt.ea.l.
¶ Pena iudicis qui nō termi-
nauit cām criminalē īfra duos
annos eſt viginti librarū auri.
C.vt infra certū tp̄s criminalis
actio terminet.l. fi. in fine. als
alibi puniꝛ in decē libras auri
et amiſſione offi. C.de cuſtodia
reoꝛū.l.finali ī fine vt cōiūctos
velox pena ſubducat ⁊ liberā-
dos expeditio nō moretur ⁊ in
cauſa ciuili.ꝫ.tres annos alias
iudex puniꝛ in decē libras auri
et maioꝛes iudices debēt puni
ri in.xxx.libras auri. C. de iudi.
l.ꝓperanduꝫ. §.ſi autē vtraqꝫ
pars qđ totū hodie male obſer
uatur. ¶ Pena iudicis q̄ in cā
ciuili eſt coꝛruptus eſt dare tri-
plū ⁊ cinguli amiſſio. Sed ſi ꝓ-
miſit ſolū duplū.vt. C. de pena
iudi.autē.nouo iure primo re-
ſponſo. ¶ Pena vaſſalli qui di
mittit dn̄ꝫ ī bello moꝛtali abſqꝫ
eo ꝙ ſit vulneratꝰ moꝛtifere: vꝉ
ſi cōcubuit cū vxoꝛe cōcubina
nepte filia vel ſi in hoſpitio mo

rantur vel maioꝛē partēꝫ feudi
alienauerit vꝉ impignoꝛauerit
eſt p̄io amiſſio feudi.cap̄. vni-
co quibꝰ modis feu. amit. de q̄
latius infra parte.ij.ti.de feuđ.
Sed cū apđ nos frequētia exi-
geāt bella in quibꝰ ſepenūero
delinquiꝛ videndū eſt quibus
modis delinquaꝛ ⁊ q̄liter in eis
cōmiſſa puniātur. Quero igiꝛ
primo quotuplex eſt militia: di-
co ꝙ triplex q̄dā eſt milicia cele
ſtis que circa ſpiritualia verſaꝛ
l.ſacro ſctē cū ſua autētica. pre-
ſbyteros.C.đ epīs ⁊ cler.glo. in
l.miles.de re iudicata ⁊.l.xcv.di
ſtictiōe.ecce cū ibi notatꝫ. Alia
eſt militia terreſtris vti eſt mili
tum q̄ in acie pro republica pu
gnant toto tit.ff.de re militari.
Tertia eſt militia mixta ſcꝫ do-
ctoꝛalis que partim đ diuinis.
partim vero de hūanis rebus
tractat.l.aduocati cū ibi nota-
tis.C.de aduo.diuerſoꝛū iudi.
l.primos.C.de primis ſacroꝝ
ſcriptoꝛū lib.xij. Qui quidē mi
lites ꝓpter virtutū merita per
ſcrutiniū aſſumūtur put de pri
ma militia ꝓbatur in cā.vnico
de ſcrutinio in oꝛdine faciēdo.
et in.c.eā te.de etate ⁊ qualita-
te oꝛdi.⁊.xxiij.diſtinctione hac
igiꝛ ⁊.xxiiij.d.c. quādo. De ſe-
cūda habeꝛ. C. q̄ militare poſ-
ſunt vel nō.l.j. lib. xij.l.contra
publicā in. fi.C. de re militari.
eo.lib. De tertia vero habetur
viij.queſt.j.opoꝛtet. C. de pro-
feſſoꝛibus ⁊ medicis.l.grāmati
cos.⁊.l.magiſtros lib.x. Nūc a
quibus oꝛdineꝛ queritur quod
iure ſatis expeditū eſt. Nā mili
tes ſpūales hoc eſt p̄ſbyteri ab
epīs oꝛdinātur: vt vult gl.in.c.
quāto de cōſuetudine.⁊ in. c.j.
de tēpo.oꝛdi.lib.vj.xxj.diſtinc.
iij.nono.xciij.diſtin.legimꝰ. Et
cōſuetudines tn̄ vel priuilegio
pn̄t minoꝛes oꝛdines ſcꝫ prime
toſure per abbates cōferri cuꝫ
contingat de etate ⁊ qualitate.
¶ Terreſtris vō miles oꝛdinaꝛ
a principe vel a principis vices
gerēte vt legiꝛ et notatur in.l.j.
C.qui militare pn̄t vel nō: ⁊. C.
de re militari.l. neminē. lib.xij.
Mixtus vō miles ſcꝫ doctoꝛ oꝛ
dinatur a p̄ſidēte ī collegio do-
ctoꝛū.l.magiſtros cū ibi nota-
tis.C.de ꝓfeſſo.⁊ medi.li. x. Et
quilibet predictoꝝ militū reci-
pit aliqua. Nā miles celeſtis re
cipit tonſurā ⁊ indumēta ſacer
dotalia glo.in cle.qm̄ de vita ⁊
honeſtate clericoꝛū ⁊ in Exođ.
xxviij c. Terreſtris vero recipit
enſem ⁊ ſtigmata vide glo.in.l.
milites.ff.ex q̄bꝰ cauſis maio-
res. Mixtꝰ vō.ſ.doctoꝛ recipit
libꝛū ⁊ inſignia gl.in.cle. cū ſit
de magrīs. Et ī iſtis īſignijs at
tēdunꝛ cōſuetudīes ꝓuinciaꝝ.
¶ Et cum noſtra pro nūc verſe
tur intētio circa penas militie
terreſtris videamꝰ q̄bꝰ modis
delinquūt ⁊ qualiter puniūtur
milites terreſtres: et dic ꝙ du-

pliciter delinquunt.ſ. faciendo
ꝓhibita et nõ faciẽdo iuſſa.l.
deſertorẽ.§.in bello.ff. de re mi
lita. In hac eñ gñali regula fe-
re oẽs cõprehẽdunt̃ ſpecies in
quibꝰ delinquũt.⁊ quidẽ faciẽ-
do delinquunt ijs modis. Pri-
mo exercitũ deſerẽdo ⁊ apꝺ ho
ſtes ſe trãſſerẽdo:⁊ tales vocan
tur tranſſuge. de quibꝰ hr̃ in.l.
poſtliminiũ.la.ij.§. trãſſuge.ff.
ꝺ captiuis. ⁊ in.l.itẽ.⁊.ff.ex qbꝰ
cau.ma. ⁊ dꝛ trãſſuga etiã ſi nõ
vt ibi ꝑpetuo ſit trãſſugiat:ſed
vt aliq̃ tp̃e ibi exiſtat.d.l. poſtli
miniũ.§. trãſſuga. Scꝺo eũdẽ
exercitũ deſerẽdo et per patriã
vagando:⁊ inde ꝓprio motu
ſuo ad exercitum redeũdo quo
caſu dꝛ emãſor.ff.de re milita.l.
iij.§.emãſor. Tertio ſimilr̃ exer
citũ deſerẽdo ⁊ ꝑ ꝓlixũ tẽpus
vagãdo ⁊ inde intꝰ rediẽs:quo
caſu dꝛ deſertor.d.l.iij.§. deſer-
tor. Quarto qui in acie prior fu
gã facit/dꝛ cõtumax.l. ſi omne.
§.ꝯtumacia.e.ti. Quinto ſecre
ta hoſtibꝰ pãdendo: quo caſu
ꝓditores dicunt̃.vt in ea.l.§.
exploratores. Dicunt̃ etiã pro-
ditores q̃ hoſtes muniunt quo
fortiores ⁊ validiores fiãt.l.fi.⁊
ibi doc.C. que res exportari nõ
debẽt. Sexto q̃ in ꝓpoſitũ belli
ſeu capitaneũ manus violẽtas
infert: q̃ appellat̃ petulẽtus.d.
l.ſi oĩe.in prin. ¶ Septimo cũ
ducẽ vl̃ capitaneũ ꝓtegere poſ
ſit/ab inimicis nõ ꝓtegit.ea.
l.§.fi.quo caſu dꝛ deſidioſus vl̃
ſegnis.vt ibiꝺ. Octauo deſerit
q̃s exercitũ propter quodlibet
aliud delictũ qꝺ cõmiſit:q̃ caſu
dꝛ ignominia miſſus:vel igno-
minioſus.l.milites agrũ.§.miſ
ſionũ.e.ti. Nono deſerit exerci
tũ captiuꝰ ſeu ꝓſonerꝰ hoſtiũ:
quo caſu dꝛ refuga.vt in.d.l.mi
lites.§.eiꝰ. Et hi oẽs deliquũt
et puniẽdi ſunt. Sꝫ aliter ⁊ alr̃.
Nã trãſſuge furca dãnant̃ ſeu
al̃s capite puniunt̃.l.iij.§. hi q̃
ad hoſtes.ff. de re mili.l.lex.xij.
§.fi.ff.ad.l.iul.maieſt.emãſores
ṽo puniunt̃ ſm̃ qualitatẽ emã
ſionis arbitrio ꝓpoſiti tribuni
vel capitanei.l.q̃ cũ vno.§.fi.ff.
de re mili.qui ſm̃ varietatẽ cau
ſarũ emãſionis penas ſtatuet:
vt ibidẽ no. Nã poſſet eſſe tam
grauis emãſionis ꝙ añs pena
eſſet capitalis.l.iij.§. his q̃ ex-
ploratiõe.⁊.§.in bello.de re mi
litari. Deſertoris ṽo pena ſilr̃
auget̃ vel diminuit̃ ſm̃ qualita
tẽ ⁊ euentũ deſertoris.l.nõ oẽs.
in.§.j.⁊.iiij.ſeq.ff.de re mil. Nã
ſi ꝑnia ductꝰ ſpõte redeat mitiꝰ
punit̃ ꝗ̃ ſi coactꝰ reducat̃ ⁊ mi
tius ſi aciẽ pacatã ꝗ̃ bellãtem
deſerat:q̃ ſi bellãtem deſerat et
coactꝰ redeat capite punit̃.d.l.
nõ oẽs.§.in bello. Sꝫ ſi volũta
rius redeat deportat̃ in inſulã:
ſeu ꝑpetuo bãnit̃.d.l.nõ omne.
§. itẽ deſertor. Qui ṽo in pace
aciẽ deſerit mitiꝰ punit̃:vt ibiꝺ
no. Cõtumax ṽo regulariter ca

pite punit̃ ſi tp̃e belli ꝯtumacia
cõmittit̃.d.l.ſi oẽ.§. ꝯtumacia.
Si ṽo cõtumacia cõmittat̃ dũ
acies bella nõ gerit/mitiꝰ pũit̃.
Nã priuat̃ cingulo.l.q̃ cũ vno.
§.q̃ poſt.e.ti. Proditores vero
capite puniunt̃.d.l. ⁊ omne.§.
q̃ in acie.et.§. exploratores. cũ
l.ſeq.e.ti.facit.l.cuiuſꝗ.ff.ad.l.
iul.maieſt. Ubi aũt dictũ eſt ꝙ
reuelãs ſecreta dicat̃ cõmitte-
re proditionẽ: intelligit̃ qñ re-
uelat inimicis: ſecus ſi amicis:
vt vult gl.in.c.hoc videt̃.xxij.q.
v. Et maxime qñ vtiliꝰ erat re-
uelare ꝗ̃ tacere.gl.i.c.ego.ij.de
iureiur. Petulẽtus vero q̃ ma-
nus in capitaneũ infert capite
punit̃.d.l.ſi omne.§. q̃ manus.
Segnis vero ſeu deſidioſus ſi-
militer capite punit̃/cũ factori
cõparetur.d.l.ſi omne.§.fi. Re-
fuga pro eius pena diſtinguen
dũ eſt:qꝛ aut exiuit aperto car-
cere et ſine violẽtia. Aut rupto
carcere ⁊ cũ violẽtia. Primo ca
ſu nõ punit̃: ſed vendicat̃ ſi re-
periatur.l.nõ oẽs.§.deſertor. ⁊
d.l.milites.§.eius fugã.e.tit.de
re milita. Si vero rupto carce-
re ⁊ cũ violẽtia tũc capite puni
tur.d.l. milites.§. cum tamen.
Ignominia miſſus ſiue igno-
minioſus punit̃ penis infamie
⁊ priuat̃ cingulo militie.d.l.mi
lites.§.miſſionũ.cum ibi nota.
¶ Notandũ tamẽ eſt ꝙ in ca-
ſibus predictis ſi delinquat̃ ꝑ
ebrietatẽ aut laſciuiã mitiꝰ pu-
nitur.d.l.ſi oĩe.§. per vinum.
¶ Notandũ etiã ꝙ milites tẽ-
pore quo bellũ geritur maxime
cauere debent ne terminos eis
a duce belli cõſtitutos preter-
grediãtur.c.ſumma laus.xxiij.
q.j.al̃s puniũtur capite. Sed ſi
pretergrediãtur dũ bellũ nõ ge
ritur: tũc mitiꝰ puniunt̃.d.l.iij.
§. his qui exploratiõe. cum ſe-
quẽti.nec excuſant̃ ex eo ꝙ attẽ
ptatũ bene ſuccedit.d.§.in bel-
lo.ea.l. Item notandũ ꝙ miles
qui alienat oĩa arma ſua vel
principalia punit̃ vt deſertor.
Si vero alienet nõ principalia
mitius punit̃.l. qui cõmeatus.
§.arma.eo. tit. Sed tironibus
ſeu nouis militibꝰ cõmuniter
eis parcitur:dũ hoc primo eis
contingit.d.l.qui cõmeatus.§.
tironi. Itẽ pariter notandũ ꝙ
emãſionẽ excuſat licẽtia ducis
tribuni cẽturionis aut capita-
nei belli ad tẽpus cõceſſa ſi in-
tra id redeat.l. qui cõmeatꝰ. in
ꝓn. Si vero poſt diſtinguendũ
eſt:qꝛ aut redit intra modicum
tẽpus prefinitũ: aut poſt proli-
xũ tẽpus poſt ſtatutũ fluxũ. Et
iterũ ſubdiſtinguẽdum: qꝛ aut
fuit impeditꝰ in reditu:aut nõ.
Et ſi fuit impeditꝰ ⁊ probet im
pedimẽtum/excuſatur.d.l.qui
cõmeatus.in prin. Si vero nõ
probet dũ tamen al̃s ſit bona ⁊
honeſta ꝑſona/ſtatur eius iu-
ramẽto: al̃s non.d.l.nõ omne.
§.a barbaris.eo.titu. Sed pu-

nitur tãq̃ emãſor aut deſertor. Supereſt videre qualiter delin quãt ꝛ puniant milites ſpũales ꝛ mixti. Sed qꝛ ſatis. ſ. dictũ eſt de ſpirituali in qualibet ſpecie criminis: ꝛ de mixto i tit. de fal. ꝛ de cõcuſſionibus ꝛ pluribus alijs: ideo hic nõ repeto: ſꝫ ibi remitto. ¶ Pena adminiſtra- toris q̇ emit res quas admini- ſtrat p ſe vel p iterpoſitã pſonã eſt quadrupli procuratori ceſa ris applicãda. Et vna cum hoc amittat rẽ. ff. de cõtrahẽ. emp. l. nõ licet. exceptis aliquib⁹ caſi- bus ibidẽ notatis. ¶ Pena il- lius q̇ emit aliq̇d ab eccleſia ſi in pign⁹ recipit vl̃ donationis ſeu pmutationis cã niſi in caſi bus a iure permiſſis eſt ꝙ reſti tuat rem illã eccleſie vna cũ fru ctibus pceptis. Et tãtumdẽ de propria ſubſtãtia eccleſie appli canda. in aut. de re nõ alie. aut permutãt emphi. re. §. qꝛ vero leonis. cũ. §. ſeq. Notarius võ perpetuo exulari et economus dꝫ officio priuari: ꝛ tam ipſe q̃ heredes tenent̃ reſtituere eccle ſie dãna ꝛ intereſſe. Et index q̇ anto. in hoc impartit̃: cingulo dignitatis priuat̃. eo. tit. §. ſeq. Pena illoꝝ q̇ imponũt titulos in bonis pncipis q̃uis ſint va cãtia vel q̇ vſurpãt ei⁹ iura eſt grauiſſima. C. de bonis vacã. l. ij. ꝛ. iiij. Sꝫ in bonis priuatorũ vel vacãtiũ eſt amiſſio oim bo- norũ. in aut. de mãda. prin. §. ti

tulos. vide practicã p doc. in. l. vacãtia. ꝛ. l. ſi vac. ꝛ. l. fi. C. d̃ bo. vac. li. x. Pena illoꝝ q̇ inhumãt mulierẽ mortuã pgnantẽ abſq; aptione ꝛ extractione part⁹: eſt ꝙ peremiſſe partũ vident̃. ff. de mortuo inferẽdo negat. an aũt tenet̃. l. cor. de ſic. vt. ſ. ti. de ho- mici. Pena illorũ q̇ neceſſitatẽ filiabus ꝛ ancillis iponũt eſt ꝙ amittũt ius patrie ptãtis ꝛ ius dñij. C. expecta. ſeni et leno. l. fi. li. xi. ꝛ pena exilij ꝛ metalli: vt in fi. d. l. d̃r: ꝛ etiã lenones q̇ furti- ue inducũt iuuenes mulieres ꝛ recipiũt lucrũ de earũ pctõ cũ maius pctm̃ cõmittãt q̃ ſi fura rẽtur pecunias vel aliã rẽ tales lenones pena vltimi ſupplicij puniunt̃. in aut. de leno. §. pco nam⁹. de quo. ſ. ti. d̃ adulterijs ¶ Pena illoꝝ qui attẽptant in ſupplicatiõe ſua ꝙ liceat eis fa cere cõtra formã ſtatutoꝝ ſena tuſcõſultoꝝ ꝛ imperatorũ eſt ꝙ in. iij. parte matrimonij mulctã tur ꝛ incidũt in crimẽ ambit⁹ ꝛ efficiunt̃ infames. C. de ſenatuſ cõſul. l. vnica. ¶ Pena eoꝝ qui bladũ ad exercitũ pncipis pre- paratũ in alienos vſus conuer tũt vendẽdo vel diſtrahẽdo ẽt mercãdo de eo ſi honeſtiori lo- co poſiti ſunt: p ꝯfiſcationẽ bo norũ puniunt̃. Inferiores vero deportãt̃ p. l. fi. C. q res vẽdi nõ pñt. Et hec pena eſt impoſita cuicũq; ꝛ extra exercitũ vendãt dum tñ nõ ſunt hoſtes: qꝛ ſi ho

ſtibus venderẽt. l. iul. maie. te- nerent̃ eo ꝙ principis exercitũ victum detrahẽdo debilitãt: et aduerſarios validiores reddũt vt in. l. iiij. ff. ad. l. iul. maie. Nul lus eñ põt adinueniri modus pröptior ad deſeri faciẽdũ exer citũ q̃ ſubtractionis victualiũ ar. eorũ q̃ leg. ꝛ no. in. l. fi. C. que res ven. nõ poſ. merito ergo ta- les puniendi ſunt vti cõtigit de plurib⁹ proximo ſupiore anno M. cccclxxiiij. Cũ xpianiſſim⁹ dñs nr̃ frãcoꝝ rex miſſo copio- ſo armigeroꝝ exercitu cũ octin gẽtis currib⁹ onuſtis vompe- tris ſeu bombardis colubrinis ſerpẽtinis petris rotũdis ꝛ fer- reis globis ac vaſis plenis pul ueribus ad debellandũ perpi- gnianũ ꝛ comitatũ roſſiboni ei rebellẽ edictũ ne quis occitan⁹ bladũ extra prouinciã traduce ret p ſuos officiarios feciſſet et fieri mãdaſſet pluresq; merca- tores pprijs cõmodis et lucris intẽdentes contẽpto edicto ex- tra prouinciam trãſportaſſent grãdes ꝛ merito ſecute fuerunt punitiões ppter quas obedi- tũ fuit edicto et copioſe proui- ſuꝫ exercitui: ꝛ eo alijſq; medijs expugnata fuit dicta villa ppi- gniani poſt cui⁹ expugnationẽ cõpertũ fuit ꝙ pre anguſtia fa- mis plures intro exiſtẽtes tẽpo re obſidionis dieb⁹ ſingulis fa me necabant̃. ¶ Pena tutoris q̇ inuẽtarij cõfecti res aliquas

ſciẽter ſuppreſſit eſt duplici ar- ticulo. C. de iure delib. l. fi. §. il- lo. ꝛ efficit̃ infamis. l. j. §. itẽ. ff. de offi. prefec. vrb. ꝛ preterea iu rari põt cõtra eum in litẽ. l. ij. ꝛ quaſi p totũ. C. de in litẽ iurã. ꝛ ſi animo ꝯtractandi facit tene- tur furti: vt. ſ. de furtis. Pena creditoris exigẽtis bis idẽ de- bitũ eſt pena ſtellionat⁹. ff. mã- da. l. ſi fideiuſſor. §. in omnib⁹. ꝛ de pena ſtellionatus. ſ. viſum eſt ſuo loco. Similiter etiam ea pena tenet̃ exigẽs idebitũ: vt i d. §. in oibus. Poſſet tñ furtũ cõmitti exigẽdo indebitũ in ca ſibus de quibus p gl. in. d. §. in oibus. Creditor võ exigẽs ꝓpa aut. etiã debitũ pdit ius debiti ꝛ crediti. l. extat. ff. qd̃ me. cau.

¶ Sequitur rubrica de calum niatoribus priuationib⁹ ꝛ ter- giuerſationibus.

Alique par- tes hui⁹ rubrice tractate fuerũt in aliquib⁹ precedẽ- tib⁹ tit. dũ legib⁹ iulijs peculatus ambitus: et de reſiduis. ſ. tractauim⁹: et q̃ ibi videri poterũt. Sꝫ qꝛ nõ fuere ea que neceſſario hic tractãda ſunt ad ſpeciẽ tracta. vidẽdum eſt pmo de calũniatorib⁹: dein- de de priuationibus: poſtea de tergiuerſatiõib⁹. ¶ Et ne pce- dam⁹ p ignota primũ videndũ eſt d̃ q̇d nois cuiuſlibet eoꝝ. Et

pꝛio qđ ſit calūniari. Et bꝛeui-
ter calūniari nil aliđ eſt ꝙ̄ falſa
crimina ſcīēter intēdere. Nam
ex eo ꝙ ꝗs crimē delatū nō pro
bat calūniandi cauſa feciſſe vi
detur qđ ꝓcedit ī accuſante de
nūciāte vī inſtigāte. l. j. §. inci-
dit. ff. ad turpil. Pᵛaricatio vero
oppoſita eſt calumnie ex eo ꝙ
pꝛeuaricari eſt vera crimia ab-
ſcōdere: tergiuerſari vero in vni-
uerſuꝫ ab actione deſiſtere put
hec ꝓbātur in. c. ſi quē penitue
rit. §. notanduꝫ. ij. q. iij. dicitur
etiā pᵛaricatoꝛ pꝛocuratoꝛ vel
aduocatus qui aduerſam par-
tem adiuuat ꝓdita cā ſui clien
tuli qđ nomen a varia certatio
ne tractū aſſeritur vt. ff. de pꝛe-
uari. l. j. ⁊. l. athletas. §. penulti.
ff. de his ꝗ notantur ⁊c. Ad hoc
aūt ꝙ ꝗs in edictū de calūnia-
toꝛibꝰ incidiſſe poſſit dici ⁊ ca-
lūniatꝰ fuiſſe opꝫ ꝙ cōcurrant
duo. pꝛimo ꝙ accuſationē crīs
oꝛdinarij inſtituerit vt. l. j. §. j.
ff. de calū. qꝛ in extraoꝛdinarijs
delictis nō ꝓcedit ex ſenatuſcō
ſulto turpilliano ꝯtra calūniā
tem ſꝫ officio iudicis vt colligi
tur. ff. ad ſenatuſc. turpi. l. ſi ꝗs
repetere. §. ſi ſtellionatus. Nec
intereſt an ſint publica vel pꝛi-
uata eo modo quo iura diſtin-
gūt inter publica ⁊ pꝛiuata ꝙ̄-
tum ad accuſationē: ſed ſolum
ſufficit dici publica: qꝛ publice
puniri intereſt reipublice ꝑ ea
ꝗ ple. notanꝛ in. l. ꝗ calūniato-

res. C. eo. ꝑ quo glo. in. l. j. ſuper
ver. nego. ge. de calū. ⁊ ita intel
ligiꝛ glo. in. l. j. C. ad turpil. Se-
cundo requiriꝛ ꝙ deficiat in ꝓ
batione ꝓpoſiti crīs ꝑ qđ vide
tur calūniatꝰ fuiſſe. C. de aduo.
diuer. iudicū. l. j. ff. de teſtibꝰ. l.
iiij. §. itē diuꝰ. ff. de famo. libel.
l. j. in fi. ⁊. C. ad. l. iul. de vi pu. l.
ſi ꝗs ad ſe fundū. Et eſt in calū
niatoꝛe ī criminibus oꝛdinarijs
pena eadē vel ſilis ꝗ imponere
tur accuſato ſi cōuictꝰ eſſet de
crimine. l. ij. C. eo. ⁊. C. qui accu.
nō poſ. l. iij. ⁊ de accu. l. fina. In
alijs vero. ſ. in extraoꝛdinarijs tā
ta quāta ꝓ illo crīe ſolet ꝓ illo
imponi. l. ⁊ in pᵛuatis. ff. ad tur-
pillianū: vel ſi nō ſit pena taxa
ta relinquiꝛ arbitrio iudicis ꝑ
l. fi. C. de act. ¶ Et notandū tñ
eſt ꝙ aliq̄ ſunt ꝑſone ꝗ excu-
ſant calūniā ſi deficiāt in accu-
ſatiōe de ꝗbꝰ ꝑ tex. ⁊ glo. in. l. ij.
C. de calūnia. ¶ Pꝛeuaricato-
res aūt ab accuſatione deſiſtē-
tes qualꝛ puniātur diſtinguen
duꝫ eſt qꝛ aut deſiſtiꝛ ab accuſa
tione ſine abolitiōe. Et tūc pu-
niūtur in quinq̄ libꝛis auri. et
notanꝛ infamia ⁊ in oībꝰ expē-
ſis cōdēnātur ꝑ. l. iij. §. fi. cū. l. ſe
quē. ff. đ pᵛuari. ⁊ ꝑ. l. ꝗ crimē. C.
ꝗ accu. nō poſ. cū ibi no. Aut ꝓ
cedit in accuſatiōe ſꝫ nō termi-
nat. ſ. bīeniū. Et tūc puniꝛ ī ꝗr-
ta pᵗe bonoꝛū cū īfamia. vt. C.
intra certū tꝑs. l. j. Aut incepit
ꝓſeq̄ cām ſꝫ cōtumacit exinde

ſuperceſſit ⁊ tūc arbitrio iudi-
cis puniꝛ ꝑ. l. abſentē. circa me
diū. ff. de penis. Et hec ꝓcedūt
in accuſatoꝛe. Aduocatꝰ aūt vꝉ
ꝓcuratoꝛ pᵛuaricās in cā cliētu
li puniꝛ pena extraoꝛ. ī. l. j. §. fi.
ff. de pᵛuaric. ⁊ efficiꝛ infamis. l.
athletas. §. penul. ff. de his qui
notanꝛ īfa. ¶ Tergiuerſatoꝛes
aūt eiſdē penis ⁊ legibꝰ quibꝰ
⁊ pᵛuaricatoꝛes puniūꝛ vt vult
glo. ſuꝑ rubꝛica. C. ad turpil. ꝑ
iura ī ea alleḡta. Aduertēdū tñ
eſt qꝛ ſi ꝗs tergiuerſaꝛ ī falſa ac
cuſatiōe ꝑ eū factā ꝑ pena ter-
giuerſatiōis nō euitat penam
calumnie ꝗ in plus ſe hꝫ. vt no.
in pᵛal. iuribꝰ. Notandū etiā ꝙ
pene de quibꝰ. ſ. dictū eſt locū
hñt ex ſenatuſcōſul. turpil. con
currētibꝰ his de quibꝰ in. l. j. C.
ad turpil. Naꝫ cū antea locus
eēt pnie teneꝛ tñ accuſās actio
ne iniuriarū deſiſtēs aū inſcri-
ptionē ꝑ. l. itē apđ labeonē. §. ſi
ꝗđ libello. ff. de iniurijs. ¶ De
iure autē calūniatoꝛes pariter
puniūtur ſilitudīe ſupplicij pu
ta ꝙ ſi caſꝰ ꝓ ꝗ recuſatꝰ fuerat
exigeret pꝛiuationē bñficij aut
depoſitionē oꝛdinis aut exiliū
talis calūniatoꝛ pꝛiuaꝛ aut de-
ponaꝛ publice vel in exiliū mit
tatur. c. j. de calū. Et ſi calūnia-
toꝛ nō poſſit ſilitudīe ſupplicij
puniri puta qꝛ ſubdiaconꝰ ac-
cuſat diaconū diaconꝰ pᵛſbyteꝝ
pᵛſbyter epꝫ ſupplebiꝛ pena pu
ta vberibus caſtigabitur citra

tñ ſanguinis effuſionē ⁊ in exi-
liū mitteꝛ vt in. d. c. j. in fi. Si ve
ro clericus accuſet laicū ⁊ ſi nō
poſſit deponi ab oꝛdine quē hꝫ
punietur arbitrio iudicis alia
pena ꝑ. d. c. j. de calū. Pꝛeuari-
catoꝛ vero de iure cano. punitur
pena extraoꝛ. đ quo in. c. ſi quē.
§. pᵛuaricatoꝛ. ij. q. iij. ⁊ l. l. athle
tas. §. pᵛuaricatoꝛ. ff. de his quī
not. īfa. ¶ De tergiuerſatoꝛe
nullā penā expꝛeſſā ī iure cano
ni. reperio. Sed ad ſilitudineꝫ
penarū legaliū dicere poſſumꝰ
eū ꝗ doloſe ⁊ expꝛeſſe deſiſtit pu
niri debere pena extraoꝛ. vt pꝛe
uaricatoꝛē ꝑ. d. §. pᵛuaricat. Si
vero nō doloſe ⁊ expꝛeſſe ſed cau
te deſiſtat nō puniꝛ qꝛ cōcediꝛ
in foꝛo eccleſiaſtico pnīa accu-
ſanti. per. c. lꝫ de accu. teneꝛ tñ
actiōe īiuriaꝝ vt ibidē. Sꝫ eedē
pene ꝗ īponūꝛ accuſāti īponū
tur ēt denūcianti ꝑ. c. cū dilectꝰ
de calū. Excuſanꝛ aūt đ iure ca
nonico hi ꝗ de iure ciui. excuſā
tur de quibus per. l. in. l. ij. C. de
calū. Et vltra illos caſus addū
tur alij duo caſus de iure cano.
pꝛimꝰ ſi accuſatoꝛ vel denūcia-
toꝛ audiuit reū dici criminoſuꝫ
a fide dignis ꝑſonis. ꝑ. c. inq̄ſi-
tioni de ſenten. excō. Scđo qñ
accuſatoꝛ vꝉ denūciatoꝛ fuit de
ceptus ꝑ falſos teſtes ꝗ ꝓmiſe
rāt teſtificari et defecerunt per
gloſam in. c. paulum. ij. q. iij.

¶ Sequitur rubꝛica
de concuſſionibus.

COnuenienter
ſubiungitur hec ru
brica precedēti ex
eo ꝙ ſepe contin-
git accuſatores vel
denunciatores a ꝓpoſitis deſi
ſtere cōcluſione facta cū iudici
bus ꝑ ſordes ⁊ cōcuſſiōes ideo
vidēdū qd ſit cōcuſſio. Et q̄ ſit
pena cōcuſſionis. Et cōcuſſio
nihil aliud eſt q̄ ꝙ nō fiat iuſti
cia vel ꝙ fiat iniuſticia iniqua
pactio. Et hec pactio illicita in
ſpecies pluriū criminū incidit
primo legis iul. repetū. in qua
ponitur hoc caſu pena extraor. ff.
ad. l. iul. repetū. l. iul. ⁊ .§. viſum
eſt ſuo loco. Scdo crimen falſi
qd penā depoſitionis vel vlti-
mi ſupplicij cōtinet. ff. ad. l. cor.
de fal. l. j. reſpon. in fine. Tertio
vt gñaliter oīa cōprehēdemus
tenetur cōcuſſꝰ q̄ cōcuſſionē exe-
cutiōi demādauit eiſdē penis
qbꝰ teneretur ſi ipſe crīa de qbꝰ in
iuſte ꝯdēnat vel de qbꝰ iuſte cō-
dēnare omittit ꝑ ea q̄ leguntur et
no. in. l. ſi ab eo. ff. de cal. ⁊ i. l. fi.
ff. de cōcuſſi. Et poſſet iudex cō
cuſſus i oī delicto de oī pena te
neri ita ꝙ ſi ꝑ ꝯcuſſionē ſuā in-
iuſte ad mortē cōdēnaret tene-
retur. l. cor. de ſicca. vt i. l. j. i prin.
ver. q̄ ve. magr̄atus. ff. ad. l. cor.
de ſicca. Et ita poſſet iudicari
de oībꝰ ſm mēſurā ⁊ qualitatē
corruptele. Ordinaria aūt pe-
na eſt in iudice corrupto in cā
criminali ꝙ cōfiſcatis oībꝰ bo-
nis i exiliū mittitur in aut. nouo
iure. C. de pena iud. q̄ ma. iudi.
ſumpta ex aut. vt nulli iudicū.
§. ſi qd. In ſimplici aūt ꝯcuſſio
ne nō hñte digreſſionē ad aliud
crimē eſt pena extraor. arbitrio
iudi. iudicāda de qua i. l. j. ff. e.
Et eſt iteruenire cōcuſſio ex tri
bus vt legitur moraliū. ix. c. ante
mediū vbi dicitur ꝙ tres ſunt ac-
ceptiones munerū ad quas ex
fraude feſtinatur. ſ. munꝰ ex cor
de munꝰ ab ore: ⁊ munꝰ ex ma-
nu. munus nāq ex corde eſt ca
pta gr̄a alicuius. munꝰ ab ore
glia per fauorē. Munus ex ma
nu premiū ꝑ datione. A quibꝰ
oībus iuſtꝰ iudex ſuas manus
excutit. hinc pſalmiſta ait. Et q̄
munera ſup innocentē nō acce
pit. Et idē eſa. xxxiij. Qui excu-
tit manus ſuas ab oī munere.
Et eſa. x. Inuenitur ꝯ malos et
iniquos iudices q̄ corrupti ma
le iudicāt vel qui cuſtodiunt le
ges iniq̄s ſcribētes iniuſticias
et ca. Et iterū paralipomenon.
xlix. Iuſte iudicate filij hoīm ꝓ
quo facit. ca. cū eterni tribunal
de ſnīa ⁊ re iudi. lib. vj. Multa
alia adduci poſſent ad exēpluz
punitiōis ⁊ reprimēde ꝯcuſſio-
nis. Sed qr video ꝙ his tpibꝰ
meis arguere iudices de iniu-
ſticia reputatur deliramentū ſeu
truffa audentq veſani iudices
ad iniuriā reprehēſoribꝰ retor-
quere cū hiſtrībus magnates

irreprehēſibiliter delinquāt vt
vult glo. i. l. ad ſplēdidioris. C.
de diuer. offi. li. xij. oīa relinquo
diuine pietati q̄ diu malos to-
lerās poſtremo viuere nō ſinit.
Et quāto tardiꝰ tāto acrius pu
nit lēto eīn gradu ad vindictā
diuina ꝓcedit ira verū tardita
tem ſupplicij grauitate cōpen-
ſat. Valeriꝰ. j. l. i hiſtoria de dyo
niſio ſyracuſano ſacrilego. De
iure aūt canonico iudex cōcuſ-
ſus punitur vt calūniator ꝑ. c. mi
litare. xxiij. q. j. Sed iure nouo
plectūtur penis de qbus i. c. cū
eterni tribunal. de ſnīa ⁊ re. iu-
di. li. vj. verū qr hodie nulli pu-
niūtur lꝫ plīes delinquant ideo
cōſcientiarijs principū relīnq̄.
Finaliter ipo ꝑ gñali cōcordan
tia penarū ciuiliū ⁊ canonicaꝝ
relictis his q̄ nō ſunt in vſu di-
cere poſſumꝰ ꝙ ad pñs ⁊ apud
nos vſuales pene ciuiles et ca-
nonice ſunt he. ¶ Prima ⁊ ma
ior pena ciuilis eſt q̄ priuat vi-
ta ⁊ bonis vti eſt pena crīs leſe
maieſtatis de qua. §. ſuo loco di
ctū eſt i tit. de here. ⁊ in ti. de le.
iul. maieſtatis huic ꝓportiona
tur de iure canonico degrada-
tio ⁊ curie ſclari traditio q̄ tri-
bus caſibꝰ idicitur. Primo in
falſificatiōe bullarū aplicaruz.
Scdo in crīe hereſis. Tertio ge
neraliter in quocū crīe in q̄ in-
corrigibiliter ꝑſeueratur de qbꝰ
§. in ti. de hereti. ⁊ de fal. Et eſt
glo. i. c. nouimꝰ de ꝟ. ſig. ¶ Se-
cūda pena eſt q̄ priuat vita ſed
nō bonis vti ſunt cetera crimi-
na vltimū ſuppliciuz iportātia
de qbꝰ. §. viſuz eſt i diuerſis tit.
Et ꝙ nō ꝓuāt bonis dicetur ſtatī
infra i ſeqn. ti. huic ꝓportionatur
degradatio ⁊ carceris ꝑpetui
mācipatio de qua i. c. degrada-
tio. ⁊ i. c. Quis carcer. ꝑ ꝯiūctio
nē dictorū iuriū de penis. li. vj.
¶ Tertia pena ē mēbri mutila-
tio de qua. §. viſuz eſt i ti. de fur
tis. ⁊ in quibuſdā alijs tit. huic
ꝓportionatur degratio tm̄ ſeu ꝑ-
petua officij priuatio tm̄ vel de
truſio ꝑpetua i monaſteriū tm̄
q̄ lꝫ ꝓ capitalibꝰ inferantur nō tñ
ita graues ſūt queadmodū pre
nūerate. de quibꝰ habetur in. c. ſi
eps. l. diſt. ⁊ in. c. cleri. xlvj. diſti.
Quia ꝓ qcūq crīe capitali nō
amittitur vita quinimmo pro
capitalibus diuerſe pene impo
nūtur prout ſe habent in plus
vel minus. l. ſanctio leguz. ff. de
penis: ⁊ ſm ꝙ crīa ſunt inter ſe
grauiora de quo in. l. capitaliū
in prin. e. ti. ff. de pe. ¶ Quarta
pena eſt publica fuſtigatio cuz
bānimēto perpetuo de qua. §.
in plu. ti. viſum eſt. huic pōt ꝓ-
portionari ꝑpetua ꝓuatio bñ-
ficij de qua in. c. cū in cūctis de
elec. ⁊ i. c. ſi qs de ordine. vij. q. j.
et. l. di. ſi quis viduā. vel etiam
huic pōt ꝓportionari ad ſcalā
cuz libello diffamatorio poſito
que multū hodie vtuntur officia-
les epoꝝ. Et que pena forte fuit

ſubrogata in locũ fuſtigatiõis
qua vti ſolebat eccl'ia. vt in. c. j.
de calũ. Et q̃ pena ſumi põt ex
lec. ⁊ no. i. c. de bñficio. xxxij. q. j.
Notãdũ tñ eſt q̧ eccl'ia ꝑ qui-
buſcũq; crĩbus grauib⁹ de qb⁹
q̇s eſt publice diffamat⁹ vti cõ-
ſueuit priuatiõe bñficij: vt le. et
no. i. c. dilecti. lo. j. de reſcri. ⁊ in
c. ex tenore. ⁊. c. fi. de tẽpo. ordi.
¶ Quinta pena eſt bãnimẽtũ
ꝑpetuũ tm̃. de qua. ſ̃. i diuerſis
ti. qua etiã vtiť eccleſia. vt le. et
no. in. d. c. j. de calũ. ⁊. l. di. acce-
dẽs. vel ſuſpẽſio ab officio. de q̃
in. c. nullus. ⁊ i. c. ꝑpter. xxxij. di.
¶ Sexta pena eſt bannimentũ
ad tẽpus: de qua. ſ̃. viſum eſt i
plurib⁹ ti. Et huic ꝑportionať
ad tẽpus icarceratio. de qua in
d. c. q̃uis. vel etiã ad tẽpus bã-
nimentũ: quo etiã põt vti eccle-
ſia. vt in pluribus preced. arti.
alle. ¶ Septima eſt poſitio ad
columnã ſeu pilũ qđ eſt inſtru-
mẽtum quoddã iuſticie ad no-
tandũ malos qui dieb⁹ fori po-
nũtur in ſummitate pile ſeu lo-
cũ ne alligati ⁊ notati: vt ibidẽ
ↄſpiciantť tanq̃ criminoſi. q̃ pe-
na lʒ nõ ſit ſpecialiter a iure in-
troducta: eſt tñ apud nos i vſu
ſimplicis iuriſditionis. et põt
fundari in iure: ex lec. ⁊ no. in. l.
magiſtrati. ff. de iuriſdi. om. iu.
⁊ inſti. de pe. teme. liti. §. ex qui-
buſdã. huic adaptať ſuſpẽſio a
bñficio. lxxxij. di. pſ̃byter. xxxi.
qõ. ij. placuit. ¶ Pene aque et
ignis interdictiõis deportatio
in metallũ: et ad opus metalli.
In arenã et ſimiles nõ ſunt ho-
die apud nos in vſu. Sʒ predi-
ctas loco illaꝝ iuxta caſuʒ q̃li-
tates adaptam⁹. Canones xo
alias penas hñt quib⁹ gñaliter
vtunť predicti officiales: quas
ſpecies enumerat gl. in cle. cu-
piẽtes. đ penis. Et ibi remitto.

¶ Sequiť rub. de bonis dãna-
torũ ⁊ in mortẽ ſibi cõſcientiũ.

Hec materia ꝓ-
blematica eſt i text.
glo. et doc. opinioni-
bus ꝑpter aut. bona
dãnatoꝝ. C. e. ⁊ tex. in corꝑe. vñ
ſumit ita q̧ vix elici valet certa
rgl'a. nec audere aliq̇d certũ diſ-
finire. Hoc tñ verũ eſt q̧ in cri-
minib⁹ leſe maieſtatis ſiue di-
uine. vt in. c. cũ ſ̃m leges. de he-
re. li. vj. ſiue hũane. vt in. d. aut.
bona iubẽtur dãnatoꝝ. in fi. bo-
na cõfiſcanť ⁊c. In alijs xo cri-
minibus diſtinguendũ eſt hoc
mõ: vcʒ q̧ aut leges antique ſi-
ue noue: ſiue etiã nouiſſime ali-
quã imponũt penã facinore di-
gnã ꝑpter bonorũ ↄfiſcationẽ.
Et tũc illa iura q̃ de cõfiſcatio-
ne loq̃banť cenſenť correcta. ꝑ
d. aut. bona dãnatorũ. q̃ eſt fun-
data ſuper eq̇tate ab inteſtato
ſuccedere debẽtiũ: quib⁹ iuris
diſpoſitione bona debenť. Ubi
xo iura nõ imponebãt ↄdignã
penã niſi publicatio interueni-
ret bonoꝝ.

ret bonoꝝ. Tũc leges de bonoꝝ
publicatione mẽtionẽ faciẽtes
nõ intelliguntť correcte verbis
gr̃a inceſtus grauius crimẽ eſt
q̃ adulteriũ pro quo pena capi-
tis vt. ſ̃. dictũ eſt imponiť: ideo
inceſtũ opʒ grauius puniri. qđ
non fieret niſi bonoꝝ publica-
tio penas corꝑis afflictiuas au-
geret: q2 ſ̃m iuris diſpoſitioneʒ
inceſtuoſe nuptie nõ puniũtur
niſi pena exilij ⁊ priuatiõis cin-
guli ſi in dignitate ſit et ſi vilis
eſſet verberatiõe: vt in aut. in-
ceſtus. C. de inceſt. nup. et i cor-
pore vñ ſumiť: congruũ eſt igiť
profiteri q̧ ad ſupplementũ pe-
ne inceſtus ſuccedat bonoꝝ pu-
blicatio: vt in. d. aut. iceſtus. Et
ita dicẽdũ eſt in ceteris crĩbus
in quib⁹ bona publicari iuben-
tur: vt ſi iudex remota bonorũ
cõfiſcatiõe videret crimẽ impu-
nitũ remanere ſaltẽ ↄdigne pe-
nã cõfiſcatiõis correctã nõ pſu-
mat vt exẽplicari poſſet de ti. ff.
⁊. C. de req̇. reis. q2 nõ eſt veriſi-
mile leges nouiſſimas ipunita-
tẽ delictis adinueniſſe. Si xo
ↄfiſcatio bonoꝝ veniebat iuri-
bus antiq̇s vel nouis in conſe-
q̃ntia delicti: ita q̧ ẽt bonis nõ
cõfiſcatis delinquẽti ſufficiens
pena ifligereť: tũc procedat. d.
auť. bona dãnatorũ. Et hoc fa-
cile eſt ex criminũ et penaꝝ q̃li-
tate deprehendi ꝑ quẽlibet pru-
dentẽ ⁊ equũ iudicẽ: q2 oĩa di-
ſcutere velle oporteret ꝑ ſingu-
las rub. diſcurſum facere: ẽẽtq;
magis laborioſum q̃ difficile.
Nec obſtat ſupradicta eq̇tas:
q2 ab inteſtato ſuccedere debẽ-
tes ſunt in linea deſcẽdẽtiũ vel
aſcẽdentiũ aut collateraliũ. Et
ſi deſcẽdẽtiũ: q2 amor patrũ in
liberos oẽs trãſcẽdit amores:
vt. l. fi. in ꝑn. de curat. fu. C. pſ̃u-
mẽdũ eſt patrẽ vel auũ vl' proa-
uũ pro nulla re mũdi velle ꝑua-
re liberos ſubſtãtia. Et metus
amiſſiõis ſubſtãtie ipos malis
cohercebit. ar. eo. q̃ le. ⁊ no. in. l.
j. C. de fal. mo. Si xo ſint aſcen-
dẽtes hi q̇ ſuccedere debẽt pu-
niunť in quo delinquũt: q2 cor-
rigere debuerũt liberos quos q2
nõ correxerũt merito ſubſtãtia
ꝑuanť. ar. eo. q̃ ha. i. l. vnica. C.
de emẽd. propin. In collatera-
libus xo ad q̇s hereditas ex di-
ſpoſitiõe trãſfert alijs nõ extrã-
tib⁹ nõ fit iniuria: q2 delinquẽs
cũ fiſco ↄbit. ꝑ. l. ſi q̇s poſthac.
C. e. et. l. poſt cõtractũ. ff. de do.
Et iõ nihil ad ipſos collatera-
les: cũ fiſcus iiuriã eis nõ irro-
get. Nã i facultate fuit tal' de-
linquẽs bona ſua in penit⁹ ex-
traneũ: dũ tñ turpis ꝑſona nõ
exiſteret trãſferre: m'lto magis
in fiſcũ cũ ſit ꝑuilegiatior. ſi de
iure fiſ. et. C. de ꝑuile. fiſci. ꝑ to.
Supeſt videre de vl. parte rub.
vcʒ đ his q̇ mor. ſi. ↄſci. ⁊ lʒ doc.
variãtur circa materiã huius
partis: ego credo diſtincte ꝑce-
re tex. duaꝝ legũ. C. e. vcʒ q̧ coꝝ

quí ſibi mortē cōſciſcūt ob cris
publici cōſcientiā: vel metu fu⸗
ture ſnīe nō ob doloris ꝑpatiē⸗
tiā bona publicanẜ. ꝛ hoc cōue
niēs eſt: qꝛ plus delinꝗt ꝗ ſeipꝫ
metu cris: ꝗ̃ ꝗ aliū occidit. Nā
ꝗ ſeipm / corpꝰ ꝛ aīam occidit ꝛ
dānat: vt de iuda legimꝰ. Qui
v̾o aliū: corpꝰ dūtaxat īterimit.
Cōueniēs ergo ē vt a talibꝰ de⸗
ſperationibꝰ hoīes retrahātur
aliꝗd in cōſequētiā pene addu
cere cū oīa iura diuina cano. ꝛ
humana ad cohertionē tēdant
delictoꝝ. Ubi v̾o ꝗ ob doloꝝ im
patiētiā cōmittūt excuſanẜ per
dictas leges. Sꝫ videreẜ ꝙ nō
debeāt releuari ꝑ tex. in. c. ſi nō
licet. xxiij. q. v. vbi talis text. Si
nō lꝫ priuata ptāte alicui hoīm
occidere innocentē cuiꝰ occidē
di licentiā lex nullā ꝯceſſit: ꝑfe
cto ꝗ ſeipm occidit homicida
eſt: ꝛ tāto nocētioꝛ fit cū ſe occi
derit ꝗ̃to in ea cā innocentioꝛ
fuit: ꝗ ſe occidēdū putauit. Nā
ſi inde factū merito ꝯteſtamur
cunꝗ̃ veritas indicat ꝗ ſe laꝗo
ſuſpēdit ſcelerate illiꝰ traditio⸗
nis auxiſſe potiꝰ ꝗ̃ expiaſſe cō
miſſum: qm̄ de dei mīa deſperā
do exitiabiliter penitens nullū
ſibi ſalubris penitētie locū reli
ꝗt: ꝗ̃to magis a ſua ſede abſti
nere dꝫ ꝗ tali ſupplicio qđ in ſe
puniat non hꝫ. Judas em̄ cū ſe
occidit ſceleratū hoīeꝫ occidit:
tñ nō ſolū xp̄i verūetiā ſue mor
tis fuit reꝰ. Cur autē hō ꝗ nihil
mali fecit ſibi malefaciat et ſei⸗
pſum interficiēdo hoīem iterfi
ciat innocētē ne aliū patiaẜ no
centē atꝗ̃ in ſe perpetret pctm̄
ꝓpriū ne i eo ꝑpetreẜ alienū.
Jtē i ſctis canonicíſꝗ̃ libris no
bis nuſꝗ̃ diuinitꝰ ꝑceptū per⸗
miſſum vere reperiri pōt vt vel
ipſius mortalitatis adipiſcēde
vel cauēdi curandiꝗ̃ cā nobiſ⸗
metipſis necē inferamꝰ. Nā et
prohibitos nos eſſe intelligen
dū eſt: vbi lex ait. Non occides
ꝑſertiꝫ qꝛ nō addidit: proximū
tuū ꝛc. Et ſequiẜ. His igiẜ exce
ptis quos vel lex iubet genera⸗
liter vel ipſe fons iuſticie deus
ſpiritualiter occidi iubet quiſ⸗
quis hoīem vel ſeipm vel quēli
bet occiderit: homicidij crimi⸗
ne innectiẜ. Jtē his modis oī⸗
bus approbamus: neminē ſpō
taneā mortē ſibi inferre debere
velut fugiēdo moleſtias tēpo⸗
rales ne incidat in perpetuas.
Neminē ꝓpter aliena pctā ne
hoc ipſo incipiat hr̄e grauiſſi⸗
mū ꝓpriū neminē ꝑꝑ ſua ꝑte
rita pctā que magis i hac vita
opꝰ ē vt poſſint penitēdo ſana
ri: neminē velut deſiderio me⸗
lioris vite ꝗ poſt mortē ſperaẜ:
qꝛ reum ſue mortis melioꝛ poſt
mortē vita nō ſuſcipit. Uerūta
mē quicquid dicat elegāter iſte
text. de iure ciuili ſeruātur pre⸗
miſſe diſtinctiones per iura. ſ.
deducta cum in eis notatis.

¶ Hic finis prime partis.

¶ Jncipit ſecunda pars:
videlicet contractuum.

DE contra⸗
ctibꝰ dicere ſe⸗
cūdo loco pol⸗
liciti fuimus.
Et qꝛ in cōtra⸗
ctibus maxime
promiſſa ꝗ ex fide pactoꝝ pen
dēt ſeruāda ſunt ꝗ ſi nō ſerua⸗
renẜ neꝗ̃ ꝯtractus: ſed neꝗ̃ cō
trahētes dici poſſent per lec. et
not. in. l. j. ff. de pact. ꝛ in. c. anti⸗
gonus. eo. ti. de pac. Cōueniēs
eſt vt pactoꝝ lege ſeruata hanc
ſecūdam partē aggrediamur.
¶ Sꝫ anteꝗ̃ rubricellas cuiuſ⸗
libet cōtractus iam ceptū ſtilū
inſeꝗntes aliqua gn̄alia ad cō
tractus premittimꝰ ꝗ ſub qua⸗
tuor cōprehendi pñt cōiter in
cōtractibꝰ reꝗſitis. ſ. ꝯſenſu cō⸗
trahētiū ex quo ꝯtrahiẜ. Scđo
materia rei de ꝗ cōtrahiẜ. Ter⸗
tio forma per quā cōtrahiẜ. Et
quarto actus ꝑ quā cōtractus
perficiẜ. Dictū eſt primo ꝯſide
randū eſſe cōſenſum ex quo cō
trahiẜ tanꝗ̃ cām efficientē con
tractū. ꝑ. d. l. j. de pac. ꝛ. l. cōſen.
ff. de actio. ꝛ oblig. l. j. ff. māda. ꝛ
l. ſicut. C. de actio. ꝛ obli. Et poſ
ſet ſubdiuidi iſta cā efficiens.
Nā quedā eſt ꝓpinqua ꝛ eſt cō
ſenſus: remota v̾o ꝑſone cōſen
tiētes. Et ipediūtur vel ipediri
pñt ꝑ vnāquāꝗ̃ iſtaꝝ cauſarū.
Defectꝰ tñ cōſenſus ꝑncipalr̄
ipedit cōtractū ꝓut latiꝰ diceẜ.
Pariter ēt cā remota. ſ. defectꝰ
ꝑſonarū pōt attēdi dupliciter.
vno mō ꝙ ꝑſone ſint a iure ꝓ⸗
hibite ꝯtrahere. Et tūc ꝯctꝰ nō
firmaẜ iuramēto. ꝑ ea ꝗ le. ꝛ no.
l. l. nō dubiū. C. đ legi. Alio mō
ꝙ nō ſint a iure ꝓhibite: ſꝫ iha
biles ex iuris diſpoſitiōe: et tūc
taliū cōtractꝰ iuramēto firmā⸗
tur. ꝑ aut. ſcr̄a pub. cū tota ſua
materia. C. ſi aduerſus vendi. ꝛ
corpe vnde ſumiẜ: ꝛ latius ſuꝑ
ſingulis tit. et rubricellis hmōi
materiā diſcurrēdo diceẜ. inha
bilitātur ēt ꝯctꝰ ex ꝑte materie
que attēdi pōt. ſ. vt eſt ipſa ma⸗
terialis ſubſtātia ex qua cū ali⸗
quo aliꝗd. ar. ff. de pigno. act. l.
ſi cōuenerit. §. ſi ꝗs. ꝛ de leg. iij.
l. lana. in prin. ꝛ de acꝗ. re. do. l.
adeo. §. volūtas. ꝛ iſto modo di
cimus materiale eſſe rē in con⸗
tractibus in cōtractu deduciẜ.
Nā ſicut in operatiōibus me⸗
chanicis ꝛ artificialibꝰ vt opa⸗
tū fiat reꝗriẜ apta materia. d. l.
adeo §. cū ꝗd. ſilr̄ ꝛ in cōtracti⸗
bus: pactis: ꝛ cōuentionibꝰ iu⸗
riſgētiū: ꝛ ciuilibꝰ vt recte fieri
valeāt: reꝗriẜ cā materialis ſeu
diſpoſita materia. ff. de v̾b. obl.
l. inter ſtipulantē. §. Sacrā. ꝛ đ
ꝑſcrip. verb. l. inſula. ¶ Tertio
impediẜ cōtractus rōne forme
ſubſtātialis que ſicut in rebus
materialibus eſt neceſſaria ad
eſſe rei eo ꝙ dat eſſe ꝛ cōſeruat
in eſſe. ff. ad exhibē. l. iulianꝰ. §.

ſed ſi qs.⁊.l.falſi.l.ſi is.qui.§.q-
dem.ita etiam in contractibus
requiritur ſolennitas.ff.de ver
bo. obliga.l.ſciendum.et.l.con
tinuus in ꝓnci.eo.l.j.§.ſi quis
ita cum multis concor.Et ſine
iſtis nõ valeret cõtractus vt in
ꝑdictis iuribꝰ. Quarto impro-
batur cõtractus ex parte cauſe
finalis.ff.de here.inſti.ſi.ff.dele
ga.ij.l.cũ pater.§.dulciſſimꝰ.ff.
de here.inſti.l.ſi pater.Et quali
ter he cauſe per iuramẽtũ in cõ
tractu appoſitum habilitant ꝑ
ſingulos titulos et rubricellas
videbimꝰ materiã diſcurrẽdo.
¶Et quia donatio ſimplex q̃
ex mera ꝓcedit liberalitate ho
norabilior eſt inter oẽs contra
ctꝰ qꝺ beatiꝰ eſt dare ꝙ̃ accipe
vt in.c.cũ marthe.§.ſanci. ꝺ ce
lebra.miſſa.eſt etiã nobilior cõ
tractꝰ vt i.c.j.ꝺ dona.Qr hilarẽ
datorẽ diligit deus.ij.ad corin.
ix.c.⁊ hoc cõtractu nobiſcũ cõ-
trahit deus eo ꝙ oẽ donũ deſcẽ
dit a patre luminũ ⁊ deus abũ-
dãter dat ⁊ nemini improperat
⁊ꝑ totũ diſcurſum veter.⁊ noue
legis cõmemoratur cõtractꝰ do
nationis. Titulũ ſeu rubricã de
donationibus ceteris antepo-
nimus contractibus.

¶Sequit̃ rubrica ꝺ dõatiõibꝰ

Quid q̇s cui qua
liter in his quatuor q̃
ſitinis oĩm pene cõtra
ctuũ materia reſolui põt. Nam

per interrogatoriũ primũ quid
q̃rit̃ q̇d donari põt ⁊ ꝑ ſm̃ q̇s
donare ⁊ per tertiũ cui donari
et ꝑ quartũ q̃liter detur. Ad pri
mum igitur quo q̃rebat̃ q̇d poſ-
ſit donari reſpõdetur q̇cq̇d ac-
cipientis fieri põt.l.in edibꝰ.§.
fi.ff.eo.ti.vł ſi aliud equalis va
loris detur inſti.qui. mo. tollit̃
obli.in ꝓn.⁊ ſunt ea q̃ accipien
tis fieri pñt q̃ cadũt in cõmer-
tio nr̃o.Et ideo res ſacra vł re
ligioſa donari nõ põt:qr nõ ca
dit in ſtipulatiõe inſti.de inuti.
ſtipu.circa principium.Aliena
aũt res donari nõ põt ſtricte lo
quẽdo.inſti.ꝺ act.§.ſi itaqꝫ.Sed
large ſic ita ꝙ lꝫ res ſit aliena
põt aũt donatarij fieri poſſidẽ
do ti.ꝓ donato.ff.pro dona.l.j.
Nec ĩpediet, vſucapiõem muta
tio volũtatis donãtis.l.ij. e.ti.
ꝓ donato. Donari etiã ꝓhibẽ
tur regulariter res q̃cunqꝫ etiã
nõ ſacre eccłiarum.c.ij.ꝺ do. ⁊ eo.
tit.de re.eccle.nõ alie.in antiq̇s
vi.⁊ cle.⁊ in.c. ſine exceptiõe.c.
ſi q̇ſq̇s.xij.q.ij.⁊ in.l.iubemꝰ cũ
ſuis antẽ.C.de ſacroſã.eccle. et
dictũ eſt regłariter qr vbi alie-
natio afferet vtilitatẽ eccłie te
neret alienatio vt in dictis iuri
ribꝰ.Itẽ regulariter donari nõ
pñt res dotales ⁊ res minorũ.
C.de fundo dota.ꝑ totũ.⁊ de ꝓ-
dijs ⁊ alijs re.mino.ꝑ totũ.⁊ ſi-
militer dictũ eſt regulariter: qr
pariter vbi cõditiões mulierũ
⁊ minorũ efficerentur meliores

eſſent eodẽ caſu alienabiles vt
no.in.d.iuribꝰ ⁊ i.l.j.§.ſed nõ-
nullos.ff.de tute.⁊ rõ diſtra. et
ff.de pac..l.iuriſgẽtiũ.§.ſi filiꝰ ⁊
in.l.pactũ curatorũ.C.eo. Item
res ꝑtinẽtes reipublice vt.e.ti.
ff.de admi.re ad ci.ꝑti. ſed vbi
põt vtilitas inſurgere alienari
põt ⁊ i ti.ff.ꝺ decre.ab or.factis
et notãt doctores i.l.ciuitas.ff.
de re.credi.⁊ ita poſſet exẽplifi-
cari i rebꝰ ꝓncipis ⁊ ſimiliũ ꝓ-
hibitorũ.c.intellecto de iureiu.
Et itelligit̃ ꝓhibita donari ni-
ſi donãdo ex aliqua ꝯñia fieret
cõditio eccłie mulierũ minorũ
ciuitatꝫ aut ꝓncipis melior qꝺ
põt aliquibꝰ caſibꝰ ꝯtingere lꝫ
regulariter donare ſit ꝑdere.ff.
de dona. legat. filiuſfamilias.
¶Quis aũt donare poſſit hoc
mẽbrũ latũ eſt. Nã aut q̃rimꝰ i
ꝓphanis aut i eccłiaſticis:⁊ q̇-
dem i ꝓphanis maior.xxv. an-
nis ſui iuris dare poteſt. Nam
aũt minor regłr.C.de in integ.
reſti.minorũ.l.ſi minorẽ.nec ex
eo magis validat̃ ꝙ ſe maiorem
dixit ꝑ.l.fi.C.de his q̇ veni.eta.
lꝫ ſi ꝓncipis reſcripto ſuppleta
ſit etas i maſculo in.xx.⁊ i femi-
na i.xviij.ãnis quo ad aliq̃ pro
maiore habeat̃ vt notat̃ in tit.
C.ꝺ his q̇ veni.eta.l.ij.attñ ad
uerſus talẽ imperationẽ venie
etatis ſi ledãtur etiã reſtituunt̃
vt vult glo.fi.in.l.fi.eo.ti.⁊ facit
l.minor aũt magr̃atꝰ.§.j.⁊.ij.ff.
de minoribꝰ. Caueant ergo do

natarij cũ donatiões fiũt eis ꝑ
minores ꝙ vltra veniam etatis
ĩpetrata faciãt interponi decre
tum vt in.d.l.l.ij.⁊ etiã iurare fa-
ciãt de nõ reuocãdo. Nã de vi
ribꝰ iuramẽti poſtea dicemus
Itẽ põt cõpos mẽtis etiã ſenex.
dum tñ nõ ſit ꝓdigus vel furio
ſus.ff.eo.l.modeſtinꝰ.§.fi.et.ff.
de vˀb.obli.l.is cui bonis et de
cura.furio.iulianꝰ.⁊ i. l.ſenectꝰ
C.eo.ti.de dona. ¶Prohibent̃
donare reo criminis q̇bus alie
natio eſt iterdicta a iure vti he
reticus vel leſe maieſtatis reus
alijs aũt criminoſis ante ſniam
nõ eſt ꝓhibitũ donare.ff. eodẽ.
poſt cõtractũ.⁊.l.donatiões.§.
vlti.⁊ ꝺ hoc vide. gl.magi.q̃ eſt
fi.in.l.res vxo.C.de dona.inter
vi.⁊ vxo.que in oĩ ſpecie dona-
tionis diſtinguit. ¶Itẽ nec do
nat pater in filiũ nec vir in vxo
rem cõſtãte matrimonio primũ
ꝓbatur in.l.ſi donatione. C.de
colla.vbi glo.magna.ſm̃ vˀo ꝓ.
batur in.l.ſine res.ff.de do.iter
vi.⁊ vxo.In caſibꝰ tñ iſtis dona
tio cõfirmat̃ morte.vt notat̃ in
di.iuribꝰ ⁊.ff.de petitiõe heredi
tatis.l.iij.§.fi.qꝺ limita ſi fuerit
ꝑ virũ tradita poſſeſſio rei do-
nate gl.in.l.papinianꝰ.ff.de do
na.inter vi.⁊ vxo.facta vˀo a pa
tre in filiũ cõfirmat̃ morte etiam
hereditate non adita glo. in.l.
filie.C.fami.herci.Et coputan-
tur in legitima liberorũ q̇bꝰ fa-
cte ſunt gl.in.l.filiũ que. eo. tit.

An aũt mater donare ꝓhibetur
Dic ꝙ filio in ptãte patris cõ-
ſtituto nõ põt donare: qꝛ ſic ꝑ
indirectũ daret viro cui q̃rerẽ
per filiũ.l.iij.§.gñaliter.ff.ꝺ do
na.inter vi.ꝛ vxo. Sũt tñ aliqui
caſus in q̃b9 pr̃ dat filio: quos
notat glo.in.l.cũ opꝫ.§. nõ aũt
C.ꝺ bo.q̃ lib. In caſu vero quo
pater dat filio tanq̃ bñ merito
opꝫ ꝓbari merita ꝓceſſiſſe glo.
in.l.ſi donatio.C.de col. Itẽ nec
filiusfa.niſi habeat caſtrẽſe vel
quaſi peculiuꝫ vel niſi patre ei
cõſenſerit vel cõſenſiſſe videaẽ
rõne dignitatis puta ſenatorie
vl̃ ſi rõne iuſta donet aliter nõ.
Etiam ſi liberã habeat admini
ſtrationẽ peculij et cuiuſcunq̃
diſcretiõis ſit ipſe filius: vt hec
colligũtur in.l.filiusfa.ff.eo. Et
in.l.iuriſgẽtiũ.§.idẽ.ꝓbat al̃s
incipit ſi filius.ff.de pac. Itẽ is
q̃ eſt in ptãte alteri in eadẽ ptã
te exiſtẽti.l.ij.§.q̃ in eiuſdẽ.ff.de
dona.inter vi.ꝛ vxo. Itẽ mater
nõ põt donare filio ĩ patris po
teſtate exiſtẽti niſi eſſet per mo
duꝫ caſtrẽſis peculij vt in.d.§.
q̃ in eiuſdẽ. Itẽ viri eccleſiaſtici
bona eccl̃iaꝝ ſuaꝝ dare ꝓhibẽ
tur.c.j.ꝛ.ij.ꝛ.iij.eodẽ titu.ꝛ ĩ.c.
ſi q̃s de reb9 eccl̃ia.nõ alienan.
Et huius rõ eſt qꝛ ſunt magis
ꝓcuratores ſeu adminiſtrato-
res q̃ dñi: vt in dictis iuribus.
¶ Adminiſtratores aũt dona-
re pñt niſi q̃ten9 cõcernit furtũ
adminiſtratiõis.l.nõ oĩ ĩ fi.C.
de admini.tu.vide ĩ.c.apl̃ice: ꝛ
in.c.cetex de dona. Et donatio
nes q̃s faciũt viri eccleſiaſtici
ſuis parẽtib9 p̃ſumunẽ vitioſe
ꝑ lec.ꝛ no.ĩ.c.decẽter.lxxxj.diſt.
et ĩ.c.j.vt eccle.bñ ſine di. cõfe.
¶ Cui aũt donare poſſit: reſpõ
detur noto ꝛ ignoto.ff.eo.l.vlt.
pñti vel abſenti.l. nec ambigi.
opꝫ.C.eo. Dũ tñ paruũ cũ per
epl̃am fiat vel ſubſequatur rati
habitio donatarij et ita cõiter
intelligiẽ di.l.nec ambigi ꝓpter
contrariũ qꝺ fieri poſſet de.l.ſi
q̃s argẽtũ.§.ſin aũt minime fa-
cit.l.ſi aliq̃d.C.eo. ¶ Sunt tñ q̃
voluerũt tenere ꝙ abſenti ſine
nũcio vel epl̃a poſſit donari de
eq̃tate canonica ꝑ glo.in.c.con
ſtitut9 de ꝓcu.ꝛ ĩ.c.q̃q̃.de vſu
lib.vj.ſuꝑ v̾bo poſſit acq̃rere.
Itẽ dõari põt extraneo amico
vl̃ ĩimico donari ẽt põt doctori
vl̃ nõ doctori.ff.eo.l.affectiõis.
C.ꝺ do.ĩter vi.ꝛ vxo.l.iij.ꝛ ꝺ ad-
min.tu.l.cũ plures.§.cũ tutor.
Itẽ patrisfa. niſi dõator eẽt pr̃
donatarij qꝛ filio ĩ ptãte exiſten
ti donari nõ põt.l.ſine emanci-
patis.C.e. Sil̃r nec vir vxori do
nare põt.C.de do.ĩter vi.ꝛ vxo.
quaſi ꝑ totũ. Itẽ nõ valet dona
tio fctã p̃ſidi.l.plebiſcito.ff.de
offi.p̃ſi.niſi dicãẽ eſculẽta ꝛ po-
culẽta de q̃ dixi ĩ p̃cedẽti ꝑteti.
ꝺ.l.iul.repetũ. ¶ Qualiter aũt
deẽ rñdetur ſm̃ iura vetera per
ſtipulationẽ hodie aũt ꝑ ſtipu-
lationẽ vel ꝑ ſolũ pactũ vt vult

glo.ĩ.l.hacten9 ſuꝑ v̾bo teneẽ.
ff.de cõſti.pecu.ꝛ inſti.de do.in
p̃nci.ꝛ iõ fieri põt inter pñtes
vel abſentes ꝑ nunciuꝫ vel per
epl̃am ĩſcriptis vel ſine nec bre
uitas chartule nocet.ff.eo.l.ab
ſenti.ꝛ.C.eo.l.abſenti.ꝛ.l.ſi ali-
q̃d.ꝛ.l.donatio. Et ideo cõſen-
ſus requiriẽ qꝛ nuda rõ non fa
cit donationẽ.l.nuda rõ.ff.eo.
et de actiõibus ꝛ obli.l.obliga-
tionũ ſubſtãtia. ¶ Quod autẽ
dictũ eſt donationẽ fieri poſſe
ſine ſcriptura hoc eſt verũ niſi
fuerit pactũ ꝙ fieret ſcriptura
C.de fide inſtrumẽto.l.ꝯtract9
et de regu.iuris.l.cõtract9 li.vj.
Quia tũc q̃tũcũq̃ ſit modica
res q̃ donaẽ: requiriẽ ſcriptura
ex pacto requiriẽ etiã ſcriptura
ſi nõ fuerit actũ ĩter partes q̃ñ
donatio ſimplex excedit ſũmaꝫ
quingẽtorũ aureorũ.l.ſi q̃s ar-
gentũ cũ ſeq̃ẽ.C.eo.ꝛ dictũ eſt
ſimplex qꝛ donatio ob cãꝫ fctã
puta filio ꝓpẽ merita nõ eget
inſinuatione ꝑ.l.aq̃lius regul9
ff.de donatiõib9: vbi caſus ſim
plex v̾o inſinuaẽ. fallit rõne di-
gnitatis pietatis amicitie vel
charitatis in caſib9 de q̃bus in
l.penul.C.eo.ꝛ in aut.vt nõ fiãt
pignoratiões.§.ill̃ꝺ q̃ꝫ ꝛ de nõ
alienã.vel parũ.§.ſi min9 ꝛ. C.
de dona.ꝓpter nupti.aut.eo.ꝺ
curſu ꝛ.l.modeſtinus.ff.e.ꝛ.l.ſi
q̃s ꝓ redẽtione.C.e.ꝛ ibi bona
gl.ꝺ q̃ vide ĩ.l.ſãxim9.C.eo. Ceſ-
ſat etiã inſinuatio q̃ñ donatio
fit g̃ra remuneratiõis.ꝑ no.tẽ.
q̃ feu.da.ꝓ ĩ feuꝺ. Idẽ ſi fiat ob
cãm ꝑ gl.ĩ.l.aq̃li9.ff.de do.ꝛ ſic
pauce donatiões egẽt inſinua-
tiõe maxie qꝛ hodie cõis inole-
uit practica notarioꝝ q̃ ponũt
in donatiõib9 excedẽtib9 quin
gẽtos aureos clauſulã illã vim
inſinuatiõis habẽtẽ ꝛ etiã clau
ſulã renũciatiõis iuriũ de inſi-
nuatiõe fiẽda mẽtionẽ faciẽtiũ
cũ iuramẽti interpoſitiõe ꝑ q̃s
clauſulas vꝫ donatio ẽt ſine iſi
nuatiõe. Qꝛ legũ auſteritas pa
ctꝫ litigãtiũ mitigaẽ.C.de tẽ.ap
pel.le.vlti.ĩ fi.ff.ꝺ edil.edic.l.q̃-
riẽ.§.ſi vẽditor facere.C.ꝺ pac.
ſi q̃s.ĩ ꝯſcribẽdo.ꝛ.ff.ꝺ pac.l.pa
ciſci.ꝛ qꝺ nota.ff.ꝺ do.l.fideiuſ
ſor. Et ita ſuaẽ ĩ iudicijs maxie
q̃ñ iuramẽtũ ĩteruenit vt dictũ
eſt ꝛ ꝺ q̃ ſubdiceẽ. Et lꝫ antiq̃t9
oẽs donatiões ĩciperẽt a ꝓmiſ
ſione rõe ſtipulatiõis q̃ ꝺ ſe ſo-
nati futurũ.ff.de v̾b.ob.l.ſtipu
lationũ hodie tñ fieri p̃t ꝑ v̾ba
de pñti et ſic dando ꝑ verba de
pñti fiat traditio rei dõator nõ
obligaẽ ex illo ꝯtractu ꝑ caſũ q̃
reputaẽ ſingl̃aris ĩ.l.ariſt.ff.eo.
Sꝫ ſi donatio ꝑ v̾ba ꝺ pñti fiat
ꝛ nõ fiat traditio donator obli
gaẽ ad tradẽdũ q̃d agi vr̃ ĩter
ꝯtrahẽtes vt ad tradẽdũ dona
tor teneaẽ vigore pacti.ff.de pa
ctꝫ.l.tale pactũ.ꝛ.l.j.§.j.ꝛ.l.vbi
aũt nõ apparet in fi.ff.de verb.
ob.ꝛ aliena.iſti.de dona. Et ita
ſe habet cõis vſus. Et cõpelli-

tur donator ex ſtipulatu vel cō
ditione. ⁊ .l. ſi ꝗs argentū. §. pe-
nul. ad tradendū rē donatā vel
eſtimationē eius. In aliquibꝰ
tñ caſibꝰ traditio eſſe fingit̃ pu
ta cū quis dat aliquā ſummā ⁊
tradit inſtrumentū obligatio-
nis. C. de dona. l. j. vel qñ donat
bladum in horreis poſitū ⁊ tra
dit claues illorū horreorū. ff. de
cōtrah. empt. l. clauibꝰ. Vel qñ
retinet vſumfructū: vt. l. ꝗcūꝗs.
C. eo. alios tres caſus ponit gl.
ſup ṽbo animo. in. l. iij. ff. de ac.
poſ. Tēꝑamētū aūt adhibēdū
eſt in cōpulſione donatoꝝ. ſ. ne
cōueniat̃ niſi inquantū facere
pōt. ſ. deducto ne egeat. l. neſen
nius. ff. ꝺ re iud. qꝺ intellige vt
iacet in text. ꝙ delegatio fiat ꝑ
donatariū ꝯſentiēte donatore.
Et hoc probāt verba donatarij
⁊ creditoris ibi poſita. Nā ꝑui
legiū vt ꝯueniat̃ qꝺ dat̃ dona-
tori contra donatariū eſt ex eo
ꝙ donatariꝰ hꝫ titulū lucrati-
uū: ex mera liberalitate donan
tis. Et iō nō ē rōnabile ꝙ libe-
ralitate ſua iops fiat: ſꝫ qñ res
donata delegat̃ creditori dona
tarij: tūc res donata ꝑuenit ad
creditorē donatarij ex cā one-
roſa: qꝛ ꝓ ſolutiōe debiti. ⁊ ideo
nimirū ſi ius donatori nō reſer
nauit priuilegiū ꝯ creditorē do
natarij cui facta eſt ꝺlegatio: ſꝫ
ſibi iputet donator ꝙ in tali ne-
ceſſitate ſe ꝯſtituit. Hic ſequit̃
ꝙ ſi donatariꝰ ꝺ re donata aliā
donationē faceret nōdū ſecuta
traditiōe: ⁊ ſic de actiōe ceſſio-
nē faceret ꝙ ꝯpeteret: ꝑuilegiū
donatori: etiā cōtra illū cui do-
natariꝰ aliā donationē feciſſet
ex mēte dictaꝝ legū ⁊ ꝑ rationē
earū cōuenit̃ etiā donator ⁊ ex-
cutit̃ tota ſubſtantia ſua qñ eſt
bonꝰ artifex ꝙ pōt ex officio ſuo
viuere. ꝑ glo. approbatā. l. ſi ꝗs
argentū. C. de dona. Notandū
eſt ꝙ clauſula in donationibꝰ
appoſita ⁊ ꝙ refert̃ ad multa ſꝑ
interpretat̃ i fauorē donatarij.
ꝑ. c. cū. §. dilectis. ꝺ do. ¶ Poſt
hec querit̃ de aliquibꝰ ꝗſtioni-
bus. ⁊ primo querit̃ an in ꝑmiſ
ſis caſibꝰ in quibꝰ donatio de
iure nō tenet iuramēto firmet̃.
⁊ qꝛ hec. q. adaptari poterat ad
oēs pene ꝯtractus aliquātulū
calamū laxabo. Cū querit̃ ergo
an donatio inualida ꝑ iuramē
tū firmet̃: ſciēdū eſt ꝙ donatio-
nes ſunt multiplices: de quibꝰ
prediximus. quedā eñ ex eo ap
pellant̃ ſimplices ꝙ ex mera do
nātꝭ ꝓcedūt liberalitate. Et iō
donari vr̃ qꝺ nullo cogēte ipe-
rio cōcedit̃. l. dona. ff. de reg. iu.
Alia eſt donatio ob cāꝫ de qua
in ſeq. ti. dicet̃. Sūt pariter alie
donationes inter virū ⁊ vxorē.
Et alia etiā ꝙ ꝺr cauſa mortis.
de quibꝰ ſuis ordinibus. ꝉ. dice
tur ꝙ multis caſibꝰ retractātur
nec iuramento firmant̃ vti do-
natio oīm bonoꝝ ꝑſentiū ⁊ fu-
turoꝝ ex eo ꝙ teſtādi facultatē
tollit. ⁊ rō adduci pōt: qꝛ ꝯ bo-
nos mores talis donatio fit te-
ſtamēti factionē liberā amouē
do ſm cōem ſnīam in locis ⁊ iu
ribꝰ palle. ꝑ. c. nō eſt obligatoꝝ
de reg. iur. li. vj. ad inſtar pacti.
de ſuccedēdo ſeu de futura ſuc-
ceſſiōe qꝺ propter votū captā-
de mortis noſcit̃ iprobatū: vt
ple. in. ꝺ. l. fi. C. de pac. ⁊ in. c. ij. ꝺ
cōceſ. preb. c. deteſtāda. c. ne. ca
ptāꝺ. e. tit. li. vj. Et idē i pacto ꝑ
qꝺ aufert̃ libertas matrimonij
vt in ꝯhendo vel in diſſoluēdo
c. gēma. extra. de ſpō. c. tua nos.
de iureiur. et. l. titia in ꝑn. ff. de
verb. oblig. Et idē in quacunꝙ
ꝓmiſſiōe turpi: ꝙ nō firmat̃ iu-
ramēto: qꝛ iuramēta cōtinētia
in ſe vitiū nō ſunt ſeruāda. c. ſi
publicis. c. eſt ēt. c. qñ dauid. c.
in malis. c. ſꝫ aliꝗd. ⁊ quaſi ꝑ to
tā. q. xxij. q. iiij. tolerabilius eñ
eſt iuramēta nō implere: ꝗꝫ qꝺ
turpe eſt facere. c. vnuſꝗſꝙ. ca.
incōmutabilis. c. magne ſapiē-
tie. j. c. qui ſacro. c. nō oia. c. nō
eſt obſeruādū. e. q. ⁊ cā ꝓ ꝑmiſ-
ſis ⁊ falſitatis: qꝛ legi ꝓhibiti-
ue renūciari nō pt̄: vt vult gl. i
l. j. C. ne fideiuſ. do. def. Attñ qꝛ
magne ſunt vires iuramēti tā
de iure diuino ꝗꝫ etiā de ciuili ⁊
canonico: maxime qñ preſtat̃ li
cite in cōtractibꝰ de quibꝰ nūc
agit̃. ſ. ne inde ꝑ cauillationes
cōtrahentiū defraudētur lites
vt oriant̃. Et ꝙ rigoribꝰ ciuilibꝰ
obligati ꝯtrauenire ꝯtctibꝰ ſuis
nō dubitāt formidine ſaltē ꝑiu
rij qꝺ temere ꝯueniēdo promiſ
ſis incurrūt paueāt ⁊ refrenen
tur: ⁊ iſta eſt vna virtꝰ iuramē-
ti. ſ. iponere finē cōtrouerſijs:
vt inꝗt apl's ad Heb. vj. c. In-
quiēs hoies per maiorē ſuū iu-
rāt: ⁊ oīs cōtrouerſie coꝝ finis
ad ꝯfirmationē eſt iuramentū
pro quo faciūt ꝙ legūtur in ca-
nonica Ja. c. vl. Hiere. iiij. Iure
aūt cañ. probat̃ in. c. ⁊ ſi xp̄s. de
iureiu. ¶ De iure aūt ciuili ha
betur. ff. de iureiu. l. ꝙ ꝑ ſalutē. ⁊
aut̃. ſacramēta puberꝝ. C. ſi ad-
uer. vēdi. ⁊ in corpore vñ ſumit̃
et vtinā ad vnguē. hodie licita
ſeruarent̃ iuramēta. ¶ Ad hoc
aūt ꝙ iuramentū poſſit vere di
ci licitū requirunt̃ ſequentia. ſ.
ꝙ iuret̃ in veritate cōſciētie in
iudicio diſcreto et deliberato.
Et tertio in iuſtitia: vt. ſ. qꝺ iu-
rat̃ ſit licitū: et iſti ſunt tres co-
mites reꝗſiti in oīni iuramēto:
ſcꝫ veritas iudiciū ⁊ iuſticia. de
quibꝰ Hier. iiij. c. precalle. ⁊. xxij.
q. ij. c. animaduertēdū. ⁊ ea. cā
q. iiij. c. innocēs. gloſ. in aut. qꝺ
eis. C. de nupt. ⁊ in. ꝺ. c. ⁊ ſi xp̄s.
¶ Cū ergo querit̃ an donatio
ſimplex ꝙ propter aliꝗs iuriū ri
gores poſſet inualidari firmet̃
iuramēto: vr̃ ꝙ nō: qꝛ donatio
ſimplex fit ſine cā. ꝑ. ꝺ. l. donari.
⁊ donatio ſine cā non vꝫ. l. hoc
iure. in ꝑn. ff. de dona. Sꝫ dic ꝙ
illa. l. ꝓcedit i donatiōe ꝙ fit rei
pub. ꝙ ꝑ. ꝺ. l. prohibet̃ fieri ſine

cauſa. Et iõ ſi iuramētū aduer
ſus diſpēſationē. d.l.preſtaret/
nõ teneret: qr rõ ꝓhibitiõis. d.
l. eſt cã euitãde turpitudinis et
mali finis: q̄ p iuramētum non
poſſet derogari: ſed poti⁹ adiu
nari deberet ꝓpter tertiū comi
tē iuramēti. ſ. iuſticiã. Priuate
aūt pſone ēt ſine cã fieri pt do-
natio: qr lz nõ exprimaᷤ cã expſ
ſa: loco tñ cãe hr̄ donãtis libe-
ralitas: vt vult gl. in. d. l. hoc iu
re. pro qua facit. l. cãpanus. ff. d
oper. liberto. Et iõ cū tales do-
nationes ſimplices ſciētes ꝛ cõ
ſulte fiãt p dãtes in veritate iu
dicio ꝛ iuſticia: merito taliū do
nationes ēt ſi eſſent aliq̄ aliȷ̃ iu
ris rigores firmanᷤ iuramēto:
qr iuramētū hz vim clauſule cõ
firmãtis ꝛ habitãtis. ſ. ſi nõ va-
let qđ ago vt ago/valeat vt va-
lere põt. l. cū pr. §. fili⁹ matrē. ff.
de lega. iȷ. ſup quo oēs cõiter ſe
fundãt doct. ¶ Qđ aūt dixi ri-
gori iuriū derogari poſſe p iu-
ramentū mitigãdū eſt. Nã qñ
talis rigor annullãs cõtractū:
ſiue donatiõis ſiue alteri⁹ de-
ſcendit ex defectu cãe formalis
tūc nõ firmaᷤ iuramēto ſm cõ
munē opi. legiſtax l. d. aut. ſcr̄a
puberū. quã ſequunᷤ aliq̄ cano
niſte. ¶ Cõis tñ opi. canoniſta
rū in. c. cū cõtingat. ꝛ. c. debito-
res. de iureiu. eſt in oppoſitū et
mouētur hac rõne: qr ꝛ ſi defe-
ctus fuerit ĩ forma: remanet tñ
pactū nudū qđ d iure canoni-
co obligat. p. c. j. de pac. maxiē
qñ eſt veſtitū coherētia iuramē
ti. Et iõ ſi donatio nõ fuerit in-
ſinuata: q̄ inſinuatio requiriᷤ
ſm aliquos p modū forme te-
nēt doc. q͛ iuramentū validet.
In hoc tñ articulo legiſte ꝛ ca-
noniſte fuerūt varij ꝓpter mul
ta q̄ ſubaudiunᷤ in iuramento
p̄ſtito ad validitatē cõtractus.
Nã primo ſubaudiᷤ cõditio ſi
pacta ſeruenᷤ. C. de nõ nu. pec.
l. fi. Scđo ſi ꝯtrariū nõ p̄cipiaᷤ.
l. mulieres. ff. de lege commiſſo.
Tertio niſi diſpēſatio obtineaᷤ
c. j. de iureiur. Quarto ſi q̄litas
cõtrahētiū nõ varieᷤ. ff. de ſolu.
l. qđ ſi forte. Quinto ſi ſtat⁹ rei
ꝯcte nõ muteᷤ. l. qđ ſi ſeruis. ff.
de cõdi. ob cãm. Qr tñ maxima
eſt vis iuramēti non audere di
cere licere tali iuramēto cõtra-
uenire maxie propria autorita
te: ſed obtineri poterit diſpēſa-
tio. Qñ aūt q̄liter ꝛ a quo peti-
poſſit diſpēſatio iuramēti. Dic
breuiter ad p̄mū q̄ſitū q͛ diſpē-
ſatio iuramēti peti põt in ꝯtra-
ctib⁹ in quib⁹ q̇s iurauit nõ cõ
trauenire cõtractui ad quē in-
hiãdum interuenit ex pte reci-
pientis turpitudo deceptio vel
enormis leſio. Et ex pte p̄ſtãtis
incapacitas minoritas vel ſex⁹
fragilitas ſm coēm ſcholã doc.
in. c. cū cõtingat. de iureiu. ꝛ in
c. q̄uis. de pact. li. vj. Et in aut.
ſcr̄a puberū. preallег. Ubi aūt
hec nõ interuenirēt lz iuramen

tū eſſet preſtitū ꝯtra legē p hoc
nõ diſpenſareᷤ ſm reſolutionē
doct. in dictis. c. ꝛ. d. aut. ſcr̄a. pe
tiᷤ. ū. diſpenſatio iuramēti pte
vocata: maxime qñ cõtractus
validaᷤ iuramēto. Et rõ eſt: qr
agiᷤ de pleno p̄iudicio: quo ca-
ſu vocãdi ſunt oēs quox inter-
eſt p ea q̄ not. in dictis iuri. ꝛ in
c. debitores. de iureiu. et. xxiȷ. q.
iiȷ. c. fi. ꝛ in. c. albericus. de teſti-
bus: vt in aut. ſi q̇s ĩ aliquo do-
cumēto. C. e. Et tertio peti põt
corã epõ p gl. ĩ. c. florētiū. lxxv.
di. ꝛ ea q̄ leg. ꝛ not. in. c. veniēs.
ni gl. fi. de iureiu. Sz queriᷤ an
qñ cõtract⁹ poſſet ꝯualidari ſi
nõ obſtaret iuramētū mortuo
principali iurãte. An heredes
ad quos trãſit ſucceſſio poſſēt
ſine diſpēſatione inualidare. et
lz hīcinde argui poſſet veritas
tñ eſt q͛ lz iuramētū nõ traſeat
ad heredes: obligatio tñ q̄ ex iu
ramēto deſcēdit trãſit ad eos p
doctrinã doc. in. c. fi. de ſepul. et
in. c. cū ſit gñale. de for. cõpe. ꝛ ĩ
d. aut. ſacr̄a pub. An aūt diſpē-
ſatio iſti⁹ iuramēti peti poſſit p
ꝓcuratorē generalē abſq͛ ſpe-
ciali mãdato: vr̄ q͛ ita cū tantū
operetur gñale quo ad ſuas ge
neralitates quantū ſpecificata
numeratio ſpecierū quo ad ſpe
cies. p ea q̄ notã. in. l. ſed ꝛ ſi. §.
queſitū. ff. ſi q̇s cautio. Sz illa
regula multas patiᷤ fallacias:
iter quas enumeraᷤ illa qñ ali-
quid mãdaᷤ procuratori qđ eſt
cõtra rigorē iuris cõis. Nã tūc
dz interuenire mãdatū ſpecia-
le. p. l. illud. §. ſi talis. ff. d mino
ribus. ad idē facit. l. diu⁹. §. nec
gñale. ff. de falſis. eſt ꝛ alia falla
cia ad dictã regulã: ſcz qñ reſul
tat cõtraria equitas: vt in. d. §.
queſitū. Et cū iuramētū nõ dz
eſſe iniq̇tatis vinculū: vt in ca.
quãto. de iuretur. merito dici
poſſet q͛ ibi diſpēſatio petiᷤ ex
capite iniq̇tatis ꝛ nõ ad diſpe-
ſandū ſuper rigore iuris poſſet
procurator gñalis hoc caſu di-
ſpēſationē petere ¶ Queri poſ
ſet etiã an neceſſaria ſit diſpen
ſatio iuramēti appoſiti ad con
firmationē ꝯtract⁹ in quo ſunt
dūtaxat gñales renūciationes
et dicendū eſt q͛ ille q̇ gñaliter
renūciat oĩ iuris bñficio nõ in-
telligiᷤ renūciare ſingulari. ar.
§. q̄ſitū. preallег. ¶ Reſtat alia
magis vtilis queſtio: vcz an iu
ramentū firmet cõtractū factū
cõtra prohibitionem legis. In
qua. q. doct. ſunt varij in predi-
ctis iuribus. Cõcluſio tñ inter
eos cõis eſſe vr̄: q͛ aut lex ꝓhi-
bet aliquē cõtractū fieri tanq͛
inductiuū peccati mortalis: et
tūc ſuperueniēs iuramentū nõ
ratificat: qr deficerent comites
iuramēti: de quib⁹ ſupra dictū
eſt. Si vero cõtract⁹ talis pro-
hibeatur: nõ qr ſit inductiuus
peccati: ſed qr principi placuit
ita prouidere. ꝛ tunc tale iura-
mētum ſeruandū eſt: qr lz com-

trauenīēdo mādato ꝑncipis
tp̄alis peccet:plus tn̄ peccaret
cōtrauenīēdo mādato dei quo
p̄cipif ſeruari iuramētū ſi ſer
uari pōt ſine detrimēto ſalutis
per dicta iura. ¶ Queritur an
donator teneaf de euictiōe do-
natorio ex natura cōtractus ſi
nō cōuenit q̄ſtio eſt ꝓblentica
Concluſio tn̄ eſt docto.in.l.ad
res donatas.ff.de aditi.le.et in.l.
ariſto.§.fi.ff.ď dona.⁊ in.l.ij.C.
de euictionibus ꝙ qn̄ donatio
incipit a traditione puta qr ſi-
mul datur ⁊ tradif ⁊ tunc nō te
netur de euictiōe:qr donator fe
cit q̄cq̄d i ſe eſt ⁊ ſic nō tenetur
regulariter ꝑ dictā.l.ad res do
natas ⁊ notata i.d.l.ij. Sed qn̄
incipit ꝓmiſſione ſeu a ſtipula
tione qr obligatio querif dona
tario in vim ſtipulatiōis opor-
tet ꝙ donator efficaciter ſe libe
beret ſcʒ dādo ⁊ habere facien-
do. di.l.ſi q̄s argētū.C.de dōa.
et ita cōcordāf gloſe q̄ ſunt i di
ctis iuribus quaſi contrarie.

¶ Sequitur rubrica de dona-
tionibus que ſub modo condi
tione vel cauſa fiunt.

HEc rubrica tria
habet mēbra.de duo
bus primis habetur.
C.ď his que ſub vno
modo vel cōditione.⁊ de tertio
ff.⁊.C.de cōdi.ob cām da.⁊ pro
intellectu p̄mittenda eſt dr̄ia
inter modū cōditionē ⁊ cām de

qua ꝑ glo.ſuꝑ rubrica.C.de fal
ſa cā adiecta.l.⁊.ff.de cōdi.⁊ de-
mon.quātū aūt ad ꝓpoſitū at-
tinet vidēdū eſt de donatione
ob cām facta qua diſcuſſa reſul
tabit deciſio factarū ſub modo
et cōditione. ¶ Pro quo p̄ſup-
ponendū ꝙ nos hic loquimur
de donatiōe facta de aliqua re
ob cām ⁊ nō de donatiōe facti
vel operis qr opus vel factū ir-
repetibile eſt.Sed agif ad eſti-
mationē opis.l.pſr.ff.de p̄ſcri-
ptis v̄bis.⁊.l.ſi nō fortē.§.liber
tus circa mediū.ff.de cōditiōe
indebiti.Donatio v̄o facta de
re.ob.cām perficif irretractabi
liter ꝑ euētū ⁊ cōplementū cau
ſe vt in ti.ff.⁊.C.eo.vel ſi culpa
eius cui ipleri debef nō implea
tur.l.dedi.§.q̄ſq̄.ff.e.⁊.ff.de cō-
diti.⁊ demōſtra.l.iure ciui.Sed
ſi impediaf a iure cōpetit repe
titio ꝑ.l.ſi militē.C.de cōdi.ob
cām.Queram⁹ aūt qn̄ donatū
ob cām cā nō ſecuta repetatur
ꝓ quo diſtinguenda eſt diuerſi
tas cauſarū.Nā q̄dā eſt cauſa
impulſiua ⁊ mouēs ſed nō fina
lis per moduʒ modi appoſita.
Quedā v̄o eſt cā finalis ⁊ defe-
ctus prime.ſ.defect⁹ cauſe im-
pulſiue vel.mouētis in aio reſi
dens donātis nō ſecuta nō pa
rat repetitionē puta dabam eo
aio vt te amicitiorē haberē.C.
eo.l.ſi repetendi ⁊.ff.eo dedi.§.
ſubtili⁹ ſūt tn̄ quedā cauſe que
apponūtur ꝑ modū cōditiōis

negatiue ſʒ ne adiudicē eas cō
tra me.⁊ tunc q̄ſdiu nō itur ceſ-
ſat cōditio ⁊ penitētia ⁊.d.l.de-
di in principio ⁊ ibi glo.nec te-
netur ſatiſdare de nō eūdo niſi
hoc actum eſſet vt ibidē. Siſr
donatio q̄ fit ſub modo ꝑ lec.et
nota in.l.j.⁊.ij.C.de do.que ſub
modo glo.in.c.verū de cōdi.ap
po.Data v̄o ſub cōditione af-
firmata.ſ.vt aliquid facias vel
agas ſi nō fiat repetūtur ⁊ reſol
uitur donatio.l.ſi vt proponis.
C.eo.l.j.⁊.ij.C.de reuo.do.ff.de
condi.⁊ demō.q̄ heredi.⁊.l.qui
ſub cōditione in qua veniunt
fruct⁹ rei donate ꝑcepti per do
natariū nō implentē.ff.e.l.vlti.
et.l.qui ſe.§.vlti. Sed hoc fal-
lit qn̄ donatio fit eccleſie cuius
fauore nō reuocaf niſi hoc ſit
ſpecialiter cautuʒ ꝑ lec.⁊ nota.
in.c.verū ⁊ ibi gl.magna.de cō
di.appo.eſt etiam donatio q̄ fit
ob cām de p̄terito ꝓprie dicif
cauſa ⁊ nō cōditio puta qr do-
natore dicit.Qr iuiſti ꝓ me ro-
mam ⁊ filia dono tibi. Tūc aut
cauſa eſt vera aut falſa.ſi vera
indubie valet donatio per titu
los.ff.et.C.de cōdi.ob cauſa.ſi
vero eſt falſa dediſſe videf per
l.q̄ ſe debere:primo reſpō.ff.eo.
Vnuʒ tn̄ ſcias ꝙ ſiue ſit cā ſiue
modus dum tn̄ cōditionaliter
apponantur hoc eſt per modū
cauſe finalis ꝓ aliquo agendo
faciēdo vel nō faciēdo dādo vel
nō dādo tūc opʒ talē modū vel

cām impleri.l.ſi vt ꝓponis.l.ea
lege.l.ſi cū exignā.l.cū ancillaʒ
et.l.dictā.C.de cōditiōe ob cau
ſa datorum. An auteʒ donans
ob cām vel ob rem futurā large
ſumēdo cām poſſit penitere do
nationis ante implementū cō
ditiōis ⁊ repetere res donatas
dicendū eſt ꝙ nō eſt locus peni
tentie in eo i quo eſt obligatio
cōtracta.per.l.ſicut.C.de acti.
et obligatio.Et iō ſi ab vtraq̄
parte ſit implementū nō eſt lo-
cus penitētie.d.l.ſi percuti.⁊.l.
ex placito.C.de rerū ꝑmut.Si
aūt a neutra partiū ſit impletū
tūc licitū eſt penitere ꝑ ea q̄ la-
te notātur in.l.ſi pecuniā.ff.eo.
Si v̄o ab vna pte eſt impletuʒ
perfecte:ex alia nullo modo.et
tūc aut ſupeſt facultas implēdi
et pōt penitere q̄ īpleuit.l.iij.§.
j.ff.e.dum tn̄ indēnitati aduer-
ſarij ꝯſulatur.d.l.ſi pecuniā.§.
fi.Aut nō ſupereſt nec ſupfuit
facultas implēdi de iure vel de
facto.⁊ tūc aut bb initio fuit fa
cultas:ſʒ poſt deſijt.prio cauſu
aut ille q̄ impleuit ſinit per alte
ruʒ īpleri nō poſſe ⁊ nō eſt loc⁹
repetitiōi ſeu pēitētie.d.l.ſi mi-
litē.⁊.l.iij.§.ſi liber hō.ff.eo.In
ſcďo v̄o caſu qn̄ facultas defi-
cit ſi deficiat p̄ter morā aduer-
ſarij locus eſt penitentie.l.ij.§.
penul.ff.e.qď intellige ex parte
illi⁹ q̄ īpleuit.Nā is q̄ nō īple-
uit penitere nō pōt qr rōne im-
plemēti aduerſarij obligat⁹ eſt

⁊ ab illa obligatiõe ſine volũta
te ſine aduerſarij recedere non
põt per. d.l. ſicut ⁊.l. ex placito:
niſi aliud qđ īpletũ eſt eſſet pre
paramentũ ⁊ nõ totalis imple-
tio qꝛ tũc cõſulẽdo indẽnitati
aduerſarij adhuc locus eẽt pe-
nitẽtie. d.l. ſi pecuniā.§. itē ſi q̇s
Nec exquirũtur in his caſibꝰ
vires iuramẽti qꝛ iuramentum
eſt conditionatũ iuxta naturā
cõtractꝰ nec obligat ante euen
tum cõditiõis cauſe vel rei im-
plende. c. quēadmodũ de iure-
iurā. ⁊ in. c. ꝑuenit eo. ti. facit. l.
quero.§. inter. ff. loca. l. fi. ff. q̇ ſa
tiſda. cogũtur. l. ſi. C. de nõ nu-
me. pecu. in. c. cũ inter. de renũ.
neq̧ vltra aſtringit ꝙ̄ illud qđ
ſub iuramẽto ꝑ no. in ꝑallega-
tis iuribꝰ facit. l. indubitati. C.
de non numeraa pecunita.

Sequitur rubrica de dona-
tionibus inter virum ⁊ vxorem
et parentum et liberos.

Tota practica
huius rubrice con
ſiſtere põt ī duobꝰ
q̄ſitis: qꝛ regulare
eſt ꝙ donatio īter
virũ ⁊ vxorē nõ vꝫ qñ fiũt pau-
periores coniuges. l. iij. in ꝑnc.
ff. eodē. Similiter etiā inter pa
tres et filios nõ vꝫ rõne patrie
ptātis. l. donatiões q̄s de dona.
inter viruꝫ ⁊ vxorē: ⁊ ideo filio
dat mr̄ cũ nõ habeāt in ptāte ⁊
pater emācipato. l. ſi cõſtāte eo
dem tit. ⁊ nõ ſolũ ꝓhibētur do-
natiões fieri inter virũ ⁊ vxorē
ſed etiā ī ꝑſonas quoꝝ iuri ſub
iecti ſunt. l. nec īter. ⁊. l. ſi vt pro
ponis. C. e. ti. ⁊. l. iiij.§. q̇ in eiuſ
dē. ⁊. l. cũ hic ſtatus.§. nõ ſoluꝫ
alias īcipit orō. ff. eo. Quero
ꝓ expeditiõe ī q̇bꝰ caſibꝰ dona
tio īter virũ ⁊ vxorē inter parē-
tes ⁊ liberos valeat. ⁊ in q̇bꝰ ca
ſibus põt retractari. ⁊ qꝛ enũe-
ratis caſibꝰ q̇bꝰ donari põt ſa-
tis reſultabit alijs caſibus nõ
poſſe donari: ⁊ q̇dē donari põt
inter virũ ⁊ vxorē etiā ſi dona-
tor efficiaꝶ pauꝑior. Primo qñ
donaꝶ ad refectionē domorum
cõſũptaꝝ īcēdio dũ tñ nõ vltra
doneꝶ ꝙ̄ refectio expoſcit. ff. e.
qđ ſi vir. Item ſi doneꝶ vxori
aliqđ annuũ ad ſubſtētationē
vſq̧ ad vires dotis dũtaxat. ff.
eo. l. ex annuo ī ꝑn. Itē tertio ſi
doneꝶ vxori vſure vł lucrũ pe
cuniaꝝ. d.l. ex ānuo.§. ſi maritꝰ
⁊ eſt mirũ ꝙ mulier hoc caſu lu
crũ ⁊ nõ dānũ ꝑcipit ꝑ. l. q̇d er-
go. e. ti. Itē ⁊ q̄rto ſi donauit ꝑ-
diũ ⁊ ex illo fructꝰ ꝑcipit. Naꝫ
fructꝰ facit ſuos ꝑ. l. de fructibꝰ
eo. ti. ⁊. l. ſicut. C. eo. Itē vꝫ dona
tio hoꝝ q̄ vſꝰ gr̄a ꝯceduꝶ vt in
edibꝰ ⁊ veſtimētꝭ. l. ſꝫ ſi vir. ff. eo.
ti. Itē ⁊ ſexto ſi mulieri detur ꝓ
ſuis agendis negocijs puta qꝛ
hꝫ bona paternalia in remotis
quoꝝ fructꝰ hꝫ trāſducere: ſi de
volũtate mariti accedat ad cur
rēda dicta bona ꝓ ea maritus

ſoluit vectigal ſeu vecturas: nõ
repetit. l. ſi q̇s ꝓ vxore. ff. eo. Itē
et ope ſuoꝝ donare videnꝶ. ff.
eo. ſi id qđ.§. ſi q̄s. Itē ſi vir vxo
ri dꝫ ī die ꝑuenire põt tp̄s ⁊ da
re interuſuriũ tp̄is. l. ſꝫ ſi vir la-
na.§. qđ vir. ff. e. Itē donatione
cā mortis. l. ſi. vir vxori.§. fi. ff.
de do. īter vi. ⁊ vxo. Itē dat vxor
viro licite gr̄a ꝯſequēde vel adi
piſcēde dignitatis. ff. e. l. qđ adi
piſcēde. qđ ꝓcedit ſi alias vir il
lam dignitatē ꝯſeq̇ nõ poterat
vt ibidē: ⁊ ī duabꝰ legibꝰ ſeq̄uē
tibꝰ ī q̇bꝰ alij duo caſꝰ parũ in
vſu notanꝶ. Itē vꝫ donatio īter
īperatorē ⁊ auguſtā. l. fi. C. e. Re
uocaꝶ aũt dõatio duobꝰ ꝯcur-
rētibꝰ. ſ. qñ donās fit pauꝑior ⁊
accipiēs locupletior. ff. e. l. ſi ſpõ
ſus.§. penul. ita ꝙ ſi vxor cõpa-
rauit ꝑdiũ ex donatis vr̄ etiā lo
cupletior in q̄ꝫtũ v̄ſuꝫ eſt ad eiꝰ
vtilitatē. l. ꝙ aũt.§. idē iuris. ff.
e. ⁊. l. vxo. ⁊. e. ti. Nā ſi vxor cõſũ
pſiſſet nõ teneretꝶ ꝑ. l. ſꝫ ſi vir.§.
nõ vr̄. ⁊. l. qđ aũt.§ ſi maritꝰ. c.
ti. ff. reuocanꝶ aũt dõatiões ex-
ceptis ꝑmiſſis caſibꝰ qñq̧ taci
te qñq̧ expſſe: expſſe ꝑ peniten
tiā puta qꝛ reuocat. ff. eo. l. cum
hic ſtatꝰ.§. qđ ait. Itē ſi ea q̄ do
nauit pignori dedit. C. e. ſi ma-
ritꝰ. Tacite v̄o fit reuocatio ꝑ
diuortiũ. ff. e. l. ſed interim.§. ſi
maritꝰ. niſi illa donatio fieret
diuortij cā qꝛ nõ valeret vt ibi-
dē ī fi. Itē fit reuocatio ſi prius
decedat donatariꝰ ꝙ̄ iſq̇ dona
uit ⁊ alios duos diſcurreꝶ. d. l.
cũ hic ſtatus.§. qđ ait orō. ⁊ ibi
glo. ſuꝑ v̄bo ſecuto. vide glo. in
c. fin. đ dona. inter vi. ⁊ vxo. ſuꝑ
v̄bo tacite. Nũc reſtat vide-
re de donatiõe facta inter parē
tes ⁊ liberos. Et q̇dē iregularꝶ
nõ vꝫ donatio inter parētes et
liberos ī ptāte cõſtitutos. l. do-
na. C. eo. ⁊ rõ eſt qꝛ inter dantē
⁊ accipiētē dꝫ eſſe diſtinctio cor
poralis. c. fi. de cõſti. l. j. ff. de au-
cto. tuto. Et cũ liberi ī ptāte cõ-
ſtituti eedē ꝑſone cũ parentibꝰ
reputentur. l. fi. C. de impu. ⁊ al.
ſubſti. ⁊.§. ei q̇ tuo. inſti. de inti.
ſtipu. Et in donatiõis ꝯtractu
one requirũtur ꝑſone nõ ꝑ mo
duꝫ vnius ſed ꝑ modũ duoruꝫ
ſcꝫ donās ⁊ donatariꝰ. vt ꝑ to.
ti. C. ⁊. ff. de donatio. Igitur cuꝫ
pater ⁊ filiꝰ vicē vniꝰ obtineāt
fieri inter eos non poteſt dona
tio. Fallit in aliquibus caſibus
puta in dote ⁊ in donatione ꝓ-
pter nuptias quas neceſſario
habent cõſtituere parētes in li
beros. l. ſi pater.§. vtrauq̧ ver.
neq̧. C. de dotis ꝓmiſ. Itē cum
parētes donant liberis eunti-
bus in caſtris et cauſa caſtren-
ſis peculij glo. C. de reuo. l. ij. et
in. l. ff. qui. mo. pig. vł ypo. ſolu.
Item cum pater remittit vſum
fructũ ī rebꝰ aduēticijs vł dat
rõne alimētoꝝ. C. de bo. q̄ liber.
l. cum opꝫ.§. finaut. Et in iſtis
caſibus fallentiarum nõ eſt ne
ceſſaria alia cõfirmatio: qꝛ per-

mittēte fiūt. In alijs vͦo caſibꝰ
opꝫ ꝙ interueniat expreſſa. ſ. ꝑ
vlti. diſpoſitionē vel tacita et ꝑ
mortē donātis ꝯfirmata vt ha-
beāt effectū: diſtingue tn̄ vt in
d.l. donationes. C. de do. inter
vi. ⁊ vxo. ⁊ in. l. ſi donatiōe. C. de
colla. ⁊ reiecto vno caſu in quo
nō cōfirmat̃. ſ. qn̄ pater donat
filio in peculiū ꝓfecticiū: vt in
d.l. ſi donatiōe. In alijs fac duo
mēbra: qꝛ aut donatio nō exce-
dit ꝗ̄titatē q̄ a non prohibitis
donari poſſet ſine inſinuatiōe
aut excedit primo caſu ſiue cō-
firmet̃ exꝓſſe ſiue tacite: tūc re-
trotrahit̃ cōfirmatio ⁊ ꝓſumit̃
ab īitio fuiſſe valida donatio:
ita ꝙ filiuſfa. vel vxor fructus
ſuos feciſſe intelligat̃. ff. de leg.
ij. l. cum pater. §. pater filie. Et
idē qn̄ excedebat quātitatē: ſed
fuerat inſinuatio facta. d.l. do-
nationes. in fi. Si vͦo ab initio
excedebat ꝗ̄titatē ⁊ non fuerat
inſinuata: tūc in eo qđ excedit
nō operat̃ ex tꝑe ꝯfirmationis
ſicut ex nō tꝑe donationis. per
d.l. donatiōes. Et eſt effectꝰ hu-
ius mēbri ꝙ medio tꝑe filiꝰ vel
vxor nō faciūt fructus ſuos: ſꝫ
veniēt in collatiōe ⁊ iudicio fa-
milie herciſcūde: ꝑ ea q̄ not. in
l. ſi donatione. C. de colla. et ibi
glo. not. Sed querit̃: nūc dona-
tio facta eſt de viro ad vxorem
nulla ſecuta traditiōe: ſed ſta-
tim eſt in meris terminis pro-
miſſionis: querit̃ an talis do-
natio cōfirmet̃ morte. Et dic ꝙ
ſtato in meris terminis dona-
tiōis ⁊ nullo alio adminiculan-
te cōtractu nō cōfirmat̃ tacita
cōfirmatione. ſ. mortis. ꝑ. l. pa-
pinianus. ff. de donatio. inter
vi. ⁊ vxo. ⁊ ea q̄ habent̃ in. l. do-
na. C. e. Sꝫ ſi interueniat aliud
adminiculās cōtractū puta cō-
ſtitutū qđ loco traditionis ha-
bet̃ ꝑ ea q̄ leg. ⁊ no. in. l. qđ meo
noīe. ff. de acq. poſſ. Tūc preca-
riū ꝯſtitutū operat̃ traditionē
qđ limita dū tn̄ donās tꝑe con-
ſtituti eſſet poſſeſſor. ꝑ glo. in. l.
ſi de ſuo. C. dot. cauta accepta.
not. in. l. j. §. ſi vir vxori. ff. de ac.
poſſ. cōcurrētibꝰ igit̃ vera poſ-
ſeſſiōe donātis ⁊ cōſtituto vim
traditionis habēte ex retro fir-
mat̃ donatio ſiue de expreſſa ſi-
ue tacita cōfirmatione loqua-
mur: qđ nota: qꝛ quotidianū
practicabile et vtile. ¶ Supeſt
videre an premiſſis deficiētibꝰ
⁊ ſtādo in meris terminis pro-
hibitis valeat ſeu poſſit talis
donatio iuramēto firmari. Et
arguit̃ primo ꝙ non firmet̃: qꝛ
vbicunꝗ inutilis eſt ſtipulatio
aliqua rōne iuris nūꝗ̄ valet in
vim pacti niſi expreſſe id agat̃:
caſus eſt cū ſua gl. ⁊ ibi doct. in
l. j. §. ſi quis ita. ij. rn̄. ff. de verb.
oblig. ⁊ in. l. j. §. cū q̄s inutiliter.
ff. de cōſti. pecu. illa ergo natu-
ralis obligatio nō pōt tanꝗ̄ ex
pacto oriri. ar. l. q̄cunꝗ gerimꝰ
ff. de act. ⁊ oblig. ibi inanēactū
noſtrum

noſtrū efficiūt. facit ad hoc. §.
ſi q̄s alij. inſti. de inutili ſtipul.
Pro hoc et ſimilibus articulis
breuiter diſtingue: qꝛ aut ꝯtra-
ctus prohibet̃ fauore alteriꝰ cō-
trahētiū: vt in velleyano ⁊ ma-
cedoniano ⁊ cōtractu minorū.
Et his caſibꝰ ⁊ ſimilibꝰ iuramē-
tū firmat ꝑ ea que leg. ⁊ not. in
c. cū cōtingat. de iureiurā. et. c.
ꝗ̄uis. de pac. lib. vj. ⁊ in. aut. ſa-
cramēta. C. ſi aduer. vēdit. Aut
⁊ ſcđo prohibet̃ fieri in odiū al-
terius cōtrahētiū: vt in pactis
vſurarijs: pignoraticijs: cōmiſ-
ſorijs vel officiariorū durāte of-
ficio: ⁊ hoc caſu nō firmat̃ con-
tractus iuramēto: taliter ꝙ ipſꝫ
cōtractū efficacē reddat: lꝫ ſer-
uandū ſit. c. j. et. c. debitores. de
iureiurā. ⁊. c. ſignificante. de pi-
gno. Et ideo petita abſolutiōe
iuramēti in talibꝰ cōtractibus
preſtiti pōt cotrahens cōtraue-
nire vl̄ etiā ſolutū repetere per
ea que not. in dictis iuribꝰ. Et
ratio eſt: qꝛ talibus preſumitur
interueniſſe dolus eius in cuiꝰ
fauorem fit cōtractus. Et pro-
pterea attēdende ſunt due ꝯſi-
derationes. vna ꝯcernēs fauorē
publicū: alia fauorē anime. Et
ideo dicere poſſumꝰ ꝙ ꝯtractꝰ
prohibito odio alteriꝰ cōtrahē-
tiū ⁊ fauore īmediate reipu. vel
odio alterius cōtrahentiū ⁊ fa-
uore anime. ſ. ad cohibendū fa-
cultatē peccādi regulariter nō
firmat̃ iuramēto ꝑ theoricā do-
ctorū in dictis iuribꝰ. Et iđ do-
nationes facte de viro ad vxorē
vel de patre ad filiū firmant̃ iu-
ramēto: qꝛ nō reſpiciūt īmedia-
te fauorē publicū. Alia rō eſt: q̄
cōiter aſſignat̃ per docto. in di-
ctis iuribus: qꝛ inter patrē ⁊ fi-
liū: virū et vxorē orit̃ naturalis
obligatio lꝫ ciuilis impediat̃: q̄
tamē ꝑ iuramentū ſuppletur.

¶ Sequitur rubrica de dona-
tionibus cauſa mortis.

Donatio cau-
ſa mortis fit cogi-
tatiōe mortis in-
ſtātis vel future
ff. eo. lib. iij. ⁊. iiij.
memoratione mortis: eo tn̄ pa-
cto ꝙ ſibi non liceat repetere
magis inter viuos ꝗ̄ cā mortis
donare videt̃. l. vbi ita donat̃.
ff. eo. Et dꝫ exprimi cā vel peri-
culū mortis vt appareat dona-
tio cā mortis: qꝛ ēt moriēs iter
viuos donarꝫ poſſet. l. ſeia. §. fi.
ff. e. Et in dubio preſumit̃ ēt in-
ter viuos niſi probet̃ cā mortis
facta. ff. e. l. penul. in fi. ⁊ de dote
prele. l. ſeia. ⁊ i. d. l. ſeia. §. fi. ff. e.
Et talis nō retractat̃ penitētia
l. cū maritus. §. fi. ff. de pac. dot.
lꝫ cā mortis facta reuocari poſ-
ſit vt ſubdicet̃. Et eſt talſa mēs
donātis cā mortis: ꝙ ſi magis
vult habere res donatas ꝗ̄ eū
cui donat qđ tribꝰ caſibus con-
tingit: vt dicet̃. Et eū cui donat
ꝗ̄ eius heredē: vt in. l. j. ff. e. fit

autē donatio cauſa mortis per
ſtipulationē vel pollicitationē
nudam ſicut donatio inter vi-
uos. glo. ſingularis in. l. cũ pa-
ter. §. menio. de le. ij. ⁊ in. l. ij. C.
de iur. do. vel ꝑ ſolã traditionē
q̇nqꝫ teſtibꝰ preſentibꝰ. l. fi. C.
e. Et in hoc. ſ. in numero teſtiũ
ſymboliſat cũ vltimis volunta
tibus. ſ. cũ codicillis in quibus
requirũtur quinqꝫ teſtes. no. ff.
de do. cau. mor. l. tam is donare
põt qui teſtamentũ facere põt:
⁊ etiã filiusfa. lꝫ teſtari non poſ-
ſit. ff. eo. tam is. ⁊ dari põt cui le
gari. ff. eo. l. omnibꝰ. Poſſet hic
queri de quadã practicabili. q.
vcꝫ an filius in donatione cau.
mor. quã autoritate vel conſen
ſu patris facit poſſit totum vel
partē relinquere patri autori-
ſanti vel cõſentiēti. Sũt qui di-
ſtingũt inter ꝑſonas filioꝝ: vcꝫ
an ſint clerici vel laici. Nã pri-
mo caſu cõcedere vidētur doc.
cano. in. c. qꝛ nos. de teſta. facul
tatē filiefa. clerico teſtãdi: ⁊ per
cõſequēs a maiori donãti cau-
ſa mortis in omni peculio ſine
autoritate vel cõſenſu patris.
Sed legiſte nõ ꝯſentiũt. in aut.
preſbyteros. C. de epi. ⁊ cleri. et
tanta eſt doctoꝝ vtriuſqꝫ iuris
autoritas: ꝙ non audeo me in-
terponere in medium: credo ta
men ꝙ de profecticijs quo ad
plenitudinē iuris et aduēticijs
ad vſumfructũ nõ poſſint filij-
famil. etiã clerici ſine volũtate
vel autoritate paterna diſpen-
ſare. Et hac ratione moueo: qꝛ
ſacerdotium ſeu clericatus nõ
eximit a patria pãte quo ad ea
que ꝑtinēt ad iura paterne po-
teſtatis tꝑalis: licet liberet a pa
tria poteſtate quo ad ea q̄ ſunt
iuris ſpiritualis: ita cõcordan-
tur iura per doc. in. c. indecorũ.
de etate ⁊ quali. ⁊ ordina. preſi-
cien. ⁊ in. c ſi annuũ. de iud. lib.
vj. Et cũ queſitũ nõ ſit de ſpiri-
tualibus: cõcludi põt ꝙ nõ eſt
fiēda inter clericũ ⁊ laicũ. Sed
reſpondendũ eſt formaliter ad
queſitũ per diſtinctionē: vcꝫ ꝙ
aut pater autoriſat ſeu conſen
ſum prebet filio donare volēti
ipſi patri imediate aut media-
te. Primo caſu non valet auto-
tas ſeu cõſenſus: nec per conſe
quēs donatio. ꝑ glo. quã cõiter
ſequunṫ doc. in. l. j. ff. de aut. tu.
ſuꝑ verb. acq̇rit. Scđo võ caſu
ſ. q̄ſi nõ immediate: ſed ꝑ conſe
quētiã: puta qꝛ filius autorita-
te vel cõſenſu patris dat nepo-
ti patris ex filio donã. procrea-
to cui ſubſtitui põt. §. ſi nauũt. in
l. vnica. C. de cadu. tol. Et tunc
vcꝫ maxime vel in tꝑe quo fie-
bat donatio: nullum ius extũc
querṫ patri in proprietate vel
poſſeſſione ſeu vſufructu. Vbi
võ extũc aliquod ius querēret
patri autoriſanti vel cõſentien
ti: tũc reſpectu illius iuris ſiue
proprietatis ſiue poſſeſſionis
ſeu vſusfructus nõ quereretur

ius patri: qꝛ ſibiipſi autor eſſe
videreṫ. Et ita bene intellecta
procedit. d. l. j. ff. de auto. tuto.
Nã in primo caſu illiꝰ. l. pupil-
lus. nõ efficiebaṫ immediatus
debitor tutorũ: ſed medio dila-
tionis hereditatis. Et idõ ille ca
ſus ꝑmittiṫ. Sed vbi imediate
queriṫ ius patri autoriſanti vl'
cõſentienti nõ valet conſenſus
vel autoritas: et hoc clare pro-
bat. d. l. j. in verſi. ſed tñ. ⁊ verſi.
ſꝫ ſi autori fiat. Vbi aũt nõ im-
mediate ſꝫ mediate queriṫ ius
pr̄i valet autoritas ⁊ cõſenſus:
nec obeſt gloſe exemplũ qđ fa-
cit de ſeruo: qꝛ quicq̇d acquirit
ſeruus / acquiritur immediate
dño per ea que leg. ⁊ notã. inſt.
per quas perſo. nobis acqui. §.
itē nobis. et. l. ſeruus vetãte. ff.
de verb. obli. In exēplo võ pre-
miſſo de donatione facta nepo
ti per filiũ autoritate vel cõſen
ſu patris procedit principiũ. d.
l. ⁊. l. qđ dicimus illo codē titu.
nec glo. contrariaṫ. Et pro hac
deciſione facit optime equitas
l. quicunqꝫ. l. qđ ſcitis. C. de bo.
q̄ lib. q̄ vult bona redire ad do-
nãtes. ¶ Qualiter aũt reuocē-
tur donationes cauſa mortis.
Dic ꝙ tribꝰ modis principali-
ter. ſ. ſi preccdat donatariꝰ do-
nantē: id eſt ſi donatarius mo-
riaṫ ante donantē. Scđo ſi pe-
niteat ⁊ penitēdo reuocet. Ter
tio ſi cõualeat de periculo mor
tis in quo cõſtitutꝰ laborabat.
l. non oĩs. in prin. ff. ſi cert. pet. ⁊
inſtitu. de donat. §. j. ⁊. ff. de do.
cauſa mor. l. ſeia. l. fi. j. reſpõſo.
Et cũ reuocaṫ tenetur donata-
rius reſtituere fructus. per glo.
ff. de donat. cau. mor. ſi mortis
cauſa. ff. de cõd. ob cau. l. cũ q̇s.
Secus in donatione inter vir.
et vxo. ꝑ lec. ⁊ no. in. l. donatio.
C. de dona. inter virũ ⁊ vxoreꝫ.
¶ Sꝫ q̄ro an ad validitatē do-
natiõis cau. mor. ſit neceſſaria
aditio ꝑ heredes. inſtitutos vel
al's veniētes ab inteſtato. pro
quo facit gl. in. l. etiã. C. de inof.
teſta. ⁊ tex. in. l. filiusfa. C. famil.
herciſ. ⁊ ibi gl. velle vr̄ ꝙ ſufficit
interuenire mortē donãtis ſine
reuocatione expreſſa. Et proce
dit hoc etiam in donatione fa-
cta per filiũ cũ cõſenſu patris:
vt morte filij cõfirmetur. glo. in
l. nec fratris. C. iſto tit. Ex quo
inferṫ ꝙ nõ fiat traditio rerum
donatarũ ex trebelliano. arg. l.
mulier. §. fi. ff. ad trebel. Sed iu
re actionis: ſcilicet vtilis rei vē
di. vel etiã directe in aliquibus
caſibus. l. ſenatus. §. j. ff. eo. vel
iure exceptionis: vt. l. mor. cau.
donatus. ff. eodem. et eſt actio
quã intentat donatarius quã-
do non poſſidet. Sed heres vel
alius certi conditio. ſpecialis /
ſi ſpecialis ſit res donata. Aut
certi conditio generalis ſit. ff. ſi
certum petatur. l. certi condi-
tio. et in hoc pariſicantur le-
gata ⁊ donationes cauſa mor-

tis:qꝛ queadmodũ trãſit dñiũ
in legatariuz per.l.a ticio.ff. de
de furtis:ita ⁊ ĩ donatario cau
ſa mortis.l.ſi mortis cauſa ⁊.j.
illud.ff.de mortis cauſa dona-
tio:⁊ melius in.l.ij.ff.de publi-
ciana et ideo qꝛ iure actionis
peti pñt donatiões cauſa mor-
tis nõ detrahitur trebelliani-
ca lʒ falcidia detrahatur.l.i do-
nationibus ⁊.l.penul.§. ſanxi-
mus.C.eo.Differt tñ a legatis
in aliquib9 caſib9 de quib9 in-
ſti.de lega.in ꝑnci.in gl.ſuꝑ ver
bo fore legatis in donatione tñ
cã mortis nõ põt directe ſubſti
tui niſi per ſtipulationẽ.ff.ꝺ do
na.cauſa mort.l.ſi cui. Differt
etiã a donatiõe inter viuos ex-
cedens debitã ſummã indiget
inſinuatione non aũt donatio
cauſa mortis.l.fi.C.eo.Item ſi-
cut ꝯfirmat morte ita deporta-
tione.l.ſed ſi mors.§.j.ff.de do-
na.inter virũ ⁊ vxorẽ.¶ Aduer
tendũ tñ eſt ꝙ lʒ in donatione
ſimplici per cõſtitutũ trãſferat
poſſeſſio per ea q̃ notant in.l.
quãuis. C. de dona. Secus tñ
eſt in donatione cauſa mortis
per ea q̃ legũtur in.l.q̃uis.§.ſi
cõductor.ff.de acqui.poſſeſ. Et
ratio qꝛ al's eſſet in donãte cõ-
tradictoria volũtas. Nã donã
do cauſa mortis magis ſe q̃ do
natariũ vult habere ⁊ poſſide-
re ⁊ tñ ſi interueniret cõſtitutũ
cũ ſuo effectu magis velle vide
retur donatariuz habere q̃ ſe-
ipſum:et ideo cõſtitutũ nõ ope
ratur cõtra naturã cõtractus.
¶ Notandũ etiam ꝙ donatio
cauſa mortis nõ infirmatur ꝓ-
pter conditionẽ impoſſibilem.
l.que ſub conditione. §.j. ff.de
condi.inſtitu.

¶ Sequitur rubrica de reuocã
dis donationibus.

QUia vidimus
qualiter donationes
fiant in ſpeciebus pre
dictis. Nunc videndũ reſtat q̃li
ter ⁊ quibus caſib9 reuocẽtur.
Et quidẽ donatiões ſimplices
reuocari pñt plurib9 ex cauſis:
primo ſi donatarius atroces in
iurias ĩ donatorẽ effundat. Se
cũdo ſi impias manus donata
rius donatori inferat. Tertio ſi
graue damnũ in bonis vel peri
culũ vite intulerit. Quarto ſi le
gi dicte in donãdo nõ paruerit
vt. C.de reuo.dona.l.fi.gl. vero
addit vnũ aliũ caſuz.ſ.ſi dona-
tari9 alienamẽta deneget dona
tori lʒ alia glo ſuper.l.in cõdem
natione.ff.de regu.iur.dicta nõ
eſſe iure cautũ ꝙ donatarij te-
neantur alere donatores. Atta
men ex mẽte docto.in dictis in.
credere ꝺiſtinguẽdũ iter dona
tionẽ oĩum bonoruz ſine reten
tione vſuffructus iuramẽto fir
matã ⁊ donationẽ partis bono
ruz. Nã primo caſu donatari9
alere tenet q̃tũcũq; minimum
ſit qꝺ donat:qꝛ recipiẽdo dona
ta cũ illa tacita cõditiõe de alẽ
do recipe videt ar.ꝺ.glo.in.ꝺ.l.
fi.qꝛ cõtractus limitat9 ſm iu-
ris diſpoſitiones.l.obligationẽ
ſubſtãtia.ff.de acti.⁊ obli.cum
ſua glo. Et huius rõ eſt qꝛ lʒ ibi
gloſa ſuper verbo non obligor
ſentire videatur ꝙ donatarius
obligat donatori ad antidota
naturaliter tñ iuramentuz tñ
ſupplet vinculũ obligatiõis ci-
uilis vt.ſ.dictũ eſt in virib9 iu-
ramẽti.⁊ hec limata niſi dona-
tor eſſet bonus artifex ex quo
poſſet viuere qm̃ tũc donatari9
nõ cõpelleretur ad alendũ do-
natorẽ ꝑ glo.in.l.ſi q̃s argentũ.
C.de dona.ſaltẽ q̃diu ex arte vi
uere poſſet. In ſecũdo ṽo caſu
vbi donatur pars recurrenduz
erit ad bona retẽta ita ꝙ ſi bo-
na retenta ſufficiãt ad alenduz
cum donatari9 nõ ſit niſi ſubſi-
diarius alimẽtator nõ tenebit
alere. Et ſi retenta nõ ſufficiãt
in totũ ad alẽdũ tũc donatari9
ꝓ rata ex portione rerũ donata
rum cõtribuet in alimentis. Et
hec ſunt de mẽte doctoꝝ in.ꝺ.l.
fi.C.de reuo.do. Alius eſt caſus
in quo reuocatur donatio.ſ.ſu
ſceptio noue ꝓlis poſt donatio
nem.l.ſi vnq̃.C.de reuo. dona.
qꝺ q̃liter ⁊ inq̃tũ ꝓcedat ibi vi
de. Breuiter tñ dici põt ꝙ aut
is qui donat:veniẽtib9 ab inte
ſtato aut extraneis. Et ſi veniẽ
tib9 ab inteſtato:tũc ſiue dona
tor haberet liberos tꝑe dona-
tionis ſiue nõ hẽret ⁊ poſt do-
nationẽ ꝓcrearet tũc reuocat
dõatio vſq; ad debitũ ſubſidiũ
per.l.ſi tot9 ⁊.l.ſi liq̃t.C.de ioffi.
dona. Si ṽo dedit extraneo in
totũ reuocat.ꝑ.ꝺ.l.ſi vnq̃. An
aũt iuramẽtũ de nõ reuocãdo
etiã ꝑ ſuſceptionẽ noue ꝓlis ꝑ-
ſtitũ ĩpediat reuocationẽ dic ꝙ
nõ:qꝛ nõ reuocat fauore donã
tis ſed fauore ꝓlis inde ſecute.
Et r'a eſt in iure in.c.cũ cõtin-
gat.de iureiurã.ibi dũ dixit cũ
in alteri9 ꝑiudiciũ qꝺ iuramen
tuz nõ validat ꝯtract9 in ꝑiudi
ciũ tertij. ¶ Nota etiã ꝙ dona
tio reuocat ĩ caſib9 de q̃b9 ĩ.ꝺ.
l.fi.C.eo.hoc verũ niſi eẽt facta
remuneratiõis grã ꝑ.l.ſi tꝑe.§.
fi.ff.de do.qꝛ tũc dr̃ poti9 cõpẽ-
ſatio mercedis q̃ donatio. An
aũt in caſib9 ĩ q̃b9 reuocant do
natiões donatari9 teneat reſti
tuere fruct9 ꝑceptos dic ꝙ nõ
ꝑ.l.gñalr.§.q̃s alienũ.ff.de ĩdei
cõ.liber.⁊ ibi glo.ſuꝑ ṽbo ex ali
qua. An aũt iuramẽtũ adeo va
lidet donatiões ⁊ ceteros cõtra
ctus ꝙ nõ liceat ab eis recede-
re ſatis.ſ.dictũ eſt in tit.de do-
na. Et vltra ea potes notare ſe
ptẽ caſ9 ĩ q̃b9 nõ obſtãte iura-
mẽto licitũ ẽ reſilire a ꝯtractu.
Prim9 ſi pactũ ex aduerſo non
ſeruet.C.de nõ nu.pecu.l.fi. Se
cũdus ſi iudex ꝑceperat recedi
a cõtractu.l.mulier.ff.de leg.cõ
miſſo. Tertius ſi iuramentũ ſit
ꝯ bonos mores.ff.de reg.iu.nõ

videt͛ de iuran.c.quintauallis.
Quart9 ſi cōditio tacita vel ex-
preſſa nō impleat͛.ff.de iure do.
l.ſtipulationē.Quint9 ſi nō de-
ſignat eſt q̄litas pſone cui ⁊ ſub
qua donat͛ ⁊ ꝓmittit͛.ff.de ſolu.
l.qđ ſi forte.Sextus ſi rei quali
tas pariter mutet͛.ff.de condit.
ob cau.l.qđ ſi ſeruus.Septim9
in ꝓmiſſiōe facti alieni que nō
obligat preciſe iurantē de ſpō.
c.ex lr̄is.¶Notandū tn̄ ꝙ do-
natio ſimplex facta extraneo q̄
nō impedit͛ pſuſceptionē none
ꝓlis ex immēſitate beneficiȷ̄ eſt
irreuocabilis ꝑ.l.ſi pr̄.§.ſi q̄s.
ff.eo.Sed ꝓpter amicitiā factā
pōt q̄n̄q꜒ reuocari glo.ſup v͛bo
liberalitatis in.l.ij.ff.de p̄ca.Ad
uertēdū etiā ꝙ donatari9 cōſē-
tiens alienationi rei donate ꝑ
donatorē facte rem donare vi-
detur per cām q̄ reputat͛ ſingu-
laris in.l.ſi vero nō remunerā-
di.§.idē papinianus.ff.māda.
Donationes vero q̄ ſub modo
vel cōditiōe fiūt reuocant͛ mo-
dis q̄b9 ſupra in rubrica de do
na:q̄ ſub modo reuocantur ad
beneplacitū.l.cū hic ſtatus.§.
ait ratio.ff.de dona.inter vi.et
vxorē cū ibi plene notatis.Do
nationes vero q̄ fiunt in aſſo-
ciantibus ſine affrayramentis
qualiter ⁊ q̄n̄ reuocētur.vide i-
fra titu.de ſocietate pariter fa-
cte inter vi.⁊ vxo.et etiā mortis
cauſa donationes:vt.s̄.in ſuis
congruis titulis dictum fuit.

¶Sequit͛ rub.de ēptio ⁊ vēdi.

Licet donatio
nobilior ⁊ honora-
tior contract9 ſit q̄꜒
emptiōis ⁊ vēditio
nis:emptio tn̄ ⁊ venditio inter
hūanos cōior ē.Pro cui9 expe
ditiōe vidēdū eſt p̄io q̄ res vē-
di ꝓhibent͛.Scđo q̄ ꝑmiſſas vē
dere pn̄t.Tertio q̄bus.Quarto
qualr̄ ⁊ ſub q̄b9 pactis.Quito
qualr̄ ꝑficitur venditio.Sexto
q̄liter retractetur.Septimo ad
quē ꝑtineat periculū rei empte
et vēdite.Octauo qualiter ⁊ q̄-
bus caſib9 ſuccurrat͛ emptori
re empta.¶Ad primum igitur
cū queritur q̄ res vēdi prohibē
tur reſpondere poſſumus ꝙ lo
ca ſacra vel religioſa.Itē publi
ca velutí forū baſilica.inſti.eo.
§.fi.⁊ liber hō.l.⁊ liber hō.ff.de
cōtrahē emp.Itē ⁊ venenū ma
luȝ.l.qđ ſepe.§.veneni.ff.eo.qđ
qualiter intelligat͛ dixi.s̄.l.cor.
de ſicca.ſup v͛bo veneno.Item
frumētū qđ ꝑ exercitu p̄ncipis
p̄paratū eſt:vt in.l.fi.C.q̄ ven-
di nō pn̄t q̄nimmo q̄ vēdere p̄-
ſumunt grauiſſime puniunt͛ de
quo.s̄.dixi in rubrica gn̄ali de
extrauagātibus penis:vel pur
pure fuſcāde tingēde.Pariter
etiā vendi ꝓhibet͛ frumētū ad
vſum reipublice cōparatū:⁊ cō
tra faciētes pariter puniuntur
l.qr.C.q̄ res vēdi nō po.Itē pa-
riter liq̄res ꝓhibētur vēdi bar-

baris.l.j.C.q̄ res exportari.Et
pariter ꝓhibent͛ arma:et pari-
ter materia ex q̄ fieri pn̄t.l.fina.
eo.ti.Qui vero vēdit vel portat
ſi honeſte pſone ſint bona eius
cōfiſcantur hūiles vero capite
puniūtur ꝑ.d.l.fi.in fi.Itē ꝓhi
bētur vēdi ſpadones ſeu eunu
chi violēter ſub imperio roma-
no cōtra diſpoſitionē iuris fa-
cti.l.fi.de eunuchis.Itē ꝓhibē-
tur vēdi liberi a parēte ꝑpetuo
et in ꝑpetua ſeruitute redigi.l.j.
C.de patri.qui fi.diſtra.Sed in
ſeruitutē tp̄alē pōt vēdi per pa
trē ꝓpter neceſſitatē famis.l.fi.
C.de patri.q̄ fi.diſtr.Et hoc do
nec redēptus aut ali9 ſuus in
locū eius ſubrogat9 fuerit.d.l.
fi.Itē ꝓhibetur vēdi hereditas
viuētis.l.j.ff.de hereditate vel
actione vendi.⁊ hec ſufficiāt qr
alias ꝓhibitiones rerū quilibȝ
curioſus ex iuriū diſcurſu colli
gere pōt.¶Secūdo loco queſi
tuȝ fuit qui res ꝑmiſſas vende
re pn̄t ⁊ quideȝ illi q̄ alias pn̄t
obligari:vt in cōgruis titulis.
Qui aūt pn̄t obligari habet͛.C.
et.ff.de pactis.Nō igitur tenet
emptio ⁊ vēditio inter patrē et
filiū niſi in caſtrēſi vl̄ quaſi ca-
ſtrēſi peculio:vt.ff.e.⁊.l.j.nec in
ter tutorē ⁊ pupillū ⁊ curatoreȝ
vt.ff.e.leg.fi.in emptiōe.§.vlti-
mo.Si vn9 tutor emat a pupil-
lo alterius cū tutoris auctorita
te īteruenīēte vl̄ niſi emat a pu
pillo ſeu a tutore ipſi palā:⁊ bo

na fide p̄ſtando auctoritatem
ſuā ī re ſua:vt.ff.de auto.tuto.
l.v.§.pupillus ⁊ de adminiſtra.
tuto.nō exiſtimo:⁊.ff.eo.l.fiſtu
las.§.j.⁊.l.cū ſpecie.C.eo.⁊ hoc
eſt gn̄ale in oībus pſonis admi
niſtrātib9 ex officio publico vl̄
priuato vt dictū eſt vt nō liceat
eis emere rem eius cuius ſuſti-
net adminiſtrationē alioquin
nō tantū rem amittūt ſed etiaȝ
in quadruplū cōueniuntur qđ
forte applicatur fiſco niſi ſpe-
cialiter quibuſdā conceſſuȝ ſit
a lege vt ſi paterna bona alteri
vendātur:vt.ff.eo.l.nō licetur:
⁊.l.q̄ officiȷ̄ ⁊ de iure fiſci.l.offer
tur.§.qđ a p̄ſide.Quib9 aūt vē
di poſſit r̄ndet͛ ꝙ oīb9 niſi q̄b9
ꝓhibitū ſit vti.s̄.diximus de bar
baris quib9 ꝓhibitū eſt liquo-
res vēdi ⁊ pariter arma ⁊ oē id
de q̄ arma pn̄t fieri:vt.C.q̄ res
vendi:⁊.C.q̄ res expor.Itē ꝓhi
bētur yconomi eccleſiarū agna
ti ⁊ cognati eoꝝ emere res q̄ di-
ſtrahūtur quātūcūq꜒ venales
ꝑ auctoritatē q̄buſcūq꜒ modis
C.de ſacroſan.eccle.⁊ ī corpore
vn̄ ſumit͛.Itē tutores curatores
et ſimiles.l.ſi emptione.§.fi.ff.
de cōtra emp.niſi palā et bona
fide emāt:vt ibi in glo.⁊.C.eo.
l.cū ipſe.¶Nūc vidēdū quali
ter ⁊ ſub q̄b9 pactis emptio ce-
lebret͛.Et q̄dē theorica vēdicio-
nuȝ ſatis elicit͛ ex titulis.ff.⁊.C.
de ꝯtrahē.ēpt.nā cōuētiōe ha-
bita d̄ vēdēdo certo p̄cio inter

partes cõuento vẽditio altero de duobꝰ modis celebrat̃. Aut ꝑ verba pñtis: aut ꝑ v̾ba futuri tꝑis. Per verba p̃ſentis: puta qr vẽditor dicit vẽdo. vt. l. j. ⁊ l. emptor. ff. de ac. emp. Alio modo cõcipit̃ ꝑ verba futuri tꝑis: vt qr vẽditor promittit vẽdere ⁊ tradere. de quo per doct. inſt. de empt. ⁊ vẽdi. poſt ꝑn. al̾s eſt §. in his. ⁊ l. ij. C. qñ lꝫ ab emp. recedere. Qñ vẽditio fit ꝑ v̾ba de pñti diſtinguẽdũ eſt: qr aut eſt fctã vera traditio: aut eſt q̃ſi facta: aut nullo mõ facta. ĩ prĩo caſu emptor nõ hꝫ actionẽ ad ꝑfectionẽ ꝯtractꝰ: qr ꝑfectꝰ eſt. l. emptorẽ. §. j. ff. de actione em. ⁊ l. empto. in prin. e. tit. cõpetũt tñ ei actiones euictiõis redhibitorie vl̾ in factũ ⁊ preſcriptio verbis: de quibꝰ ſubdicet̃ dum mõ emptor preciũ numerauerit. d. l. empto. ĩ ꝑn. et. d. l. iulianus. §. offerri. ff. de actio. emp. Scdo v̾o caſu qñ eſt q̃ſi tradita: puta qr vẽditor cõfitet̃ ſe ꝓcario tenere: qr tũc ciuilis poſſeſſio eſt trãſlata competit emptori ad naturalẽ cõſequendã actio. empti. vt vult gl. in. d. l. iulianꝰ. §. poſſeſſionẽ. Tertio v̾o caſu qñ nullo modo eſt tradita tũc ſi emptor nũerauerit ꝓciũ ⁊ fecerit qđ ex ſui parte dꝫ fieri: iuxta. §. offerri. tũc cõpetit emptori actio ex empto ad rẽ tradendã ſi rẽ habeat vẽditor aut ad intereſſe ſi nõ habeat. l. j. in prin. ⁊ ibi gl. mag. ff. de ac. emp. Qñ v̾o vẽditio nõ celebrat̃ per verba preſentis tꝑis ſed futuri tũc licitũ eſt ab emptiõe recedere. l. ij. C. qñ liceat ab emp. rece. §. in his. inſt. e. ti. cũ tñ diſcedit̃ hoc caſu diſtingue: qr aut ẽt cõſenſu cõi: ⁊ tũc ſine pena ꝑ alterius ꝯſenſum tñ: ⁊ tũc cũ pena qr ſi emptor diſcedat perdit qđ arrarũ noie datũ eſt. Si v̾o vẽditor diſcedit / qđ arrarũ noie accepit / tãtundẽ reſtituit. d. §. in his. in fi. inſti. eo. Si vero cõtractus fuiſſet ꝑfectus ꝑ cõſenſum lꝫ non res tradita nec preciũ ſolutũ fuerit: ſi tñ de precio partes cõuenerint: tũc nõ põt diſcedi niſi vtriuſq; interueniẽte cõſenſu. ar. ff. de reg. iur. l. nil tam naturale. Et hoc ẽt ꝓcedit qñ diſcedentes ſunt idonei ad diſcedendũ ſicuti fuerũt ad cõtrahendũ: et ideo pupillus vel heres emẽt. vel vẽdẽtis nõ põt ſine autoritate tutorũ a cõtractu recedere. l. ſi id qđ. §. idẽ. ff. de reſcin. vẽd. Alijs modis recedit̃ a cõtractu q̇ poterũt videri in ſumma qui reſolui pñt in hos caſus. ſ. qñ per aliũ cõtractũ inde ſequentẽ cõtractus vẽditio in aliũ trãſit cõtractũ vel idẽmet cõtractus reuocat̃ voluntate partiũ. ¶ Nũc ſupereſt videre de duobꝰ pactis ſpecialibus huic materie deſeruiẽtibus. ſ. de pacto legꝭ cõmiſſorie et adiectionis in diẽ. Et quidẽ

pactũ legis cõmiſſorie fit cum ita cõuenit vẽditor cũ emptore vt ſi nõ fuerit ſolutũ totũ ꝓciũ vel ps reſtãs ſoluẽda tali die vl̾ tꝑe ſit res inempta. l. j. ⁊ l. q̇ ea. lege. C. eo. qua die vel tꝑe ſi nõ fuerit facta ſolutio cõpetit rei vendicatio vẽditori. ꝑ. l. cõmiſſorie. C. eo. ff. de rei ven. ſi quis. et. ff. de leg. con. l. fi. ſecus ſi ita dictũ ſit. ſ. pecunia in totũ vel in parte tali die ſoluta non fuerit tũc res vẽdita ad venditorẽ reuertat̃ tũc: qr vẽditio eo caſu eſſet pura lꝫ reſolubilis ſub cõditiõe. ꝑ. l. j. ff. de lege cõmi. nõ daret̃ rei vendi. qr dñium eſſet tranſlatũ lꝫ retractabil̾r ꝑ ea q̄ legũ. ⁊ not. in. l. ij. ff. de diẽ adie. ſed cõpetet ꝑſonalis. ſ. preſcriptis v̾bis: vel ex vẽdito niſi vẽditor tradẽdo rẽ vẽditã penis ſe retinuiſſe precaria poſſeſſione. Qr non reuocato precario ſemꝑ preſumit̃ fuiſſe vẽdentis. l. j. ff. de precar. Et tunc cõpetet rei vẽdi. vt in dictis iuribꝰ: tenebiturq; etiam emptor ad fructus habitos ac hꝫ facl̾tatũ ſupadijci ꝑceptos ob deteriorationẽ rei ſi totũ preciũ debeat̃. l. ſi fundus. j. rñ. ff. đ lege cõmiſſo. Sed ſi pars precij tantũ debeãt eſt in electione venditoꝝ repetere fructꝰ ⁊ reſtituere partẽ precij quã receperat vl̾ ſi magis retineat preciũ et dimittat fructꝰ. d. l. ſi fundus. §. ſi qđ ait niſi cõtrariũ inter partes expꝛeſſe actũ ſit. ff. de cõtrahen. emp. l. ſed celſus. §. ſi fundus. Nunc de pacto adiectionis in diẽ videamus. Et quidẽ pactũ adiectionis in diẽ parũ differt a pacto cõmiſſorio: q̄ differẽtie colligi poterunt ex ſubdicendis. In quo pacto due ſunt ꝑncipales forme paciſcẽdi: qr aut hoc agitur ꝙ vẽditio ꝑfecta reſoluat̃: aut ꝙ imꝑfecta ꝑficiat̃. Exemplũ prime: celebrata vẽditione ⁊ ꝯuento de ꝓcio inter emptorẽ et venditorẽ adijcit pactũ ꝙ caſu quo intra mẽſem vel quindecim dies. alius meliorẽ cõditionẽ vẽditori attulerit diſcedatur ab emptione: tũc vẽdititio pura eſt: ſꝫ reſoluit̃ ſub ꝯditõe. l. ij. j. rñ. ff. de in diẽ adiec. Exemplũ ſcdi: puta qr habito tractatu de vendẽdo ⁊ emẽdo partes cõueniũt de ꝓcio ⁊ ſub illo precio vẽditio fit niſi itra mẽſeꝫ vl̾ xv. dies aliꝰ meliorẽ cõditionẽ afferret. Nã tũc ſi meliꝰ cõditio nõ afferat̃ vẽditio q̄ ꝯditionalis exiſtebat trãſit in purã et perficit̃. d. l. ij. ij. rñ. Et eſt differẽtia inter dictos cõtractus: qr in primo emptor eſt effectꝰ dñs ſed retractabiliter: vt. l. j. §. ſed ⁊ marcellus. ff. de adiec. in diẽ. Et ideo interim vſucapit et lucratur fructus. d. l. ij. in fi. l. Itẽ qđ dictũ. ff. de in diẽ adiec. periculũ rei vendi. ſi interimat̃ res purificat̃ cõditio ⁊ emptio cenſet̃ pura: qr nõ põt rei interem-

ꝑte nec acceſſionū ſuaꝝ melioꝛ
cõditio afferri.l.vbi autẽ.§.j.e.
titu. In ſcđo vero caſu.ſ.qñ im
perfecta ꝑfici ſperatur tũc em-
ptoꝛ non vſucapit:nec fructus
facit ſuos nec periculũ ad eum
ꝑtinet.d.l.vbi aũt.in pꝛin.Sed
lȝ ipſe nõ vſucapiat ꝓderit: ta-
mẽ tp̄e quo fuerit apud empto
rẽ venditoꝛi ad vſucapionẽ ꝑfi
ciendã.l.põponius.ff.de acqui.
poſ. Qualiter aũt ⁊ quib9 caſi-
bus quis meliorẽ cõditionẽ fa-
cere videł / multi caſus colligi
poſſent in.d.l.vbi aũt.§.melioꝛ
cum ſeq.Sed oẽs caſus in iure
enumerati in quib9 melioꝛ con
ditio afferri videł:reſoluunł in
vnum.ſ.quãdo adijcił ad vtili-
tatem venditoꝛis quicquid ſit:
qualeve ſit: ⁊ quantũcunꝗ ſit.
l.quicq̃d.ff. de in diẽ adiect. qđ
intelligo dũ tñ talis ſit vtilitas
que oĩbus calculatis cõmodũ
ſit allatura vẽditoꝛi.l.ſi pꝛedio.
§.ſi fundus.ff. de pac. adiec. in
diẽ. Et eſt notãdũ ꝙ meliori cõ
ditiõe ſemel allata licitũ eſt vẽ-
ditoꝛi recedere et ꝯhere cũ offe
rẽte:ſȝ nõ ecõtra nõ lȝ emptoꝛi
melioꝛi cõditiõe allata ab em-
ptione recedere niſi hoc noĩa-
tim actũ eſſet ꝑ.l. qđ autẽ ſabi-
nus.e.tit. Qđ aũt.ſ.dictũ eſt ꝙ
reſoluta vẽditione fiat reſtitu-
tio fructuũ ſubaudiẽdũ eſt de-
tractis expenſis in re empta fa
ctis medio tp̄e per emptoꝛem.
Nã emptoꝛ vſꝗ ad illã ſummã
retinere poterit: qui ſi nõ ſuffi-
ciãt ꝯpetit ei actio ex empto.l.
imperatoꝛ.eo.ti.Eſt etiã notan
dũ ꝙ emptoꝛ per adiect. in diẽ
meliori ꝯuento eſt diſcẽtiẽdũ.⁊
ideo intimari ſibi dȝ adiectio.
l.neceſſe.e.ti.ff.etiã ad obuian-
dũ fraudulosis adiectionibus
quas vẽditoꝛ ꝓuocare poſſet.
de quibus in.l.ſi vẽditoꝛ.eo.ti.
Notandũ etiã ꝙ ſi plures ſint
vẽditoꝛes q̃ vno et eodẽ precio
⁊ vnã rẽ vẽdiderũt loco vnius
habenł.l.ꝙ ſi vno.in pꝛin.Sed
ſi ꝑ modũ pluriũ / põt cuilibet
adijci.l.quod inter.in fi.cũ.l.ſe.
eo.ti. Et qꝛ vidimus de pac.ap
pꝛobatis in emptionib9 ⁊ ven-
ditionib9 videndũ eſſet de pa-
ctis impꝛobatis:de quibus di-
cetur.ĩ.§. in quo tractabimus
q̃liter retractetł vẽditio, Qua-
liter aũt perficiał:videndum re-
ſtat pꝛo quo pꝛemittẽdũ eſt qđ
emptiones ⁊ venditiones pñt
quadrupliciter ꝯſiderari ſm ꝙ
quatuoꝛ poſſunt interuenire
ad eaꝝ perfectionẽ. Nã quedã
venditiones fiũt pure ⁊ ꝑfecte;
quedã ꝑfecte ſed nõ pure: que-
dã ꝟo pure ſed nõ ꝑfecte: que-
dã ꝟo nõ pure nec ꝑfecte fiũt.
Pꝛimo igitur põt celebꝛari em
ptio ⁊ vẽditio pure ⁊ ꝑfecte ſo-
lo cõſenſu conuentione habita
de pꝛecio.ff.de cõtrahen.empt.
l.i.§.vl.⁊.l.ij.§.j. qđ pꝛocedit in
vẽditionibus ſine ſcriptis:qꝛ ſi
ꝯuentũ eſſet ꝙ fierẽt in ſcriptis

nõ eſſet pura cũ haberet impli
citã conditionẽ:ſcȝ pꝛo penite-
re poſſent.inſt.eo.§.j.l.contra-
ctus. C.de fide inſtru. pꝛo quo
vide gloſ.nota.in.l. neceſſario.
in pꝛin.ff. de pericu. ⁊ cõmo.rei
vendi. Quedã vero vt dictũ eſt
fiunt perfecte ſed nõ pure pꝛo-
pter cõditionẽ reſolubilẽ. et de
iſtis dictũ eſt.ſ.in pacto adiec.
in diẽ.⁊ de.l.cõmiſſoꝛia: ⁊ fiunt
per verba pꝛeſentis tẽpoꝛis:ſci
licet per vẽdo ⁊c. Tertio modo
quedã fiunt pure ſed nõ perfe-
cte: puta qꝛ pꝛeciũ fuit ſimula-
tum vel imaginatũ: vel qꝛ in al
terius arbitriũ cõmittitur. de
quo inſtitu.eo.§. itẽ pꝛeciũ.⁊.l.
empti.C.eo.⁊.l.in emẽtis.eo.ti.
C.vel qꝛ vẽditoꝛ poſt decẽ dies
vel intra ſperabat habere pꝛe-
ciũ: qꝛ nõ cenſeł tũc habuiſſe fi
dẽ per glo.in.l.in ciuile.ff.de rei
ven. Quarto modo quedã fiũt
neꝗ pure neꝗ perfecte.de qua
inſti.eo.§.emptio: puta qꝛ ven
ditoꝛ dicit ſi ſibi placuerit ĩfra
tale tempus erit ibi emptus au
reis tot ⁊c.et de ꝑfectione hui9
queſiti vide glo.pꝛimã.inſti.de
emptio. Nũc ad pꝛimũ mẽbꝛũ
redeamus et videamus quali-
ter in pꝛimo mẽbꝛo totaliter di
catur perfecta:⁊ tũc diſtinguił
vno modo inquantũ hȝ reſpe-
ctũ ad ꝑfectionẽ cõtractus ſeu
obligationis: ⁊ tũc ꝑ cõſenſum
⁊ fidẽ ſeu ꝯuentionẽ de pꝛecio:
vt.ſ.dictũ eſt:qꝛ tunc illico na-
ſcitur obligatio ⁊ actio empto-
ri ad rẽ ex empto. ⁊ vẽditoꝛi ad
pꝛeciũ ex vẽdito. §. ſed noſtra.
inſt.e. Alio modo accipere poſ
ſumus perfectionẽ contractus
abſoꝛbentẽ actionẽ: puta qꝛ vẽ
ditoꝛ tradidit rẽ et emptoꝛ pꝛe-
ciũ. de qua ꝑfectione loquitur
tex.in.l.iulianus. §.offerri.ff.de
acti.emp. ⁊ ideo ſi de illa perfe-
ctione loquamur:nõ dꝛ eſſe ꝑfe
ctus cõtractus emptionis ⁊ vẽ
ditionis:niſi interueniant tria
ſcȝ cõſenſus:cõuentio: ⁊ tradi-
tio ſeu numeratio ꝑ iura pꝛeal-
leg.facit.l.cũ res.⁊ ibi glo.C.de
pꝛob. Quinimmo ſi vẽditoꝛ tra
deret rem quã alius poſſideret
cauſa rei ſeruãde nõ diceretł im
pleuiſſe ex ſui parte.l. ſi in em-
ptiõe.§.j.ff.de ac.emp. qꝛ re nõ
tradita agit emptoꝛ ad rẽ cõſe-
quendã quã incitał tradere vẽ
ditoꝛ ſi illã habeat:aut ad iter-
eſſe ſi illã deſierit habere ſm cõ
munẽ ſententiã gl. ⁊ doc.in.l.in
pꝛin.ff.de act.em. Et ſi ꝓ quali-
tate vẽditoꝛis res non tradał:
puta quia dolo deſijt poſſidere
trãſpoꝛtãdo ⁊ occultãdo intm̃
ꝙ executio in ea fieri nõ poteſt
tũc arbitrio iudicis cõdemna-
tur ad itereſſe emptoꝛis. Et ita
intellige.l.ſi traditio. C.de act.
emp. ⁊ ita cõcoꝛ.opi.gl. ⁊ pꝛoui-
detur emptoꝛi aduerſus verſu-
tias ⁊ pꝛocacias vẽditoꝛis. Sȝ
q̃s tenetł pꝛius adimplere.ſ.vẽ-
ditoꝛ tradere rẽ vł emptoꝛ pꝛe-

cium: dic ꝙ emptoꝛ preciũ glo.
in.c.intantũ de ſymonia: ⁊ pre
ben.c.cũ q̄ ⁊.c.ſe.li. Sed pone
ꝙ emptoꝛ nõ vult recipere reʒ.
Nunq̄d ad dãna ⁊ intereſſe vẽ
ditoꝛis tenebit̃ dic ꝙ ſic per.l.
vẽditoꝛ.§.j.ff.de acti.emp. Erit
ergo vẽditio triplex ſcʒ ꝑfecta
ꝑfectioꝛ ⁊ perfectiſſima. Pꝛimo
perfecta.ſ.per cõſenſuʒ mutuũ
rei vendẽde ⁊ emẽde ⁊ cõuẽtio
neʒ precij.ꝑ iura.ſ.allega. Per
fectioꝛ cõcurrẽs duobus p̄miſ-
ſis ⁊ conſtituto p̄cario puta qꝛ
vẽditoꝛ interim cõſtituit ſe pre
cario noĩe tenere per gl.in.l.ab
emptione.ff.de pac. Et nota ꝙ
vẽditoꝛ q̄ retinet p̄cariũ ſuꝑ rẽ
vẽditã donec ſatiſfacto ſibi de
p̄cio: ſi emptoꝛ nolit ſoluere qꝛ
dicit eminere euictionẽ poterit
reuocato p̄cario recuperare tã
q̃ ſuã inãta.l.ea.q.ff.de peri. et
cõmo.rei vẽdi.⁊ poterit vende
re alteri.l.q̄ ea.l.⁊ ibi glo.⁊ doc.
C.de pac.inter emp.⁊ ven. Sed
pone ꝙ vẽditoꝛ nõ tradit ſʒ cõ-
fitetur ſe p̄cario tenere deinde
alteri vẽdit ⁊ tradit q̄s empto-
rum erit potioꝛ dic ꝙ pꝛimꝰ in
vim precarij ꝑ lec.⁊ no.in.l.cer
te.§.j.ff.p̄ca. Perfectiſſima dr̃
cõcurrẽtibꝰ duobꝰ pꝛimis ⁊ in
de ſecuta vͦa traditione.d.§.of
ferri.⁊ l.ij.C.de peri.rei.ven.qꝛ ꝑ
rei traditionẽ liberat̃ integrali
ter venditoꝛ ab actione exẽpto
ꝑ dicta iura. In ſcd̃o vͦo mẽbꝛo
tunc erit ꝑfectiſſima venditio:

qñ cõditio erit purificata puta
qꝛ emptoꝛ preciũ totũ vł partẽ
reſtantẽ ſoluit: ⁊ ſic purificata
eſt cõditio legis cõmiſſoꝛie: vel
alius melioꝛẽ cõditionẽ nõ at-
tulit ⁊ ſic purificata eſt cõditio
adiectiõis. Et eſt ꝑfectioꝛ vẽdi
tio ꝑ purificationẽ ⁊ competit
actio ex empto emptoꝛi ad rẽ ⁊
ex venditione vẽditoꝛi ad pre-
cium exceptis duobus caſibꝰ.
Pꝛimo vcʒ ſi ſciencia rei aliene
empte ſuperuenerit ẽptoꝛi an-
te ſolutionẽ. qñ tũc emptoꝛ nõ
tenetur ad preciũ tradẽdũ per
glo.notabi.in.§.nouiſſime iſti.
de ſuſpe.tuto. Secundo caſu ſi
in lumine cõtractꝰ emineat eui
ctio: ⁊ tũc etiã nõ tenet̃ emptoꝛ
ad p̄ciũ niſi vẽditoꝛ ſatiſdet cũ
fideiuſſoꝛibꝰ.l.ſi poſt ꝑfectã.C.
de eui. qd̃ ſi hincide detur ⁊ tra
datur erit ꝑfectiſſima. Tertio
vero caſu nunq̃ ꝑficit̃ per ea q̄
tradũtur in.l.empti.C.plus va
lere qd̃ agitur.j.§.ꝓxi. qñ tra-
ctabimus qualiter retractat̃ vẽ
ditio. Quarto ⁊ finali caſu qñ
nec pure nec ꝑfecte tunc ſpectã
dus eſt euentꝰ ĩplemẽti pacto-
rum appoſitoꝛũ in cõtractu ꝑ
ea q̄ legũtur ⁊ no.i.l. ab emptio
ne.§.fi.ff.de pac. Unũ tñ in no
ta ꝙ ſi nõ ſit appoſitũ certũ tẽ-
pus tũc a iure limitatur qꝛ dan
tur.lx.dies vt vult gloſ.mag. in
c.illo vos de pignoꝛi. facit opti
me.l.qd̃ ſi nolit.§.q̄ mãcipia.ff.
de edil̃.edic. ¶ Nũc qualiter re

tractetur emptio ⁊ vẽditio vidẽ
duʒ eſt ꝙ lʒ vnico verbo nõ poſ
ſumus expedire ⁊ dicere ꝙ defi
cientibꝰ his q̄ ad eiꝰ ꝑfectionẽ
requirũtur de quibꝰ.ſ.ꝓxime
viſum eſt. Sed qꝛ nimis gñale
eſt expedit vt aliquos particu-
lares ⁊ ſpecificos modos ſub-
notemꝰ quos ſub duabꝰ ſpecie
bus reciſiõis cõpꝛehẽdere poſ-
ſumus. Nã aut vẽditio fuit ab
initio nulla vel ex poſt facto an
nullanda in pꝛimo caſu ſubdi-
ſtinguendũ eſt. Quia aut fuit
nulla pꝛopter defectum foꝛma
liũ ⁊ ſubſtãtialiũ extrinſecoꝛuʒ
cõtractꝰ de quo.ſ.viſum eſt in
his q̄ requirũtur ad perfectio-
nem cõtractꝰ puta quia deficit
merx aut preciũ: et hoc caſu qꝛ
vicia ſunt apparẽtia eſt eo ipſo
iure nulla ꝑ ea q̄.ſ.viſa ſunt ⁊ q̄
habent̃ in.§.p̄ciũ inſti.eo.⁊.C.
eo.l.fi. Secũdo vero caſu qñ de
ficiunt ſubſtantialia intrinſeca
puta verus cõſenſus qꝛ per me
tum adhibitũ ꝓceſſit venditio
tũc reſcindit̃ per actionẽ quod
me.cauſa.toto tit.ff.⁊.C.quod
me.cã.et.l.ſi voluntate.C.de re-
ſcin.ven.vel ſi dolꝰ dederit cãm
cõtractui qꝛ tunc ĩpꝛopꝛie dicit̃
reſcindi cũ nõ tenuerit contra-
ctus.ff.de dolo.l.elegãter. Sed
qꝛ vitiũ cõtractus nõ eſt appa-
rens ex tenoꝛe ꝯtractꝰ id̃ opus
eſt vt intentet̃ actio qd̃ me.cã ⁊
dolo aut edilitijs actiõibꝰ aga
tur ad reciſionẽ. Reſcindit̃ etiã

venditio ex alijs q̃ ſubſtãtiali-
bus defectibꝰ puta qꝛ deceptio
interuenit vltra dimidiuʒ iuſti
precij: quo caſu emptoꝛ habet
ſupplere iuſtũ p̄ciũ aut deſiſte-
re a vẽditiõe.l.ij.⁊.d.l.ſi volun-
tate.C.d̃ reſcin.vẽdi. Quod pro
cedit re nõ interempta: q̄ſi iter
empta eſſet ſine dolo vel culpa
emptoꝛis nõ teneret̃ ẽptoꝛ niſi
ad p̄ciũ cõuẽtũ qꝛ ſatis eſſet ꝙ
ĩ eo emptoꝛi ſuccurreret̃ ar.l.ſi
res.§.ſi mulier.ff.de iure doti.
Et hic ꝓcedũt etiã datiõe inſo
luti in qua deceptꝰ eſt vltra di-
midiã.ſ.ꝙ dʒ ſuppleri p̄ciũ iu-
ſtũ vel reſcindi datio inſolutuʒ
qꝛ talis datio inſolutũ vim ha-
bet vẽditiõis.C.de euic.ſi p̄diũ
in fi.ergo locũ hʒ remediũ.l.ij.
C.de reſci.vendi. Qd̃ aũt dictũ
vẽditionẽ factã minoꝛi q̃ dimi
dia iuſti.p̄cij reſcĩdi.fallit in vẽ
ditiõe facta ad haſtã ſeu incan
tum ſeruatis ſolẽnitatibꝰ debi
tis ꝑ lec.⁊ no.in.l.j.C.de p̄dijs
curiali. Itẽ reſcindit̃ vẽditio ꝑ
actiões edilitias q̄ ſunt p̄toꝛie
ff.⁊.C.d̃ edi.acti.vł etiã ꝑ actio
nes ciuiles ex empto. vt qꝛ res
aĩata vendita laboꝛabat vitijs
intrĩſecis puta qꝛ ſi ſeruus erat
fugitiuꝰ vel erro.ſiue erratiuꝰ.
C.de actio.empti.⁊ vendi.l.em
ptoꝛ.vel qꝛ equꝰ vł aliud aĩal la
boꝛabat aliq̄ moꝛbo intrinſeco
et lateẽti.de acti.emp.l.ex emp.
§.aĩaliũ q̄ʒ. Nã ꝑ has ciuiles
actiões agit emptoꝛ ad ĩtereſſe

cõtra vẽditorẽ.l.j.in pn.ꝛ.l.q̃ro
ff.de acti.emp.Nã cũ ſit cõtra
ctus bone fidei emptio ꝛ vendi
tio oĩa in eis veniũt q̃ cõtra bo
nam fidẽ fiũt per venditorẽ in
ꝓbato more verſantẽ:vt.d.l.j.
cõpetit etiã redhibitoria ex co
ꝯtractu.l.ex emp.§.redhibitio
nem.ff.de actio.emp.§.ſi.quis
virginẽ.Aduertendũ tñ eſt ꝙ ſi
vẽditor in:tacẽdo vel exprimen
do doloſe vltra ꝓbatũ morẽ vẽ
dẽdo fuerit verſat⁹ cõſiderãdũ
eſt ex perſona emptoris an ſi ta
cita fuiſſent expreſſa:vel expreſ
ſa fuiſſent tacita fuiſſet emptu
rus vel nõ.Nã ſi fuiſſet emptu
rus nõ ſit reſolutio cõtract⁹ ſꝫ
tenetur ad intereſſe cum quo li
beraret̃ per ea q̃ notãtur in.d.
l.j.de actio.empt.ꝛ quaſi per to
tũ titu.Si aũt al̃s nõ liberatur
ſoluẽdo intereſſe:ſed in totũ re
ſcinditur venditio.l.bonem.§.
aliqñ.ff.de edi.edic.ꝛ in.l.ſi is q̃.
§.j.ff.de excep.rei ind.Et ꝑ hoc
habes differẽtiã inter actioneꝫ
redhibitoriã q̃to minoris ciui
lem ꝛ pretoriã quã aſſignat glo
ſa in.l.iulian⁹ in pnci.ſup ver
bo emptur⁹.ff.de actio.emp.et
vẽdi.ꝛ hec erit reſolutio differẽ
tie q̃ð actio redhibitoria ciui
lis nõ haberet reſpectũ niſi ad
metũ rigoreꝫ iuris:ſed ſi aliq̃d
contra bonã fidẽ ꝛ vltra ꝓbatũ
morẽ factũ fuerit ꝑ venditoreꝫ
tũc talis dolus dãs cãm reſcin
dit in totũ per ea q̃ habẽtur in.

d.l.elegãter.ff.de dolo.in pnci.
et in.d.l.j.de acti.ꝛ vendi.ꝛ em
ptio.Sed redhibitoria ꝓ͠coria
q̃ habet equitatẽ annexã tẽpe
rat iuris ciuilis rigorẽ interme
dians inter iura emptoris ꝛ vẽ
ditoris pmiſſam habẽs diſtin
ctionẽ ſi alias erat emptur⁹ oĩ
bus expreſſis q̃ tacita ſunt rata
manẽte vẽditione eius indẽni
tati ſuccurratur vt q̃to minus
emiſſet ſi vicia aut onera ſciuiſ
ſet tm̃ ei reſtituat̃ per.d.l.ſi is q̃.
et.d.l.bonẽ.§.aliqñ.Et hoc ſa
tis rationi ꝛ magis equitati cõ
uenit.¶Et nota ꝙ vendẽs pre
diũ ſeu rem preſumitur liberaꝫ
vendere per.l.venditionẽ.ff.de
acti.emp.q̃ ſi ſeruilis cõperiat̃:
cõpetit emptori actio q̃to mi
noris.Pariter reſcindit̃ qñ mi
nor cõtraxit ꝛ in tali contractu
fuit deceptus.C.ſi aduer.ven.ꝑ
totuꝫ.Itẽ ratione ſolennitatis
omiſſe in eccleſiaſticis predijs
vt autẽti.hoc ius porrectũ.C.ð
ſacroſan.eccle.Itẽ etiã in omiſ
ſa ſolẽnitate in predijs minorũ
vel rebus eoꝝ.vt.C.de admi.tu
to.l.lex q̃ tutores.Pariterqꝫ in
pdijs debitoris reipublice ſi nõ
vendat̃ iuſto pcio:vt.C.ð reſci.
vẽdi.l.ſi quos.Item rõne pacti
nõ ſeruati reſcindit̃ ſi aliq̃s nõ
erat cõtractur⁹ al̃s niſi ſuata
ſibi cõditiõe.Et tũc agit actiõe
ex vẽditiõe vel cõditiõe ob cãꝫ.
Aut ſi erat alias cõtract⁹ agit̃
ad intereſſe.vt.C.eoð.l.ea.ꝛ de

pac.inter ẽpt.l.cũ te.Itẽ reſcin
ditur rõne officij publici:vt ec
ce comites palatij vel iudices
cũ priuatis ſibi ſubiectis cõtra
here.nõ debent nec emere.ſ.an
rum veſtes vel argẽtũ vt.C.eo.
l.vlti.ꝛ de ꝯtractib⁹ iudi.l.vni
ca.Sũt alie cauſe reſcidẽde vẽ
ditiõis ex pacto cõtrahẽtiũ vti
legis cõmiſſorie ꝛ in adiectiõe
in die:de quib⁹.ſ.dictũ eſt.Ui
dendũ reſtat ad quẽ periculuꝫ
rei empte vł vẽdite ꝑtineat.Et
lꝫ ſatis diffuſe tam text⁹ q̃ glo.
q̃ etiã doctores tractauerunt:
breuis tñ ſm mẽtẽ iuriũ doctri
na dari põt.Nã aut de ꝑiculo
cõuentũ eſt ad quẽ ꝑtinere de
beat.Et ad illũ ꝑtinebit q̃ in ſe
ꝑiculũ rei empte aſſumpſit.l.ſi
in vẽditiõe ĩ pn.ff.de ꝑiculo et
cõmo.rei.vẽ.ꝛ.l.ſi mãcipia.ff.ð
iur̃ dotiũ.Aut nihil cõuẽtũ eſt
ꝛ tũc ſtatur diſpoſitiõi iuris cõ
munis quo caſu ſiẽda ſunt tria
mẽbra.Nã aut vẽditio eſt con
ditionalis aut pura ſi cõditio
nalis periculũ ꝑtinet ad vendi
torẽ pendẽte cõditiõe ꝑ.l.neceſ
ſario.§.ꝙ ſi pẽdẽte.ff.de ꝑicu.ꝛ
cõmo.rei vẽ.Si ṽo ſit pura aut
purificata ꝑ euentũ cõditiõis
tũc diſtiguendũ eſt.Qr aut res
vẽdita vere tradita eſt:aut nul
lo modo tradita.Aut eſt nõ ṽe
ſꝫ q̃ſi tradita prĩo caſu ſubdiſti
guendũ eſt qr aut res eſt ſine vi
cio ꝛ tũc ſine dubio liberat̃ vẽ
ditor ꝑ rei nõ vicioſe traditio

nẽ ꝛ iſte caſ⁹ eſt clar⁹ ĩ iure ꝑ.l.
j.ĩ pn.C.de ꝑi.ꝛ ꝯmo.rei.vẽ.aut
res q̃ tradita eſt erat vicioſa pu
ta aĩal morboſũ ꝛ tũc aut viciũ
erat latẽs aut patẽs:ſi patens
nõ tenet̃.ſ.dictũ eſt ĩ.§.nũc q̃li
ter retracret̃.Si aũt erat latẽs
etiã ibi viſuꝫ eſt.Et breuiter re
ſolue ꝙ ſi viciuꝫ antecedit ꝛ eſt
latẽs tenet̃ vẽditor ꝑ.l.mortis.
C.ꝑiculo ꝛ cõmo.Si ṽo viciuꝫ
erat patẽs tunc ad vẽditorẽ nõ
ꝑtinet regularit̃r ꝑ ea q̃ legunt̃
et notant̃ ĩ.l.ea q̃.§.q̃dã.ff.ð cõ
trahẽda emptiõe.Sed ſi vicia
patebant̃ ad ẽptorẽ ꝑtinet ꝑi
culũ vt ĩ dictis iurib⁹.Et hoc ĩ
aĩalib⁹ ꝛ rebus ſe mouẽtib⁹ vẽ
ditis.Sed qñ res euicit̃ ab em
ptore tũc diſtiguẽdũ eſt qr aut
cã euictiõis pcedebat aut ſeq̃
batur ĩ primo caſu ad vẽditorẽ
ꝑiculũ ꝑtinebit ĩ ſcðo ad ẽpto
reꝫ ꝑ.d.l.j.§.j.ꝛ.l.dolũ.C.de pe
ricu.ꝛ cõmo.rei vendite.Scðo
ṽo caſu pncipali qñ nullo mo
do tradita eſt diſtinguẽdũ eſt:
qr aut ſtetit ꝑ venditorẽ ꝛ eius
culpa vł mora ſeu caliditate fa
ctũ ẽ q̃ min⁹ res traderet̃ ꝛ tũc
ꝑiculũ ꝑtinet ad vẽditoreꝫ.l.ſi
neqꝫ in pn.ff.ð ꝑicu.Aut ſtetit
per emptorẽ ꝛ tunc ad emptorẽ
ꝑtinet ꝑ.l.lectos in ſi.eo.ti.Aut
hinc inde interuenit culpa vel
mora ꝛ tũc ad eum pertinet pe
riculũ cuius culpa vł mora no
uiſſima traditio fctã nõ fuit.l.
cum inter.C.eo.ꝛ.l.ſi ꝑ empto

rem.l.ſi vēditor.ff. de act. emp. ⁊ melius in.l.illud.ff.de peric.et cōmo. Culpa vero vel mora hinc ⁊ inde ceſſantibꝰ periculū ꝑtinet ad emptorē: vt in dictis iuribus. Tertio vero caſu principali qñ vere nō fuit tradita: ſꝫ q̃ſi pura: qr ꝑ emptorē liquores guſtati grana menſurata metalla pōderata aīalia ſignata ſunt ⁊ ſimilia: ⁊ tūc periculū pertinet ad guſtantē menſurantē vel ſignantē ⁊c. ꝑ.l.ꝙ ſi nec.§.fi.⁊.l.j.ff. de ꝑiculo.et.l.ij.C.e. Et hec procedūt in rebꝰ q̃ ſub premiſſis qualitatibꝰ vēdite ſunt: qr ſi ꝑ modū ſpeciei incerte vēderent̄: puta vinū qđ eſt in talibꝰ vaſis: oleū qđ eſt in talibꝰ amphoris: bladū qđ eſt in tali horreo ⁊c. Tūc diſtinguendū eſt an vēditor cōmendādi gr̃a aliqua adiecerit: puta qr dixerit vinū vel oleū bonū et mercabile aut aīalia ſua. Et tūc ſi aliq̇d preter naturā acciderit tenet̄ vēditor l.ſi vna.ff.de pericu. et cōmo. ꝙ ſi nihil dixerit: ſed ꝑ modū certe ſpeciei vēdidit periculū pertinet ad emptorē.ꝑ.d.l.j.§.j.C.eo.⁊.l.quod ſepe.§.in his.ff.eo. Et aduertendū eſt ꝙ duabꝰ rebus venditis alternatiue: puta vēdo tibi illā vel illā: periculum interemptionis ꝑtinet ad venditorē: ſecunde ad emptorē.l.ſi in emptione.§.ſi emptio.ff.de cōtrahē.emp. Ubi aūt dictū eſt ꝙ in ꝑfecta vēditione periculū pertinet ad emptorē fallit in caſu publicatiōis. ꝑ.l.ſi fundus.§.j.ff.locati.⁊ que dicta ſunt de periculo rei vēdite ſunt in commodo vt ad eū ꝑtinet cōmodū ad quē ꝑtinet periculū. ꝑ.l.iul.§.ſi fructibꝰ.ff.de act.emp. Cetera huic mēbro ꝑtinētia videri pñt in diſcurſu predictorū titulorum.

¶ Poſtremo vidēdū reſtat qualiter ⁊ in quibꝰ ſuccurrat̄ emptori re euicta. pro quo diſtinguendū eſt: qr vel de euictione preſtāda vel nō ꝑſtanda inter emētes ⁊ vendētes cautū eſt: aut nihil deinde vel pactū eſt. Primo caſu ſeruat̄ qđ actū eſt al's iuri cōmuni reſeruat̄ iura ſunt vulgata: ⁊.j.dicet̄ i aliis mēbris. Scđo vero caſu ſubdiſtinguendū eſt: qr vel pactū eſt de nō preſtāda aut de certo modo preſtāda. primo caſu re euicta nō agit emptor ad intereſſe qr ꝑ remiſſionē euictiōis intereſſe remiſiſſe videt̄ ꝑ.l. emptorē.§.prouide.ff.de actio.emp.⁊ ꝑ gl.in.l.nō dubitat̄. C.de euic. Attñ cōſequit̄ preciū ꝑ dicturā niſi ſpecialiter cautū eſſet venditorē in cām euictionis nulla actiōe teneri: qr tūc nō teneret̄ vēditor.ff.đ edil.edic. qr ſibi imputare hꝫ: cū ſcire poſſet remittēdo actiones ſuas nō habere ingreſſuꝫ ad eas. qđ limita niſi vēditor vendēdo rē ſciret alienā. Nā cū tūc dolus vēditoris ꝑpōderaret negligētie ſeu ſim-

plicitati emptoris remittētis: tūc teneret̄ venditor ad preciū remiſſione generali nō obſtante. pro quo facit.l. tenet̄.§.fi.ff. de act.emp. ⁊ ratio aſſignat̄ in d.§.fi. qr in ꝯtractu emptionis ⁊ vēditionis dolū ſemꝑ abeſſe oportet. Et pariter queadmodū dictū eſt ꝙ vēditor qui vendit ſciēter rem alienā tenet̄ ad ꝑciū generali renūciatiōe euictionis nō obſtāte pariter emptor ſciēter emēs rē alienā non agit de euictiōe niſi ſpecialiter de ea ſibi cautū ſit. C. de euict. l.ſi fundo. pro quo vide gloſ.in vſi.feu.ti.de prohibi. feud.alie. per fede.§.nos aūt.⁊ in.c.hoc ius.x.q.ij. Secūdo vero caſu.ſ. qñ conuentum eſt de certo modo preſtādo: qđ actū eſt: ſeruandum eſt.l.fine.C.de euic. Et in hoc mēbro nō eſt multū inſiſtendum: qr pactū eſt regulatū ſm voluntatem contrahentiū ſaluis his que.ſ.dicta ſunt: ſcꝫ ꝙ ſine dolo fiāt pacta. Nā ſi cum dolo fierent nō tenerēt: qr repugnarent nature cōtractus q̇ eſt bone fidei.in.§.actionū.inſtit. de act. Scđo vero caſu principali: ſcꝫ qñ nihil pactū vel dictum eſt de euic. diſtinguendū eſt: qr aut euincitur poſſeſſio rei vendite/aut proprietas: ſi poſſeſſio nō cōpetit actio emptori cōtra venditorē per gl.in.l. ratio poſſeſſiōis de act.emp. que declaratur.ſ.ꝙ nō tenetur de euictione eo ꝙ pro nō tradita res habet̄: vt vult text.in.d.l.ratio. Et ideo qr pro nō tradita habetur ꝯpetit emptori actio ex empto.ad rē conſequendā per.l.j.ff.de acti.emp. Sed per hoc nō negatur quin etiā cōpetat emptori actio ex ēpto ad intereſſe: vt vult gl.in.d.l.rō.i prin.qr adhuc vt ceſſet euictio venditor tenet̄ facere emptorē potiorem in lite poſſeſſione.ꝑ.l.emptorē.§.idē neratius.ff.de act.empti. Secūdo vero caſu quādo proprietas euincit̄: diſtinguēdum eſt: qr aut euincit̄ de facto aut de iure. ſi de facto/vēditor non tenet̄. per.l.ij.in prin. ⁊ ibi gloſ.ff.de heredi. vel actio vendi.fallit ſi vēditor promiſit ſtare emptori de euictione facti.ꝑ lec.et not.in.l.fi.ff.de act.empti.⁊ in.l.expulſos.C.e. Si vero nō de facto: ſed cauſa cognita euincat̄: diſtinguendū eſt: qr aut ſententia indebite fuit lata aut debite: ſi indebite/nō tenet̄ vēditor per ea que leg.⁊ not.in.l.ſi ꝑ imprudentiam.ff.de euic.⁊ in.c.fi. de empt.⁊ vendi. Si vero debite/diſtinguendū eſt: qr aut fuit vēdita res euicta cū vniuerſitate aut ſingulariter. ſi cū vniuerſitate/puta qr vēdita fuit tota hereditas in qua erat prediū euictū: ⁊ tūc niſi noīatim ꝓmiſſum eſſet de peculiari euictiōe regulariter nō tenet̄. per.l.j.C. de euic. Si vero ſingulariter fue-

rit vēdita res: ⁊ iterū ſubdiſtin
guēdum. Aut fuit euicta de fa-
cto: aut ꝑ imprudētiā iudicis: ⁊
nō tenet̄: vt. ſ. dictū eſt. ſi vero
debite per ſniam iuſte latā: tūc
aduertendū eſt circa hec: vꝫ ſi
debite denūciauerit ēptor eui-
ctionē iuxta theoricā. l. ſi rem
quā. §. fi. ff. ꝺ euict. ⁊ leg. aucto.
⁊. l. emptor. ⁊. l. empti. C. ꝺ euic.
per ea q̄ leg. ⁊ notā. in. l. vtiꝗ. ff.
de rei vēdi. ⁊ in. d. c. fi. ꝑ gl. ⁊ to-
tum tit. ff. ⁊. C. de euictionibus.
Quod limita in ſnia iudicis: qꝛ
in ſnia arbitri nō tenet̄: ꝑ. l. ſi di
ctū. §. ſi cōpromiſero. ff. de eui-
ctio. quod iterū limita ſm gloſ.
in. d. §. ſi cōpromiſero. niſi em-
ptor cōpromiſiſſet de volūtate
vēditoris: qꝛ tūc teneretur. Ex
his inferunt doctores ꝙ ſi em-
ptor cōpromitteret in vēditorē
nec competeret emptori actio
euictionis ratione ſciētie ⁊ vo-
lūtatis ipſius vēditoris. Sꝫ re-
ſtat quid de ſumptibꝰ factis. et
glo. in. l. j. C. eo. facit diſtinctio-
nem: qꝛ aut emptor obtinuit: ⁊
ſic res nō fuit euicta: et nō agit
ad ſumptus per regulā qua vi-
ctus victori tenet̄. ſi vero ſuccū
bat ⁊ fuerit denūciatus ⁊ euin-
catur repetit ſumptus: ꝑ. l. ſi cū
q̄ſtio. C. de euic. ſi aūt nō euin-
catur: tūc non tenet̄ vēditor: qꝛ
tūc emptor cām ſniaꝫ egiſſe vr̄.
de quo plene in gl. alle. l. j. C. de
euic. hodie vo notarij ſunt ita
practici ī clauſulis euic. ꝙ oēs

clauſulas apponūt ꝑ quas ſti-
pulatum deducūt ꝙ vēditores
teneant̄ de oī iurꝫ vel facti par-
ticulari ſiue vniuerſali poſſeſ-
ſionis ſeu proprietatis facta vl
nō facta denūciatiōe re euicta
vel nō euicta euictiōe: qꝛ ꝙ te-
neant̄ in pria denūciatione litē
proſequi: ⁊ ꝺ oibus dānis inter-
eſſe ⁊ expēſis: ⁊ idō paucas vidi
inſurgere q̄ōnes qꝛ inſtrā ſunt
ita clare cōfecta ꝙ oēs ſoluunt
quaſi q̄ōnes. ¶ Sꝫ pone ꝙ res
euincit̄ ꝓ parte qualr̄ aget em
ptor cōtra venditorē. Et dic cō
petere actiōes edilitias ꝓ men
ſura dāni. ꝑ lec. ⁊ no. in. l. j. circa
prin. ⁊. §. j. ff. de edil. edic. vl act.
emp. iuxta qualitatē et extima-
tionē rei euic. l. j. cū ſua gl. ff. de
euic. qꝺ puto verū de re diuiſi-
bili: cuiꝰ pars ſeparata a toto
tantā affert vtilitatē q̄ntū ꝯiun
cta toto: ꝑ lec. ⁊ not. in. l. ſtipu-
lationes nō diuidūtur. §. cato.
ff. de verb. ob. qꝛ ſi nō eſſet diui
ſibilis modo ꝑmiſſo: hoc eſt ꝙ
diuiſa pars q̄ remanet et apud
emptorē/ nō afferret tantā vti-
litatē q̄ntū afferebat ꝯiuncta to
to: tūc non ſolū teneret̄ ad exti
mationē partis euic. ſꝫ ēt dāni
qꝺ pateret̄ emptor in parte nō
euic: ar. lec. ⁊ no. in. c. itē ſi ex pa
ri. inſti. de. l. aq̄l. cū ſuis cōcor. ⁊
idē ſi vēdidit rē liberā q̄ teneba
tur ad ſeruitutem: per lec. in. §.
in. l. j. ff. de ac. em. ⁊ vēd. et idē ſi
tacuit verū cōfinē. l. qꝺ ſepe. §.

ij. ff. de ꝯtrah. em. et vē. Agit̄ de
euictione regulr̄ re euict. C. de
euictionibꝰ. l. q̄ rē. Sꝫ ſi dolus
vendētis interuenit: pōt agi ēt
re nō euic. l. ſi hoiem. ff. de ſolu.
⁊ eſt gl. in. l. ſeruus. §. fi. ff. de ac.
emp. ¶ Sed querit̄ an ſi pactū
ſit factū ꝙ vēditori: vt. ſ. dictū
eſt: an ſaltem tenebit̄ reſtituere
preciū: ꝓ quo diſtinguēdū eſt:
qꝛ aut vēditor ſtipulatus eſt ſe
nō teneri de euic. ſi ab aliq̄ par
ticulari puta titio euincat̄ aut
gn̄alr̄ a quocūꝗ euinca. in pri-
mo caſu ſꝑ ceſſante dolo vt di-
ctū eſt nō tenet̄ ēt iſtud ad reſti
tutionē ꝓcij: ꝑ. l. q̄ liberat̄. ī ꝓn.
ff. de euic. ⁊ ibi gl. Si vo gn̄alr̄:
tūc tenebit̄ ad preciū: ꝑ. l. emp.
§. q̄ aūt. ff. de ac. em. Nā alr̄ pa
ctū extēdere eēt iniquū: ꝯ regu
lā iuris locupletari. de reg. iur.
li. vj. qꝛ viſū eſt vēditorē ꝺ euic.
teneri q̄ñ res euincit̄ ī iudicio
dūmō fuerit denūciatū: videa-
mus qualr̄ ⁊ quo tꝑe fiat denū
ciatio: et lꝫ doctores vario mō
dicāt: tn̄ cōmunis ſtilus curia-
rū approbat ſniam ꝙ fiat denū
ciatio vēditori aut eiꝰ heredi:
ꝑ. l. empto. C. de euictionibꝰ. et
qꝺ requirat̄ ꝙ aſſiſtat cauſe ⁊ il
lā inſtruat: ꝑ. l. emp. §. j. e. ti. ⁊ idō
requirit̄ de inſtruēda cā opꝫ ꝙ
denunciatio fiat tꝑe quo ſalue
ſint exceptiōes et probationes
vēditoris. ſ. aſi excluſionē: renū
tionē: vel cōcluſionē. de quo in
l. fi. rē quā. §. fi. ff. de euic. faciūt

ea q̄ not. doc. in. l. j. C. de peri. ⁊
hec procedūt vbi nō fuit renū-
ciatū neceſſitate denūciatiōis
cui renūciari pōt: per. l. heren-
nius. ff. de euic. qꝛ tūc etiā ſine
denūciatione teneret̄ vēditor:
qꝺ itellige niſi eſſent euic. facti
aut iniurioſa: vt. ſ. dictū eſt. vl
culpa emptoris: ꝑ. l. emptor. in
fine. C. de euic. ¶ Queri poſſet
vtrū ſi denunciatio omiſſa fue
rit in prima inſtātia fieri poſſit
in ſcđa ad hoc ꝙ teneat̄ vendi-
tor de euic. ⁊ clarū eſt ꝙ fieri pt̄
in ſcđa inſtātia. ſ. appellatiōis:
dū tn̄ integra ſint oīa vēditori:
ſcꝫ exēptiōes ⁊ probationes: vt
vult gl. in. d. l. ſi rē quā. §. fi. ⁊ idō
ſi in pria inſtātia ageret̄ ī curia
ꝑſidalia q̄ appellat̄ ad ꝑtorinꝫ
ſeu prefectos ꝑtorio vti in pn̄ti
pn̄a occitana in qua appellat̄
a dn̄o ſeneſcallo bellicardi: et
nemāſi ad parlamētū in q̄ pro-
ceſſus agitati tradita a tertio
euincit̄: ꝑ. l. ſi profundo. §. fi. C.
trāſac. Quarto ceſſat ſi emptor
deuēto ad eiꝰ notitiā ꝙ res vē-
dita nō erat vēdētis eā a vero
dn̄o emat: tūc non cōpetit ſibi
actio euictiōis: lꝫ ꝓciū recupa-
ri poſſit: ꝑ ea q̄ leg. ⁊ no. ī. l. ſi rē
quā in ꝓn. ff. de euic. Quīto ceſ
ſat in vēditore vniuerſitatꝫ vna
re euicta. d. l. C. ꝺ euic. ⁊ ī. l. poſt
venditionē. C. de pac. ⁊ in. l. ij. ff.
de heredi. vel act. vēdi. qꝺ verū
eſt niſi ſpecialiter cautum ſit ꝙ
de particulari euictiōe teneat̄

vt quotidie fit in.d.l.ij.⁊ ibi gl.
Sexto qñ ignorãter res aliena
legata eſt extraneo. l.ſi domus
§.j.ff.de lega.j. Septimo ceſſat
euictio in preallegatis.ll.cū pa
ter.§.euict.ff.de legat.ij. Octa
uo ⁊ vltimo ceſſat gñaliter i oi
caſu i quo res euincit dolo cul-
pa vel mora emptoris vt in alle.
ēptor.C.de euic.⁊ i multis alijs
iurib9. Alij caſus i qbus ceſſat
colligi pñt i diſcurſu titulorū.
ff.⁊.C.de euictionib9:⁊ alia per
tinẽtia ad hãc materiā videri
pñt i ſummis. Qr nimis extēde
retur op9 ſi vellē oīa recitare ſʒ
ſufficiat p̄cticabilia adduxiſſe.

¶ Sequitur rubrica de locato
et conducto.

Q Uia locatio et
conductio ꝓxima eſt
emptioni ⁊ vēditioni
inſtitu.de loca.⁊ cōdu.in p̄nci.
Ea tñ eſt prima differētia qr in
vēditione dñium rei trãſfertur
et in locatiōe vſus cōueniūt tñ
in eo ꝙ vbiqʒ preciū interueni
re opʒ etiã in pecunia nūerata
de emptiōe ꝓbat in. §. preciū
inſti.de emptiōe ⁊ de locatione
ꝓbat per gl.inſti.eo.in p̄n. ⁊. ff.
loca.⁊ ↄduc.⁊.l.ſi merces.§. ap
paret. Et vt breuiter oīa cōclu-
damus ea q̄ dicta ſunt in vēdi-
tionib9 pñt dici in locationib9
et cōdutionibus ſaltem in his
q̄ cōcernūt ſubſtantialia cōtra
ctuū. Et eſt ſciendū ꝙ locatio ⁊
cōductio fieri pñt ad tp̄s vel ad
ꝑpetuū vt.ff.ſi ager vectigal.l.
j.et.ij.⁊ inſti.§.adeo. Et in p̄io
mēbro.ſ.locatiōe ad tp̄s nomē
cōtract9 remãſit. Jn perpetua
ꝟo in aliud nomē tranſibit.ſ.in
cōtractū emphiteotecariū:vt i
d.§.adeo. Et qr vt dictū eſt du-
plex eſt dñia cōtract9 locatiōis
et cōductiōis.ſ.tp̄alis ⁊ ꝑpetui
de vtroqʒ dicem9. Et primo de
tp̄ali lacatione:vñ videndū pri
mo eſt q̄ veniãt in locatiōe:qr p
ea cognoſcim9 q̄ ſunt eius ſub
ſtãtialia ⁊ accidentalia. Et qui
dem primo opʒ interuenire ex
parte locatis rem ⁊ ex parte cō
ducentis mercedē. Et gñaliter
oīa alia q̄ cōuenta fuerūt inter
locatorē ⁊ cōductorē.l.legē.C.
eo. Jta ꝙ ſi cōuētū ſit q̄ tp̄e ſol-
ui debeat merx illo tp̄e ſoluēda
ē. Si ↄuētū nō ſit i fine tp̄is ſol
uēda eſt ꝑ.l.ſemꝑ i ſtipulationi
bus:ff.de reg.iur. Et ſi cōductor
nō ſoluat poterit locator expel
lere.l.ea.C.eo. Poterit etiã lo-
cator expellere cōductorē i terti-
bus caſib9 de qb9 i.d.l.eo.ſ.ſi lo
cator ꝓ ſuis ꝓprijs vſib9 egeat
re locata vel eam velit reficere.
Aut qr conductor male ꝟſatur
in ea de quo late ꝑ glo.⁊ docto.
in.d.l.edē.⁊ in.c.ꝓpter ſterilita
tem.extra eo.tit. Jtē veniūt dol9
mora ⁊ culpa locatori ex quib9
dãnū infertur cōductori. puta
aliquis locauit operas ſuas ad
agros colēdos vel vehendū ar

bores aut cuſtodiendū greges
Si aliqd ſiniſtrū contingat ex
mala cultura vectura vel cuſto
dia tenetur de dolo lata culpa
et leui.l.in iudicio.C.eo.⁊ inſti-
tutio eo.§.finali.⁊ in.l.ſi vt cer-
to.§.nūc videndū.ff.cōmoda.
gloſa tñ in.l.q mercedem.ff.eo.
vult ꝙ locator operarū ꝓ cuſto
dia cū mercede teneatur de le-
uiſſima culpa per.l.q mercedē
et.l.ſe.ff.eo.qđ limitatur qñ dã-
num venit ꝓpter cuſtodiã non
adhibitam a ſe. qr reſpectu ſui
oēm diligentiã adhibere tenet.
Secus ſi damnū ex culpa alte-
rius accideret:nam tunc excu-
ſaretur ꝑ diligētē cuſtodiã. Et
ita cōcordant iura q̄ in oppoſi
tum deduci poſſent. Caſus autē
fortuit9 nō venit in hac actiōe
niſi culpa vel mora ꝓcedat. ff.
eo.l.ſi merces.§.vis maior.et.l.
videam9.§.ſi hoc ⁊ in plurib9.
alijs iurib9. Jtē venit iperitia.
ff.eo.l.item q̄ritur.§. ſi gemina.
Jtē venit error:puta qr fullo ve
ſtimēta ticij tradidit gayo.d.l.
itē q̄ritur.§.ſi palliū. Jtē negli-
gentia:ſi fullo veſtes ꝑ mures
corrodi ꝑmiſerit.e.l.§. ſi fullo.
Jtē nimia cōfidētia puta qr di-
miſit domū i cuſtodiã ⁊ ipſi ar-
migeri dãnū intulerūt qđ nō fe
ciſſent ſi ip̄e ibidem remãſiſſet
eodē.l.§.exercitu. Alios plures
caſus vide ꝑ diſcurſū.d.l. por-
ro finito tp̄e locatiōis venit in
iſta actione reſtitutio rei loca-
te. Et ſiquidē cōductor nō reſti
tuat q̄ ex culpa ſua tenetur ſeu
poſſeſſionē vt cōſtabit tenebit
locatori ad itereſſe:vt.ff. videa
mus.§.q vnū. Si aūt per cōtu-
maciam nō reſtituit iurari pōt
cōtra eū in litē:vt.ff.ſi cui. §.j.
qr hec actio bone fidei eſt: et.ff.
de in litē iurã.l. in actionibus.
Jtē agi pōt cōditiōe ex.l.ad re-
ſtitutionē poſſeſſionis. Et ſi q-
dem conductor vſqʒ ad diffini-
tiuã ſñiam litē expectauerit nō
ſolū rem locatã:ſʒ exiſtimatio-
nē preciū q̄ habuiſſet ex locatio
ne p̄ſtare cōpellit:vt. C.eod.l.ſi
qs cōductionis:et.l. conducto
res. Jtē locator:vel ſingularis
eius ſucceſſor vt emptor aucto
ritate ſua poteſt expellere cōdu
ctorē niſi aliter conuentū ſit qr
vere nō poſſidet cōductor: ſed
videt poſſidere vt.ff. eo.l. cū in
plures.§.heredem.et de acqui.
poſſeſ.l.q vniuerſas. §. qđ per
colonū:⁊.C.eo.l.emp. Si tñ cō
ductor interuerteret poſſeſſio-
nem nō liceret dño repellere eū
niſi incōtinēti. Alij vero mãda
to ↄductoris nō lʒ eū expellere:
lʒ alicui vēdidiſſet:ſed nondū
tradidiſſet locator:vt.ff.de vi ⁊
vi armata.l.colon9:et.l.cū fun-
dum.colonus aūt perpetu9 vel
qui cōduxit ad nō modicū tp̄s
nō pōt ipune expelli cū habeat
ius in re ⁊ naturalē poſſeſſionē
ff.ſi ager vectig.⁊.ij. de ſuperfic.
leg.pri.poſſet ad hoc adduci.lʒ

ep̄s de p̄bēdis lib.vj. Itē venit
in capitulo ac actione dolꝰ ſeu
culpa familie conductores.ff.
eo.l.cōductor ⁊.ff.e.l.videamꝰ.
Preterea ſciēdū eſt ꝙ i iſto cō-
tractu ſunt aliq̄ ſpecialia. Naꝫ
primo renouaṫ cōtractꝰ in ru-
ſticis prediis ad tm̄ tp̄s cū ſuis
clauſulis ꝑ tacitū cōſenſuꝫ le-
ge. Itē.§.queriṫ ꝗ impleto.ff.e.
§.Sed in vrbanis ad tm̄ quan
tuꝫ lapſo tp̄e inquilinꝰ inhabi-
tauerit: vt i.d.l. Itē q̄ritur.§.fi.
niſi aliud eſſet cōuētū in prima
locatiōe puta qꝛ in primo ꝯtra-
ctu erat expreſſe hoc actū vel ta
cite: qꝛ primꝰ celebratꝰ fuerat i
ſcriptis alias cenſereṫ renoca-
tus quantū inhabitatū eſſet vṫ
ad tm̄ tp̄s quantū tp̄s prime lo
catiōis fallit ſi fundus vrbanꝰ
eſſet nature ruſtici: qꝛ ꝙ ex illo
nō reciperenṫ fructꝰ niſi ſemel
in anno vt in oībꝰ p̄paratis ad
nūdinas vel lucrandū indulgē
tias ſemel i anno vt ibi limitāt
doctores qꝛ tūc cēſentur reno-
uata ad tm̄ tp̄s ſicut in ruſticis
per regulā vbi eadē ratio idem
ius ⁊c. qđ intellige quo ad con
ductorē qꝛ fideiuſſoria obliga-
tio non intelligiṫ renouata niſi
fideiuſſor cōſentiat.l.ſi cū her-
mes.C.eo.⁊ in.d.§.ꝗ ipleto fa-
ciūt q̄ notanṫ in capitu.p̄terea
de appel. Et qđ dictū eſt de re-
nouatiōe tacita cōtractꝰ limi-
tandū eſt.ſ.ꝑſonis ſtātibꝰ in ta
li q̄litate in qua cōtrahere po-
tuerūt.ff.eo.l.ꝗ ad certū ⁊ huiꝰ
ratio eē pōt. Qꝛ regl'r fictio nō
plus opatur in caſu ficto ꝙ̄ ve-
ritas in caſu vͦo.l.ſi is ꝓ empto
re.ff.đ vſucapi. nec cadit fictio
vbi non cadit veritas.l.ſi pf.ff.
de adop. Et qꝛ veritas non pōt
pati ꝙ furioſꝰ mēte captus aut
alias de iure ipeditꝰ cōtrahere
poſſit. Ergo nec fictio ad illum
caſum ſe extendit: pro hoc glo.
in.l.ſi de ſuo.C.de dote. cauta.
Et eſt ēt doctrina inter p̄dia ru
ſtica ⁊ vrbana quo ad ypothe-
thecā rerū inuectarū: qꝛ i vrba
nis ſiue ſciēte ſiue ignorāte do-
mino res q̄ fuerūt inuecte ſunt
tacite hypotecate dn̄o in ruſti-
cis vero nō niſi interueniat cō
ſenſus dn̄i.l.certi iuris.C.eođ.
Itē aliđ eſt ſpeciale qꝛ res mea
in aliū me inuito trāſferṫ: qꝛ cō
ductor pōt rem quā cōduxit al
teri re locare ꝑ.l.nemo.C.eo.ſꝫ
per hoc nō obligaṫ ſcđs cōdu-
ctor primo locatori.l.fi.in.l.§.ſi
colonus.ff.eo.§. Sciēdū tn̄ eſt
ꝙ vbi conductor impeditur vt
re cōducticia diſtinguendū eſt
a quo cauſetur ipedimētū. Nā
vel cenſeṫ a locatore. Aut ab eo
quē locator ꝓhibere potuit vṫ
a tertio quē ꝓhibere nō potuit
In primo et i ſcđo caſibꝰ teneṫ
locator ad intereſſe in quo ve-
nit lucrū nō itereſſe in quo ve-
nit lucrū cōductoris.ff.eodeꝫ ſi
fundꝰ quē poſt principium. Si
vͦo tertio quē ꝓhibere non po-
tuit remittitur penſio ꝓ rata vt
ibidē in fine.d.l. Niſi cōductor
cām haberet ab habēte cauſaꝫ
ab illo tertio puta qꝛ cōductor
recōduxit maiori p̄cio ⁊ expel-
litur a primo locatore. Qꝛ tunc
nō ſolū fit remiſſio prime pen-
ſionis: ſꝫ etiā eiusqđ: ꝙ in plus
locauit primꝰ cōductor.l.ſi tibi
alienā cū ſe.ff.eo. Remittiṫ etiā
penſio ꝓpter ſterilitatē vbi cō-
penſari nō pōt cū vbertate reſi
dui tp̄is.ff.eo.l.ex cōducto.§.ſi
vim.et.C.eo.l.licet ⁊ in.c.ꝓpter
extra.eo.tit. Quia ſi fieri poſſet
cōpenſato nō remittitur ꝑ pre-
al.iura. Et hec ꝓcedūt in locā-
te ad pecuniā nūeratā qꝛ ſi pro
parte fructuū diceret partiarꝰ
et ſocius per.l.ſi merces.§.vis
maior in fi.ff.eo.cōtingit tn̄ ali-
q̄n ꝙ cōductor in ſe ſuſcipit pe
ricula in quo aduertēdū eſt qꝛ
aut ſuſcipit ꝑiculo aliquorū ca
ſuū particl'ariū tm̄. Et hoc idu
bitatū eſt ꝙ teneṫ de enūeratis
niſi illa renūciatio eſſet contra
formā iuris et inductiua: puta
qꝛ cōductor ꝓmitteret reddere
p̄ciū rei ſi penes eū indiſtincte
periret.C.de pac.pigno.l.j.ff.de
vſuris.l.pecunie.et de actione
empti.l.iulianꝰ.§.papinianus
Aut poſt enūeratione particu-
larū per clauſulā gn̄alem ſuſci-
pit periculū oīm aliorū ⁊ quo-
rūcunq; caſuū ⁊ iſte caſus quo
ad expreſſos eſt indubitatus.
Quo vero ad eos qui cōprehē-
di poſſunt in clauſula generali
doctores ſūt varij. Poſſunt tn̄
eorū dicta in has duas cōſide-
ratiōes reſolui.ſ.ꝙ aut caſꝰ nō
expreſſi veniūt et ſunt alias de
natura ꝯtractꝰ aut nō. Et ſi ve
niat clauſula gn̄alis illos com
prehēdit ꝑ ea q̄ tradūtur in.l.q̄
fortuitis.C.de pigno.acti. Sed
vbi nō veniūt de ꝓpria natura
cōtractꝰ dū tn̄ eoꝝ obſeruatio
nō inducat pctm̄ mortale tunc
pn̄t ſubaudiri cōprehēſi in ge-
nerali renūciatione ꝑ dicta in-
ra qđ itellige ꝓcedere vbi illi ca
ſus ſpāl'r nō enūerari pn̄t ex ali
qua veriſimilitudine p̄ſumi co
gitati fuiſſe: puta qꝛ ēptor vini
ſuſcepit in ſe ꝑiculoſuꝫ cōſum-
ptionis effuſiōis et generaliter
oīa pericula qꝛ licet nō expreſ-
ſerit periculū actoris ⁊ empto-
ris i ſe ſuſcepiſſe videbiṫ per.l.
ſi quis vina.§.ſi in aduerſione
ff.de ꝑiculo.⁊ cōmo.rei vēdite.
Et hec maxime ꝓcedunt q̄n in
tali expreſſione ꝑiculorū interue-
uenit iuramētū qđ quidē iura-
mētū trahitur ad ea q̄ veriſimi
liter q̄s ꝯſiderauit ⁊ ad qđ ſe ex
tēdebat mens partiū.l.fi.C.de
nō nu.pecu.cap.veniēs ⁊ ibi gl.
et doctores đ iureiurā.faciūt q̄
tradunṫ i.c.cū ꝯtigat đ iureiu.
Itē locās vaſa vicioſa teneṫ ſi-
ue ſciret ſiue ignoraret.ff.locat.
l.ſꝫ ades.§. Itē locator vrbano-
rū teneṫ reꝑatiōes neceſſarias
facere.ff.loc.l.ſi mer.§.ſi vicio.

Sed locatoꝛ ruſticoꝝ nõ tenet̃
d.l. ſi merces. §. cũ ductoꝛ. Itẽ
notandũ eſt ꝙ debitoꝛ operaꝝ
nõ valẽs illas pꝛeſtare pꝛopter
aliqď impedimentũ põt alio tẽ
poꝛe ſupplere: vt vult gl. appꝛo
bata in.l.ſi vno.§.itẽ cũ quidã.
ff.iſto ti. Sed ſi debitoꝛ operaꝝ
duobus locauerit/pꝛimo eũ ſa
tiſfacere opꝫ pꝛimo cõductoꝛi.
l.in operis.ff.eo. Sed ſi locatoꝛ
caſu foꝛtuito impediat̃ in pꝛe-
ſtatione operarũ/nihilomin⁹
mercedẽ totã ꝓſequit̃: niſi cul-
pa vel moꝛa ſibi potuiſſet ĩpu-
tari: vel niſi tꝑe quo ſeruire im
peditus fuit vnus ſeruiuit al-
teri ex quo ſalariũ ꝯſequit̃. ff.e.
l.ſed ades.§.penult.⁊ fi. Nota
etiã ꝙ cõductoꝛ tꝑalis põt ꝑ lo
catoꝛẽ expleto tꝑe pꝛopꝛia au-
toꝛitate expelli: qꝛ poſſidet ſibi
ſed locatoꝛi: melius tñ eſt ꝙ au
toꝛitate iudicis faciat.ar.C.de
pig.l.ꝯductoꝛes. Itẽ locãti ope
ras nõ tenet̃ cõductoꝛ pꝛouide
re de inſtrũs.glo.in.l.qm̃ liberi.
C.de teſti. Itẽ cõductio tranſit
ad heredes vniuerſales.l. viã.
C.locati. qď facit pꝛo habẽtib⁹
bñficia vł mãſiones: ⁊ ſilia. Itẽ
ſi cõductoꝛ deſerat pẽdente tꝑe
domũ põt ſtatim pꝛo toto tꝑe
cõueniri.gl.in.l.ſi in lege.§. co-
lonus. ff.locati. Sciendũ tñ eſt
ꝙ locatoꝛes operaꝝ ꝑ quos nõ
ſtat quomin⁹ pꝛeſtãt: ſed defe-
ctu cõductoꝝ: puta qꝛ faber nõ
hꝫ carbonẽ: vel q̇ nõ hꝫ ꝑgame
nũ: tũc locãt ſuas operas.ſ.ſcri
ptoꝛ a ſcribi faciẽte mẽbꝛanas
lucrat̃ ſalariũ cũ ꝑ eũ nõ ſtet.ꝑ
l.q̇ operas.ff.e. Et hoc ſatis rõ-
ni cõuenit: ſi interim alteri nõ
locet oꝑas. Nã ſi alteri locaret
ex quo ſalariũ repoꝛtaret nõ cõ
ſequeret̃: qꝛ ſatis eſſet eius in-
dẽnitati pꝛouiſum.ꝑ. d.§. peñ.
⁊ fi. in.l.ſed ades.ff.eo.ał's binã
incurreret exactionẽ: qď tolera
ri nõ dꝫ: per regulã bona fides.
⁊c. Itẽ q̄ri poſſet de quotidia-
na.q. de impedito pꝛeſtãte ope
ras. An nõ obſtãte ꝙ nõ pꝛeſti
terit impedit⁹ exiget vel retine
bit ſalariũ. Iſta ⁊ alia que circa
hec contingere pñt queſtiones
plene tractant̃: ꝑ gl.in.l.ſi vno.
§.itẽ cũ quẽ.ff.eo.tit ⁊ ibi vide.
¶ Querit̃ ẽt: titi⁹ locauit ope-
ras ſuas ſeyo ad deferẽdũ ali-
quã literã miſſoꝛiã narbonã vł
pariſi⁹ aut alibi: vel alia nego-
tia faciendũ: capt⁹ eſt titi⁹ a la
tronibus ⁊ in via expoliat̃: vel
ał'r ſe redemit. Querit̃ an ſeius
q̇ eũ mittebat tenebit̃: ⁊ diſtin-
guit̃: qꝛ aut titi⁹ ſe obtulit et cã
lucri ſui pꝛincipał'r opera data
iuit: ⁊ tunc ſibi ĩputet.ff. ex qui.
cau.ma.q̇ data.⁊.ff. de po.l.j.§.
ſepe.⁊ in.c. bona fides.ď depo.
Aut ſe nõ obtulit: ſꝫ iuſſus vel
inſtãter ſollicitus iuit. Et tunc
nihil eſt qď ſibi ĩputet.ff. ď reg.
iur.nõ p̃t dolo carere.⁊.l.nõ vř.
§.ꝯ̃uis.et.ff. de his q̇ not.infa.
§.q̇ iuſſu. Et iõ mittẽs tenebit̃.

Si aũt nõ apparet aut rogat⁹
vel rogãs ſollicitatus vel ſolli-
citans acceſſerit tũc qꝛ vtilitas
vtriuſqꝫ ad ſuũ negociũ explen
dũ ⁊ miſſi ad ſalariũ cõſequen
dũ: tũc equũ eſt vt omnes con
tribuant.ff.ad.l.rho.de iac.l.ij.
§.ſi nauis.et. ff. ne q̇d i lo.pu.l.
pꝛetoꝛ.§.viaꝝ. Et hec ꝓcedunt
vbi nulla culpa poſſet titio ĩpu
tari.l. itẽ querit̃.§.j.ff. loca. Si
tñ aliq̇d inter partes de futuro
ꝑiculo itineris cautũ fuiſſet il-
lud ſeruãdũ eſſet.l. ſi q̇s domũ.
§.iulianus.e.ti. Et idẽ dici poſ
ſet de miſſo ad exercitũ pꝛinci-
pis ꝑ aliquẽ nobilẽ ꝑ rõnes p̃-
dictas. Et huius rõ eſſe põt: qꝛ
ille.ſ. ſeius ſi acceſſiſſet foꝛte ca
ptus fuiſſet et maioꝛes ſumpt⁹
feciſſet.ar.ff.de peti.here. §.qď
aũt. Et iſte titi⁹ gerẽs negocia
ſeu q̄ neceſſario habuit accede
re ſeu mittere nõ tenet̃ ď caſib⁹
foꝛtuitis.l.negociũ. C.de nego.
geſt. Et hoc verũ vt.ſ. dictũ eſt
niſi ał'r eſſet ꝯuẽtũ: ꝑ.d.l.nego-
ciũ vł niſi culpa geſtoꝝ īterue-
niret: vt dictũ eſt.ſ. in ru.de cõ
tractu emphi. ¶ Nũc de loca-
tione ꝑpetua q̄ emphiteoſis ďꝛ
inſti.locati.§. adeo.in pꝛactica
occurrẽtia videam⁹: qꝛ querere
quo iure ſit introducta emphi
teoſis ⁊ vñ ďꝛ et plura alia que
ſũt magis ſpeculatiua ꝙ̃ vtilia
omitto et ad pꝛacticabilia me
cõuerto. Et q̄ro qualr̃ celebra-
tur. Et dic ꝙ in ſcriptis: vt in.l.
j.C.de iure emphi. ⁊ eſt gl.in.c.
romana.de cẽſi.lib.vj. ⁊ in.d.§.
adeo. et ibi vide alia requiſita.
Que aũt foꝛma ſeruanda ſit in
emphiteoſi rerũ eccleſiaſticaꝝ
ſm̃ pꝛimeuas ſolẽnitates: vide
in.c.in pñtia.de pꝛob.⁊.C.de ſa
croſan.eccle.in aut.ꝑpetua.⁊ ſi
quas ruinas q̄ ſunt incoꝛpoꝛa-
te.x.q.ij. Hodie vero oẽs ille ſo
lẽnitates nõ ſunt in vſu: ſed le-
uioꝛi via vtunt̃ eccł'ie ⁊ eccł'ia-
ſtice ꝑſone: iõ qꝛ aliquotiẽs di-
cte ſolẽnitates dãnoſe erãt ec-
cleſijs: qꝛ plures diffugiebãt cũ
eccleſia cõtra heredes. ¶ Nec
mirũ ſi a dictis ſolẽnitatib⁹ in
parte ſit receſſum: quia fieri po
tuit.C. de dona.l.ſanximus.⁊.l.
ꝑmulti.⁊.l.milites.ď teſtamẽto
militis. Et tales ſolẽnitates o-
miſſe dũ tñ minus ſolẽnes ni-
hil vel parũ dãni eccleſijs affe-
rãt tolerẽtur ꝑ diſſimulationẽ
⁊ patiẽtiã: vt in ſili ďꝛ. de pꝛeb.
c.cũ iã dudũ . qď intellige verũ
pꝛocedere: dũ tñ eccleſie non le
dunt̃: qꝛ ſemꝑ reſtituerẽtur: vt
eodẽ titu.de in inte. reſt.l anti.
⁊ in.vj. ¶ Qualr̃ autẽ ꝑpetuas
infeudationes rerũ eccleſiaſti-
carũ foꝛe dãnoſas eccleſijs in-
telligãtur inſpiciẽda eſt quali-
tas rei q̄ dat̃ in emphiteoſim:
puta qꝛ fundi vrbani ſunt rui-
noſi: vel vt heremi nullũ vł mo
dicum fructũ afferẽtes: et tales
dari pñt in emphiteoſi facien-
do diminutionem canonis vel

fruct⁹ ꝑcipi cõſueti vſq; ad ter
tiã: verbi grã: ſolebãt ꝑcipi tria
reducẽtur ad duos: vt in dictis
aut. incorporatis. x. q. ij. et in. §.
ſi vero quedã. in aut. de alie. em-
phi. et in. c. terrulas. xij. q. ij. Si
vero nõ ſunt ruinoſi aut heremi:
tũc expectãdum erit an ſit alia
legitima cã propter quã expe-
diat eccl'ie infeudare: puta: qꝛ
nullos vel paucos hꝫ fruct⁹: et
tũc dari põt in emphiteoſim: ꝑ
iura allega. ⁊ ſi ꝑdia ſint eiuſdẽ
bonitatis ſicuti qñ eccl'ia pri⁹
acqſierat tũc nõ debẽt dari in
emphiteoſim: niſi cum diminu
tiõe ſexte partis redituũ quos
ꝑcipere ↄſueuerat eccl'ia: puta
reditus valebat ſex/ põt infeu-
dare pro qnq;: vt in. d. aut. ꝑpe
tua. ⁊ eadẽ penſio dꝫ cõſtitui ſi
res ſit facta melior poſtq̃ eccle
ſia acqſiuit: ne ſua diligẽtia ſit
tibi dãnoſa. C. ꝺ alluuio l. ſi idẽ
etiã ſi parũ deteriorata ſit: naꝫ
ꝓpter modicũ damnũ iure nõ
receditꝛ. ff. de in inte. reſt. l. ſcio. ⁊
in. c. de loca. ⁊ in. c. penul. de re.
eccl. alie. vel nõ alie. Et ſi tantũ
tẽpus exierit ꝙ excedat hoĩm
memoriã: ita ꝙ nõ põt ſciri/ cu
ius bonitatis erat qñ deuenit
ad man⁹ eccl'ie attẽdeꝛ ſolũ va
lor pñs redituũ: vt no. in dictis
iurib⁹. Et hec procedũt in pre-
dijs ſolitis ĩfeudari ſi efficiantꝛ
ruinoſa aut alio caſu deterio-
rãtur. Tũc ad exonerandũ no-
uum emphiteotã põt diminui
pẽſio antiqua ĩ tertiã partẽ: vt
in. d. aut. ſi quas ruinas. qđ ꝓ-
cedit ſi illico nõ ſpectat a repa-
ratione emphiteota ſoluere ve
lit pẽſionẽ. Nã ſi nou⁹ ille em-
phiteo. nollet ſoluere niſi facta
reparatione: tũc nõ fieret dimi
nutio in tertiã: ſꝫ in mediã dũ-
taxat: vt in. d. aut. ⁊ in corpe vn
de ſumiꝛ. Et horũ diuerſitatis
rõ eſſe põt: qꝛ in primo caſu: ſcꝫ
qñ emphi. parat⁹ eſt ſoluere pẽ
ſionẽ nõ ſpectata reparatione:
eccleſia releuaꝛ ex eo ꝙ pri⁹ pẽ-
ſionẽ recipit q̃ emphi. fructũ.
In ſcđo vero caſu eccleſia nihil
ꝑcepit. Et ideo nõ fit tãta dimi
nutio: vt in dictis iurib⁹. Ho-
die tñ eccl'ia in cõtractib⁹ em-
phi. ſuis paucã faciũt differen-
tiã cũ emphiteotecarijs cõtra-
ctibus ſeculariũ: qꝛ vi. ⁊ al's re-
perirẽt emphiteotas. Et vt. ſ.
dictũ eſt ꝑ roma. põtifi. ⁊ alios
prelatos eccleſie tolerãtur: nec
mirũ: qꝛ etiã ſm varietatẽ tẽpo
rũ ſtatuta mutanꝛ. c. non dꝫ. de
cõſan. ⁊ affi. ¶ Sꝫ queriꝛ ſi pri-
mus emphi. reſtabat debẽs ali
quid de canonib⁹ ⁊ cenſib⁹: an
agi poterit cõtra ſcđm emphi-
teotã. ⁊ dic ꝙ nõ: qꝛ illa eſt ꝑſo-
nalis actio q̃ non trãſit eſſe ad
tertiũ poſſeſſorẽ. ff. ad trebel. l.
§. ſi heres. ¶ Sꝫ queriꝛ an em-
phiteota relaxãdo rẽ emphi. li-
bereꝛ ab arreragijs: dic ꝙ non.
ff. de aq̃ plu. arcẽ. l. q̃q̃ §. i. ⁊. ff.
de lega. i. l. apud iulianũ. §. ſi. ⁊

de pub. l. imperatores. i. rñ. Po
ne: emphi. vult relaxare domi-
no vnũ de predijs emphiteote
carijs et alius retine an poſſit.
dic ꝙ nõ: per lec. ⁊ not. in. c. i. an
agnat⁹ in feudis ⁊ melius in. l.
cũ fructuarius cõſequẽs. ff. de
vſufru. ⁊ in. l. iij. §. ſin autẽ duo-
rũ. C. de iure emphi. Pone: mi-
nor ceſſauit in ſolutione cano-
nis an cõmutat. dic ꝙ ſic: ſꝫ re-
ſtituiꝛ. ff. de mino. l. ſi ex cã. §. pe
nul. extra de in integ. reſt. c. con
ſtitutus. Et idẽ in eccl'ia cũ pa-
rificeꝛ in priuilegijs reſtitutio-
nũ. c. i. ꝺ in integ. reſt. Et currit
quadriẽniũ reſtitutionis petẽ-
de eccleſie a tpe cõmiſſionis. ſ.
biennij vel triẽnij. c. i. ⁊. ij. de in
inte. reſt. li. vi. ¶ Notãdũ tñ ꝙ
emphi. ĩpedito ſoluere impedi-
mẽto dñi: puta qꝛ dñs defunct⁹
eſt ⁊ hereditas eſt iacẽs nõ cur
rit tp̃s nec cõmittit. ar. ff. ꝺ vſu.
l. pecunie. ⁊ l. c. cũ tu. e. tit. Que-
riꝛ: ſi emphiteota non ſoluerit
totũ cano. an ꝑ ſolutionẽ ꝑtis
euitet cõmiſſum. ⁊ dic ꝙ ſic: dũ
tñ de reſiduo dñs det fidẽ. Nã
tũc dñs partẽ capiẽs vr̃ remit-
tere. ar. C. de pac. ĩter empto. et
vẽdi. l. cõmiſſorie. ⁊ in. c. ſuã. de
penis. Sec⁹ vbi de reſiduo dñs
nõ haberet fidẽ. arg l. in execu-
tionib⁹. ff. de verb. obli. C. de di
ſtrac. pig. l. q̃diu. Itẽ queriꝛ: ſi
emphiteota ceſſauit ꝑ. xl. ãnos
a ſolutiõe pẽſiõis: an poſſit ex-
ceptione ꝑſcriptionis ſe tueri.
Hec. q. fuit dubia inter doc. cõ
cluſio tñ eſt ꝙ nõ: ꝑ ea q̃ legũ. ⁊
not. in. l. male agiꝛ. C. de preſcr.
xxx. anno. ⁊ in l. cũ notiſſimi. §.
fi. e. tit. ⁊ in. l. cũ fundus. ff. de vi
⁊ vi ar. ⁊ in. c. cõſtitut⁹. de relig.
domi. Et hec procedũt in em-
phiteota q̇ dño poſſidere vr̃ et
ſibi cãm poſſidẽdi mutare non
põt. C. ꝺ acq̇. poſſ. l. nemo. Nã
ſi emphiteota venderet alicui
tertio irreqſito dño: tertius ille
poſſederit ꝓ ſuo ⁊ tanq̃ ſuũ: et
tũc preſcriberet. l. ij. ff. pro ſuo.
Et hec hodie ſatꝭ ſunt determi
nata. ¶ Queri ſolet in hac ma-
teria emphi. an ꝑ recognitionẽ
quã facit emphi. ꝑ quã fateꝛ ſe
tenere in feudũ a tali vel a tali
tale vel tale prediũ ſub tali cẽſu
an ꝑ inſtrm̃ illius recognitiõis
dñs direct⁹ probet directũ do-
minum: in qua. q. variatũ fuit
inter doct. Et ideo eorũdem ſe-
q̃ndo doctrinã ꝑmitto ꝙ qnq;
ſunt modi probandi dominiũ.
¶ Prim⁹ eſt ſi ꝓbibet qꝛ ſe ha
buiſſe a dño rẽ de cui⁹ dñio q̃-
riꝛ. C. de prob. cũ res. ff. de pig.
⁊ q̃ nondũ. §. qđ dꝫ. ff. de ac. em.
l. empto. i. rñ. Scđs modus eſt
ſi ꝓbet ſe illã iuſto titulo acce-
piſſe ac longo tpe preſcripſiſſe:
vt. ff. de rei vẽdi. l. in rẽ. §. ſi. ⁊. ff.
de acqui. re. do. l. acquiriꝛ. §. nõ
ſolũ. ff. de vſuca. eũ qui. Terti⁹
modus eſt ſi probet rẽ ſibi tra-
ditã fuiſſe ex iuſta cã: lꝫ eñ non
preſcripſerit habet tamẽ publi

canã vt.ff.ꝺe pub.l.j.⁊.ij.Quar
tus eſt ſi ꝓbet ſe vel aliũ pro ſe.
xxx.annis cũ titulo poſſediſſe.
vt.C.ꝺe ꝑſcripti.xxx.an.l.ſi ꝗs
emptiõis.Quintus modus eſt
lꝫ ſit multũ diſputabilis ſi ꝑbet
ex conceſſionibus factis a dño
ipſaꝫ rem ꝓ qua eſt emphitheo
ta ꝑ dño lõgo tpe vł lõgiſſimo
fuiſſe poſſeſſam ⁊ qꝛ nullo iſto-
rum modorũ conuenit ꝓbatio
per inſtrumentũ recognitiõis
dici põt ꝙ per tale inſtrumẽtũ
nõ ꝓbatur dñium.ff.ꝺe public.
eũ qui.§.fi.⁊.l.ſe.Et ꝙ recogni-
tio ſola nõ ꝓbet dominiũ opti
mum ꝑſtat argumẽtũ.l.cũ res.
C.ꝺe ꝓba.Sed.l.ꝑ talẽ recogni
tionẽ nõ probeť dominiũ ſi tñ
dñs cui recognitio facta fuerit
in poſſeſſione ꝑcipiẽdi cenſum
vel canonẽ poterit intẽtare in-
terdictũ vt tueatur in poſſeſſio
ne percipiẽdi.c.querelã ꝺe elec.
quo manutẽto ⁊ conſeruato ſi
poſtea inferať q̃ſtio ꝓprietatis
per ẽphiteotã nõ ꝓbabit dñs
directus directũ dominiũ ꝑ il-
lam recognitionẽ ⁊ abſoluetur
ab vlteriori ꝑſtatiõe emphiteo
ta qꝛ cenſus ignorãtie ſolui nõ
ꝺꝫ.c.ꝑuenit ꝺe cẽſi.Uerũtamẽ
ſi cũ dicta recognitione cõcur-
ret ꝑſcriptio longi tpis ex his
duobus reſultaret ꝓbatio dñij
vt dictũ eſt.ſ.in ſcꝺo modo ꝓ-
bandi dñium pro hoc facit.l.li
tibus.C.ꝺe agri.⁊ cenſibꝰ lib.x.
Sed ex his inſurgit alia q̃ſtio
ponamꝰ ꝙ recognitio facta eſt
gñalis qꝛ emphite.cõfeſſus eſt
ſe tenere a tali oĩa ⁊ quecumqꝫ
ꝑdia q̃ mouentur ꝺe feudo vel
emphi.ipſius dñi directi ⁊ que
vtiliter tenet ⁊ poſſidet emphi.
in territorio ville vel caſtri a ta
li vult exigere dñs canonẽ op-
ponit emphiteota ⁊ dicit nulla
tenere ꝑdia.Nec ꝓbat dicta re
cognitio quia gñalis nõ faciẽs
mentionẽ ſpecificã ꝺe ꝑdijs.
Et qꝛ etiaꝫ ipſe recognoſcebat
ꝑdia q̃ tenebãtur a dicto dño
nec apparet que ſunt illa ergo
nulla eſt recognitio argu.ff.ꝺe
here.inſti.l.ideoqꝫ ſabinus.§.ſꝫ
ſi eſſe.⁊.ff.ꝺe here.vel acti.ven-
di.l.ꝙ ſi ſit hereditas.Nã cũ ſu
per re incerta fit promiſſio taꝫ
ex parte rñdentis q̃ꝫ ſtipulãtis
nulla contrahitur obligatio.ff.
ꝺe ver.obli.triticum:⁊ extra ꝺe
re indi.abbate ſane libro.vj.Et
talis gñalis recognitio reſtrin
gẽda eſt ad modicos minimoſ
qꝫ fundos ar.ff.ꝺe ver.oblig.ſi
ita ſtipulatꝰ fuero decẽ.ff.ꝺe re
indi.inter partes in fi.cum con
cor.Ex eq̃tate tñ ꝑtoria ⁊ iudi-
cis arbitrio diſcutiẽdũ eſt in q̃
diſcuſſiõe iudex vel arbiter ſe-
quẽtia hꝫ conſiderare.Primo
morẽ regiõis.ſcꝺo ꝯſuetudinẽ
iſeudãtis.Tertio q̃ꝫtitatẽ ꝑcij
rei infeudate.Et quarto cano-
nis animi valorẽ.⁊ ſm hec arbi
trari poterit q̃ꝫta fuerit q̃ꝫtitas
ingreſſuꝫ vel ſeſta vriariũ terre.

Et mediã hẽbit eligere viã ita
ꝙ nõ melior nec ꝺterior ſꝫ me-
diocris aſſigneť.arg.ff.ꝺ teſta.
heredes.⁊.ff.ꝺe ãnuis legatis.
l.ſicut.¶Et ex hac.q põt alia
iſurgere.dñs iſeudauit filio oĩa
q̃ tenebat ab eo pater:filiꝰ dicit
plura acq̃ſiuiſſe bona q̃ nõ fue
runt pr̃na ⁊ nõ teneri illa reco-
gnoſcere cui incũbet onus an
dño ꝓbare oĩa fuiſſe aliũde q̃ſi
ta ⁊ dic ꝙ filiꝰ ꝓbare hꝫ aliũde
q̃ſita cũ oĩa ꝑſumanť pr̃na ar.
C.ꝺe ꝓba.ſine ⁊.C.ꝺ bo.mr̃.l.j.
ꝺe pecu.cle.c.j.xij.q.iij.c.j.Qui
ſi nõ ꝓbauerit aliũde q̃ſita re-
cognoſcet tanq̃ꝫ paterna ſeu a
pře ꝓuẽta.¶Sed ponamꝰ re-
tẽto themate ꝺe alia magis ꝑ-
plexa q̃ſtione ẽphi.dicit ſe duo
dũtaxat recepiſſe ꝑdia q̃ moueńť
ꝺe dño directo dãtis:cẽſus eſt
exceſſiuus in cõꝑatiõe ꝑdiorũ.
Querit an dñs directꝰ tenebiť
oñdere ꝺe alijs ꝑdijs vſqꝫ ad ꝺe
bitũ ꝯcurſuꝫ ſenſuꝫ an ꝟo ꝑci-
ſe illa duo modica ꝑdia ad ſol-
uendũ oĩmodã pẽſionẽ tenebũ
tur:⁊ ꝟitas eſt ꝙ iudex ꝯſidera
tis more regiõis quãtitate iue-
ſtiture ſeu acceptationis pẽſio
nis ãnualis ⁊ valore fructuũ re
ruꝫ ẽphiteotecariaꝫ arbitrabi
tur q̃ qualis vel q̃ꝫta fuerit res
ẽphi.ar.ff.ꝺ leg.j.ſi ſm plurium
in fi.⁊.C.ꝺe dona.ſi ꝗs argentũ
j.rñſo.⁊.ff.ꝺe ope.ſm noꝫ.l.fi.⁊ ꝺe
edil.edic.ſi q̃d vẽditor.itẽ q̃riť
an ẽphi.q̃ diu pẽſionẽ ſoluit ali
cui teneať illi ignorãti oñdere
ꝑ quã ſoluerit an ꝟo dñs tenea
tur oñdere ẽphi.⁊ breuiter diſti
gue ꝙ aut ẽphiteo.fateť ſe ẽphi
teotã aut negat.Pꝛio caſu em-
phiteo.teneť certiorare dñm ꝑ
no.in.§.coges i aut.ꝺ mã.ꝑnc.
colla.iij.ff.ad exhi.l.iij.§.ẽ aũt
ꝺe cẽſi.c.ꝑuenit.Sed ſi neget ſe
eẽ ẽphiteotã nõ teneť certifica
re dñm ſꝫ dñs ẽphitheotaꝫ ſeu
vaſſallũ marg.ad hoc.C.ꝺe pe.
here.l.cogi.⁊.ij.q.v.§.j.vel aliť
inſpiciẽdũ eſt ꝗs agat qꝛ ſi dñs
agat petẽs cẽſuꝫ ſeu canonẽ dꝫ
ꝓbare quã rem dederit i ẽphi-
teoſiꝫ alioquin reꝰ ſolueť:⁊ idẽ
eſt i ẽphi.ſi agat ꝯ dñꝫ qꝺ face-
re põt.ff.ſi agere ẽphi.petať.l.j.
et.ij.Aduertendũ tñ eſt ꝙ ꝑ ne
gationẽ emphi.nõ ipediť dñs i
poſſeſſiõe exigẽdi canonẽ qꝛ q̃-
ſtiões ꝺe demõſtrãdo ⁊ certio-
rãdo ſũt magis petitorie q̃ꝫ poſ
ſeſſorie q̃ nõ ipediũt iteriꝫ poſ-
ſidere vt.ſ.viſuꝫ eſt.¶Queriť
ẽt ꝺe alia q̃tidiana ⁊ ꝑcticabili
q̃ſtione nos videmꝰ ꝙ magna-
tes faciũt ſibi recognoſci ꝑ ru-
ſticanos ⁊ maxĩe i iſta ꝓuincia
occitana vbi ꝑlimũ nobiles ꝑ
potẽtiã ꝓcedũt:poſtea ruſtica
ni iueniũt ꝙ ꝑdia ꝑ eos recogni
ta ab alijs teneń vł ſũt allodia-
lia ⁊ ſic ꝑ errorẽ recognouerũt
q̃riť an poſſint facere reſcindi
illã recognitionẽ erroneã ꝑ eos
ſic factã:breuis ẽ ꝯcluſio ꝙ ſic ꝑ
l.error ꝺe iuris ⁊ facti ignorã.ff.

ad municipa.l.libert9.§. error.
et ꝺ iure fiſci.edicto i fi.ff. de cē
ſi.l.forma.i fine ⁊ i.c.vlti.de cō
feſ.⁊ hoc vidi plaries de facto
practicari.¶ Ulterius q̄ritur ſi
emphi.nolit dicere pro q̄ re ſol
uit imo negat ſe aliq̄d tenere a
dn̄o directo dicendo ꝙ ea q̄ ſol
uit ſoluit indebite an dn̄s pote
rit ip̄m ꝯpellere ad ſolutionez:
⁊ ſatis viſuz eſt in via poſſeſſo
ria ſupra ꝙ ſic. Sꝫ petitoria cō
pellendus eſt captis pignorib9
ꝑ.l.ſi q̄s magr̄atus.ff.de mune.
et hono.q̄ ſi ſic dicere noluerit
arbitrabit̄ iudex ex ꝯſuetudine
reginis valore ꝑdictorū ⁊ quā
titate cēſus ar.ff.de trāſactioni
bus cū hi.§.mod9.⁊ ꝺ dona.in
ter vi.⁊ vxo.vtruz.¶ Itē q̄ritur
an vno heredū ſoluēte canonē
ꝓ parte altero ꝟo nō cōmittat̄
in totū.q̄ſtio diſputabilis eſt ſꝫ
cōcluſio cōis eē vr̄ inter docto
res ꝙ ſi particulares ſolutiōes
facte ꝑ vnū ſatiſfaciant vni vel
duob9 annis taliter ꝙreſpectu
alborū nō ſit lapſuz trienniū vl̄
bienniū tūc nō eſt locus cōmiſ
ſo. Sꝫ ſi nō attigūt tūc aut res
eſt diuiſibilis aut īdiuiſibilis.
Si diuiſibilis tūc q2 nō eſt rō
nabile ꝙ pena vni9 extendatur
ad aliū ꝑ c.q̄ſiuit.ꝺ his q̄ fiunt
a maio.ꝑ.c.C.ne vxor ꝓ marito
l.penul.⁊ rem q̄ culpa caret i dā
no vocari nō cōuenit.c.ij.de cō
ſtitu.nec dꝫ alteri ꝑ alterū iniq̄
cōditio īferri.ff.ꝺ regu.iuris nō

debet tunc pro parte ſoluentis
euitatur cōmiſſum pro quo pre
ſtat ar.c.ij. de va.qui contra cō
ſti.lo.in feu. arguēdo de feudo
ad ēphiteoſim q̄ eſt bona argu
mētatio ꝑ lec.⁊ no.i.c.j. de feu
dis mar.⁊ i tit.an agnat9 et i.c.
ex parte ꝺ ꝟb.ſig. Sed ſi res eſt
īdiuiſibilis tūc tota cōmittitur
al's tributorū ꝑſtatio cōfunde
ret̄ qꝺ nō decet.ff.cōi ⁊.l.cōi di
uidundo iudiciū.ꝛ.rn̄ſo. Solet
etiā q̄ri an heredes vel ſucceſ
ſores ēphi.pſſit diuidere fundū
ēphi. Et vr̄ ꝙ nō q2 fund9 vecti
galis nō dꝫ regiōib9 diuidi ne
cōfundat̄ preſtatio vectigalis.
ff.cōi.d.l.cōi diuidū.iudiciū. §.
j. In oppoſitum facit q2 obliga
tio pēſiōis i vnūquēq3 ꝓ here
ditaria pte trāſit. C.ꝺ pac.l.pa
cto ſucceſſoꝝ ⁊.l.j. C.ſi certū pe
tat̄. In hoc articulo diſtingue:
q2 aut ꝑ diuiſionē fit ꝑiudiciuz
dn̄o directo puta q2 pl9 vēdere
tur vnicū ꝑdiū q̄ꝫ diuiſuz ⁊ tūc
nō pōt inuito dn̄o diuidi aut ꝑ
diuiſionē non fit ꝑiudiciū dn̄o
puta q2 tm̄ vꝫ in partib9 diuiſū
q̄ꝫtū cōiūctū ⁊ tūc pōt diuidi.⁊
hoc velle vr̄.d.l.cōi diuidum.in
ꝑnci.ꝓpter dictionē adiectuā
magis ibi poſitā q̄ſi velit text9
ꝙ vbi ꝑſtatio vectigalis nō cō
funderet̄ diuidi poſſet fūdus.
Et huic rōni ꝑſtant ar.optimū
ea q̄ dici ſolēt de diuiduo ⁊ indi
uiduo vt in.l.ea.§.catho.⁊ in.l.
ſtipulatiōes nō diuidunt̄ i ꝑn.

et in ꝟſiculo celſus.ff. de verb.
oblig.vbi habetur cōis doctri
na doc.ꙗ ea cenſet̄ diuidua q̄n̄
partes ſeparate a toto tantam
afferūt vtilitatē ſeparate quātā
cōiuncte toto al's nō ſunt diui
dua ſed indiuidua. Et ꝓ intelli
gētia horū ſupponamus exem
pla in vrbanis ⁊ ruſticis ꝑdijs
et in iuribus corporalib9. in vr
banis videmus in ciuitatibus
ꝙ in carrerijs publicis domus
h̄n̄t ſtrictā faciē ſuꝑ carrerias
ita ꝙ ſepe de plrib9 videmus ꝙ
nō habent octo palmos faciei
que ſi diuiderent̄ efficerent̄ in
utiles vl̄ quaſi cū ꝑderent̄ apo
thece ſeu opatorū buctice: naz
quatuor palmi eſſēt neceſſarij
tam ad mediū diuidēs q̄ꝫ ad in
troitū cuiuſlibet partis ⁊ ſic in
l.reſtaret qꝺ afferret vtilitatem
in carreria. In ruſticis ꝟo ſunt
duo q̄ habēt areaz q̄ vix ꝓ vno
ſufficit que diuiſa nō eēt capax
ad bladū flagellādū ſiue epiſcā
dum.i.extra ſpicam ponendū.
in iurib9 vero poſſunt ſumi exē
pla ex.d.l.ſtipulatiōes nō diui
dūtur in ꝑnc.que de ſeruituti
bus ſubiūgit exēpla. Et q2 i his
et ſimilib9 exēplis notoriū ver
teretur ꝑiudiciū dn̄oruz nō eſt
ꝑmiſſa diuiſio per.d.l.cōmu.di
uidū.iudiciū.ff. cōi diuidūdo.
exēpla vero diuiſibilitatis ſumi
poſſunt expoſitis exēplis predi
ctoruz puta q2 domus eſt lata
area ampla ⁊ ſeruit9 oib9 apta

ſcꝺm vſum cuiuſq3: ⁊ tūc pote
rit diuidi aut regionib9 aut tē
pore: aut mercede.d.l.cōi diui
dundo.§.cum de vſufructu. Et
hec ſatis hodie approbat cōis
vſ9 et obſeruātia ⁊ ſatis ꝯuenit
rōni q̄ ꝓ lege habet̄ vbi lex deſi
cit.l.adigere.§.fi.ff.de iure pa
tro.l.j.§.hoc aūt interdictū.ff.
de fōte.¶ Queritur etiā ecōtra
rio ſi duo dn̄i directi ſint eiuſdē
rei: ⁊ vn9 velit retinere iure pre
lationis an poſſit ⁊ cōcluſio eſt
ꝙ ita q2.l.fi. C.de iure ēphi. nō
diſtinguit an ab vno vl̄ plribus
teneat̄ ēphiteoſis ſꝫ indiſtīcte
dat facultatē retētiōis ⁊ ꝑ ꝯn̄s
ea facultate retinere poterit ꝑ.
l.que de tota.C.de tota.C.ꝺ rei
vendi. Sed ponam9 ꝙ alij con
ſcij directi in feudo colluſerūt
cū ēptore ne retineret̄ iure ꝑla
tionis a cōſocio eoꝝ ⁊ finxerūt
rem vēditā ꝑcio.x.q̄ multo mi
nori vēdita erat ſed hoc fiebat
vt ille direct9 cōdn̄s precio re
tractus nō vteret̄ iure prelatio
nis quo remedio vtetur iſte: et
dic ꝙ cōſtito de colluſione po
terit facere extimari ad cōe pre
ciū ⁊ hoc eſt qꝺ ſentit.d.l.fi.i.§.
ſꝫ nec hac ꝟſi.diſpoſuim9 i ver
bis illis q̄ꝫtū ꝑciū ab alio re ve
ra ⁊c.et hui9 ratio eſt q2 ꝑcia re
rum cōi eſtimatione capienda
ſunt.i.precia rerum.ff.ad.l.fal.
al's ſemꝑ poſſet fieri fraus et ſi
illa colluſio ꝓbari nō poſſit per
teſtes recurri pōt ad iuramentū

tum.ar.eoꝝ q̄ habenť ꝑ gl.in.l.
fulcinius.§.q̇d ſit latitare. ff.ex
quibus can.in poſ. ea.⁊ in.c. ſi-
gnificaſti. ꝺ homi. ⁊ in.c.ſtatu-
tum.§.nullus. de reſcript.li.vj.
¶ Querit̄ etiã de alia quotidia
na.q.videmus ꝙ vt plurimũ in
venditionibꝰ vẽditores vẽden
do dicũt predia teneri ĩ feudũ
ſub cẽſu annuo ⁊c.a tali dño:et
verũ ſit ꝙ teneãtur an ex eo ꝙ
facta eſt mẽtio ꝙ tenerent̄ ab il
lo tenebit̄ emptor recognoſce-
re illi: et videret̄ prima facie ꝙ
ita: q̄r vẽditor potuit illã.l.ad-
ducere ſaltẽ in fauorẽ eccľie: ꝑ
ea q̄ leg.⁊ not.inſti. de inuti.ſti.
§.alteri.facit.ff.deponi.l.publi-
ca.C.ad exhi.l.ſi res.In oppoſi
tũ facit.§.alteri.in.l.ſtipulatio
iſta.ff. de verb. obli. poſt plura
hincinde altercata ꝑ doc.cõclu
ſio:eſt ꝙ ex illo ꝯctu non querit̄
ius:ſed ex ratihabitione q̄ exin
de fit ꝑ dñm a quo teneri dice-
bat̄:q̄r ratihabitio retrotrahit̄
et mãdato cõparat̄.ff.ad mace.
l.fi.C.de dona.inter vi.⁊ vxo. et
in regula ratihabitionẽ.ꝺ reg.
iur.lib.vj. ⁊ habebit vẽditor ce
dere actiones dño:quibus ceſ-
ſis aget arg.C.ſi q̇s alteri vel ſi.
l.cũ per eos.⁊.C.ꝑ quas perſo.
nob.acquir.l.fi.Nec replicabit
emptor vľ accipiet q̄r:⁊ q̄r eius
nõ intereſt: cũ tãto minꝰ eme-
rit propter expreſſionẽ oneris
l.in vẽditione.ff.de act.em. Sꝫ
quo ad iuris ſubtilitatẽ reſpe-
ctu eius cui ꝺr ſeruire cui non
ſeruiebat prima facie non fuit
ſibi queſita ſtipulatio.ꝑ.d.§.al
teri. ⁊ ideo inſpiciendũ erit ad
euitandũ dictã iuris ſolennita
tẽ an neceſſe eſſet ſtipulari ad
vtilitatẽ illius cui ſeruire dice-
bat: puta q̄r forte erat ꝯiuncta
ꝑſona cui ſtipulari poterat: vt
in patre ⁊ filio.inſti.de inut.ſti.
§.et q̇ tuo. Aut q̄r ſua intereſſit:
puta q̄r ſit tutor eius cui ſtipu-
latur rẽ pupilli ſaluã fore: vľ q̄r
procurator ſtipulat̄ dño. vel ẽt
ſi quis ſtipulet̄ creditori: vt.ff.
de verb. oblig.l. ſtipulatio iſta.
§.ſi ſtipuler.⁊ in pluribus alijs
caſibus quos in dictis iuribꝰ
videre poteris. Et generaliter
vbicũq; alteri ſtipulat̄ cũ iura-
mẽto promittẽtis: vt in.l.ſeruꝰ.
§.j.ff.de ope.liber. ⁊ notat̄ in.l.
nã poſtea.§. iuſiurãdum.ff.de
iureiu. maxime cũ exinde ſtipu
lans cedit actiones.l. poſſeſſio
quoq;.§.poſſeſſio.ff. de acquir.
poſ.Idẽ etiã putarẽ ſi venditor
naturaliter eſſet obligatꝰ ei cui
ſtipulat̄: puta ad anthidota: et
ꝑ cõſequẽs ex cõpenſatione te-
nebat̄.l.etiã.ff.ꝺ cõpenſatio.q̄r
ſtipulãdo cẽſum dari ei cui ad
anthidota erat obligatus da-
re videbat̄: vt voluit tex. ⁊ gl.in
l.ſi vero.§. inde papinianus.ff.
mãdati. Et donatio abſenti cũ
ſtipulatione notarij ⁊ iuramẽti
interpoſitiõe fieri põt: vt.ſ̄.vi-
ſum eſt in ti.de dona. Queri ſo-
let an

let an cõpenſatio ceſſare faciat
cõmiſſum: ⁊ ꝺr ꝙ ſic: ꝑ.l.cũ alť.
et.l.ſi ambo.§. cũ alter alteri.ff.
de cõpen.facit.l.eius. ⁊.l.ſi cõſi
ſtat.C.e.Et ita iudicari vidi in
hac ꝓuincia.¶ Querit̄ an obli
gatio cenſus facta exactori ſeu
receptori deputato ad exigẽdũ
recipere nolẽti excuſet a cõmiſ-
ſo.dic ꝙ ille receptor noluit re-
cipere: q̄r nõ offerebat̄ cõgruis
loco ⁊ tp̄e:nec de legitimo gra-
no liquore vľ argẽto. Et tũc nõ
excuſat: q̄r non cõpellit̄ q̇s acci
pere debitũ niſi in illa qualita-
te ſub qua eſt debitũ: ꝑ.l.obli-
gatione.in fi.⁊.l.cũ a quo.C.de
ſolutio.Sed ſi fieret cõgruis lo
co ⁊ tp̄e debitis granis liquori
bus vel nũmis tunc ſi receptor
ſeu caſtaldio differat recipe: q̄r
forte alijs occupatꝰ fuerit ꝯten
tus ꝙ emphiteota penes ſe re-
tineret: tunc obligatio vim hꝫ
obſignatiõis depoſitiõis: ⁊ re-
leuat a cõmiſſo.ar.ff.de public.
l.fi.§.ſi q̇s.⁊ in.c.ſignificãte.de
pig. Sꝫ ſi receptor nõ cõmitte-
ret cuſtodiã emphi. immo aliã
diẽ aſſignaret ĩ qua deferre de-
beret tunc ſi illa nõ portaret et
permitteret elabi tp̄s nõ euita
ret cõmiſſum.arg. ad hoc.in.c.
ab eo.de appel.li.vj. ¶ Querit̄
an ex vẽditiõe feudi q̇ tenebat̄
ad partẽ fructuũ debeat̄ laudi-
miũ: diſtigue: q̄r aut erat datꝰ ĩ
emphi.ꝑpetuã ſub certa ꝑte fru
ctuũ: ⁊ tũc eſt ꝯctꝰ emphi. ⁊ lau
dimiũ. Sꝫ ſi nõ eẽt datꝰ in ꝑpe-
tuũ ſꝫ annuatim: vt cõiter vide
mus fieri ꝙ vnꝰ tꝫ anno iſto al
ter altero ad placitum dñoꝝ: ⁊
tũc nõ debet̄: q̄r cẽſet̄ magis cõ
ductor q̄̃ ẽphiteota: ꝑ.c.potuit
de loco ⁊ ea q̄ habẽt̄ i.l.j. agros
ꝺ oi agro deſerto.li.xj. ¶ Que-
ritur ẽt: videmꝰ ex aliquibꝰ fun
dis ꝙ ſeruiũt duobꝰ dñis ſi alie
nẽtur cui debebit̄ laudimiũ: et
dic ꝙ p̄io q̇ infeudauit. C.ꝺ iu
re emph.l.j.§.ſi nãtẽ duoꝝ fa-
ciunt q̄ not.in.l. lex vectigali.ff.
de pig.ſꝫ canon.ſoluet̄ illi q̇ no
uiſſime infeudauit: ⁊ ſi ille non
ſoluat p̄io poterit ille primus
expellere tertiũ: ꝑ.d.l. lex vecti-
gal.ff.de pig. Poſſet ẽt q̄ri q̄r de
iure cõi fũdi feudales vel emp.
phit eccleſijs relinq̇.c.j.§.fin.de
immu.eccle.li.vj.vbi improbat̄
cõſuetudo frãcie an valeat pa-
ctũ qꝺ quotidie fit inter dños
et emphiteotas ſeu vaſallos ꝙ
emphi.ſeu vaſal.licet alienare ĩ
quaſcũq; ꝑſonas exceptꝭ eccle-
ſijs clericis ⁊ militibꝰ: ⁊ vr̄ p̄ia
facie ꝙ non.C.de pac.l.pacta q̄
cõtra ĩ oppoſitũ facit̄: q̄r ꝯctus
feudalis eſt emphi.regulat̄ pa-
ctionibꝰ partiũ.l.j.in p̄nc.C.de
iur.emph.ibi dũ dicit.In q̇ cun
cta q̄ inter vtraſq; ꝯhẽtiũ ꝑtes
ſuꝑ oibus vel ẽt fortuitis caſi-
bus pactionibꝰ ſcriptura īter-
ueniẽte hitis placuerit firmat
illibataq; perpetua ſtabilitate
modis oibus debeãt cuſtodiri

ꝛ hoc iure ſeu pacto cōiter vtū
tur dn̄i: nec ꝑ hoc obſtat ar. de
d. §. fi. vel ꝙ ſit pactū ↄtra liber
tatē eccl'ie: q̄ꝛ clarū eſt ꝺ iure ꝙ
legatis fideicō. donationib⁹ vē
ditionib⁹ ꝑmutationib⁹ vel ſi-
milib⁹ contractib⁹ apponi pn̄t
cōditiōes. Et q̄ꝛ ꝑ alienatiōes
qua fierēt eccl'iis clericis vl' mi
litib⁹ fieret ꝑ̄iudiciū dn̄is feu-
doꝝ emphite. vt ē notoriū me-
rito pn̄t apponere illud pactū
ne in manib⁹ taliū alienētur: et
hoc clare ꝓbat̃ i. c. j. ꝺ alie. feu.
§. inde. Sꝫ conſulit̃ talib⁹ q̄ꝛ vē
dere pn̄t. xij. q. ij. lōginq̄tate et i
feu. de ꝓhi. feu. alie. nō ↄſti. ipe
rialē. §. ſi q̄s ab infeudat⁹. ꝛ i ta
lib⁹ loco rei ſuccedit̃ eſtimatio.
ff. ꝺ leg. j. l. filiuſfa. §. ſi v̄o ↄ. Itē
q̄ri ſolet an ēphi. poſſit fundū
emphi. alterū in ēphi. dare. ꝛ di
ſtigue: q̄ꝛ aut hoc fit volēte dn̄o
aut ignorāte: ꝛ ſi volēte dubiū ē
ꝙ hoc fieri p̄t ꝑ ea q̄ tradunt̃ i
d. §. adeo. inſti. loca. ꝛ ꝑ gl. i. l. ij.
C. de iure emphi. q̄ꝛ in hoc dn̄o
volēti nō fit iniuria. ꝛ hoc caſu
ſi ↄtigat alienari ꝑ ſcōm emph.
tenebit̃ is' q̄uē alienatio facta
eſt renouare feu. inueſtiturā pe
tere a ꝑ̄mo dn̄o ꝛ ei laudimioꝝ
iura ſoluere. C. de iure emph. l.
fi. §. ſin autē duoꝝ. Quid ſi ceſ-
ſet ille ſcōs ſoluere: an prim⁹ ꝑ-
det ius. dic ꝙ ſic: ꝑ. l. lex vectiga
li. ff. de pig. vnū gn̄alr' dico ꝙ ſi
dn̄i cōſenſu vel al's ↄſuetudine
emphi. ſubīfeudaret ꝛ ille alte-
rl q̄ſi in infinitū ſꝑ requirēdus
eſſet prim⁹ dn̄s direct⁹ ꝛ ei ſol-
ui laudimiū: ꝑ. d. l. fi. in ſcōo v̄o
caſu q̄n̄ ſcōo infeudatū ignorā
te dn̄o nō valet illa infeudatio
ꝑ emphiteotā facta. C. de iure
emphi. l. fi. in ꝑ̄n. et in. c. potuit.
de loca. que ꝑ iura probātur ꝙ
emphi. irreq̄ſito dn̄o nō p̄t alie
nare: alienatiōis aūt verbo cō-
tinet̃ ꝑpetua emphite. de re. ec-
cle. alie. vel nō alie. c. nulli. et in
aut̃. de nō alie. aut ꝑmutā. reb⁹
eccleſ. §. nos igit̃. v̄ſi. alienatio-
nis aūt. C. de reb. alienā. vel nō
alie. l. fi. Sūt tn̄ aliq̄ue prouin-
cie q̄ cōſuetudine tolerāt ꝙ em
phi. poſſit apponere pēſionem
annuā: et ꝑpetuā: ꝑ. d. §. adeo.
ꝛ gl. in. d. l. ij. cui ↄſuetudini ſtat
i illis ꝓuīcijs cū ſit legū īterp̄s
ꝛ ꝓ lege ſeruat̃. l. ij. cū ibi no. C.
q̄ ſit lō. ↄſue. Itē q̄ro: an emphi
te. ꝛ vaſall⁹ dimittēdo rē īuito
dn̄o excuſet̃ a ſeruitijs debitis
ſine cano. ꝛ de vaſallo: videt̃ ꝙ
ſic: ꝑ. c. vnicū. in fi. de vaſal. q̄ↄ
cōſti. lotha. ꝛ de ꝓhi. feu. alie. ꝑ
fede. c. imperialē. de emphi. Itē
videt̃ dicēdum ꝑ l. etſi forte. §.
etiā. ff. ſi ſerui. vēdi. Cōtrarium
tn̄ eſt verū: per. §. adeo. inſti. de
loca. ꝛ ꝑ. c. iudicatū. de immuni
ta. eccle. lꝫ gl. aliter intelligat. ſ.
in ſeruis glebe: q̄ꝛ iſte ↄtractus
lꝫ ab īitio ſit volūtatis: ex poſt
tn̄ eſt neceſſitatis. l. ſicut. C. de
act. ꝛ videt̃ tex. de hoc in. l. qui-
cunq̄ꝫ de fund. patri. C. lib. xi. et

in. l. cū ſatis. §. teneāt. de agri. ꝛ
cēſi. in v̄. nulla. ꝛ de omni agro
deſerto. l. quicūq̄ꝫ. Nec obſtat
ꝙ vaſallus poſſit rē dimittere
inuito dn̄o. Nā ibi eſt rō: q̄ꝛ feu
dū dat̃ ꝑꝑ amorē honorē ꝛ vti-
litatē vaſalli: vt in. c. bn̄ficiū. in
q̄b⁹ cau. bn̄ficiū. Et idō nimirū
ſi illi vtilitati renūciare p̄ōt: in
ↄtra ar. l. pe. C. de pac. emphiteo
ſis aūt dat̃ ꝑꝑ hoc ꝙ res melio
rent̃: ergo nō mirū ſi emphite.
nō poſſit dimittere ſine ↄſenſu
dn̄i. ¶ Querit̃: cū pro expedito
habeat̃ ꝙ ↄtctus emphiteotec.
celebrari debeat in ſcriptis: an
poſt longū tp̄s petit̃ inſtr̄m em
phi. qꝺ forte amiſit: ac tn̄ cano-
nem annuatim ſoluit: an ꝑ tale
longū tp̄s preſumet̃ preceſſiſſe
cōtract⁹ emphi. et prediū datū
in emphiteoſim: ꝛ dic ꝙ preſu-
mit̃ conceſſa: ꝑ. l. iubem⁹. C. de
fund. pa. li. xi. lōga eñ preſtatio
inducit ↄiecturā: vt oīa ſolēni-
ter acta videātur. ff. de vſur. cū
de in rē ver. Quero ēt de quoti-
diana. q. emphi. vagat̃ per pa-
triā nec ſcit̃ vbi ſit ꝛ relinq̄t bo-
na ſua impoſſeſſa: dn̄s direct⁹
videt deteriorari ꝛ i canone ceſ
ſari: an poſſit ad manū ſuā ca-
pere ꝛ abſentē priuare ſic ꝙ re-
diēs nō recuperaret. ꝓ quo di-
ſtigue: q̄ꝛ aut ille emphi. eſt mi-
nor vel pro repu. abſens: et tūc
durāte minoritate vel abſentia
ꝓ repu. nō p̄ōt ſibi vēdicare bo
na dn̄s direct⁹: ſed dꝫ deputare
vl' deputari facere curatorē. ar.
l. in poſſeſſionē. §. cū ꝺꝛ. ff. ex q̄.
cau. in poſ. ca. vel forte ipſemet
vt curator legitim⁹ bonoꝝ em-
phi abſentis ad inſtar curatoꝝ
q̄ dant̃ bonis abſentiū admini
ſtrabit: ꝑ. d. l. i poſſeſſionē. ꝛ du
rabit illa cura vſq̄ꝫ ad maiorita
tē vel finitā cām abſentie: vt in
d. §. cū ꝺꝛ. et in. §. ab hoſtibus.
iſt. ꝺ aucto. tu. Sꝫ ſi q̄s maior ſi
ne cā legitiā abſn̄s fuerit ſpecta
ri dꝫ ꝑ triēniū ſi feudū ſit pro-
phanū: aut ꝑ biēniū ſi fūdū ſit
eccl'iaſticū: q̄ ſi nō redierit: po-
terit dn̄s rē ſuā ad manuꝫ ſuā
ꝓpria autoritate reducere: q̄ꝛ i
hoc caſu ceſſat cōſiliū. gl. ſuper
v̄bo repellere. in. l. ij. C. de iure
emphi. vbi ↄſulit iudicis auct.
ꝑte vocata fieri: q̄ꝛ vagabūdus
vocari nō p̄ōt: q̄ꝛ neſcit̃ vbi ſit.
ar. coꝝ q̄ no. in. l. ij. C. vbi ꝺ cri.
ꝛ in iſto caſu preſtabat ar. c. in-
ter q̄tuor. de clericis deſerētib⁹
bn̄ficia ſine iuſta cā ſi congruo
tp̄e ſpectati nō redeāt pn̄t per
ep̄m ꝑ̄uari. Et ē arbitrariū tp̄s
bn̄ficialis cū nō ſit a iure limi-
tatū. Sꝫ q̄ꝛ in caſu nr̄o eſt a iu-
re limitatū. ſ. bienniū vel trien-
niū niſi redeat infra illud ceſſā
tib⁹ cāis legitimis poterit dn̄s
ꝓpria auctoritate recuꝑare feu
dū ſuū. Nā al's poſſet eſſe tāta
abſētia ꝙ plus aſcēderēt ceſſa-
tiōes canonū vel deteriorātio-
nes q̄ꝫ valor feudoꝝ emphiteo-
ticoꝝ. Et ꝙ in caſu ꝑ̄miſſo recu

perare poſſit dñs ꝓpria auctoritate ꝑſtat. l. ſi ita pater. ꝛ. l. ſi filius. ff. ď ritu. nup. Alia pertinētia huic materie vide in ſūmis et in glo. iij. legiū. C. de iure emphiteotico. §. Ultimo ad breuē notitiā habēdā ex q̄bus alienationibꝰ ꝛ quātū debeaṫ laudimiū. Primo recurrēdū eſt ad pacta: deinde ad locorū conſuetudines ceſſantibꝰ ṽo pactis vel cōſuetudinibus recurrēdū eſt ad iuris cōis diſpoſitionē. Et omiſſis duobꝰ ꝑmis mēbris ſcʒ pactis ꝛ cōſuetudinibꝰ cū q̄riṫ de iure cōi ex quibꝰ alienatiōibus ꝛ quātū debeaṫ laudimiuʒ diſtiguēdū eſt qꝛ aut alienatio fit cōditionaľr aut pure. Si cōditionaliter hoc dupliciter qꝛ aut cōditio impedit dñij traſlatiōnē aut retractat. primo caſu nō debeṫ laudimiū qꝛ nō eſt vera alienatio ꝑ lec. ꝛ no. ī. l. ſi homine. ff. de vſucapio. et in. l. vbi aūt. ff ď i diē ad ec. Scđo ṽo caſu q̄ñ conditio retractat iā trāſlatū debetur laudimiū ar. lec. ꝛ nota in. l. quotiēs eo. ti. de i diē adiec. ꝛ. ff. de. l. cōi. q̄ſi per totū: et. C. de pac. inter emptorē ꝛ vēditorē. l. ij. ꝛ. iij. de quo. ſ. dictuʒ eſt ti. de emp. §. nūc eſt qualiter ver. nūc ſupereſt ver. ꝛ nūc ď pactis. Si ṽo ꝛ ſcđo principaliter alienatio fit pure iteruʒ diſtinguendū eſt qꝛ aut alienatio fit ex mera liberalitate aut vigēte neceſſitate. ſi primū aut fit ſine cauſa vt dōatio ſimplex aut cū cā vt donatio cauſata. Primo caſu nō debeṫ gl. in. l. fi. C. de iure ēphi. ꝛ l. c. potuit de loca. cū quibus cōiter trāſeunt doc. Scđo ṽo caſu donatio eſt cauſata debetur per. d. l. fi. §. ꝛ ne auaricia In illis verbis vel eſtimatiōes eiuſdeʒ. In ſcđo aūt caſu q̄ñ fit ex neceſſitate iterū diſtiguēdū ē qꝛ aut ē neceſſitas cātiua teſtari. l. C. ď ſacroſctis eccleſijs. aut neceſſitas ꝑciſa vt dotare vľ donare ꝓpter nup. ꝛ filia. Primo caſu aut inſtituiṫ ſuꝰ aut extraneus: ſi ſuꝰ nō debeṫ qꝛ eſt q̄dā continuatio dñi. l. in ſuis. ff. de ſuis. ꝛ legi. here. ſi ṽo extraneꝰ aut hoc dupliciṫ: qꝛ aut eſt penitus extraneꝰ aut quodā modo ſuꝰ. p̄io caſu debeṫ ꝑ dictū. §. ꝛ ne auaricia. Scđo ṽo caſu q̄ñ ē quodāmō ſuꝰ vt ſunt oēs ſuccedentes ab inteſtato: vt in. l. hac cōſultiſſima. §. ſi q̄s aūt. C. de teſta. Et tunc nō debeṫ niſi aliud haberet pactū vľ cōſuetudo vt ſ. dictū eſt. Scđo q̄deʒ caſu q̄ñ neceſſitas ē ꝑciōſa ꝛ hoc dupľr qꝛ aut illa neceſſitas ꝓuenit ſacto hoīs aut miſterio legis p̄io caſu puta qꝛ aliq̄s ꝑ neceſſario vſu ſuo ꝑmutat domū vel q̄dlibet aliud prediū cū alterius domo vel predio debetur. ꝑ lec. et no. in. l. j. C. de rerū ꝑmuta. aut diuidit ꝛ iterū debeṫ ꝑ lec. et no. in. l. j. C. cōia vtriuſq; iudicis vľ debitor dat creditori inſolutuʒ

et debeṫ argu. l. volūtate. ff. q̄bꝰ modis pig. vel ypo. vľ creditor inuito ďbitore facit vendi. rem ypo. ꝛ ſiľr debeṫ ar. l. ſi pignore. ff. de pigno. acti. aut eſt ſcđo caſu neceſſitas ꝓuenit legis miniſterio puta qꝛ pr̄ dotat filiā vel dat donationē ꝓpter nup. Et iterū diſtiguēdū eſt: qꝛ aut dat fundū ineſtimatū ꝛ nō debetur ar. lec. ꝛ no. iij. §. ēphi. ī antē. de nō alienā. vel permutan. colla. ij. aut datur eſtimatū ꝛ hoc iterū dupliciter: qꝛ aut illa eſtimatio nō facit ēptionē: aut facit. Primo caſu nō debetur: qꝛ nō cauſat alienationē ꝑ lecta. ꝛ notata ī. l. quotiēs. C. de iure. do. ꝛ in. l. plerūq;. ff. e. Scđo ṽo caſu debetur ex eo q̄ talis alienatio cauſat alienationē ꝑ lec. ꝛ not. in. l. vnica. §. licet eiuſdē. C. de rei vxo. acti. ꝛ in. l. ſi eſtimatis: ꝛ l. eſtimate. ff. ſolu. matri. cū vtrobiq; notatiſ. Quātū ṽo ī caſibꝰ in q̄bꝰ laudimiū debeṫ ſolui debeat. r̄ñdetur q̄ vt. ſ. dictum eſt primo recurrendū eſt ad pacta deinde ad cōſuetudines. Quātuʒ ṽo eſt de iure debētur quinquageſima ꝑcij. vt ī. d. l. fi. in fi. C. de iure ēphi. hodie tñ apud nos nō ſolū eſt dñia ī ꝓuincijs ſed etiam in villis ꝛ oppidis ꝓpter quod non poteſt congrua aſſignari preciatio vel quota q̄ debeantur pro laudimio.

¶ Sequitur rubrica de ſocietate.

Materia huiꝰ rubrice ꝑutilis ē huic ꝓuincie in qua hoīes eā icolentes iſto cōtractu maxie vtūṫ ſeu veriꝰ ex ſubdicēdis abutunṫ ꝛ nō ſolū ī cōtractibꝰ cōibꝰ: ſʒ etiā in priuilegiatis qnēadmodū ſunt dotes et donationes ꝓpter nuptias q̄s vulgꝰ apellat affrayrameta forte ex eo q̄ vult text. in. l. verū in ꝑn. ff. eo dicēs ſocietatē hr̄e ius fraternitatis in q̄bꝰ vix aut difficulter pōt iteruenire natura huiꝰ cōtractus. Et qꝛ cōiter illo vtēdo: cōiter abutimur dictos abuſus materiā ꝓſequendo recēſebimꝰ. Sed ꝑmū vidēduʒ eſt q̄d ſit ſocietas. ſcđo q̄liter cōtrahaṫ. tertio de quibꝰ rebus. q̄rto inter q̄s. quinto ſub quibꝰ modis vel pactis. ſexto q̄ veniāt in eiꝰ actiōe. ſeptio q̄bꝰ detur actio ꝛ cōtra q̄s. octauo et vltimo q̄liter ſoluiṫ. Ad ꝑmū r̄ñdeṫ q̄ ſocietas ē duoꝝ pluriū ve cōuētio honeſta ꝯtracta ob cōmodiorē vſuʒ ꝛ vberiorē queſtū inſti. ea glo. ſuꝑ rubrica. Ad ſcđʒ ꝯtrahiṫ ſocietas ſolo cōſenſu. ff. eo. l. q̄ admittiṫ. Et iō ſociꝰ ſocij mei ſociꝰ meꝰ nō eſt vt ibi dē: ꝛ. l. nā ſocij. eo. tit. ꝛ ad tp̄s ꝛ ad vitā ꝛ ſub cōditiōe. ff. eo. l. j. C. e. l. penul. Ad tertiū r̄ñdeṫ q̄ ꝯhiṫ ſocietas vniuerſoꝝ bonorū. Quinq; negociatiōis alicuiꝰ

qſicꝫ vnius rei.ff.e.l.ſocietates
ꝯhunt i ꝓn.qꝺ intellige ꝓcede-
re i rebꝰ honeſtis:qꝛ turpis rei
nulla eſt ſocietas.ff.e.l.cũ duo-
bus.§.vlti.cũ pluribꝰ.ſeq̃ntibꝰ
Et attẽde ꝙ i ſocietate ꝑticula
ei nõ veniũt aliũde q̃ſita.l. cuꝫ
duobꝰ.§.fi.ff.ꝓ ſocio.Itẽ nec in
ſocietate oĩm bonoꝝ veniũt in
ſtitutiões.l.duo ſoci.§.fi.ff.pro
ſocio.Ad quartũ cõtrahit iter
eas ꝑſonas que ꝑñt vna alteri
obligari de q̇bꝰ.ff.⁊.C.de pactꝭ.
Ad quintũ ſub q̇bꝰ modis con
trahat dic ꝙ ſub eq̄s vel equa-
libꝰ modis.l.iij.C.eo.ita ꝙ ſi cõ
trahat nũmo.vl' mercãtiaꝝ aut
alteriꝰ negocia.ꝑes ſint,nũmi
mercãtie aut negoc.Nã ſi vnũ
alt'o ꝓpolleret ⁊ equũ eẽt lucrũ
nõ eẽt bona ſocietas cũ diceret
leonia.ff.e.ſi nõ fue.§.vl.Ad.vj
q̄ veniãt i hac actiõe veniũt in
actiõe diuiſio eq̄lis lucri ⁊ dãni
habita tñ cõpẽſatiõe rerũ ꝑſo-
narũ ⁊ iduſtriarũ.l.oẽs ⁊.l.ſi ſo
cij ⁊.l.ſi nõ fuerit.ff.e. Ad ſepti-
mũ q̇bꝰ ⁊ ꝯ q̄s det actio.et dat
directa ſocio ⁊ eiꝰ heredibꝰ in-
ſti.ꝺ pena teme.litigã.§.ex qui
buſdã.⁊ dat ꝯ ſociũ.ff.e.cũ duo
bus.§.itẽ mala.als ẽ i.l.ſi ſociꝰ
Ad octauũ rñdet ꝙ ſoluit ſo-
cietas naturali morte.ff.e.l.act.
§.morte i fi.niſi alr ſit actũ iſti.
eo.§.ſoluit.Itẽ ciuili morte. ff.
eo.l.actiõe.§.publicatiõe ⁊ iſti.
eo.§.publicatiõe.Itẽ volũtate
ꝯria.ff.e.l.vex.i fi.⁊.C.e.tãdiu.l.

ſocietatẽ.§.j.ff.e.Itẽ qñ ſubſtã
tia vniꝰ ſocioꝝ perit.ff.eo.l.iiij.
§.j.i fi.Itẽ ſoluit actiõe ꝑẽpta
vl' mutata.ff.e.l.vex.§.vlti.Itẽ
ſi ſocij cõi cõſenſu icipiãt ſeor-
ſuꝫ vnꝰ ab alio negociari.l.ita-
qꝫ.e.ti.Sed ſi vnꝰ ſine ꝯſenſu al
teriꝰ ſeorſuꝫ negociet ſine cã le
gitima tenet ſocio actiõe ꝓ ſo-
cio.l.acti.§.labeo ⁊.§.itẽ q̇.e.ti.
Itẽ ſi vnꝰ icipit eẽ rixoſꝰ.l.ſi cõ-
uenerit i fi.ff.ꝓ ſocio. Et eſt no
tãdũ vbi dictũ eſt morte finiri.
qꝺ pactũ nõ põt apponi ꝙ in-
eternũ duret.l.nulla.ff.e.qꝛ iſtꝺ
pactũ eẽt ꝯ naturã ꝯctꝰ: vt ibi-
dẽ ꝙ aũt dictũ eſt eq̄litatẽ eẽ ol
mõ ſuãdã i ſocietate ſufficit il-
lã eq̄litatẽ iſurgere poſſe ex mu
tua ſocioꝝ hincide ꝯpẽſatione
puta qꝛ vnꝰ ponit pecuniã ⁊ al
ter tãtas merces q̄ſta ẽ pecũia
vl' vnꝰ ponit pecuniã aut mer-
ces ⁊ alt' iduſtriã ⁊ negociatio-
nẽ q̄ ꝓt eẽ ita ꝓcioſa ꝙ forte ꝓ-
põderat.ff.e.ſi nõ fuerit.§.ita ⁊
§.vlti.i fi.⁊ nõ fit ſolũ eq̄tio rei
ad opaꝫ imo ẽt ꝑicli.Nã alꝫ re-
glare ſit i ſocie.dãnũ eq̄lr ad ſo
cios ꝑtiere debere.d.§.vl.ſtutiſ
eq̄tio ſeu ꝯpẽſatio ꝑiculi ꝑſone
negociãtꝭ cũ dãno merces ſocij
puta ẽ ticiꝰ q̇ tradit ſẽprouiro
iduſtrioſo centũ petias pãnoꝝ
ex portu aq̄ꝝ mortuaꝝ ꝓ onerã
da naui trãſferẽdas damaſcuꝫ
vl' boniciũ ad ꝯducẽdũ dictas
merces cũ nauta optimo certe
pactũ fieri põt ꝙ eq̄ diuidat in

ctũ ꝑueniẽdũ iter eos.Et tñ oẽ
dãnũ ꝑtineat ticio. Et rõ eſt qꝛ
ſẽproniꝰ exponit corpꝰ ſuũ ꝑi-
culo ſubmerſiõis ⁊ icurſui pira
taꝝ qꝺ ẽ maiꝰ q̄̃ ꝑditio bonoꝝ
Alt'ro incurrit ꝑicl'm ꝑditiõis
bonoꝝ qꝺ minꝰ eſt vt i.d.§. ita
i fi.ibi dũ ꝺt. Itẽ ſi ſolꝰ ꝑegriet
ſi ſolꝰ nauiget: ſi ꝑicula ſubeat
ſolꝰ.Et gñalr oẽ pactũ eq̄litatꝭ
vl' ieq̄li.lucri appõi ꝓt dũ tñ illa
ieq̄litas poſſit ꝑ ꝯpẽſa.ope idu
ſtrie vl' ꝑiculi ſocij ꝯpẽſari ⁊ ad
eq̄litatẽ reduci. d.l.ſi nõ fuerit.
ꝑrio rñ.facit.l.ſocietates ꝯhit ⁊
l.ſi q̄s ſocietatẽ.ff.e. ꝙ ſi nihil di
ctũ fuerit iter ſocios de dãno in
telligunt iter eoſdẽ paribꝰ por-
tiõibꝰ ꝯueniſſe de dãno i quibꝰ
cõuenerũt de lucro iſti.eo.§.il-
lud.⁊ hoc ex natura ꝯctus. No
tãdũ ꝙ i ſocietate oĩꝫ bonoꝝ ve
niũt ſeq̄n.ꝑrio oẽs res corꝑales
q̄ q̇ ad dñiuꝫ ⁊ poſſeſſionẽ ipſo
iure trãſeũt.ff.e.l.j.⁊.ij. Sꝫ noia
ſeu actiões nõ trãſeũt ipo iure
ſꝫ alter alteꝝ ꝓcuratorẽ i rẽ ſuã
ꝯſtituere tenet.l.iij.i ꝓn.ff.e. Et
ſi durãte ſocietate alter ſocioꝝ
aliq̇d ꝓꝓo noie acq̇ſierit actio-
ne ꝓ ſocio cõicare cõpellit.l.ſi
q̄s ſocietatẽ.ff.eo.qꝛ actio ꝓ ſo
cio ꝯpetit ad ꝯferri faciẽdũ oĩa
q̄ veniũt in iure ſocietatꝭ ſicuti
ẽt actio ꝯdiuidũdo ꝓponit ad
diuidi faciẽdũ. Itẽ in ſocietate
nõ veniũt reglr alia niſi actũ ſit
vt hereditas legatũ donatio cã
mortis.l.duo ſocietatẽ.§.fi.ff.ꝓ

ſocio.vbi aũt dictũ ẽ.venit.l.iij.
§.j.⁊.l.ſi ſocietatẽ vniuerſoꝝ.ff.
eo.Si tñ dictũ eẽt ꝙ heredita-
tes:q̄ legitie veniret cõicarent
tũc veniret hereditates dũ ta-
xat i q̇bꝰ ab iteſtato erat ſucceſ
ſurꝰ.l.iij.§.ꝺ illo.e.ti.Et hoc ꝓ
pter adiectionẽ illiꝰ reſtrictio-
nis legitie:eadẽ dici poſſent in
alijs reſtitutiõibꝰ vt ea nõ exce
dat cõio.ff.e.l.cũ duobꝰ.§.papi
nianꝰ.⁊.§. itẽ mela.als ẽ in.l.ſi
ſociꝰ.ff.e.Itẽ ſtipẽdia ⁊ ſalaria.
l.cũ duobꝰ.§.ideꝫ papi.e.ti.Ex
maleficio tñ q̄ſita nõ veniũt.ff.
eo.cũ duobꝰ.§.vlti.⁊.l.qꝺ autẽ
cũ ſeq.ff.e.Et ſi ſocietas ſit ꝯtra
cta oĩꝫ bonoꝝ lucrorũ ⁊ fortũa
rũ.tũc q̄litercũqꝫ ⁊ quõcũqꝫ bo
na ꝑueniãt ad ſociũ cõia ſtẽ eo.
ti.l.coiri cũ ſeq.ſex legibꝰ ⁊ me-
liꝰ.l.ſi ſocie.vni.ff.ꝓ ſocio. Iteꝫ
notãdũ ꝙ ſociꝰ ſocio tenet ꝺ do
lo ⁊ lata culpa ac etiã leui.l.cuꝫ
duobꝰ.§.venit ⁊. l.nõ ob eã. cũ
ſeq.⁊.l.ſociꝰ ſocio.ff.e.leuiſſima
aũt.ſ.negligẽtie ſilr ⁊ caſus for
tuiti nõ veniũt.vt i.d.l.cũ duo-
bus.§.dãna.⁊ i.d.l.ſociꝰ qꝛ ſibi
iputat dꝫ q̇ ſociũ minꝰ diligẽtẽ
ſibi aſſũpſit iſti.e.§.fi. nec rele-
uat ſociꝰ a culpa ex eo ꝙ i alijs
actibꝰ ſocietatis bñ ⁊ diligẽter
ſe habuerit.ff.e.l.nõ ob eã cũ ſe.
ꝑal. ſꝫ ſi culpa eẽt hic ide fieret
ꝯpẽſati.ff.ꝺ ꝯpẽ.ſi ãbo.q̄rit vnꝰ
ſocioꝝ hꝫ filiã alr noie: q̇ hꝫ do
tẽ in matrionio ſibi ꝯſtituit:diſ
ſoluit ſocietas morte patris cõ

ſocij: an filia recuperabit dotē
ſuꝑ bonis cōibus tanq̄ es alie
nū. ¶Pro cuiꝰ ſolutiōe diſtīgue:
q2 aut filia nō eſt heres p̄re de-
functo: aut eſt heres. Et ſi non
eſt heres: ſubdiſtinguendū eſt:
q2 aut pactū fuerat cōe de dotā
dis filiabꝰ ipſoꝝ ſocioꝝ: vt in. l.
ſi ſocius ꝓ filia. §. j. ff. e. aut nō.
¶Primo caſu indiſticte filia exi-
git et detrahitur dos anteq̄ es
alienū. l. om̄e. e. tit. ⁊. d. l. ſi ſociꝰ.
§. verū. Scđo caſu principali ſi
filia fuit heres patris. Et iterū
ſubdiſtinguendū eſt: q2 aut fue
rat pactū inter ſocios de mari-
tādis filiabꝰ aut nō. In p̄mo ca
ſu ſi fuerat pactū de maritādis
⁊ durat matrimoniū: cōſequiꝛ
ipſa filia ex bonis cōibus dotē
ac ſi alius heres extitiſſet. d. l. ſi
ſocius. §. verū. Sed ſi diuortio
eſſet ſolutū matrimoniū nō exi
geret niſi per acceptilationē a
marito ſublata eſſet: vt in prin.
d. l. ſi ſociꝰ. iūcto fine: q2 tūc ceſ
ſaret exactio: nam etiā ceſſaret
priuilegiū dotis eo ꝙ non eſſet
indotata cū ſuccederet in me-
dia parte bonoꝝ ſolute ſocieta
tis. Sȝ ſi diuortiū eſſet celebra
tū conſtāte ſocietate: tūc exige-
ret filia dotē ⁊ cū illa ſe marita
ret: q2 al's eſſet īdotata. Et hoc
eſt qđ vult. d. l. ſi ſocius. in. §. ꝙ
ſi ſalua vir tñ cedēdo actiones
vxo. ꝑ acceptilationē liberabiꝛ
ab ea. l. promittēdo. §. fi. ff. de iu
re dot. In caſu vo p̄miſſo qñ ſo
luta ſocietate filia p̄ri ſuccedit
dote nō ſoluta cōfundiꝛ actio:
eo ꝙ ipſa heres debitrix ⁊ cre-
ditrix ſit: ꝑ. l. debitori. C. de pac.
Scđo vo caſu qñ nō fuerat pa
ctum de dotādis: nō exigit niſi
duntaxat ſuꝑ parte patris cuiꝰ
officiū erat filiā dotare. l. ſi pa-
ter. C. de dot. promiſ. Sed q2 eſt
propria heres cōfundiꝛ actio:
vt. ſ. dictū eſt. Sed ponamus fi
liam dotatā ⁊ dotē ſolutā fuiſſe
durāte ſocietate. Sed vir factꝰ
eſt inops ⁊ cōſumpſit dotē. An
redotabiꝛ filia de bonis cōibꝰ
vbi pactū fuit de dotādis filia-
bus. Et dic ꝙ nō niſi ſpecial'r il
lud cautū eſſet. d. l. ſi ſocius. §.
nec ſi ꝓpoꝛ. Itē queriꝛ: defuncta
filia ī matrimonio ſine liberis
ꝯſtāte ſocietate ad quē redibit
⁊ certe ad ſocios. d. l. ſi ſociꝰ. §.
certū. Et hoc ex equitate pacti
ſocietatis: vti vult tex. ibidē. Et
ex hoc inferri pōt vnū gñale in
iſtis dotibꝰ procedētibꝰ de bo-
nis cōibus vigore pactoꝝ ꝙ tā
diu dotes ſolui debēt filiabus
datis ⁊ tādiu apud eas eſſe ſo-
lute q̄diu durat ſocietas reſpe
ctu filiaꝝ: ꝑ. d. §. ceterū. per quē
pñt multe dirimi q̄ones in hac
materia. ¶Refunduntur ſeu detra
hūtur a bonis cōibus. p̄mo om̄e
es alienū: ⁊ vno ꝯſocioꝝ nō exi-
ſtēte ſoluēdo alij tenenꝛ. ff. eo. l.
omne. ⁊. l. ſocij. §. ſi cū res. ⁊. l. ſi
vnꝰ. j. rñ. Itē ꝑicula iniurie dā-
na ⁊ expēſe q̄ vnus ſocioꝝ exer-

cēdo cōitatē ſuſtinet. l. cū duo-
bus. §. quidā. ⁊. l. ſociꝰ. §. ſi q̄s.
⁊. §. vl. ff. e. niſi culpa paſſi peri-
cula dāna vel iiurie eueniſſent:
vt in dictis iuribꝰ et in. l. adeo.
§. fi. eo. ti. Itē ⁊ ſi q̄d ꝓ re cōi re-
ficiēda impēſum ſit. l. cū duobꝰ
§. idē reſpōdit. cū ſeq. ⁊. l. pro ſo
cio. §. ſi ſit. ff. eo. Itē imputātur
in partē ſocij ea q̄ ob maleficia
ſocij amota ſunt. ff. e. l. rei cōis.
Itē venit damnū datū in re cōi
pro quo dāno cōpetit actio le-
gis aquil. l. ſed ⁊ ſi. §. ſi dāno. ff.
pro ſocio. cū tribꝰ legibus ſeq.
Et gñaliter de oībus his q̄ do-
lo malo geſta ſunt teneꝛ ſocius
ſocio, l. verū. in prin. ff. eo. Et q2
ſ. in exordio huius ti. dixi ꝙ in
hac prouincia inueniunꝛ certi
cōtractꝰ ſocietatis ſeu affray-
ramēti inter viros ⁊ vxores. Et
tam ad cām dotiū q̄ donatio-
nū ꝓpter nuptias in quibꝰ cau
ſanꝛ plures abuſus: maxime in
preiudiciū mulierū q̄ ꝑ tales ſo
cietates ſeu affrayramēta mul-
totiēs repetitas ſeu repetita ef
ficiunꝛ quaſi indotate. Ad cu-
ius demōſtrationē ſubijcio exē
plum. Ecce ꝙ mulier habēs du
centa in dotē contrahit cū viro
habēte q̄nquaginta fit aſſocia-
tio inter eos đ oībus bonis ⁊c.
Euenit ſepenumero ꝙ vir dece
dit relictis liberꝭ: et ſic ex pacto
ſocietatꝭ media pars dotis vē-
dicaꝛ ꝑ liberos et heredes que
ſunt centū: iterū ⁊ ſcđo ꝯtrahit
cū alio ⁊ conſtituit ſibi centū q̄
reſtāt in dotē cū pacto aſſocia-
tionis ſeu affrayramenti predi-
cti decedit vir ea relicta ⁊ libe-
ris: liberi vēdicāt. l. cōuolat ad
tertia vota ⁊ cōſtituit ſibi quin
q̄ginta cū predictis pactis p̄de
cedit vir relictis liberis: vendi-
cāt liberi viginti q̄nq; ex pacto
aſſociatiōis ꝯuolat ad q̄rta cō
ſtituit. xxv. reſtātia ī dotē cū pa
ctis p̄dictis euenit vt. ſ. reſtāt.
xij. cū dimidio qđ eſt vnū nihil
reſpectu prime dotis: nec pt
mulier ad quinta cōualere vo-
ta ꝓpter tenuitatē dotis. E cō-
uerſo ponamꝰ vxorē precedere
nō lucraꝛ niſi. xxv. vbi tñ vir lu-
craturus erat cētū. Et ſic reſtat
manifeſta inequalitas de iure
improbata ꝑ te. ad literā. ī aut.
de equalitate dotiū. §. hec igiꝛ.
col. vij. cuius tenor ꝓ fundamē
to ſubdicēdorū ſequiꝛ: et eſt ta-
lis. ¶Hec igitur ante alia vni-
uerſa corrigimꝰ equalia in do-
tibus eſſe ⁊ ꝓpter nuptias do-
nationibꝰ ⁊ ea q̄ offerunꝛ ⁊ etiā
ea q̄ in ſtipulationibꝰ deducūꝛ
pacta ⁊ tantā q̄titatē ꝯſcribe-
re in virū q̄tā et mulierē ⁊ tan-
tū quoq; lucrū ſtipulari ⁊ ex tā
ta parte ex quāta voluerint: eq̄-
lis tñ mēſure nō eñ al'r iuſticie
⁊ equitatis ſeruabiꝛ rō ſi nego
ciatiōe alterutros circūueniāt
⁊ videanꝛ q̄dē equas facere ſti-
pulatiōes. ¶Pro viro aūt ineq̄-
les maneāt effectꝰ nō priꝰ q̄ti-

tate datoꝝ eadē cōſiſtēte ne ir-
rideri videat vndiq; lex. Sꝫ ſi il
le quidē ꝯſcribat duo milia au-
reos: mulier aūt forte ſex milia
ī dote offerat: ⁊ ſtipulent alter-
tros partē ꝯſcripte in lucro ꝑci
pere ꝓinde eueniēte lucro. Il
la quidē nihil aliđ lucrabit niſi
quingētos aureos ex ꝗrta. Ille
aūt quingentos ⁊ mille ex eadē
quarta ⁊c. Ex hoc eñ textu tra
cta eſt aut. equalitas. C. de pac.
cōuen. tā ſup do. ⁊c. ⁊ lꝫ olim iu
re codicis volūtariū eēt ſerua-
ri equalitatē iſtā: ꝑ. l. ſi ꝯſtante.
C. de don. ante nu. hodie tñ ne-
ceſſariū eſt: in. d. aut. de eq̄litate
dotis. §. primū quidē: ibi: dū di
cit ⁊ nō in electiōe ſicut priꝰ: ſꝫ
in neceſſitate ⁊c. ⁊ hoc iđ intro
ductū eſt qm̄ ex talibꝰ inequa-
libus pactis inſurgūt maliuolē
tie īter virū ⁊ vxorē ⁊ ſpoliatio
mutui amoris. ff. de dona. inter
vir. ⁊ vxo. l. j. Et efficiunt matri-
monia ꝗſi venalia. l. ij. e. tit. ⁊ C.
de inuti. ſti. l. ij. ſepeq; euenit ꝙ
ex talibꝰ pactis melior in paup
tatē incidit ⁊ deterior ditior ef-
ficit ꝯtra. l. j. in prin. ff. de dona.
inter vir. ⁊ vx. et qđ deterius ac
intolerabiliꝰ eſt: ꝓq; themate
aſſumptū eſt ꝙ eo deuenitur ꝙ
mulieres efficiunt indotate cō
tra oīm iuriū diſpoſitionē qua
ꝓhibet ex talibꝰ pactis mulie
ris ꝯditionē fieri deteriorē. l. ij.
l. de die. ⁊ l. lꝫ. ff. de pac. dota. Et
iđ cauēdū eſt ne mulierū fragi-

litas talibꝰ pactis ledat. nec ob.
qđ tāgit gl. in. d. aut. eq̄litas. q̄
illa aut. ꝑ cōſuetudinē tolli pōt
q̄ gl. ibi nō figit pedē: ſed hꝫ lo
cum qñ pacta lucroꝝ hincinde
fluūt: q̄ qñ fluūt debēt fieri eq̄lia
aut oīno non fieri. Et ſi ineq̄lia
fiāt viribꝰ nō ſubſtituūt: ꝑ ea q̄
leg. ⁊ no. in. l. pacta q̄ ꝯtra leges
C. de pac. ⁊ in. l. nō dubiū. C. de
legi. Et rō eſt: q̄ edicta legalia
ꝓhibētia talia pacta fieri ten
dūt ad bonū publicū. ſ. ne mu-
lieres remaneāt īdotate. Q̄ ſi
indotate eſſent nō reꝑirent vi-
ros. Et ſic ciuitates deſtituerēt
liberis hoībꝰ ꝯtra. l. j. ff. ſol. ma.
⁊ ius publicū priuatoꝝ pactio-
nibꝰ lederet: qđ eſſe nō dꝫ. l. ius
pub. ff. de pac. Itē nō ſolū lede-
ret ius publi. imo etiā boni mo
res q̄ ſunt iure ītroducti vt eq̄-
litas in matrimonijs: et ꝑ ꝯñs
amor fides ⁊ ſcrm iungit inter
cōiuges ſeruent. Et ex his libe-
roꝝ ꝓcreatio ſequat q̄ ſunt bo
na ꝯiugij: vt in. c. fi. de cōdi. ap.
Nā liberoꝝ ꝓcreatio inter ꝯiu
ges inuicem maliuolos hēri nō
pōt: vt ad ſenſuꝫ ptꝫ: q̄ amor eſt
cā ⁊ initiū gñationis: in aut. q.
mo. na. effi. legi. §. illđ. cū ibi no
tat. co. vj. et ex his reſultat ꝙ tā
de iu. ciui. ꝑ iura ſuperiꝰ alle. ꝙ̄
canonico: ꝑ. c. nuꝑ. ⁊. c. fi. de do.
inter vir. ⁊ vxo. non valēt pacta
ꝑdicta q̄ fiūt inter virū ⁊ vxorē
de dotibꝰ ⁊ donationibꝰ ſub co
lore ꝑdictarū aſſociationū ſeu

affrayramētorū: cū ꝑ eas fraus
fiat legi: q̄ qđ vna via ꝓhibet
oībus ētvijs quibꝰ ad hoc ꝑue
nitur ꝓhibitū cēſent: vt ī regu-
la: cū q̄d. de reg. iur. lib. vj. ⁊. iiij.
di. deniq;. ⁊ in. c. nā cōcupiſcen
tiā. de cōſtitu. C. de reb. alienis
alie. vel nō alie. l. vl. ⁊ in. l. nō du
biū. C. de leg. preal. Nec obſtāt
ꝯſuetudines q̄ allegari poſſent
quare poſſet dici ꝙ hec ꝓuin
cia gñalr hoc iure vtit. Et ꝑ cō
ſeq̄ēs ꝓcedat pria opi. gl. in. d.
aut. equalitas. Q̄ rñdet illā ta
lē cōſuetudinē nō poſſe dici cō
ſuetudinē: ſed potiꝰ corruptelā
eo ꝙ nō hꝫ cām impulſiuā ma-
terialē formalē ⁊ finalē ꝯſuetu-
dinis. Nā primo impulſiuā cū
nulla ſubſit neceſſitas īducēdi
ꝯſuetudinē: maxīe in ꝑiudiciū
reipu. qđ notorie per ea q̄ dicta
ſunt vertit. Materialis vō cā
cōſuetudinis dꝫ eſſe rōnabilis
⁊ formalis ꝑſcripta: finalis vō
neceſſaria. Qua inductiua ⁊ fi-
nalis idē ſunt: nec differūt niſi
ꝗtū finis in intētione a fine in
executiōe. Et ſi finis intētionis
ſiue executiōis nō ſit neceſſariꝰ
nō eſt ſufficiēs ad īmutandā le
gē: ꝑ ea q̄ leg. ⁊ not. in. c. cū tāto.
de cōſuetudine. ⁊ in. c. nō dꝫ. de
cōſan. ⁊ affi. Materialis vō dꝫ
eſſe rōnabilitate vallata: vt in
d. c. cū tāto. ⁊ dr rōnabilis q̄ nō
eſt legibꝰ iproba̅ta: vt in. c. cū
eccleſia. de cauſa poſſeſſ. ⁊ ꝓ-
prieta. vt in. c. abbate. de verb

ſignifi. Et cū predicta cōſuetu-
do dicēs ꝙ īequalia pacta ad-
mittātur ſit cōtra iura ciuilia ⁊
canonica: per ea q̄. ſ. dicta ſunt
deficit vnū de fundamentis ſu
per quo debet fundari cōſuetu
do: ſcilicet rationabilitas q̄ eſt
anima legis: vt notat in. l. adi-
gere. §. ꝗuis. ff. de iure patro.
⁊ in. l. cū mulier. ff. ſolu. matrim̄.
Et ideo q̄ predicta cōſuetudo
eſt irrationabilis nō poteſt di-
ci ꝯſuetudo neq; ſeruari debet:
vt in aut. vt nulli iudi. §. j. coll.
ix. in verbo neq; ꝯſuetudines. ⁊
paulo poſt dicit: improprīū lu-
crum ⁊ iniuſte ⁊c. ⁊ in aut. de ſta
tu contra liber. eccleſie fact. §.
hos federicus. colla. x. Nec re-
periet ꝙ ſit formaliter ſcripta:
quod tamē requiret ad hoc ꝙ
dici poſſit conſuetudo: vt in. d.
c. fin. de cōſuetu. ⁊ in. c. abbate.
de verbo. ſignifi. ⁊ ibi gl. ⁊. ff. de
legi. cū de conſuetudine. Defi-
ciūt ergo omnes cauſe quibus
legitima poteſt fundari conſue
tudo. Et per conſequens non
eſt obſeruanda: vt vult glo. fin.
in. l. fi. ff. de legi. ⁊ text. cū gloſ. in
l. ij. C. que ſit longa cōſuetudo.
et in. d. c. fi. de conſue. Sed pre-
ſuppoſito iam pro expedito ꝙ
forma illoꝝ cōtractuū inequa-
litatis pactorū dotaliū que ex
illo corrupto ab vſu affrayra-
mentorū ſumitur nō valeat in-
quantū ꝑ eos contrauenit rō-
nabilibus iuſtis et equis iuris

cõis diſpoſitionibus de equali
tate dotiũ ꝛ donationũ diſpo-
nẽtib9. Queritur quo remedio
ꝓuidebit̃ de hoc an in totũ vel
pro parte reſcindet̃ cõtractus.
Et dic ꝙ regulare eſt ꝙ ipſo iu-
re pacta intelligũtur facta ſcḋz
qualitatẽ.l.j.§.ſinantẽ.C.ḋ do.
añ nupt. quaten9 cõcurrũt vel
cõcurrere pñt donationes cuꝫ
dotibus quo ad pacta dotalia
erit hincinde validũ affrayra-
mentũ ſeu aſſociatio ꝛ in eo ꝙ
vnũ aliud excedet exceſſus ille
reijcietur ꝛ reducet̃ ad equali-
tatẽ qꝛ vtile nõ dꝫ per inutile vi
tiari vt in regula vtile de regu.
iuris lib.vj.C.de do.ſanxim9 et
ff.de iure doti.l.ſiue gñalis. Et
ſic aliqḋ reducit̃ ad aliqd.ſ.ſti-
pulatio exceſſiua per alterũ fa-
cta ad legitimã ꝑ alteruꝫ factã
ſicuti etiã ex iuris diſpoſitione
nullũ reducit̃ ad aliqḋ ꝑ.d.§.
ſinantẽ in.d.l.ſi.ꝛ aut.dos da-
ta ibi ſignata, ꝛ poterit leſo ſuc
curri ſcꝫ iure exceptionis ſi leſ9
poſſideat ꝑ ea q̃ tradunt̃ in.d.
aut.dos data vel iure actionis
ſi ledẽs vel cui9 heredes poſſi-
deãt ꝛ ad hoc intẽperare cõdi-
tionẽ ex.l.pre inſerta de equali-
tate dotis cõtra quã pacta fa-
cta ꝓ iſectis habent̃ vt.ſ. viſuꝫ
eſt; ꝛ per hec tollit̃ replicatio le
dẽtis poſſidẽtis. Sed adhuc re
ſtat magna dubitatio poſito ꝙ
aliqs aſſociauerit ſeu affrayra-
uerit etiã ſub colore matrimo-
nij aliquẽ ſiue per modũ dotis
ſiue ꝑ modũ donationis facte
alicui: putaticie a nullo alio do
tate donationẽ ꝑ modum aſſo
ciationis ſeu affrayramẽti ſub
colore matrimonij an ſi dicta
titia vel eius vir man9 violen-
tas ingeſſerit vel atroces iniu-
rias ꝓtulerit cõtra aſſociantez
affrayrantẽ ſeu donantẽ poſſit
talis aſſociãs affrayrãs ſeu do-
nans talẽ aſſociationẽ affrayra
tionẽ ſeu donationẽ reuocare.
Poſſent multa argumẽta hinc
inde fieri ſup duob9 fundamẽ-
tis primũ qꝛ donatari9 tenetur
honorare donantẽ ꝛ non male
tractare ꝑ iura vulgata. Scḋm
ꝙ matrimonia nõ debẽt fructi
bus ad onera ſupportanda da
tis fruſtrari. Pro cõcordia ṽo
crederẽ ſic diſtinguendũ: qꝛ vel
aſſociatio fit ꝛ ꝓcedit ab eo cui
cõpetit neceſſitas dotãdi vł do
nãdi ꝓpter nuptias puta a pa-
tre cui incũbit hec neceſſitas i
liberos.l.ſi pater.C.de dotis ꝓ
miſ.l.q̇ liberos.ff.de ri. nupt. et
tũc hoc caſu nõ reuocat̃ cũ fa-
cta cẽſeant̃ magis ad liberatio
nẽ ꝑ lec.ꝛ nota.in.l.donari.ff.ḋ
regulis iuris ꝛ rõ põt ſumi ex.l.
rem legatã.ff.de adi.lega.i qua
ꝓbatur ꝙ ea q̃ dãtur ex neceſſi
tate magis ſapiũt liberationeꝫ
q̃ donationẽ. Circa hoc tñ poſ
ſet adhuc diſtingui qꝛ aut pa-
ter iuxta debitũ dotis q̃ conſti-
tuit ḋbuit iuxta facultatẽ bono
rum pr̃is dotãtis ꝑ lec.ꝛ no. in
aut.res q̃.C.cõia de leg. aut vl-
tra debitũ habita cõſideratiõe
facultatẽ pr̃imonij dotauerit ꝛ
ſi p̃mo caſu ꝓcedũt iã dicta ſcꝫ
ꝙ nõ poſſit reuocari. Nã ſi iniu
rie ṽbales vel facti inferãtur ꝑ
virũ opponere põt vxor ꝙ cul-
pa viri ſibi nõ dꝫ obeſſe ꝑ.l.ob
maritorũ.C.ne vxor ꝓ marito
et ecõtra ſi ſint illate ꝑ vxorem
opponere poterit maritus per
lec.ꝛ not.i.d.l.ꝛ ſup rubrica.eo.
ti.ꝛ ſcḋo caſu ſi aliqd datum eſt
vltra debituꝫ qꝛ in illo pluri eſt
mera liberalitas cũ nulla ſubeſ
ſet neceſſitas. Tunc hoc caſu ꝑ
ingratitudines põt fieri reuo-
catio ar.l.ꝛ no.in.d.l.ſi pater.§.
ſi. Ad idẽ faciũt lec.ꝛ no.in.l.ſi.
C.ḋ reuo.dõa.ꝛ rõ eſt qꝛ in illo
pluri nõ cenſet̃ eſſe priuilegiuꝫ
dotis ꝑ le.ꝛ no.in.l.cũ te. C. ne
vxor ꝓ marito. In ſcḋo ṽo mẽ-
bro p̃ncipali ſcꝫ qñ aſſociatio
affrayramẽtũ vł donatio fit ab
extraneo cui nõ incũbit neceſſi
tas dotãdi vel donandi ꝓpter
nuptias tũc diſtinguerẽ: qꝛ aut
iiurie iſerunt̃ ꝑ virũ ꝛ tũc vxor
nõ perdit iura ſibi obuenta ex
illo ſupfluo ſibi obuẽto medio
dictarũ aſſociationũ ſeu dona
tionũ ꝑ.d.l.ob maritoꝝ. Si ṽo
iiurie iſerant̃ ꝑ vxorẽ cui9 cõtẽ
platione facta fuit aſſociatio ſi
ue donatio. Tũc idiſtĩcte vxor
ꝑdit ꝓprietatẽ bonorũ aſſocia
torũ ſeu donatorũ. qꝛ hoc caſu
eſt donatio ſimplex q̃ nõ redit
ad donantẽ niſi medio ingrati
tudinũ ꝛ nõ aliter vel aľs ex eo
ꝙ extrane9 dotãs nõ repetit do
tẽ niſi pactũ fuerit appoſitũ. l.
vnica.§.accedit. C. de rei vxo.
acti. Fructus ṽo durãte matri-
monio nõ ꝑdit marit9 ex eq̃tate
legis ꝓ onerib9.C.de iureiurã.
Nã durãte matrimonio eſt q̃ſi
dñs dotis.l.dote. C. ḋ rei vẽdi.
cũ vtrobiqꝫ notatis. Et hec di-
cta ſũt fauore ſimpliciũ mulie-
ruꝫ ſignãter hui9 ꝓuincie q̃ tm̃
anhelãt ad habendũ optatos
viros ꝙ ipſos quaſi mercant̃ ꝛ
cõparãt ꝛ i matrimonijs earuꝫ
q̃ libera ꝛ ſine p̃cio eſſe debẽt.c.
cũ locũ de ſpõ. Et i ſolis aĩs nõ
aũt in lucris.l.iij.in prin.ff.ḋ do
natiõe iter virũ ꝛ vxo. ea faciũt
venalia ꝯ diſpoſitionẽ.l.ij.e.ti.
et.l.ij.C.ḋ inutil.ſtipulatio. Que
ritur etiã de alia q̃ſtiõe de ſocie
tate aialiũ q̃ tradũtur ſm̃ vul-
gare huius ꝓuincie ad captan
dum ſeu ad capitũ q̃liter ꝛ ſub
q̇bus pactis legitime cõtraha
tur. Pro q̃ ꝯſiderãda ſunt ꝛ at-
tẽdenda ea q̃ cõcernũt ꝑſonaꝫ
tradẽtis. Et ſcḋo ea q̃ ꝯcernũt
ꝑſonã ei9 cui tradunt̃. ꝛ tertio
ea q̃ cõcernũt vtrũqꝫ. Dixi p̃mo
cõſiderãdũ ꝑſonã tradẽtis: qꝛ
ex q̃litate ꝑſonarũ p̃ſumit̃ ali-
quotiẽs fraus vel dol9 interue
niſſe i cõtractu puta qꝛ ſimplex
hõ ꝛ bone cõſciẽtie cõtrahit cũ
doloſo ꝛ male cõſciẽtie puta ſo

lito fenerari de quo late p doc. in.c.ad nr̃az de ẽpti. ⁊ vẽ.⁊ in.c. illos vos de pigno.⁊ in aut. ad hoc ꝺ vſuris.C. ⁊ dixi cõſiderã dum pſonã eius cui traditur ſi pauper ſit ſimplex: qꝛ paup ma gis pſumeretur ſuo incõmodo cõſentire ꝙ diues per ea q̃ no tan.in.l.cũ de indebito.ff.de p batio.⁊ in.c.cũ tu.⁊ pluib9 alijs capitulis ꝺ vſuris. Nã pauper tas cogit ad turpia.l.iij.in pnc. ff.de teſti.de excu.tu.l.ſpadonẽ §.fi.⁊.C.de patri.qui fi.diſtra.l. penulti.cũ ſimilib9. Dixi tertio mixtã fieri ꝯſiderationẽ ſcꝫ tra dẽtis ⁊ accipiẽtis vt ſi cõſidera tio capitali tradẽtis ⁊ opa acci piẽtis pacta cõtineãt equitatẽ et equalitatẽ ſeruãda erũt per iura cõia de ſocietate loquẽtia Que quidẽ equitas ſeu equali tas poterit p diſcretos iudices in foro cõſciẽtie dijudicari ma xime accerſitis ſibi viris nutri toꝛib9 ſeu nouṛigueris aĩalium quoꝝ vota in talib9 exquiri po terũt ar.eoꝝ q̃ habẽtur in.l.ſi ir ruptione.§.fi.ff.finiũ regun.et in.c.fraternitatis in pnci.de fri gi.⁊ malefi.⁊ in.l.i.in pnc.ff.de vẽtre in ſpi. Sed veniendo ad ſpeciales caſus vt veritas ma gis habeat ſciendũ eſt ꝙ pacta q̃ fiũt in iſtis ſocietatib9 aĩaliũ aliqñ fiũt circa capitale ſeu aĩa lia ⁊ aliquotiens circa fetũ fru ctũ ſeu cremẽtũ.i ptio caſu aũt aĩalia dant eſtimata aut ineſti mata. ſi eſtimata aut eſtimatio ne q̃ facit emptionẽ aut nõ. Et ſi dant eſtimata eſtimatiõe q̃ fa cit ẽptionẽ tũc eſt cõtract9 em ptiõis ⁊ vẽditionis.l.eſtimate. ff.ſolu.matri.⁊ oẽ piculũ ⁊ com modũ ptinet ad ẽptoꝛeꝫ ppter dñij trãſlationẽ p ea q̃. ſ̃. dicta ſunt in cõtractu emptiõis ⁊ vẽ ditiõis. Qñ vo dant eſtimata eſtimatiõe q̃ nõ facit emptionẽ tunc eſt ſocietas in fructu niſi cõuẽtũ eſſet ꝙ cõia eſſent poſt tps aĩalia ⁊ fet9.l.ſi aree.a ſ ẽ l. ſi tibi rem.§.iulia.ff.ꝺ pſcripti. verbis ⁊ hoc caſu cõicãtur fru ctus vt dictũ eſt ſaluo capitali tradẽti ſi culpa accipiẽtis perie rit. Nã ſi caſu foꝛtuito periret. tenet accipiẽs qꝛ hoc caſu peri culũ capitalis eſt cõe accipien tis ⁊ tradẽtis.l.cũ duob9.§.dã na.ff.p ſocio. Pro cuius decla ratione ſciẽdũ eſt ꝙ iſta pacta aliqñ fiunt in iſtis ſocietatib9 aĩaliũ aliqñ circa ipm capitale ⁊ circa ipa aĩalia. aliqñ circa fe tũ fructũ ſeu ꝯmoditatẽ. Et ali qñ circa tps durare dꝫ ſocietas. Primo caſu qñ fit pactũ circa ipſa aĩalia ⁊ tũc aut dãtur eſti mata eſtimatiõe q̃ facit ẽptio nẽ ⁊ nõ eſt pñtis ſtipulationis aut eſtimatiõe q̃ nõ facit ẽptio neꝫ ſed fit gr̃a clarioꝛis actiõis in caſu recuperatiõis ⁊ cõueni tur de parte fetuũ fructuuꝫ ſeu cõmoditatũ. Et iſte cõtractus ſapit locationẽ: vt. ſ̃. dictuꝫ eſt

poterit tñ ex deciſiõe ſequẽti li quidari. faciem9 ergo nouũ mẽ briũ ſcꝫ qñ dant ineſtimata ⁊ cõ uentũ eſt de capitali fetib9 ⁊ tẽ poꝛe. Et iſtꝺ eſt mẽbꝛũ pncipa le qꝺ cõiter practicat qꝺ ſubdi ſtinguem9 iuxta pcedentẽ diſti ctionẽ in tria mẽbꝛa. Et capie mus pꝛimũ mẽbꝛũ.ſ. qñ pactuꝫ ſit circa ipſa aĩalia ineſtimata. In quo dicemus ꝙ ex quo ſunt data ineſtimata nõ vr̃ poſſe pa ſcici ꝙ ad accipiẽtẽ ptineat pe riculũ ⁊ nõ ad ipſum tradentẽ aĩalia p quo faciũt q̃ tradunt p do.in.l.ſi paciſcẽda.C.de pac ⁊ in.l.i.C.p ſocio ſiue de ſocie tate. Et hoc caſu quẽadmodũ dñs pdit aĩalia ita accipiẽs nu triturã ſeu operã p dicta iura. Sꝫ ſi accipiẽtis interueniret do lus vl' culpa tenent ꝺ pditione aĩaliũ.l.cũ duob9.§.ſi cocũda. et.§.dãnoꝛũ.ff.p ſocio. Et ideo ſi hoc caſu paciſceret dñs aĩa liũ ꝙ ſi aĩal qꝺ p capitali tradi tur periret quocũq ſuppleri de beret de fetib9 ipſoꝛũ aĩaliũ. Et vltra hoc reciperet partẽ fetuũ pactũ eſſet repꝛobũ p gl.in ca. plerics.xiiij.q.iij. Qꝛ cũ capita le ad ipm dñm ſpectet ergo pe riculũ capitalis ſicuti periculũ oparũ ⁊ paſcuoꝝ ptinet ad nu trientẽ alias nõ eẽt eq̃ ſocietas ex eo ꝙ vn9 ſocioꝛuꝫ ſuſtineret maioꝛẽ partẽ dãni nec reportа ret maioꝛẽ ptẽ lucri ꝙ ali9 vt. ſ̃. viſum eſt in hoc tit. ¶ Secũdo caſu qñ pacta fiunt circa fetuꝫ lanã lac vel caſeũ vel frumentũ quod lucrat ex laboꝛe bouꝫ vel trituratione equoꝝ locatione et gñaliter ex quibuſcunq lucris pueniẽtibus ex aĩalib9. Et dic ꝙ pacta cõfoꝛmia iuri vel iuſte cõſuetudini ſuãda ſunt p ea q̃ ſ̃. dicta ſunt i hoc tit. vbi tetigi mus aliqd de cõſuetudie. Que quidẽ cõſuetudo dicetur iuxta ſi ſeruet equitatẽ ⁊ equalitateꝫ iuxta.l.ſi nõ fuerit.ff. pro ſocio ita ꝙ ex natura cõtractus aĩa liuꝫ piculũ ad tradentẽ ptinet niſi dolo vel culpa accipientis cõtingeret oparũ vo ⁊ paſcuo rum ad accipientẽ ptinet vt. ſ̃. dictũ eſt ⁊ latius infra dicetur. Tertio vo caſu.ſ. de pactis cir ca durationẽ tpis ſocietatꝭ qñ cõuentũ nõ eſt de tpe qꝺ durat quinquennio per quedã capi tula extraoꝛdinaria feudoꝛũ in ca. ſi quis dederit vaccam noli mirari de termino ſoccida: qꝛ eſt vulgare gallicũ gaſconũ q̃ lis erat cõditoꝛ hui9 opis. Sed de iure cõi omiſſis dictis extra oꝛdinarijs rubꝛicis durat ſocie tas aĩaliũ vſq ad tempus par tus ſi de parte fetus cõuenerit Et ſi de oĩbus fructibus conue nerit vſq ad collectionẽ oĩuꝫ. ¶ Ponam9 ergo ſocietatẽ vac carũ ⁊ bouꝫ cõtractũ kalẽdis martij. durabit vſq ad kalẽdas nouẽbꝛis. qꝛ inter vtraſq kalẽ das coiuntur ⁊ ſeminãtur agri.

¶ Et ponamus de vaccis contracta ſocietate in kalendis iulij: certe durabit vſqꝫ ad kalendas Aprilis: eo ꝙ cõiter inter vtraſqꝫ kalẽdas ſolẽt fetare ꝛ ſi de lacte ꝛ caſeis cõtracta ſit durabit biẽnio: qꝛ in primo anno lac neceſſariũ eſt fetui ꝓ maiori parte. Et ideo ſi ante id tp̃s alter ſociorũ ſocietati renũciauerit tenet actione pro ſocio. l. ſi cõuenerit. in pn̄. ff. pro ſocio. Et idẽ dici põt de alijs pecudibus vt ſm q̃litatẽ negociationis cõtracta videat: ꝛ tantũ tẽpus quantũ durat negociatio. l. actione. §. Itẽ ſi alicuius. e. ti. nec finita videt niſi ſeorſum ſocij negociari inceperit. l. itaqꝫ. eo. tit. ff. Attñ ille q̃ ſeorſum vti incipit ſine cauſa legitima non liberat. l. actiõe. §. dicim⁹. ff. eo. immo tenet actione. pro ſocio. ea. l. §. labeo. ꝛ. §. Itẽ qui. ff. pro ſocio. alr̃ aũt nõ. Erit ergo breuis reſolutio in hac materia: ꝙ qñ animalia dant ad ſoccidã. l. ſocialẽ captaneũ ſeu ad capitũ ineſtimata periculũ ꝑtinet ad tradentẽ. Qñ ṽo eſtimata eſtimatione q̃ nõ facit emptionẽ: vt. s̄. dictũ: tũc cõe eſt periculũ niſi culpa accipiẽtis interueniret. ꝑ. d. §. dãna. Unũ tñ notandũ eſt: ꝙ ſi tradẽs aĩalia maiorem partẽ lucri ſtipulet ex eo ꝙ arbitret in aĩo ſuo mediã partẽ precij ac capiti mutuo dare tũc peccaret eo ꝙ ſaperet vſurã: ꝑ ea q̃ leg. ꝛ not. in. c. j. ciuitate. ꝛ in. c. cõſuluit. de vſur. Sed ſi ꝑ modũ ſocietatis nõ habita cõſideratiõe mutui nõ peccat: ꝑ ea q̃ dicta ſunt. Et pro omni reſolutionis diſcuſſiõe an eq̃lis vel inequalis debeat dici ſocietas relinquẽda eſt arbitrio iudicis. l. in prepoſita. ff. pro ſocio. et ibi glo. qđ arbitriũ iudex fundabit ſuꝑ qualitate ꝑſonarũ valore ſeu extimatione rerũ ꝛ ꝯſuetudine prouincie: ꝑ dicta iura. Ultra hec querit de aliquib⁹ queſtionib⁹ huic materie ſeruientib⁹. Et prio pactũ factũ leſt iter duos ſocios cõẽs vni⁹ muri ſeu parietis de certo modo leuãdo vel dãnando: alter ſocioꝝ vẽdit partẽ ſuã. Queritur an tenebit emptor ſeruare pactũ vẽditoris. Et cõcludit ꝙ ſic. l. queſitũ. §. qđ actio. ff. de ꝑcario. ꝛ in. l. in hoc iudicio. §. penult. ff. cõi di. Et idẽ ſi pactũ ſit factũ đ nõ plãtando arborẽ: ꝑ. d. l. ĩ hoc iudicio. ꝛ ꝑ. l. fluuiũ. §. adijcit. ff. de dam. infe. ꝛ. l. deniqꝫ. ff. pro ſo. Itẽ querit: titius dedit ſempronio tres pedes in latitudine fundi ſui cui vicinũ atqꝫ cõtignũ erat prediũ titij ꝑ edificãdo ꝯſtruxit murũ titi⁹ et vult edificare in ſuo ꝛ appodiare ĩ muro ſempronij: querit an poſſit: qõ dubia eſt: nã pro parte affirmatiua. facit. l. iter eos. C. de acq̃r. re. do. domi. in oppoſitũ facit. §. ſi duoꝝ. inſt. de rer. diui. Concluſio eſt ꝙ ſolũ eſt cõe ꝑ dicta iura. Sꝫ parietis impẽſe dent pro media parte: ꝑ ea q̃ leg. ꝛ no. in. §. ex diuerſo. ꝛ in. §. qua ratione. inſti. de rerũ diui.

¶ Querit: an ſocius pro cõtractu ſocij ꝯuenire poſſit: ꝛ dic ꝙ ſic ſi cõtractus ſit fact⁹ pro cõmuibus negocijs ſocietatis. l. actione. §. ſi cõis. ff. e. ¶ Sꝫ nũquid ſoci⁹ recedẽs põt partẽ cõmuniũ reꝝ repetere vel ſaltẽ alteri ſociorũ dare. Rñdet: dare põt vl' petere finito vſu ad quẽ empte fuerũt: vt in. l. actiõe. §. ſi cõis pecunia. ff. ꝓ ſocio. pri⁹ vero non põt: immo ſocij agere poſſent cõtra eũ ad intereſſe ꝓ eo ꝙ inuito priſtine renũciat ſocietati: vt. ff. pro ſocio. ſꝫ ꝛ ſocius. in fi. ꝛ. l. cõuenerit. in fine. j. rñſo. finita ṽo ſocietate agere põt cõi diui. ff. cõi di. in ſumma. Sed antea locum hꝫ actio pro ſocio vtilis vel directa: vt ff. eo. Rñ cũ ꝯtractu. Sed quid ſi vnus ſine alio alienet: an ei preiudicet. dic ꝙ nõ. l. j. et. ij. C. de cõi re. aliena. ꝛ per gl. in. l. familie herciſ. ꝛ ratio glo. qꝛ ſoci⁹ in quacũqꝫ parte habet partẽ.

¶ Queritur an es alienũ ꝯtractum durãte ſocietate ſolui debeat finita ſocietate de bonis cõibus ſocietatis: ꝓ quo diſtingue: qꝛ aut ab oĩbus contractũ eſt. Et tũc indubie de cõi ſolui dꝫ. l. omne es. ff. pro ſocio. ꝛ in. l. ſi vnus. §. fi. ff. e. tit. Aut ab vno tm̃ fuit cõtractũ occaſione bonoꝝ cõmuniũ ꝛ in cõem vtilitatẽ: ꝛ iterũ ſoluit de cõibus. arg. de neg. geſ. l. põponius. ꝛ. l. ſeq. §. j. Si ṽo ab vno eſt cõtractũ ꝛ non ad cõem vſum vel vtilitatẽ. Et tũc hꝫ luere ille qui ꝯtradixit. ar. ff. de reg. iur. nõ dꝫ alteri. et eorũ que habent in. l. iure ſocietatis. ff. ꝓ ſocio. ſocius an poſſit inuito ſocio reficere domũ. dic ꝙ ſic. l. cũ duob⁹. §. idẽ rñ. ij. eo. ti. ꝛ recuperabit expenſas ꝓ media parte. d. §. idẽ reſpõdit. ¶ Querit: ſi alter ſociorũ fuerit cõdemnat⁹ ob maleficiũ a ſe cõmiſſum an cõpoſitio ſoluet de cõdic. ꝙ nõ: immo de parte ſocij q̃ maleficiũ cõmiſit. ff. pro ſocio. l. cũ duob⁹. in fi. ꝛ. l. adeo. §. fi. ff. de noxa. ac. ſi cõis falcidia. ꝛ. l. ſeq. ¶ Quid ſi alter ſocioꝝ aliq̃d lucret vl' emat an erit cõe: diſtingue: qꝛ aut ſunt ſocij oĩm bonoꝝ: ꝛ tũc oĩa ſunt cõia. l. cũ duob⁹. §. ſed inter fratres. al's incipit papinian⁹. ff. e. Aut ẽ ſocietas ꝑticularis aliq̃rũ bonoꝝ. Et tũc cõicant tm̃ ex illa cõione q̃ſita. d. §. ſꝫ inter fra. et notan. in. l. ſi patrin⁹. C. cõia vtriuſqꝫ iudi. ꝛ ibi optim⁹ tex.

¶ Sequit rub. cõi diuidundo.

HEc rubrica impertinẽter videt inter cõtractus poſita: cũ ſit iudiciũ ꝛ nõ cõtractus. l. j. ff. e. Sed qꝛ quandã

habet ꝯſequentiā ad ꝯtractū
ſocietatis. Nā qđ aſſociat con
tractꝰ ſocietatis / diſſociat cōi
diuidūdo: cū nullus inuitꝰ ſta-
re cōpellit̃. l. fi. C. eo. neceſſariū
fuit poſt rubricam de ſocietate
ſubnectere hāc rub. vt habeat̃
modus a ſocietate recedendi. ⁊
primo videndū eſt quibꝰ cōpe-
tat hoc iudiciū. ⁊ dic ꝙ haben-
tibus rē cōem iure dn̄ij. ff. e. l. ꝑ
hoc iudiciū. in prin. idē ſi iure
quaſi dn̄ij. ff. eo. l. cōmuni diui-
dūdo. in prin. vt in his q̄ habēt
vectigal cōductū. Itē in his q̄
habēt rē cōē a nō dn̄o acquiſi
tā quē dn̄m eſſe credebat. ff. eo.
l. cōmuni diuidundo. §. q̄ in rē.
Itē his qui habēt vtile dn̄ium:
vti emphiteoſis. d. l. cōi diuid.
§. j. Itē duobꝰ creditoribus ha
bētibus rem pignoratā. e. l. §. ſi
duo. Item duobꝰ vſurarijs vel
vſufructuarijs. l. ⁊. c. §. ſ; ⁊ ſi. ff.
de vſufruc. ⁊ e. l. §. cū de vſufru.
Itē his q̄ miſſi ſunt i poſſeſſio-
nē pretoris autoritate. e. l. §. ſi.
duo. ⁊ ſic ex his nō cōpetit pre-
doniū vt precario poſſidētibꝰ
nec depoſitarijs. e. l. §. neq; in-
ter predones. et. §. neq; colonꝰ.
Que aūt veniāt in hoc iudicio
dic primo diuiſio rei cōis. ff. eo.
l. j. ⁊ quaſi ꝑ totū titu. Impedit̃
in hoc iudiciū pacto tēporali/
vtili/cōi: puta qꝛ cōuentum eſt
inter ſocios ne a ſocietate itra
kalēdas april̃ diſcederet̃ forte
qꝛ ꝯcta ſocietas ad ſui ꝑfectio-
nē tantū tp̄s exigebat. l. in hoc
iudicio. §. ſi ꝯueniat. ff. e. Impe
dit̃ etiā natura rei q̄ de ſe eſt in-
diuiſibilis: vti veſtibulum: hoc
eſt introitoriū duaꝝ domoꝝ cō
muniū deſuꝑ coopertū habēs
in latitudine vnū paſſuꝫ: qui ſi
diuideret̃ eſſet vtriq; inutilis.
ff. e. l. arbor. §. ð veſtibulo. ⁊ idē
in ſeruitutibꝰ indiuiduis. d. l.
arbor. §. fi. ¶ Si vero res diui-
ſibiles ſint: tūc fit diuiſio vtilis
oībus: ⁊ nō vni tm̄. ff. eo. l. iudi-
cē. qđ ſi regionibꝰ vel equalibꝰ
partibꝰ diuidi nō poſſit/ iudex
poterit hincinde pecuniā cōpē
ſare. ff. e. l. itē q̄ꝛuis. §. vl. inſti. de
offi. iudi. §. ea. ⁊ poterit iudex ſi
expediēs ſibi videat̃/ vni adiu-
dicare proprietatē: alteri vero
vſumfructū. l. ſi quis putās. §.
officio. ff. e. vel poterit limitari
et preciū diſtribui. l. ad officiū.
C. e. Itē venit in hoc iudicio rā
tio ſumptuū factoꝝ in re cōi ſi
facti fuerint ſumptꝰ iure cōi et
in re cōi: vt viſuꝫ eſt in p̄ce. rub.
qꝛ ſi noīe ꝓprio feciſſet ſumptꝰ
nō recuperaret. l. in hoc. ⁊ l. iiij.
§. ſicut. ff. e. Sed ſumptus facti
ante cōmunionē non veniūt in
hac actiōe: niſi cauſa ſumptuū
duraret tp̄e cōmunionis: vt in
d. l. iiij. §. fi. Itē veniunt ꝑcepta
ex re cōi vel propter rē cōmunē
ff. eo. l. ſi qua. §. ſiue aūt. ꝙ ſi ne-
gociatꝰ fuerit ſocius ſpe ꝙ ſua
fuiſſet ſolū vtilitas/ nō preiudi
cat ſocijs in lucro: qꝛ equum lu

crū inter eos erit: ſed ſibi in dā
no preiudicat: qꝛ totū damnū
ipſe ſentiet. d. §. ſiue aūt. et hoc
in odiū fraudis. Itē veniunt ēt
in hac actione dāna q̄ in re cōi
ſocius dedit. ff. e. ti. ſi nō oēs. §.
venit. ſiue etiā aliꝰ culpa ſocij
dānū dederit. ff. e. l. ſi is cū quo.
in fi. ff. loca. l. ſi merces. §. culpe
Qꝛ tenet̃ ſociꝰ talē diligētiā pre
ſtare qualē in rebꝰ ſuis: vt. ſ. di
ctū eſt de ſocietate. ¶ Querit̃:
an vno ſocioꝝ inuito/ aliꝰ poſ-
ſit aliq̄d facere in re cōi. Et ſi fa
ctū fuerit qualiter ꝓuideri de-
beat. Pro quo diſtingue: qꝛ aut
opus ſit vel factū eſt abſente ſo
cio vl̄ p̄ſnte: ⁊ ſi abſente in eius
preiudiciū facta tollunt̃ ꝑ hoc
iudiciū ⁊ autoritate pretoris. l.
ſabinꝰ. in fi. ff. e. Si v̓o p̄ſnte ſit:
vl̄ factū ſit: tūc iterū fiēda ſunt
tria mēbra: qꝛ aut cōſentit: aut
ꝯtradixit: aut tacuit. In p̄io ca
ſu qꝛ cōſentiēti nō fit iniuria nul
la cōpetit actio. d. l. ſabinus. §.
ſi autē faciēti. Scđo v̓o caſu. ſ.
qñ ꝯtradixit ſubdiſtinguendū
eſt qꝛ aut ꝯtradixit ab initio: ⁊
tūc qꝛ melior eſt cōditio ꝓhibē
tis. d. l. ſabinus. in p̄nc. ceſſabit̃
factū reſarciet̃ dānū: vt in ea. l.
Si v̓o diſſenſus iteruenit ope
cōpleto tūc qꝛ p̄ſns nō diſſenſit
ab initio. Tūc non tollet̃ factū:
reſarciet̃ dānū. d. l. ſabinꝰ. §. ſed
⁊ ſi. In tertio vero caſu. ſ. qñ ta-
cuit donec ope omnino ꝑfecto
agere vult: pōt agere actione
cōi diuidūdo ſi dānū illatū fue
rit. d. §. ſed ⁊ ſi gl. fi. q̄ vult ꝙ illa
taciturnitas nō prouidiſſet in
dāno ſocio: pōt tn̄ ſocius inui-
to ⁊ prohibente ſocio re cōi vti
in certis caſibꝰ notatis ꝑ gl. in
d. l. ſabinus. ſuꝑ v̓. cōſtat. Sed
iterū p̄miſſa mēbra reſoluunt̃
ſub vno: ſcꝫ qꝛ vel ſocius vtit̃ re
ad vſum vel modū ad quos eſt
deſtinata res cōis: aut ad alios
vſus ⁊ modos. Nā primo caſu
prohiberi nō pōt: nec tenet̃ ali-
qua actione. Scđo v̓o caſu ſic
ꝑ lec. ⁊ not. in. l. cū duobus. al's
eſt. l. ſi inter. §. Itē mela. ff. ꝓ ſo-
cio. ⁊ pone exemplū: puta ſi do-
mū cōem reficere velit: ſi aquā
in pratū derivare: vineā puta-
re: in cōe ſepulchrum ſepelire ⁊
his ſimilia: ꝑ quos curioſus pra-
cticus alios poterit exq̄rere ca
ſus. ¶ Sꝫ ponamꝰ ꝙ eſt aliq̄s
verſutus ſocius q̄ nō curat refi
cere domū cōem: ſꝫ eſt cōtentꝰ
ꝙ veniat i collapſū. Alter' ſociꝰ
eſt diligēs ⁊ nō vult ꝙ domꝰ pa
tiat̃ ruinā: ſed illā reparat inui
to ſocio: vt facere pōt. ¶ Que-
rit̃ quo remedio ſuccurret̃ repa
rāti. Et dic ꝙ p̄lo actiōe pro ſo
cio ad ꝯſequendū qđ expoſuit
in reparatiōe qđ repetit cū ſuo
intereē: ſeu illud qđ itereſt. l. cū
duobꝰ. §. fi. al's eſt. l. ſociꝰ. §. j. ff.
ꝓ ſo. vel ſi ꝯſeq̄ nolit vel nō poſ
ſit expoſitū et intereſſe infra q̄-
tuor mēſes lapſis dictis q̄tuor
mēſibꝰ pōt ex iuris diſpoſitio-

ne rem iure dñij vendicare.d.l.
ſocius ꝛ.l.ſi vt pꝛeponis. C. de
ediſi.pꝛiua. ¶ Durat antē hec
actio.xxx.annis a tꝑe quo na-
ta eſt nũerādis.l.j.§.ſanximus
ṽſi.nemo.C.de anna.excep.Itē
q̄ritur qꝛ.ſ̄.diximus ꝙ eſt alie-
nuꝫ detrahit̃ ď ſocietate. Quid
ſi cõmuniōe manēte īter duos
fratres dos eſt ab altero ipſoꝝ
recepta diſtingue aut pater re-
cepit dotem pꝛo filio ꝛ tũc diui
ſiōis tꝑe debebit dos de bonis
cōibus extrahi.per.l. ſi filia in
pꝛinc.ꝛ.§.j.cũ ſeq.ff.fami.herc.
Aut vnus ex fratribus eam re-
cepit.Et tunc ſubdiſtingue qꝛ
aut illā cõuertit in cõmunē vti
litatē aut pꝛimo caſu detrahit̃
de cumulo ꝑ iudicium cōi diui
dũdo.Scđo vero caſu de parte
ſocij accipiētis ar. ff. ꝑ ſocio.l.
actiōe.§.fi.ꝛ ſeq.ꝛ.l.ſi is qui. §.
j.ff.ď iure.doti.ꝛ.l.ij. C.fa.herc.
¶ Queritur etiā duo ſocij fece
rũt pactũ de aliq̄ muro cōi reſi
ciēdo vel leuādo vl̃ fecerũt etiā
pactũ de nō plātādo in ꝯfinio
agroꝝ cōium:alter ipſoꝝ ven-
dit partē ſuaꝫ:an emptoꝛ tene-
bitur ſtare illi pacto.ꝛ dic ꝙ ſic
per.l.q̄ſitũ.§.qđ a ticio.ff.de p̄-
ca.ꝛ ar.l.ī hoc iudicio.§.penul.
ff.cōi diuidũdo.ꝛ.ff.ď dā. infec.
l.fluuiũ.§.adijcit̃.ꝛ.j.ff.ꝑ ſocio
idēq̄3. Queri poſſet etiā de alia
ſatis īgēti q̄ſtiōe de illo q̇ vici
no cōceſſit de terra ſua tres pe
des in latitudine vt in illa mu-
rum faceret cõem an videatur
etiā ſoluꝫ cōicaſſe vt vtriſq̄3 ſit
cōis ꝑ indiuiſo arguit̃ ꝙ ſic.ꝑ
l.inter eos.ff.de acqui.re.do.Et
dici pōt ſuũ totũ vſq̄3 ad dimi-
diā partē ex ſuo latere.eo.titu.
l.ꝑegere.ff.cōi diui.l.ambo. ꝛ ħ
adaptatur ſignificatio ṽbi.ff.ď
verbo.ſigni.l.littus.§.j. In con
trariũ tñ:qꝛ ďꝛ cōe cũ volũtas
interuenit.inſti.de re.diui. §.ſi
duoꝝ.ff.de rei vendi.ſi frumen
tum:vel rōne vicinitatis p̄dio-
rum vt in p̄alle.l.laboꝛ. Cōclu-
ſio tñ eſt ꝑ iura in pꝛīo loco al-
gata ꝙ fundus eſt cōis. Dubi-
tatur ſi diuiſa eſt hereditas in-
ter fratres vel cōio inter ſocios
et alter deceptus eſt an ꝑ actio
nes cōi diui. vel fami.herc. poſ
ſit agere vt rediuidatur ne deci
piatur.ꝛ in q̄ſtione diſtinguen
dum eſt:qꝛ aut deceptio eſt par
ua vl̃ magna.ſ.vltra dimidiā vl̃
intra:ꝛ ſi intra tũc niſi dolꝰ vel
fraus ſocij vel coheredes dede
rint cām ꝛ eſſet beneficiũ mino
ritatis vel aliud auxiliũ ſingu-
lare nō admittitur ad rediuidē
dum ꝑ ea q̄ tradũtur in.l.maio
ribus.C.cōia vtriuſq̄3 iud.ꝛ.l.ſi
maioꝛ.C.cõmu.diui.ꝛ in.l.rem
maioꝝ.C.de reſcin.vē. alſ eēt
deluſoꝛiũ totiēs repetere diui-
ſiones quotiēs alter q̄relat̃.qđ
fieri nō dꝫ per ea que tradũtur
in.d.l.maioꝛibꝰ. Si vero vltra
dimidiā interuenerit deceptio
aut diuiſio facta eſt in iudicio

aut extra iudiciũ:ſi in iudicio
obſtat exceptio rei iudicate re-
diuidere petēti per.l.cũ putarē
ff.fami.herciſcũde.ſi extra iudi
ciũ tunc admitteret̃ rediuidere
petens ꝑ dicta iura. Unũ tñ eſt
notādũ ꝙ qꝛ diuiſio vim habet
ēptiōis ꝛ vēditionis.l.j.C.cōia
vtriuſq̄3 iudi.ī electiōe erit eiꝰ
cōtra quē intētatur remedium
rediuiſionis ſupplere in pecu-
nia p̄ciũ deceptiōis ar. ff. ſi q̇s
in fraudē patroni.l.j.§.ſi q̇s in
fraudē.ꝛ. C.de reſcin.vēdi.l.ij. ꝛ
in.c.penul.de emptio.ꝛ vēditi.
¶ Queritur etiā qꝛ dictũ eſt.ſ̄.
ꝙ ex delicto cōſocij nō tenetur
an ſi delictũ eſſet cõmiſſuꝫ viuē
te patre ꝛ pꝛomiſſa emēda per
patrē interim moꝛitur pater ef
ficiũtur cōes filij in bonis pa-
ternis petitur emēda an ſoluet̃
de parte ipſiꝰ fratris an de bo-
nis cōibus ꝛ videretur ꝙ de cō
munibus qꝛ pater erat obliga-
tus ꝛ obligatio patris trāſit in
filios equaliter ſuccedētes per
l.frater a fratre.ff. de cōdi. inde.
Nā ſi ſoluiſſet pr̃ donaſſe vide
retur rōne ſanguinis.ff.de do-
natio.inter vi.ꝛ vxo.l. vtrum er
go ꝓmittēdo obligationē in ſe
ſumpſit diſtingue.qꝛ aut deli-
ctũ erat capitale aut nō, pꝛimo
caſu ď cōibus: qꝛ pater redimē
do filiũ negociũ paternũ egiſſe
vr̃.l.liber captꝰ. C.de capti.ꝛ pꝰ
lib.reuer. In ſcđo ṽo caſu ſolui
tur de parte filij ꝑ iura.ſ̄.in q̄-
ſtione de delicto ꝑpetrato ad-
ducta vno cōſocioꝝ per quem
ſoluatur emēda. ¶ Querit̃ etiā
q̇d de expēſis factis per alterũ
fratruꝫ ob aliquē honoꝛē puta
in militia nuptijs doctoꝛatu vl̃
ſilibus.diſtingue qꝛ aut viuēte
aut moꝛtuo patre fecit. Et ſi vi
uente nō imputat̃ in parteꝫ.ff.
de colla.bo.l.j.§.ſꝫ an id qđ di-
gnitatis. Si ṽo moꝛtuo p̄re da
tione ſua detrahit.ff.fa. herc.ſi
filia.§.idē ſcribit.ꝛ.§.neratius
et.l.ex parte.§.filiꝰ.ꝛ.l.luciꝰ. C.
de ſtatuis ꝛ imaginibꝰ.l.finali.
¶ Itē queri pōt ſi alter fratruꝫ
habeat filiā cui incũbet onus
maritādi:ꝛ dic ꝙ aut hꝫ auum
paternũ aut nō. Si hꝫ ad auuꝫ
ꝑtinet: ī cuiꝰ poteſtatē recedit
ff.de iure doti.l.ꝑfecticia.§.ſi fi
lius. Si aũt nō viuit auꝰ tũc de
poꝛtiōe fratris.l.ſi ſociꝰ ꝓ filia.
ff.ꝑ ſocio. Itē querit̃ q̇d de lu-
cris fratruꝫ q̇ ſunt diſpares in
etate an tm̃ habebũt infantes
q̄tuꝫ maioꝛes dic ꝙ aut eſt cer
tum:aut eſt dubiũ. Si certũ eſt
tũc diſtinguēdũ eſt ex quibꝰ ac
quiſiuit. Naꝫ ſi ex ꝑfecticijs ſi
de alia patris nō apparet volũ
tate dꝫ cōicari ꝑlec.ꝛ no.in.l. ſi
ita.§.fi.ff.ď vſu.ꝛ hitat.l.ꝑ ſuũ.
§.fi.ff.de acq̇.re.do. Si aũt non
eſt certũ nec eē pōt ꝛ tũc aut du
bitatur in facto aut in iure. Si
in facto puta acq̇rit ex opibus
ſuis:qꝛ foꝛte eſt ſcriptoꝛ vl̃ arti
fex tũc ſibi acq̇rit ne qđ ei ſuis

laboꝛibꝰ ꝓſpera foꝛtuna acceſ
ſit hoc ad fratres pertinenſes lu
cratoſum ei accedat inſti. ꝑ q̃s
ꝑſo. nobis acq̃rit. §. igit liberi.
Si ꝟo dubitat in iure ꝯſidera
an ſit male ꝯuerſatiõis hõ il-
lius artificij qꝛ tũc p̄ſumit oĩa
habere d̾ bonis cõibus aut de
p̄rimonio p̄ris ſicut alias vxoꝛ
oĩa p̄ſumit hr̃e de bonis mari-
ti. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. quintꝰ
et. xij. q. ij. c. placuit extra de pe-
cu. cleri. c. j. Sꝫ ſi q̃s fratrũ p̄re
viuẽte aliq̃d lucratꝰ eſt lꝫ acq̃-
ſierit patri ꝓut tradit. C. de bo
nis q̃ libe. l. cũ opꝫ. Si tñ pater
nõ apprehẽdit vr̃ ꝙ filius tunc
poſſit ſibi illud retinere nec ha
bet neceſſe cũ fratribus cõica-
re. Si aũt poſt moꝛtẽ patris ac
quiſierit p̄ſumit de cõi habere.
Et ideo cõicandũ ar. in aut. de
eccl̃ia. tit. §. interdicimꝰ. ſi aũt
ſit bone cõuerſatiõis: qꝛ artifex
eſt ⁊ bñ lucrat nõ eſt preſumen
dum habuiſſe de cõi niſi expreſ
ſe ꝓbet imo p̄ſumit ex ſuis opi
bus habuiſſe. C. arbi. tute. ſi de
functꝰ aut. de here. ⁊ fal. coll. j.
In tertio caſu p̄ncipali vꝫ q̃ñ
eſt dubiũ dicit ꝙ in dubio p̄ſu-
mũtur ex cõi lucrata niſi cõtra
ꝓbetur per dicta iura cũ nota-
tis in eis. Itẽ q̃ritur q̃d ſi alter
filioꝛũ ex paterna pecunia ali-
q̃d lucratꝰ eſt nunq̃d tenet cõi
care lucrũ alijs dic ꝙ ſic arg. ff.
de ꝓcur. l. q̃ ꝓpꝛio. §. ꝓcuratoꝛ.
et. ff. de pigno. acti. l. ſi pignoꝛe.

et. ff. d̾ vſu. ⁊ habi. l. ſi ita. §. fi. et
ff. d̾ acq. re. do. l. ꝑ ſeruũ. §. fi. Lu
cra ꝟo aliũde ꝓueniẽtia ex per
ſona filij ſeu illiꝰ cõtẽplatio ſũt
aduẽtitia. l. cũ opoꝛ. ⁊ in p̄nc. C.
d̾ bo. q̃ libe. Et aduẽticia res q̃
nõ veniũt ĩ ſocietate. l. duo. §. fi.
ff. pro. ſo. ⁊. ſ. viſuꝫ eſt tit. p̄cedẽ.
Quid ſi vnꝰ ſocioꝛũ hꝫ plures
filios q̃ alt. an eq̃liter diuidet
lucruꝫ. dic ſi ſocietas cõſiſtit in
opis tũc fiet diuiſio per capita
operãtiũ ꝑ lec. ⁊ not. i. l. cũ opꝫ
in p̄ncipio ꝟſi. ſic etenĩ. C. d̾ bo.
q̃ lib. Sed nunq̃d frater fratri
tenet cõicare donata? diſtigue
qꝛ aut datũ eſt fratri ob cãm ne
gociatiõis cõis. Aut ob ꝓpꝛiũ
meritũ. In pꝛio caſu eſt cõe ar.
ff. de peculio. l. hic q̃rit. §. j. ff. d̾
iure doti. ſi legato ⁊. ff. d̾ dõa. ſi
mihi donatũ. Sed ſi ob ꝓpꝛiuꝫ
meritũ donatũ eſt ⁊ de meritis
apparet tũc eſt ꝓpꝛiũ eiꝰ. C. de
vſufru. l. fi. ⁊ inſti. ꝑ q̃s ꝑſo. not.
acq. §. liberi ⁊. §. p̄terea lex. ⁊ fi-
na. Sꝫ ſi dubitet ſub qua q̃lita
te ſit donatũ dic ꝙ cõicabit. Et
in cõione veniẽt ꝑ ea q̃ notant
in. l. filie. C. d̾ colla. Sꝫ ponamꝰ
ꝙ duo fratres diu ſteterunt ſil
bona paterna ꝓ indiuiſo poſſi
dẽdo negocia faciẽdo cõibꝰ ſũ
ptibꝰ viuẽdo an videat tacite
ꝯtraxiſſe ſocietatẽ dic ꝙ ſic ar.
l. coiri. ⁊. l. cũ duobꝰ. ⁊. l. plane.
ff. ꝑ ſoci. Sꝫ q̃d ecõtra duo fra-
tres vnꝰ ab alio ſeoꝛſũ bona pa
terna poſſedit: an p̄ſumentur

diuiſa lꝫ nulla appareãt inſtru
mẽta: hec q̃ſtio foꝛmat ꝑ doc. i
l. ſi maioꝛ. C. cõi di. et diſtiguit;
qꝛ aut loq̃mur i poſſeſſione rei
vniuerſalis aut ꝑticularis. Et
ſi vniuerſalis aut inter fratres
aut iter extraneos. Si inter fra
tres p̄ſumit ꝙ nõ ſit diuiſio: ſꝫ
ꝙ ſic ſeparatiꝫ poſſederint grã
cõmodioꝛis vſus. Sꝫ ſi inter ex
traneos p̄ſumit diuiſio. In ſe-
cũdo ꝟo caſu p̄ncipali q̃ñ agit
de poſſeſſione rei particularis
tũc requirit vera ꝓbatio diui-
ſionis al̃s nõ p̄ſumit ꝑ. l. nullo
C. d̾ rei vẽdi. cũ ibi notatis. Sꝫ
nunq̃d ſi ſteterint ſimul trigin-
ta annis an erit ꝑſcriptũ ſocie-
tati ꝙ nõ liceat ab ea diſcedere
Et vr̃ ꝙ nõ liceat diſcedere per
glo. in. §. ad hoc in. l. j. C. de an-
na. exceptio. In oppoſitũ tñ eſt
veritas ſm docto. i. d. §. ad hoc
et mouent duabꝰ potiſſime rõ
nibus. Pꝛima qꝛ actus agẽtiuꝫ
nõ operant vltra mentẽ. l. non
oĩs. ff. ſi certũ petat. Sꝫ iſte nõ
intẽdit p̄ſcribere ſocietati ergo
⁊c. Itẽ ⁊ ſcd̾o ꝯ poſſidẽtẽ nõ cur
rit p̄ſcriptio ꝑ. l. male agitur. C.
de p̄ſcrip. lõg. tempo. Et cũ vter
ꝙ poſſideat neuter p̄ſcribit qꝛ
quãtũ poſſeſſũ tñ p̄ſcriptuꝫ. c.
auditis d̾ p̄ſcrip. Et ĩ oĩbus pe
ne iuribꝰ de p̄ſcrip. loquẽtibꝰ.
Et hec opinio ſeruatur in indi
cijs. ¶ Quero duo fratres reci
piũt aliq̃ñ colonatũ ad partia-
riatũ qḋ nos appellamꝰ ad ſa-

thariã vnus ipſoꝛũ habet vnũ
filiuꝫ etatis. xxv. annoꝝ. ⁊ alter
duos etatis. xxv. ⁊. xxvj. Et effe-
ctualiter ſunt equales ĩ laboꝛe.
¶ Quero an lucra partiariatꝰ
erunt equalia ipſis duobꝰ fra-
tribus aut inequalia ꝓpter in-
equalitatẽ liberoꝛũ. Doctoꝛes
cõcludũt per leg. cũ opꝫ. in p̄n.
ꝟſi. ſic etenim. C. de bo. q̃ libe.
ꝙ fiet diuiſio lucri habita cõſi-
deratione capitum. niſi aliud
fuerit ſpãl̃r inter ipſos fratres
actũ. Ultimo reſoluẽdo oĩa dic
ꝙ credita ⁊ debita cõtẽplatiõe
ſocietatis vel cõionis ſoluunt
de cõitate ⁊ exigunt ad vtilita-
tem cõitatis ſm cõem ſñiaꝫ do
ctoꝛũ ĩ ꝑalle. l. ſi ſocijꝰ ꝓ filia. ff.
ꝓ ſocio. ⁊ l. l. certũ. C. fa. hercif.
et in. l. cũ duobꝰ. §. fi. cũ. l. ſeq̃n.
ff. cõi diui. Ubi ꝟo nõ eſt credi
tuꝫ debitũ fauoꝛe ſocietatis: ſꝫ
ſeoꝛſuꝫ de particulari ⁊ non de
cumulo ſoluit vel a particulari
exigitur etiã ſi ſint ſocij oĩm bo
noꝛũ: ſed agit cõtra illũ talẽ pri
uate ꝯtractãtẽ actione ꝓ ſocio
vt in dictis iuribꝰ ⁊ aliq̃d dictũ
eſt in titulo proxime preceden-
ti ad finem in queſtione que in
cipit queritur an es alienum.
¶ Sequitur rubrica de rerum
permutatione.

No. ⁊ docto. de
pluribus ſubtilitati-
bus concernentibus
naturã ꝯtractuũ in-

nominatoꝝ ⁊ materiã pactoꝝ
ſuꝑ hac rub. tractauerũt. Sꝫ qꝛ
dicte ſubtilitates ĩ iudicijs pa-
rũ proſunt ⁊ practice nullũ vel
paucũ cõmodũ afferũt: noſtra
preſens eſt intẽtio in hac rubr.
ſicuti ĩ ceteris practicabilia ſo-
lũmodo tractare. Nã poſſet ẽt
tractari doctrina iuſticie com-
mutatiue ⁊ diſtributiue. Cuius
tractatꝰ ad theologos ſpectat.
Prĩo igiť videndũ eſſet de ſili-
bus q̃ſitis de quibꝰ ſ. viſuꝫ eſt:
de illis queſitis q̃ pñt adaptari
huic rubrice: iõ ibi multa remit
to: qꝛ ꝑmutatio vicẽ emptiõis
⁊ vẽditiõis obtinet. l. ij. C. e. ⁊ ea
q̃ procedũt in emptiõe et vẽdi-
tione procedũt etiã in ꝑmuta-
tiõne paucis exceptis. d̃ quibꝰ
in. l. j. ⁊. ij. ff. e. ⁊ ꝑ gl. fi. in. d. l. ij. ⁊
ꝑ gl. penul. in. l. cũ precibꝰ. e. tit.
¶ His igiť ꝓſuppoſitis ꝓmit-
tendũ eſt ꝙ interdũ cõueniunt
partes de ꝑmutãdo nulla iter-
ueniẽte ſtipulatiõe vel rei tra-
ditiõe. Interdũ vero ↄueniũt in-
terueniẽte ſola ſtipulatiõe. In-
terdũ etiã cõueniũt ſine ſtipu-
latiõe poſtea ſubſequẽte rei tra
ditione ab altera parte. In pri-
mo caſu nulla oriť actio inter
partes: ꝑ. l. ex placito. C. eo. ⁊. ff.
de pac. l. iuriſgẽtiũ. §. ſed ⁊ ſi in
aliũ. In ſcdo oriť actio in ſtipu
latu: vt ĩ. d. l. ex placito. in fi. In
tertio aliq̃d dicũt agi ex imple-
mẽto: qđ fit rei traditione: ꝑ. §.
poſteriore. inſti. qui. mo. teſ. in-
fir. Sed veritas eſt ꝙ ex confir-
mato placito agiť: vt volũt gl.
⁊ doc. in ꝓall. l. ex placito. ¶ Sꝫ
queriť: ſi res a nulla vł ab alte-
ra tm̃ partiũ fuerit tradita: ſed
ſtipulatio interuenit de tradẽ-
do: an cõpetat actio cõtra tra-
dere nolentẽ precise ad traden
dũ. Et lꝫ gl. in. d. l. cũ precibus.
velle videať ꝙ nõ: alia tñ gl. in
l. cũ proponas. C. de dolo. tenet
ꝙ imo precise cõpelliť ſi rẽ ha-
beat in poſſe tradendi: ⁊ cũ illa
trãſeũt doc. vt dictũ eſt. ſ. in ſili
de emptio. ⁊ vẽditio. ¶ Quero:
an queadmodũ res aliena põt
vẽdi. l. rẽ alienã. ff. de cõtrahen.
an poſſit etiã ꝑmutari. et dic ꝙ
ſic: et tenet donec res euincať:
vt vult glo. in. l. j. C. eo. ¶ Que-
ritur etiã: ſi cauſa ꝑmutatiõis
rẽ meã tradidi tibi nõ habita ſi
de de tua: an dominiũ in te trãſ
fertur. ⁊ dic ꝙ nõ. ar. in ſimili: d̃
empt. ⁊ ven. pro quo glo. in. d. l.
cũ precibus. Itẽ: q̃d ſi vnus im
pleuit: an agere poſſit alterna-
tiue ↄtra nõ implentẽ vt ipleat
vł reſtituat? Et dic ꝙ ſic: vt ape
rit tex. l. qm̃. C. eo. ¶ Quero: q̃d
ſi ex vna parte dať res et pecu-
nia: ex alia aũt datur res tm̃: vt
q̃tidie hoc euenit: vt do librũ
meũ pro tuo: ⁊ adijcio tibi decẽ
frãcos: an erit emptio vel vẽdi-
tio: an ꝑmutio. Breuiter vidẽ
dũ eſt illud qđ ꝓncipaliter ver-
ſatur: aut eñ principaliter ven
diť ꝓ certo ꝓcio: hoc acto vt

detur alia res ⁊ erit vẽditio: vt
l. teneť. §. j. de ac. emp. Aut hoc
agiť vt permuteť res cũ re: hoc
acto ꝙ ſuperaddať aliqua q̃ti-
tas certa: ⁊ erit ꝑmutatio. ar. l.
Itẽ ſi precio. §. j. ff. loca. Et pro
hoc. c. ad qõnes. extra. e. Sed ſi
de hoc dubitať dicerẽ eſſe con-
tractum innominatũ ⁊ parere
actionem preſcriptis verbis. ff.
de extima. l. j. de preſcrip. verb.
l. j. ¶ Queriť an mulier poſſit
ꝑmutare fundũ dotalẽ ⁊ maxi-
me cũ viro. Et dic ꝙ ſic: dũ ta-
mẽ eiꝰ vtilitas in ꝑmutatione
appareat. ff. de iu. do. l. ſi cũ nu
ptura. ⁊. l. plerunq;. ⁊. l. fi. ⁊. ff. de
tranſac. cũ hi. §. penul. C. de ſa-
croſan. eccle. auť. ſed ꝑmutare.
¶ Dicto de ꝑmutationibꝰ reꝝ
ſeculariũ / dicendũ reſtat de ꝑ-
mutione reꝝ eccleſiaſticarum.
Pro quo ꝓmittendũ eſt pro re-
gula ꝙ bñficia eccľiaſtica que
poſſidenť in titu. non pñt ꝑmu
tari ex ſola autoritate poſſiden
tiũ: vt in. c. queſitũ. e. tit. Sꝫ q̃ri
poſſet: qꝛ propria auto. reſerua
to themate ꝑmutari nõ pñt an
ſaltẽ poſſint alterꝰ interueniẽ
te autoritate et cuius. Et dic ꝙ
ep̃oꝝ ad quos ꝑtinet collatio.
Et ille põt interponere decretũ
ſeu autoritatẽ: vt volũt doct. in
d. c. q̃ſitũ. ⁊ eſt glo. in cle. vnica.
eo. ti. Per quã ꝓbať ꝙ inferio-
res ep̃o nõ pñt autoriſare regu
lariter. ¶ Itẽ q̃rit gl. ĩ. d. cle. vni
ca. ſuꝑ verb. cõferanť: an capi-
tulũ poſſit autoriſare ꝑmuta-
tiones ſede vacãte et ſe reſoluit
gl. in hãc breuẽ diſtictionẽ ꝙ in
his quoꝝ collatio cõis eſt vel
per modũ autoritatis vel ↄſen
ſus poteſt capitulũ autoriſare
ſede vacãte. ¶ Queriť de quo-
tidiana queſtione. An ꝑmuta-
re volẽtes bñficia poſſint inter
ſe tractare licite ꝑmutãdo. Et
forte ſanũ eſſet q̃ſtionẽ iſolutã
relinq̃re ꝓpter generalẽ abuſũ
ꝑmutãtiũ: q̃ ad inſtar reꝝ pro-
phanarũ ⁊ ſeculariũ de rebꝰ di
uinis ⁊ ſpũalibꝰ inuicẽ conuer
ſiões faciũt. Aliq̃ ex ignorãtia:
alij ex malicia: alij temeritate.
Primũ ſimplicibꝰ. Scđꝫ dolo-
ſis. Tertiũ vero temerarijs ſcri
biť. Et hoꝝ culpe ſcḿ zelos di-
ſtinguť ꝙ eoꝝ ↄfeſſoribꝰ relin
quo. Sꝫ q̃tũ ad rigorẽ iuris at
tinet tex. in. d. c. queſitũ. ſtrige-
re vř ꝙ nullo pacto lꝫ ꝑmutare
volentibꝰ eoꝝ ꝓpria autori. de
ꝑmutatione tractare ꝑꝑ labes
ſymonie q̃ euenire ſolẽt. Adde
⁊ q̃ q̃tidie iteruenijt: qđ proth
dolor referť: ⁊ lꝫ de rigore iuris
nõ liceret cuiq; permutare vel
ꝑmutationis tractatuꝫ facere
ſine licentia ep̃i: quia tamen di
ctus rigor poſſet ꝑiculũ alabꝰ
afferre: iura noua modificaue-
rũt. ſ. in. c. vnico. et in cle. vnica.
in. vj. ⁊ cle. e. ti. ſ. ꝙ pñt hr̃e tra-
ctatũ ꝑmutare volẽtes: ſed nõ
tractatũ ↄcludere niſi retento
bñplacito dñoꝝ ep̃oꝝ ad quos

collatio ſeu inſtitutio pertinet.
Querit̃: q̄r .ſ. viſuꝫ eſt ꝙ bñficia
pñt ꝑmutari auto. ſupiorū: an
bñficia cõmendata pñt ꝑmuta
ri. vñ qđ dubia eſt. Sed conclu
dũt doc. in .c. cũ olim .e. ti. ꝙ ita
pñt ꝑmutari. Qr cõmẽdari hꝫ
titulũ canonicũ in bñficijs cõ⸗
mẽdatis: vt vult gl. in. c. nemo.
de elec. li. vj. Itẽ q̄rit̃: q̄d de expe
ctãtibꝰ autoritate aplica nũq̄d
poſſint cõmutari illa iura. Cõ⸗
cludũt doc. vbi .ſ. ꝙ nõ: q̄r non
habẽt ius ĩ re: ſꝫ ad rẽ. Itẽ ꝙ di⸗
ctũ eſt aut. iternenitẽ. ſupioris.
Nunq̄d ſede vacãte poterit ca
pitulũ autoriſare expectantes:
gl. in cle. vnica .e. ti. pront .ſ. di⸗
ſtinguit: q̄r aut collatio ꝑtinet
epõ inſolidũ: aut vtriqꝫ .ſ. epõ ⁊
caplo. Primo caſu nõ põt. ſcđo
ſic: per iura in .d. glo. all. plures
alias q̄ões monẽt gl. in .c. vni
co. in .vj. ⁊ in cle. vnica. eo. ti. q̄s
ibi remitto. Sꝫ pone: vnus eſt
promotꝰ ad parrochialẽ eccle⸗
ſiã q̄ hꝫ ꝓmoueri ĩfra annũ ad
ordines. c. cũ in cunctis. §. infe
riora. de elec. An ſi in .xj. mẽſe: il
le ꝑmutet cũ alio nõ ꝓmoto ad
ordies: ⁊ ille nõ promouet̃: ſꝫ et
ipſemet ꝑmutat cũ quodã alio
⁊ ſic deinceps: an valeant tales
ꝑmutatiões. Et dic ꝙ de rigore
iuris valẽt ſi fiãt auto. ſupioris
vt .ſ. dictũ eſt. Sꝫ ad obuiandũ
fraudi q̄ poſſet interuenire ꝑ
multiplicationeꝫ taliũ ꝑmuta⸗
tionũ nõ debẽt ſupiores talibꝰ

ꝑmutationibꝰ autoritatẽ ĩpar⸗
tiri ꝑ ea q̄ tradunt̃ ĩ .c. ad q̄ões.
de rer. permuta. ⁊. xxiij. di. cõis.
lxxiiij. di. quoꝛũdã. xvi. q. j. et tẽ⸗
poꝛũ. ¶ Querit̃: vnꝰ ꝑmutãtiũ
hꝫ eccleſiã grauatã oneribus ⁊
creditis. Alter ṽo hꝫ liberã: an
poterũt paciſci ꝙ ille q̄ hꝫ gra⸗
uatã teneat̃ ſatiſfacere credito
ribꝰ: et videret̃ ꝙ nõ: cũ ſit q̄dã
mercatio in ſpũalibꝰ nõ licita ⁊
paciſcẽti oneroſa. Et iõ ad tol⸗
lendũ ſcrupulũ dicti pacti me⸗
lius ẽ ꝙ deducat̃ gñalr ĩ pactũ
ſ. ꝙ q̄ſqꝫ ꝑmutantiũ habeat cõ
moda: honores: ⁊ iura eccleſie
quã recipit ⁊ onera ſuſtineat et
ſi fuerit notificata debita bene
quidẽ. Et ſi non imputet ſibi q̄
nõ inquiſiuit: q̄r etiã de iure ad
hoc tenet̃: q̄r res tranſit cũ one
re ſuo per iura communia.

¶ Sequit̃ ru. de tutelis ⁊ curis

Per decẽ queſi⸗
ta cũ reſpõſis eoꝛum
põt tota materia ſal⸗
tẽ practica explicari.
Querit̃ ergo primo q̄d eſt tute⸗
la ⁊ cura. Scđo quotuplex. Ter
tio q̄s dat. Quarto quales dan
tur tutores ⁊ curatores. Q̄nto
quibꝰ dant̃. Sexto qualr̃ dent̃.
Septimo q̄ñtũ durat eoꝛũ offi⸗
ciũ. Octauo q̄ ſint eoꝛũ ptãtes
ſeu auto. Nono q̄ ad eoꝛũ ſpe⸗
ctãt officiũ. Et decimo q̄ veniũt
in eoꝝ iudicio tam ex parte tu⸗
toꝝ ⁊ curatoꝝ q̄ꝫ ex parte pupil

li ſeu adulti. Ad primuꝫ breui⸗
ter ſtilũ vertamꝰ: et dicamus ꝙ
tutela eſt vis ⁊ ptãs in capite li
bero ad tuendũ eũ q̄ ꝓpter eta
tẽ ſe defendere neq̄t iure ciuili
data ac ꝑmiſſa. inſti. de tu. §. j. ⁊
ff. de tu. l. j. Et eſt ſciendũ ꝙ oĩa
verba in dicta diffinitiõe cõpre
henſa de aliquo operãtur. Nã
primo dr̃ vis ⁊ ptãs ad denotã
dũ ꝙ dat̃ inuitꝰ ⁊ inuito: vt no.
in .d. §. j. ⁊ .d. l. j. Et bñ cõuenit:
q̄r tutela eſt officiũ publi. l. ſi fi⸗
lius. ff. de his q̄ ſunt ſui vl' alie.
iur. Itẽ ideo dr̃ in capite libero
q̄r tutor non põt dari ſeruo vel
ei q̄ eſt in aliena cõſtitutus po⸗
teſtate: puta filiofamilias. Sꝫ
dat̃ impuberibꝰ ſui iuris exiſtẽ
tibus. inſti. de tute. in prin. Itẽ
ideo dr̃ ad tuendũ eũ: q̄r princi
palis intẽtio tutoꝛũ dꝫ verſari
ad vtilitatẽ pupilli. Et huic ſi⸗
gnificationi alludit vocabulũ
tutores. i. tuitores ſeu defenſo⸗
res: vt in .d. l. j. Dicit̃ etiã ꝓpter
etatẽ. Q̄r tutor dat̃ maſculo mi
noꝛi. xiiij. et femine. xij. annis.
inſti. qui. mo. tu. fi. in prin. Nã
intra illã etatem iura nõ preſu
mũt ꝙ poſſint ſe tueri. Dr̃ etiã
iure ciuili data ad denotandũ
ꝙ ſunt tutele datiue. Et dr̃ pre⸗
miſſa ad denotandũ ꝙ ſunt le⸗
gitime vt appet ex titulis. Nũc
videndũ q̄d ſit cura: ⁊ eſt iuris
ptãs in capite libero maxie pu⸗
bere poſita ad tuendũ negocia
eius q̄ propter etatẽ aut ꝑſone

inhabilitatẽ ſe tueri neſcit. hec
deſcriptio ſumpta eſt ex rub. de
cura. inſti. diſcurſu. Et dictũ eſt
p̄mo iuris ptãs: p. l. ſi curatorẽ
habẽs. C. de in inte. reſt. ⁊ dictũ
eſt in capite libero: vt .ſ. in tuto
re. dr̃ etiã maxime pubere poſi⸗
ta: q̄r aliquotiẽs dat̃ impuberi:
puta ſi tutor litẽ hꝫ cũ pupillo
quo actore non põt agere. Nã
tutor in rẽ ſuã actor eſſe nõ po⸗
teſt. §. fi. inſtit. de auto. tu. vel ſi
legitimꝰ ſi tutor idoneus nõ ſit
inſtit. de cura. §. interdũ. vel le⸗
gitimus ſit tutor/ ſed excuſetur
ad tẽpus/ pendẽte illo tpe pro⸗
uidet̃ de curatore. inſtitu. e. tit.
§. itẽ loco. Idẽ ſi excuſet̃ abſen⸗
tia vel infirmitate. de quo vide
per glo. in. l. j. §. fi. inſti. eo. titu.
Dictũ eſt etiã maxime pubere:
q̄r aliquotiẽs datur maioꝛi: pu
ta furioſo / mẽte capto/ ſurdo/
muto/ ⁊ his q̄ morbo ꝑpetuo la
borãt taliter ꝙ rebꝰ ⁊ negocijs
ſuis ſupeſſe nõ pñt. inſtit. eo. §.
furioſi. ⁊ in. l. de creationibꝰ. C.
de epiſco. audien. Sed quia illi
ſunt caſus ſpeciales eo ꝙ com⸗
muniter datur puberi: ideo di⸗
ctũ eſt maxime. Dictũ eſt etiã
ad tuẽdum negocia eius eo ꝙ
principaliter curator datur re⸗
bus: vt inſtitu. eo. in prin. vñ di
cit huiꝰ etatis ſunt: vt negocia
ſua tueri ⁊c. Tutor etiã dat̃ p̄n⸗
cipaliter ꝑſone. inſti. qui tu. vel
cu. da. poſ. §. certe. Propter eta
tatẽ vel ꝑſone ĩhabilitatẽ dictũ

eſt ad cõprehendendũ oẽs ca⸗
ſus ⁊ oĩa tpa ex equalitate per
ſonarũ ⁊ negociorũ vt.ſ. dictũ
eſt occurrẽtia. Aduertendũ tñ
ꝙ pupillo ⁊ maiori in caſibꝰ p̃⸗
dictis datur inuitis vt in dictꝭ
iuribus. Sed adoleſcẽti ↄpoti
nõ datur inuito niſi ad litẽ inſti.
de cura. §. itẽ inuiti. Et dictum
eſt cõpoti, qꝛ ſi eſſet incompos
daretur inuito etiã ad negocia
ſicuti maiori vt in. d. §. furioſi
ꝓpter ṽba hꝫ maiorẽ ⁊c. per q̃
ṽba ſatis mõſtratur ꝙ adultis
incõpotibꝰ etiã datur. Et hoc
nõ habet dubiũ. Scd̃o vidẽdũ
eſt quotuplex eſt tutela et cura.
Et hoc facile eſt ꝑpendi ex tit.
ff. C. ⁊ inſti. de tu. quo ṽo ad cu
ras dicere poſſumus ꝙ quedã
ſunt neceſſarie quedã vero vo⸗
luntarie. Et neceſſarie ſunt pu
pillorũ ac etiã adultorũ ac etiã
maiorũ incompotũ vt. ſ. viſuꝫ
eſt. Differẽtias ṽo ipſarũ cura
rum an a. l. an ṽo a iudice den⸗
tur ſeu cõfirmẽtur collige ꝑ gl.
in. d. §. furioſi. Nã modici effe⸗
ctus eſt quo ad p̃cticã ideo pro
ſecutionẽ vlteriorem relinquo.
Nunc videndũ quis dat tuto⸗
res et curatores. Et qꝛ tutoris
ac curatoris datio a duplici pẽ
det diſpoſitione legis vcꝫ ⁊ ho
minis clarũ eſt ꝙ oĩs tutor ſeu
curator mediate vel imediate
aut a. l. aut ab hoĩe datur. A le⸗
ge aũt tutores legitimi dantur
de quibꝰ in rubricis inſti. de le

gi. agna. patro. parẽ. tutela. In
curatoribꝰ ṽo duos reperimꝰ
caſus a lege datos. ſ. furioſoruꝫ
et ꝓdigorũ. d. §. furioſi. ⁊ ibi gl.
Unũ tñ gñale p̃mitto ꝙ curato
res ab eiſdẽ magiſtratibꝰ dant̃
a quibus tutores inſti. de cura.
§. j. ſed ſolẽt. ⁊ in aut. de defen.
ciui. §. nulla. Sed qꝛ hec nullaꝫ
vel paucã vtilitatẽ practice aſ⸗
ferũt ad dictas rubricas ⁊ ſum
mas me remitto. Ab hoĩe autẽ
dãtur rome a prefecto ſeu p̃to⸗
re in ꝓuincijs a preſidibus vtꝭ
l. ij. in prin. ff. de tutori. ⁊ curato
ribus da. ab his. ⁊ inſti. de acti.
tuto. in p̃ci. Inde ṽo qꝛ diffici
le viſum fuit ⁊ diſpendioſuꝫ pu
pillis minoribus adire oporte
re p̃fectos p̃tores ⁊ preſides vo
luerũt iura limitare ſcd̃m facul
tates pupillorũ ⁊ adultorũ ita
ꝙ ſi quingẽtos ſolidos hoc eſt
aureos nõ excederẽt poſſent ta
libus dari tu. vel. cu. ꝑ defenſo⸗
res ciuitatũ vna cũ eiuſdẽ ciui
tatis antiſtite dicto tit. de acti.
tu. inſti. §. nos aũt. Et hec diffi
cultas antiquitꝰ inſurgebat. qꝛ
hi ſoli dare tutores ⁊ curatores
poterãt quibꝰ a lege ꝑmitteba
tur. l. muto. §. tutorũ. ff. de tute⸗
lis q̃ erãt habẽtes merũ ⁊ mix⸗
tuꝫ imperiũ. ⁊ qꝛ cauſe meri im
perij ac mixti nõ delegabantur
minores magiſtratꝰ nõ dabãt.
Sed qꝛ hodie oĩa cognoſcibi⸗
lia ſunt vt vult glo. fi. in. c. fi. et
ibi doc. de officio ordia. hodie

inoleuit gñalis obſeruantia ꝙ
oẽs magiſtratus ⁊ iudices ciui
tatũ dant tutores et curatores
ex gñali cõſuetudine que ius fa
cit. C. de emancipa. libe. l. j. ⁊ fi.
Et que quidẽ cõſuetudo clare
approbatur per. l. ius dandi. ff.
de tu. ⁊ cura. da. ab his. et ideo
ampliꝰ diſputare an poſſit vel
nõ poſſit dare infructuoſuꝫ eſt
cum ita gñaliter ex gñali cõſue
tudine dentur. Notandũ tñ ꝙ
magiſtratus vel iudex originis
vel domicilij vel bonoruꝫ dare
põt tutorẽ. l. vnica. C. vbi tuto.
vel cura. pe. Et ſi in diuerſis lo⸗
cis hꝫ bona iudex cuiuſlibet lo
ci dare poterit curatorẽ. l. pupil
lus. ff. de tut. ⁊ cura. da. ab his.
¶ Quarto queſitũ fuit quales
dentur ⁊ dic ꝙ hi. cũ quibus te
ſtamenti factio paſſiua eſt. l. te
ſtamẽto. ff. de teſta. tut. minori⸗
bus exceptis. ff. de teſta. tute. l.
q̃ro in fine. ⁊ inſti. q̃ tu. §. furio⸗
ſis ⁊ mulieribus. l. fi. ff. de tute.
exceptis illis de quibus. C. quã
do mulieres tu. offi. fungi poſ.
et in aut. matri ⁊ auie. ⁊ de qui⸗
bus dicetur in ſequẽti mẽbro.
Requiritur etiã ꝙ ſit aptus et
ideo mutus aut ⁊ ſurdus tuto⸗
res dari nõ pñt. ff. de tute. l. j. §.
penul. ⁊ vlti. Itẽ nec incompos
mẽtis inſti. q̃ tutores. §. furioſꝰ
quod intelligitur quandiu du⸗
rat furor. Nam ſi cõualeſceret
tũc inciperet valere tutela. l. ſi
hereditas. §. ſi furioſꝰ. ff. de te⸗

ſtamẽ. tu. datur etiã liber ⁊ non
ſeruus niſi in teſtamẽto in quo
caſu cõſequitur libertatẽ. Da⸗
tur priuatus ⁊ magiſtratꝰ. l. tu⸗
tor. incertꝰ. ff. de teſta. tute. pr̃ vl̃
filius inſti. q̃ tuto. in prin. villẽ⸗
ſis vel extraneꝰ: ſi alius non in
ueniatur. d. l. q̃ro. ff. de teſta. tu.
et in. l. j. §. ſi qſi. ff. de magi. con⸗
uenien. Sed ſi inuenietur villẽ
ſis nõ datur extraneꝰ. l. neꝗ. C.
qui tuto. Unũ tñ gñaliter notã
dum eſt ꝙ tutor q̃ datur certus
eſſe dꝫ. ꝑ. l. duo ſunt. ⁊. l. tutor in
certus. ff. de tuto. Iteꝫ põt dari
libertꝰ inſti. eo. in princ. et. C. q̃
dari tu. po. le. in ſeruili. ¶ Su⸗
pereſt videre q̃ dẽtur. Et dic li⸗
beri maiores ſui iuris vel etiaꝫ
in patria oñis ſuis inſti. q̃ tut.
da. po. in p̃nci. l. q̃ro. §. luctꝰ. ff.
eo. ⁊. l. q̃uis. ff. de excu. tut. Et q̃
ſenſus corporis hꝫ diſpoſitos
ff. de tute. l. j. mẽtis cõpos. inſti.
q̃ dari teſta. tu. po. §. furioſꝰ. Et
is cũ quo teſtamẽti factio eſt. l.
teſtamẽ. tutor. ff. de teſta. tute.
¶ Reſtat vidẽdũ quibꝰ dẽtur.
et quidẽ tu. ĩpuberibꝰ dant̃ in⸗
ſti. eo. §. ꝑmiſſum ſiue cõpotes
mẽtis exiſtãt. l. iij. i p̃n. ff. de tut.
Curator ṽo dat̃ his ꝑſonis de
q̃bus. ſ. viſum eſt. ſ. tã pupillis
q̃ adultis q̃ etiã maioribꝰ fu⸗
rioſis dementibus aut aut alꝭs
morbi ſeu valitudinis ĩpedimẽ
to detẽtis ⁊ adoleſcẽtibꝰ icõpo
tibꝰ mẽtis ac furioſis ⁊ ꝓdigis
vide ꝑ glo. in. l. de creationibꝰ.

C.de epi.audi. ⁊ inſti. de cura. §.furioſi.ff.d tute. q̇ hz.§.j. de mẽtecaptis ſurdis et mutis ac ꝑpetuo morbo laborãtib⁹ in.d. ti.inſti.de cura.datur etiã ꝑſo-nis de q̇b⁹.ff. de poſtu.l.j.ij.iij. iiij.⁊.v. Qualiter aũt deneſ ſex-to loco queſitũ fuit.⁊ qꝛ hic to-ta vis cõſiſtit ꝑtice hui⁹ titu. ſuperfluis omiſſis de practica lib⁹ dicã:⁊ ꝓſuppoſito.s. dictũ eſt ꝙ gñaliter aut a lege aut ab hoīe dãtur:hi q̇ a lege dãtur le-gitimi vocãtur.hi q̇ ab hoīe da-tiui ſunt in duplici differentia ſunt. Iſtã aut dantur in teſtõ et ſunt teſtamẽtarij. Aut per indi-cem ⁊ per inquiſitionẽ ⁊ vocan-tur datiui vt apparet ex titulis ff.C.⁊ inſti.de tuto.eo. Ab hoīe ergo dantur tute.dupl̄r.ſ.aut a teſtatore aut a iudice is q̇ a te-ſtatore datur:teſtamẽtari⁹ vo-catur ⁊ daſ ex diſpoſitiõe teſtã-tis liberis naturalibus ⁊ legiti-mis tam natis ꝙ̃ naſcituris ne in alteri⁹ ptãte caſuri ſint.ff.de teſta.tu.l.j.ſz naturalib⁹ tñ:nõ datur efficaciter niſi cõfirmeſ. l.fi.C.de cõfir.tu. Sed q̃ro ſi te-ſtamentũ rũpatur ex cauſa pre-teritionis an ꝑ hoc infirmabiſ datio tutele teſtamẽtarie.dic ꝙ nõ qꝛ cõſeruaſ ꝑ aut.ex cauſa. C.eo.de lib.ꝑte.⁊ hoc ſentit gl. in.d.l.j.ff.de teſta.tu.ſuper v̉bo ruptũ ⁊ qđ dictũ eſt de teſtõ idẽ dicẽdũ eſt de codicillo.l.teſtõ. ff.de teſta.tu.Et lz hoc ſit indu-

bitatũ eſt tñ quotidianuz ⁊ qđ dictũ eſt in teſtõ dari tutorẽ ſu-mit diſtinctionẽ: qꝛ aut datur a patre aut a matre: ſi a pr̃e non eget cõfirmatione tuto.ſed ſi a mr̃e eget cõfirmatiõe.l. pater. ff.de teſta.tute.et.C.eo.l.iij.Et rõ diuerſitatis pr̃is ⁊ mr̃is ſu-mi poſſet forte ex eo ꝙ teſtator vult ſimilẽ quaſi poteſtatẽ reli-quere in aliquo capite ad tuen-dũ liberũ ſeu eũ qui ſe tueri ne-ſcit.Et cũ mr̃ viua non habeat ptãtẽ in liberos inſti.de adop. §.femine nõ põt plus iuris re-linq̃re: qꝛ nemo plus iuris ⁊c. Per regulã vulgatã. Pater au-tẽ ſecus ⁊ hoc ꝑ totũ ti.inſti.d patria ptãte:⁊ clarũ eſt. ¶ Que-ritur a quo tp̄e cedat dies tute-le teſtamẽtarie.hoc eſt a quo: q̇ tp̄e tutor ſit obligat⁹. Et dic ꝙ a tp̄e aditionis ita ꝙ q̃diu he-res ſcript⁹ deliberãdũ ducit cũ hereditas ſit iacẽs nõ obligaſ tutor teſtamẽtari⁹ ꝑ.l.ſi nemo. ff.de teſta.tu. ¶ Queritur de q̃-ſtiõe mota ꝑ docto.i.l.ſi nemo. ff.d teſt.tute.teſtator īſtituit pu-pillũ ſuũ ⁊ dedit eidẽ tutorẽ:tu-tor vult gerere opponiſ qđ nõ põt niſi adita hereditate ꝑ di-ctã.l.ſi nemo.Et pupill⁹ nõ po-teſt adire ſine tutoris auctorit. ꝑ.l.ſi īfanti.C.de iure delibe.Et in iſto ꝑplexo poſſet perire ius infantis quo remedio ſuccurre-tur. Dic ſcđm cõem opinionẽ doctorum in dicta.l.ſi nemo ꝙ

exiſtẽtia ſui heredis confirmat tute.ꝑ.§.ſu⁹ inſti.de here.quali. ⁊ diffe.⁊ ꝑ.§.poſitũ d here.q̄ ab inteſta.⁊ ſic pupillus adibit au-ctoritate tutoris teſtamẽtarij. Sz ſi teſtator de ſuo faceret vo-luntariũ puta ſuſtituendo vul-gariter. Tũc dari poſſet ali⁹ tu-tor expreſſus ad habendã here-ditatẽ per.l.heredi.eo.tit.i ꝑnc. ¶ Aduertendũ eſt tñ ꝙ inter certas tutelas teſtamẽtaria eſt priuilegiatior cũ ꝑferatur oīb⁹ in auctẽtica matri ⁊ auie.C.qñ mulier offi.tu.fungi põt.⁊ in.l. ſi q̇s ſub ꝯditiõe.ff.de teſta.tu. in prin.Sed illa totũ vel in par-te deficiente ſuccedit legitima in eius locũ.d.l.ſi quis ſub con-ditione in fine. Legitima vero ceſſante ſuccedit datiua qꝛ hic ordo a iure datur ꝙ teſtamen-tarius excludit legitimũ ⁊ legi-timus datiuũ.d.l.ſi q̇s ſub con-ditione v̉ſi.ꝙ ſi tutor ⁊ in.l.nõ ſolũ.§.fi.ff.de excu.tut.⁊.l.ſi tu-tor reipublice.§.j.ff.de tu.⁊ rõ. diſtrahẽ.Et nota ꝙ illud qđ.s. dictũ eſt ꝙ ſuperueniẽte legiti-mo ceſſat dtũs intelligiſ poſtꝙ̃ legitim⁹ ſatis dederit vt volũt doctores in.l.ſi impuberi.ff.de tuto.⁊ cura.da.ab his.Eſt etiã ſciẽdũ ꝙ i caſib⁹ in q̇b⁹ ꝑꝑ īpe-dimẽta nõ põt eſſe legitim⁹ tu-tor deueniẽdũ eſt ad datiuũ cu-ius tutela ceſſabit ceſſantib⁹ i-pedimẽtis legitimi tutoris.d.l. ſi ipuberi.v̉.q̇ tutelã.Et ſi nũꝙ̃

ceſſaret impedimentum nunꝙ̃ remoueretur nec alius daretur qꝛ regulariter tutorẽ habẽti tu-tor dari nõ põt.inſti.de cura.§. interdũ.lz fallat hec regula in ſex caſib⁹ in q̇b⁹ tutor habenti tutorẽ dari põt. Prim⁹ ſi tutor ſit ſurd⁹ vel mut⁹ vel furioſ⁹.ff. de tute.l.j. Scđs ſi hz bona in duab⁹ vel plurib⁹ ꝓuincijs nã totidẽ poſſunt eẽ tutores.ff.de excu.tut.ꝓpter litẽ.§.fi. Terti⁹ ſi mater tutrix nubat nã tũc da-turali⁹ tutor in aut.de nup.§. ſi vero tutelã.col.iiij. Quart⁹ ſi tutor eſt ad tp̄s relegat⁹ vel ex-cuſat⁹ vel remot⁹ nam interim alter daſ.C.in q̇.ca.ha.tu.l.pe-nul.⁊ facit inſti.de act.tu.§.j.et ij.Quint⁹ ſi tutor ē apđ hoſtes nõ vt ſeru⁹ ſz vt relegat⁹ vl̄ trãſ-fuga.ff.d tute.ſi q̇s tutor.Sext⁹ ſi abeſt reipublice cauſa.ff.cod. q̄ſitũ.⁊.ff.d ſuſpec.tu.l.tutor.ſi q̇s aufugit. ¶ Quero pupillus rõne originis ꝑtinet ad vnum iudicem ſed rõne domicilij ad aliũ:⁊ habet bona in alio ꝙ̃ ori-ginis vel domicilij.queriſ quis dabit tutorẽ.Et videſ ꝙ iudex vbi ſunt bona ſua per.l.j.C.vbi tuto.vel cura.doc.i.l.pupill.ff. de tuto.⁊ cura.da.ab his varia-runt.Sed cõcluſio eſt q̄ a prati-ca recipiſ de qua in.l.vnica.C. vbi petãtur tutores.ꝑ glo.ꝙ iu-dex originis vl̄ domiciliũ ſeu bo-norũ ꝑ lecta ⁊ notata i.l.vnica. C.vbi pe.tu.dare poteſt.Et ille

domicilij vel originis admini-
ſtrabit vbiq;: p. l. pupillo. in pn.
ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab his. pro
quo facit. l. propter litē. §. lʒ. ff.
de excu. tut. ¶ Itē ſciendū ꝙ in
teſtamēto tutor dari pōt pure:
vel ſub cōditione: vel ēt in diē.
inſti. qui teſt. tuto. da. poſ. §. ad
certū. ff. eo. l. tutor. §. tutorē. Itē
q̄ro: pupillus maior ſeptēnio q̄
pōt tōſuſurari: vt not. in. c. fi. de
temp. or. in. vj. Uel etiā adult9
eſt cleric9: q̄s iudex prouidebit
de tutore vel curatore: an eccle
ſiaſticus vl' tpalis. Cōcluſio eſt
doc. ꝙ iudex ſpūalis dare dʒ: q2
oportet pupillū eē de iuriſdi-
tione eius q̄ dat tutorē: p. l. ſiue
procōſul. ff. de tuto. ⁊ curat. da.
ab his. Et idē in curatore adul
ti. In caſu tñ pōt iudex ſecula-
ris clerico dare curatorē: puta
in lite que vertiť corā eo. l. fi. §.
ij. C. de adminſt. tut. ¶ Etiā no
tādū ꝙ teſtator dādo tutorē fi-
lijs filiabus poſthumis nō ex-
preſſis nepotib9 vel neptibus:
etiā eis dediſſe videť. inſt. q̄ tu.
teſta. §. ſi q̄s. ⁊. §. ceterū. ⁊ ratio
q2 maſculinū cōcipit femininū
in genere ſuo. l. j. et. l. pronūcia-
tio. ff. de verb. ſignific. Itē ſi dat
tutorē poſthumis nō ſolū filijs
ſed etiā nepotib9: deinceps de-
diſſe videť. inſti. de teſt. tuto. §.
ſi q̄s filiabus. Si ṽo neq; libe-
ros neq; poſthumos cōmemo-
rauerit: ſed liberos tm̄: tūc filie
nepotes ⁊ neptes nati et naſci-
turi ſeu poſthumi ꝯtineť. d. §. ſi
quis filiab9. Et in iſta ſignifica
tione liberorū nō ſolū veniūt fi
lij vel filie: ſed filij filij vel filie fi
lij. l. j. C. de cōdi. inſer. ⁊ quia in
iſta ampliatiōe vocabuloꝝ ver
titur fauorū liberorū / faciliter
recipiť dicta ampliatio. Sʒ q̄-
riť: dati ſunt tutores duo teſta-
mētarij: vn9 moriť vel excuſať:
aut propter aliqđ īpedimentū
remoueť: quis ſuccedet in locū
illi9: an legitim9: an ṽo datiu9?
Dic primo aduertēdū an facul
tates pupilli ſūt magne vl' par
ue: difficilis vel facilis admini-
ſtratiōis: q2 ſi pōt explicari ad-
miniſtratio tute. p vnū tūc nō
erit opus aliū ſubrogare: p. l. ſi
q̄s ſub ꝯditiōe. §. fi. de teſta. tu.
propter verbū poterit in ea po
ſitū: q̄ eſt dictio volūtatis ⁊ nō
neceſſitatis: vt in. c. at ſi cler. §.
de adult. de iudic. facit ad hoc
l. fina. C. in qui. cau. tu. haben-
ti ⁊c. Si ṽo onus tutele nō poſ
ſit explicari p illū teſtantē ⁊ ſit
locus prouidēdi đ alio: tūc ad-
huc ſupſunt reliquie tutele te-
ſtamētarie p exiſtētiā alterius
tutoris teſtamētarij: q̄ exiſtētia
ceſſare facit legitimaʒ. d. l. ſi q̄s
ſua cōditione. in prin. dať a iu-
dice alienus tutor q̄ preferť le-
gitimis: ⁊ ſic hoc caſu datiuus
miniſterio teſtamentarij exclu-
dit legitimū: vt vult gl. fi. in. l. j.
C. de teſta. tu. Sʒ ſi oēs teſtamē
tarij deceſſiſſent ſeu excuſati vl'
remoti

remoti eſſent tūc recurrendum
eſſet ad diſtinctionē glo. in. d. l.
ſi quis ſub cōditione. ſed ꝙ iu-
dex ꝯſiderare dʒ / an remanerēt
alique reliquie teſtamētariarū
tutelaꝝ: puta q2 teſtamētarij tu
tores deſierant eſſe tutores: q2
excuſati vl' remoti: vel nō rema
neāt alique reliquie teſtamen-
tariaꝝ tutelaꝝ: puta q2 mortui
ſunt tutores teſtamentarij. Et
primo caſu vbi reliquie rema-
nēt ceſſant legitime: p dictā re-
gulā generalē. d. l. ſi q̄s ſub cōdi
tione q̄ eſt ꝙ teſtamentarie tu-
tele ſiue ſpecies eaꝝ ceſſare fa-
ciūt legitimas et datiuas. Sed
vbi nulle remanēt tutele teſta-
mentarie vel reliquie teſtamen
tariaꝝ tutelaꝝ: tūc legitime pfe
rūtur datiuis taliter ꝙ ſi iudex
preſumeret dare ⁊ tutorē repel-
lere legitimum eſſet talis da-
tio tutoris ipſo iure nulla. ff. de
tute. ⁊ rō. diſtra. l. ſi tutor reipu.
§. j. Et hui9 rō eſt: q2 habēti tu-
torē tutor dari nō pōt. l. cū iure.
C. qui petāt tu. ⁊ inſti. de curat.
§. furioſi. Et q2 iura p̄dicta defi
ciēte teſtamētario tutore pſup
ponūt eū qui hʒ legitimū habe
re tutorē ex iuris diſpoſitione.
Et ergo qui legitimū tutorē hʒ
tutor dari nō pōt. Ceſſantibus
ṽo oīno teſtamētarijs ⁊ inde le
gitimis tertio loco ⁊ ordine re-
curriť ad datiuos. Et hic ordo
eſt ordo refectiōis decedētium
quoꝝ volūtates ſunt triplices:
ſcʒ oīno expſſe quaſi expreſſe et
tacite. Expreſſe oīno qñ ī teſta-
mēto vel codicillis puidēt ſpe
cialr de tutorib9. Quaſi expſſe
qñ nō puident expreſſe: q2 ſub-
intelligunť vocaſſe ad tutelā le
gitimos. Tacite qñ ceſſāt pre-
miſſe. Nā tūc vr̄ remiſiſſe iudi-
ci q̄ dare non hʒ. Et hinc ſucce
dit regula ꝙ puiſio hoīs facit
ceſſare prouiſionē legis. l. ex fa-
cto. §. itē q̄ro. ff. de vulg. ⁊ pupil
la. Et notať in. c. veniēs. de pre-
ſcript. Ceſſante ṽo prouiſione
hoīs apta vel occulta congruū
eſt ꝙ ſuccedat puiſio legis. Ceſ
ſat ergo puiſio hoīs in duob9
caſib9 p̄miſſis: ⁊ iō puiſioni le
gis q̄ exequiť miniſterio iudi-
cis locus eſt: vno tñ caſu đ quo
ʒ. viſū eſt. fallit hec regula. ſ. qñ
ſupſunt reliquie ceſſare faciūt
legitimas ⁊ dāt locū datiuis. de
quib9 p gl. ⁊ doc. in dictis legi-
bus prima. C. de teſta. tu. ⁊ ſcđa
ſi q̄s ſub cōditiōe. ff. e. ti. de teſt.
tut. erit ergo hec reſolutio ꝙ ex
premiſſis colligemus tres regu
las in hac materia. Pria regu-
la erit ꝙ vbicūq; ceſſant tutele
teſtamētarie ⁊ eoꝝ reliq̄e locus
eſt legitimis tutorib9. Scđa re-
gula ꝙ vbicūq; ceſſāt tutele te-
ſtamētarie ſʒ nō eaꝝ reliquie lo
cus eſt datiuis ⁊ non legitimis
tutorib9. Tertia regula: deficiē
tibus teſtamētarijs ⁊ reliquijs
eaꝝ ac etiā legitimis / locus eſt
datiuis. et he regule colligūtur

ex premiſſis tex.gl.et dictis doctorũ in eis. Sed reſtat dubiũ: an ſi primus ⁊ ſcđs gradus deficiat legitimoꝝ ꝓpter impedimentũ erit locus vlteriori gradu legitimoꝝ: an prouidebit̃ de datiuo. Diſtingue: qꝛ aut ĩpedimẽtũ fuit ab initio cũ eſt deferẽda aut ex poſtfacto ea iam delata ſi ab initio ⁊ impedimẽtũ eſt ꝑpetuũ: vt qꝛ eſt femina vel ꝑpetuo furioſus mutus vel ſurdus: tũc nõ eſt loc9 datiuo: ſ legitimo ſequẽtis gradus: vt ff.de leg. tu.l.j.§. interdũ alibi. ⁊.§. itẽ in libertinis.et.§. fi.⁊.l. agnato.ĩ fi. Si aũt tꝑale ĩpedimentũ / vt qꝛ minor vel captus ab hoſtib9: tunc nõ eſt locus legitimo ſequẽtis gradus: ſed tm̃ datiuo: vt.ff.e.l.j.§.ſi locus.⁊ in predicto. §. ſi libert9. Ceterũ ſi impedit̃ ex poſtfacto / vt qꝛ remouet̃ vel excuſat̃ locus eſt datiuo ⁊ nõ legitimo ſequẽtis gradus: vt.ff.e.l.iij.§. nõ tm̃.et.l.ꝙ defuncto. Uerũ eſt ꝙ multi ſũt caſus quib9 excuſat̃ q̇s ex tutela ⁊ cura: q̇ ſuccincte enumerãtur inſt.de excu.tu. Nec pñt cõmode breui9 ſummari. Potes tñ ſic reſoluere: ꝙ aliq̇ non admittunt̃ etiã volẽtes: vti minor. §.minores ⁊ ſimiles.§.idẽ.inſt. de excu.tu. Item mulier.l.C.qñ mulier.et dic regulr̃ ꝓpter matrẽ ⁊ auiã: de quib9.ĩ.dicet̃. Et excuſant̃ ceteri multis modis. Primo ſi excedant annũ. lxx.§. itẽ maior.inſt.de excu.tu. Item ꝓpter onera. Primo: patron9 liberoꝝ habens Rome tres/in Italia quatuor/et q̇nq̧ in aliis prouincijs filios: vt inſti.de excu.tu.in prin.⁊.§.qui excuſare. Idẽ in nepotib9 qui in poteſtate ſunt vel recadũt tutoꝝ.eo.ti. in prin.§.j. Itẽ onerat9 pro ſeruitio principis vel repub. puta officiũ ambaſiatoris ⁊ ſimilia. eo.tit.§.itẽ qui.⁊.§. ⁊ qui poteſtatẽ. Itẽ tres tutele nõ affectate.e.§.itẽ tria. Itẽ vigẽs paupertas.eo.§.ſed et propter. Itẽ infirmitas.§.itẽ propter inimicitias capitales.eo.§.itẽ propter inimicitias. Itẽ lis ſuper ſtatu aut totaliter vel maiori parte bonoꝝ.eo.§.itẽ his qui.⁊.ff.eo. l.propter litẽ. Alias excuſationes poteſt quilibet curioſus diſcurrendo titulos adinuenire.

¶ Quero: an dũ proceſſus excuſatorib9 fit erit neceſſe prouideri pupillo de curatore ad illã litẽ. Dic ꝙ ſic.§. fi.inſti.de aut. tuto.⁊ ſentit gloſ. in .l.j. C.ſi ex fal.alle.al̃s ſentẽtia eſſet nulla: ꝑ.l.cõtra pupillũ.ff.de re indic. Et qꝛ nobis ordo datus eſt per premiſſa / ſupeſt videre an mater/auia/ac etiã proauia dũ legitimis tutelis locus erit / admittãtur inter legitimos tutores. Et diſtingue tria tꝑa. Tꝑs digeſtoꝝ codicis: ⁊ autenticoꝝ tꝑe digeſtoꝝ nõ admittebãtur: qꝛ vile officiũ erat.l.j.C.qñ mulier.⁊.l.ij.ff.de reg.iur. Poterat tñ mater hoc tꝑe digeſtoꝝ ĩpetrare adminiſtrationẽ tute. filij ſpecialr̃ ⁊ expreſſe.l. fi.ff. de tut. *nec* op9 erat aliquib9 cautelis vel renũciationibus iſto iure. Deinde ſupuenit aliud nouũ ius.ſ.codicis: de quo. C.qñ mu. offi.tut.⁊c.ꝑ to.quo iure fuit ꝑmiſſum mulierib9 matrib9 ĩpetrare a iudice fieri nutrices liberoꝝ ſuoꝝ ceſſantib9 teſtamẽtarijs ⁊ legitimis. Et eo mediãte qđ ꝓfitebãt̃ cũ ſacrõ ĩ actis publicis preſtito ad alias nuptias non deuenire. Et eodẽ iuramẽto renũciabãt ſenatuſcõſulto velleyano ⁊ oĩ ꝑſidio ⁊ auxilio iuris. Et vltra / obligabãt et hypothecabãt oĩa bona ſua ꝓ indẽnitate pupilli.l.ij. ⁊.iij. C. qñ mu.off.tu. demũ ſcđo ⁊ tertio loco ſupuenit ius autẽticoꝝ: q̇ nos hodie regi opꝫ: de quo in autẽticis: vt ſunt ꝓbe matres. coll.vij.⁊.C.qñ mulier offi. tut. fungi põt.in aut̃.ibidẽ ſignata. Que quidẽ iura autenticoꝝ in q̇nq̧ ĩnouauert iura digeſtoꝝ. ⁊.C.j.ĩ eo.ꝙ remiſerũt neceſſitatẽ impetrãdi a ꝑncipe. Scđo qꝛ extẽſuꝫ eſt ad auiã ꝑuilegiũ qđ mr̃i ꝯpetebat. Tertio qꝛ ꝑferũt̃ *legitimis*. Quarto qꝛ remiſſe ſũt renũciatiões cũ ſacrõ ꝑſtãdo apud acta cũ nõ ꝯuolatiõe ad ſcđa vota. Quĩto.ſ.ꝙ q̄ꝙ̄ ꝑ aut. vt hi q̇ obligatas ꝓhi. res ſe hr̃e minorẽ colla.vj.ꝓhibitũ fuiſſet debitores vl̃ creditores admĩſtrare nõ debere tutelas minoꝝ obligatoꝝ vel creditoꝝ. Hodie tñ.d.aut. ſine ꝓhibitione ꝑmiſſuꝫ eſt ꝙ mr̃es ⁊ auie ẽẽ debitrices vel creditrices pñt ẽẽ tutrices abſq̧ eo ꝙ ꝓmittãt ad ſcđa vota nõ ꝯuolare. Et ꝑferunt̃ alijs legitimis qđ reſpectu aliq̄rũ vtile fuit pupill̃. Sꝫ reſpectu plurimaꝝ ceſſat vtilitas eo ꝙ femina vix bene finit op9. Et lꝫ ĩperator iura ciuilia ĩmutare potuerit: ea tñ q̄ mulierib9 inſunt a natura cõmutare nõ voluit: ꝑ. §. ſꝫ naturalia.inſti. de iure natur. qꝛ naturalr̃ ineſt mulierib9 eſſe fragiles mutabiles ⁊ incõſtãtes: vt in.c.for9.de ſũb.ſig.⁊. C. de inof.teſt.l. filia.⁊ hic mulieres ꝓhibite ſũt teſtificari in crib9 ⁊ vltimis volũtatibus.ĩ.c.tã lr̃is. de teſtib9.⁊ inſtit. de teſta.§.ſ teſt.⁊ eoꝝ natura ẽ cogitare mala ꝯſilia: vt ĩ.l.ſi pf. C de ſpõſa.⁊ in moral̃.feminas cõſtat ẽẽ leniores ſiue meliores ⁊ ad q̄dã vitia ꝓniores. eſt q̇ppe mulier hoĩs ꝯfuſio: ĩſatiabilis ꝯcupiſcẽtia: ꝯtinua ſollicitatio: ĩdeficiẽs pugna: ⁊ viri ĩcõtinẽtis naufragiũ. plura alia dici poſſent q̄ ab autorib9 ⁊ quotidianis exẽplis ſumi poſſent: ꝑ q̄ forte vtili9 eſſet reipu. ſtetiſſe ĩ terminis.ff. q̄ aliq̇d noui adĳcere. Sed qꝛ ſic placuit imperatori forte ab aliquibus aſtutia mulieribus blãdito ſtandũ

eſt cū dictis iuribꝰ notiſſimis
Unum tñ atteſtor ꝙ ꝺ tpe quo
practice operā dabam ꝙ cōſtā
tiā ſciētiā vel ignorātiā prudē-
tiā vel ſtultitiā et alia ſeu alias
virtutes ⁊ vicia mulierū cogno
ui. Pro vero cōperi ꝙ vbi vna
mulierū tutricū bene ⁊ vtiliter
geſſit nouē diſſipauerūt bona
pupillorū maxime de iuuenibꝰ
ꝗ ad ſcḋa aſpirabāt vota ꝗ con
fidētes in diſpoſitionibꝰ mari-
tellorū ꝗ ipſas analogiſtas fa-
ciūt ducūt in bonis dies ſuos
etiā cū inimicis capitalibꝰ ma
ritellorꝝ defunctorū qꝛ vt plari-
mū gaudēt de morte virorum
vt in pater ſeuerinā. ff. de cōdi.
⁊ de tātis incendūtur ſtimulis
ꝙ nō gerūt mēti aliud niſi ſatiſ
facere eorū ſenſualitati ⁊ plerū
ꝙ nouis maritis adeo ꝙ nō ſo
lū res filiorū: ſed ⁊ vitam addu
cūt ꝓpter amorē quē habēt er-
ga nouū maritū. C. de admini.
tu. l. ꝗ tutores. §. lex tñ. Trāſeāt
igitur hec cū ceteris erroribus
huius ſeculi. Sed ꝓſuppoſitis
caſibꝰ in ꝗbꝰ officio tutele fun-
gi pñt. Querit an ꝓauia poſſit
Et dic ꝙ ſic qꝛ appellatiōe auie
etiā ꝓauia cōtinetur. Sed pro
auis eā excludit arg. l. j. ff. de ſe-
nato. qꝛ maſculinū ⁊c. Item an
mater ⁊ naturalis gl. in. ꝺ. aut.
matri. ⁊ auie tenet ꝙ ſic ⁊ cū ea
trāſeūt doc. Itē ꝗd ſi eſt auus ⁊
auia ꝗs eorꝝ preferṫ. dic ꝙ nullꝰ
ſed ambo admittentur. Sed ſi
mater ⁊ auus paternꝰ tūc ꝓfer
tur auus paternꝰ ꝑ gl. i. ꝺ. aut.
matri ⁊ auie. Sed di. glo. nō te-
netur ꝑ doctores ꝗ cōcludunt
matri ꝓferri in tutela: eo qꝛ ꝓfe
rūt iura eā in ſucceſſione i aut.
defuncto. C. ad turpil. relinque
rez tñ arbitrio iudicis. ¶ Que
rit an qḋ dictū ē matrē auiaz et
ꝓauiā tutele officio fungi poſ-
ſe an idē ſit in cura glo. et doct.
i. ꝺ. aut. matri ⁊ auie ꝙ ita a pa
ritate rōnis. Sed an cogantur
recipere inuite glo. in. ꝺ. aut. di
cit ꝙ nō ⁊ illā ſequūt doctores.
¶ Quero an clericꝰ poſſit eē tu
tor. Dic ꝙ reglaris nō aūt preſ
byter. C. de epi. ⁊ cleri. Secula-
res vero in ſacris pñt ſi volunt
ꝺ. aut. pſbyteros. notatur. xvi.
q. j. gñaliter. xxj. q. iij. c. ciprianꝰ
Itē querit an tutor teneṫ redde
re rōne in vinculis. l. iij. §. ꝗ tu-
tores. ff. ꝺ ſuſpecti. tuto. ⁊. C. ar.
tut. l. vlti. Et mulier nō pōt vin
ciri ſeu incarcerari. C. ꝺ offi. di-
uer. iudi. l. j. An ſi renunciet oī
auxilio. ſ. velleyano. ⁊ oī aliꝗ au
xilio ꝓut renūciare teneṫ ꝑ l. ſi.
C. qñ mulier offi. tut. an poterit
incarcerari. Queſtio eſt dubita
bilis inter doc. ⁊ ſunt ꝗ tenēt ꝙ
poſſit. Crederē diſtinguendum
aut ſunt ꝓme ꝑſone ſcꝫ mater ⁊
filius vel auia ⁊ nepos: aut pro
auia ⁊ ꝓnepos tūc dicerē ꝙ nō
cū ſint cōiūctiſſime nec per cō-
ſequēs in ꝑſona vel bonoꝝ aſ-
ficiēde per. l. ſi tutor. ff. ꝺ ſuſpec.

tuto. facit. l. rei iudicatē. §. j. cū
l. ſeq. ⁊ ſe. ff. ſolu. matri. Sꝫ ſi nō
ſint prime perſone puta qꝛ mor
tuꝰ eſt filius nepos vl ꝓnepos
⁊ vigore ſubſtitutionum actio
tutele trāſiuit ad ſuſtitutū ꝗ eſt
extraneus vel forte collateralis
in remoto gradu mater auie vl
proauie ꝗ vt. ꝫ. renūciauerunt.
Et tūc crederē ꝓcedere opinio
nem eorū qui dicūt poſſe incar
cerari per. l. maritā. cū ſeq. ff. ſo
lu. matri. ⁊ hanc diſtinctionē re
perio fuiſſe de mēte glo. ff. in. l.
ſi. C. arbi. tute. ¶ Quero cōtin-
git multotiens ꝙ mater datur
tutrix in teſtō an diceṫ teſtāria
an vero legitima. ⁊ gl. in. ꝺ. aut.
matri ⁊ auie velle videtur ꝙ ſit
teſtamentaria ⁊ hoc eſt magni
effectus qꝛ ſi ſit teſtamentaria
nō tenetur ſatiſdare inſti. de ſa
tiſ. tu. §. ſed hoc. Sed ſi ſit legiti
ma teneret vt ꝑ totū ti. iſti. eo.
et. l. legitimos i ꝓn. ff. de legi. tu.
Aliꝗ dicūt ipſam eſſe legitimaꝫ
et ꝙ nō mutetur eius ꝗlitas ꝑ
diſpoſitionē teſtatoris per. l. ꝗ
in aliena. §. ꝗꝗ. ff. de neg. geſt.
Sed quicꝗd ſit ſiue dicamꝰ eā
legitimā ſiue teſtamentariā cō
cluſio cōis eſt inter docto. ꝙ ꝑ
hoc nō ſunt remiſſe ſolennita-
tes dicte aut. matri ⁊ auie quin
immo neceſſe eſt ꝙ tutelā agno
ſcat corā iudice ⁊ renūciet illis
bñficijs de quibꝰ ſupradictum
eſt ⁊ ꝗ tangūtur in. ꝺ. aut. matri
et auie. Et huius ratio pōt eſſe
qꝛ lex vult et diſponit ꝙ mater
auia ⁊ ꝓauia adminiſtrātes tu
telā dent cautiones ꝓdictas in
ꝺ. titu. qñ mulier. C. ⁊ aut. ibi ſi-
gnatis. ⁊ in corꝑe vnde ſumun
tur. Ubi aūt lex non diſtinguit
nec nos diſtinguere debemus.
l. de precio. ff. de pu. Nō pōt er
go teſtator facere quin leges lo
cū habeāt in teſtō ſuo per. l. ne-
mo pōt ꝺ legi. j. ff. Sꝫ reſtat ma
ius dubiū. ¶ Nos videmꝰ de
multis viris infamatis de blā-
dimētis ⁊ demulſionibꝰ capta-
toris vxorū ſuarū ꝙ conſtituūt
eas tutrices analogiſtas ⁊ mor-
tuis viris vt plurimū de eorꝫ
mortibus letātes incipiūt ma-
le verſari in perſonis et bonis.
¶ Queritur an iudex vel magi
ſtratus loci tenebiṫ ſequi illud
infatuatū iudiciū defuncti ⁊ vi
dentibus oculis ꝑmittere diſſi
pari bona pupillorꝝ. ⁊ dic certe
ꝙ nō qꝛ in diſpoſitione teſtato
ris inerat tacita conditio ſcꝫ ſi
affectione moribus diſcretiōe
honeſtate cura ⁊ diligētia ma-
ternis ꝑmanētibꝰ ꝑſonaꝫ ⁊ bo
na pupillorꝝ adminiſtrauerit ⁊
hoc ꝓbatur per. l. in cōditioni-
bus. ⁊ ꝑ. l. j. in ſi. ff. de cōdi. ⁊ de.
⁊ melius per. l. in cōfirmādo. §.
ſi. ff. de cōfir. tuto. ibi dū diciṫ
illorū ante celata vel ignorata
emerſerit ꝑrobitas ꝗ verba vo
lūt ꝙ nō ſolū cōditiōes expſſe
quinimmo tacite ⁊ cōiecturate
ex mēte teſtātis regulāt diſpo-

ſitionez teſtatoris ita q̄ ſi teſta-
tor dixerit diſpoſuerit ac ordi-
nauerit faciat de bonis vt ſibi
videbitur ſubintelligitur rõna
bilez vt vult glo. ſuper verbo ex
rõnabili ſ.c. vt debit9 de appe.
Et idē ſi dixerit faciat de bonis
vt ſibi videbit̄ expedire. q2 intel
ligitur ceſſante calũnia in.c.ij.
de iura.calũnie in.vj.idē ſi dixe
rit vt ſibi viſum fuerit. Q2 ſub-
intelligitur ydonee iuſte ac ra-
tionabiliter vt vult gloſ. ſuper
verbo viſuz fuerit in.c.ij. de cor
pore vicia. per iura in ea allega
ta. Idē ſi dixerit ad vellē ſuũ ſi-
cut voluerit q2 intelligitur ho-
neſte ꝛ ydonee vt eſt.gl.ibi. Idē
ſi dixerit ad ſuũ libitũ volunta
tis in.c.ex parte de ꝯſuetudine
et de ſequeſtra.poſ.et fruc. c. cũ
dilectus. Idem ſi dicat ad arbi
triũ ſuũ q2 intelligitur de regu-
lato ſm ius vt voluit glo. ſuper
v̄bo faciēdũ in cle. ſepe de v̄bo.
ſigni. Idem ſi dixerit ꝑ ſuo arbi
trio volũtatis in.c.min9 lo.pri-
mo de exceſ.prela. idez ſi dixerit
q̄ de bonis diſponat ad liberā
ſuā facultatē q2 intelligit̄ de re-
gulata ꝛ iuſta ꝛ q̄ cõuenit vtili-
tati pupillorũz.c.tranſmiſſa.de
elec. Idē ſi dixerit q̄ de bonis di
ſponēdi.habeat liberā auctori-
tatē vel poteſtatē quia intelligi
tur de poteſtate ac de auctori-
tate regulatis iurib9 vt vult.gl.
in.c.j.ſ.de offi.ordi. Idē ſi dixe-
rit ſm ſuaz deliberationē q2 in-

telligitur de deliberatiõe iuſta
et honeſta.de accu.c. ſicut oliz.
Et idē dici poſſet de ſilib9 ſub-
intellectis cõditionib9. ¶ Que
ro ſi maritus ꝓhibuerit inuen-
tarij ꝯfectionē qđ facere põt p
l.fi.§.illo ꝓculdubio.C.arbi.tu
te.ꝛ rõnũ redditionē qđ etiā fa
cere põt.l.aurelio.§.gayus.ff.đ
libera lega.poterit ꝛ debebit iu
dex vel magĩratus ꝓhibitiõe te
ſtatoris nõ obſtāte ſi ſibi videa
tur hoc pupillis expedire com-
pellere matrē auiaz ꝓauiam et
alios tutores ad cõficiendũ in
uentariũ vt volũt cõiter doct.i
o.l.fi.C.arbi.tute.p.l.vlt..
ff.de ꝯfir.tut.vel.cura.q̄ ad hoc
clarũ p̄ſtat argumētũ. Pariter
q̄ poterit cõpellere ad redditio
nez rõnũ per glo. ad hoc appro
batā in.l.cũ tale.§.j.ff. de cõdi.
et de. q2 nũq̄ p̄ſumit̄ teſtator re
miſiſſe doloſam adminiſtratio
nē.l.in cõfirmādo.§.fi.ff.de cõ-
fir.tuto.vel cura. Et horuz oim
ratio eſt q2 ꝓpter mutationem
morũ affectiõis diſcretiõis ho-
neſtatis cure diligētie p̄ſumit̄
mutatio volũtatis ei9 q̄ admi-
niſtrationē cõceſſit p.d.l. cõfir-
mādo.§.fi.ff.de confir. tuto.vel
cura. Et ꝓpter vtilitatē pupilli
receditur a voluntate defuncti
vt in dictis iurib9 ꝛ in.l.j.in p̄n.
et in.l.ij.in fine.ff.vbi pup.edu.
¶ Quero nos dicimus q̄ tutor
teſtamētari9 p̄fertur legitimis
ꝛ datiuis mater teſtat̄.inſtituit

heredē vniuerſalē aliũq̄ vnuz
ex liberis ꝛ dat tutorez liberis.
An iſte tutor teſtamētari9 p̄fe-
retur legitimis ſi ſint: aut dati-
uis ceſſantibus legitimis. ꝛ dic
q̄ totũ hoc pendet ex arbitrio
iudicis vel magiſtratus vt colli
gitur ex.l.peto.§.mr̃.ff. đ leg.ij.
et.l.ij.ff.de cfir.tu.ꝛ.l.ſi patron9
et.l.tutores eo. ti. Nā arbitrat̄
iudex qua affectiõe vl' rõne mo
ta fuerit mater vel extrane9. Et
q2 mater inſtituēdo extraneos
nõ p̄ſumitur bonā affectionem
habuiſſe erga filios iudex vigi
lāter inquiret an expediat pu-
pillo.talē habere tutorez vel nõ
per ea que legũtur ꝛ notā. in.d.
l.ij. Sed ſi filiũ vel liberũ inſti-
tuiſſet heredē vniuerſalē. q2 tũc
p̄ſumeret̄ bonam habuiſſe affe
ctionē. Tũc leuius inquiret per
d.§.mater. Et idez de extraneo
dicenduz eſt. Utrobiq̄ tñ caſu
ſi iudex vel alius magiſtrat9 re
periat per inquiſitionē non ex-
pedire pupillo nõ permittet eũ
adminiſtrare puta quia teſta-
tor ignorauit mores tutoris p
dictā.l.in cõfirmādo. Sed ſi te
ſtator nouiſſet mores et heres
nõ haberet alia bona q̄ ea in q̄
bus per matrē vel extraneũ in-
ſtitut9 eſſet tunc adminiſtraret
ille tu.p.d.l.ſi patron9 ꝛ eius rõ
nem vide ibi duz dicit nõ male
dicet̄ iudiciũ eius ſequēdũ eſſe
q̄ ꝑſonā eius quē tutor eſſe vo-
luerit ꝛ noluerit. Sed ſi habeat

alia bona nõ cõcedet̄ admini-
ſtratio ſine inquiſitione an ex-
pediat vel nõ expediat vt.ſ. di-
ctũ eſt. Et hec de teſtamētarijs
tutorib9 dicta ſufficiāt. Nũc ve
ro q̄re legitimi dent̄ q̄rendũ re
ſtat. Et claruz eſt q̄ nõ dent̄ ab
hoīe ſz a lege.l.legitimos in p̄n.
ff.de legi.tut. Attñ accedere hz
ad iudicē vl' magĩratũ nõ vt ab
eo det̄: vel ꝯfirmet̄ q2 ipſo iure ē
dat9 ꝛ cõfirmat9: ſz adire dz iu-
dicē vl' magĩratũ cui inſinuabit
ſe legitimũ tutorē eē ꝛ ꝓximio-
rē i gradu ꝛ q2 a iure ꝑꝑ ſucceſ-
ſiõis emolumentũ artat̄ ad tu-
telā declarabit animũ ſuũ corā
p̄tore iudice vl' magĩratu q̄ tu-
tutelā gerere vult: ꝛ tũc iudex p̄
tor ſeu magĩrat9 ſummarie exq̄-
ſita q̄litate pſone ꝛ patrimoniũ
tutoꝝ ſi eũ ydoneũ eē repererit
exiget ab eo ſatiſdationē ꝛ alia
req̄ſita ꝓut hec ꝓbant̄ p.l.j.ꝛ.l.
legitimos.in p̄n.ff.đ legi.tu.ꝛ ſi
gnāter ꝓmittere ꝛ iurare dz pu
pillũ idefenſuz nõ p̄termittere
al's nõ valet tutela.l fi.§.oēz.in
fi.C.đ ad.tu.ꝛ his pactis faciet
q̄ ſequũt̄. Pmo res accipiet cuz
decreto iudicis. Scđo faciet in
uentariũ.l.fi.i fi.C.arbi.tute.§.
Tertio iurabit vt in aut.vt hi q̄
obli.§.fi.coll̄.vi.vt de forma iu
ramēti ſtatiz dicet̄. Quarto ſa-
tiſdabit.d.l.legitimos i p̄ncipio
Quinto q̄ expreſſe ꝓmittat dfē
ſionē ꝑ pupillo ſuſcipe al's nõ
valerz tutela nec datio ip̄i9 tu-

tele: vt voluñt doc. in. d. l. fi. C. de
adminiſt. tu. §. defenſionē. ⁊. §.
omnē. ⁊ erit forma iuramenti q̄
in talibus obſeruaṫ. ſ. ꝙ tactis
ſacroſanctis euāgelijs iurabit
perſonā ⁊ bona pupilli bene et
debite gubernare ⁊ adminiſtra
re ipſū pupillū ⁊ eius bona in
iudicio et extra pro virib⁹ ſuis
defendere ⁊ indefenſa nō relin
quere: ⁊ om̄ia recte cū vtilitate
pupilli gerere: ⁊ neq̄ pretermit
tere q̄ vtilia putauerit: neq̄ ad-
mittere que nō vtilia eſſe exiſti-
mauerit: ⁊ oīa valet res ⁊ bona
et iura pupilli ī inuētario cū oī
diligentia ⁊ ſubtilitate publice
cōſcribere ſub obligatiōe ⁊ hy-
potheca oīm bonorū ſuorū ⁊c.
prout hic colliguṅṫ ex. d. l. fi. §.
defenſionē. C. de admi. tu. ⁊ ex. l.
decreationi. C. de epi. aud. et in
auṫ. vt hi qui obligatas perhi-
bēt ſe habere res minorū: in fi.
colū. vj. Jurabit etiā ſi releuat⁹
nō fuerit per teſtatorē admini-
ſtrationis ſue rationē tpe debi
to reddere ⁊ reliqua ſeu reſiduū
adminiſtrationis reddere. et ſi
mulier fuerit iurabit ea de qui-
bus. ſ. dictū eſt. Qd̄ antē dictū
eſt legitimos tutores ſatiſdare
debere: fallit in patre et patro-
no honeſtis. ff. de legi. tu. l. legi-
timos. §. j. et. C. in quib⁹ cau. in
integ. reſti. non eſt ne. ſi tutor. ⁊
C. de tu. ⁊ cur. qui nō ſatiſda. l. j.
cū ibi notatis. Itē q̄ꝗ̄ regula-
re ſit ꝙ teſtamentarij nō ſatiſ-
dāt: fallit ſi vn⁹ offerat ſatiſda-
re: q2 niſi ali⁹ ſatiſdet / ꝑfereṫ ei
ſatiſdās. Et ſic ſi alter ꝯductor
velit ſatiſdare cauſa tine cōpel-
litur alter ſatiſdare. inſti. de ſa-
tiſ. tu. §. ſ3 et ſi ex teſtamēto. Itē
cōpelliṫ ſatiſdare ſi ceperit ma-
le adminiſtrare. not. in. l. liber-
to. §. largius. ff. de annuis lega.
etiā captis pro pignorib⁹. l. iij.
C. d ſuſpec. tu. Unū tñ eſt ꝙ cō-
tutor pro cōtutore cauere pote
rit. l. roman⁹. ff. de tut. ⁊ cu. da.
ab his. Itē et qd̄ d2 regulariter
tutores datos a iudice ex inq̄ſi
tiōe nō teneri ſatiſdare ex gn̄a-
li obſeruātia ꝑ cautela iudicū
⁊ magiſtratuū introducta ſatiſ
dēt in forma meliori: q̄ q̄dē ob-
ſeruātia fundaṫ ꝑ cōſtitutionē
grecā q̄ recitaṫ inſti. de act. tut.
§. nos aūt. ꝑ quā conſtitutionē
oēs datiui teneṅṫ ſatiſdare. Et
bene introductū eſt: q2 nō pōt
nimia cautela obſeruari ī tali-
bus tā rōne fauoris pupillorū ⁊
reipub. cui reip. ſatiſdatio pre-
ſtaṫ effectualr̄. l. in ꝓn. ff. de ma-
giſtra. cōue. q̄ꝗ̄ etiā iudicū ⁊ ma
giſtratuū q̄ maximo ſe exponūt
periculo in decretatiōe tutela-
rū ſi nō ꝓuidēt de idoneis tu-
torib⁹ ⁊ cū bonis cautelis. e. ti.
ff. ⁊. C. de magiſtr. cōue. S3 q̄ro
an vn⁹ tutor poterit pro alio ſi
deiubere. dic ꝙ ſic: ꝑ. l. roman⁹.
ff. de tut. ⁊ cur. da. ab his: dū tñ
al̄s ſint idonei: et ex his ceſſat
hodie quartū membrū tutelarū

quod ponit gl. ſup v̄b. idonei:
inſti. de ſatiſda. tu. ſ. de datis ſi-
ne inq̄ſitione. de quib⁹ in. l. fin.
C. de euic. preſtā. q̄ ſoli teneban
tur ſatiſdare: q2 oēs datiui ſa-
tiſdāt ſiue ſint dati ſimpliciter:
ſiue ꝑ inquiſitionē. Et iō impu
tetur iudicib⁹ ⁊ magiſtratibus
ſi dū dāt tutores etiā cū inqui-
ſitione nō exigūt ſatiſdatiōes.
An antē deficiēte primo gradu
legitimorū ſit locus ſcd̄o: vl̄ poſ
ſit iudex ſeu magiſtrat⁹ in locū
legitimi deficiētis dare aliū ex
inquiſitiōe: de hoc viſum eſt. ſ.
in precedēti mēbro: ⁊ ibi me re-
mitto. Supeſt videre qualiter
dētur datiui: ⁊ quidē datiui: vt
ſ. ſepe dictū eſt deficiētibus te-
ſtamētarijs ⁊ legitimis vocaṅṫ
⁊ daṅṫ. Preſupponamus ergo
inteſtatū titiū mortuū relictis
gaio ⁊ ſeio filijs ſuis impuberi-
bus nullis relictis agnatis vel
cognatis. Et ſi quos reliquerit
tales q̄ nō ſunt habiles ad tute
lā legitimā vel ſi eſſent habiles
cōpetūt eis excuſatiōes de q̄b⁹
in iure ⁊ de facto ſe excuſāt. Et
reſtat ꝙ dicti pupilli nō habēt
tutorē teſtamentariū vel legiti-
mū. Qualr̄ practicabiṫ datio
iſtius tutele. Et dic ꝙ altero de
duob⁹ modis. ſ. ꝙ mortuo titio
mater ad quā primo ex debito
pietatis ꝑtinet ſi nolit eſſe tu-
trix petet dari: al̄s ꝑuaṫ ſucceſ-
ſione. l. j. ij. ⁊. iij. ff. q̄ petāt tuto-
res. ⁊. l. oīm. C. ad tertul. matre
v̄o nō exiſtēte in medio: agnati
et cognati ꝓximi ad quos ſpe-
ctat ſucceſſio petere habēt: ꝙ ſi
nō petant intra annū denegaṫ
eis ſucceſſio. l. ſciāt. C. de legiti.
heredi. ꝑ quā corrigiṫ. l. q̄liter-
cūq̄. ff. qui petāt tut. ⁊ alie anti
que ei cōtrarie: etiā ſi ex ꝑſona
ipſorū cōpetat eis excuſatione
cōpellaṅṫ ad tutelā: q2 per hoc
agnati ⁊ cognati excuſati a legi
tima nō excuſaṅṫ: quomin⁹ pe
tāt dari tutores ꝑ iudicē vl̄ ma
giſtratū: qd̄ ſi nō fecerit reddūt
ſe indignos ſucceſſione: ꝑ ea q̄
leg. ⁊ not. in. d. l. ſciāt. C. de legi.
heredi. ⁊. l. ſc̄m naturā. ff. de reg.
iur. Et excluſo primo gradu nō
petētiū veniūt in ſcd̄o. glo. in. l.
nepotib⁹. C. q̄ pet. tu. Et cū ex-
pectēt ſucceſſiōis emolumētū
ſi eueniat nolunt tutores eſſe
ꝓpter excuſationē: non tñ excu
ſantur cū petiti teneaṅṫ. d. l. ſc̄m
naturā. ⁊ agere cōtra naturam
inexcuſabile eſt. ff. ad. l. aquil. l.
itaq̄. ⁊ l. c. ſi bos. de iniur. ⁊ dā.
da. Uel ēt mater ſi ſit in medio
petet dari intra annū. l. ij. §. cō-
feſtim. ff. ad ſenaṫ. cōſul. tertul.
Q2 eſſe tutricē liberorū eſt ei vo
lūtariū ⁊ nō neceſſariū: vt in ru
brica. C. q̄ñ mulier. Sed petere
dari eſt neceſſariū. auṫ. nīſi: ibi
ſignata. Et ſi non petat puniṫ
penis dictarū. ll. vel ſi petat al̄s
q̄ꝗ̄ deceat maternā pietatē: pu-
ta q2 l3 ſciret aliquē inutilē pu-
pillo ad cōplacendū tñ et ſpīus

guãdũ dari petierit. d.l.iij.§.ꝛ
nõ ſolũ.idẽ eſt ſi vnus tutoꝝ ſit
remot9 vt ſuſpect9 et mater nõ
petat de alio neceſſario in illi9
remoti ſuſpecti locũ prouidere
d.l.fi.§.ſʒ ꝛ ſi ſuſpecto.ff. qui pe
tãt tu. Et hoc intellige ceſſanti
bus legitimis impedimẽtis qñ
mater agnati ꝛ cognati liberi ꝛ
ſimiles ad quos ſpectat de ne-
ceſſitate tutoꝝ vel curatoꝝ pe-
titio excuſantur propter legiti-
ma ĩpedimẽta: de quibus ꝑ di-
ſcurſum.l.ij.ff.ad tertul. Querit
ſicut videmus mr̃ cõuolãs ad
ſcd̃a vota deſerẽs tutelã libero
rũ ſi nõ petat eis prouideri de
tutore priuat ſucceſſiõe: ꝑ.d.l.
oĩm. Quid dicem9 de alijs tu-
torib9 legitimis q̃ propter ſup-
uenientes impedimentũ merẽtur
excuſationẽ ꝛ deſerũt tutelam.
An ſi nõ petãt tutores punian
tur. et dic ꝙ ſic:ꝑ.l. tutores qui
ſe negocijs.ff.de eo qui pro tut.
et vtili actione. Quero an alijs
ꝑmittat petere tutores ꝙ̃ ma-
tri agnatis ꝛ cognatiſ: dic ꝙ ſic:
ſcʒ oĩb9 beniuolis educatorib9
ꝛ amicis parentũ. d.l.iij.in ꝓn.
ff.qui petãt. Sʒ quero: pupilli
extiterũt ꝑ annũ abſq; eo ꝙ pe
titũ fuerit eis ꝓuideri de tuto-
re per matrẽ vel alios ad quos
ſpectabat ſucceſſiõis emolumẽ
tũ: ꝛ ſunt in ſcd̃o anno an pote
rit imputari magiſtratib9 ſi nõ
dʒ videt ꝙ nõ niſi fuerint moni
ti ꝑ aliquos.l.j.§.magiſtratib9

ff.de magi.conue. In oppoſitũ fa
cit.l.ij.§.ſi mr̃.ꝟ.qm̃.vbi tex.di-
cit qm̃ et magiſtratib9 munici-
palib9 dãdi neceſſitas iniũgit.
dic ergo ꝙ ſʒ iura antiqua ma
giſtrat9 tutoꝝ vel curatoꝝ dare
non poterãt niſi moniti vel re-
quiſiti: vt vult gl.i.§.magiſtra-
tibus. Sed qꝛ hodie ſiue moni
ti ſiue requiſiti ſiue nõ dare te-
nent.inſti.de acti.tut.in fi.ĩpu-
tatur eis cũ dare poſſent ſi nõ
dãt ꝛ prouideãt. Qꝛ ad eoꝝ ſpe
ctat officiũ: vt l.d.§.mr̃.vigila-
re ergo habẽt magiſtrat9 ciui-
tatis villarũ ꝛ oppidoꝝ ſuꝑ cu
ra pupilloꝝ: vt.s̃.dictũ eſt. Con
ſtituti igit in p̃ñtia magiſtrat9
vel iudicis mr̃ agnati vł cogna
ti beneuoli educatores vel ami
ci proponẽt ꝙ titi9 deceſſit inte-
ſtatus relictis gaio ꝛ ſeio liberiſ
ĩpuberib9: ꝛ cũ nemo ſit vel fue
rit tutor teſtamẽtari9: ꝛ ꝙ ẽt hi
q̃ legitimi fuerãt ſunt excuſati:
quõq; ẽt ipſa mr̃ ſi mr̃ fuerit vel
auia ſi auia/ d̃clarat ſe nolle ge
rere ſupplicabũt magiſtratui:
vł iudici ꝙ placeat ei de tutore
datiuo ꝓuidere: ꝛ tũc iudex q̃ret
ab eis ſi de aliq̃ ſenſerit vel p̃co
gitauerint idoneo q̃ r̃ñdebunt
ꝙ ita vł nõ: ꝛ ſiue cogitauerint
ſiue nõ/ conuocabit parẽtes agna
tos vł cognatos pupilloꝝ ſi ibi
p̃ñtes nõ fuerint: q̃ ſi parentes
vel cognatos nõ habeant/ euo
cabit beneuolos vicinos edu-
catores ꝛ parentũ amicos. d.l.

iij.ff.q̃ pe.tu.ꝛ eos iurare faciat
de veritate dicẽda ſuꝑ his ſuꝑ
quib9 interrogabunt ꝛ habito
eoꝝ iuramẽto narrabit quõ ꝓ-
uidendũ eſt de tutorib9 liberis
titij quõdam.ſ.ſeio ꝛ gaio ĩpu-
berib9. Qui nõ fuerũt dati te-
ſtamẽtarij ꝛ nulli ſtant legitimi
vel ſi extãt ſunt excuſati. Inter-
rogabit igit eos vt de aliq̃ ido-
neo atteſtẽtur q̃ de illo de quo
eis apparebit r̃ñdebit: et ſi oẽs
vel maior pars de vno teſtẽtur
illũ vel illos cõpellet. Qꝛ tutela
eſt onus ſiue mun9 neceſſariũ
ꝛ pub. ꝛ cõpellunt initi: ꝑ.l.fi.i
prin.C.de admi.tut.et.C.de ſu-
ſpec.tu.l.iij.ꝛ inſti. de ſatiſ.tut.
§.penul.ꝛ.ff.de mune.et ho.l.ſi
quis.l.tutor petit9.ꝛ.l.q̃ aũt.ff.
de excu.tut. Aduertere tñ debe
bit iudex vt amiciſſim9 ꝛ fideliſ
ſimus det quãtum poſſibile ſi-
bi erit: ꝑ.l.amiciſſimos.ff.de ex-
cuſ.tu. Et hoc acto: dicet iudex
ꝙ qꝛ oĩm ipſoꝝ vł maioris par
tis teſtimonio cõperit talẽ vel
talẽ aptiorẽ eidẽ pupillo in tu-
torẽ cõſtituit ꝛ decreuit: ꝛ dict9
tutor promittet et iurabit ibi-
dẽ in p̃ñtia iudicis vł magiſtra
tus notario ſtipulãte vice noĩe
ꝛ ad opus pupilloꝝ facere vti-
lia nõ p̃termittere indefenſos:
nõ relinquere ipſorũ res ꝛ pſo-
nas ad cõmodũ ꝛ vtilitatẽ eoꝝ
bona fide cuſtodire ꝛ ſaluare ꝛ
inuẽtariũ de rebus eoꝝ facere.
Et adminiſtrationis ſue rõnẽ

tpe debito reddere cũ integra
reliquoꝝ ſeu reſiduoꝝ p̃ſtatio-
ne: eo ſaluo ꝙ vti ſemꝑ valeat
veritate: alˀs iuxta ſtilũ iã ſatis
vulgatũ inter notarios ſtipulã
tes: vñ illico iudex dicto actui
tanq̃ rite et legitime geſto ſuã
autoritatẽ interponet pariter ꝛ
curie decretũ: ꝛ pro ſua cautela
faciet iudex vel magiſtratus ca
ueri ſeu ſatiſdare per tutorẽ: vt
s̃.dictũ eſt. ¶ Uidẽdum reſtat
de curatorib9 qualiter dent in
ſpecie: qꝛ.s̃. in gñe ſatis viſum
eſt ꝛ habet in tit. in quib9 cau.
tu.habẽti tu.dari non põt. pro
quo diſtiguẽde ſunt pſone qui-
bus dant. Nã aliquotiens dat
pupillo: aliqñ adoleſcẽti: aliqñ
demẽti: aliqñ ꝓdigo vel alteri
maiori: aliqñ bonis: aliqñ ven-
tri: aliqñ in teſtõ. inſti.de excuſ.
tu. §. q̃ tutelã. aliqñ ſine teſtõ:
vt ſequit. ꝛ cũ dat pupillo dat:
vt viſum eſt: et aliquib9 caſib9:
puta cũ habitur9 eſt pupillus
litẽ cũ tutore. Uel qꝛ tutor non
eſt idone9 vel eſt abſens vel ex-
cuſatus ad tẽpus. Et tũc adit9
iudex vel magiſtratus q̃ cura-
torẽ dare tenẽtur ex cauſis que
ſunt ille eedẽ q̃ contra tutorẽ: ꝛ
de quib9.s̃.viſum eſt ꝛ ſignifica
tis cãis propter quas curatorẽ
dari opʒ: iudex ſummatim inq-
ret q̃s fuerit idone9 ad curã: et
de illo prouidebit ſi lis oriri de-
beat ad illã litẽ. Sʒ hic vidẽdũ
quis ſtipulabit ea que neceſſa-

ria erũt pupillis. An pupillus
an vero curator. et dic ꝙ qꝛ re⸗
gulare eſt ꝙ infãtes nõ hñt cõ⸗
ſenſuʒ in. c. iuuenis: ⁊ ibi glo. de
ſpon. ⁊ in. §. pupill⁹ de inuti. ſti
pu. inſti. ideo ſibi ſtipulari regu⸗
lariter nõ põt pupill⁹ lʒ dictus
§. pupillus in verſi. ſed in proxi
mis innuat ꝙ proximi infantie
pñt ſtipulari ſaltẽ in eoꝝ fauo
rem. poterit ergo notarius hoc
caſu cum tẽdat ad vtilitatẽ pu
pilli ſtipulari dari vel fieri pu⸗
pillo maiori infanti vel ꝓximo
infantie: ſed infanti ex perſona
ſuipſius notari⁹ vice infantis
ſtipulãtis ſtipulabitur. de quo
in. l. quotiẽs in prin. ff. ð admi.
tuto. Qui aũt dicãtur ꝓximi in
fantie pubertati vel maioritati
cõſiderãda eſt cã ꝑpter quã ꝓ
ximitas exquirit. Nã ſi ad incõ
modũ infantiũ puberũ adulto
rum ſeu minoꝝ tunc ſtatur ter
minis ⁊ tꝑib⁹ a iure diſpoſitis
ita ꝙ dicemus impuberẽ mino
rem ſeptennio cõpleto vt inſti.
de inuti. ſtipu. §. pupill⁹ ⁊ in. c.
ſponſam de ſponſa. Pubes vero
dicetur ſi femina duodeciʒ ma
ſculus quatuordecim annos ꝑ
egerit. inſti. q. mo. tu. fi. §. ⁊ ideo
et in. c. fi. ð delic. pue. Maiores
vero dicũtur. xxv. etatis annũ ex
plenerit. inſti. de cura. i pnc. ⁊ in
c. qui gñaliter. c. fi. de ꝓcurat. l.
vj. Sed vbi agitur de cõmodo
infantiũ puberũ vel minorum
tũc iura ꝓuiderẽt de anticipa⸗
tiõe etatis: vt in. l. oẽs. C. de his
qui. ve. eta. impetra. et inſti. in
qui. cau. manumittere lʒ. §. ⁊ q.
et. §. ff. ⁊ inſti. de inuti. ſtipulatio.
in. d. §. pupillus: ver. ſed in ꝓxi
mis. et in pluribus alijs iurib⁹
in quibus eoꝝ fauore certa tꝑa
iura detraxerũt q̃ appellauerũt
ꝓximas etates. ſ. īfantie puber
tatis ⁊ maioritatis. Et vt vnica
et groſſa nõ tñ oĩno vera regu⸗
las cognoſcas q̃ dicẽtur tꝑa ꝓ
xima diuide etatẽ cuius ꝓximi
tatẽ attingere voles ꝑ nũerum
quinnariũ. qua diuiſione facta
tꝑs finis quarte partis vel cir⸗
ca dicitur tꝑs ꝓximũ. ⁊ hec di⸗
uiſio colligitur ex dictis iurib⁹
lʒ aliqua pauca ſit ſecũdũ iura
differentia: puta de tribus vel
quatuor menſibus ſed hoc pa⸗
rum eſt quia in practica nõ ita
minutatiʒ executitur tꝑs. Et ita
diuidendo iudex errare nõ po⸗
terit. qꝛ ð modico nõ curat lex
glo. in. l. ſcio. ff. de in integ. reſti.
Tũc eſt ſciendũ ꝙ regulariter
curator ad litem datus non te⸗
netur cõficere inuẽtariũ. qꝛ nõ
eſt ſibi permiſſa adminiſtratio
bonoꝝ vt vult glo. ſuꝑ vbo cõ
ſcripto in. l. de creationibus. C.
de epi. audiẽ. lʒ tex. ⁊ glo. ſint in
oppoſitũ in. l. ⁊ ſi ad ſpẽs. ff. rẽ
pupilli ſaluã fore. Quicquid tñ
ſit cõiter practicaꝛ ꝙ de muni⸗
mẽtis ⁊ documẽtis cauſe ſi illa
ſibi ꝓ lite ꝓſequẽda tẽdanꝛ te⸗
netur inuẽtariũ facere ⁊ hoc eſt

ꝙ ſentit lex ad ꝓtegẽdã in. fi. C.
de in litẽ dando tu. ⁊. l. vlti. ff. de
bonis aucto. iudi. poſ. q̃ ita cõi
ter practicãtur ⁊ bñ. Nã pñt ta
lia documẽta tradi in manib⁹
curatoꝝ litis. qð eſſet meli⁹ pu
pillo vel adulto ꝑdere oĩa ſua
bona imobilia q̃ꝫ priuari illis
documentis puta qꝛ forte iura
ſua cõſiſtũt in cẽſib⁹ redditib⁹
et vſaticis que nõ poſſent exigi
niſi mediãtib⁹ inſtrumentis re
gnitionibus ac documentis vt
q̃tidie videm⁹ curatores vero
dati puberib⁹ ad litẽ nõ dãtur
cũ tãta ſolẽnitate qꝛ dantur ad
petitionẽ adulti ⁊ forma q̃ ſua
tur ſatis eſt vulgata. ¶ Unũ tñ
eſt notãdũ ꝙ hmõi curator ad
lites daꝛ inuit⁹ ⁊ iuito. l. fi. i pn.
C. de admi. tu. ⁊ pariter etiã qñ
dat pupillo tutorẽ hñti de quo
ſ. viſũ ẽ vt i. d. l. fi. Sed q̃ dãtur
valitudinarijs ⁊ morbo īpedi⸗
tis danꝛ cũ ea ſolẽnitate q̃ dan
tur tutores dati ꝑ inq̃ſitionẽ ð
qua. ſ. viſuʒ eſt. Cũ nihil vꝛ pa⸗
ruʒ diſtẽt ab īfante l. §. furioſ⁹.
inſti. de inuti. ſtipu. Et pariter
iſti curatores danꝛ inuitis ⁊ in
uito ꝑ. d. l. fi. ⁊ funguntꝛ q̃ſi offi⸗
cio tutoꝝ cũ nõ ſolũ bonis: ſʒ
ꝑſone danꝛ. l. cõſilio in pn. ff. de
cura. fu. Et ſic in iſto caſu cura
tor daꝛ ꝑſone. Eſt etiã notãdũ
ꝙ in caſib⁹ i q̃b⁹ ꝓuideꝛ furio⸗
ſis morboſis vel valitudiarijs
iudex vel magĩrat⁹ ꝓferre dʒ pa
rẽtes. l. fi. i pn. C. ð cura. fu. illis
vero ceſſantib⁹ fratres ⁊ ꝓpin
q̃s. l. ne lucrũ eo. ti. De eo aũt q̃
daꝛ ad bona i caſib⁹ ð q̃b⁹ per
glo. ſuꝑ rubri. ff. de cu. bo. dã. et
ff. ex qui. cau. i poſ. ea. l. fulcini⁹.
§. adeo. ⁊. l. cui⁹. ff. ð cur. fu. Cu⸗
ratoꝝ bonoꝝ q̃lis ſueꝛ caute⸗
la videndũ eſt: qꝛ q̃tidie i practi
ca apð nos agiꝛ me i cauſis ex⸗
cuſſionũ ſeu diſcuſſionũ priori
tatũ ⁊ ceſſionũ bonoꝝ in q̃b⁹
dãtur curatores bonis ꝑñte ſʒ
theoricã. l. fi. ff. ð cur. bonis dan
do in quo dãdo opʒ interueni⸗
re cõſenſuʒ ſaltẽ maioris ꝑtis
creditoꝝ. l. ij. C. de cura. bo. dã⸗
do. Et iſte curator q̃ bonis daꝛ
non teneꝛ regľr cauere. l. ij. ff. de
cur. bo. dã. ⁊. reſpõſo inuẽtariuʒ
tñ facere teneꝛ qꝛ bonoꝝ admi
niſtratio eſt ſibi ꝯceſſa. ⁊ aliq̃ñ
cauere teneꝛ vt. ſ. de tutore di⸗
ctũ eſt ſaluo ꝙ de ꝑſona nõ ca⸗
uet vel ſatiſdat releuaꝛ tñ a ſa⸗
tiſdatione in trib⁹ caſib⁹. Primo
qñ daꝛ cũ inq̃ſitiõe. vt i aut. vt
liceat matri ⁊ auie. coll. viij. ⁊. l.
bonoꝝ. ff. ð cur. fu. Secũdo qñ
eſt dat⁹ a pr̃e in teſtõ vel cũ eſt
opulẽt⁹. ff. ð ven. in poſ. mit. l. j.
§. eligitur. qꝛ qñ eſt locuples re
mittiꝛ ſatiſda. C. de epi. audi. de
creatiõib⁹ ff. de teſta. tu. l. teſtõ
circa fi. Sʒ q̃riꝛ an iſte curator
poſſit dari īuit⁹. ⁊ dic ꝙ nõ niſi
ex neceſſitate vt qꝛ nemo volũ⸗
tari⁹ inueniꝛ ⁊ bona interiʒ diſſi
panꝛ vt vult gl. ſuꝑ vbo neceſſi
tate in. §. q̃riꝛ. l. ij. C. de cur. bo⸗

nis dan. Et nota ꝙ iſte talis cu
rator bonis datꝰ pōt intēptare
actiões perituras. ff. ď cura. bo.
dā. l. ij. j. reſpō. Queſitū etiā ſu-
pra fuit de tut. ⁊ cura. ꝗtuz du-
ret eoꝝ officiū. ⁊ dic ꝙ durat do
nec expiret qď duobꝰ modis cō
tingit. ſ. tp̄e vel cā. Tp̄e vcȝ ad-
ueniēte pubertate vł maiorita
te ⁊ hoc eſt vulgatū. Cauſa: fini
ta verūtñ cauſe q̄bꝰ expirāt cu
re nō ſunt regulate tp̄e. Sed in
cipiamꝰ ab iferioritate: ⁊ ſupra
viſum eſt ꝙ pupillus pōt habe
re litē cū tutore ⁊ tūc ei ꝓuidet
de curatore: cuiꝰ offīm durabit
ꝗtū ⁊ lis ⁊ nō vltra. inſti. de au
cto. tu. §. fi. Idem ſi detur ꝓdi-
go vel furioſo vł aľs morbo im
pedito. Quia tñ durabit ꝗtuȝ
morbus vel mali mores. l. j. ff. de
cura furio. vel ꝓdigo dan. Attē
dendū tñ eſt an morbi vel ipe-
dimēta ſint ꝑpetui aut tp̄ales.
Quia ſi ꝑpetui ꝑpetuū erit of-
ficiū. ſi aūt tp̄ales tp̄e finit. l. cū
aliis. C. de cura. fu. Et ideo dixi
ꝙ iſtꝰ caſꝰ expiratiōis cure nō
ſunt limitati tp̄e: nā poterit lis
durare cū tutore vſqȝ poſt pu-
bertatē vt ſi tutor eſt abſens: ꝑ
xij. vel. xiij. annos vel ſi pubes
furare curioſꝰ ſit aut alio mor-
bo laborare vſqȝ ad ſeniū vł de
crepitū vel ꝑ totū tp̄s vite ſue.
Uerūtñ ſunt ⁊ alie cauſe quibꝰ
etiā finiūtur tutele ⁊ cure vltra
caſus ꝓmiſſos. ſ. qñ remouētur
vt ſuſpecti in cu ius quidē art

culi tractatu querimꝰ q̄s poſſit
accuſari. Secūdo a quibꝰ. Ter
tio corā quo. Quarto ex quibꝰ
cauſis. Et quinto q̄ ſit pena ſu-
ſpecti. Et quidē oēs tutores ſi-
ue teſtamētarij ſiue datiui ſiue
legitimi cuiuſlibet gñis accuſa
ri poſſent. Quare ⁊ legitimꝰ tu
tor accuſari poterit dum tñ fa-
me parētū ⁊ patronoꝝ parcat
l. ſi tutor. ff. de ſuſpec. tuto. l. j. §.
oſtēdimꝰ. ff. de ſuſpec. tut. ⁊. dici
tur ſuſpectꝰ q̄ moribꝰ talis eſt
vt ſuſpectꝰ ſit. Nã paupertas nō
eſt ſufficiēs cauſa ſuſpitiōis dū
tñ fidelis ⁊ diligēs ſit inſti. ď ſu
ſpec. tuto. §. fi. ⁊. ff. eo. l. ſuſpectū
ſi ergo tutorē ſuſpectū nō facul
tatū: facit defectꝰ: ſȝ fraudulen
ta vel callida ↄuerſatio in rebꝰ
pupillaribꝰ dȝ eñi fraus vel ne-
gligētia a pupillis ꝓbari. l. pie-
tatis. C. de ſuſpec. tuto. Releua
tur tñ pupillus ab onere ꝓban
di i caſibꝰ ſeq. ꝓpter ꝓſumptio
nem q̄ ꝓ pupillo facit. Primo ſi
alias in tutelis male ꝟſatus tu
tor fuerit. ff. de ſuſpe. tut. l. iiij. §.
aūt ipſe tutor. Scďo ſi tutor ſit
inimicus pupilli vel parentum
ſuoꝝ. d. l. iij. §. ſi tutor inimicus.
Tertio ſi mēdoſe aſſeruerit nō
poſſe decerni alimenta pupillo
et tñ de eo cōuictꝰ eſt vel fuit di
cta. l. iiij. §. tutor qui alimenta.
Quarto ſi nō fecerit inuētariū
l. vlti. §. fina. C. arbi. tuto. in. d. l.
§. tutorq̄ repertoriū vel ſi pecu
nias ſuperfluas nō cōuertat in

emptionē ꝓdioꝝ vt in. d. §. tu-
tores ⁊ i. l. ſi ita aūt in prin. ff. de
admini. tut. Quinto ſi omittat
defenſionē ipuberū. l. impuberi
bus. §. fi. ff. de ſuſpec. tut. Sexto
ſi vocatus in ius non cōpareat
vel copiā ſui faciat. d. l. ipuberi-
bus. §. fi. ⁊ in. l. decretationibꝰ.
§. ſed ſi q̄s. C. de admi. tut. cum
multis ſilibus. ¶ Scďo loco q̄-
ſitū fuit a quibꝰ poſſint tutores
accuſari ſuſpecti. Et dic a parē
tibus agnatis cognatis ⁊ etiaȝ
a mulieribꝰ dū tñ pietatis ⁊ nō
vindicte zelo ↄſiderato. vt in. l.
j. §. ↄſis. ff. de ſuſpe. tut. imo etiā
ipſi tutores pñt ſeinuicē vnus
alterū accuſare. ff. eo. l. iij. i ꝑnc.
Et credo ꝙ tam mares ꝗ̄ femi-
ne quicūqȝ ⁊ vndecūqȝ fuerint
poſſunt ſuſpectū tutorē accuſa
re qꝛ actio quaſi popularis eſt
dicto. §. ↄſis. ¶ Quia vidimus
q̄ poſſint accuſare tutores: nūc
videamus qui poſſint accuſare
curatores. Et dic ꝙ hi qui tuto
res: qꝛ ea q̄ dicta ſunt de tutori-
bus ꝓcedunt in curatoribꝰ ex
cōiunctione rubricarū q̄ ſimul
de tutoribꝰ ⁊ curatoribꝰ loquū
tur. ⁊ vltra ꝑſonas q̄ poſſunt de
ſuſpecto tutores accuſare poſ-
ſunt adulti nō curatores accu-
ſare qď pupilli non poſſunt de
ſuis tutoribꝰ ⁊ inſtitu. de ſuſpe
ctis tutoribus. §. ↄſis. ⁊ verſicu
lo impuberes ⁊ in. d. l. iij. Et qď
dictum eſt tutores poſſe accuſa
ri itellige de oībꝰ ſiue ſint teſta

mentarij ſiue legitimi ſiue dati
ui. inſti. eo. §. oſtēdimus. de ſu-
ſpec. tuto. Et procedit in tutori
bus ⁊ curatoribꝰ minoꝝ furio
ſoꝝ prodigoꝝ ventris ⁊ bono
rum. d. l. iij. §. nō tñ. Et notādū
eſt ꝙ accuſatio ſuſpecti locū hȝ
in tutoribus ⁊ curatoribus qui
geſſerunt. Nam ſi nō geſſerint
nō poſſunt vt ſuſpecti accuſari
ſed remouendi ſunt. l. he. enim.
§. fi. ff. eo. ⁊ inſti. eo. §. ſed ante.
¶ Tertio ſupra queſitū fuerat
principaliter corā quo poſſunt
tutores ac curatores accuſari.
Et dic breuiter omiſſis argumē
tationibus que fieri poſſent ꝙ
coram illis iudicibus vel magi
ſtratibus a quibꝰ dātur de qui-
bus ſupra viſuȝ eſt. Quia ad eū
pertinet deſtitutio ad quē per-
tinet inſtitutio vt i. c. admonet
et in. c. qď i dubijs de renū. ⁊ in
aut. de defen. ciui. §. interiȝ col.
iij. ff. de ori. iuris. l. iij. §. ⁊ cū pla
cuiſſet. facit ad id. l. nihil taȝ na
turale. ff. de reg. iu. c. vnico de re
rum ꝑmuta. lib. vj. ⁊ durat accu
ſatio ſuſpecti ꝗtum tp̄s tutele.
Quia finito tp̄e tutele ceſſat ac
cuſatio ſed agendū eſt actione
tutele. d. l. iij. de ſuſpect. tuto. §.
queri. ⁊ inſtitu. eo. §. ſed ſi ſuſpe
ctus. ⁊. C. eodē. l. ij. Proceditur
auteȝ in accuſatione ſuſpec. tu.
vel curatoris. Quia adeuntur
iudices vel magiſtratus quo-
rū cognitio eſt. §. facta delatio
ne ac propoſitis cauſis ſuſpitio

nis inquirit veritas per magi-
ſtratū vel iudicē: qua cōperta
fit remotio. Sʒ ſi tutor aliquo
vinculo neceſſitudinis vel affi-
nitatis pupillo attinet nō remo
uetur: ſʒ curator ei adiungit̄. ff.
de ſuſpec. tuto. l. ſi tutor. ⁊ vltra
hoc punit̄: ꝑ. l. fi. de ſuſpec. tut.
Sed q2 pena nō eſt ibi taxata ꝑ
text. gl. ſummiſtas neqꝫ doc. ſic
nec ſpecifice taxari pōt. Sed q2
multis modis pōt male verſari
tutor/ in quibus diuerſificaret̄
pena: ideo relinquēda eſt arbi-
trio iudicis. ff. de penis. l. ij. fa-
ciūt que not. in. l. niſi. C. de ad-
miniſtra. tuto. ⁊ in. c. de cauſis.
de offi. deleg. Effectus aūt accu
ſationis ſuſpecti ſunt: ꝙ remo-
uet̄: vel ſi ſit cognatꝰ affinis vel
patronus adiungit̄ ei curator:
vt dictū eſt. Alius effectꝰ eſt: q2
probata cā ſuſpitionis non po
nit̄ etiā oblata ſatiſdatione: ꝑ
l. ſuſpectus. ⁊ ſeq. ff. de ſuſpe. tu.
Et eſt tertius: q2 ſi ob dolū re-
moueat̄ efficit̄ infamis. inſt. eo.
§. ſuſpectꝰ. Eſt ⁊ quartꝰ: q2 pu-
nitur arbitrio iudicis: vt. ſ. di-
ctū eſt. Eſt pariter et quintus:
q2 ex propria eoꝝ ſubſtantia oē
detrimentū pupillis ⁊ adultis:
quod ꝑ male geſta vel indebite
omiſſa adminiſtratione ſuſti-
nuerūt. l. fi. in princ. C. de admi.
tu. ⁊ in rubro ⁊ nigro. C. ſi tutor
non geſſerit. An aūt accuſato-
res ſe ſubſcribere teneātur in-
ſpiciendū eſſet an pro leuibus

vel atrocioribꝰ cauſis: ⁊ an ſint
ꝑſone cōiuncte vel remote ſm
diſtinctionē glo. ⁊ doc. in. c. ſup
his. de accuſa. de quo dicet̄. j. in
tit. de accu. Fuit etiā. ſ. octauo
loco queſitū q̄ ſint tutoris pote
ſtates ac autoritates. Et quidē
tutoꝝ vel curatoꝝ ꝑtās eſt pre-
bere gerēdis ad vtilitatē pupil
li autoritatē. Et dr̄ ad vtilitatē:
q2 ſi pupillus cū autoritate tu-
torū ledat̄ reſtituit̄. l. minoribꝰ.
⁊. l. etiam. C. ſi tutor vel curator
interuenerit. Eſt ergo regulare
primo ꝙ vtiliter geſta ꝑ pupil-
lū vl̄ adultū ſine autoritate tu-
toris vel curatoris nō retractā-
tur. inſti. de auto. tut. §. nā pla-
cuit. et. C. de ꝓcu. l. nō eo minꝰ.
Scdo ꝙ inutiliter geſta per pu
pillos vel adultos ſine tutorū
vel curatoꝝ autoritate nullius
ſunt efficacie. inſt. quibus alie.
licet vel nō. §. nūc admonēdi. ⁊
in. l. ſi curatorē habē. C. de in-
teg. reſt. min. et in. l. obligare. in
prin. ff. de auto. tut. Sʒ pro limi
tatione haꝝ duaꝝ regulaꝝ/ ſciē
dū eſt primo ꝙ autoritas tutorū
vel curatorū dʒ eſſe ſpōtanea ⁊
nō coacta: al's nō valet. l. j. in fi.
de auto. tuto. ff. ſcdo requirit̄ ꝙ
in ipo actu interueniat dicta au
toritas ⁊ nō ex interuallo. inſti.
de auto. tut. §. tutor. Tertio re-
quirit̄ ꝙ pure interponat̄ ⁊ nō
ſub cōditione. ff. de auto. tu. l. ⁊
ſi cōditionalis. Quarto ꝙ cōdi
tio ſua fiat melior: al's nō obli-
garetur

garetur etiam naturaliter. l. pu
pillus. in princ. ff. de aut. tut. In
adultis vō nō habentibꝰ cura
torē dicimꝰ ꝙ obligant̄ natura
liter ⁊ ciuiliter ſiue fiāt locuple
tiores ſiue nō. ff. de verb. oblig.
puberes cum ſua materia. In
actibꝰ vō iudiciarijs requirit̄
autoritas tutoꝝ vl̄ curatorū in
ipſo ꝓceſſu. C. ſi aduer. rē iudi.
l. cū ⁊ minores ⁊ q̄ legitimā ꝑſo
nā. l. momētanee. Qui ſi etiā le
dant̄ in illo iudicio reſtituunt̄.
d. l. cū et minores. Sʒ ſi autori-
tas nō interuenerit ī iudicio et
tūc aut fert̄ ſnīa ꝓ eis aut ꝯtra
eos. Et ſi ꝓ eis valet ēt ſine au-
toritate: ꝑ. d. l. nō eo minus. de
procur. C. ſi vō ꝯ eos. aut diffi-
nitiue: aut iterlocutorie. ſi diffi
nitiue/ ſnīa eſt ipo iure nulla: ꝑ
d. l. cū ⁊ minores. Sed ſi interlo
cutorie valet. l. ſi minor. ff. d̄ bo-
nis aut. iud. poſ. Sʒ reſtituit̄: vt
in dictis iuribꝰ. ⁊. C. ſi aduer. vē
ditio. pig. in alijs aūt actibꝰ ex-
traiudiciarijs: puta in adeūda
vel repudianda hereditate et
petēda bonoꝝ poſſeſſiōe nihil
agūt ſine tutoribꝰ ⁊ curatoribꝰ
ff. de auto. tut. l. obligari. §. he-
reditatē. et. l. ad pupillū. eo. tit.
inſt. e. §. neqꝫ. Adultꝰ vō nō ha
bēs curationē ciuil'r ⁊ natura-
liter obligat̄: ſʒ reſtituit̄. ff. de ac
quir. here. l. ipuberibꝰ ⁊ de tuto
ribus datis ⁊ curatoribꝰ datis
ab his. §. j. ⁊ ī eodē differt adul-
tis a pupillo. Unū generale nō

omitto: ꝙ vbicūqꝫ pupillus ma
ior infante fit locupletior in cō
tractu ēt ſine tutoris autoritate
facto obligat̄ nō tm̄ natural'r:
ſed etiā ciuil'r: ⁊ cōpetūt actio-
nes ciuiles ꝯtra eū ēt ex illo cō-
tractu deſcēdētes. l. ſʒ mihi. in
ꝓn. ff. cōmo. Si vō ſit minor in-
fante: tūc nō dant̄ actiōes ciui-
les ex illo cōtractu deſcendētes
cōtra eū. Sʒ alie gn̄ales rei vē.
ad recuperādū ea q̄ penes illū
exiſtūt. l. j. §. fi. cū. l. ſe. ff. cōmo.
facit ad hoc optime. l. ſi me. ⁊ ti
tiū. in fi. ff. ſi cer. pet. et qd̄ dictū
eſt in iudicijs req̄ri autoritatē
tutoꝝ nō ſolū procedit in ciui-
libus: ſʒ etiā in criminalibꝰ: vt
in. l. clarū. C. de autori. preſtan.
Itē nota ꝙ pupillus cōtrahere
pōt cū tutore autoriſante alio
cōtutore. l. pupillus. in princ. ff.
de auct. tuto. l. fi. C. de aut. pre-
ſtā. Quero: ſi tutor pn̄s in actu
vel ꝯtractu pupilli ⁊ tacēs vtrū
videat̄ autoriſare taliter ꝙ ſuf-
ficiat. glo. in. l. etiā. de aut. tuto.
poſt plura cōcludit ꝙ opʒ ꝙ lo
quat̄: al's nō videret̄ autoriſa-
re ⁊c. Queſitū pariter fuerat q̄
ad eoꝝ ſpectāt officiū: ⁊ ad offi-
ciū tutorū vel curatoꝝ ſpectat
inuētariū de bonis pupilli vel
adulti cōficere niſi fuerit ꝓhi-
bitꝰ: vt. ſ. viſum eſt. Et illd̄ moꝝ
qd̄ ordinatū eſt dʒ ꝯficere. l. tu-
tores vel cur. C. de admi. tut. Et
ſub pn̄tia publicaꝝ ꝑſonaꝝ: pu
ta notarij. C. de epi. ⁊ cleri. l. or-
m

phanotrophos ⁊ coram iudice
vel magiſtratu.ar.ff.ꝺ admini.
tut.l.chirographis.⁊.C.de cur.
fur.l.vi.Item iurate teneť tutor
vł curator de bene gerēdo ⁊ pa
riter ſatiſdare: vt.ſ.viſum eſt ī
vi.q̄ſito: nec dꝫ gerere niſi pre-
ſtito iuramēto ⁊ facto inuēta-
rio.l.fi.C.arbi.tut. Itē debēt tu
to.vel cura. gerere ilico qñ no-
uerint ſe datos legitime. Qr ſi
alr̃ eſſent dati: tūc nō īputareť
ſi nō gererēt.C.q̇ da.tu.l.neq̄.
ꝙ ſi proponāt excuſationē ⁊ in
ea obtineāt euitāt periculū nō
geſtiōis. Sꝫ ſi ſuccūbāt teneñť
ff.de admi.tu.qui iuſſus. Sꝫ ſi
plures ſint tutores ex teſtō da-
ti: aut teſtator diſpoſuerit quis
gerere debeat aut nō: ⁊ ſi nō di-
ſpoſuerit oēs gerāt ⁊ oēs tene-
būtur. Si vō de vno cauerit/il
le geret: ⁊ principalr̃ tenebitur.
Ex cuſtode vō illo et ei⁹ bonis
ageť cōtra ceteros. Qr lꝫ nō ge-
rāt honorarij: tñ ineřt tutores:
cū eſſent obſeruatores ⁊ cuſto-
des ⁊ īputabiť eis ſi ꝑmiſerint
gerere male gerentem: ⁊ cur nō
exegerit ab eo rōnem aſſidue ⁊
cur nō curauerūt qualr̃ verſať
ille. Sꝫ ſi plures tutores velint
geſtiones regionib⁹ vel nego-
ciationib⁹ diuidere: vel quod
vnus vice oim̄ inter ſe cōueni-
re pretor ꝑmittet ⁊ liberabunť
quilibet pro ſua geſtiōe.⁊ idem
in curatorib⁹.ff.de admi.tu.l.ſi
plures.§.j.inſti.de ſatiſ.tu.§.ꝙ

ſi nemo.cū ſeq.duob⁹ ꝑtinet ēt
ad officiū tutoris pupillū mo-
rib⁹ bonis īformare et inſtrue-
re.ff.de admi.tu.l.cū plures.§.
cū tutor. Itē corp⁹ pupilli ⁊ ſa-
lutē eius dꝫ tueri.ff.de cura.fu-
rio.le.cōſil.j.reſpōſo. Itē debet
defendere impuberē ſi ab alio
cōueniať.l.tu.ff.de admi.tuto.
Alioq̄n remoueť vt ſuſpectus:
vt.ſ.viſum eſt.facit.l.cū q̇.C.de
procu. Itē dꝫ ꝓ minore promit-
tere ſoluere ⁊ in iudicio contra
debitorē pupilli pro recuperan
do debita intēdere.ff.de admi.
tu.ſi tutor.⁊.C.eo.l.debitorib⁹.
Qꝺ ſi nō fecerit teneť ad inter-
eſſe pupillo: per.d.l.ſi tutor. Qr
eā diligentiā adhibere dꝫ in re-
bus pupilli qualē in ꝓprijs.ff.
de admi.tu.l.generalr̃. Et nō ſo-
lū dꝫ exigere debita ꝑ alios: ſed
etiā ꝑ ſeipm̄: alr̃s ꝑpetuať actio
in eius preiudiciū.l.quotiēs.§.
itē ſi tpali.ff.de admini.tut. Et
ſufficit ꝙ ipſi tutores vel cura-
tores noīe pupillorū ⁊ adultorū
vel ipſi pupilli ⁊ adulti autori-
bus tutorib⁹ ⁊ curatorib⁹ agāt
vel defendāt.ff.de admi.tut.l.j.
§.ſufficit. Itē ꝑtinet ad eorū offi
ciū alimēta pupillis dare.ff.de
ſuſpect.tut.l.iij.§.tutor. Itē pa-
riter ꝑtinet patrimoniū pupil-
li tueri ⁊ gubernare.d.l.cōſilio.
ff.de cura.furio. Itē reficere bo
na īmobilia ⁊ ſꝫ qualitatē ope-
ris taxabūtur expēſe.l.lex q̄ tu-
tores.§.ergo.C.de admini.tut.

Itē pecunias pupilli ī emptio-
nē p̄dioꝝ cōuertere: alr̃s puniū
tur.l.niſi.C.de admi.tutoꝝ.⁊.l.
tutor q̇ reptoriū.§.ſi deponi.ff.
eo. Et q̄cūq̄ diu pecuniā indebite
detinet ſine ꝯuertēdo ad vtili-
tatē pupilli teneť ad intereē pu
pillo.d.l.tutor q̇ repit.§.vſure.
⁊.l.nō exiſtimo.e.ti.cū ꝯcor. Et
ſicut teneť exigere debita: ita
etiā ſoluere credita. Et iō ſi nō
ſoluerit vectigal p̄dij emphiteo
tecarij et ob nō ſolutionē p̄diū
amiſſū fuerit teneť ad intereſſe
pupillo.l.ſi tu.C.de admini.tu.
iniquas tñ cās ꝓ pupillo inſti-
tuere nō dꝫ: alr̃s teneť ad inter-
eſſe.l.polla.ff.ꝺ his q̇.vt indig.
l.quotiens.§.ſicut.ff.de admi.
tut.⁊.l.nō eſt.C.e. Et eſt notan
dū ꝙ ſi debitor debitū ſuū pro-
priū repetat cōſitebiť ſe recepiſ
ſe. Itē ſi mutuo pro ſe de pecu-
nijs pupilli recipiat poterit ſe
autore ꝓ pecunia a ſe recepta
erga pupillū obligare pro ſimi
li pecunia: ꝑ.§.nō tantū.in.d.l.
quotiēs. Itē ad officiū tutoris
ꝑtinet res minoꝝ nō alienare.
e.ti.C.ꝺ pred.mi. Itē nec cū de-
creto ex tit.lucratiuo p̄t trāſfer
re res minoꝝ.l.fi.§.cū aūt.C.ſi
ma.fac.ſi.dec.alie.fa.ra.ha.qꝺ
ſi ita alienauerit reuocare p̄t ꝑ
l.tutor ad vtilita.ff.de admi.tu.
⁊.C.de adminiſtra.tu.l.nō oim̄.
Sꝫ tutores magnatū ⁊ potētū
p̄ñt aliqua pauca donare. Qr li-
beralitas decet p̄ncipes. Et tu-

tor ea q̄ decēt pupillū facere p̄t.
⁊ qr indecēs eſſet p̄ncipi pupil
lo remittere ambaſiatas alioꝝ
magnatū ⁊ p̄ncipū ſine aliqua
p̄miatione ⁊ ſine aliq̇b⁹ donis.
Merito ꝑmittiť tutorib⁹ taliū
p̄ncipū ⁊ magnatū aliq̄ dona-
ria tēꝑata facere: vt volūt doc.
in dictis iurib⁹. ⁊ canoniſte i.c.
ſedes.de reſcrip.faciūt q̄ habē-
tur in.l.ius alimētoꝝ.ff.vbi pu
pil.educ.de.⁊.l.q̇ filiū.eo.ti. Itē
dotē dare pōt ſorori pupilli ab
eo.p̄ſenate.ff.de admi.tut.l.cū
plures.§.cū tu.⁊ qr.ſ.viſe ſunt
cāe in quib⁹ tutor pōt de pecu-
nijs pupillarib⁹ diſponere. Po
namus ꝙ non hꝫ pecunias pu
pillares pro ſatiſfaciēdo credi-
torib⁹: maritāda ſorore: ſoluen
dis ſalarijs magiſtrorū pupilli
pro emēdis ſibi libris vel eq̄s: ⁊
ſi magna op⁹ fuerit ꝓ faciēdo
donaria ambaſiatorib⁹ et alijs
neceſſarijs. ¶ Queriť an ⁊ qñ
ꝓuidebit. ⁊ dic ꝙ ſi ſtāt mobilia
que ſeruādo ſeruari nō p̄ñt vti
fruct⁹ veſtes et ſilia illa vēdere
poterit etiā ſine decreto. C.de
admi.tu.l.lex q̄ tut.mobilia vō
deficiētib⁹ mobilia cū decreto
alienare p̄t: ob es alienū ſoluē-
dū ꝓpter dotes vel donatiōes
vel nuptias.d.l.q̄ tutores.⁊ ibi
gl.⁊ in.l.fi.§.fi.C.ſi ma.fac.⁊ in
l.ob es alienū.C.de predijs mi-
norū. In quib⁹ qꝺ caſib⁹ ꝑmiſ-
ſe ſūt alienatiōes rerū mobiliū
minoꝝ min⁹ dānoſaꝝ vł affecta

rum.d.l.q̃ tutores.§.nec vero ⁊
in.l.ſi in emptionē.ff.ð minori.
Et idō cōiter obſeruatur ꝙ fit in-
quiſitio corā magiſtratu ꝑ mo-
duz ſummarie īformatiōis ſeu
apriſie qđ prediū ſit minꝰ dāno
ſum pupillo ⁊ iudex vel magſ̃a-
tus cōſtito ſibi ꝙ ī patrimonio
pupilli nō ſunt pecunie nume-
rate pariter nec mobilia nec ſu
per petūt vſufructꝰ rerū immo
biliū.Et ꝙ neceſſariū eſt venire
ad fundoꝝ alienationē ꝑmittit
tutor vēdere ꝑ̄dium qđ reperit
minus damnoſuz ex inquiſitio
ne ſeu ſummaria apriſia ꝑ eum
facta vt fieri ⁊ obſeruari cōſue-
uit in alienatione rerū eccleſia-
ſticarū vt in aut.hoc ius porre-
ctū.C.ð ſacroſanc.eccleſi.⁊ ī di-
cta vēditione ſic legitime cele-
brata ad cautelā ēptoris ac tu-
toris vēdētis interponit̃ decre
tū.Poſtremo reſtat videre q̃ ve
niūt in eius iudicio. Et q̄dā ve
niūt ex iudicio ſine arbitrio di-
recto cōpetēte tutori cōtra pu-
pillū.Quedā vero ex iudicio ſi-
ne arbitrio cōtrario cōpetente
pupillo cōtra tutorē. Et de hoc
ſunt rubrice expreſſe.C.arbitriū
tutele ⁊ alia rubri.mixta.ff.ð tu
to.⁊ ra.diſtrahēdis vtrūq; iudi
ciū cōplectēs ex diſcurſu eiꝰ ap
paret.Cauſatur q̄dez hec actio
ex parte tutele. Sed nō cōpetit
niſi finita ipſa tutela ⁊ hoc pro
bat.l.ſi tutor.§.fi.in verbo com
petāt.⁊.l.ſeq.ff.de tutelis ⁊ rati.

diſtrahē.Et datur hec actio pu
pillo ⁊ heredi eius.Sed ipſi pu
pillo cuz ꝑuilegio potioritatꝭ.l.
idē eſt.ff.q̄ po.ī pig.hab. datur
etiaz ⁊ in tutorē ⁊ heredē eiꝰ.C.
arbi.tute.l.penul.Cauti t̄n tuto
res vt euitēt ne teneant̃ actiōe
tute.ꝑ his q̃ adminiſtrāt ⁊ in q̄
bus inde male ſuccedit conuo-
cant dū talia gerūtur parētes
agnatos ⁊ amicos pupilli quo-
rū pn̄tia releuat eos a mala ad
miniſtratiōe ꝑ glo. ſingularem
in.l.polla.C.ð his q̄bꝰ vt indig.
Qualiter aūt detur cōtra here
dem dic ꝙ lꝫ heredes tutorum
nō ſint tutores tenētur t̄n in q̄-
buſdā quaſi tutores puta in in-
choatis cōtra defunctū qđ pro
cedit ī heredes ſi ſint maſculini
et legitime etatis in q̄bꝰ dolus
eorū pōt admiti. Itē in inchoa
tis ⁊ īperfectis per quendā tuto
rem tenētur heredes ſicut tene
bātur tutores tp̄e more litis cō
tra eū.Nā tale iudiciū tranſit
ad here.q̄le fuit cōtra tutorē.ff.
de fide.⁊ noua act.here. tuto.l.
fi.§.paulꝰ ⁊.l.cū oſtēdimꝰ eo.ti.
et.C.de here.tu.l.j.⁊ fi. Ceteruz
de ꝓprio dolo ⁊ lata culpa tenē
tur heredes vt in dictis iuribꝰ.
¶ Reuertor ad actionē cōpetē
tem cōtra ipſum tutorē ⁊ q̃ ve-
niāt in ea. Et dic primo venire
res minorū.Itē res cōparatas
pecunia minoꝝ.l.curator.C.ar
bi.tute.Itē veniūt reliqua.l.de-
bita ex adminiſtratiōe.ff.de ad

miniſtra.tu.l.tutorē ⁊. l.lucius.
In dubio t̄n ꝑ̄ſumit̃ res nō em
ptas pecunia minorū ſed ex la-
boribus ipſorū tutoꝝ.l.ſi defun
ctus q̃ ad hoc eſt notabilis. C.
ar.tute. Sed lꝫ ꝑ̄ſumptio facit
ꝓ tutore:admittit̃ t̄n pupullus
vel adultus ꝑ ꝓbationes tolle-
re ꝑ̄ſumptionē puta ꝑ cōfeſſio
nez tutorū vel ꝑ ſcripturā inuē
tarij.cui ſtatur in ꝑ̄iudiciū tu-
torū.l.fi.§.j.⁊.ij.C. arb.tute.Itē
veniūt acquirēda q̃ iuſte aqui-
rere potuit tutor ⁊ nō facit.l.eū
et.l.q̄cq̄d eo.ti.qđ ꝓcedit ſi ta-
lis acq̄ſitio expediret pupillo ꝑ
l.pupillorū.ff.de admi.tut. q̃ in
donatiōe loquit̃ ⁊ ideo tenetur
pupillo ad ītereſſe. ⁊ pariter cū
ex rebꝰ pupilli maiores fructꝰ
vel vſuras vel q̄d ſile potuit ꝑ-
cipere.ff.de admi.tuto.l.ſiue.§.
modeſtinꝰ.⁊.§.itē. Itē veniunt
geſta durāte tutela. Itē geſta fi
nita eadem. ¶ Preterea ſcien-
dum eſt tutorez ⁊ heredes eius
pupillo ⁊ heredibꝰ eius teneri
actione de rōcinijs diſtrahen.
vt.ff.de cōtra.iudi.tu.l.ij.q̃ locū
hn̄t cū in tutela gerēda rē ex bo
nis pupilli abſtulit qđ ſi furādi
animo fecerit etiam furti tenet̃
et vtraq; obligatur. nec altera
alterum tollit.Et intētatur hec
actio tp̄e adminiſtrationis tu-
te.ff.de tut.⁊ ratio diſtrat.l.j. §.
et rationibus.⁊.§. cōſiderādū.
¶ Sequitur rubrica de contra
ctu feudali ſiue de feudis.

COnueniēs eſt
poſtq̃.ſ. vidimꝰ de
cōtractu emphiteo.
tico in ti.de loca.et
cōdu.vt aliq̄d ð feu
dali ſubnotemus.Et q2 diffuſa
eſt materia ea q̃ cōius in practi
ca occurrūt adducā. ¶ Pro cu
ius euidētia deduco.xiiij. q̄ſita
et reſpōſiōes ad ea ꝑ q̃ patebit
materia ſatꝭ euacuata. ¶ Que-
ro ergo primo q̄d eſt feudū. Se
cūdo quotuplex. Tertio quibꝰ
modis q̄rit̃.Quarto in quibus
rebus cōſtituit̃. Quinto a qui-
bus det̃.Sexto quibꝰ detur.Se
ptio ꝑ q̄s fiat inueſtitura.Octa
uo qualiter fiat. Nono de iura
mēto ⁊ forma fidelitatis.Deci-
mo q̄d iuris habeat ī re vaſal-
lus.Undecio an q̄n̄ poſſit alie-
nari.Duodecimo de feudi eui-
ctiōe.Tertiodecio ð feudi amiſ
ſiōe.Decimoq̄rto ad quē defe-
ratur amiſſum. ¶ Ad primū re-
ſpōdet̃ ꝙ ſcđm ſummā ⁊ gloſas
legales ⁊ ciuiles feudū ⁊ bn̄uo-
la actio gaudiū tribuēs capien
ti cū ſeruitij retributiōe hec dif
finitio colligit̃ ex.c. vnico.§.in
primis ī q̄bꝰ cauſis feudū amit
tat̃ q2 feudū amore ⁊ honore do
mini acquirit̃ ⁊ datur nō antez
pecunie ꝑ̄textu.ð feu.dami.va-
ſal.c.vnico ⁊ meliꝰ de feu.da.vi.
l.cōmi.c.j.Sꝫ de iure canonico
dr̄ feudū conceſſio rei ꝓ hōma
gio facta.ita colligit̃ ī.c. ex dili-

gẽti de ſimo. Sȝ qꝛ hoc ſcire eſt
modici effectꝰ ĩ p̃ctica trãſeo ad
ij. quo q̃ſitũ fuit quottuplex eſt
feudũ ad qđ ex mẽte iuriũ ⁊ do
ctoꝝ dicere poſſumꝰ ꝙ tot ſũt
feuda ſiue ſpẽs feudorum quot
ſũt q̃litates ꝑſonaꝝ ⁊ modi dã-
di q̊s ꝓſequor ſic. nam quoddã
daẗ pure libere ⁊ abſolute exp̃ſ
ſe vel tacite: exp̃ſſe puta qꝛ inue-
ſtitura ſit ſimpliciter ⁊ pure vel
tacite qꝛ ſciẽte dño vaſallꝰ poſ-
ſedit faciẽdo ea q̃ ptinẽt ad va-
ſallũ vt i. c. vnico de cõſue. recti
feudi. ⁊ tũc tale feudũ cenſeẗ q̃-
lificatũ q̃lificationibꝰ q̃ veniũt
de natura recti feudi q̃ ſũt tres
principaliter. Pꝛĩa reſpectu dã
tis. Scđa reſpectu recipientis.
Et tertia reſpectu ſucceſſionis.
Prima reſpectu dãtis. Qꝛ dãs
nõ põt diſueſtire vaſallũ niſi in
terueniẽte culpa vaſalli: vt in. c.
vnico de natura feudi. Scđa re
ſpectu accipiẽtis. Qꝛ accipiens
teneẗ ad fidelitatẽ dño: qꝛ feu-
dum a fidelitate đr ſeu a fide. c.
nulla ꝑ q̊s fiat inueſtitura. Nã
fidelitas de natura feudi venit
qꝛ vaſallꝰ teneẗ dño ad fidelita
tẽ vt in. c. vnico qualr vaſallꝰ iu
ra dȝ fide ĩ illis v̾bis ſicut dȝ eẽ
vaſallꝰ dño ĩ qua veniũt aliqua
in faciẽdo ⁊ aliqua ĩ omittẽdo
de quibꝰ in. c. vnico q̇bꝰ modis
feu. amitta. Et ĩ q̇bꝰ cauſis feu.
amittaẗ. ⁊ q̃ fuit prima cã bñfi.
amittẽ. Tertia erat reſpectu ſuc
ceſſoꝝ in cuiꝰ ſucceſſione de na
tura recti feudi pure ⁊ abſolute
vt dictũ eſt dati. nõ veniũt niſi
maſculi vt in rubrica de ſucce.
feu. cum ſuis cõcor. Alia plura
poſſẽt deduci q̃ pñt ſub his tri-
bus mẽbris cõp̃hẽdi. Et de q̇
bus ꝑ diſcurſuȝ alioꝝ queſito-
rum infra apparebit. Quoddã
v̾o nõ daẗ pure ſȝ q̃lificate ꝑ ad
iectiões pactoꝝ q̃ cadũt ĩ oĩbꝰ
mẽbris p̃dictis. Nã primo põt
paciſci ꝙ vaſallꝰ nõ teneaẗ dño
ad fidelitatẽ. vt i. d. c. nulla põt
etiã paciſci vt etiã ſine culpa li
ceat auferre feudũ puta per la-
pſum tp̄is: vt in. c. vnico de con
trouer. inueſti. §. Itẽ ſi vaſallus
et de cõten. inter do. ⁊ vaſal. §.
fi. Pariter etiam põt paciſci cir
ca tertiũ mẽbrũ ꝙ femine ſucce
dãt vt in. d. c. vnico de ſucceſſio
ne feu. §. filia cũ ꝯcor. Aliud v̾o
datur ſub aliis cõditionibꝰ ⁊ q̃-
lificationibꝰ ⁊ a diuerſis quali
ficationibꝰ qualificatis ⁊ ſcđm
qualitates ꝑſonarũ ⁊ qualifica
tiones contractuũ feudaliũ di-
uerſificãtur qualitates feudoꝝ
Nã primũ ſi ab imperatore im
periale. Si a rege regale dicitur
vt in. c. j. de feu. mar. ⁊ duca. ⁊ in
c. j. q̊s dicatur dux mar. vel co.
Si a ꝑſonis eccl'iaſticis detur
eccleſiaſticũ dicitur. Si a tp̄ali-
bus ſeculare vt colligiẗ in titu-
lis đ his q̃ feu. da. poſ. ⁊ in titu.
ep̄m vel abbatẽ ⁊ in pl'ibꝰ aliis
tit. feu. Et ſcl'are pariter diuerſi
ficatur ẛm dignitates ꝑſonarũ
et iterũ cũ feudũ datur ab aliis
inferioribꝰ imperatore vl' rege
puta duce marchione vel comi
te. Et tũc dicitur liberũ feuduȝ
cũ dignitate vt de alie. feudi in
fine ⁊ de feu. mar. Et tale feudũ
apud vulgꝰ appellatur honora
tũ ſeu nobile. Quoddã nõ nobi
le ſeu nõ honoratũ qđ eſt qñ ꝑ-
cipitur a minoribꝰ vaſallis ſeu
valuaſoribꝰ: vt de his q̃ feu. da.
po. circa. p̃nci. ⁊ de natura feu.
c. j. Hodie tñ ꝑ quẽdã cõeȝ vſũ
oĩa ſunt in noĩe q̃ſi equata. Et
iſte ſunt ſpẽs q̃ ꝓueniũt ex par
te dãtiũ ĩ feudũ. Aſſignanẗ etiã
alie ſpẽs ſeu dñie ex pte ꝑſonaꝝ
accipientiũ. Nã qñq; feudũ da
tur maſcl'is aliquotiẽs feminis
et ſic qñ daẗ maſculis đr maſcu
lum. Et qñ daẗ feminis đr femi
ninũ. vt de. l. cõtradi. c. j. §. ꝑfe-
cto. ⁊ de feu. femine. c. j. ⁊ ĩ pluri
bus iuribꝰ ꝓbaẗ paſſus p̃dictꝰ
Et iterũ maſculinuȝ ſubdiſtin-
guitur. nã quoddã datũ eſt pa-
tri ⁊ aliis maſculis deſcẽdẽtibꝰ
et tale appellaẗ feudũ paternũ
qđ trãſit ad deſcẽdẽtes maſcu-
los. vt in. d. §. ꝑfecto ⁊ q̃ feu. da-
re pñt. §. cũ v̾o in pl'ibus aliis
iuribꝰ coll'. x. Aliud v̾o datur fi
liis ⁊ illud vocaẗ feudũ nouum
qꝛ de nouo daẗ vt in tit. q̃ teſtes
ſũt neceſ. ad ꝓba. no. ĩueſti. c. j.
Et iſte dñie accipiũtur ex parte
capientiũ. Alio modo ⁊ vltimo
verſificanẗ iſte ſpẽs ſcđm diuer
ſos modos ⁊ formas ĩfeudãdi
Nã p̄ſo aliq̃tiẽs daẗ ſine aliq̃
ſuitio ⁊ tũc đr honorificiũ feu.
frãcũ ⁊ liberũ ĩtelligẽdũ tñ ẽ ꝙ
nõ eſt adeo liberũ q̇n ad fideli-
tatẽ ⁊ ad capitula iuramenti fi
delitatꝭ đ q̇bꝰ i. c. j. đ not. fideli-
ta. for. teneaẗ. Qꝛ vt dcm̃ ẽ đ na
tura feudorum venit fidelitas.
aliđ v̾o qđ daẗ cũ retẽtiõe ſuitij
qđ fieri põt vt i. c. fi. đ cap. q̃ cu-
riã vẽdi. ⁊ tale nõ eſt nobile: nec
ꝑ ꝯñs nobilitat aſſumẽtẽ vt i. c.
vnico. §. ceteri q̊s dicatur dux
mar. vl' comes. Daẗ ẽt aliq̃tiẽs
ad ꝑpetuũ ⁊ aliquotiẽs ad vitã
et tũc đr ꝑpetuũ vl' tp̄ale: vt de
feu. mar. ĩ p̄n. đ alie. feu. ĩ fine et
de feu. gar. et caſtal. Et de tp̄ali
poſſẽt ſubiici exẽpla in materia
vſufructuȝ ⁊ ĩ materia ſuitutũ
de q̇bꝰ põt q̇ſq; exemplificare.
Aliđ daẗ ſine ꝯditiõe. Aliđ daẗ
cũ cõditiõe ⁊ ſi ſine ꝯditiõe ap-
pellaẗ ſimplex ⁊ ſi cũ ꝯditiõe ap
pellaẗ ꝯditionatũ. q̃ diſtinctio
colligiẗ q̇bꝰ cauſis amittat. feu
dũ ĩ fine. ⁊ q̇d ſit iueſti. §. penl'. ⁊
fi. ⁊ ſi de feu. ꝯtro. fue. c. vaſallꝰ.
Aliud vero datur cum ſacramẽ
to fidelitatis. Aliud vero nõ: vt
per quos fiat inueſtitura. c. alls
eſt. §. fina. et de capitulis cõtra
di. in princ. et qualiter dñs a ꝓ-
prietate. c. vnico in fine quicq̇d
tamen ſit etiam ſi per pactũ iu-
ramentũ remittatur adhuc te-
netur ex natura cõtractꝰ vaſal-
lus fidelitateȝ tenere dño vt in
c. de forma. xxij. q. v. Et ſi cõmitte

ſat vaſallus infidelitatem dño maleſidus cenſeť: vt in.d.c.nulla.⁊ illi tales q̄ nō p̄ſtāt iuramentū vel ſeruitiū habent vnū pro ſe: aliud cōtra ſe. Primū cōtra ſe: q2 nō habētur pro paribus: vt de ꝯtro. feu. inter pares cermi.c.j. Et aliud ꝓ ſe: q2 pñt dimittere feudū qñ volūt: vt de vaſallo q̄ cōtra caſſi. lotha. c.j. gl.in.c. fi. de capita. q̄ curiā vē. Unū tñ ſigulare eſt ꝙ vaſallus dimittēdo feudū ad ſeruitia q̄ ſunt in omittēdo.ſ. nō offendere ip̄m dñm vel eius familiā: vt in.d.c.vnico.in fi. Aliud vō qđ importat hōmagiū ſimplex: qđ tñ hōmagiū includit fidelitatē vt in.c.indignū. de reg. iur.⁊ in anti.⁊ i.d.c.de forma. Aliud eſt hōmagiū ligiū in quo etiam ſi non exprimať intelligiť autoritas principis reſeruata. de iure iur.c.veniēs.⁊ eſt glo.no.in cle. paſtoralis.ſuper verb. homoqꝫ ligius.de iudi.⁊ dr ligiū quaſi ligatū tenēs iurantē: ita ꝙ nō p̄t ſine volūtate eius cuiꝰ ligiꝰ eſt hōmagiū facere. Attñ ex quodā cōi vſu ſiue abuſu plures faciūt hōmagiū ligium: dñs etiā ſubalternꝰ cū in iſtis feudalibꝰ magis ſteť cōſuetudini q̄ꝫ iuri: eo ꝙ collatio.x. conſuetudines feudoꝝ dr: vt vult gl. ſup vb.de nouo.in.c.vnico.de noua fideli forma. Et iſte ſunt differētie in modo ⁊ forma dandi in feudū. Alie vō ſunt differētie q̄ inſurgūt ex qualitate intrinſeca contractuū feudaliū. Nā quoddā eſt diuiſibile: quoddā indiuiſibile. Regulariter tñ om̄e feudū eſt diuiſibile: vt ſi de feu. fue.cōtrouer. c. oēs. et de natura ſucceſ.feu.c.vnico. Sꝫ fallit in ducatu marchionatu ⁊ comitatu ac baronia ⁊ ſilibus feudis dignitatē habētibꝰ.c. imperialē. §.preterea ducatꝰ. de ꝓhi.alie. feu.ꝑ fed. Eſt ⁊ alia natura feudorū. Nā quedā ſunt realia: quedā ꝑſonalia: ⁊ in idē recidit iſta differentia cū alia quā.ſ.poſui de ꝑpetuo et tēporali. Nā quēadmodū ꝑpetuū trāſit ad heredes/ſic ⁊ reale: et quēadmodū tēporale nō trāſit ad heredes nec ꝑſonale. Qđ aūt reale tranſeat ad heredes probať de feudi ſucceſ.in prin. ⁊ ſi de feu.fue. cōtro.c.oēs. Fallit tñ in aliquibus dignitatibꝰ de conſuetudine: vt in regno frācie qđ tranſit ad filiū in quo ſunt iura primogeniture. Supeſſet videndū q2 multa ſunt predia q̄ non cōprehendūtur ſub qualitatibꝰ predictis/cuius qualitatis erūt: ⁊ dic breuiter vt oīa cōprehēdas ꝙ aut prediū recognoſcitur ab aliq̄ aut nemine. Si recognoſcitur cadit ſub feudo vel emphiteoſi: ⁊ ſub aliquo mēbroꝝ predictoꝝ. Si vero a nemine recognoſcitur/tūc dr allodiale: q2 a nemine recognoſciť: ⁊ proprie dr allodiū res que eſt libera: vt habetur: ſi de feu. fue.contro.c. ij.⁊.j.de pace iura.fir.in fine.de quo allodio loquitur gl.in.l.⁊ ſi qs.in.§.ſed interdū. ff.de reliq. ⁊ ſumpt. fune.⁊ in.l.penul.C.de inge.⁊ man. Nūc redeamꝰ ad
3 tertiū q̄ſitū q̄ q̄rebať quibꝰ modis feudū queriť. Pro quo premitto ſupradictas ſpecies ⁊ differētias: ex quibus apparet per quos dari pōt feudū: et pōt q̄s latius videre in p̄mo in prin. qui.feu.da.poſ.⁊ in. c.itē ſi ep̄s vel abbas. §.itē iuris eſt.⁊ in.c. ſi dñs qui.mo.feu.cōſti.po.⁊ in c.ſi quis inueſtitꝰ q̄ ſucce. tene. ⁊ in clerico.de cleri.q̄.fa.inueſt. ⁊ in.c.q̄ a p̄ncipe q̄s dicať dux. ⁊ in.c. ſi q̄s inueſtiuerit. de feu. da.vi.le.cōmi. et in.c. moribꝰ.ſi de feu.fue.cōtro.⁊ in. c.inueſtitura ꝑ quos fit inueſt.in quibꝰ iuribꝰ ⁊ coꝝ ꝯcordātijs pōt colligi ꝑ quos feudū dari pōt. Sꝫ oībus calculatis ſꝫ t̄pa noſtra hoc q̄rere modici eſt effectꝰ ex eo ꝙ iam eſt gñalis feudalis materia ꝙ plures q̄ inter habere debētes non ſunt enumerati multa habēt feuda: que tenēt ⁊ dāt ⁊ ab alijs recipiūt: ita vt hodie ſint redacti cōtractꝰ feudales q̄ſi ad inſtar cōmuniū ꝯtractū: vt iter dantes et recipiētes paucus fiat defectꝰ. Nec aliud inſpiciť niſi ſi dans habeat ad dādū vēdendū ꝑmutādum vel. infeudandū et accipiēs ad ſoluendū. ¶ Quibus preſuppoſitis ad queſitū in forma reſpondēdo quo querebať quibꝰ modis feudū queriť. ⁊ dicendū eſt ꝙ multis modis. Sꝫ preſupponendū eſt ꝙ feudū ſiue beneficiū quod idē eſt: vt in.c.obertꝰ. §.ſciēdū eſt.de cogni.feu.nō cōſtituiť niſi ī rebꝰ ſoli veluti rebus mobilibꝰ vel īmobilibꝰ coherētibꝰ aut q̄ īter īmobilia cōputātur: vt in.d.c.obertus. in fine. Quibus ſcitis dicere poſſumus ꝙ feudū q̄ri pōt quatuor modis. Primo pactis. Secūdo patiētia. Tertio ſucceſſiōe. Et quarto preſcriptiōe. Primum probať in. c. ſi quis quo tēpore miles.⁊ in.c.j. qui.mo.feu.cōſt. po.⁊ in.c.vnico.ꝑ quos fiat inueſti. Secūdum probať in.c.j. vbi glo.ſuper verbo illius notabilis.de conſue.rec.feu. Tertiū probať in.c.vnico.in fi. de cog. feu.⁊ in.c.vnico.de grad.ſucce. in feu. Quartū vō probať in.c. ſi quis ꝑ.xxx. ſi de feu.fue. ꝯtro. ⁊ ibi vide.
4 ¶ Ad quartum quo querebať in quibꝰ rebus cōſtituitur. Et reſpōdeť ꝙ queriť in rebꝰ ſoli aut ſolo coherētibus: aut in his q̄ inter īmobilia cōputātur: vt in.c.vnico.§.ſciendū.de cogni.feu.et de no.feu.c. vnico. in prin.⁊ q̄ ſunt regalis. c.vnico.vbi numerātur res ſoli ⁊ ſolo coherētes: ⁊ aliqua q̄ inter immobilia cōputanť.
5 6 Quinto vō ⁊ ſexto queſitis ſatis per p̄miſſa reſpōſum eſt ſaltē qua-

ſtin9 tāgit queſitū a quib9 deƀ. Quatin9 ꝟo tāgit queſitū quibus deƀ latius reſpōderi pōt: ⁊ dicimus ꝙ dari pōt patri: vt in c.j.de ſucceſ.feu.§. filia.ibi feudo paterno. Scđo filijs. c.j.§. ſed cū hoc iure:qui feu.da.poſ. Tertio nepotib9 ex filijs: vt in d.c.j.§.cū ꝟo cōradus.Quarto fratrib9: vt in eo.§. cū vero.ꝟſ. frater.⁊ de his etiā habeƀ in.c. vnico.de grad.ſucce.in feu.⁊ de ſucce.c.vnico. Quod aūt dictū eſt de filijs intelligiƀ de naturalibus ⁊ legitimis: nō aūt de naturalibus tātum aut legitimis tantū:nō primū de naturalib9: vt in.c. naturales. ſi de feu. defunc.fue.contro. Nec de legitimis tantū: vt in adoptiuis.eo. ti. c. ſimiliter. nec legitimatis: vt in.d.c.naturales. Itē nec ad filios de quib9 pactū erat inter cōiuges vt ſuccederent:vt in.c. filij na.eo.ti. ⁊ in.c.j.de filijs natis ex mrimonio ad morga contracto. ¶ Ad feminas ꝟo filias neptes ⁊ ſimiles feudū regulariter nō trāſit.c.j.ꝗ feu. da.poſ. §.hoc aūt notādū.⁊ i.c.ſi femina.in.c. an marit9. c. vnico. §. ad filias. de gradi. ſucc.l.feu.lȝ ex pacto hoc fieri poſſit: vt i.c. vnico. de beneficio femine: cū ſuis cōcor. Et in.c. vnico.quēadmodū feudū ad filiā ptinet. Et iterū quod dictū eſt de filijs intelligiƀ de aptis ⁊ idoneis:vt in.c.vnico. an mutus vel aliter impfec.reti.feu. Et iterū qđ dictū eſt de filiab9 ſuccedētibus intelligiƀ ſi ex filia extarēt filij ⁊ filie:tunc maſculi excludunt filias: vt i.c.vnico.de eo ꝗ ſibi vl heredib9 ſuis. An aūt hoc conſuetudine regni nři procedat.j. videbiƀ. Et qđ dictū eſt de fratribus ⁊ nepotib9 ex his intelligiƀ qñ de feudi paterni ſucceſſione queriƀ. Qꝛ ad collaterales aſcēdentiū nō ptinet: vt in c.vnico. §.is ꝟo de gradi. ſucc. in feu.nec etiā in fratrē accipiētis niſi hoc ſpecialr ſit cautum in inueſtitura: vel niſi de cōib9 bonis fuerit emptū vtrinſq3 nomine.Itē ſi frater eſt inueſtitus vtriuſq3 nole dño ſciente. Itē ſi frater acqſiuit in hoſtez regis: vt in.c.vnico.de bene.fra. ſȝ collaterales deſcēdentiū bene niſi feudū eſſet nouū:vt in ti. imperator lothari9.c.venire. qꝛ tūc collaterales ſuccedūt vſq3 ad gradū pſone aſcendētis in qua facta eſt infeudatio: in alijs vero collateralib9 deſcēdentiū non eſt limitatus gradus: vt in ca. vnico.§. hoc quoq3 đ ſucc. feu. da.poſſ.et in cap̄.vnico.§. hoc quoq3.de ſucceſ.feu. Queſitum ſeptimo fuerat p quos fiat inueſti.⁊ dic ꝙ p oēs illos p quos feu.da.po.vt i.c.vnico. p quos fi.inueſt. Et pt fieri p ſe vl procuratorē ſeu nūciū:vt in.c.vnico.de nota. feu.§. itē inueſtitura. ¶ Octauū ꝗſitū erat qualiter fiat inueſtitura: ſup quo ſi velim9 cōpetēter rñdere opȝ ꝙ theoricā a practica ꝗramus ꝗ hř aut ſaltē colligiƀ ex.c. vnico. ꝗd ſit inueſti.⁊ ex.c.j.p quos fi. inueſti.In proxi. ꝟo ſeu practica nō pōt colligi cert9 modus ppter diuerſitatē ſtilorū notariorū: attñ ſubſtātialia ⁊ reqſita de natura cōtract9 vbiq3 obſeruanƀ.de quib9 i.c. de forma. xxij.q.vlt.⁊ in.c. vnico.de noua fideli.forma.Et i effectu hec cōtinere dȝ. ſ.ꝙ ſempioni9 dat titio p ſe ⁊ ſuis filijs nepotib9 et pnepotib9 oib9 in ppetuū deſcēdētib9 maſculis vȝ naturalib9 ⁊ legitimis ⁊c. Talē rē ⁊c.in tali loco ⁊c.ſic ɔfrō.⁊c. Et inde īſeranƀ gñalia cū ɔſtitutiōe p̄carij ⁊ clauſulis ſolitis apponi ſȝ vulgatū ſtilū notariorꝝ cū iuramēto fideli.aut alio iuramēto ſm ꝗlitatē feu.et finalr adijciaƀ ineſtitura cū iuramentis ⁊ clauſulis apponi ſolitis ꝗ iā ſatis i ſtilo ſoleueƀt ꝗ colligi pñt i dictȝ iurib9.⁊ in.c.j.đ noua forma fideli. ⁊ quēadmodū feudū ad filiū ptinet.c.vnico.⁊ đ ɔceſ. feudi.§.fi. et extra de iureiur.c. ego. ⁊ qꝛ ſatis apud tabelliōes hoc ſtillatuȝ eſt ſuperfluū eſſet ſubnectere exēpla.Sȝ remittūtur ſtilo ⁊ praxi notariorꝝ cōſuetudini prouinciarꝝ ⁊ pactis cōtrahentiū. ¶ Nonū queſitum erat de iuramēto ⁊ forma fidelitatis:hoc eſt ad que quanta ⁊

vaſallus ſuo dño: đ quo habeƀ in.c.vnico.de forma fideli.et in c.vnico.de noua fide.forma. vt in preallег.c.de forma.Et ſciendū eſt ꝙ in dicto iuramēto debet autoritas imperatoris vel alterius ſupremi principis:vti dñi noſtri frācorū regis excipi. vt in.c.vnico.§.fi.de prohi.feu. alie.p fede. Uerūtamen qꝛq3 ex iuramento fidelitatis vaſallus teneatur ſeruire dño in guerra ſeu bello. Hoc veruȝ niſi bellū ſit notorie iniuſtū aut guerra manifeſte irrōnabilis. Qꝛ tūc ſi nō ſeruit ei in guerra nō perdit feudū: vt in.c.dño guerram.in prin.in tit.hic finiƀ lex.nō teneƀ etiam ad ſeruitiū vaſallus dño ſuo ſi dñs eſt excōicatus vel bānitus donec abſolutione obtēta.⁊ eſt notādū ēt ꝙ anteq̄ȝ feudū ppter ſeruitiū non preſtitū pdaƀ opȝ ꝙ vaſallus fuerit certificat9 et ſummat9 p dñȝ: ⁊ ibi dubiū eſt an fuerit vl nō certificatus p̄ſumēdū eſt pro vaſallo vt.d.c.dño guerrā.§.ad hoc qñ cunq3.⁊ ſi hec cōtra dñm faciāt aliud eſt qđ p dño facit: vȝ ꝙ in bello iuſto vaſallus teneƀ iuuare dñm cōtra quēcunq3 aliū nō dñm vaſalli etiā contra patrē fratrem ⁊ filiū:vt in dicto.c. dño guerrā. in fi. Pariter etiā excuſanƀ a ſeruitio pſonali impuberes. vt in.c.ſi quis deceſſerit.ſi de feu.defuncti. Similiter ⁊ pupillus excuſeƀ nō ſolū a ſer

uitio ꝑſonali immo etiã a iura
mẽto fidelitatꝭ donec pubeſcat
vt in.c.ſi minori eo.ti. ¶Sed q̃
ritur an cũ excuſeť a ſeruitio ꝑ
ſonali ⁊ iuramẽto fidelitatis ꝓ
eo ꝙ nõ eſt in etate iurãdi ⁊ ſer
uiendi ⁊ ſic cenſeť ſuſpẽſa ſerui
tus vſq̧ ad tp̃s pubertatis. An
ſaltẽ tenebiť pupillus ſeruire ꝑ
ſubſtitutũ. ⁊ videreť ꝙ nõ tenea
tur ꝑ.c.ſi minori ſ̃pallegatuꝫ qd̓
releuat eũ a fidelitate ⁊ per ꝯſ̃s
a capitulis fidelitatis in quibꝰ
cadit ſeruitium ꝑſonale. In op
poſitum facit.c.inde ꝓxime ſe
quẽs qd̓ incipit ſi q̃s deceſſerit
In vltimis verbis vbi dũ dicit
alius tñ ꝓ eo ſeruitiũ faciẽs ad
mittetur. Pro horũ concordia
diſtinguere. an pater impuberꝭ
deceſſerit in ſeruitio bello ſeu
guerra ꝑſtito dño ſuo in bello
iuſto vcꝫ ꝓ republica aut aliud
ſi deceſſerit infirmitate hũana
in domo ſua ſine exercitio belli
vel guerre. In p̃io caſu ꝓcedat
c.ſi minori.ſ.vt nec ꝑ ſe nec iter
poſitã ꝑſonã teneať ſeruire in
tra pupillaritatẽ. Quia eius pa
ter q̃ in acie deceſſit adhuc ſer
uire per gl̃iam intelligiť ⁊ ꝑſu
mitur inſti.de excuſa. tuto.§. ſꝫ
ſi in bello.ff.ad.l.acquil.l. quia
actione.§.ſi q̃s in collactatiõe.
Si vͦo nõ deceſſerit in acie vel
expeditione ſed morte naturali
in domo ſua tunc deſeruiat per
ſubſtitutũ iuxta mentẽ dic.c.ſi
q̃s deceſſerit in fi. Et hec ſunt q̃
faciũt pro dñis cõtra vaſallos
Nunc vͦo vidẽdũ eſt ad q̃ tenẽ
tur dñi vaſallis. ⁊ claruꝫ eſt in
ꝑmis ꝙ tenẽtur reddere vices
mutue fidelitatis. vt ĩ.c.vnico
de for.fideli.§.fi. Tenetur ſcd̓o
dñs vaſallo facta inueſtitura
inducere ⁊ mittere vaſallum in
vacuã poſſeſſioneꝫ. qd̓ ſi facere
recuſet teneť vaſallo ad inter
eſſe ⁊ interim vaſallus ad fide
litatẽ ſeruandã nõ teneť.c.vni
co.§.fi. ⁊ ibi glo. de noua fideli.
for. ¶Tertio ꝙ ſi dñs facta in
ueſtitura ⁊ recepto iuramento
fidelitatis nolit in poſſeſſionẽ
mittere vaſallũ ex eo ꝙ dicat ſe
penitere inueſtiture nõ libera
bitur ꝑſtãdo intereſſe. Sed cõ
pellitur ad tradendũ poſſeſſio
nem. vt in.c.fi.ſi facta ſi de feu.
defunc.cõtrouer.fue. habꝫ etiã
vaſallus aliud ꝓ ſe q̃ lꝫ vaſal
lus feudũ alienare ꝓhibeatur
inuito dño infeudare tamẽ põt
equali.c.ſi inter.§.ſil̓r de legibꝰ
cõtradi. ¶Decimo queſito re
ſpõdendo dicere poſſumus ꝙ
vaſallus in primis per inueſti
turam efficitur vtilis dñs com
petitq̧ ſibi rei vendicatio con
tra occupantẽ ⁊ cõtra ab eo vẽ
dicãtẽ exceptio oppoſitio ⁊ de
fenſio poteſtq̧ intentare cõfeſ
ſoriã ⁊ negatoriã rationẽ ⁊ ſer
uitiũ.c.vnico.§.rei aut.de inue
ſti.de re.alie.fac. Itẽ ꝙ per inue
ſtiturã nõ ſolũ efficitur dñs feu
di ſibi infeudati. ſed etiã incre
mentorũ ſuperueniẽtiũ ad feu
dum.c.vnico d̓ cõtrouer.in in
ueſti.§.fi. ¶Tertio nõ ſolũ effi
citur dñs incrementorũ q̃nim
mo etiã emponamatũ ſiue me
liorationũ taliter ꝙ ſi feudũ ꝓ
pter nõ exiſtẽtiã liberoꝝ vaſal
li redeat ad dñm dñs teneť he
redibus vaſalli ad melioratio
nes aut permittere tolli. c. dño
guerrã. §. ſi vaſallus in feudo.
in.ti.hic finitur lex. ¶Quarto
q̃ oẽs fructus rei feudalis va
ſallo poſt kalẽdas martij dece
dente ꝑtinent heredibꝰ vaſalli
vſq̧ ad auguſtũ.d.c.dño guer
ram.§.is.cõſequẽter. ¶Quere
batur.xj.an.⁊ q̃ñ feuduꝫ poſſit
alienari. Et dic ꝙ regl̓r feuduꝫ
eſt alienabile de iure antiquo.
vt in.c.vnico.in principio.qua
lis oliꝫ fue.ſiue de iure nouo: vt
in.c.imperialis.§.ꝑ multas de
probi.feu.alie.ꝑ fe.gloſ. in vͦbo
partẽ de ſucce.feu. Et ratio qua
re feudi alienatio fuit ⁊ eſt vtro
q̧ iure regulariter ĩterdicta cla
re aſſignatur in dictis.c. impe
rialis ⁊ imperialẽ q̃ oĩbus per
alienatiões exhauſtis poſſent
ſeruitia ſubtrahi. ⁊ vires exerci
tuũ principũ attenuari. Et per
inde reſpublica ob nõ defenſio
nem ledi. Et hec eſt regula qua
re feudoꝝ alienatio interdiciť.
Plures tñ aſſignari ſolẽt exce
ptiones ſeu caſus excepti in q̃
bus ꝓcedit etiã de iure aliena
tio feudi. Quarũ prime ꝑſ̃t pre
mitti ex parte: alie vero ex toto.
Et ex parte videretur tolerabi
liter de iure permiſſa alienatio
per.§.j.in. cap. vnico qualiter
oliꝫ feudũ vbi videbatur fuiſſe
ꝑmiſſa alienatio ꝓ parte in op
poſitũ facit noua. cõſtitutio fe
derici alle.in.c.imperialẽ ĩ ꝑnc.
in verbo vel partẽ. Sed illa ra
tio antiqua nũq̧ fuit nec eſt ad
huc bona q̃ ratiõ prohibitiua
alienatiõis q̃ de toto vtroq̧ iu
re veteri ⁊ nouo ꝓcedebat locũ
habuit ⁊ hꝫ in parte. Quia quẽ
admodũ ꝑ alienationẽ totius
ceſſat ſuitiũ vaſallati cũ ĩ totũ
ita etiã ꝑ diuiſiões alienatiõis
feudi intantũ poſſet deteriora
ri feudũ ⁊ tãta diminutio ꝑ vẽ
ditiones ⁊ alienationes occure
re ꝙ nullus vaſalloꝝ haberet
de quo poſſet ſe veſtire dũtaxat
⁊ hoc ſatis patet ad ſenſum. nã
ſi ꝑmitteretur feudũ centum li
brarũ ꝓ parte vẽdi, remaneret
feudũ.l.⁊ ſi iterũ ꝑmittereť ven
di feuduꝫ.l. remaneret feudum
xxv.⁊ ſi de.xxv. remaneret feu
dum de.xij.cum dimidia rema
nerent.xj.et.v.ſolidi: ⁊ ſi de.vj.
et.v.ſolidis remanerent.iij.⁊.ij.
ſolidi cũ dimidio de quibꝰ non
eſſet poſſibile ſolũ ſe veſtire ve
ſtim ẽtis quotidianis. Cũ ergo
mens iuriũ de quibus.ſ̃.in no
uo queſito ſit vaſallus teneať
ſeruire dño in his que veniunt
de natura feudi ⁊ forma fideli
tatis ⁊ ꝑ dictas ꝑticulares di

niſiões vaſall9 redigeretur ad
impoſſibilitatē pſtādi cōueniē
tiſſimo infert argumēto quēad
modū in toto ſic ⁊ in parte alie
nationē interdici accedēte ra
tiōe legis qḋ in iure eſt validiſ
ſimū argumētū.l.adigere.§.q̄ꝫ
nis de iure patro.⁊.l. cū mulier
ff.ſolu.ma. Et cū per premiſſas
alienatiões ceſſaret rō infeuda
tiōis q̄ eſt vt vaſall9 ea q̄ ſunt fi
delitatis pſtet. Merito intelli
gendū eſt interdictā eſſe omnē
alienationē p ab effectu fideli
tatis receditur de quo in.c.que
in eccleſiarum de conſtitutiōe.
et hoc pbatur ex dicto.c.impe
rialis.§.hortatur ibi glo.ſuper
verbo vtilitas de phi.feu.alie.
per lotha. Sed videndū eſt an
ſint aliqui caſus pmiſſi i quib9
in totū feudū alienari poſſit. et
videretur q̄ nō p.d.c. imperia
lē in prin. In his v̄bis ſanxim9
vt nulli liceat ⁊c.ḋ phi.alie.feu
do.p federicū p q̄ v̄ba cenſetur
interdict9 oīs modus alienādi
ex eorū tenore. Attn̄ per eadē ⁊
verba elicitur prima exceptio a
regl'a pdicta q̄ liceat alie.ſ.dn̄o
cōſentiēte. Et hoc pbāt illa ver
ba ſine pmiſſione dn̄i ad quem
feudū dignoſcit ſpectare p que
v̄ba apparet q̄ volēte dn̄o va
ſall9 poſſit alienare.⁊ hoc ſatis
clarū eſt p.§.ſed ſi cliētul9 v̄ſi.ſi
v̄o i.c.vnico ḋ alie.feu.qḋ ſi no
lente dn̄o alienatio facta fuerit
reuocat p.c.fi.apḋ quē vl' quos

cōtro.de bn̄ diſſi. etiā pſcriptio
ne lōgi tpis nō obſtāte.c.vnico
§.pterea de ca.ꝯdi.ſed ſupereſt
quō an etiā nolēte poſſit aliena
re. Et dic q̄ aut loq̄mur de alie
natiōe prout eſt a ſe ipſo ſcꝫ va
ſallo abdicare ⁊ tūc pōt dn̄o re
futāte ſeu remittēte feudū vt in
c.j.in fi.de vaſallo q̄ ꝯtra cōſti.
lotha.⁊ remanet quitt9 a ſerui
tijs q̄ cōſiſtūt in faciēdo: ſed nō
ab his q̄ cōſiſtūt in nō faciēdo
vt ibidē aperit tex.vt.ſ. dictum
eſt pōt etiā in ſe totū exonerare
vaſall9 alteri ſub infeudādo.vt
in.c.imperialē de phi.feu.alie.
per fede.§.illḋ quoqꝫ ⁊ ibi gloſ.
ſup v̄bo aliū: Sed queri pōt an
in oēs pſonas cenſeat eē inter
dicta alienatio ⁊ diſtingue īter
eccleſiaſticas ⁊ ſeculares. Naꝫ
in eccleſiaſticas phibet ſiue alie
natio fiat in contractu. vt in.c.
vnico.§.inde pōt de alie.feu.et
rō ibi aſſignet. Qr tale feudum
nunq̄ reuerſurū eſſet ad dn̄m
ſiue in vltima volūtate vt in.d.
c.imperialē.de phi.feu.aliena.
per fede in pn.in illis v̄bis pro
aīa iudicare. In ſecularib9 v̄o
pſonis diſtinguēdū eſt i quos
fiat alienatio.ſ.an in cōiūctos
q̄ ab inteſtato ſucceſſuri eſſent.
Et tūc in tales vꝫ ⁊ tenet aliena
tio ſm glo.ſup v̄bo facta ita in
telligentē tex.in.d.c.vni.ḋ alie.
feu.§.⁊ ſic cliētulus i fi.in v̄ſic.
fratri v̄o. Et clarius pbat in.c.
j.de alie.feu.pater. Si v̄o extra

neus: qr iura palleg. phibentia
alienationē nō corrigunt i hoc
per exceptionē regl'a firma ma
net.l.naꝫ qḋ liq̄de.§.fi.ff.de pe.
lega.hodie tn̄ in iſta noſtra pro
uincia fiunt alienatiōes feudo
rum ⁊ emphiteoteſis irreq̄ſi
tis dn̄is cū ꝓteſtatiōe tn̄ in in
ſtrumentis ſolita apponi ſcꝫ re
tento beneplacito et iure et ⁊c.
Et maxime attēto q̄ ifeudatio
nes fiunt vaſalis p ſe ſuis here
dibus ⁊ ſucceſſorib9 q̄buſcūqꝫ.
Quo caſu qr data eſt facultas
vaſallo habēdi ſucceſſorē cenſe
tur data facultas vendendi vel
donādi vel alienādi in pſonas
pmiſſas per ea q̄ le.⁊ notā.in.c.
vnico de feu.nō habēte ppriaꝫ
naturā feu. Et intm̄ hodie ſole
nit iſte modus infeudādi apud
nos q̄ feuda deducūtur in oēm
ſpēm cōtractus inter pſonas p
miſſas. Cui cōſuetudini ⁊ vſui
ſtandū eſt p.§.fi. in.c. vnico de
alie.feu. Sꝫ pone q̄ vaſall9 vo
luntate dn̄i alienat pure ⁊ ſim
pliciter vel p libellū hoc eſt cuꝫ
intētione alicui9 ſeruitij annui
accidit poſt ea q̄ ipſe vaſallus
recuperat feudū ab eo in quem
alienauerat. Queritur quō ⁊ q̄
liter tenebit vaſall9 poſt recupe
rationē feudi.⁊ dic q̄ ſi vaſall9
gratuite ſine retētiōe ſuitij alie
nauit cū volūtate dn̄i inde re
cuperādo iure pprio habebit.
Sed ſi cū retētione ſeruitij va
ſallus alienat feudū.⁊ de volū

tate dn̄i.⁊ inde recuperat nō re
tinebit iure pprio vl' p bn̄ficio
Sed ad libitū hoc eſt ſub quali
tate ſub qua trāſtulerat vt in.c.
vnico q̄d iuris ſit ſi poſt aliena.
feudo.va.id recuperet et clari9
in.c.vnico in fi.de inueſti.de re.
aliena.fac. ¶ Notandū tn̄ q̄ ſi
alienatio facta fuiſſet ſine volū
tate dn̄i ⁊ poſtea vaſall9 penitē
tiā duct9 recuperaret p hoc nō
purgaret viciū apertiōis p.d.c.
vnicū q̄d iuris ſit i pn. Qḋ verū
eſt ſi vaſall9 ſciēter alienat ſec9
ſi ignorāter: qr tūc nō aperit p
c.vnicū de ꝯtro.īter do.⁊ empt.
Silr nec purgat viciū imo igra
uat p ſimulationē cōtractus ſi
vaſall9 ſub colore infeudatiōis
vēdat vl' pmutet fingēs pciū vē
ditiōis eē pciū inueſtiture. vt in
§.callidis ḋ phi.feu.alie.p fed.
Sed q̄ritur an vaſall9 irreq̄ſito
dn̄o poſſit pmutare.⁊ dic q̄ nō
p.c.ſi q̄s q̄ tpe miles. Sꝫ iterū q̄
ritur an ſi dn̄s alienet caſtrū vl'
curiā ad cām q̄rū habeat plura
feuda an ex dicta alienatiōe cē
ſeant alienata feuda vl' bn̄ficia
ſi ſpālit dictū nō fuerit dic q̄ nō
vt i ti.ſi ḋ feu.ḋfūc.c.i gn̄ale.⁊ ḋ
c.q̄.cu.c.j. ¶ Notādū ēt eſt q̄ i
alienatione allodij nō venit di
ſtrict9 ⁊ iuriſditio dn̄i ſub cui9
diſtricta ⁊ iuriſditione allodiū
cōſiſtit.c. vnico de pa. iura. fir.
§. ad hoc q̄ allodiuꝫ. Dubitat
etiā an poſſit i dotē dari.⁊ varij
varia dicunt cōmunis tamen

opinio videt ꝙ q̄ñ vaſallus ac-
cipit feudū pro ſe ⁊ ſuis: vt cõi-
ter fit: tūc pōt in dotem dari: vt
in.c.j.de eo q̄ inueſti. a ſempro.
acce. ⁊ in.c.j.de eo q̄ ſibi ⁊ here.
ſuis not.in.c. qui in eccleſiarū.
de cõſti. Sed nūc ponamus ꝙ
aliq̄s prohibitus alienare vult
refutare feudū in manu dñi ad
fines ꝙ dñs de dolo ineſtiat eū
in cuiꝰ renunciat fauorē ſeu re-
futat. An dñs poterit alteri ꝙ̄
ei cuius fauorē renūciatio ſeu
refutatio fctā eſt cõferre. Et dic
ꝙ ſi renūciatio fctā eſt i fauorē
ab inteſtato ſuccedere debētiū
nō pōt alteri cõferre: ⁊ non no-
cet infeudatio alteri facta. Si
vō facta ſit in fauorē nō deben
ti ſuccedere puta extraneis. Et
nūc in optione dñi eſt retinere
vel cui voluerit cõferre niſi re-
nūciatio fuerit cõditionalr fa-
cta: q̄ꝛ tūc nō poſſet obſtāte cõ-
ditione renūciationis. ar. eoꝝ
q̄ habent in.c.vnico.de rerū ꝑ-
muta.in.vj. Et q̄ꝛ diximꝰ ꝙ va-
ſallus feu. irrequiſito dño alie-
nare nō pōt / querit an ecõtra.
⁊ dic ꝙ nō niſi alienet in equa-
lē vel in potētiorē: q̄ꝛ aliq̄ñ mi-
nore cū ſit preiudiciū vaſallo:
ꝑ ea que leg. ⁊ not. in.c. ſi inter.
§. ex eadē. de lege coradi. ⁊ in.c.
beneficiū: ſi de feu. defunc. Si-
militer vbi dictū eſt ꝙ vaſallus
poſſit infeudare intelligit dum
tn̄ in equalē vel maiorē. Quia
alienādo in minorē preiudica-
ret dño. d.c. ſi inter. §. ſimiliter.
Duodecimo querebat de feu-
di euictione. Et prima facie vi-
deret iſta cõueſtio ſuꝑflua. Q̄ꝛ
in feudo eſt quedā donatio. §.
in primis. in.c. vnico. in quibꝰ
cau. amit. Sꝫ ex donatione que
incipit a traditiõe donatoꝛ nō
tenet de euictione. l. ariſto. §. fi.
ff. de dona. ergo idem in feudo.
In oppoſitū facit principiū. d.
l. ariſto. ꝙ ex donatione cauſa-
ta donatoꝛ teneat de euictione
q̄ꝛ habet mixtū negociū. Et cū
hoc motiuo tranſeunt iura feu-
dalia diſponētia dñm teneri de
euictiõe vaſallo. Sed eſt viden
dū de quali. pro quo diſtinguē-
dū eſt: an dñs ignorās rē poſſe
euinci tradiderit: ⁊ vaſallus pa
riter ignorās rē euincibilē acce
perit. Et tunc cadit euictio ſim
plex ſeu ſimplicis valoꝝ rei feu
dalis. Si vō vterq̄ ſciuerit rē
poſſe euici. Tūc nō tenet d̄ eui-
ctiõe niſi ſpecialr ſit cautū. Si
vō dñs ſciuerit ⁊ vaſallus igno
rauerit tenet dñs: vt i.c. vnico.
ꝑn. de iueſti. de re. alie. fac. Sed
queritur: cū regulr de iure em-
ptoꝛ teneat denūciare vēditori
euictionē anteq̄ꝫ vēditoꝛ tenea
tur. l. ſi rem quā mihi. §. fi. ff. de
euictioni. An idē ſit in feudis.
Et dic ſpeciale in feu. licere va-
ſallo agere ⁊ cõueniri etiā non
certificato dño. c. ſi vaſallus. ſi
de feudo defunc. et.c. vnico. de
cõtro. inter vaſallū ⁊ aliū de be
neficio. Sꝫ ponamꝰ ꝙ dñs fue-
rit vocatꝰ ad defendendū cām
euictionis ꝑ vaſallū ⁊ inde ſuc
cubuit vaſallus: tūc dñs tenet
vaſallo ad eſtimationē rei feu-
dalis habita cõſideratione tē-
poꝝ rei iudicate: ⁊ ſi nō poſſit
dare ſimile feudū / tenet dare
tātas pecunias cõuertēdas in
emptionē feudoꝝ feudaliū ſi-
milis valoris prout hec probā-
tur in ca. vnico. ſi de feudis va-
ſallus ab aliquo interpellatus
fuerit ⁊ dñs eū defēdere nolue-
rit cū ibi gloſatis: hodie tn̄ cõi-
ter ꝓuideret in ipſis Ȝctibus ꝑ
ſtipulationē expreſſaꝫ ⁊ q̄ſi ſuꝑ
flue relinquūtur iſte iuris cõis
ſpālitates. ¶ Queſitū decimo
tertio fuerat de feudi amiſſiõe
hoc eſt q̄rere q̄bꝰ modis ⁊ cau-
ſis feudū amittit. Premitto igi
tur ꝙ regulr feudū ſine culpa
nō amittit. c. j. de ꝑn. de natura
feu. ⁊ de feu. ſine culpa nō amit.
c. j. ⁊ quo tp̄e mil. c. iij. Dictū eſt
regulr q̄ꝛ aliqua feuda reuocā-
tur ad nutū vt. ſ. dictum eſt. in
aliis vero reſtat q̄ſitū. Et dic ꝙ
tot quot ſunt modi cõtrauēniē
di forme iuramēti fideli. noue
ſiue veteris cõprehēſe i duobꝰ
capitulis ⁊ tit. cõrignis: vno de
forma fidelitatis: ⁊ altero de no
ua forma fidelitatis reſolutis i
illo vſiculo in. d.c. j. poſito. ſ. in-
columē tutū hōeſtū vtile facile
⁊ poſſibile: q̄ tex. ibidē exponit
hoc mō: incolumē hoc eſt ne ſit
in dānū dño de coꝛꝑe ſuo. Et iđ
vaſallus deſerēdo dñꝫ in bello
indefenſuꝫ ⁊ nō prouidēdo eiꝰ
incolumitati priuat feudo. i.c.
vnico. in ꝑn. qui. mo. feu. amit.
⁊ in.c. vnico. §. itē queſitū q̄ fuit
prima cā benefi. amit. Itē ſi po-
tuit liberare dñm a morte ⁊ nō
liberauit / feudo carebit. c. fi. de
aliena. feu. pat. Itē ſi ꝑſonā dñi
aſſilinerit vel caſtrū eiꝰ vel vici
num etiā alienū ſciēs dñm vel
dñaꝫ ibi eſſe: vt in. d.c. vnico. q̄.
mo. feud. §. ſilr. ⁊ in.c. vnico. §.
poꝛro q̄ fuit pri. cau. vel impias
manꝰ in ꝑſonā dñi vbicūq̄ꝫ in-
iecerit vel morti eiꝰ veneno gla
dio vel alr inſidiatꝰ fuerit. in.c.
vnico. q̄ fuit prima cā. §. poꝛro.
et itellige cū effectu. ſ. ꝙ ſequat
effectꝰ. Q̄ꝛ ꝑ ſolas inſidias affe
ctans nō punit. c. ſi voluerit. de
capi. q̄ cur. vēdi. Et idē ſi ꝓdito
rie occidat familiares dñi ſilr cū
eo habitātes: vti ſi fratrem dñi
aut nepotē ex filio: vt i. d.c. vni-
co. q̄. mo. §. ſi fratrē. Et ad.c. ſi
q̄s. in ti. An ille q̄ interf. fra. ⁊c.
Rñdet ꝙ ibi frater non erat de
familia. Uel. ij. nō fuit occiſus
ꝓditorie: vl. iij. ꝑdit vt applice-
tur dño: ſed ꝑueniat ad agna-
tos. Itē idē de q̄cūq̄ꝫ ꝑſona cõ-
iūcta dño in qua parricidiū cri
mē occurrit: vt in. d.c. vnico. q̄
fuit pri. cau. §. ſi vō nō in dñm.
Et ſunt ille ꝑſone in quibꝰ par
ricidiū incurrit in aſcēdentibꝰ
⁊ deſcēdentibus in infinitū. In

collateralibꝰ ꝟo in fratre et ſo-
rore patruo auũculo amita cõ
ſobrina cõſobrino:⁊ in q̇buſdã
affinibꝰ: vti vxore nuru genero
ſocru victrico ꝑuigno ꝑuigna:
⁊ in legitimis parentibꝰ:vti pa
trono ⁊ patrona. de quo in.l.j.
⁊.l frater.⁊.l.ſed ſciendũ. ⁊.l.cũ
pater.de parti. Et qđ dictũ eſt
de offenſa in ꝑſona dñi nõ ſolũ
procedit ſi ex ꝑſona vaſalli in-
geraꝛ iniuria facti:imo etiã ſi ꝑ
filiũ vel aliũ domeſticũ vaſalli
dñs offendaꝛ.c.iperialẽ. §.inſu
per.de prohi.feu.ꝑ fed. Sʒ libe-
raꝛ vaſallꝰ adducẽdo offenſorẽ
ad dñʒ:q꞉ ꝑ hoc diſſonare/hoc
eſt ratũ nõ hr̃e vr̃. ſilr̃ ſi vaſallꝰ
vaſalli dñm offenderit ⁊ vaſal-
lus req̇ſitus a primo vaſallo vt
dño offenſo ſatiſfaciat ſi nõ fe-
cerit/priuaꝛ feudo: ſʒ nõ reuer-
titur ad primũ dñm ſʒ ad vaſal
lũ:q꞉ ꝑ requiſitionẽ inquãtum
eſt in ſe purgauit vitiũ: vt in.d.
c.imperialẽ.§.illud quoq꜄ pari
ter amittiꝛ retẽto themate ꝓui
cto ſi ille primꝰ vaſallus offen-
dit dñm ⁊ euocaꝛ a ſcđo vaſal-
lo ad ipm dñʒ : q꞉ reſoluto iure
datoris reſoluiꝛ ius acceptoris
d.c.vnico. q̇.mo. feu.§. rurſus.
Itẽ ſi dñʒ accuſauit vt in cã ac-
cuſationis teſtimoniũ cõtra eũ
dixit priuãdus eſt feudo : vt in
c.ſacrm̃.§.ſilr̃.de cõſue.tex.feu.
Itẽ ſi delator dñi fuerit.d.c.vni
co.q̃ fuit pri.cau.§. ſed ⁊ q̇ dela
tor.in.c.grauẽ.de exceſ.ꝓla. Itẽ

⁊ ſi ꝑ delatore fideiuſſit vel ſuo
teſtimonio eũ iuuit ſponte:vel
fuit ſpõtaneus aduocatꝰ cõtra
dñm vel ſi ſniam ꝯtra dñm tu-
lit q̃ fuit reparata i caſu appel.
qđ vide.limita vt in gl.magna.
in.d.§.ſed ⁊ q̇ delator.q̃ fuit pri
ma cã.Itẽ ſi potuit dñm cõclu-
ſum liberare ⁊ nõ liberauit: vt
in.d.§.ſʒ ⁊ q̇ delator. Sequiꝛ et
ſuꝑ iſto ꝟbo tritũ et cadũt alie
cãe bñficij amittẽdi ꝯcernẽtes
defectꝰ circa tuitionẽ ꝑſone:⁊
exponiꝛ i.c.de forma fidel. Illđ
verbũ tutũ hoc eſt ne ſit ei i dã-
no de ſecreto ſuo vel de muni-
tionibꝰ ſuis ꝑ q̃s tutꝰ eſſe põt.
Suꝑ quo cadũt caſus ſeq. i q̇-
bus bñficiũ amittiꝛ. ¶ Primꝰ
ſi cũ inimicis ſui dñi amicitias
copulauerit.c.vnico.§.ꝓterea.
q̃ fuit pri.cau. a cõtrario ſenſu:
q꞉ cũ teneaꝛ reuelare inimicos
dño:ergo faciẽdo pacẽ cum eis
tenet eos ſecretos ꝯtra formã fi
delita.pro hoc ẽt eſt gl.ordina-
ria in.l.j.§. cũ patronꝰ.ſuꝑ ꝟb.
cũ inimicis.ff.de offi.ꝓſe.vi.Itẽ
ſub hoc mẽbro cadit. Si vaſal-
lus ſecretũ dñi reuelet : vt in.c.
vnico.de no.for.fideli.⁊ ibi glo.
ſuꝑ verbo pãdam. q̃ limitat de
ſecreto reuelato in damnũ dñi.
Itẽ et ſub hoc mẽbro cadit va-
ſallus ſi preſciuit cõtra dñm ali
quẽ aſſaltũ vl̃ mortẽ vl̃ captio-
nẽ vel eius patrimonij iacturã
aut dãnũ ⁊ eũ nõ certiorauit q̃
citius potuit:vt dñs poſſet pe-

riculũ euitare.d.c.vnico. §.pre
terea.q̃ fuit pri.cã be. amit. Itẽ
ſi dñs guerrã facit eũ nõ adiu-
uet vel defendat.c.dño guerrã.
cũ diſtinctiõe tñ:de qua in tex.
ſ.ſi iuſtũ fuerit bellũ dʒ eũ adiu
uare aggrediẽdo ⁊ defendẽdo.
Si ꝟo iniuſtũ/dʒ eũ adiuuare
defendẽdo : ſʒ i prio ꝑdit:i ſcđo
nõ ꝑꝑ tacitã exceptionẽ. Et in
bello iuſto teneꝛ dñʒ adiuuare
ꝯ patrẽ filiũ ⁊ fratrẽ : ſʒ nõ ꝯ ſu-
ꝑiorẽ dñʒ.d.c.dño guer.i fi. Ho
neſtũ qđ verbũ exponiꝛ ꝑ text.
vbi.ſ.de for.fidel. hoc eſt ne ſit
dño in dãno de ſua iuſtitia vel
alijs cãis q̃ ad honeſtatẽ eius
ꝑtinere videnꝛ. de q̃ faciamus
duo mẽbra. primũ q̃tinus ꝯcer
nit iuſtitiã : ſub q̃ mẽbro cadũt
caſus ſeq. ſ. qñ vaſallꝰ denegat
dño ſuo iuſtitiã facere.d. c.vni.
q̃ fuit pri.cã.§.itẽ q̇ dño.Et poſ
ſent hic applicari alij caſus: de
q̇bꝰ.ſ. diximus.ſ.qñ dñm accu
ſat denũciat teſtificaꝛ vel indi-
cat. Scđʒ mẽbrũ ꝓmiſſũ eſt qñ
vaſallus facit aliq̇d ꝯ honorē
dñi ⁊ eiꝰ honeſtatẽ continet ca
ſus ſeq. Prio ſi dñʒ cucurbita-
uerit vel ꝑ eũ non ſteterit.Itẽ ſi
cũ vxore dñi turpiꝛ luſerit. Itẽ
ſi cũ filijs dñi aut nuru aut ne-
pte ex filio. Aut cum ſorore dñi
habitãtibus in domo dñi cõcu
buerit prout hec colliguntꝛ i.d.
c.vni.qui.mo.feu.amit.§. itẽ ſi
fidelis. Idẽ ſi vxorẽ dñi conatꝰ
eſt tradere adulterãdã iimicis

dñi:vt colligiꝛ ex gl.ſuꝑ ꝟb.ꝯcu
buerit.in.d.§.itẽ ſi fidel. Et idẽ
gñalr̃ ſi quaſcũq꜄ graues ⁊ iho
neſtas iiurias bonoꝝ nois ⁊ fa
me dñi ꝺnigratorias itulerit.c.
vni.q̃ fuit pria cã.§.porro.ꝟ.vl̃
al's. Utile hoc ꝟbũ exponit tex.
ſ.đ for.fideli.vtile/hoc ẽ neſcit
dñʒ i dãno de ſuis poſſeſſiõibꝰ.
Et ſub iſto articulo compre-
hẽdunꝛ caſus ꝓmiſſi de accuſa
tiõe ⁊ denũciatõe:q꞉ nõ pñt fie
ri ſine dãno bonoꝝ. Itẽ qñ pre-
ſtat aduocationẽ i cã ꝯtra dñʒ
vt in ꝑalle.gl.i.§. ſʒ ⁊ q̇ delator.
q̃ fuit pri.cã. et de alijs.i.exẽpla
ſubnotabimꝰ. ¶ Facile hoc ver
bũ ẽt exponiꝛ vbi.ſ.in.c.de for.
fideli.vt.ſ.qđ facile eſt ⁊ leuiter
expleri põt: nõ reddat difficile:
⁊ idẽ de verbo poſſibile qđ etiã
exponiꝛ : ne id qđ eſt poſſibile
impleri ⁊ expleri dño reddat im
poſſibile:de quo facile eſt exem
pla ſubnotari. Adijciẽdũ eſt q꜄
nõ ſufficit q꜄ vaſallꝰ abſtineat
a dãdo cõſiliũ auxiliũ aut iuua
mẽ ꝯtra dñm q꞉ vltra hec q꜄ re-
quiſitꝰ de dãdo conſiliũ dño il-
lud det alioquin ſi dare recuſet
cõmittit:vt in.d.c.vnico.de for.
fideli.§. ſʒ q꞉. Itẽ nec ſufficit q꜄
vaſallus abſtineat ne dãnificet
dñʒ in bonis q̃ hʒ:immo opʒ q꜄
iuuet dñm ad recuperandũ iã
amiſſa:⁊ recuperata defendat:
ne iterũ amittanꝛ:vt i.c.vnico.
de no.fideli. for. q̇ vltimi caſus
cõprehendi pñt ſub verbo lu-

tum vltra hec perdit beneficiũ
ſeu feudũ vaſallus q̃ habitũ re
ligiõis aſſumit.c.vnico. de mi-
lite vaſallo q̃ ar.bel.de po.quia
factus miles dei deſinit eſſe mi
les ſeculi.nec ptinet bñficiũ ad
eũ q̃ nõ debet gerere offm̃.Jtez
idẽ ſi efficiatur clericus vt in.c.
q̃ clericus efficitur d̃ feu.deſun.
¶Jtẽ ſi efficiaꝶ mut⁹ ſurdus ce
cus claudus vł alias inhabilis
ad ſeruitũ priuaꝶ.vt i ti. an mu
tus.c.mut⁹.Jtẽ ꝯmittiꝶ ſi vaſal
lus neget feudũ vel feudi ptem
vel cõditionẽ feudi.d.l.cõtra.c.
ij.ꝛ.c.vaſall⁹ in vtroq; ſi de feu.
defunc.Jtẽ pdit feudũ dñi ſi va
ſallus ſine pmiſſiõe dñi feudũ
alienet vt in ti. de phi.feu.alie.
p lotha.ꝛ p fede.Nec ſubmone
tur dñs pſcriptiõe.x.vel.xx.an-
norũ vt in.c.§.ꝑterea ꝛ ibi gloſ.
ſup v̾bo pſcriptione de.c.ꝯtra.
Et pcedit ſiue in totũ alienet p
iura ꝑdicta ſiue in partẽ qꝛ pro
pte priuaꝶ q̃ fuit pria cã.c. vni-
co.§.illud em̃ certũ.ꝛ in.c.ſi va
ſallus de va.cõtra cõſtit.lotha.
Poſtremo et gñaliter vaſalus
amittit feudũ ſi quõcũq; ſacro
fidelitatis ꝛ capitulis i eodem
cõtẽtis ꝯtrauenit vt in.c.vnic.
de for.fideli.ꝛ in.c.no.de for.fi-
deli.Et ideo ſi neget feudũ ꝛ cõ
mittaꝶ pdit ius qđ inde hẽbat
per feu.lec.ꝛ no.in auꝶ.de trien.
et ſemiſ.§.illđ q̃ꝫ i iudicijs col.
iij.Jllud aũt ſciri opꝫ ꝙ lꝫ olim
permiſſũ eſſet vaſallis inferio

ribus qñ vellẽt auferreꝶ feudũ
hoc tamen hodie correctũ eſt
p.c.j.de natura feu.i fi.ꝛ d̃ feu.
da nũmis vaſallo.c.ſi minores
qꝛ feudũ ſine culpa amitti non
dꝫ vt.s̃.dictũ eſt.Et ſi iudex pru
dẽs cognoſcere velit qñ et ex q̃-
bus cauſis vaſallus priuari de
beat bñficio ſeu feudo ꝓpone-
re dꝫ iſtã cõſiderationẽ ꝛ doctri
naꝫ quidã dat tex.in fi.hic finit
lex.c.vnico.§.ad hoc quãtũcũ-
q; q̃ q̃dẽ admonet iudices prõ-
ptiores eſſe debere ad ſoluẽduꝫ
vaſallos q̃ impetuꝶ de infideli
tate ꝛ aptione q̃ ad cõdẽnãdũ.
¶Scđm cõſiderare magnitu-
dines ingratitudinũ ex parte
vaſalli quđ em̃ vaſallus q̃ hũi-
liter q̃ deuote q̃ benigne q̃ fi-
deliter erga dñm ſuũ debeãt ſe
habere poti⁹ ex naturali et bo-
nis curiarũ cõſuetudinib⁹ põt
pcipi q̃ aliq̃ lege aut ſcripto ali
quo poſſit cõprehẽdi. c. vnico.
§.ſi q̃s em̃ dixerit qui. cau.feu.
amitti.ꝛ habito temperamẽto
horũ fermẽtoꝝ cũ prudẽtia iu-
dicãtis iuſta ꝛ equa ꝓdiet ſnĩa.
¶Qꝛ nõ ſemp opꝫ iudices ad
extremũ rigores inclinari vbi ali
qua equitate ſcripta vel pñt in
uari.Amittit etiã feudũ vaſall⁹
q̃ tpe debito nõ petit inueſtitu
rã a dño feudi.ſ.infra annũ et
menſem in ſucceſſore.c.vnico.
quo tpe miles.ꝛc.Aut infra an
nũ ꝛ diẽ in emptore vł alias ac
quirẽte.vt in.§.ꝑterea.c.impe

rialẽ de phi.feu.alie.de fede.vł
intellige.§.ꝑterea ꝛ nõ milite ꝛ
dictũ.c.vnicũ de mili.vaſ.in mi
lite qđ pcedit tã i ſucceſſore ac-
cipiẽtis q̃ dãtis niſi iuſta cã in
teruenerit veluti mortis inimi-
citiarũ capitaliũ vt in.c.vnico
quo tpe miles.Uel infantia vel
pupillaritas.c.ſi quis ſi de feu.
defunc.vel ſi dñs ſit tali crimine
notatus ꝙ vaſall⁹ ad eũ hone-
ſte ꝛ ſalua ꝯſciẽtia accedere nõ
poſſit.d.c.j.quo tpe mil.ꝛ ibi gł.
ſup verbo infamia vel iuſta ab
ſentia abſens.d.c.j.in fi. Scien
duꝫ tñ eſt ꝙ ſi dñs poſt elapſuꝫ
tp̄s ꝑdictũ recipit ſeruitiũ va-
ſalli ſine pteſtatione remittere
videꝶ ius apertionis et cõmiſſi
glo.in.d.c.j.q̃ tpe miles ꝑuaꝶ:et
feudo vaſall⁹ q̃ req̃ſit⁹ recogno
ſcere.ꝛ fidelita.iuramentũ pre-
ſtare recuſat vt i c.vnico q̃ fuit
prima cã.§.eſt alia cauſa q̃ pce
dit i feudis ſub fidelitate tradi
tis vt ibidẽ. Et etiã tẽperamen
tum recipit dũ tñ dñs recogni-
tionẽ ꝛ fidelitatẽ recognoſci tẽ
poribus debitis petat. Quia ſi
oĩ anno petereꝶ p hoc nõ priua
retur vaſal.c.ꝛ ſi vaſal.ſi de feu.
defũc. Nã q̃tocũq; tpe ſteterit
vaſall⁹ dũ tñ dño petẽti recog-
noſcat ꝛ fidelitatẽ ac ſuitiũ ꝑ-
ſtet nõ priuaꝶ.c.lꝫ vaſall⁹ eo.ti.
et meli⁹ i.c.dño guerrã i tit.hec
finiꝶ lex q̃ tex.remittit oĩa arbi-
trio iudicãtis. ſ.ꝛ ex petitiõe vt
reſpõſione arguat an ſit contu

macia vel nõ. Et nota v̾bũ diu
in dicto tex.poſitũ p qđ impor-
tatur tp̄s.x.vel xx. annorum vt
vt not.in.l.ij.i glo.diu.C.de ac-
qui.poſ.vł.remittiꝶ arbitrio iu
dicãtis vt ibi glo.quã ſequitur
hodie cõſuetudo ꝛ cõis obſer-
uãtia dñoꝝ bñtiũ ẽphiteoſis ꝛ
feu.q̃ nõ faciũt recognoſci per
emphi.vł vaſallos niſi decẽnio
in decẽniũ.q̃ ꝯſuetudo eſt tenẽ
da.Nã ſi paſſim poſſent ẽphi-
teote vel vaſalli arctari ad reco
gnoſcẽdũ:ꝛ nõ recognoſcentes
priuari multi pauperes rudes
et indocti emphiteote ꝛ vaſalli
credẽtes nõ male agere ſine cul
pa ſuis ẽphiteotib⁹ ꝛ feudis qđ
nõ lꝫ ꝑuarenꝶ.Jtẽ petiꝶ feudũ ſi
vaſall⁹ etatꝭ legitĩe nõ fuerit cũ
dño i expeditione vel aliũ ꝓ ſe
miſerit dño acceptabilẽ vł dño
ꝓ q̃titate feudi ſtipẽdia militie
pſoluerit requiſit⁹ cõuict⁹ feu-
duꝫ pdet.de pace iura.fir. §. fi.
Et dicitur q̃titas debita ſtipẽ-
dij feudi qñ vaſall⁹ q̃ nõ vadit
vel mittit acceptabilẽ ad expe-
ditionẽ ꝛ dimidia parte reddi-
tus feudi vni⁹ anni vt in.c. ipe
rialẽ.§.firmiter d̃ phi.feu.alie.
per fede.Jtẽ priuatur feudo nõ
culpa ſui ſꝫ vicio cõtract⁹ vt qñ
in fraudẽ dñi daꝶ ad lõgũ tp̄s p
modũ cõtract⁹ libellaris:hoc
eſt cũ retẽtione certe pẽſiõis vł
partis fructuũ vt i.§.rurſus q̃.
mo.feu.amitta.Adde gñalr pri
uatur vaſall⁹ feudo ex oib⁹ cau

ſis ex quib⁹ pōt q̄s exheredari
vel matrimonia cōtracta diſſol
ui vel donatiōes reuocari q̄ ſa
tis ſunt in iure diffuſe. Et quili
bet curioſ⁹ lector ꝑ ſe poterit ꝑ
quirere. Finaliter aduertēdū eſt
ꝙ q꜡ vſus ꝛ obſeruātia feudoꝝ
variaꝝ ſm̄ ꝯſuetudines ꝛ ritus
ꝓuinciaꝝ et locoꝝ. ita vt vix in
ipſa materia certa regl̄a poſſit
dari vt in. c. vnico de cog. feud̄.
ideo cōpillatores vſuū feudoꝝ
voluerūt ꝙ ꝓ cauſis et caſibus
nō cōprehēſis in. x. colla. vſum
feudorū recurratꝰ ad ſcripta de
iure cōi vt i. d. c. vnicō de cogni.
feu. Ultimo q̄riꝰ vtrū dn̄s priue
tur ꝓprietate feudi aliquo ca-
ſu. ꝛ dic ꝙ ſic: q꜡ quēadmodum
vaſall⁹ teneꝰ dn̄o fidelitatē ſer
uare ſic ꝛ dn̄s vicez ſuo vaſallo
reddere dꝫ alioquin malefidus
cenſeꝰ. §. fi. in. c. vnico de forma
fideli. ꝛ diciꝰ cōmittere quaſi fe
loniā. vt i. c. dn̄o ſi de feu. defūc.
et ideo amittit ꝓprietatē. c. vni
co qualr̄ dn̄s ꝓprieta. priuetur.
Ultimo queſitū fuit ad quē de-
feraꝰ feudū amiſſuꝫ. ꝛ diſtigue
Q꜡ aut q̄rim⁹ de feudo amiſſo
culpa vaſalli. Aut d̄ feudo amiſ
ſo vicio cōtract⁹ q꜡ aliter ꝛ ali-
ter obſeruatur deuolutio feudi
q̄n ꝑ culpā vaſalli vel q̄n per vi
ciū cōtract⁹ ꝓut ꝑ exēpla appa
rebit. Et primo ſi ꝑ culpā vaſal
lus priuetur feudo ꝑ eū habito
priuaꝰ ipſe ꝛ fili⁹ ei⁹ niſi de no-
uo acquirāt a dn̄o ꝛ nō ſtēt alij

ſucceſſores: q꜡ ſi ſtarēt alij ſub-
motis filijs q̄ vocarenꝰ ad feu-
dum poſtq̄ȝ ſemel eſſet apertuꝫ
in fauorē illorū veniētiū ad ſuc
ceſſionē non poſſet gratificare
ſeu de nouo īfeudare filijs ꝓpꝰ
ius iā q̄ſitū dictis ad ſucceſſio
nem veniētib⁹ vt i. c. vnico ſi va
ſal. feu. priue. ꝛ i. c. ſi vaſall⁹ ſi de
feu. defūc. fuerit ꝯtro. ꝛ ibi gloſ.
qd̄ ꝓcedit de iure feudoꝝ. Sꝫ ſi
de iure cōi fili⁹ nō cōſentit felo
nie nō ꝓuaꝰ a ſucceſſiōe glo. fi.
i. l. adoptiuū. ff. d̄ i ius vocā. Sꝫ
hoc nō ꝓcedit i feudo eccl̄iaſti
co. Q꜡ lꝫ vt p̄miſſū eſt i tꝑali pꝛ̄
p̄iudicet filio ꝑpetuo. ſec⁹ eſt in
p̄lato eccl̄ie q꜡ ꝑ culpā ꝑ eū cō-
miſſaꝫ nō priuaꝰ eccl̄ia niſi du-
rāte vita ep̄i abbatis vel alteri⁹
ꝑſone eccleſiaſtice feudū tenen
tis i fideli. de capitulis ꝯtrac. c.
vnico. §. fi. Itē ſi fuerūt duo fra
tres ꝛ vn⁹ inueſtiturā feudi ac-
cepit ſi poſtea feudū cuꝫ fratre
diuiſerit ꝛ ille qui feudi partem
accepit poſtea plus medietate
vēdidit ꝛ ſine hr̄de legitimo
deceſſerit feudū ad dn̄m reuer-
tiꝰ vt i. c. vnico. §. Itē ſi fuerit q̄-
bus modis feudū amittiꝰ. Iteꝫ
aduertēdū ꝙ vaſall⁹ nō priuaꝰ
feudo ex oī alienatiōe niſi ex ea
quā ſcienter facit vt i. c. de ꝓhi.
feu. alie. ꝑ lotha. ꝛ i. c. j. de ꝓhi.
feu. alie. ꝑ fede. Et qui. mo. feu.
amit. §. pe. ꝛ fi. ꝛ de feu. ſine cul-
pa nō amittē. c. fi. Quia ſi igno
ranter nō priuatur vt in. c. ſi va

ſallus feudū ſi de feu. defunc. et
in. c. vnico de cōtro. inter do. et
emp. ꝛ hoc caſu ſtabiꝰ iuramen
to vaſalli ſi ſciēs vel ignorās vt
in. d. c. vnico de cōtro. inter do.
et emp. Sed ſatiſfacto intereſſe
emptori recuperat vt ibidē ꝛ ſic
dn̄s in iſto caſu. ſ. in vēditiōe ex
ronea nō hꝫ ius p̄latiōis ſeu re
tinēdi iure p̄lationis ſed reuer-
titur ad vaſallū lꝫ ex vēditione
facta ſciēter competat dn̄o ius
p̄latiōis ꝛ retētionis ꝓ precio
quo vēditū fuit feudū. c. vnico
§. porro. qualr̄ olim feudū ꝛ ibi
glo. ſuꝑ verbo retentio. Et hoc
iure vtitur in iſta ꝓuincia. Et
eſt ſciendū ꝙ vbi facta eſt alie-
natio feudi. in extraneos ſi alie
nans habeat filios poterūt re-
cuperare ab emptore ſoluendo
p̄ciū vēditionis. Sed ſi nō ha-
beat liberos ꝛ agnati ei⁹ recu-
perare velint recuperabūt ſine
ſolutiōe precij niſi fili⁹ vel agna
tus expreſſe cōſenſerint aliena
tioni vel etiā tacite patiēdo feu
dum alienatū poſſideri ꝑ emp.
per annū vt i. c. titi⁹ filios. ſi de
feu. defun. Et ꝓ oī reſolutione
ad quē debeat d̄uolui feu. amiſ
ſum per culpā diſtingue. Quia
aut feudū eſt antiquum aut eſt
nouū. ꝛ ſi nouū: tūc felonia cō-
miſſa in perſonā dn̄i ꝑ vaſalluꝫ
q̄ feudū nouū accepit preiudi-
cat oib⁹ al̄s ſuccedere debenti
bus. c. vnico. §. deniq̄ꝫ i fi. i illis
ꝟbis ſi tn̄ fuerit paternū q̄ fuit

prima cā bene amitten. Si ꝟo
nō deliquit in ꝑſonā dn̄i ſed al
teri⁹ q̄ȝ dn̄i. ꝛ tūc repellunꝰ libe
ri q̄ bn̄ficiū accepturi erāt ex ꝑ-
ſona patris: q꜡ ꝑ maleficiū pa-
ternū expellūtur vt in. c. ſi vaſal
lus culpā ſi de feu. defūc. ꝛ trāſ-
mittiꝰ ad agnatos in gradu ꝓ-
ximiores. vt vult glo. ſuꝑ verbo
vocabūtur in. d. c. ſi vaſall⁹ cul
pam. Si ꝟo feudū ſit antiquuꝫ
iterū ſubdiſtinguiꝰ. Aut culpa
ſeu felonia ē ꝯmiſſa i ꝑſonā dn̄i
ꝑ vaſallū aut i ꝑſonā alteri⁹. et
ſi in ꝑſonā dn̄i tūc dic. vt in. §.
deniq̄ꝫ in. c. vnico. q̄ fuit prima
cauſa vſq̄ꝫ ad ꝟſi. Si ꝟo non in
dn̄m: tūc reuertiꝰ ad dn̄m ꝛ nō
ad ꝓximos ſeu ſuccedētes va-
ſallo vt hanc ſaltē habeat dn̄s
ſue iniurie vltionē. Aut cōmit-
titur i alteri⁹ ꝑſonā q̄ȝ dn̄i: ꝛ tūc
dic vt in. d. §. deniq̄ꝫ ꝟſi. ꝟo vſq̄ꝫ
in finē. vbi clare tex. loquitur ꝙ
ad ꝓximos deuolui. In ſecun
do ꝟo mēbro principali q̄n feu
duꝫ amittiꝰ ꝑꝑ viciū cōtractus
ad quē deuoluaꝰ dic ꝙ aut feu.
eſt antiquū ꝛ iteruꝫ diſtigue: q꜡
aut viciū cōmittiꝰ circa ſubſtā
tiā puta q꜡ de ſubſtātia contra
ctus feudalis feudū eſt aliena-
bile: vt d̄ ꝓhi. feu. alie. ꝑ lotha.
ꝛ ꝑ fede. Et tūc ſi vaſall⁹ alienat
feudū antiquū non reuertiꝰ ad
dn̄ꝫ ꝑ ea q̄ habenꝰ i. c. j. de alie.
feu. pꝛ̄. Sꝫ ſi feudū ſit nouū tūc
reuertiꝰ ad dn̄ꝫ vt i ti. q̄ fuit pri-
ma cā bn̄fi. amittē. §. fi. de pro-

hibi.feud.alie.p lotha. c.j.in fi.
Si ṽo vitiū ſit cōmiſſum q̄lita
te:puta q̄ ēt cōſentiēte dn̄o va-
ſallus vēdit: ſz tn̄ fraude parti-
cipata cū emptore in p̄cio ⁊ mi
noritate p̄cij: vel q2 fingit ſe da
re in feudū vēdit:⁊ tūc iterū di
ſtinguēdū eſt. Aut feudū ſit an
tiquū:q2 tūc p̄ferunt̄ ſucceden-
tes agnati dn̄o ī redimēdo feu.
c.vnico. qualr̄ olim feud. §.por
ro.ṽo.in phi.⁊ rō eſt: q2 hoc vi-
tiū originat̄ in pſonā vaſalli vē
dētis: ex cui9 pſona agnati nō
ſuccedūt: ſz ex pſona antiq̄ va-
ſalli cui fuit datū antiq̄tus feu
dū: filij tn̄ hoc caſu repellunt̄ p
rōnes dictas.s.in bn̄ficio amiſ
ſo p culpā: et hoc ſentit. d.ṽo.in
phibēdo q̇ nullā de liberis mē-
tionē facit. Si aūt feudū ſit no
uū in cui9 alienatiōe fraus eſt
pticipata p vaſallū. Tūc oībus
excluſis ſucceſſorib9 ad dn̄z re-
uertit̄: vt in.§.callidis.de phi.
feu.alie.p fed.cū ſuis cōcor. Sz
poſſet vltimo q̄ri: q2.s. vidim9
q̄ dn̄s ī aliquib9 priuat̄ pprie-
tate feudi: quēadmodū vaſall9
iure qd̄ hz querit̄ ad quē deuol
uetur iſta pprietas feu. ⁊ dic q̄
ad vaſallū:⁊ eſt caſus in quo di
rectū dn̄ium cōſolidat̄ cū vtili.
Nec diſtiguit̄ an culpa cōmiſ-
ſa p vaſallū ſit cōmiſſa ī pſonā
dn̄i aut alteri9. pro quo vide.c.
dn̄o ſi de feu. defunc. cōtro.fue.
¶Sequitur tertia pars de vl-
vltimis voluntatibus.

QUe et qua-
les ſint ſup̄mebo
minū volūtates.
Tertio dixi q̄ inſi
nuarē. Et q2 dece
dētiū volūtates dupliciter cō-
ſiderant̄ ex tacita.ſ.vel expreſſa
voluntate defunctoꝝ de tacita
p̄mittā tractatū quē iura cōie-
cturant̄ in ſucceſſiōe ab inteſta
to decedentiū. Ad quoꝝ ſucceſ
ſionē iura nature affectionis ⁊
charitatis ordīe ſeruatis ſucce
dētes vocāt. Scd̄o ṽo loco ⁊ or
dine de exp̄ſſa ⁊ ſcripta teſtato
rū decedētiū volūtate ſubijcie-
mus tractatū. Que q̇dē volūta
tes ī ſcriptis redacte: ⁊ ſi vt plu
rimū expreſſaz cōtineāt teſtan-
tiū volūtatē: ſunt tn̄ plura ad q̄
pp ſenſus ambiguitatē recurri
opz q̄ fiat aſcenſus ad pſonā p
cui9 mediū collaterales ꝯiūgū
tur ei d cui9 ſucceſſiōe tractat̄.
Si tn̄ q̄reres quō inuicē diſtāt:
opz facere truncū de p̄re gaij. Et
tūc frater ⁊ ſoror p̄ris gaij eſſēt
in ſcd̄o filij eoꝝ in q̄rto: ⁊ ſic de
alijs: ſi velis excedere figurā.ſ.
ſcriptā. ⁊ idē dic d linea ſiniſtra
femina trāſuerſali. Nūc ṽo de
nō directis lineis trāſuerſalib9
q̄ ſūt due dicam9 quaꝝ vna eſt
ad dexterā aſcēdēdo altera ad
ſiniſtrā ſilr̄ aſcēdendo ⁊ in col-
laterali dextera aſcēdēdo loca-
bimus maſculos: ⁊ ī collaterali
ſiniſtra aſcendēdo feminas. Et

in p̄mo loco ⁊ tertio gradu retē
ta ip ſucceſſiōe gaij ad dexterā
ponunt̄ patru9 ⁊ auūculus ad
ſiniſtrā amita ⁊ matertera. ij.lo
co ⁊.iiij.gradu.s.ad dexterā pa
tru9 magn9 auūculus magn9.
Et ad ſiniſtrā amita magna et
mr̄tera magna: ⁊ hoc grad. pn̄t
locari ī alijs cellul̄ collateral̄. fi
lij patrui ⁊ auūculi ⁊ filij amite
⁊ mr̄tere. In lineis ṽo deſcēdē-
tib9 collateraliter retēta ſucceſ
ſiōe gaij ſp nō pn̄t alie aſſigna-
ri linee trāſuerſales. Q2 ſufficiē
ti diuiſiōe. Aut gai9 hz deſcēdē
tes aut nō: ⁊ ſi habeat deſcēdē
tes ceſſat.q. trāſuerſaliū cū oēs
ſint deſcēdētes ex gaio ex recta
linea. Quāq̄ p̄miſſa figura q̄r-
tū nō excedat ſucceſſionis gra-
dū tn̄ iura aſcēdētes ⁊ deſcēdē-
tes ī infinitū: vt in aut. de here.
ab iteſt. veniē. co. vij. Collatera-
les ṽo vſq3 ad decimū vocēt. §.
penul. iſti. de ſucceſ. agna. cū cō
cor. potuiſſet figura magis pro
tēdi. Sz q2 hodiernis tpib9 ra-
ro reperim9 excedere q̄rtū gra-
dū ī ſucceſſionib9 eſt vt figura
clarior appareret q̄rtuz gradū
nō exceſſim9. ¶Et facere poſſe
mus vnā regulā gn̄alez cū vna
exceptiōe p modū ſummarij fi-
gure p q̄s clara remaneret noti
tia ꝯtentoꝝ in figura qualr̄ ſuc
cedere debēt ⁊ eēt regula talis.
Deſcendētes excludūt aſcēden
tes. Et aſcendētes collaterales
ēt gradu primiores except̄ fra

trib9 ⁊ ſororib9 vtroq3 lateri cō
iunctis ac eoꝝ earūq3 filiab9 et
filijs q̇ ⁊ q̄ lz ſint p̄re auo proa-
uo vel abauo remotiores ī gra-
du: iura tn̄ cū aſcēdentib9 pri-
miorib9 vz fratres ⁊ ſorores p
capita: filios ṽo ⁊ filias p ſtir-
pes ad ſucceſſionem vocāt. In
alijs vero. ſ. patruis auūculis
amitis materteris patruelib9 ⁊
ſobrinis alijſq3 collateralib9 cū
aſcēdentib9 de ſucceſſiōe ꝯten-
dētib9 q̇ prior eſt gradu potior
eſt ī ſucceſſiōe. Et hoc hz ī ſum-
ma ipſa figura. Uerūtn̄ vt cla-
rior notitia habeat̄ poſſumus
magī aliq̄tulū dilatare ſucceſ-
ſiōes ab inteſtato ex intellectu
iuriū q̄rere primo qualr̄ deſcen
dētes ſuccedāt aſcēdentibus ⁊
qualr̄ ecōtra: vz aſcēdētes de-
ſcēdentib9. Tertio qualr̄ colla-
terales collateralib9: ⁊ q̄rto q̄lr̄
collaterales aſcēdentib9 vl̄ de-
ſcēdentib9. Et q̄nto qualr̄ aſcē
dētes vel deſcēdētes collatera-
lib9. Et his q̄ſitis declaratis ſa
tis remanebit liq̇da ſucceſſio-
nū ab iteſtato materia. Ad pri-
mū igit̄ redeam9 quo q̄rebatur
qualr̄ ſuccedāt deſcēdētes aſcē
dētibus. Pro quo p̄mittendū
eſt quot ſunt ſpecies deſcēden-
tiū: ⁊ dic q̄ tot quot ſunt filiorū
ſeu liberoꝝ pcreandorū modi.
Nā quidā pcreant̄ ex legitimo
mr̄imonio: ⁊ tales appellāt̄ na-
turales ⁊ legitimi: q2 ſz ordinē
iuris et nature procreati ſunt.

Quidā xo nō gſiant ſʒ ordinē
nature:ſʒ adoptant vel arrogā
tur ſm ordinē iuris: ⁊ tales di-
cunt legitimi. Sūt ⁊ alij q̇ lʒ ſm
ordinē nature gſiant: nō tñ ſm
ordinē iuris: et iſti ſūt ī duplici
dr̄ia: qꝛ q̇dā nō gſiant ſm ordi-
iuris ꝑceptiuū: ſʒ ꝑmiſſū: vt ex
ↄcubinatu gēiti: ⁊ tales dr̄r na
turales. Quidā ēt gſiant ſm or
dinē nature ⁊ ꝑmiſſionē iuris:
ſʒ cōtra vetitā q̄litatis: vt eſt ex
coitu ſerui et libere: ⁊ tales dr̄r
ſpurij. Quidā xo ꝓcreant ſʒ or
dinē nature: ſed nō iuris: imo ↄ̄
ꝓhibitionē iuris: vt ſunt illi q̇
ꝓcreant ex coitu legib⁹ dānato
cuiuſmodi ſūt adulterini: ince-
ſtuoſi ⁊ nepharij. Primi. ſ. na-
turales ⁊ legitimi ī dubie ſucce
dūt ⁊ ad hereditates vocāt ſm
ꝓritatē ⁊ potioritatē grad⁹: vt
ī aut. de here. ab iteſta. ī ꝑn. co.
viij. ⁊ ī aut. ī ſucceſſiōe ab eadē
aut. ſumpta. C. de ſuis ⁊ le. her.
⁊ no. ꝙ dictū ē copulatiue gra-
du ꝓores ⁊ pot. qꝛ nō ſufficeret
eſſe gradu ꝓorē ex eo ꝙꝙ pr̄ ſit
ī p̄io ⁊ fili⁹ fratris ī ſcd̄o: nō tñ
ꝑ hoc fili⁹ ē gradu potior: qꝛ iu
riſditiōe ſeu repſitatiōe nepos
ex filio ſuccedit ī gradū pr̄is ſui
vt in dictis iurib⁹ ⁊ ī aut. vt fra
trū filij. ꝑ to. co. ix. ⁊ hoc eſt d̄ iu
re clarū. Scd̄i xo q̇ legitimi vo
cant: hoc ē arrogati ⁊ adoptiui
ſuccedūt hoc mō. Prīo arroga
tus ſuccedit ſicut natural' ⁊ le-
gitim⁹: ⁊ ſi pr̄ exheredet iniuſte
reſtituunt arrogato bona ſua.
Et vltra hec aſſeq̇t de bonis ar
rogātis. iiij. ꝑtē ei⁹ ꝑtis quā ha
bitur⁹ fuerat ab iteſtato: ⁊ ſi in-
iuſte eū emancipet reſtituit oīa
hita ab arrogato ⁊ ī illa. iiij. ſnō
ꝑt arrogator ei ſubſtituere: niſi
pupillariter. l. ſi arrogator. ff. de
adop. ⁊ inſt. de adoptiōe. §. Itē
et. C. e. l. ī adoptiuis. Adoptat⁹
xo q̇ adoptat⁹ eſt ꝑ ſuū aſcēdē
tē ⁊ eū q̇ eſt ſui iuris ei ſuccedit
ad iſtar naturaliū ⁊ leg. Si aūt
ꝑ extraneū in cui⁹ nō trāſit ꝑtā
tē. Tūc diſtingue: qꝛ aut pr̄ ado
ptiui decedit teſtat⁹ aut iteſta-
tus: ſi iteſtat⁹/ſuccedit: vt natu
rales ⁊ legit. Si xo decedat te-
ſtat⁹ tm̄ aſſequit̄ ꝙtū ei relinq̇t
⁊ ſi nihil relinquat̄ nil q̄rele hʒ
prout oīa iſta probant̄ inſti. de
adop. ⁊ in. l. cū ī adoptiōis. §. ſʒ
ne articulū. C. de adop. ⁊ qꝛ pa-
rū ſūt apud nos ī vſu: ſufficiat
hec dixiſſe. Alios dicim⁹ natu-
rales: ⁊ iſti qual'r ſuccedant di-
ſtingue: qꝛ aut ſuccedūt ex teſtō
aut ab inteſtato: ſi ex teſtō ſi pr̄
hʒ filios naturales et legiti. vel
parētes vel vxorē vel agnatos:
ꝑt tūc relinq̄re naturalib⁹ vnā
vnciā tm̄: ⁊ ī hoc cōcor. iura. C.
⁊ aut. l. mr̄e. cū limitatione aut.
ſeq. C. de natu. lib. ⁊ ī aut. d̄ triē.
ſe. §. ↄſiderem⁹. co. iij. ⁊ in aut.
q̇. mo. na. effi. ſui. §. diſcret⁹. col.
vij. vide ēt ⁊ no. ꝓ hac materia
ꝓprios tex. iij. l. hūanitatis ītui
tu ⁊ ſingularitū ī aut. lʒ pr̄i. C. de
na. lib. nec videre ꝑuipēdas pe.
de ferra. in libello ꝓ hr̄di. ab in-
teſt. debi. ī gl. nuliſqꝫ ſuꝑſtitib⁹
ꝟſ. nūc venio ad filios natura-
les. ſi xo non habuerit natura-
les ⁊ legit. lib. aut alios aſcēden
tes quib⁹ neceſſitat̄ neceſſitate
legis partē aliquā ꝓpꝛie ſubſtā
tie ꝑt eis ſolū relinq̄re: vt in. d.
aut. lʒ. C. de nat. lib. ⁊ in. §. ſi xo
filios. in. d. aut. qui. mo. na. effi.
ſui. Si xo ſtēt parētes: tūc pōt
naturalib⁹ relinq̄re totā here-
ditatē excepta legitima quā re-
linquere tenet̄ dictis parētib⁹:
vt in. d. aut. lʒ. Si autēʒ habeat
vxorē vl' cognatos iterū pōt re-
linq̄re eis ēt omiſſis cognatis ⁊
vxor. vt in ꝑn. d. aut. lʒ. Sʒ fallit
quo ad vxorē pauperē ī caſu. l.
j. ⁊ aut. ꝑterea. C. vñ vir ⁊ vxor.
Si xo ab inteſtato decedat pr̄:
iterū diſtigue: qꝛ aut hʒ liberos
naturales ⁊ legitimos cū natu
ralib⁹ aut ſolos naturales: tūc
ſi habeat naturales et legiti-
mos/tūc naturales ī nullo ſuc
cedūt: vt in. d. aut. lʒ. Sʒ alimen
tantur arbitrio boni viri iuxta
ſubſtātiā paternā: vt ibi d̄r ⁊ in
corꝑe vñ ſumit̄. ⁊ in. §. ſi q̇s igi-
tur habēs. in aut. q̇. mo. natur.
effi. ſui. Et veniunt agnati ⁊ co-
gnati excluſa vxore: vt in. d. l. j.
C. vñ vir ⁊ vxor. Si xo nō ſtent
liberi naturales et legitimi tūc
ſuccedunt in duab⁹ vncijs vna
cū matre partiēdis ſiue diuidē
dis quantūcūqꝫ fuerint natu
rales filij: vt in. d. aut. qui. mo-
na. effi. ſui. §. ſi q̇s aūt defunct⁹.
qd̄ itellige ſi oēs illi naturales
liberi ex eadē ſint cōcubina na
ti: qꝛ ſi ex plurib⁹ cōcubinis eſ-
ſent procreati: tūc in odiū effu-
ſe libidinis nihil ꝑcipiūt: vt in
d. aut. q̇. mo. na. effi. ſui. §. ſi xo
effuſa. ⁊ in pꝛeal. §. ↄſideremus
de trien. ⁊ ſemiſ. Et qd̄ dictū eſt
procedit in ſucceſſiōe pr̄is. In
ſucceſſiōe xo mr̄is ſi mater ha-
beat filios naturales et legiti-
mos: idē dicit̄ qd̄ in patre ꝑ iu-
ra predicta. Sed ſi nō hʒ legiti
mos: tunc ſuccedūt naturales
ex teſtō vel ab iteſtato mr̄is: vt
ff. vñ cog. l. hac parte. ⁊ l. ſi ſpu-
rius. ⁊ l. plura. C. ad orphi. ⁊ qd̄
dictū eſt de liberis procedit in
nepotib⁹ ex filijs: vt in pꝛeal. §.
diſcret⁹. ⁊ in. l. vlt. C. de natu. li.
Sed q̄rit̄ an quēadmodū natu
rales et legitimi filij excludunt
naturales tm̄: idem ſit de legiti
mis tm̄: puta arrogatis ⁊ ado-
ptatis: ⁊ dico ꝙ ſic: qꝛ dictus. §.
ſi q̇s igit̄ habēs filios. in. d. aut.
q̇. mo. nat. effi. ſui. l. loquit̄ indi-
ſtincte. ⁊ facit ꝑ hoc: qꝛ filij legi
timi tm̄: vt adoptiui cōparent̄
in ſucceſſionib⁹ naturalib⁹ ⁊ le
gitimis. l. j. §. ſi. ff. d̄ ſuis ⁊ le. Et
ideo ſeruandū eſt in eis qd̄ ⁊ in
naturalib⁹ ſeruatur. ar. l. illud.
ff. ad. l. aqui. Sed iterum queri-
tur: an ſemꝑ pater poſſit reli-
quere vnā vnciam naturalib⁹
exiſtātib⁹ legitimis. ⁊ dic: ꝙ nō

q: fallit ĩ caſu.ſ. ſi pater minus
vna vncia reliquerit filio legiti
mo q: tũc nõ põt plus relinque
re naturali ꝙ legitimo. Unũ tñ
eſt notandũ ꝙ lꝫ pater natura-
lis volẽs in caſib9 ꝑmiſſis poſ-
ſit filijs naturalib9 reliq̃re non
eſt neceſſitatꝰ ꝑ.d.l.fi.C.de natu-
li. Ultimo notandũ eſt ꝙ in ca-
ſib9 in quib9 naturales filij vo-
cantur ad ſucceſſionẽ parẽtum
in eiſdẽ parẽtes filijs naturali-
bus ſuccedũt vt in.d.§. ſi quis
igitur hñs filios ver. in quibus
ꝟo caſib9. ĩ dctã aut.q.mo.nat.
effi.ſui. Dictũ erat ſupra ꝙ qui
dam gñantꝰ iuxta ordinẽ natu-
re ꝛ ꝑmiſſionẽ iuris. Sed cõtra
vetitã qualitatis ſiue cõtra ve-
titũ qualitatis vt q: ex ſeruo et
libera in quib9 ceſſat ꝓpter cõ
ditionẽ ſeruilẽ ſucceſſio in bo-
nis paternis. Quia ſeru9 bona
habere nõ põt le.pr̃familias.ff.
de ꝟ.ſign. ſuccedunt tñ matri ſi
nõ ſit illuſtris vl' ſoli vl' cũ alijs
legitimis. vt inſti. ad orphi.§.
nouiſſime ꝛ.l.modeſtin9.ff. vn-
de cogna. Ultimo ꝟo dictũ erat
ꝙ quidã ꝓcreãtur ſecũdũ ordi
nem nature licet nõ ſcd̃m ordi-
nem iuris ĩmo cõtra ꝓhibitio-
nem iuris. Et tales nullo modo
ſuccedũt parẽtib9 vt in.§. vlti-
mo ĩ di.auten.q mo.na.effi.ſui.
Nec pñt tales legitĩari ad ſuc-
ceſſiones vt vult ibi glo. ſuper
verbo participiũ pariterq; etiã
eis a parẽtibus nõ ſucceditur
per.d.§. ſi quis igitur hñs ver.
in quib9 ꝟo nec artantꝰ parẽtes
alere tales liberos vt in.d.§. vl
timo plura alia poſſent deduci
ſed q: diffuſe tractantꝰ per tex.ꝛ
glo. in locis ꝑallegatis. ideo ibi
remittitur. Et redeam9 ad ſcd̃m
ꝑncipale queſitũ quo q̃rebatꝰ
qualiter aſcẽdẽtes ſuccedãt de
ſcẽdib9. Et iterũ ꝑmittendũ eſt
ꝙ tot ſunt ſpẽs aſcẽdẽtiũ quot
ſunt deſcẽdẽtiũ cũ pater et fili9
auus ꝛ nepos ſint correlatiua.
Et ꝑſuppoſito ꝙ nõ ſint aliqui
collaterales aſcendentiũ ſed ſo
lum ipſi aſcendẽtes in recta li-
nea vti pater mater auus auia
proauus proauia ꝛ ſic de alijs.
Et tũc ſuccedũt filijs ſalua gra
dus ꝑrogatiua vt de filijs dixi-
mus vt ſi ſolus eſt pater ſolus
ſuccedit. ſi ſola mater ſimiliter
et ipſa ſola. Si pater ꝛ mater q
libet ĩ dimidia. Si quidẽ pater
et auus maternus ſolus pater
ſuccedit. Itẽ ſi mater eſt ſola et
auus maternus ſolus ſola ma-
ter ſuccedit; ſi nõ eſt mater; ſed
alij aſcẽdẽtes puta auus pater
nus ꝛ auia. Auus maternus et
auia tñ habebit auus patern9
vel auia q̃tum auus matern9
vel auia. Et ecõtra tñ habebit
auus vel auia materna q̃tum
auus vel auia paterna. Ita di-
cas de oĩbus aſcẽdẽtibus vt in
aut. de heredi. ab iteſta.§. ꝯſs
q eſt ſignata. C. ad tertulia. aut.
de ſun. Et hec ꝓcedũt in ſucceſ

ſione naturaliũ ꝛ legitimorum
parentũ. In naturalibus ꝟo li
beris aſcendẽtes eis ſuccedũt
modis formis ꝛ qualitatib9 q-
bus liberi naturales ſuis parẽ
tibus in aut. qui.mo.natu.effi.
ſui.in.§. ſi quis igitꝰ hñs filios
in ver. in quib9 ꝟo caſib9 ꝛ hec
clara ſunt. Pater vero legitim9
vnico filio hꝫ vſumfructũ in bo-
nis filiorũ legitimorũ vt inſtit.
de acqui.ꝑ arrogat.§.j. et ſucce
dit tãꝙ legitimo/ꝛ naturali ſec9
in mr̃e q adoptare nõ põt ſꝫ cũ
mater adoptare nõ poſſit vt in
ſti.d adop.§. femĩe nõ opꝫ q̃rere
an poſſit ſic cũ nõ poſſit mr̃ effi
ci adoptiua. ꝛ qd dictũ ẽ d pr̃e
arrogãte ꝓcedit qñ arrogat9 ẽ
de ſuis puta q: pater arrogauit
nepotẽ ex filio q: tũc cõcurrũt
naturalia ꝛ ciuilia iura ꝓcedit
inter eos ſucceſſio vt in ceteris
ſed ſi adoptat9 eſſet extraneus
ei nõ ſuccederet ꝛ adoptat9 per
ea q leguntꝰ ꝛ notantꝰ in.l. cũ in
adoptiuis.§. ſed ne artilũ. C. de
adoptio. ¶ De natis ꝟo ex dã-
nato coitu nõ eſt neceſſariũ q-
rere quia vltro citroq; ſucceſſio
eſt ꝓhibita ad tollẽdũ occaſio
nem delinquẽdi.l.fi.ĩ fi. C. de na
tu.libe.ꝛ in.§. ſi ꝟo effuſa ĩ fine.
qui.mo.na.effi.ſui. col. vij. vbi
tex. Nã nõ dam9 luxuriãtibus
ſed pudicis legẽ. ꝛ ĩ aut. de triẽ.
et ſemi.§. aut. cõfuſa ſi honeſte
fuit introductũ ad cohibẽdum
pctã: circa qd intẽtio olim legũ
verſatꝰ ꝛ diffuſe ꝑ iura cano. ꝓ9
bantꝰ. iiij. diſtin. c. cã ꝟo. c. facte-
et. c. erit. Caſtitas enĩ ſola deo
placabilis eſt cũ fiducia hoĩm
aĩas pñtare ĩ aut. de leno.§. ſcĩ
mus autẽ. de voto ꝛ vo. redẽpt.
c. ꝛ ibi glo. ꝛ ĩ ꝓhemio decreta-
liũ tex. ſup ꝟbo pudicos. Terti9
ordo ſuccedẽdi poſit9 erat col-
lateraliũ ad inuicẽ. et dic ſemꝑ
vt in themate ꝓpoſito retento
vcꝫ ꝙ ſi nõ aſcẽdẽtes nec deſcẽ
dẽtes ꝛ tũc ſi ſtãt fratres defun
cti aut vno tantũ aut mixtim ſi
vtroq; ſunt latere cõiuncti aut
ſunt ſoli aut cũ nepotib9. Et ſi
ſoli nõ eſt dubiũ ꝙ illi vocantꝰ.
et ſi nõ ſunt ſoli. ſed cũ nepoti-
bus ex fratre vtroq; latere con-
iũcto vocãtꝰ nepotes ad ſucceſ-
ſionẽ fratrũ. ſ. fratres in capita
ꝛ nepotes ĩ ſtirpes ꝑ aut. vt fra
truꝫ filij coll. ix. ꝛ ſi cũ vtroq; la
tere cõiuncti ſtent fratres vno
latere cõiũcti excludũt fratres
vno latere tñ coniunctos vt in
aut. defunc. C. ad tertul. ꝛ ĩ cor.
vñ ſumitꝰ. Nõ ſtãtib9 ꝟo fratri
bus vtrinq; cõiũctis: ſuccedũt
frẽs vno latere cõiuncti ad fra
tres alio latere cõiũctos filij de
functi cũ frĩb9 ſupſtitib9 alio la
tere cõiũctis vt in.§. reliquum
et ſe. in aut. de here. ab inteſta.
ꝛ ĩ aut. ceſſante ꝛ aut. poſt frẽs.
C. d legi. heredi. ꝛ poſt illos ve-
niũt agnati ꝛ cognati ad ſucceſ
ſionẽ defũcti ſm ꝑrogatiuã vt ĩ
§. ſi ꝟo neq; ĩ.d. aut. de here. ab

inteſ. Quod aūt dictū eſt fratrū filios admitti cū fratribꝰ ꝑ ius repreſentatiōis locū hȝ cū tractat̄ ð ſucceſſiōe aſcendētiū nō aūt deſcēdētiū vl̄ collateraliuȝ ſeu trāſuerſaliū poſt fratres et fratrū filios: qꝛ ī iſtis ſucceſſiōibus nō hȝ locū ius repreſentatiōis ꝑ. d. §. reliquū in aut. ð hered. ab īteſta. ita ꝙ patruꝰ gaij ī ſupradicta figura ꝓ trūco poſitū excluderet ſororis aut fratris gaij nepotes qð nō faceret ſi ius repreſentatiōis extēderet ad ſororis fratriſq; nepotes et ſil̄r retenta ſucceſſione gaij patruus excludit filiū amite ⁊ ecōtra amita filiū patrui qꝛ ius repreſentationis in eis locū non habet expreſſuȝ. l. auunculo. C. cōis de ſucceſſio. Quarto loco queſitū fuerat qual̄r collaterales ſuccedūt aſcēdentibꝰ vel deſcendētibꝰ ⁊ ſemꝑ retēta ſucceſſione gaij. Et primo de deſcēdētibus ponamus nepotē ex filio gaij defunctū ſine liberis nō ſtāte linea aſcendēti ſed oībus collateralibꝰ ad ſucceſſionē eiꝰ q̄s collateraliū ꝑ̄feretur ⁊ dic ꝙ qꝛ faciendo truncū de nepote predicto gaij de cuius ſucceſſione queritur frater gaij erit patruꝰ magnꝰ dicti nepotis ex gayo: ⁊ quarto gradu et ideo ſi ſtarent filij ſororis gaij excluderētur ꝑ quā dictū eſt ius repreſentationis nō habere locū ī collateralibus aſcēdētibus ⁊ hoc claruȝ eſt. Si vͦo de ſucceſſione aſcendentiū queramꝰ qual̄r eis ſuccedāt collaterales. Et iterum a ſufficiēti diuiſione. aut illi collaterales ſūt in recta linea tranſuerſali eiꝰ aſcēdētis: de cuiꝰ ſucceſſiōe q̄rit̄. Pone ꝙ q̄rit̄ ð ſucceſſiōe patris gaij ſiue aſcēdentibꝰ defuncti. tūc patruꝰ ⁊ amita gaij vocabūtur ad ſucceſſioneȝ dicti patris gaij qꝛ ſunt frater ſoror. et ſi ſtent filij patrui ⁊ amite gaij ſuccedēt cū eis ſi ſūt filij fratrū p̄ris gaij. Illis vͦo deficiētibus veniret patruus magnus gaij q̄ eſſet patruꝰ patris ipſius gaij. Et ſic nō mutat̄ ſucceſſio ſeu forma ſuccedēdi licet mutētur ſtipites. Ultimo q̄ſitū erat qual̄r alij aſcēdētes vel deſcēdentes gaij ⁊ collaterales veniūt. Certū eſt ꝙ p̄r gaij veniet cū filio gaij ꝑ ius repſītiōis. qꝛ faciēdo ſtipitē ſucceſſiōis ð f̄re gaij p̄r gaij ē et p̄r f̄ris gaij filiꝰ ꝙ gaij erat ī recta linea dſcēdētiū in primo gradu nūc mutādo ſtipitē de gaio in fratrē eius efficitur collateralis. qꝛ filiꝰ fratris q̄ ꝑ repſītationē venit ad ſucceſſionē cū aſcēdentibꝰ. Et ꝓut ſupra diximꝰ ī mutatione ſtipitis deſcendētiū dicere poſſumꝰ in mutatione ſtipitis aſcendētiuȝ ꝙ illa mutatio lȝ mutet graduȝ figure nō tñ mutat modum vel formā ſuccedēdi cū maneat eadeȝ gradu cōputatiōis. Poſtremo q. §. legimꝰ qual̄r f̄res ſuccedant ⁊ diuerſos aſſignauimus modos. Reſtat videre ꝑ̄ſuppoſito ꝙ ſint tres fratres ſuccederet volēteo f̄ris defuncto quoꝝ vnꝰ eſſet cōiunctꝰ defuncto ex vtroq; parēte alter vͦo ex parte patris tm̄ ⁊ alter ex parte m̄ris tm̄ querit̄ q̄s illoꝝ potior erit ī ſucceſſiōe. Et dic ꝙ vtrinq; coniunctꝰ ⁊ eiꝰ liberi excludunt paternos tm̄ ꝑ autē. itaq;. C. con. ð ſucceſ. ⁊ in corpore vnde ſumitur. Si vͦo nō ſint vtrinq; coniuncti ſed vno latere tm̄. Et iteruȝ diſtingue qꝛ aut ſunt oēs ex vno latere puta ex parte patris vel ex parte matris aut ſunt alii qui cōiūcti ex parte p̄ris ⁊ etiā aliq̄ cōiūcti ex ꝑte matris. Primo caſu ſuccedūt equaliter in oībus bonis vndecūq; q̄ſitis ꝑ autēticā. ceſſante. C. ð legitim. hered. In ſcđo vͦo caſu q̄ñ ſunt mixti ex altero latere ſcȝ ex parte patris aliqui ⁊ ex parte m̄ris reliqui. Et tūc diſtinguendū eſt de bonis defuncti vnde fuerūt queſita. Nā in queſitis ex linea paterna ſuccedit coniūctꝰ per lineā paternaȝ ⁊ q̄ſitis ex linea materna ſuccedit cōiunctꝰ per lineā maternā per. l. de emancipatis ꝓpe finē. in ver. exceptis de legi. here. C. que nō eſt correcta ſm̄ cōem ſnīaȝ glo. ⁊ docto. in dicta aut. itaq; in bonis vͦo aliūde q̄ſitis q̄̄ ex linea paterna vel materna ſublata eſt drīa agnationis ⁊ cognationis: ⁊ iō ſuccedūt equal̄r cōſanguinei ⁊ vterini ꝑ dicta iura. De fratribus vͦo legitimatis et de legitimis tm̄ ⁊ ſpurijs qual̄r inuiceȝ ſuccedāt nō tāgo qꝛ paruum eſt apud nos in vſu eoꝝ ſucceſſio. Sed videatis de naturalibꝰ legitimatis ī au. q̄bꝰ modis natura efficiunt̄ ſui. §. filiū vͦo. Et de naturalibꝰ nō legitimatis vide. ff. vñ liberi. l. ij. ⁊ ī. d. §. filium vͦo. De legitimis vͦo tm̄ videatis in. d. l. cū in adoptiuis. §. ſȝ ne articulū. C. ð adopti. de ſpurijs vͦo i. l. ij. vñ cogna. et in. l. ſi ſpurijs. ⁊ iſti. ð legi. agna. ſucce. §. vulgo. De inceſtuoſis vͦo ne pharijs dic ꝙ nullo modo ſuccedūt vt l. d. §. vlti. in dicta aut. q̄. mo. na. eff. ſui. Et hec ſufficiāt q̄ ad ea q̄ cōiter ī ꝑ̄ctica accidūt ī ꝑte ð ſucceſſeſſiōibꝰ ab īteſtato ⁊c. vide ī iuribꝰ ꝑ̄allegatis.

¶ Sequitur rubrica de ſucceſſionibus ex teſtamento.

Cum reȝ grandē ītellectū meū excedētē trepidus aggredior qđ nō attētaſſem niſi fuiſſet ꝙ lectores mītes ſpero h̄re cenſores et lȝ hic cōgrue veniret plene tractāda teſtōꝝ materia ī q̄ eſſent plura examināda vcȝ q̄ pñt teſtari de q̄bꝰ bonis ⁊ q̄t modis q̄ pñt heredes inſtitui qual̄r ⁊ in q̄bꝰ rebꝰ ⁊ quibꝰ poteſt legari qual̄r ⁊ plures imo q̄ſi infinite queſtiones

in materia legatoꝝ et in mate-
ria quartarũ moueri poſſent.
Que oĩa vix vnũ volumẽ cape-
ret:ideo ne diffuſio operis no-
mẽ mutet opuſculi qḋ viatoriũ
intitulaui tanq̃ p viã et viãdo
portabile aliqua pauca ſum-
matim cõiter in practica acci-
dẽtia de teſtamentoꝝ ſubſtitu-
tionum ⁊ legatoꝝ mataria tra-
ctare ꝓpoſui in quo tractabo
ſubſtantialiter ⁊ ſummatim de
teſtamẽtis ⁊ de effectibꝰ ſubſti-
tutionũ et qui p eas veniũt ad
ſucceſſiões aut expellunt̃ a ſuc-
ceſſionibꝰ teſtatoꝝ. Uerũtñ ne
p ignota procedamꝰ: qꝛ ſubſti-
tutiones preſupponũt inſtitu-
tiões teſtamẽta ſeu alias diſpo
ſitiões p̃mittã modos p quos
diſponit̃ ⁊ ſubſtituit̃ p modũ vl
time volũtatis. ¶ Pro q̇ ſcien-
dũ eſt ꝙ ĩ teſtamẽtis oĩbus mo
dis ſubſtitui põt dũ tñ ſubſtitu
tiones cõueniãt pſonis ⁊ rebꝰ:
vt in titulis.ff.⁊.C.e.ti. In codi-
cillis ṽo directe nõ ſubſtituit̃:
ſed bone fidei cõmittit̃: vt in.l.
hereditatẽ.C. de codicillis.⁊ in
mortis cã donationibus.l.vni-
ca.§.cum aũt in ſuperiore.in fi.
C.de cadu.tol. Et qꝛ.3.in.ij.par
te huius opis vbi de cõtracti-
bus actũ eſt: vidimꝰ de dona-
tionibꝰ cã mortis:iõ hic nõ tra
ctat̃:ſed remittit̃ ibi. Sꝫ videa-
mus de teſtamẽtis ⁊ codicillis
qualiter fiãt ⁊ qualr̃ in eis ſub-
ſtituat̃. Et poſtea videbimꝰ tra
ctatũ ſubſtitionũ: et q̇dẽ teſta.
ſunt in duplici differentia. Nã
quedã fiũt ſolẽniter:quedã nũ-
cupatiue.q̃ ſolẽniter / quedam
fiũt corã tabellione ⁊ teſtibꝰ: et
teſta.redigunt̃ in ſcriptis p ta-
bellionẽ corã teſtibꝰ. quedã ṽo
fiũt ſine tabellione ſꝫ corã teſti
bus ⁊ nõ redigit̃ ĩ ſcriptis tũc:
ſed ex poſt corã (vt p̃dictũ eſt)
preſentibꝰ:hoc eſt q̇ p̃ñtes fue-
rũt: ⁊ hoc ex grã ſeruata ſolen-
nitate de qua ſubdicet̃ et redi-
gũtur in ſcriptis. Codicilli ṽo
pariter fiũt in ſcriptis: prout.j.
de quolibet ſuo loco dicemus.
Ad primũ de teſtõ ſolẽni qualr̃
fiat ⁊ que requirunt̃ in eo ſatis
apit.l.hac ꝯſultiſſima.C. de te-
ſtamẽtis. Sꝫ adhuc teſtã ſolen
nia dicũtur duplr̃. Uno mõ:qꝛ
facta corã principe cuiꝰ p̃ñtia
oẽm ſupplet ſolennitatẽ.l.oĩm.
C.de teſt. Sꝫ dubitat̃ an ſolius
p̃ñtia p̃ncipis ſufficiat.doct.in
d.l.oĩm. dicũt ꝙ q̃ñtũ ad eſſen-
tiã ⁊ pfectionẽ teſtamenti ſuffi
cit p̃ñtia ſoliꝰ principis intan-
tũ ꝙ eius ſola p̃ñtia teſtõ cre-
deret̃. Et ſi ps aduerſa eſſet ita
fatua ꝙ cõfiteret̃ teſtm̃ factũ in
p̃ñtia principis: negare tñ ali-
quos teſtes interueniſſet:certe
ſuccũberet: qꝛ ad validitatẽ et
publicationẽ teſtamẽti ſufficit
p̃ñtia ſoliꝰ impatoris. Sꝫ ſi im-
perator eſſet mortuꝰ vel nõ re-
cordaret̃ teſtamẽti ⁊ dubitaret
an fuerit p̃ñs vel non: tunc ne-
ceſſarij ſunt duo teſtes ad pro-
bandũ p̃ñtiã impatoris: et ita
intelligit̃ finis.d.l.oĩm. Sed qꝛ
iſte modus teſtãdi nõ eſt in vſu
vel parũ:hec dicta ſufficiãt. Et
venio ad aliã formã teſtõꝝ ſo-
lẽniũ q̃ aliq̃lr̃ lꝫ paucũ eſt ĩ vſu
apḋ nos: p cuiꝰ ꝯfectiõe actiõe
⁊ valore mlta req̃rũt̃: qꝛ nõ ſuf-
ficeret obſeruari dũtaxat exp̃ſ-
ſa in.d.l. hac conſultiſſima:niſi
ſeruarent̃ ẽt alia. ¶ Primũ er-
go requiſitũ eſt ꝙ is q̇ teſtat̃ ſit
de pſonis cũ q̇bus teſtamẽti fa
ctio actiua eſt.inſti.qui teſta.fa
cere p̃ñt.p tot. qm̃ multi ſunt q̇
teſtari nõ p̃ñt:puta ĩpubes/fu-
rioſus/prodigꝰ/interdictꝰ bo-
nis/mutꝰ ⁊ ſurdus/captiuus ⁊
filꝰes:vti ſeruus. ff. qui teſta.fa.
p̃ñt.l. filiꝰ. Religioſus de teſta.
mona. quaſi p to.aut. Ingreſſi
ſacroſan. eccle. qꝛ tales nõ h̃ñt
liberũ arbitriũ proprie volũta-
tis. Itẽ hereticꝰ male credẽs et
fautor eiꝰ. extra de here. excõi-
camus.lo.j.⁊.c.vergẽtis. Itẽ in-
certus de ſtatu ſuo. ff.qui teſta.
fa.poſ.lo de ſtatu. Itẽ cõdem-
natus ad mortẽ ciuilẽ vel natu
ralẽ.ff. qui teſt.fa. poſ.l. eiꝰ qui.
Itẽ ppetuo bãniti nr̃i tpis qui
bãniunt̃ propter crimina ⁊ ma
leficia pro quibꝰ antiquitꝰ de-
portabant̃. Et queãdmodũ an
tiquitꝰ deportati teſtari nõ po
terãt.d.l.eius q̇.§.qui inſulã.ſic
nec hodie ppetuo bãniti.ſecus
in bãnitis ad tẽpus qui relega
toꝝ loco habent̃. d.l. eiꝰ qui.§.
ſꝫ relegati. ⁊ iterũ de iſtis bãni-
tis ad tp̃s intellige ſi bona coꝝ
nõ fuerint conſiſcata ſeu publi
cata: qꝛ tunc nõ poſſent teſtari
eo ꝙ nõ haberẽt arbitriũ teſtã-
di de bonis ſuis.inſt. q̇.mo.ius
pa.poſ.ſol.§.r̃legati.⁊ ibi.g. De
excõicato an teſtari poſſit.vide
gl.orḋ.in.c.decreuimus de ſen.
excõ.li.vj. qꝛ nolo decidere pro
eo ꝙ apud nos nõ impugnant̃
teſtamenta excõicatoꝝ: lꝫ forte
poſſent maxime vbi indurãti ĩ
cõtemptũ eccl̃ie:qꝛ quaſi here-
ſim ſapit:vñ p̃ñt ĩpugnari p.d.
c.excõicamꝰ.§. credẽtes.de he-
re. Itẽ obſides.ff. de teſt.l.obſi-
des. Itẽ ob crimẽ famoſum dã-
natꝰ.l.is cui.§.fi.ff.de teſta. De
pluribꝰ aliȷ̃s pſonis poſſet hic
tractari ⁊ q̃ri: ſꝫ oẽs qualitates
pſonarum ſunt reducibiles ad
iſtas. ¶ Scḋo principalr̃ requi
ritur ꝙ is q̇ inſtituit̃ ſit de pſo-
nis cũ quibus teſtamẽti factio
paſſiua eſt: qꝛ prĩo deportatus
nõ poſſet heres iſti. Itẽ nec dã
natꝰ in metallũ. ff. de his q̇ pro
nõ ſcrip.habent̃.l. ſi metallũ.et
idẽ poſſet in ppetuo bãnito di-
ci cũ ipſe ⁊ deportatꝰ loco mor-
tuoꝝ habent̃. Itẽ ſeruꝰ de adul
terio cũ dñia ſocio.l. actione.§.
publicatiõe. et fiſcus ſuccedit ĩ
eorũ locũ.ff. p accuſat.inſti. de
here.inſti.§.ij. Itẽ illicitũ colle-
giũ.l.collegiũ. C.de here. inſti.
Itẽ inceſtuoſi ⁊ ex dãnato coi-

tu nati: vt in aut. qui mo. na. ef-
fic. ſui. §. fi. Item heretici C. de
here. l. manicheos. Et idē in la-
tronū receptatoribꝰ ⁊ fautori-
bus: niſi infra annū ſe correxe-
rint: vt. c. excōicamꝰ. la. j. §. cre-
dētes. de here. Itē apoſtata. C.
d apo. l. hi q̇ fidē. Itē mulier in-
fra annū lucꝰ nubēs ⁊ cū ea cō
trahēs. in aut. de nup. §. i. qꝺ li-
mita: vt in. c. penul. ⁊ fi. de ſcd̄is
nup. Itē ⁊ gñaliter q̇libet indi-
gnus. ff. ⁊. C. de his qui. vt indi.
pro. Tertio requirunt ſolēnita
tes formales: de quibus in. d. l.
hac cōſultiſſima. et etiā alie de
quibꝰ ſubdicet. Et pᷣo requiri
tur ꝙ ſi teſtator ſcribere ſciat ſi
nō pōt ſcribere ſaltē ſe ſubſcri-
bat. Et ſi neſciat ſcribere ꝙ per
aliū extra numerariū teſtē vice
ſui ſcribere ⁊ ſubſcribere faciat
vt in. d. l. hac ꝯſultiſſima. Scd̄o
requirit pñtia ſeptē teſtiū ꝑter
extranūerariū q̇ loco teſtatoꝛ
ſcribere neſciētꝫ ſcribit. d. l. hac
ꝯſultiſſima. ⁊ i. l. heredes palā.
in fi. ff. de teſta. ¶ Sꝫ querit an
ſufficiat teſtes adeſſe tpe teſta-
mēti: ſꝫ nō ſuperſint tpe mortis
teſtatoris. qꝺ eſt multū dubia
inter doc. ſed cōis cōſuetudo q̄
ambigua legū interpretat hꝫ ꝑ
expoſito ſufficere ꝙ tpe teſta-
mēti: dū tñ poſſint verificari ſi-
gna ⁊ ſigilla defunctoꝝ. ar. eoꝝ
que not. in. l. fi. C. de fideicō. et i
l. fi. C. de bo. poſ. ſm tabu. et. C.
de teſti. l. teſtiū. in fi. ⁊ ita in par
tibus iſtis obſeruat. Tertio re-
quirit ꝙ teſtes ſint rogati ⁊ nō
a fortuito caſu venientes. d. l. he-
redes. §. in teſtamētis. Quarto
ꝙ ſint liberi ⁊ puberes. d. l. hac
ꝯſultiſſima. ⁊. l. j. e. ti. inſti. d teſ.
§. ſꝫ neqꝫ. ⁊. §. j. maſculi vel mu-
ti vel ſurdi: nec bonis īterdicti:
nec in pñāte teſtātis ſeu teſtato
ris. inſt. d teſta. §. teſtes. cū ſeq.
Quinto reqrit ꝙ teſtes ſe ſub-
ſcribant vno ⁊ eodē tpe ⁊ loco.
d. l. hac cōſultiſſima. ⁊. d. §. j. in-
ſti. e. nec vnus teſtis pro alio dꝫ
ſcribere: ſꝫ quiſqꝫ ꝓprio chiro-
grapho vti dꝫ. l. ſingulas. ff. eo.
qꝺ procedit vbi copia teſtiū li-
teratoꝝ pōt reperiri: quia in ca
ſtris in quibꝰ habitāt ruſticani
⁊ nō literati ſufficiunt q̇nqꝫ. Et
ēt pñt duo vel tres ſcribere ſciē
tes vice alioꝝ teſtiū ſcribere ne
ſcientiū ſubſcribere. l. fin. C. eo.
Sexto requirit ꝙ teſtes conſi-
gnēt cū ſignis ſeu annulis pro-
prijs vel accōmodatis ſi ꝓpꝛios
nō habēt. d. l. ſi vnus. Septimo
reqrit ꝙ teſtator ſcribat nomē
heredis aut ſcribi faciat et ore
ꝓprio nominet. d. l. heredes pa
lā. in princ. Octauo requirit ꝙ
oia fiāt vno ꝯtextu ⁊ ſine diuer
ticulo ad alios actꝰ: niſi īteruē-
niret aliqua humana neceſſi-
tas. vt i. l. cū antiqꝛas. §. i. C. de
teſta. Et cū his reqſitis fit teſta
mentū hoc mō. ſ. ꝙ teſtator ma
nu ꝓpria ſi ſcribere ſciat aut ſi
neſciat ſcribere manū alicuiꝰ fi
delis et ſecreti amici ſui ſcribat
ſeu ſcribi faciat ī charta nō ra-
ſa ⁊ ſpacioſa in qua relinq̄t bo-
nos margines ⁊ ſignāter ī par-
te inferiori ꝓpter ſubſcriptio-
nes totā ſuā volūtatē ⁊ diſpoſi
tionē ſeruatis ſuis premiſſis ſo
lennitatibus. Et poſtea plicet
chartā nō equaliter / ſꝫ inequa-
liter relinquēdo extra plicatu-
rā. i. de margine inferiori latitu
dinē ſpacij triū vel quatuor di-
gitoꝝ: ī quo margine pñt teſta-
tor ⁊ teſtes ſe ſubſcribere ⁊ char
ta ſic plicata apponant. vij. or-
dines circūcirca. ſ. in parte infe
riori tres: ⁊ ad qꝺlibet latꝰ due
⁊ appēdant ibi ſicuti fit in bul-
lis indulgētiarū quas cōcedūt
cardinales. Et hoc facto teſta-
tor faciat venire corā ſe. vij. te-
ſtes oēs ſcribere ſciētes in ſi lo-
co inſigni teſtat. Si vero in loco
nō inſigni ruſticus teſtat: ſint
duo vel tres ꝓ minori q̇ primo
pro alijs ſubſcribāt: vt. ſ. dictū
eſt. Et ipſis applicatis ꝓponat
corā eis quō certis ex cāis ani-
mū ſuū mouētibꝰ voluit cōde-
re teſtm̄ ſuū ſolēne ⁊ ſecretū qꝺ
ſcripſit vel ſcribi fecit in illo in-
ſtrumēto ſic plicato qꝺ eiſdem
exhibet qꝺ vt iure teſtiū valeat
⁊ a nemine poſſit īpugnari / ro-
get eos in teſtes mādetqꝫ dictū
teſtm̄ ſigillari et ſubſcribi eoꝝ
ſigillis ⁊ ſubſcriptionibꝰ ⁊ ipſi-
met ⁊ primꝰ ſe ſubſcribet ſi ſcri
bere ſciat: aut loco ipſiꝰ vnꝰ aliꝰ
preterq̄ de. vij. teſtibꝰ dictū eſt.
Et his factis teſtes ponāt ſigil
la ſua. ſ. q̇libet teſtis ī vna cho-
dula. Et ſi q̇libet ꝓpriū nō ha-
beat ſigillū / poterūt alterutriꝰ
ipſoꝝ ſigillo vti ꝓut videmꝰ ēe
in curijs gñaliū frācie q̇ ſigilla-
re cōſueuerūt lr̄as ſuas. iiij. ſi-
gillis. Et tñ plurimū videmꝰ ꝙ
illa. iiij. ſigilla ſunt īpreſſa eodē
annulo vel ſigillo. Et his geſtis
ſe ſubſcribēt. Forme aūt ſubſcri
ptionū tales eē pñt: ⁊ pᷣo teſta
toris ſi ſciat ſcribere ⁊ in teſtio-
niū ꝙ hoc inſtrm̄ vel hec char-
ta ſit teſtm̄ ſolēne mei talis ⁊c.
Et ꝙ oia ⁊ ſingula ī eo ſeu in ea
deſcripta meā ꝯtinēt vltimā vo
luntatē: et ꝙ teſtes ſubſignati ꝑ
me rogati eoꝝ ſigna ⁊ ſigilla ap
poſuerūt: hic me ſubſcripſi ⁊ ſub
ſignaui anno ⁊ die ⁊c. Si vero ne
ſciat ſcribere tūc ille extranūe-
rariꝰ notariꝰ vel teſtis q̇ ꝓ eo ſcri
bet ita poterit ſubſcribere. Que
aūt ꝯtēta ⁊ dſcripta ī pñti iſtr̄o
ſeu charta manu mei tal' ⁊c. Ad
mādatū ⁊ rogamē tal' ⁊c. teſta-
toris voluerit ⁊ velit. d. teſtator
ſuū ēe teſtm̄ ſolē. ⁊ vl. volū. ipſiꝰ
ad fines ſubſcribēdi ⁊ ſigil. teſti
bus. ī. ſignatꝫ exhibitā. Ego ꝑ-
fatꝰ ⁊c. mādato dicti teſtatoris
lr̄aꝝ ignari ſi ignarꝰ ſit: vel īpo
tētis ſi ſcribere non poſſit pñti
iſtr̄o ſeu charte ꝑ me eiꝰ māda-
to ⁊ rogatu ſcripte me ſubſcri-
pſi ⁊ ſignū meū q̄ ī meis vtor ſi
ſit notariꝰ iſtr̄is: ⁊ ſi ſit aliꝰ ſcri

ꝓtuꝛis hic appoſui:teſtes vero
pñt ſe ſic ſubſcribere.Ego talis
⁊c.rogatꝰ ⁊ pñs vna cuꝫ oibus
ſupꝛa vel infra ſcriptis teſtibꝰ
ſimul pñtibus ⁊ rogatis ad oia
et ſingula in hoc pñti inſtrumē
to ſeu charta cõtēta ⁊ ſcripta ꝓ
ſolēni teſtõ talis ⁊c. nobis exhi
bito ſeu exhibita dicti teſtato-
ris ꝑcibꝰ ⁊ mãdato manu mea
in teſtimoniũ ſubſcripſi ⁊eaꝫ ꝓ
ꝓꝛio ſi ꝓpꝛiũ hꝫ: vel accõmoda
to ſi nõ hꝫ ꝓpꝛiuꝫ ſigillo ſigilla-
ui.reliqua patent ex pꝛactica et
vſu ꝓuincie. Qꝛ ſupꝛadictũ eſt
de publicatione: vidēdũ reſtat
qualiter fiat publicatio ⁊ q̄ cau
tele ſint obſeruãde in huiuſmo
di publicatiõe.Et dic pꝛimo re
quiri in publicatione ꝙ adeaꝛ
oꝛdinariꝰ vt in.l.teſtamē.⁊.l.cõ
ſulta.C.de teſta.Sc̄do dꝫ obti-
neri litere citatoꝛie ad euocan-
duꝫ oēs quoꝝ intereſt ipſiꝰ pu
blicatiõis puta veniētes ab in
teſtato noiatim ſi ſciantur eoꝝ
noia aut ꝑ ꝓclama.l. ſi eo tpe.
C.ſi vt ſe ab here.abſti.qꝛ i acti-
bus ꝑiudicialibꝰ vocandi ſunt
oēs quoꝝ itereſt.l. ꝺ vnoquoqꝫ
ff.de re iudi.l.in cauſe.§.cauſa.
ff.ꝺ mino.Tertio dꝫ vocari te
ſtes teſtamētariũ ⁊ recognoſce-
re ſigilla ⁊ ſigna q̄bus recogni-
tis dꝫ iterrogari an fuerũt ro-
gati intereſſe in teſtõ.l.hac con
ſultiſſima.C.qui teſtamēta fa.
poſ.⁊.l.hac ꝯſultiſſia.C.ꝺ teſta.
Quarto habēt deponere dicti

teſtes teſtatoꝛē dixiſſe illud eſſe
teſtamētũ ſuũ ⁊ ſe rogatos ſub
ſcripſiſſe ⁊ ſubſignaſſe illaqꝫ eē
ſignacula ⁊ ſigilla ſua vel ſi te-
ſtes ſint moꝛtui inq̄rēt cũ alijs
de ſubſcriptionibꝰ ⁊ ſigillis te-
ſtiũ vꝫ an cognoſcant ſi ille ta
les ſubſcriptiones ⁊ ſigilloꝛum
impꝛeſſiões fuerint ꝓpꝛijs ma
nibus ⁊ ſigillis teſtiũ in inſtru-
mēto noiatoꝛuꝫ facte q̄ ſi ita di
xerint ſufficit vt diximꝰ ſupꝛa in
tertio requiſito. Tunc his per-
actis iudex publicabit illud in
ſtrumentũ ſeu chartã cõtinen-
teꝫ voluntatē talis teſtatoꝛis ⁊
tanq̄ꝫ tale ꝓnũciabit ⁊ decreta
bit obtinebitqꝫ perpetui robo-
ris firmitatē. Nũc de teſtamen
tis nũcupatiuis inſcriptis per
tabellionē corã tñ teſtibꝰ reda
ctis dicendũ eſſet ſed qꝛ vſus ⁊
pꝛactica ipſoꝝ teſtamentoꝛuꝫ
ſatis eſt cõis ⁊ vſitatꝰ nec eget
alia publicatione vt vult glo.in
l.ij.ff.quēadmodũ teſta. ape.iõ
amplius dicere de illo ſuperſe-
deo.Et ad vltimũ modũ teſtan
di.ſ.qñ quis teſtatur corã teſti-
bus ſine tabellione ⁊ ſcriptura
vel cũ pꝛiuata ſcriptura qꝺ idē
eſt me cõuerto.Et qꝛ iſte modꝰ
teſtãdi multũ frequētaꝛ in iſta
ꝓuicia occitana. Et ex eo ꝙ fre
quētes ibidē vigēt peſtes ꝓp in
fluētias ex paludibꝰ marinis in
ſurgētes.ꝺ hoc mõ teſtãdi alīq̄
q̄d vidēdũ eſt ꝓ q̄ diſtīguēdũ ē
ꝙ aut teſtãtes teſtãtur in infir-

mitate aut extra infirmitateꝫ ſi
extra infirmitatē ⁊ ĩ loco ĩſigni
in quo copia poſſit haberi te-
ſtiũ.Tũc requirũtur ſeptē te-
ſtes rogati pñtes ⁊ audiētes nõ
de familia teſtãtis ⁊ tales cũ q̄-
bus teſtamēti factiõ ſit vt.s. di
ctũ eſt ꝑ iura ꝑalle. Si vero teſta
mentũ fiat in aliquo mãſo vil-
lagio ſeu pago:i quo teſtiũ co-
pia haberi nõ poſſit tunc ſuffi-
ciũt quinqꝫ qꝛ in eo caſu neceſ-
ſitas excuſat ꝑ ſupꝛadictã.l. fi.
C.de teſta.Et ſi fiat in infirmi-
tate diſtinguēdũ eſſet de quali
tate infirmitatꝭ.ſ.an ſit infirmi
tas cõtagioſa vel nõ.Qꝛ ſi non
ſit cõtagioſa tũc requirũtur ſe-
ptem teſtes:⁊ alia ꝑdicta in te-
ſtamēto nũcupatiuo requiſita
Sed ſi ex moꝛbo cõtagioſo ve-
luti peſte qꝛ ꝓpter cõtagionem
nõ pñt reperiri teſtes q̄ ſe vellēt
periculo cõtagionis exponere
et eminet neceſſitas teſtandi et
difficultas teſtiũ introduxerũt
doc.ꝙ illi tales ꝑuilegio milita
ri teſtari pñt hoc eſt cũ duobꝰ
vel tribꝰ teſtibꝰ:qꝛ illꝺ eſt quod
daꝫ bellũ celeſte. Et arguendo
de bello celeſti ad bellũ terrenũ
fit extēſio ꝑuilegij teſtãdi ⁊ dif-
ficultatis nũeri teſtium quēad
modũ i teſtõ ĩ caſtris facto vbi
copia nõ põt repiri ꝺ qua doc.
in.l.vnica de bo.poſ.ex tex.mili
tari ⁊ i relatũ ⁊ in.c.cũ eſſes de
teſta.De his aũt teſtamētis nũ
cupatiuis ſine ſcriptis fctis q̄-

liter redigi pñt ĩ ſcriptis ad hoc
ꝙ ꝑpetuo faciãt fidē.⁊ dic ꝙ ille
q̄ ſcit heredē noiatũ fuiſſe ꝑ te-
ſtatoꝛē põt adire in ciuitatibꝰ
ptãtes ⁊ in alijs locis magrãtꝰ
vł oꝛdĩarios locoꝛũ.§.nulla in
aut.de defen.ciuit. ⁊ corã dicto
magiſtratu vł oꝛdinato iudice
dabit requeſtã ꝑ quã narrabit
teſti factionē vel ſi fuerit ꝑ pꝛi-
uatã ſcripturã memoꝛatũ illaꝫ
loco ſupplicatiõis exhibebit ex
cludēs ⁊ requirēs ꝙ placeat ma
giſtrũ vel iudici ſibi cõcedere li
teras ad citari faciēdũ teſtes q̄
pñtes fuerũt dum teſtm̄ fiebat
et etiã ad citandũ ſeu euocãdũ
noiatim ſi noia ſciat vel per ꝓ-
clama publicũ ſi ignoꝛet illos q̄
ſuccedere potuiſſent ab inteſta
to.Et gñaliter oēs intereſſe ha
bere pretēdētes ⁊ cũ intimatio
ne ꝑemptoꝛia ꝙ alias ad exti-
mationē ⁊ qualificationē ꝓce-
detur.Et obtentis lr̄is fieri fa-
ciet adioꝛnamēta ſeu citatiões
corã dicto magr̄atu vel iudice
ad diē locũ ⁊ hoꝛã cõpetentes.
qua die ſi cõpareãt in eoꝝ con
tumacia ꝓducet teſtes ſuꝑ me-
moꝛiali ꝓ teſtõ ꝑ pꝛiuatuꝫ ſcri-
ptoꝛē retēto vel ſuꝑ cõtentis in
requeſta cõtinēte voluntatē et
diſpoſitioneꝫ teſtatoꝛis et illos
iuratos et receptos examinari
faciet.Qui quidē teſtes audito
tenoꝛe memoꝛiali ſi memoꝛiale
retentũ fuerit dicēt ⁊ deponent
verũ eſſe vt ſcriptũ eſt et qꝛ ita

audierūt ab ore teſtatoris.ꝑ.d.
l.heredes palā.Sed ſi nō fuerit
reſtētū aliqḋ memoriale tūc hñt
teſtes deponere ſingulariter ſu
per ſingulis.c.in reqſta diſpoſi
tionē teſtatoris cōtinēte deſcri
ptis ⁊ eorū diſpoſitiōes regiſter
ſtari ꝑ notariū publicū vt in ſi
mili ſit in redactione actorū.c.
qm̄ cōtra falſam de ꝓbatio. Et
ſi nulli appareāt cōtradictores
examinatis ipſis teſtib9 eorum
dicta publicabit ⁊ ꝓnunciabit
publicationē rite factā:ac tan-
tam fidē illi ſcripture eſſe adhi
bendā q̄ſtā adhiberi originali
volūtati deffuncti ſi in ſcriptis
eo mādāte ⁊ iubēte r̄dacta fuiſ
ſet.Et demonibus his dñt fieri
acta.⁊ his ꝑactis talis ſcriptu-
ra tanq̄ publica vbiq̄ ꝓbabit
ꝑ ea q̄ colligūtur ꝑ doc.in.l.pu-
blicati.C.de teſta. Si vero ap-
pareāt cōtradictores volentes
impedire publicationē ⁊ tūc ſū
mari diſcutietᷣ ɔtradictio an ſit
ſufficiēs ad impediendū publi
cationē vel ne. ¶Et eſt aduer-
tendū ꝙ ſi heres noīat9 tendat
ſolūmō in ſuis reqſitis ad pu-
blicationē teſtamenti ⁊ nō ad-
miſſionē in poſſeſſionē ex teſtō
publicādo tūc null9 eſſet legiti
mus ɔdictor niſi appareret ali-
q̄s q̄ diceret ⁊ iuſtificaret ſe eſſe
heredē ex teſtō eiuſdē teſtatoꝝ
p̄cedēti hñte clauſulā deroga-
toriā cui9 nō eſſet ſecuta reuo-
catoria.In ſcd̄o ꝑ glo.i.l.fin.C.
de edic.diui.adri.tollēdo.ſed ſi
heres noīat9 in reqſta cōclude
ret nō ſolū ad publicationē ſed
etiā ad miſſionē in poſſeſſionē:
tūc poſſidēs ex alio titulo teſti
puta ex vēditiōe donatiōe vl
ꝑmutatiōe hita a teſtatore lʒ ta
lis nō poſſet impedire publica
tionē īpediet tñ miſſionē i poſ-
ſeſſionem donec diſcuſſo nego
cio potioritatis tituli ſʒ mentē
glo.⁊ docto.in.d.l.fi.⁊ diſcuſſis
virib9 tituli ſilis vel diſſimilis
magr̄at9 vl’ iudex mittētiū i poſ
ſeſſionē q̄ potiorē titulū hr̄e ap
parebit.debebūt tñ tales ɔdi-
ctiōes breuiter terminari ꝑ.l.ij.
eo.tit.ꝺ edic.diui adri. ¶Qua
liter āt codicilli cōficiantᷣ dicꝙ
pñt fieri codicilli cū ſcriptis vl
ſine ſcrpitis vt vult gl.ſuꝑ rub.
īſti.de iure codi.⁊ eo.ti.§.nō tm̄
⁊.l.ab īteſta.ff.eo.Opʒ tñ ꝙ ſiue
ex teſtō ſiue ab inteſtato fiāt:ſꝑ
ꝑſone ſint tales cū q̄b9 teſti fa-
ctio ſit.vt i teſta.dictū eſt.ff.de
iure codi.l.diu9.§.penul.⁊ hñt
aliq̄ cōueniētia ⁊ aliq̄ diſcōue-
niētia teſtm̄ ⁊ codicilli. Naʒ ſi-
cut pōt q̄s plura teſtā facere ita
et plures codicillos.l.ſi q̄s cum
ff.de iure codicil. ¶Itē ⁊ qūcād
modū teſtm̄ nuncupatiuū pōt
fieri ſine ſcriptis vt.ſ.viſum eſt
ita ⁊ codicilli glo.inſti.de codi-
cil.ſuꝑ rubr.Differt tñ i aliis q̄
quāq̄ i teſtō relinq̄ poſſit hr̄di
tas ſeu directe īſtitui vl’ ſubſti-
tui in codill’ tñ nō.q̄nimo īſtitu
tio i eis directe facta trahitᷣ ad
fidecōmiſ.l.ſceuol.ff.ad trebel.
Itē differūt q̄ꝛ ꝑ ſm teſtm̄ rūpitᷣ
primū:ſed nō ꝑ ſm codicillū rū
pitur p̄cedēs niſi expꝛ̄eſſe caueatᷣ
l.cū ꝓponas.C.ꝺ codic.niſi eēt
tertiū derogatoriū primi ꝑ con
tradictionē volūtatis vt in.d.l.
cū ꝓponas.Itē q̄ꝛ maior nume
rus teſtiū requiritᷣ in teſtis q̄ꝫ i
codicillis reqr̄r vt dictū eſt. Itē
differūt q̄ꝛ ꝑ agnationē poſthu
mi rūpitur teſtm̄:ſed ꝑ agnatio
neʒ poſthumi nō rūpitᷣ codicil-
lus ei9 q̄ ab inteſtato codicilla
uit.l.ſi q̄s cū p̄uno reſpō.ff ꝺ iu
re codi.Itē q̄ꝛ in teſtis vt.ſ. vi-
ſuʒ eſt nō pñt eſſe teſtes niſi ro
gati:⁊ tñ i codicillis pñt eſſe for
tuiti.¶Itē q̄ꝛ i teſtis opʒ teſtes
eſſe maſculos:in codicillis ve-
ro femine pñt eſſe teſtes. vt no-
tat glo.in.d.l.fi C.eo.⁊ videtᷣ ꝓ
bari in.l.q̄ teſtō.§ mulier.ff. de
teſta Et nota ꝙ ſi quis vultᷣ ꝑfe
cte valere ſuā vltimā volūtatē i
oēm caſum ⁊ euentū apponat
clauſulā codicillarē ſequentem
vcʒ.⁊ ſi nō vʒ vel valebit iure te
ſtamēti valeat iure codicillorū
vel cuiuſlibet alteri9 vltime vo
lūtatis. Nā magni eſt effectus
iſta clauſula ꝑ ea q̄ leguntᷣ ⁊ no
tātur ꝑ doc.ff.de teſta.mili.l.iij.
in fi.⁊.ff.de vulga.ſubſti.l.cohe
redi.§.cū filie.⁊.C.de codi.l.fi.
§.illud q̄ʒ ⁊.ff.de iure codi.l.cō-
ficiūt ⁊.ff.de v̄bo.obli.l.ſi ita ſti
pulatus fuerim.§.j.⁊.l.ſi a colo
no.eo.tit.Et videtur glo.fi.hoc
declarare inſti.de pupil. ſubſti-
tu.§.maſculo.⁊ plene per doc.i
aut.ex cā.C.de liberis preteri.

¶Sequitur rubrica de
ſubſtitutionibus.

POſtq̄ premiſi-
mus aliqua lʒ pauca ꝺ
materia teſtamētoꝝ
nūc videndū eſt de ſubſtitutio
nib9. Uerū q̄ꝛ materia ſubtilis
lata diffuſa ⁊ ꝓfunda eſt aliqua
quotidiana ⁊ practicabilia col
ligam reliqua ſolertib9 iuriū
inq̄ſitorib9 relinquēdo. ¶Pri-
mo igitᷣ q̄rā quib9 v̄bis fit q̄libʒ
inſtitutio.Et ſcd̄o quot ſunt ef
fectus cuiuſlibet ſubſtitutiōis.
Sed p̄mittēda eſt dr̄ia quā iu-
ra glo.⁊ doc.aſſignāt inter v̄ba
mere directa mere obliq̄ ⁊ cōia
ſiue analoga quoꝝ cognitio ſer
uiet ad oēs ſpēs ſubſtitutionū
ex eo ꝙ ſʒ vim v̄boꝝ diuerſificā
tur ſubſtitutionū intellect9. Et
ideo p̄mitto ꝙ q̄nq̄ ſubſtitutio
fit ꝑ v̄ba mere directa puta he
res eſto heredē īſtituo vel ſilis.
q̄nq̄ ꝑ v̄bū analogū puta ſubſti
tuo q̄nq̄ ꝑ v̄ba cōia puta ꝺuel
natᷣ ꝑueniat deueniat ptineat
reuertatᷣ vel redeat ⁊ ſilia. Ali-
q̄n ꝑ v̄ba obliqua vl’ p̄catoria pu
ta rogo peto volo ꝙ det vel re-
ſtituat vl’ ꝑ v̄ba impſonalia vt
ꝙ detᷣ vl’ reſtituatᷣ hec eſt obliq̄.
Et horū oīʒ tam ex parte cōdi-
tionis q̄ꝫ ex parte diſpoſitionis

varius eſt effectꝰ. Et dic ꝙ me-
re directa ſunt illa ꝑ q̄ ex ꝓpria
virtute verboꝝ q̄s imediate vo
caꝉ ad ius exiſtētie heredis illiꝰ
de cuius hereditate agiꝉ ſeu in
cuiꝰ hereditate facta eſt ſubſti-
tutio: vel clarius: v̾ba directa
ſunt illa ꝑ q̄ dirigiꝉ hereditas i
inſtitutū ſine alteriꝰ q̄ᷓ teſtato-
ris miniſterio: vt cū teſtator di-
ſponit ꝑ hec verba / heres eſto /
vel heredē facio vel ordino vel
inſtituo vel heredē mihi ſubſti-
tuo: hereditatē illi relinquo vel
volo ꝙ hereditas mea cadat i
illū prout colligiꝉ inſti. eo. ⁊ .C.
de teſta. l. q̄ꝫ. ff. de here. inſti. l.
his v̾bis. Nā hoc verbū heres
ꝓprio ſenſu v̾bi notat ius here
ditariū ciuile directū ⁊ imedia
tū in ea hereditate in q̄ eſt ad-
iectū. Nā bñ ſequiꝉ ꝙ i illis ver
bis eſt heres directe ⁊ imedia-
te ciuilis ſucceſſor. Et notanter
d̾r in hereditate i qua adiectū
eſt: q̄ꝛ ex vulgario directo ⁊ im-
mediate fit heres i hereditate
teſtātis ex pupillari directa im
mediate ⁊ in hereditate pupilli
ſiue ipuberis ⁊ ēt in hereditate
furioſi ⁊ mediate ē heres teſtā-
tis. Et hoc ſi ipubes fuit heres
inſtitutꝰ: ſi aūt eſt exheredatꝰ /
tūc ſoliꝰ ipuberis fit heres / nō
ēt teſtatoris. ꝙ autē v̾bū heres
ſit verbū directū verū eſt regu-
lariter: q̄ꝫ q̄ñcunq̄ꝫ flectiꝉ ad
obliquū vel ex qualitate ſeu ex
defectu ſolēnitatꝭ: vt q̄ꝛ in minꝰ

ſolēni volūtate ſeu teſtō qḋ te-
ſtator legitimū voluit haberi:
vt. l. codicillis. §. fi. ff. de lega. ij.
vel qḋ teſtamē. ꝑ fideicōmiſſuꝫ
ꝯfirmatis. vt in. l. cū q̄s. §. ſeia.
de leg. iij. vel in pupillari ſubſti
tutiōe in codicillis facta: vt in
l. ſceuola. ff. ad trebel. q̄ lꝫ aliqui
cōtradicāt: dꝫ intelligi in ſubſti
tutiōe v̾bis directis facta. Qḋ
pꝫ ex eo qḋ dicit ex benigna in
terpretatiōe valere iure fideicō
miſſi. Si eñ eſſet facta ꝑ verbū
cōe nō eſſet opꝰ benigna inter-
pretatiōe. Sꝫ ex v̾boꝝ cōi ꝯſen
ſu iure fideicōmiſſi valeret. Itē
flectiꝉ verbū heres rōne adiun
cti ſi iūgaꝉ v̾bis p̄carijs alteriꝰ
factū exigētibꝰ: quale eſt illud
verbū rogo: vel peto: vt. l. filiuſ-
fami. §. vt ſi q̄s. de leg. i. ⁊. l. pr̄ſ
liū. § fi. de leg. iij. Lꝫ aūt verbū
heres ſit directū ſiue i recto po
naꝉ: vt heres eſto: ſiue in obli-
quo: vt heredē facio vel iſtituo
vel ordino: tñ verbū hereditas
nō eſt directū: ſꝫ potius cōe: ſi-
ue in recto ponaꝉ ſiue in obliq̄:
verba aūt mere obliqua ſunt q̄
ſola importāt ius obliquū me-
diatū. ſ. alteriꝰ onerati miniſte
riū exigētia: vt ſunt p̄caria ⁊ fi-
deicōmiſſaria: vt rogo peto vo
lo mando ꝙ facias ad titiū ꝑti
nere ⁊ ſilia. ff. ad trebel. i pluri-
bus legibꝰ ⁊ inſti. de fideicō. he
re. §. in primis: ſic ꝙ q̄ꝛ ad eorū
effectū alteriꝰ inſtitutiōes req̄-
runꝉ obliquanꝉ ſeu in obliquū

coartanꝉ: vt in l. vbi pure. ff. ad
trebel. in ꝑn. Nec ob. predictis
ꝙ filiofa. vel ſeruo alieno inſti-
tuto acquiriꝉ pr̄i vel dño mini-
ſterio filij vel ſerui: ⁊ tñ ius dire
ctū queriꝉ pr̄i vel dño: q̄ꝛ ibi nō
exigiꝉ miniſteriū onerati: ſꝫ ſo-
lius inſtituti: qui ſi ſit filiuſfa.
eadē ꝑſona iuris miniſterio cē
ſeꝉ cū eo qui ſit heres: vt. l. fi. C.
de ipub. et alijs ſubſti. Uel ſi ſit
ſeruꝰ dñs eiꝰ capiat: vt inſti. de
noxa. §. oēs aūt. Et ex perſona
dñi ius capiēdi hꝫ: vt. l. debitor.
§. ſeruo. de le. ij. ⁊. C. de here. iſti.
l. neq̄ꝫ ꝑ ſe. Uerba v̾o analoga
ſunt illa q̄ ꝓpe ⁊ ꝑ priꝰ impor
tāt ius directū. Sꝫ poſterius et
impꝓpe notāt ius obliquū: vt
eſt verbū ſubſtituo: qḋ aliq̄ñ d̾r
eſſe cōe iā hoc iure. §. ſꝫ ſi alter.
ff. eo. Tñ nō eſt verbū qḋ ſit ſim
pliciter cōe: q̄ꝛ verbū cōe indif-
ferēter ſe hꝫ ad ius directū ⁊ ob
liquū ex ꝓprio ſignificato v̾bi.
Sed verbū ſubſtituo eſt eiuſdē
cōpoſitiōis qḋ iſtituo ſola exñ-
te differētia in ſyllaba ſub qua
nil mutaꝉ in ſenſu v̾bi inſtituo
niſi ꝙ notat poſterioritatē ſeu
inferioritatē gradus. Conſtat
aūt ꝙ verbū ſubſtituo eſt v̾bū
directū: et ꝙ ſit directū probaꝉ
in. l. tutores q̄. §. heres. ff. d̾ ad-
mi. tu. ⁊. l. latinꝰ. de leg. ij. ⁊. l. re-
cuſare. §. titiꝰ. ⁊. j. ff. §. ad trebel.
Quibus apte d̾r ꝙ fideicōmiſ-
ſum vniuerſale nō eſt ſubſtitu-
tio nec fideicōmiſſariꝰ ſubſtitu

tus. Et hoc eſt verū ꝓpe ſtri-
cto et ꝓprie ſumpto vocabulo.
Sꝫ late ⁊ improprie et poſteriꝰ
d̾r ſubſtitutꝰ: vt. l. titia. §. ſeya.
de lega. ⁊ pꝫ ꝙ ꝓpe ⁊ ꝑ prius
eſt directū: ſꝫ improprie ⁊ ꝑ po-
ſterius eſt obliquū: vt dixi. Sed
inſtabis: verbū inſtituo eſt me-
re directum: ergo verbū ſubſti-
tuo eadē rōne nō eſt directū: vt
pꝫ ex p̄miſſis. R̄ñde: verbū iſti-
tuo ꝓprie referꝉ ad primū gra-
dū. Et primꝰ eſt ſemꝑ directꝰ ⁊
imediatꝰ: aliq̄ñ tñ vt ſubdiceꝉ
trahiꝉ ad ſcdm. Sic ⁊ ꝑiter ver
bū ſubſtituo: qḋ lꝫ ſemꝑ de ſuo
ꝓpꝓ ſignificato referaꝉ ad ſe-
cundū gradū: tñ q̄ñq̄ꝫ vt viſum
eſt ꝑ impropriationē trahiꝉ ad
primū. Et iō viceuerſa verbum
iſtituo relatū ad primū gradū
pōt q̄ñq̄ꝫ impropriari cū oñis
ſubſtitutio ſit inſtitutio: vt. l. j.
rōne lati. §. ſi filio. ad. l. fal. ff. ⁊ i
l. gallus. in ꝑn. de libe. et poſth.
⁊ qḋ ibi notaꝉ vbi exponiꝉ inſti
tutio. i. ſubſtitutio. Et ſic poſſet
adaptari iꝓprie et ꝑ poſteriꝰ
ad fideicōmiſſum. Nā fideicō-
miſſarius eſt inſtitutꝰ: vt. l. qui
quadraginta. v̾. nā heres. ff. ad
trebel. vñ ſi teſtator extraneo ti
tio herede inſtituto diceret ſi ti
tius poſt annū adite heredita-
tis deceſſerit ſeyū inſtituo non
adiecto verbo heredē ſeu talis
inſtitutꝰ eſto nō adiecto verbo
heres. Certū eſt ꝙ his v̾bis eēt
fideicōmiſſum rite relictū ꝑin-

dẽ ac ſi dixiſſet ſubſtituo. facit
d.l.qui quadraginta et.l. gallꝰ.
in prin. non obſtat.l.⁊.§.⁊ ſi ita
de here.inſtit. Qꝛ ibi ſubaudiꝛ
verbũ heres: ne ſubſtitutio ſit
inualida hic autẽ nõ ſubaudiꝛ
ne ſubſtitutio vitieꝛ cum in ter
minis ſuppoſitis nõ poſſet eſſe
directa niſi in milite l.ira.in ꝓn
ci.de mili. teſta. Sic etiam hoc
verbũ inſtituo relatũ ad ſecun
dũ gradũ eſt analogũ qꝛ quan
doqꝫ ꝓ poſterius improprie eſt
obliquũ ſeu indirectũ. ſ. qñ re-
fertur ad ſm gradũ obliquũ ſi-
cut verbũ ſubſtituo relaxatum
ad primũ gradum idẽ in verbo
cõſtituo ex vi paris diſpoſitio-
nis [illegible] verbũ cõſtituo ꝓ priꝰ
eſt directũ vt.l.precibus. C.eo.
⁊ per poſteriꝰ eſt obliquũ: vt.d.
l.qui quadraginta: vnde ſi di-
cat teſtator titiũ filiũ impube-
rẽ heredẽ inſtituo. Et ſi in pu-
pillaritate deceſſerit ſeyum ſi-
bi cõſtituo vel ſimpliciter con-
ſtituo abſqꝫ verbo ſibi erit dire
cta ſubſtitutio ac ſi dixiſſet ſub
ſtituo.ar.d.l.ꝑcibꝰ. Itẽ verbum
inſtituo relatũ ad ꝓmũ graduꝫ
qñqꝫ flectiꝛ ex vera vl' ꝑſumpta
volũtate teſtãtis per caſum no
tabilẽ in ꝑalle.l.codicil.§.fi. de
le ij Quod aũt dr verbũ ſubſti
tuo nõ eſſe mere ſeu ſimpliciter
directũ verũ eſt niſi addaꝛ ver
bo mere directo puta heredem
ſubſtituo: qꝛ tũc ꝑꝑ adiectionẽ
vbi directi coartaꝛ ad ius dire
ctuꝫ.vt.l.coheredi.§.fi.ff.de vul.
vba aũt cõia ſunt q̃ vtroqꝫ mõ
directũ ⁊ obliquũ ſeu alterutrũ
ex vi vbi pariter importãt.q̃lia
ſunt vba ſuccedat ꝑueniat ꝑti
neat deueniat ⁊ hmõi [illegible] Itẽ
et verbũ relinquo.nã hũ ſeqtur
eſto heres ergo ſucceſſor. vt.l.
nihil aliõ.⁊.l.hr̃dis appellatio
ne de vbo. ſig.⁊.l.potuit.C.de iu
re delibe. Itẽ ſequiꝛ eſt fideicõ
miſſariꝰ ergo ſucceſſor vt.l.co-
gi.l ꝓn.ff.ad trebel.⁊.l.nõ caueo.
tit. Itẽ eſt heres ergo ad eũ per
tinet qđ ꝑtinuit hereditati.vt
l.ſciendũ de vbo. ſig.⁊.l.ſi auia.
C.de iure delibe. Itẽ ecõtra eſt
ſucceſſor vel ad eum ꝑtinet he-
reditas non magis inferꝛ ergo
eſt heres q̃ꝫ eſt fideicõmiſſariꝰ
nec ecõtra. Itẽ ⁊ verbũ ꝑueniat
ad vtrũqꝫ ius trahiꝛ ſeu vtriqꝫ
ꝯuenit.l.heredibꝰ.§.titiꝰ. ff. ad
trebel. iũcta.l.cũ virũ. C.de fidei
cõmiſ.⁊ ſic de ſingulis vt ptꝫ ex
ſenſu verborũ. Ex predictis ptꝫ
ꝙ lꝫ vbũ heres eſto vel heredẽ
inſtituo vel facio ſit mere dire-
ctũ tñ verbũ hereditas eſt cõe
ſiue ponaꝛ i recto vt volo ꝙ he
reditas mea ſit titij ſiue in obli
quo vt hereditatis mee vt dñs
vel hereditatẽ meã titio relinq̃
Hec oĩa vba pñt vificari ⁊ iu-
re directo vt.l.his vbis in ꝓnc.
ff.de here.iſti.⁊ etiã ex obliquo
vt.l.facta in princi.ff. ad trebel.
et ibi notaꝛ. Nec obſtat ꝙ vbũ
dñs videatur eſſe directũ ſicut

verbũ heres ar.l.ſceuola. ff. ad
trebel.cũ eundẽ effectũ iportãt
inſti.de here.quali.⁊ diffe.§.pe
nul.facit qđ notaꝛ in.d.his ver
bis vbi glo.rõnẽ aſſignat. Quia
heres ⁊ dñs idẽ ſunt qꝛ illa glo
ſa nõ dꝫ ſimpliciter intelligi: ſꝫ
ꝙ tenetur vt genus ⁊ ſpẽs nam
bene ſeqniꝛ heres eſt ergo dñs
vt in.d.l.cũ heredes i principio
Sed nõ conuerteteꝛ eſt dñs er
go heres vt ſentit gloſ.in.l.j. de
bo.poſ.ff.ex quibꝰ concludiꝛ ꝙ
verbũ dñs eſt cõe. Et q̃q̃ ꝓ pre
miſſa ſatis pateat doctrina di-
uerſitatis verborũ inſtitutioni
bus occurrere ſolitorũ ⁊ de eox
interpretatione. Clarius tñ põt
dictorũ verborũ per ſequentes
reglas dari doctrina. Et primo
in vbis directis in q̃bꝰ. ¶ Pri-
ma regula eſt iſta ꝙ verbũ dire
ctuꝫ qđ de ſe importat tale ius
ex quo põt recta via adiri: here
ditas de iure ꝑtorio eſt directũ
¶ Secunda regula datur ꝙ oẽ
verbuꝫ importans vt ſuccedaꝛ
immediate ⁊ vniuerſaliter teſta
tori eſt ⁊ dicitur directũ ita no-
ta in.l.eam quã. C. de fideicom
miſ. Tertia regula datur ꝙ ver-
buꝫ directũ ſignificat ſucceſſio
nem deſcẽdere ab inſtituto de-
ficiente in ſubſtitutũ immedia
te ⁊ incõtinẽti ita dicit gloſa in
d.l.eam quã. Quarta regula da
tur ꝙ oẽ verbũ prolatũ a teſta-
tore qđ excludit oẽ miniſteriuꝫ
alterius in ſubſtitutiõe vniuer
ſali eſt directũ iuxta theoricam
l.ſi quis cũ ibi notatis.ff. de vſu
fruct. ¶ Itẽ circa vba obliqua
dantur iſte regule quarũ prima
eſt illud eſt verbũ obliquuꝫ qđ
requirit factũ ⁊ miniſteriũ ali-
cuius ad transferendũ ius he-
reditariũ in alterũ. Scđa regu
la eſt: quod oẽ verbũ quod im-
portat tale ius ex quo nõ poſſit
adiri hereditas nec bo.poſ.petꝛ
eſt verbũ obliquũ. Tertia regu
la eſt ꝙ oẽ verbũ per quod me-
diate ſuccediꝛ teſtatori eſt obli-
quũ. Quarta regula eſt ꝙ nullũ
verbũ eſt ita directũ ꝙ ſi poſitũ
ſit in alterius miniſterio ꝙ non
efficiatur obliquũ vt.l.ex facto
ff.ad trebel. Quinta regula daꝛ
ꝙ capere de manibꝰ alterius q̃ꝫ
teſtatoris ꝯgruit ſubſtitutioni
obliq̃ ſeu fideicõmiſſo vniuer-
ſali. Sed mera reſtitutio facti
rerũ hereditariarũ q̃ fit habẽti
ius hereditariũ de ꝑ ſe cõuenit
ſubſtitutiõi directe vt.l.inter oẽs
cũ ibi notatꝫ.ff.q̃ ſatiſda.cogũ.
¶ Itẽ circa verba cõia dantur
iſte regule quarũ prima eſt. Oẽ
verbũ qđ eque ꝓprie ſtat ſub ſi
gnificatiõe verbi directi ⁊ obli-
qui adiectũ ſubſtitutioni vni-
uerſali eſt cõe. Scđa regula daꝛ
qđ oẽ verbũ quod qñqꝫ reperiꝛ
in ſignificatione vbi directi et
eius effectũ iportat ⁊ qñqꝫ in ſi-
gnificatione verbi obliqui ⁊ eiꝰ
effectũ importat eſt cõmune eo
quia eius ſignificatio cõuenit

pluribus ſpecieb9 ſubſtitutio-
nuz. Et vt nõ ꝓcedam9 ꝑ igno
ta ponamus exẽpla. Et primo
de ꝟbis directis vnde verbo in
ſtituo heres ſit vel eſto dñs ſit
vel eſto ⁊c. adijcio. adiudico. aſ
ſigno. do. cedo. ꝯcedo. accreſcat
vnde ſi teſtator dicat ſic inſti-
tuo filiũ meũ heredẽ. et qñcũq3
deceſſerit talẽ inſtituo vel talis
heres ſit vel heres eſto vel here
ditatis mee dñs ſit vel eſto vel
tali bona mea adijcio. aſſigno.
do. cedo. cõcedo. adiudico. Uel
ſi dicat bona mea deueniãt aut
perueniãt ad talẽ ipſo facto tũc
ꝓpter iſtud adiũctũ ipſo facto
illa ꝟba ꝑueniãt ſeu deueniãt
ſunt in officio verborũ directo
ruz licet de ſui natura ſint cõia:
qꝛ illa ꝟba eo ipſo operãtur ſi-
ne miniſterio alicui9 hoïs: ita
exponit̃ vt notat̃ in. c. eum qui.
extra de ꝑben. lib. vi. ⁊ l. fi. C. de
ſacroſan. eccleſi. per docto. ver-
ba antẽ ꝑdicta ⁊ alia ſimilia in
cludũt diſpoſitionẽ ⁊ executio-
nem diſpoſitionis quãti iuris
eſt. Itẽ exẽpla verborũ obliquo
ruz ſunt detur reſtituat̃ tradat̃
reddatur det reddat tradat re-
ſtituat. Nã iſta verba miniſte-
ſteriũ alteri9 includũt ergo ſũt
obliqua ſeu fideicõmiſſaria ꝑ
regulas. ſ. dictas. Itẽ exempla
ꝟborũ cõmuniũ ſunt ſubſtitu-
tio perueniat deueniat ſucce-
dat reddat̃ deuoluatur heredi
tas mea ⁊c. vel per alia verba ſi

milia. Et ſciẽdũ ꝙ in ſignifica-
tione iſtoꝝ verboꝝ tã directorũ
ꝗ̃ obliquoꝝ ⁊ cõmuniũ eſt attẽ
dẽda ꝯſuetudo ſeu mod9 ſigni-
ficãdi ꝑ cõſuetudinẽ. nã cõſue-
tudo loquendi põt dare intelle
ctũ ⁊ quendã modũ ſignificãdi
vocabulis iuxta nota. in. l. libe-
rorũ. §. qꝛ tñ caſſius. ff. de lega.
iij. vlterius eſt ſciendũ ꝙ ꝑ que
cũq3 verba ſiue ꝑ ꝟba mere di-
recta ſiue obliqua ſiue cõia fiat
prima inſtitutio nõ refert qꝛ ſp
eſt directa inſtitutio. Et ille cen
ſetur eſſe inſtitut9 iure directo
pe. le. qm̃. C. de teſtamẽtis cum
ibi notatis. Et diſtinctio predi
cta verboꝝ attẽditur ⁊ ꝯſidera
tur in ſcđa inſtitutiõe ſeu ĩ ſub
ſtitutione. Ulteri9 eſt ſciendũ
vltra ꝑdicta ꝙ verborũ directo
rum quedã ſunt directe ciuilia
tm̃ ⁊ quedã directa directe de ꝗ
bus dicetur infra ĩ materia ſub
ſtitutionis cõpẽdioſe. ¶ Nũc
de ſpecieb9 ⁊ effectib9 ſubſtitu-
tionũ dicendũ pro quo premit
temus in qualibet differentias
verborũ teſtantiũ ⁊ qualitatuz
heredũ ac ſubſtitutoꝝ. ⁊ lz qua
litas ſeruilis multas cõſtituat
differẽtias ĩ materia inſtitutio
nuz ⁊ ſubſtitutionũ de quibus
ad oẽs amplectẽdas dñas dicẽ
dum foret: ⁊ tñ omittã ne inuti
liter ꝓtendã volumẽ ex eo ꝙ in
pñti regno Frãcie ceſſat ſeruit9
cũ oẽs ſint liberi fruſtra igit̃ eẽt
hic đ illis tractare cũ eoꝝ theo

rica nõ reducat̃ ad praxim. Ui-
deamus igit̃ primo de vulgari
ſubſtitutiõe tria q̃ſita. Primuz
qualr̃ ſiue ꝗb9 modis ꝟbis ve
fit ſcđo qualr̃ expirat ⁊ tertio q̃
les ſunt ei9 effecti9. Ad primũ q̃
ſitũ dicẽdũ eſt breuiter ꝙ vulga
ris ſubſtitutio fit aliqñ expreſſe
aliqñ tacite aliqñ partiz expreſ
ſe ⁊ partim tacite. exꝑſſe adhuc
fit tripliciter. ſ. ꝑ ſpecialẽ verbo
ruz exꝑſſionẽ aut ꝑ ſpecialiorẽ
vel ꝑ ſpecialiſſimã: ꝑ ſpecialem
adhuc dupliciter. Qꝛ aut ꝟbis
negatiuis: aut ꝟbis affirmati-
uis. Affirmatiuis vt qꝛ dicit te-
ſtator ſubſtituo euz vulgariter
vel in primũ caſum qđ idẽ eſt. l.
luci9. ff. đ here. inſti. ⁊ l. ꝑcibus.
C. eo. vel qꝛ dicit teſtator q̇ſq̇s
mihi heres erit ſit heres filio
meo vl̃ heredes meos inuicem
ſubſtituo tales ⁊c. Sciendũ tñ
eſt ĩ iſtis vltimis exẽplis ſubſti-
tutiõis ꝟbis appellatiuis facte
ꝑ illa ꝟba appellatiua nõ refe-
runtur ad heredes heredũ ſcri
ptorũ: neq3 referunt̃ niſi ad eos
q̇ ſcripti fuerũt heredes nõ aũt
ſi aliq̇s efficiat̃ heres ꝑ aliũ vt
puta pater ꝑ filiũ: dñs ꝑ ſeruuz
qꝛ tales nõ vocãtur vigore ſub
ſtitutiõis ſ3 iuris miniſterio. ff.
de vulga. l. cũ filio. l. ſi ĩ teſtamẽ
to heredes. cũ cõcor. ⁊ inſti. de
vulga. §. ſed ⁊ ſi ex diſparib9. ff.
ad trebel. l. quotiens. Qñq3 fit
ꝟbis negatiuis vt dictũ eſt ſup
ple importãtib9 cõditionẽ hoc

mõ ſi heres nõ erit talis heres
mihi eſto. l. j. in ꝑnc. đ vul. Ali-
quotiẽs ꝟo fit ꝟbis ſpãlib9: qꝛ
dicit ſi heres eẽ nõ potuerit vel
noluerit talem ſubſti. l. luci9 ti-
tius q̃ fratrẽ. ff. de heredi. inſti.
et. l. cũ ꝓponas. Qñq3 in ꝟbis
ſpãliſſimis puta ſi hereditatez
repudiauerit vel ſi abſtinuerit
vel ſi meuiuo decedat: vl̃ ſi poſt
hum9 inſtitut9 nõ naſcat̃ vel ſi
poſthum9 abortiat̃ prout hec
exẽpla ꝓbant̃ in. l. ſi q̇s ita he-
res inſtituit̃. ff. đ here. iſti. l. gal
lus in princ. ff. de libe. ⁊ poſthu.
l. cũ ĩ teſta. in ꝑn. ff. de here. iſti.
l. fi. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ſub cõdi.
Que quidẽ exẽpla cõprehẽdun
tur ſub caſu nolẽtie: aut ipoten
tie expreſſe ſubſtitutionis vul-
garis. Et eſt ſciẽdũ ꝙ caſus no
lẽtie trahit̃ ad caſuz impotẽtie
⁊ ecõtra. ꝑ. l. gall9 ĩ. §. ⁊ q̇d ſi tm̃
ff. đ libe. ⁊ poſthu. ⁊ ĩ. d. l. fi. de i-
ſti. ⁊ ſubſti. ſub ꝯdi. fac. ¶ Nũc
videamus qualr̃ fiat tacita vul
garis ⁊ dr̃ tacita qꝛ nec ĩ gñe nec
in ſpẽ cõprehẽdit̃ ex vi ꝟborũ
ſed ex legis mente ꝑſumpta ſeu
cõiecturata quã ꝑſumit̃ teſta-
torẽ voluiſſe ꝓuidere poſt adi-
taz hereditatẽ ꝑ pupillũ ⁊ in ca
ſu deſiſtẽtie ĩuenire. ſcđo voca-
tos ĩ viz vulgaris ſubintellecte
l. iam hoc iure. ff. đ vulg. ⁊ in no.
in. l. fi. C. đ inſti. ⁊ ſubſti. ſub con
di. fac. ꝑſumẽdũ eñ eſt teſtato-
rez voluiſſe ꝓuidere ſue ſucceſ-
ſioni in vtroq3 caſu vcz adita

hereditate ꝑ pupillarē ⁊ non
adita ꝑ vulgarē. ¶Ultimo vi-
deamꝰ de mixta.ſ.de partim ta
cita ⁊ partim expreſſa ⁊ dic hu-
iuſmodi eſt ꝙ ſubſtitutio vulga
ris facta in vnū caſum.ſ. nolen
tie ex ſubintellecta mēte teſtato
ris ꝓ recta ad caſū impotētie
per ea q̄.ſ̄. dicta ſunt. Ad ſcd̄m
queſitū quo querebat̄ qualiter
expiret reſponſio eſt ſatis clara
ꝙ ſubſtitutio vulgaris ꝑ quam
immediate ſucceditur teſtatori
expirat inſtituto adeunte here
ditatē.l.poſt aditā. C. de impu.
et ali.ſubſtitu.cū ſuis cōcor. Sꝫ
queri pōt an inſtitutio vulgarꝭ
poſſit aliquo caſu fieri ſine ex-
preſſa iſtitutiōe.⁊ dic ꝙ ſic hoc
modo ſi legitimꝰ heres mihi nō
erit talis heres eſto vt colligit̄
ex.l.ſi q̄s ita ⁊ ex.l.⁊ eē.l.cū in te
ſtamēto.ff.de here.inſti.cū con
cor. Sꝫ dubitat̄ an ꝑ aditionē
vniꝰ heredū extinguat̄ ſubſtitu-
tio alteriꝰ coheredis nō adeūtꝭ
et dic ꝙ ſi ſubſtitutio fuit facta
copulatiue ſeu cōiunctim tunc
expirat ꝑ ea q̄ legūtur ⁊ notan-
tur in.l.teſtō. C.de impu.l.j.§.ꝑ
ſcd̄o. C.de ca.tol. Sed ſi diſiunc-
tiue ſeu diſiūctim tunc expirat
quo ad adeūtē tm̄.l.penulti. ff.
d̄ iniuſto rup.⁊.l.duobꝰ.§. filiū
l.cū filio.§.fi.l. coheredi. §.co-
heres.ff.de vulgari. Sed pona-
mus ꝙ teſtator fecerit plēs gra
dus ſubſtitutiōis vulgarꝭ an ꝑ
aditionē primi expirēt alij gra-

dus ⁊ dic ꝙ ſic ꝑ. l.cum in teſtō
alſ in teſtm̄.ff. de heredi. inſti-
tu.facit.l. ſi mater in. §. fi.ff.de
vulga. Sed pone ꝙ aditio non
durat puta qr minor adiēs reſti
tuit̄ aduerſus aditionē an ve-
niat ſubſtitutꝰ ⁊ dic ꝙ ſic qr ſuffi
cit fuiſſe adimpletā aditionem
ar.eoꝝ q̄ legūtur ⁊ notant̄. in.l.
ex ꝯtractu.ff.de re iudi. Super-
eſt videre de principali ⁊ practi
cabili q̄ſito.ſ. q̄les ſūt dicte ſub
ſtitutionis vulgaris effectꝰ.⁊ qr
ſatis eſt hec mat̄ia trita ꝑ tex.
glo.⁊ doc. paucis abſolua:⁊ di-
co ꝙ vulgaris reperiuntur eſſe
quinq̧ effectꝰ principales. Pri
mus in herede ſui iuris quē te-
ſtator ſui iuris eſſe ſciebat illa
verba vulgaria ſi heres nō erit
aliū ex ſe ꝓducūt effectū ex ſub
intellecta mēte teſtātis vcꝫ vel
mutata cōditiōe aliū heredem
nō fecerit.l.iij.cū ibi notatis.C.
de here.inſti. ⁊ de vulga.§.fi.⁊ i
l.ſi paterfamilias titiū.ff.de he
re.inſti. Scd̄s effectꝰ eſt qr teſta
mentū pōt ſumere vires a ſub-
ſtitutione vulgari.l.iij.§.fi.ff.de
libe.⁊ poſthu. Qr teſtm̄ a ſcd̄is
tabulis pōt accipere vires ꝑ.l.
j.§.pro ſcd̄o. C.de cadu. tol.et
ibi gl.⁊.l.thais.§.ſi ſplēdoſorꝰ.
ff.de fideicōmiſ.lib. Tertiꝰ effe-
ctus eſt qr expreſſa vulgaris cō
tinet tacitā pupillarē.d.l.q̄uis
C.de ipub.⁊.l.fi.C.de inſti.⁊ ſub
ſti.ſub cōdi.fac. Qd̄ intellige et
limita ſi alia nō ſint v̄ba reſtri-

ctiua cōtrariā voluntatē teſtā-
tis indicātia qr ſm̄ illam reſtri-
ctionē oporteret limitare v̄ba
et mentē teſtātis eo ꝙ adiectio
qualitatis coartat orōnem cui
adijcitur.l.ꝑlatꝰ.ff de aut.⁊ ar.
l.cōmodiſſie.ff.de liberis ⁊ poſt
hu. Et ꝙ v̄ba q̄lificatiua reſtri
gūt effectū ſubſti.hoc clare pro
bat lex ſi puer.ff.de vul.⁊ pupi.
Stantibꝰ tñ v̄bis gn̄alibꝰ ſine
reſtrictiōe tūc vulgaris facta i-
pube.cōtinet tacitā pupillarē
ꝑ.d.l.iā hoc iure. Fallit tñ i mul
tis caſibus. Primo ſi appareat
de cōtraria volūtate defuncti.
d.l.iam hoc iure in fi. Qr volun
tas teſtatoris in his limitat di-
ſpoſitionē iuris ꝑ.§.diſponat i
aut.d̄ nup. Secūdo fallit i caſu
l.fi.ꝑdicte. C.de inſti.⁊ ſubſtitu.
ſub cōdi.fac.qn̄ mater eſt i me-
dio. Nā q̄diu mater eſt in me-
dio dicta pupillaris cōtinet in
ipſa vulgari cōditionaliter vcꝫ
iuuat ⁊ ſuccedere velit:qr ſi ma
ter ſupermoriatur aut ſuccede-
re nolit nō trāſmittit ꝓuilegiū
vt ſenſit.d.l.fi.in fi. Et idō viuēte
matre ſumꝰ incerti an pupilla-
ris cōtineat̄ in vulgari vel non
qr futurꝰ euentꝰ declarat. Naꝫ
ſi mater ſuperuiuat ⁊ velit ſuc-
cedere nō ſubintelligit̄ ſeu con-
cludit̄ pupillaris ſaltē actualit̄
et effectualr̄ ⁊ habitudinaliter
q̄ potētia ⁊ habitudo reducun
tur ad actū hoc eſt ad effectum
pupillaris ſubintellecte ſi ma-

ter durāte pupillaritate ſui pu-
pilli decedat aut ſe nolle ſucce-
dere declaret:qr tunc claceſcit
virtꝰ dicte pupillaris ſm̄ no.ꝑ
glo.⁊ doctores in.d.l.fi.⁊ i.l. pre
cibꝰ.C.d̄ ipu.⁊ ali.ſubſti.⁊ ē di-
cta pupillaris ſubītellecta m̄re
viuēte:ipedita ꝓducere effectū
ſicuti v̄tutes intellectuales aīe
pupilli ipediunt̄ i eaꝝ opatiōe
ꝓpter inhabilitatē organoꝝ
corporis quēadmodū ꝑ habilita
tionē organoꝝ q̄ fit adoleſcen
te pupillo aīa intellectiua exer-
cet ſuas opatiōes,q̄s etiā a pri
ma ſui creatione habitualr̄ ha
bebat ita ſublata de medio ma
tre vel declaratiōe facta ꝙ non
vult ſuccedere illud velamē pri
uilegij maternalis tollit̄ qd̄ im
pediebat v̄tutē opatiuā dicte
pupillaris ſubintellecte q̄ extun-
de opat̄ fauore ſubſtituti. Qd̄
limita niſi pr̄ eēt i medio qr ꝓui
legiū maternū extēdit̄ ad patrē
nuꝫ. Nā ſi auus ſubſtituat vul
gariter nepoti ex filio ⁊ pupilla
ri etate exn̄ti. Tūc tacita pupil-
laris ſubintelligit̄ cū cōditioni
bus ꝑdictis de q̄bꝰ dictū eſt in
m̄re. Nā nō eſt veriſile auū ſine
ſoboli extraneū ſubſtitutū ꝑferre
ri voluiſſe vt.l. gn̄aliter. §.cum
aut.eo.ti.C. d̄ inſti.⁊ ſubſti.ſub
ꝯdi.fa. Et breuiter i his et alijs
ſubauditionibꝰ ſemꝑ recurren
dū eſt ad mētē teſtātis ⁊ cōſide
randū quid veriſimilibꝰ volue
rit vl̄ ſenſerit teſtator. l.luciꝰ in.

ff.de here.inſti. vbi bonꝰ caſus
ꝛ in.d.§.cũ aũt. Tertio fallit qñ
ex ſubauditiõe pupillaris reſul-
taret ineq̃litas: qꝛ tũc vna ſub-
intelligiť in altera: ꝑ.l. ꝗuis.C.
de ĩpub.ꝛc. ꝛ ĩ hoc caſu nil ope-
rať priuilegiũ maternũ: ſed da-
tio ineq̃lis coheredis: ꝛ iõ ma-
ter nõ excludiť a ſucceſſiõe im-
puberis defuncti ĩ vim alicuiꝰ
ſubintellecte pupillaris ſubſti-
tutionis: qꝛ nõ põt ſubintelligi
ꝓpter inequalitatẽ ꝑſonarũ ex
eo ꝙ illa determinatiua ſubſti-
tutio nõ poſſet eq̃liter determi
nare mentẽ teſtãtis / cũ puberi
nõ poſſint pupillariter ſubſti-
tui. Itẽ fallit in caſu.l. ſi pr̃ filiũ
impuberẽ.ff.de vulgar. ſm vnũ
intellectũ intelligẽdo ꝙ pr̃ ĩ ca-
ſu illiꝰ.l. ſuſtituiſſet vulgariter.
Sꝫ intelligẽdo ꝙ ſubſtituiſſet
pupillariter nõ eſſet caſus fallẽ-
tie. Qꝛ in vna pupillari alia nõ
ſubintelligiť ex eo ꝙ expreſſum
ceſſare facit tacitũ: ille aut ille
§.cũ in ṽbis.ff. de leg.iij. Et rõ
quare in caſu illiꝰ legis ꝑſuppo
ſito ꝙ vulgaris fuiſſet ſubſtitu
tio nõ ſubintelligať pupillaris
eſt: qꝛ teſtator vnũ caſuz omiſe-
rat ꝑ quẽ poſthu. reperiebatur
preteritꝰ: ꝛ ſic teſtm̃ nullũ ꝛ vul
garis nõ fuit ſortita effectum: ꝛ
ſic ex ſe nõ potuit ꝓducere effe-
ctũ tacite pupillaris: qꝛ ad eſſe
pupillaris preſupponiť exiſten
tia heredis actu vel aptitudi-
ne: vt in.l.moribꝰ.ff. de vul. Itẽ
fallit gñalr̃ vt plures caſus ſub
iſto cõprehẽdamus vbicũq̃ ex
apparẽtibꝰ circũſtãtijs aut cõ-
iecturatis volũtatibꝰ alr̃ teſta-
torẽ ſenſiſſe preſumiť: puta qꝛ
pietas vel charitas ſuadet te-
ſtatorẽ ſubĩtelligere voluiſſe pu
pillarẽ ex circũſtantijs ꝛ ĩ fauo-
rẽ eoꝝ qui in pietate charitate
ſibi proximiores exiſtebãt ſub-
intelligi: et primũ de charitate
probať in.l. cũ acutiſſimi. C.de
fidei.c. ꝛ in.l. luciꝰ.§.fi.ff. de he-
re.inſt. Scdõ ṽo probať ad lite
rã: in.c. ſi pr̃. de teſta.i. v. de qui-
bus diceť.j. in materia fideicõ-
miſſarie ſubſtitutiõis. Quartꝰ
effectꝰ eſt: qꝛ per dictã vulgarẽ
ſubſtitutionẽ ſuccediť imedia-
te teſtatori et nõ ei cui eſt facta
ſubſtitutio.inſti.de vulg.ꝛ pup.
in ꝑn. Et iõ ſi iſtitutꝰ repudiet
vel abſtineat ſubſtitutꝰ pupil-
laris vigore vulgaris ſubintel-
lecte in pupillari ſuccedet teſta
tori: ꝑ.l. ſi.predictã.C.de inſti.et
ſubſti.ſub ꝯdi.fac. de quo diceť
materia pupillaris. Et eſt ſcien-
dũ atq̃ notandũ ꝙ qnẽadmo-
dũ nolẽtia aut ĩpotẽtia locũ fa
cit ſubſtitutioni vulgari: ita et
abſtinẽtia ꝑ ea q̃ leg. ꝛ not.in.l.
iulianꝰ.ff.de acq.here.ꝛ ſic ĩ ca-
ſibus in quibꝰ in caſu nolẽtie
aut impotẽtie locus eſt ſubſti-
tutioni pupillari eiſdẽ eſt in ca
ſu abſtinẽtie: ꝑ lec. ꝛ not. cõiter
ꝑ doc.in.d.l.iulianꝰ. Quintꝰ et
vltimꝰ effectus eſt: qꝛ vulgaris
ſubſtitutio

ſubſtitutio facit de ſuo volũta-
riũ: vt.l. ſi filiꝰ q̇ pr̃i.ff.de vul.
Queriť vltra ꝑmiſſa an ſubſti-
tutio vulgaris ĩpediat trãſmiſ-
ſionẽ hereditatis in aliũ. Pro
quo premitte ꝙ ſubſtitutio vul
garis hꝫ duo capita.ſ. ĩpotẽtie.
Et caput ĩpotẽtie hꝫ tria mem-
bra.ſ. ĩpotẽtie naturaľ: ĩpotẽtie
iuris: ꝛ ĩpotentie facti. Prio na
turalis: puta qꝛ iſtituiť poſthu.
ꝛ nõ naſciť vľ natꝰ vno teſtato
re moriť: vt.l. lex corne.ff.eo.tit.
De ſcdõ.ſ. ĩpotẽtia iuris. Puta
qꝛ primꝰ gradus de iure nõ va-
luit nec tenuit: vt in.l.iij.§.fi.de
lib.ꝛ poſthu. vel qꝛ ꝯditio inſti-
tutiõis deficit.l.q̃ ſub cõditiõe.
ff.de here.inſti. Tertio dictũ eſt
ꝑ ĩpotentiã facti: de qua in.l.cũ
quedã.in ꝑn.ꝛ.l.pãtonius.ff.de
acqui.here. vcꝫ qñ inſtitutꝰ rei
pub.cã aberat ꝛ ibi deceſſerat.
Et qꝛ rõnabile nõ erat ꝙ eo tꝑe
tꝑa deliberatoria ei currerent /
vult imꝑator ei ſuccurri. Qꝛ pr̃
ꝓ filio iſtituto facta reſtitutiõe
adibit: vt apꝑt ibi glo. Qđ in oĩ
occupatiõe pro repu. ꝓcedit eo
ꝙ oĩs interꝑ̃tatio in fauorẽ ab-
ſentiũ et deſcẽdentiũ pro repu.
fieri dꝫ.inſti.de excu.tu. §.ſed ſi
in bello. ꝛ hec ſatis rõni conue
niũt. De ſcdõ ṽo mẽbro.ſ. noli-
titatis locus fit ſubſtituto: cũ
inſtitutꝰ clare dixit nolo eſſe he
res vel repudio ſeu recuſo vel
aliquos actꝰ gerit ex quibꝰ in-
duciť repudiatio. Qꝛ ꝑ ſimpli-
cẽ taciturnitatẽ ẽt ſi tacẽs mo-
rereť tꝑe deliberatiõis durãte:
nõ ꝓpterea fieret locus ſubſti-
tuto: qꝛ moriẽs nõ vr̃ repudia-
re neq̃ adire.l.cũ antiquioribus.
C.đ iure deli. Et q̃diu tacet cõ-
ditio ſubſtitutiõis pẽdet. Et iõ
inſtitutꝰ decedẽs infra tꝑs deli
berãdi trãſmittit ius delibera-
toriũ ad ſuũ heredẽ ꝑ ea q̃ leg.
ꝛ no.in.l.cũ proponas. C.de he
re. inſti. Secus autẽ ſi decedat
poſt tẽpus deliberãdi lapſum:
qꝛ tũc ius qđ eſſet extinctũ nõ
trãſmittereť nec ſuccederet ſub
ſtitutus ex diſpoſitione aperta
teſtatoris ꝓpter peruerſionem
ordinis: ſꝫ ſuccederet ex ſubĩtel
lecta vꝫ ex capite caducitatis ꝑ
l.vnicã.§.ꝓ ſcdõ. C.de cad.tol.
verũtñ ex vtroq̃ idẽ reſultat ef-
fectꝰ. Queriť ẽt ſi teſtator tres
gradus ſubſtitutiõis vulgaris
fecerit: puta ſi gaius heres nõ
erit / titiꝰ ſit heres: ꝛ ſi titius he
res nõ erit / ſit ſeiꝰ ꝛc. Gaiꝰ adit
hereditatẽ / an ꝑ aditionẽ ipſiꝰ
gaij ꝑ quã expirauit vulgaris.l.
poſt aditã.preal. An ſilr̃ expira
uerũt ſequẽtes gradus: ꝛ dic ꝙ
ſic ꝑ ea que leg. ꝛ not.l.cũ in te-
ſtamẽto.ff.de here.iſti.ꝛ.l. ſi ma
ter.ff de vulg. cũ vtrobiq̃ nota
tis. Et nõ ſolũ facit ceſſare gra
dus ſequẽtes: ſꝫ ẽt excludit ius
accreſcẽdi: vt in.§. ſi ṽo inſtitu
tio.de here.ꝛ falc.co.j. Poſſent
addi alij tres effectus: q̃q̃ aliq̃
ex premiſſis depẽdeãt: qꝛ teſta-

mentum ſumit vires a ſubſtitu
tione vulgari / q̄ſi primus gra-
dus eſt ipſo iure nullus: puta q̄ꝛ
nulla iniuſta vl' vitioſa fuit iſta
inſtitu. vt in. l. iij. §. i. ff. de iniuſ.
rup. irritoq̄ꝫ fac. te. ⁊. l. ei q̄ ſoluē
do. ff. de hered. inſtit. Si aūt ab
initio primꝰ gradus inſtitutio-
nis valuerit: ſed poſtea deſierit
valere: puta repudiatione mor
te naturali vl' ciuili. Tūc ꝓpter
deſinentiā trāſfert efficacia iu-
ris ꝑmi gradus in ſcđm. Et tūc
nō dr̄ proprie incipere a ſcđo:
ſed continuari ad ſcđm: verūtn̄
idē eſt effectꝰ. Sꝫ pone ꝙ inſtitu-
tus aliq̄ ex cā efficit indignus ⁊
aufert ei hereditas: an ſubſtitu
tus excludet fiſcū. Dic ꝙ nō: ꝑ
l. ſi ſequēs. in ꝑn. ff. ad ſille. Se-
ptimus effectꝰ pōt aſſignari: q̄ꝛ
ꝑ cāꝫ imediate ſuccedat defun
cto nō ei cui fit ſubſtitutio. l. ij.
§. ſꝫ ſi q̄s ita. ff. de vulg. Sꝫ q̄rit
circa hunc effectū an hoc ſit ſꝑ
verū ꝙ ꝑ vulgarē ſuccedat te-
ſtatori ⁊ non inſtituto: ⁊ ꝑdictꝰ
§. ſꝫ ſi q̄s ita hincinde ꝑſtat ar-
gumentū ꝓpter illā dictionē ei
ibi poſitā. Nā ſi referamꝰ lo. ei
ad inſtitutū / tūc dicemus ꝙ ꝑ
vulgare ſuccedat vtriq̄ꝫ. Cōis
tn̄ ſnīa tenet ꝙ lo. ei refert ad te
ſtatorē: q̄ꝛ ſi vellemꝰ referre ad
teſtatorē clare probatur ex illo
tex. ꝙ ꝑ vulgarē ſuccedit teſta-
tori. Et ſi referamꝰ lo. ei ad in-
ſtitutū ⁊ ꝑ tacitā ſubſtitutionē
vulgarē cōprehenſam in pupil

lari vel pupillarē cōprehēſaꝫ in
vulg. oporteret locū fuiſſe ꝑmo
gradui ⁊ deſijſſe: ꝑ. l. iā hoc iur.
ff. de vul. Et ideo ꝑ directā vul-
garē nō ſuccedit niſi teſtatori.
ad qđ accedūt tex. ⁊ not. in ſi. C.
de impub. ⁊ ali. ſubſti. ⁊ ibi glo.
Et ideo hodie ex cōi ſtilo nota
riorū oēs ſubſtitutiones expri-
munt. ſ. ſi heres nō erit ſeu eſſe
noluerit vel non potuerit ſiue
erit: ⁊ in pupillari etate ſeu alꝭ
q̄ncunq̄ꝫ ſine liberis deceſſerit
eidē fit decedēti ſubſtitutio vul
gariter: ⁊ ꝑ fideicōmiſ. ⁊c. Et cū
adiectiōe clauſule codicillaris
q̄ magni eſt effectꝰ: vt. j. dicet i
materia ſubſtitutōis cōpēdio-
ſe ꝑ quā quaſi infinite ceſſant
iuriū altercatiōes ꝓpter exp̄ſ-
ſiones ⁊ adiectiōes clauſularū
ꝑdictaꝝ quas cōſulo apponi ⁊
ſub v̄bis futuri tꝑis ad ſedādū
dictas q̄ōnes / octauus effectꝰ
eſſe pōt. Quia ꝑ dationē ſubſti
tuti vulgaris ſuus heres efficit
volūtarius: ꝑ. l. ſi filius. ſꝫ vnū
intellectū. ff. de lib. et poſth. Sꝫ
huic accedit alia q̄ō. An datio
ſubſtituti vulg. impediat trāſ-
miſſionē hereditatꝫ an heredis
inſtitutio. Pro quo ꝯſiderādū
eſt ꝙ tripliciter trāſfert ius de
inſtituto ſubinſtitutū vulgarē.
Uno modo quantū ad ius deli
berandi: ⁊ iſtud ius deliberādi
nō impedit ꝑ dationē ſubſtitu
ti: ꝑ ea q̄ not. in. l. ſi fratres. ⁊ in
l. cū antiquioribꝰ. C. de iure de-

liberan. Alia eſt trāſmiſſio que
fit ex iuris diſpoſitione. de qua
in. l. vnica. C. de his q̄ ante ap.
tab. hoc eſt ꝙ hereditas aſcen-
dentiū trāſfert in deſcēdentes
etiā nō agnita vel adita nō ob-
ſtāte datione ſubſtituti vulga-
ris: hoc eſt dicere ꝙ ſuus exclu
dit ſubſtitutum vulgarē. Alia
⁊ tertia eſt trāſmiſſio que fit ad
heredē extraneū ⁊ nō ſuū inſti-
tutū. Et i hoc articulo opinio-
nes ſunt varie: l. l. cū antiquio-
ribus. C. de iure deliberā. ⁊ in. l.
cū proponas. C. de here. inſti. ⁊
in. d. l. vnica. C. de his qui ante
aper. tab. in quibus cōmunior
ſententia videt inclinare in illā
partē ꝙ datio ſubſtituti vulga-
ris nō impediat tranſmiſſionē
hereditatis ad heredē inſtitu-
ti: etiā nō ſuū. facit. l. ſi pater. ff.
de here. inſti. et. l. cū proponas.
C. eo. q̄ꝛ in ſubſtitutione ſubau
ditur illa clauſula vcꝫ vel aliuꝫ
heredē nō fecerit: ꝑ iura proxi-
me allegata: et q̄ lex lꝫ dura: ſer-
uāda tamē eſt. Supereſt vide-
re que impediāt premiſſos effe
ctus ſubſtitutiōis vulgaris. Et
dic p̄rio ꝙ aditis inſtituti ꝑ al-
leg. l. poſt aditā. ⁊ ꝑ aut. hoc am
plius. C. de fideicō. et in ꝑſona
oīm ſubſtitutoꝝ: ꝑ. l. cū in teſtō
alꝭ cū in teſtamentū. ff. de her.
inſt. ⁊ per. l. ſi mater. §. fi. ⁊. ff. de
vulg. ⁊ ꝑ gl. inſti. de vul. ⁊ pupil.
in prin. ſuper verbo nouiſſimo.
qđ limita cū tex. ſuo. Sed licet

dicta ſubſtitutio vulgaris per
aditionē expiret ex v̄bis legis:
nō tn̄ ſuper ex mēte: q̄ꝛ aliquibꝰ
caſibꝰ de quibꝰ in aut. hoc am-
plius. C. de fideicō. eius effectꝰ
trāſmittitur etiā poſt aditam.
¶ Queritur ſi inſtitutꝰ minor
repudiet ⁊ ſubſtitutus adeat et
poſt hec tēpus adeūdi ꝑ pupil
lū labat: pupillus v̄o poſtea re-
ſtituat ad omiſſam hereditatē:
an nō obſtāte reſtitutione ſub-
ſtitutus veniet. ⁊ dic ꝙ ſic de iu
ris rigore. Q̄ꝛ ſemel fuit ſibi ap
ta via. l. ⁊ ſi ſine. §. ſed qđ papi-
nianus. ff. de mino. ⁊. l. ex ꝯtra-
ctu. ff. de re iud. Aliqui tn̄ dicūt
ꝙ mīor reſtitutꝰ aduerſus omiſ
ſionē hereditatis paterne euo-
cat a ſubſtituto ꝓpter equitatē
iuris fauentis filijs ⁊ liberis in
hereditate parentū. Et rō aſſi-
gnari poſſet: q̄ꝛ hereditas pa-
terna cenſet filij: ꝑ. l. in ius. ff. de
libe. ⁊ poſthu. cū ſuis cōcor. ita
ꝙ etiā ſi iudicio defuncti here-
ditas paterna ad eū ꝑueniret:
qđ ſecus eſt i hereditate ab ex-
traneo delata. Et minor abſti-
nēdo nō renūciat abſolute: alꝭ
non poſſet recurrere ad reme-
diū reſtitutiōis: ergo nec trāſit
abſolute et irretractabiliter ad
ſubſtitutū. Et ſi ſubſtitutus cō
querat dicēdo ꝙ tollit ſibi ius
iā queſitū. Reſpōdet minor ꝙ
nō erat queſitū irretractabilr:
ſecꝰ aūt hereditate extranei re-
pudiata ꝑ minorē: q̄ꝛ minor ni-

nihil ꝑdit de iure ſuo. Et ideo
dicit̃ hereditas extranei repu-
diari ⁊ repudiãdo ſeu refutan-
do hereditatẽ ab extraneo ſibi
delatã nihil perdit. Qꝛ nihil iu
ris habuit i actu ante actionẽ
et ius in potẽtia ꝑ repudiatio-
nem ſublatũ fuit minore inſti-
tuto ⁊ tranſlatũ ad ſubſtitutuꝫ
cui factus eſt locus ꝑ repudia-
tionẽ predictã ⁊ lapſuꝫ tẽporis
adeundi. et per ↄ̃ns ſubſtituto
ius irretractabiliter queſitũ ꝑ
dicta iura cũ in eis notatis ac-
cedũt le. ⁊ no. in. l. q̃diu prior. ⁊
in. l. q̃diu inſtitutꝰ. ff. de acqui.
here. ⁊ in. l. ij. §. ego etiam. ff. de
vulga. ⁊ pupilla. Sꝫ qꝛ ſupra vi
dimus ꝙ filiꝰ inſtituti excludit
ſubſtitutũ ⁊ hoc clarũ eſt ꝑ. l. cũ
acutiſſimi. C. de fideicõ. ⁊. l. gñã
liter. §. cũ aũt. C. de inſti. ⁊ ſub-
ſti. ſub cõdi. fac. Querit̃ an pa-
ter iſtituti excludat ſubſtitutũ
cõcluſio eſt glo. ⁊ docto. in. l. cũ
nõ ſolum in prin. C. de bo. que
libe. ꝙ ſicut filius excludit ſub-
ſtitutũ: ita ⁊ pater ꝓpter illam
ſubauditionẽ ſupplentẽ diſpo-
ſitionẽ vulgarẽ vcꝫ vel aliũ he-
redeꝫ nõ fecerit per. d. l. ſi pater
ff. de here. inſti. ¶ Querit̃ etiaꝫ
ſupra viſum eſt ꝙ teſtm̃ põt in-
cipere a ſcđis tabulis expreſſis
⁊ hec eſt ſine dubio: an idem ſit
in tacitis hoc eſt q̃rere an quẽ-
admodũ teſtm̃ põt ſumere vi-
res ab expreſſa vulgari poſſit
etiam ſumere a tacite cõprehẽ-
ſa in expreſſa pupillari. hec que
ſtio dubia eſt inter docto. Sed
poſt plura cõis ſnĩa eſt ꝙ ita po
teſt incipe a tacita vulgari. Nã
clarũ eſt ꝙ põt incipere ab ex-
preſſa vulgari vt. l. thays. §. ſplẽ
doforus. ff. de fideicõ. liberta. ⁊
per ea q̃ legunt̃ ⁊ no. in. l. j. et in
l. ſi pater. ff. de vulga. ergo a ta-
cita cũ ita ſit tacita a iure intro
ducta quẽadmodũ expreſſa. Et
ita cauſa feciſſe intelligit̃ teſtõr
ſicuti exp̃ſſaꝫ ꝑ lec. ⁊ no. in. l. ita
hoc iure. ff. de vul. Ita ꝙ quẽad
modũ expirãte vulgari nõ expi
rat pupillarꝭ tacita ita nec ecõ-
tra. ¶ Sed adhuc querit̃ teſta
tor ſubſtituit pupillariter. poſt
humo expirat pupillarꝭ. An ẽt
tacita vulgaris expiret ⁊ dic ꝙ
nõ glo. ſuꝑ v̾bo agnatũ in. l. lex
cornelia. ff. de vulg. Et ratio eſt
qꝛ iuris diſpoſitio nõ artat̃ ad
ſimplicẽ nolẽtiã aut impotẽtiã
quinimo etiã ad nõ exiſtẽtiam
vt. l. j. ff. de vulga. Et ſic cõtinet
quatuor caſus: tres expreſſos:
et vnũ tacitũ. ſ. ſi heres nõ erit.
Aut ſi heres eẽ noluerit: aut he
res eſſe nõ poterit. Et quartum
ſubauditũ vel aliũ heredẽ non
fecerit ꝑ ſepe allegata. l. ſi pater
ff. de here. inſti. ⁊ ideo i caſu no-
ſtro pupillaris exp̃ſſa facta pu-
pillo cõtinet tacitã vulgareꝫ in
qua venit mẽbꝛũ predictũ non
exiſtentie ꝑ ea q̃ leg. et no. in le.
pen. ff. de ven. inſpi. ⁊ meliꝰ in. l.
fi. C. de inſti. et ſubſti. ſub cõdi.

fac. ¶ Sed iterum queritur an
quẽadmodũ mater filij ipedit
effectũ tacite pupillarꝭ. pariter
etiã impediat effectũ tacite vul
garis diſtīgue qꝛ aut queris de
ſucceſſione patris ⁊ qꝛ nihil ad
matrẽ cauſa nõ impedit ꝑ not.
in. l. fi. C. de inſti. ⁊ ſubſtitu. ſub
cõdi. fac. Verũtamen mater te-
ſtatoris bene impediret arguẽ-
do a ſimili de matre filij ad ma
trẽ teſtatoris ꝑ equalitatẽ ratio
nis ⁊ equitatis ac p̃ſumpte mẽ
tis teſtatoris. Sed qꝛ nõ reperi
tur iure cautũ forte magis ſta-
retur diſpoſitioni iuris. l. iam
hoc iure. ff. de vulga. ſ. ꝙ ex vi ta
cite vulgaris cõprehẽſe in exp̃ſ
ſa pupillari veniat ſubſtitutus
fauore teſtati qꝛ aꝉs mater ſuc-
cederet ab iteſtato ⁊ q̃diu põt
ſuccedi ex teſtõ ceſſat cã inteſta
ti per vulgatã. l. q̃diu põt. ff. de
acqui. heredi. ¶ Ulterius que-
ritur an vulgaris facta in codi-
cillis valeat dic ꝙ nõ iure dire-
cto ꝑ. l. hereditatẽ. C. de codicil
lis. Sed iure fideicõmiſſi valet
ꝑ glo. in. l. ſceuola. C. ad trebel.
Et in hoc inſpiciẽda eſt mẽs te
ſtantis ꝑ ea q̃ legũtur ⁊ notant̃
in. l. illud. §. tractari. ff. ꝺ iure co
dicillo. Et ideo diſtinguẽdũ eſt
in hac queſtione q̃ ſepe accidit
Aut teſtator nullũ fecerat teſta
mentũ ex quo codicillus poſſet
ſumere vires: aut fecerat. Si pri
mum iterũ ſubdiſtinguendum
eſt: qꝛ aut teſtator declarauit ſe
intẽdere teſtari ⁊ nõ vꝫ illa ſub-
ſcriptio ꝑ. d. l. hereditateꝫ. Aut
declarauit ſe velle fideicõmitte
re: et vꝫ tũc iure fideicõmiſſi ꝑ
l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulg.
et. l. j. ff. de iure codicill. Aut eſt
dubiũ ſi voluerit teſtari codicil
lare aut fideicõmittere ⁊ recur-
rendũ eſt ad mentẽ teſtãtis per
d. §. tractari. Et vnum finale eſt
ꝙ in his multũ vꝫ circũſpectio
iudicis q̇ animi ſui motum for
mare dꝫ in dubijs ex p̃ſumptio
ne volũtatis teſtatoris. ¶ Que
ritur in alijs relictis ſeu diſpoſi
tionibꝰ q̃ fiũt alio iure q̃ꝫ inſti-
tutionis: puta in donationibꝰ
cã mortis ⁊ legatꝭ poſſit vulga-
riter ſubſtitui. dic ꝙ ſic ꝑ lec. et
not. l. l. vt heredibꝰ. ff. de lega. ij.
et. l. vna. §. in prĩo. ⁊. §. ꝓ ſcđo. ⁊
§. ſi in medio. C. de caduc. tollẽ.
¶ Sed iterũ q̃ritur qualr̃ põt
fieri talis ſubſtitutio. Et tex. in
d. l. vt hr̃dibꝰ dat formã ꝙ fiat i
donatiõe cã mortis ꝑ modũ ſti
pulatiõis. Alia forma ponit̃ in
l. ſeya i fine. ff. de dote prele. ſ. ꝙ
fideicõmiſſarie ⁊ iſte modꝰ eſt
bonus ⁊ tutus ac indubiꝰ ꝑ. l.
ſciẽdũ. §. ↄ̃ficiũtur in pn̄. ⁊. §. j.
de le. ij. ¶ Sed iterũ q̃ro an poſ
ſit pupillarit̃ ſubſtitui. et dic ꝙ
ad inſtar pupillaris ſubſtitutio
nis põt ſubſtitui: puta ſi legata
rius vel fideicõmiſſariꝰ i pupil
laritate ꝺceſſerit talẽ ſubſtituẽ
do. l. iij. §. ſi qs ita. ff. de adimẽ.
leg. ¶ Nunc de pupillari dicen

dum eſt: ⁊ p̄mo querendū eſt
quis pōt ſubſtituere pupillari-
ter: ⁊ dic ꝙ h̄ns in ptāte.l. mori
bus.circa prin.ff.de vulg.⁊ pu-
pil.nā lꝫ nō h̄ntes i ptāte poſſit
iſtituere vl' ſubſtituere v̄bis pu
pillaribꝰ nō ꝑ hoc tñ dicit̄ ſub-
ſtitutio pupillaris ſed dr̄ q̄dam
cōditionalis inſtitutio ꝑ quaꝫ
rite ⁊ immediate heres pupillꝰ
inſtituit̄ vel ſubſtituit̄. Et eſt di
uerſitas effectuum pupillaris
ſubſtitutiōis ꝑ regulas ſubſti-
tutionū: q: ex vi pupillaris ſub
ſtitutionis ſubſtitutꝰ admittit̄
nō tātū ad bona teſtatoris: ſed
etiā ad bona pupilli. Sed ex vi
cōditionis inſtitutiōis nō ad-
mittit̄ niſi ad bona teſtatoris
de quo in.l.fi.ſꝫ ad plures.§.ad
ſubſtitutos cū ibi notat̄ ꝑ doc.
ff.de vul.⁊ pu. Fit aūt ſubſtitu-
tio pupillaris libero in ptāte al
terius nō recaſur. d.l.ij.in p̄nci.
Et dictū eſt libero: vt cōtinuat̄.
nepos ex filio.l.cum ex filio.§.fi
lio.ff.de vul. Et ratio eſt q: reca
ſuri nō eſſent eorū iuris tēpore
mortis: ⁊ tñ opꝫ ꝙ is q̄ teſtatus
decedit tp̄e mortis ſit ſui iuris.
nā hi q̄ in aliena ptāte ſunt cō-
ſtituti teſtamēti factionem acti
uaꝫ nō h̄nt.l.q̄ in ptāte.ff.de te-
ſtam.⁊.C.eo.l.iij. ¶ Uideamus
nūc qualiter fit hec pupillaris
ſubſtitutio: ⁊ dic ꝙ dupliciter.ſ.
aut v̄bis exp̄ſſis ſicuti hec. Si
filiꝰ meꝰ mihi heres erit ⁊ in pu
pillari etate deceſſerit talis ſit

ei heres.inſti.de pupil.ſubſti.§.
reſpō. vel tacitis verbis fit hoc
mō. Quiſquis mihi heres erit:
ſit heres filio meo. vt inſtit.de
pupil.ſubſtit.§.ſubſtituit̄ vl' cū
pater filio impuberi ſubſtituit
in vulgarē caſuꝫ. Nā etiā tunc
intelligit̄ ſubſtituiſſe ⁊ i pupilla
reꝫ.l.ꝙuis.C.d' ipub. niſi tñ ob
ſtaret inequalitas puta q: vnꝰ
ex liberis eſſet pubes alter ipu-
bes alter in ptāte: ⁊ alter emāci
patꝰ.ff.de vulg.l.impubes.ff.de
vulga.l.iā hoc iure.et.l.heredi-
tate.⁊.l.ꝙuis.C.de impube. Q:
tūc nō p̄ſumeret̄ ſubſtitutio pu
pillaris tacita ne liberi ad ipa-
ria iudicarent̄. Fit etiā ſuſtitu-
tio pupillaris tacita in diſpoſi-
tione cōpēdioſe ⁊ reciproce ſub
ſtitionū de q̄bꝰ.j.ſuis locis di-
cetur. ¶ Et eſt notādū ꝙ pupil
laris ſubſtitutio p̄ſupponit he
redis inſtitutionē ꝑ p̄ncipio et
fundamēto. Itē ꝙ ſit de liberis
inſtitutis.inſt.d' pupilla. ſic p̄n.
Itē ꝙ filiꝰ iſtitutꝰ vel exhereda
tus cū cā als nō valeret ſubſti-
tutio.l.ij.ff. de vulg. p̄ſupponit
etiā ꝙ filiꝰ ſit pupillꝰ hoc ē ma-
ſculꝰ.j.q̄rtūdecimū annuꝫ filia
v̄o.j.xij. vt i.d.l.ij.i p̄n. Et ꝙ ſint
in ptāte tp̄e mortis teſtātis ⁊ in
alterꝰ nō recaſuri vt.ſ.dictum
eſt ꝑ.d.l.ij.§.nepotibus fallit in
milite qui pōt ſubſtituere filio
ſuo emācipato vel ēt manēti in
ptāte aut i cuiꝰ ptāte ē etiā ipſe
filꝰ i bonis ipſiꝰ teſtātꝫ. vt.l.mi

les ita.§.exheredato.⁊.l.cū filiꝰ
ff.d' mili.teſta. In bōis v̄o aliū-
de ꝑuētis nō pōt.d.§.exhereda
to fac.l.miles ēt eo.ti. Qd' aūt di
ctū ē militē filio aliena ptāte re
caſuro ſubſtituere poſſe itelligi
tur q̄ad ea q̄ ſūt iuris ipſiꝰ mili
tis ſed iura auitiua tollere non
pſit q̄ ſūt iura ptātis ꝑꝑ recaſū
vt.d.l.cū filiꝰ. ¶ Quero an q̄ di
cta ſūt d' filio ipubere naturali
et legitimo ꝓcedant i filio natu
rali tñ legitiato ꝑ p̄ncipē poſt
mortē p̄ris iuxta theoricā aut.
Itē ſi q̄s.C.d' naturali.legitima
tus ei nihil differt a legitimo ꝓ
pter fictionē reſtitutiōis ad iu-
ra naturalitatis vt i aut. q.mo.
na.effi.ſui.§.illo' iūcto.§.ſꝫ ſi ex
traneū i.l.ij.d' vulg. p̄alle.arguē
do d' arrogatiōe ad legitiatio-
nē. Req̄rit̄ ēt ad validitatē ſub
ſtitutiōis pupillaris ꝙ ille talis
pupillus cui fit ſubſtitutio. nō
erat in ptāte teſtātis viuo teſta
tore. Nā ſi viuo teſtatore expi-
ret vitiaret̄ ſubſtitutio ꝑ.l.cohe
redi.§.cū filie.ff.de vulg. Itē re-
q̄rit̄ ꝙ teſtm̄ p̄rnū ſit validū. d.
l.ij.§.adeo.⁊ in.d.l.coheredi.§.
cū filie v̄ſic.alioq̄n.⁊.l. ex teſtō.
C.d' fideicō.ꝑ quā limita p̄cedē
tia ꝓcedere q̄n aliq̄s d' liberꝫ eſt
iſtitutꝰ ⁊ alter ſubſtitutꝰ q: tūc
cēſet̄ diſpoſitio inter liberos q̄
m̄ltū ꝯtinet fauoris ſiue i p̄mo
gradu ſiue i ſc'do fiat.l.hac ꝯſul
tiſſima.§.ex impfecto.C.d' teſt.
Et i his m̄ltū ē attēdēda volun

tas teſtātis ꝯiecturāda ex v̄bis
Nā poſſēt eſſe talia v̄ba q̄ face
rēt valere diſpoſitionē p̄dictaꝫ
iure fideicō.ꝑ ea q̄ legū.⁊ not.l.
codicil.§.fi.d' leg.ij. vbi tacituꝫ
fideicō. ex cōiectura ta mēte te-
ſtātis p̄ſūpiū tātū opat̄ q̄tū ex
preſſū i q̄ not. maximꝰ effectꝰ cō
iecturate mētis teſtātis ē tacī-
te q̄ ceſſare facit exp̄ſſam iuris
cōis diſpoſitiōez. Requirit̄ etiā
ꝙ hereditas teſtātis adeat̄.d.l.
ij.§.adeo ⁊.l.ſꝫ ſi p̄les.§.ſi ex aſ-
ſe.ff.d' vul. Idē ē ſi nō adeat̄: ſed
ꝓ adita habeat̄ puta ꝑ exſiam
ſui heredis.l.ſi filiꝰ q̄ pa.e.ti.ff.
d' vul.⁊.l.filiꝰ q̄ ſe ⁊ ſeq.ff. d' acq̄.
here.⁊.l.p̄r d' p̄ni.credi ¶ Sup
eſt videre q̄s ſit effectꝰ ſubſtitu
tiōis pupil.⁊ dic ꝙ m̄ltiplex p̄i-
mus q̄ cōtinet tacitā vulgarē.l.
iā hoc iure.ff.d' vul.ſepe alle. Fal
lit tñ i aliq̄bꝰ caſibꝰ. Pri̇o ſi ap
paret tacite vel exp̄ſſe d' ꝯria vo
lūtate teſtātis.l.iā hoc iure v̄ſi.
ita eñ.⁊.l.ꝙuis.C.d' ipu. Itē fal
lit ſi vulgaris ſit exp̄ſſa: q: vbi ē
exp̄ſſa ceſſat tacita ꝑ no.i.d.l.j.
ff.de vul. Itē fallit vbi nō capax
ex bonis p̄ris eſt pupillo ſubſti
tutꝰ. Q: tunc ne fraus fiat legi
nō admittit̄ ſubauditio. d.vul-
garis ſuſtitutōis idē i pupillari
facta filio ſi filio ipuberi pater
ſubſtituit aliū filiū ſuū exhere-
datū: q: nō eſt v̄iſi'e legeꝫ velle
venire ad h̄rditatē teſtātꝫ ex ta-
cita ſubſtitutiōe eū quē repellit
ex exp̄ſſa.l.ſi is q̄ ex bonis. ff.de

vulgari. ¶ Notandū tñ ꝙ ali-
qñ ſit pupillaris expreſſa adie-
cta cōditione ſi heres erit et in
pupillari etate deceſſerit vel ſo
la illa ſi heres erit. Et tunc illa
eſt ſola expreſſa pupillaris ī ca
ſum expreſſum ſi heres erit nō
in aliuꝫ caſum. Et ſuppoſito ꝙ
nō cōſtet de cōtraria volūtate
cōtinet tñ vulgarē tacitaꝫ ſiue
ſit adiecta illa cōditio ſi in pu-
pillari etate deceſſerit vel nō vt
d.l.iam hoc iure ⁊.l.Q̄uis.C.eo.
tit. Nec curanduꝫ hoc caſu an
fiat ꝑ verbū heres eſto. Itē nō
curatur an ī ea ſit appoſituꝫ in
v̄bis diſpoſitiuis verbuꝫ mihi
vel verbū ſibi vł vtrūq; vel neu
trū ſꝫ ſimpliciter heres eſto vel
ſubſtituo. Qr ſemꝑ ꝓpter cōdi-
tiōeꝫ ſi heres erit coartat̄ ad pu
pillarē in ſcōm caſum exiſtētie
heredis ⁊ cōtinet vulgarē taci-
tam. vt dicit.l.iā hoc iure ī ꝑnc.
et.l.luci9.ff.eo. Aliqñ ſub illa cō
ditiōe ſi intra pubertatē ſeu in
pupillari etate deceſſerit nō ad
iecta illa clauſula ſi heres vt.l.
q̄ p̄tes.⁊.l.p̄rfamilias.⁊.l.q̄ ha-
beat.ff.eod.⁊.l.p̄rfami. de priui
le.credi. Aut ꝑ v̄buꝫ heres eſto
aut heredē ſubſtituo. Primo caſu
qñ ē facta ꝑ v̄bū heres eſto: aut
eſt ſimplicit̄ ⁊ īperſonalr̄ fctā nō
adiecto v̄bo mihi nec v̄bo ſibi.
Aut adiecto alterutro aut vtro
q;: primo caſu qñ neutrū eſt ad
iectū: puta ſi filius in pupillari
etate deceſſerit talis heres eſto

nō adiecto ſibi nec mihi nec ad
iecta cōditiōe ſi heres erit. Tūc
in illis verbis ineſt vulgaris ex
preſſa cōditionata cōditione ſi
in pupillari etate deceſſerit ꝑ
gñalia v̄ba. Itē ineſt pupillarꝭ
expreſſa in vtrūq; caſuꝫ.ſ.ſi he-
res nō erit ſiue heres erit. Naꝫ
illa v̄ba ſui gñalitate cōprehē-
dunt vtrūq; caſuꝫ. Itē cōprehē
dunt ꝓuiſionē vtriuſq;. Et ſic
ineſt vulgaris in caſum nō exi-
ſtentie heredis ⁊ pupillaris in
vtrūq; caſum ⁊ pupillo abſente
ſeu abſtinēte vel al's nō exiſten
te herede in pupillari etate de-
functo admittet̄ ſubſtitutus ex
vulgari expreſſa ſub gñalitate
cōprehēſa ad bona patris ⁊ ex
pupillari ad bona impuberis
aliūde q̄ſita. Eo v̄o nō abſente
ſeu abſtinēte in pupillari etate
defūcto admittetur ex pupilla-
ri ad oīa bōa ⁊ ſic hoc caſu qñ
eſt verbū mihi nulla vulgaris
tacita cōtinet̄ ar.l.cū ex filio.§.
ȝ.ff.eo. Aut eſt appoſitū verbuꝫ
mihi. Et tūc abſq; dubio ineſt
vulgaris vt ꝑdixi cōditionata.
Itē ineſt pupillaris expreſſa in
caſum exiſtētie heredis ad oīa
bona: qr ex hac ſubſtitutiōe ve-
rificat̄ verbū mihi cū heres pu
pilli ſit heres patris cuius pu-
pill9 fuit heres vt.l.p̄rfamilias
in fi.ff.eo.tit. Sed his v̄bis nō
eſt pupillaris ī caſuꝫ nō exiſten
tie heredis ad bona īpuberis
hoc eſt pupillo abſente vel al's

nō exiſtēte herede: qr huic non
cōgruit ſed repugnat verbū mi
hi qr cū pupillus nō fuerit he-
res patris admiſſus ex hac pu
pillari nō eſt heres patris ſꝫ im
puberis tm̄. Et ī hoc differt hic
caſus a p̄cedēti vbi nō eſt appo
ſitū v̄bū mihi. Et hoc caſu non
cōtinetur aliqua tacita vulgarꝭ
arg.d.l.cū ex filio. Aut eſt appo
ſitū verbū ſibi vel equipollēs:
vt qr dixit ſi ī pupillari etate de
ceſſerit talis ſibi vł ei heres eſto
Tūc hic ineſt vt in p̄mo caſu du
plex pupillaris: hoc eſt in vtrū-
q; caſum nō exñtie et exiſtentie
heredis ſed ineſt vulgarꝭ expreſ
ſa ꝓpter v̄bū ſibi vel ſi nō con-
gruit vulgaris ꝑ quā nō pupil-
lo ſuccedit̄: ſꝫ teſtāri verū tñ
hoc caſu ex pupillari exp̄ſſe vul
garis tacita cōprehēdit̄. vt.d.l.
iā hoc iure. aut ē appoſitū vtrū
q; vt qr dixi ſi in pupillari etate
deceſſerit talis mihi et ſibi he-
res eſto. Tūc inſunt oēs p̄dicte
tres cōditiōes al's ſubſtitutio-
nes expreſſe ꝓpter expreſſionē
verboꝝ. Si v̄o ſit facta ꝑ v̄bū
ſubſtituo. Tūc ſi neutrū iſtoꝝ
mihi vel ſibi vel equipollēs eſt
appoſitū vel ſi ſit appoſitū ver
buꝫ mihi vł vtrūq; idē eſt ꝑ oīa
q̄.ſ.dixit qñ eſt facta ꝑ v̄bū he-
res eſto eadē rōne. Si v̄o ſit ap
poſitū ſolū verbū ſibi tūc ī iſtis
verbis ineſt vulgaris et duplex
pupillaris ſicut qñ neutruꝫ vel
vtrūq; eſt appoſitū ⁊ ſic in hoc

caſu eſt aliud q̄ qñ eſt facta per
v̄bū heres eſto qr v̄bū ſibi ſub-
ſtituo nō repugnat: ſed cōgruit
vulgari cū ſit verū dicere ad ad
miſſū ex vul. eē ſubſtitutū pupil
lo ſꝫ nō eſt verū dicere eū eſſe ei9
heredē. iō ſecus in verbo heres
eſto vt mō dixi. Et hoc verum
niſi ī iſta facta ꝑ v̄bū ſubſtituo
eēt adiectū v̄bū pupillariter vł
v̄bū ī ſcd'ꝫ caſuꝫ qđ idē īportat
vt.l.luci9.ff.eo. vel aliud verbuꝫ
qđ haberet vim ⁊ effectū v̄bi di
recti ⁊ p̄ciſe coartaret eā pupil-
larē. Qr tūc nō eēt vulgaris ex-
preſſa ſꝫ vt tacita cōtineret̄.l.iā
hoc iure. Si v̄o ſit appoſitum
vtrūq; qr dicit ſubſtituo hr̄deꝫ
et ſemꝑ intellige factā ſub cōdi
tiōe ſi ī pupillari etate deceſſe-
rit nō adiecta iſta ſi heres non
erit. vt.ſ. qr tūc ſi nō eſt appoſi
tuꝫ v̄bū ſibi vel eq̄pollēs idē eſt
q; ſupra.ſ.ꝙ inſunt tres exp̄ſſe.
Si aūt ſit appoſitū v̄bū ſibi vł
equipollēs ⁊ dicit heredē ei in-
ſtituo vł heres ei ſubſtitut9 eſto
et iterū cōtinet̄ vulgaris ꝓpter
pleniorē fauorē q̄ debet̄ īterp̄re
tatiōi vltimarū volūtatū. ar.l.ſi
teſtis.ff.de reg.iu. Aliqñ vero
ſit pupillaris ſubſtitutio neu-
tra illarū duarū cōditionū ad-
iecta: ſꝫ ſimpliciter ꝑ verbū he-
res eſto puta qr impubere inſti
tuto dicit teſtator ſemproniū fi-
lio heres eſto ⁊ tūc cōtinet pu-
pillarē in vtrūq; caſum non exi
ſtētie ⁊ exiſtētie hr̄dis. Quicq̄d.

tñ ſit iſta demōſtratiua mihi ei
vel ſibi ⁊ ſilia pñt vnū ꝓ alio ca
pi ſcðm qđ mens teſtātis indi-
cat. Nā ſi cōprehendat teſtato
rem ſubſtitutū ſibi teſtatori ſuc
cedere voluiſſe lꝫ ſubſtituat per
demōſtratiuū ⁊ illud demōſtra
tiuū referetur ad teſtatorē ⁊ nō
ad ſubſtitutū iuxta lec. ⁊ not. in
l. ſi. que ad hoc eſt nota. C. đ he-
re. inſti. q̄ lex interpretaꝛ demō-
ſtratiua ei ⁊ ſibi referri etiaꝫ ad
teſtantē interpretādo dicta de-
mōſtratiua ei ⁊ ſibi ꝑ v̈ba hoc
eſt in eius locū heres eſto. Se-
cūdꝰ effectꝰ ſubſtitutiōis pupil
laris eſt ꝙ per eā in ꝓncipaliter
directe ⁊ imediate ſuccediꝛ pu-
pil. vt. l. cū filio. ⁊. l. ſed ſi plures
§. q̊s poſſaꝫ ⁊ tribꝰ. §. ſeq. cum
multis ſi. ff. de vulg. Quīꝙ etiaꝫ
per eandē ſubſtitutionē ſucce-
ditur teſtāti medio impuberes
per. §. filio in. d. l. ſꝫ ſi plures et
l. pr̄familias in ſi. eo. tit. Et ad-
mittiꝛ ſubſtitutus ad oīa bona
pupilli ꝑ. d. l. ſed ſi plures. §. ad
ſubſtitutos niſi teſtator miles
fuerit et aľr ſenſerit vt ibidem.
Aliud ēt in filio arrogato: quia
tūc nō admittiꝛ niſi ad quartā
ꝑ. l. ſi arrogator. ff. de adoptio. ⁊
ꝑ. d. l. ſed ſi pl'es. §. in arrogato.
¶ Quero an ſi pupillaris expſ-
ſa nō valeat iure directo ꝓpter
cōditionē ꝑſone q̄ eaꝫ facit: vel
cui ſit an ſaltē trahiꝛ ad fideicō
miſſuꝫ glo. ſi. in. l. v̈bis ciuilibꝰ
ff. de vul. tꝫ ꝙ trahiꝛ ad fideicō.

per. l. ſceuola. et ꝑ le. ex facto in
ꝓncipio. ff. ad trebel. Sed cōtra
riū tꝫ gl. inſti. eo. §. extraneo in
fine. q̇ forte de iuris rigore ꝓce-
deret qꝛ verba mere directa nō
trahunꝛ ad fideicōmiſſuꝫ ꝑ di-
ctā. l. v̈bis. ⁊. l. in pupillari. ff. de
vulga. in q̇bꝰ ꝓbaꝛ ꝙ ſubſti. pu
pillaris q̄ nō pōt valere iure di-
recto nō trahiꝛ ad fideicō. ſed
expirat vľ finiꝛ vt v̈bis. d. l. ī pu
pillari vtamur. Ego aūt diſtin-
guerē ꝓ cōcor. dictaꝝ glo. et iu-
riū in eis allegatoꝝ vꝫ an ap-
pareat aliq̄ mō ex v̈bis teſtamē
ti ſiue gn̄alibꝰ ſiue ſpālibꝰ teſta
torē oī mō ſubſtitutū capere vo
luiſſe deficiēte īſtituto puta qꝛ
in dicto teſtō ſuo appoſuit clau
ſulā codicillarē cuiꝰ vis nō tam
magna q̄ē ēt maxia ē ꝑ ea q̄ vo-
lūt doc. ī. l. j. ff. de iure codicil. et
in. l. ſi. C. de codicil. de cuiꝰ v̈tu-
te latiꝰ. J. in matia cōpēdioſe di
cam. Nā tūc ꝓcedet. d. glo. ſi. in
l. v̈bis ciuilibꝰ ⁊ iura ī ea allega
ta. Aut ⁊ ſcðo nō apꝑet ex v̈bis
gn̄alibꝰ vel ſpālibꝰ teſtī teſtato
reꝫ in oēm caſuꝫ ⁊ euētū deficiē
te īſtituto ſubſtitutuꝫ capere vo-
luiſſe ⁊ tūc ſtareꝫ cū glo. in. d. §.
extraneo q̄s ꝑ hoc credo ſatis
cōcordare. ¶ Aduertēdū tñ in
ſcðo caſu q̇ eēnt illi q̇ eēnt ſub-
ſtituti. Nā ſi eēnt ſubſtituti ve-
niētes ab inteſtato tūc ex gn̄ali
ītellectu v̈boꝝ ⁊ mēte teſtātis
dicerem adhuc illa v̈ba ciuilia
trahi ad fideicō. ꝑ. l. ex teſtō. C.

de fideicō. q̄ lex multas extēdit
in vltimis volūtatibꝰ interpre-
tatiōes. ¶ Tertiꝰ effectꝰ expreſ
ſe pupillaris ſubſtitutiōis ē ꝙ
excludit viā inteſtati q̄ꝫ diu pōt
ff. de acq̇. here. ſic ⁊ taliter ꝙ oīa
bona pupilli etiā legitima pa-
terna trāſeūt ad ſubſtitutū ex-
cluſis veniētibꝰ ab īteſtato pu-
pillo etiaꝫ excluſa matre ⁊ alijs
aſcendētibꝰ quos alꝫ filiꝰ ꝑte-
rire nō potuiſſet ſi teſtatꝰ fuiſſꝫ
l. ſꝫ ſi pl'es. §. ad ſubſtitutos. ff.
de vul. ⁊. l. luciꝰ eo. ti. ⁊ in. l. papi
nianꝰ. §. ſed nec īpuberis. ff. de
inoffi. teſta. ⁊ expſſius in. c. ſi pa
ter de teſt. li. vj. ¶ Sed iteꝝ q̄ro
an queādmodū ſubſtitutio pu
pillaris excludit veniētes ab in
teſtato pariter excludat mona-
ſteriū qđ ingreſſꝰ eſt pupillꝰ. Et
dic ꝙ aut ingrediꝛ pupillꝰ mo-
naſteriū viuo pr̄e aut mortuo.
Si viuo: tūc iterū diſtingue qꝛ
aut volēte pr̄e / aut nolēte. ſi vo
lente tūc tꝫ ingreſſꝰ ꝑ. c. ſignifi-
cantē de regulari. ⁊ exit patriaꝫ
ptātē ꝑ ingreſſuꝫ religiōis per
ea q̄ legunꝛ ⁊ notanꝛ in. l. cū pre
tor in fine. ff. de iud. ⁊ ī aut. igreſ
ſi. ī illis v̈bis ſe ⁊ ſua. C. de ſacro
ſan. eccle. ꝑdit ꝙ ex ipſo ingreſ-
ſu teſtamēti factionē. vt ī. d. aut.
ingreſſi ⁊ pupillaris ſubſtitutio
non pōt fieri recaſuro in alteriꝰ
ptāte. l. ij. ff. đ vul. Cuiuſmōi eēt
talis pupillꝰ q̇ recaderet ī ptātē
monaſterij ſui ⁊ ſui abbatis vt
in aut. de monachis. §. cogitan

dum merito dicceremꝰ his con-
currētibꝰ expiraſſe pupillarē vi
uo pr̄e ⁊ venire monaſteriū qđ
loco filij habeꝛ vt ī aut. đ ſctiſſi
mis epis. §. etiā ſꝫ hoc de pn̄ti.
Si v̈o ingrediꝛ monaſteriū in-
uito patre non valet ingreſſus
qꝛ cōpetit patri reuocatorie ꝑ
ea que volūt docto ī. c. j. et in. c.
porrectū ⁊ in pluribꝰ alijs cap̄.
de regula. ⁊ trāſeuntibꝰ ad reli-
gionē. Et ſi per ingreſſuꝫ factū
nolēte pr̄e nō expirat pupillarꝫ.
Sed ſi decederet ī pupillari eta
te poſt ingreſſuꝫ mortuo pr̄e eſt
maiꝰ dubiū monaſteriū venire
ab iteſtato q̄ſi ille talis ingreſſꝰ
nō fuerit ꝑfectꝰ ſed reuocabilis
ad nutū ingrediētis vſꝙ ad an
nos pubertatis ꝓbatiōis ⁊ ꝓ-
feſſiōis ⁊ repetere bōa pr̄na ꝑ. c.
cū ſumꝰ de regl'a. Et tūc hoc ca
ſu dicerē veniētes ab inteſtato
excludere monaſteriū qꝛ ingreſ
ſus ꝓdictꝰ reputareꝛ inualidꝰ
per lec ⁊ no. ī. d. c. cū ſumꝰ. ⁊. ī. c.
ad nr̄aꝫ. đ regu. ⁊ ī. c. j. eo. ti. lib.
vj. Scðm mēbꝛuꝫ. ſ. q̄ñ mortuo
patre ingreditur deciſum eſt in
c. in pn̄tia de proba. ⁊ ibi vide.
¶ Quero an pupillaris tacita
excludat mr̄eꝫ puberꝫ tex. eſt ꝙ
nō ī. l. ſi. C. de īſti. ⁊ ſubſtitu. ſub
cōdi. fac. ⁊ allegaꝛ caſꝰ ī. l. ꝓcibꝰ
ī ꝓn. C. eo. Jlle tñ varie ītelligū-
tur qꝛ q̇dā ītelligūt ꝙ eo caſu q̄
mr̄ ſuꝑuiuet filio tacita pupilla
ris nō cōtineꝛ in vulgari expreſ
ſa. ⁊ ſic intelligūt d. l. ſi. Hoc di-

cit glo. in. l. cẽturio. ff. eo. Alij in
telligũt ꝙ immo ⁊ tunc intelli-
gatur cõtineri ſed nõ admittatꝛ
cõtra matrẽ ⁊ hoc innuit tex. in
d. l. fi. qui dicit reſpuendã ⁊ hoc
plus placet. Et eſt magnꝰ effe-
ctus: qꝛ ſi nõ cõtineatur et ma-
ter repudiet hereditatẽ impu-
beris defuncti nõ admitteꝛ ſub
ſtitutꝰ ex tacita pupillari vt po
te nõ cõtẽta. Si vero cõtinetur
ſed nõ ſit efficax ꝯtra matrẽ ad
mitteꝛ ſubſtitutus matre repu-
diãte cũ ad effectũ de quo que-
ritur: perinde ſit ac ſi mater nõ
ſupereſſet: qꝛ tunc cũ mater re-
pudiat nõ põt dici admitti con
tra matrẽ. Dico tñ ſemper con
ſiderandũ fore an ſint ſubſtitu
ti veniẽtes ab inteſtato vel ne
qꝛ ſi ſint ſubſtituti veniẽtes ab
inteſtato: tũc nõ cõtinebiꝛ. Si
vero nõ ſint inſtituti veniẽtes
ab inteſtato; tunc cõtinebitur
fauore matris ſumẽdo ſemꝑ ar
gumentũ ex. d. l. ex teſtõ. C. de fi
deicõmiſ. iuncta equitate. l. cuꝫ
acutiſſimi in fine eo. ti. ⁊ l. luciꝰ
ticius ꝗ fratrẽ in fine. ff. de here
di. inſti. Per que iura debemus
ſemꝑ cõiecturare mentẽ teſtan
tis fuiſſe ordine charitatiuo ad
ſuã ſucceſſionẽ hereditatẽ ⁊ bo
noꝝ poſſeſſionẽ quos in teſtõ
noĩauit: aut ſubintellexit voca
ri voluiſſe. Et qꝛ ꝟiſimiliꝰ eſt ꝓ
priã agnationẽ ꝓtuliſſe vxori q̃
nullo agnatiõis iure ad eũ ꝑti
nebat dicerẽ ꝙ eo caſu ſubſtitu

ti excludũt matrẽ per. l. lucius.
ff. de vulga. l. precibꝰ. C. eo. prio
rĩſo. l. papinianꝰ. §. ſed nec im-
puberis. ff. de inoffi. teſtamẽ. et
c. ſi pr̃ de teſtamẽ. p̃ealle. lib. vi.
Ubi vero nõ ſunt ſubſtituti ve-
nientes ab inteſtato tũc nõ re-
pellerẽt matrem qm̃ licet nõ ſit
agnata vel cognata eſt tñ affi-
nis ⁊ principiũ affinitatis ⁊ de
ꝑſonis quas p̃tor ad ſucceſſio-
nes vocat. vt in rubro et nigro.
C. vñ vir ⁊ vxor. ⁊ tñ pretor nec
lex. xij. tabula. nõ vocãt ad ſuc
ceſſiões niſi veniẽtes ab ĩteſta
to ex iure vel p̃toris diſpoſitio-
ne. ⁊ eãdẽ mẽtẽ cẽſendꝰ eſt teſta
tor habuiſſe cũ ſit ſuꝑ charita-
te fundata: ⁊ ꝙ per hec teſtator
vxorẽ p̃ferre voluerit ĩ ſua ipſiꝰ
teſtatoris ſucceſſione extraneis
lꝫ ſubſtitutꝰ p̃ſtat argumentuꝫ
lec. ⁊ not. ꝑ doc. in. l. gallꝰ. §. qui
deꝫ recte. ff. de libe. et poſthu. l.
heredes mei. §. cũ ita. ff. ad tre-
bel. l. ticia ſeyo. §. ſeyo. ff. de leg.
ij. maximã eñ partẽ cõferũt pie
tas ⁊ charitas ad limitãdas et
interpretãdas deſcẽdẽtiũ volũ
tates. d. c. ſi pater iũcta. l. p̃cibꝰ
p̃alle. Ubi aũt cõſtaret de volũ
tate teſtãtis matrem excludere
volẽtis hoc in dubiũ eſſet: quia
tũc mr̃ repelleretꝛ ꝑ. l. iã hoc iu-
re. §. fi. ff. ð vulga. ⁊ ꝑ. l. in teſtõ ĩ
fi. C. ð teſta. mili. ⁊ l. ꝙuis. C. ðĩ
pu. ꝑ q̃s. l. limitatꝛ. l. fi. C. ð inſti.
et ſubſti. q̃ nõ amittit tacitã pu
pillarẽ cõtra matrẽ. vt illa. l. fi.

intelligatꝛ ⁊ intelligi debeat vbi
nõ apparet de cõtraria volũta
te teſtãtis. Alie ꝟo leges intelli
gãtur qñ appet ð ꝯtraria volũ-
tate ⁊ cui ꝯcor. vr̃ glo. in. d. l. p̃ci
bus. Qñ aũt ⁊ q̃bꝰ caſibꝰ ĩtelli-
gatur teſta. mr̃eꝫ ſuccedere no-
luiſſe, dic ꝙ tã ex ꝟbis deſcriptꝭ
in teſta. ꝙ̃ ẽt ꝓlatis extra teſta.
ꝑ teſtatorẽ. ⁊ primo ex his teſta
tor dixit extra teſtm̃: vt ſi dixiſſꝫ
ſi filiꝰ meꝰ moreretꝛ nollẽ mr̃em
eiꝰ hr̃e vnũ obolũ: vel ſilia ar.
l. q̃tiẽs. §. j. ⁊ qð notatꝛ ibi. ff. de
here. inſti. ¶ Scðo ex ꝟbis po-
ſitis ĩ teſta. vt ſi reliq̃t aliq̃d ma
tri volẽs eẽ cõtentã: ⁊ ꝙ plus ð
bonis ſuis petere nõ poſſet ar.
l. paulo calimacho. §. j. de lega.
iij. eadẽ eſt p̃ſũptio ſi vir aliq̃d
reliq̃t vxori dũ vidualẽ vitã du
xerit ⁊ ipſa trãſit ad ſcða vota.
Nã ea rõne q̃ voluit teſtator eã
p̃uari illo relicto ĩ ꝑſonã ſubſti
tuti alteriꝰ pupilli ꝑ curſũ ⁊ ſuc
ceſſionẽ tp̃is ꝑ tranſitũ ad ſcða
vota põt p̃ſumi ꝙ voluit ipam
excludi ꝑ dictũ trãſitũ ex tacita
pupillari. Tertio ex ꝯditiõe ꝑſo
ne mr̃is ⁊ ꝯſimiliũ ꝑſonaꝝ de q̃
bus excludẽdis agatꝛ vt puta ꝓ
pter inimicitias graues ſeu ca-
pitales. vt. l. iij. in fi. ⁊ l. ſi ĩimici
tie. ff. ð his q̃bꝰ vt indig. et. l. fi-
deicõmiſ. Quarto ex ꝯditiõe ꝑ
ſone ſubſtitute vt qꝛ frater pu-
pilli filiꝰ teſtatoris ẽ ipſi pupil-
lo ſubſtitutꝰ vulgaris ar. le. cũ
acutiſſimi cũ ſilibꝰ. C. de fidei-

cõmiſ. idẽ ĩ mr̃e defũcti pari rõ
ne. ſecus ĩ fr̃e teſtatoris patruo
pupilli ar. l. iij. ij. reſpõ. ff. de leg.
p̃ſtã. p̃miſſa colliguntꝛ ex dictis
doc. ĩ. l. ij. ff. ð vulg. ⁊ l. p̃cibꝰ. C.
de ĩpu. ⁊ alijs ſubſti. De pupil-
lari ꝟo contẽta ĩ breuiloq̃ ⁊ cõ-
pẽdioſa. ĩ. ſuis locis dicemꝰ. Itẽ
q̃ro an ĩ caſibꝰ ĩ q̃bꝰ mr̃ tã ꝙ̃ ĩdi
gna r̃pellitꝛ a ſuceſſiõe filij puta
qꝛ ĩtra annũ pupillo tutorẽ nõ
petijt iuxta. l. ſciãt. C. ð legi. he-
re. vel qꝛ aliq̃d turpe ſeu inho-
neſtũ ẽt poſt mortẽ viri ꝑpetra
nit iuxta not. ĩ. l. fideicõmiſ. C. ð
fideicõ. Nũq̃d veniet ſubſtitu-
tus ⁊ dic ꝙ ita qꝛ poſtq̃ deficit
vel ſubducitꝛ de medio mr̃ q̃ im
pediebat trãſmiſſionẽ ad veniẽ
tes ab inteſtato ſublato dicto
ĩpedimẽto veniẽt ſubſtituti aut
alij ðfectu ſubſtitu. veniẽtes ab
inteſtato ꝑ. l. ꝙ̃diu põt. ff. ð ac-
qui. here. ⁊ l. ij. §. fi. ff. ad tertul.
et. l. j. §. penul. ⁊ l. ſi poſt mortẽ.
§. liberi. ff. ð ꝯcta. ⁊ l. pr̃ filiũ cũ
ſua glo. ff. ð inoffi. teſta. ¶ Poſt
hec q̃ritꝛ an tacita vulgaris cõ-
tẽta ĩ exp̃ſſa pupil. excludatꝛ ma
trẽ vr̃ ꝙ nõ a pitate rõnis qꝛ ſi
tacita pupil. nõ excludit eaꝫ er-
go nec tacita vulga. ĩ ꝯtiũ facit
qꝛ nõ regitꝛ iure can. ergo nõ eſt
dicẽdũ vt ĩ aut. ð triẽ. ⁊ ſemiſ. §.
ꝯſideremꝰ itẽ qꝛ ð ſeparatis non
eſt recta illatio vt. l. papi. exuli
de mſo. bar. ĩ. d. l. circa. tertiũ ef-
fectũ vulgarꝭ dicit ꝙ ꝯ mr̃eꝫ pu
pilli admittitꝛ ipa tacita vulga.

et ſic ſubſti. vulg. p̄ferꝛ matri et
hoc mō itelligit glo. i. l. fi. C. de
iſti. ⁊ ſub. ſ; ꝯ matrē ipſiꝰ teſta.
tacita vul. nō admittiꝛ et ſic eo
caſu ſubſtituto hec mr̄ p̄ferꝛ ſū
pto ar. a pitate rōis q̄ ē i pupil.
ptꝫ ergo ex p̄dictis ꝙ reglr̄ ta-
cita pupil. nō admittiꝛ ꝯ matrē
pupil. qꝺ ē ve᷑ niſi de volūtate
ꝯtia teſtatoris appeat ad quā
ꝓbādā ſufficerent duo teſtes q̄
cāu tacita reſoluiꝛ i exp̄ſſaꝫ. vt
hec hn̄tur ⁊ no. p gl. ⁊ doc. i. l. in
teſtō i fi. C. ꝺ teſta. mi. ⁊. l. p̄cibꝰ.
C. ꝺ ipu. ⁊ aliijs ſub. facit. l. here-
des palā. §. ſ; ſi notaui. ff. ꝺ teſt.
et ſic ē vnꝰ caſꝰ i q̄ tacita pupil.
mr̄e; excludit. Aliꝰ ē caſꝰ vc; qn̄
fr̄ ipſiꝰ pup. eſt ſibi vulgariꝛ ſeu
alr̄ ſubſtitutꝰ q̄ cāu. p̄ſūptio eſt
ꝙ teſtōꝛ filiū p̄dilexerit ipſi mr̄i
iō ꝙ matrē excludit ar. in le. cū
acutiſ. C. de fideicō. ⁊. l. gn̄alr̄. C.
ꝺ iſti. ⁊ ſub. ⁊. l. cū anꝰ. ff. ꝺ cōdi.
⁊ de. quā opi. tꝫ gl. i. d. l. p̄cibꝰ et
cōiter doc. i. d. l. fi. C. ꝺ iſti. ⁊ ſub.
Aliꝰ caſꝰ ē vc; qn̄ ipi pu. ē ſub-
ſtituta mr̄ teſta. tūc ei mr̄ pup.
p eā excludiꝛ qꝛ p̄ſūptū ē i eadē
ſubſtōe tā exp̄ſſa vulgari q̄ ta-
cita pupil. teſtatoreꝫ p̄dilexiſſe
mr̄eꝫ ſuā eiꝰ vxori ar. i aut. ꝺfun
cto. C. ꝺ ſuis ⁊ leg. he. ⁊. l. iij. poſt
pu. ff. ꝺ leg. p̄ſtā. itē fallit qn̄ ipa
mr̄ pup. peccauit ꝯ eiꝰ vi᷑ teſta
torē i vita ſua q̄ cāu ipſa mr̄ ex-
cludiꝛ ſm̄ bar. qꝛ p̄ſumiꝛ teſtōꝛ.
aliū ſubſtituēdo ipaꝫ odio ha-
buiſſe ⁊ ſic eā excludere voluiſſe

ar. i. l. iij. i fi. ⁊. l. ex pte. ff. ꝺ adi. le.
et. l. fi. amicitie. ff. ꝺ his qui. vt i-
dig. idē ꝙ dicendū ſm̄ eum etiā
ſi poſt mortē ſtuprū cōmiſit ar.
l. fideicō. et quod ibi no. C. ꝺ fi-
deicō. ⁊ in hoc nō cōſentio naꝫ
quō voluntas teſtantis poteſt
extēdi ad caſuꝫ iexcogitatū. itē
excludiꝛ ab hr̄ditate pupil. ēt ſi
exp̄ſſe eēt ſibi ſubſtituta ſi ipſa
mr̄ peccauit i pupillū ſi petēdo
ſibi tutorē an̄ trāſitū ad ſcꝺa vo
ta vt i. l. ij. i fi. ff. ad tertul. ⁊ i. l. j.
§. pe. ff. ꝺ ꝯ ta. ⁊. l. oēs. C. ad ter.
et. l. ſciāt. C. ꝺ le. he. l; i pup. caſi
bus ab hac pe. ex. vt no. p. gl. in
l. ma. C. ad ter. S; pone ꝙ pr̄ in
ſtituerit nepotē ex filio ⁊ ei ſub-
ſtituerit filiū ipſiꝰ teſtatoris pa
truū ꝙ ipſiꝰ nepotis nulla adie
cta ꝯditiōe extātiū liberorū ac
cidit ꝙ decedit nepos iſtitutꝰ
relictis liberis ⁊ patruo ei ſub-
ſtituto. Queriꝛ an patruꝰ ſubſti
tutꝰ excludet liberos nepotis ⁊
hic ide poſſet argui caſꝰ eſt deci
p. l. cū anꝰ filiū. ff. ꝺ ꝯdi. ⁊ dmō.
vc; ꝙ liberi nepotis iſtituti ex-
cludūt frē; ſubſtitutū qꝺ nota.
Nā illa. l. mirabiles petit i vltis
volūtatibꝰ effectꝰ in eo ꝙ vult
ipa lex ꝙ oēs caſꝰ q̄s veriſilr̄ te
ſtatoꝛ explicare debuiſſ; p̄ſuma
tur p errorē ſcribēt; teſtm̄ omiſ
ſi ⁊ ꝙ p̄ſumaꝛ. plꝰ dictū ⁊ diſpo-
ſitū p teſtat. q̄ i ſcript; redactū
p notariū vel tabellionē maxie
vbi illos caſꝰ omiſſos admictu-
laꝛ pietas vt i. d. l. cū anꝰ vl̄ cha

ritas vt i. c. ſi pr̄ ⁊ i. l. cū acutiſſi
mi ⁊ i. l. luciꝰ. ⁊. l. ex teſtō p̄alle. p
q̄s leges innūerabiles pſit diri
mi q̄ſtiōes q̄ cadūt ſup iterpre-
tatiōibꝰ ⁊ ābiguitatibꝰ vltima
rum decedētiū volūtatū ita ꝙ
cōiectura volūtatis teſtātis ſu
mi debeat in ābiguis p illa pte
quā pietas vel charitas coad-
iuuāt vt ſcpe. ē. dictū eſt ⁊. j. di-
cetur. Ite᷑ q̄ro q̄d ſi auia pr̄na
hoc eſt mr̄ teſtātis eēt ſubſtitu-
ta vulgariter nepoti ipuberi an
tacita pupillaris ſub illa vulga
ri cōprehēſa excludat mr̄eꝫ ipu
beris ⁊ vr̄ ꝙ nō. Qꝛ ꝓximioꝛ eſt
mr̄ ipuberi q̄ ſit eiꝰ auia. Et iō
glo. in aut. defūcto. C. ad tertul.
p̄fert pr̄em auo ⁊ matrē auie.
In oppoſitū tn̄ eſt v̄itas. Qꝛ in
ſpici dꝫ mens teſtātis q̄ equali
gradu dilexiſſe p̄ſumiꝛ matrem
ſuā ⁊ filiū ſuū. ar. l. iſti q̄dē. ff. ꝙ
me. cau. ⁊. l. cū furioſꝰ i p̄nc. C. ꝺ
cura. furio. Et ideo qꝛ maioꝛ ar
guiꝛ affectio ⁊ charitas teſtato
ris i eiꝰ mr̄e q̄ vxore diceret ꝙ
auia p tacitā pupillarē excludit
mr̄eꝫ ⁊ maxie i bonis teſtatoris
qꝛ ē ab inteſtato ita futurū eēt
p. d. aut. ꝺfuncto. Licet forte in
bonis aliūde q̄ſitis pupillo eēt
maiꝰ dubiū qꝛ i illis ſuſpicien-
dus eſt aius filij heredis ⁊ non
teſtatoris. ⁊ qꝛ veriſimiliꝰ eſt q̄
ſi dictꝰ pupillꝰ pubes factus te
ſtatꝰ deceſſiſſet potiꝰ eiꝰ matrē
q̄ auiā inſtituiſſet dicerē ꝙ in
bonis aliūde q̄ſitis mater exclu

deret auiā per ea q̄ legūtur ⁊ no
tātur p doc. in. d. aut. defuncto.
C. ad tertul. ⁊ i. l. qꝺ ſcitur. C. de
bo. q̄ libe. Quero etiā an tacita
pupillaris ꝯtēta i vulgari exclu
dat frēm vtroq; latere vl̄ vno. ſ.
ex parte pr̄is tm̄ cōiunctū: ⁊ dic
ꝙ nō ex p̄ſumpta voluntate de
functi vt ar. d. l. cū acutiſſimi et ꝙ
ſociabꝰ ſuis ſcpe. ē. allegatis. fa
ciūt q̄ hn̄tur in. l. cū quidā. C. de
impu. ⁊ alijs ſubſti. Quartꝰ effe
ctus eſt ꝙ heres extraneꝰ datꝰ
pupillo ⁊ ei ſubſtitutꝰ pupillarē
cogiꝛ ⁊ pr̄nā agnoſcere heredi-
tatē ⁊ ſic vel vtrāq; omittere vt
l. q̄dā eulogio. C. de iure. delibe
rā. Quītꝰ effectꝰ eſt ꝙ per eū
fit neceſſariꝰ pupillo q̄ alꝭ eēt
neceſſariꝰ teſtatori. l. ſ; ⁊ ſi p̄les
§. poſſum. ff. de vulg. Et eſt effe
ctus huiꝰ cōmoditas taliſꝙ ex
vi hmōi exiſtētie heredis tranſ
mittiꝛ hereditas pupillaris ēt
nō agnato eadē rōne qꝛ pater-
na p. l. idē eſt ⁊ ſi teſtō in fi. ff. de
milita. teſta. q̄ effectꝰ nō eſt mo
dicus pp̄ ꝯtiū de. l. ſi infanti. C.
de iure delibe. nūc videndū eſt
ſeu querēdū eſt qn̄ ⁊ qualr̄ ope
rentur dicti effectꝰ ⁊ dic requiri
neceſſario ꝙ pupillꝰ decedat in
pupillari etate. Qꝛ p aduētū pu
bertatis expirat pupillar; ſub-
ſtitutio. l. i pupillari. ff. de vulg.
l. cū quidā. C. de impub. ⁊ alijs
ſubſtit. Et iō qn̄ pupillus dece-
dit in pupillari etate incipiunt
opari dicti effectꝰ. Pro q̄ diſtin

guendū eſt: q2 aut eſt facta ſub duplici cōditione copulatiue.ſ. ſi heres erit ⁊ in pupillari etate deceſſerit: ⁊ tūc op3 vtrāq3 conditionē impleri: alr̄ non h3 effectū dicta pupillar] ſubſtitutio: p lec. ⁊ no.in.l. ſi heredi plures. ff.de cōdi.inſti. vl ſcđo ſub vna tm̄ cōditione: vc3 ſi heres non erit: ⁊ tūc aut eſt facta p v̄ba directa: puta heres eſto: vel te hedē inſtituo: ⁊ tunc ſubintelligit pupillaris ſub dicta vulgari expreſſa.l.in pupillari.⁊ l.verbis. ff.de vulg. ⁊ vtraq3 pro expreſſa habet: niſi obſtaret fauor matris: vt.ſ.viſum eſt. Aut eſt fcā p verbū cōe ſubſtitutio: ⁊ tunc iterū ſubintelligit pupillaris.ſ. ſi in pupillari etate deceſſerit.l. iā hoc iure.ff.đ vulg. Qr verbū heredē directū trahit v̄bū ſubſtitutio obliquū ad naturā directi.l.ex duob9.ff.de vulg. Aut fit ſubſtitutio pupillar] ſub expreſſiōe cōditionis ſi intra pupillarē etatē deceſſerit: que eſt vnica cōditio. Et tūc aut eſt appoſitū verbū mihi aut verbū tibi aut eq̄pollēs aut vtrūq3 aut neutrū. Pmo caſu qn̄ eſt appoſitū verbū mihi: vt q2 dixit ſi filius ī pupillari etate deceſſerit mihi heres eſto: vel titiū heredē mihi ſubſtituo. Tūc ad hui9 effectū ſubintelligit neceſſario cōditio ſi heres erit pter verbū mihi: nō em̄ poſſet ſubſtitutus vt pupillaris hr̄s eſſe teſtator vl teſtāti ſubſtitut9 niſi pupillis fuerit pr̄is heres imediatus ⁊ filio ſubſtitut9 mediatus: vt.l.pr̄fami.in fi.ff.de priuil.credi. vtraq3 ergo cōditione exiſtēte h3 effectū pupillar] ſubſtitutio ⁊ nō ante. Scđo caſu qn̄ eſt appoſitū verbū ſibi vel ei equipollēs: vt q2 dixi ſi fili9 in pupillari etate deceſſerit/ titius ei heres eſto vel titiū ei ſubſtituo et tertio et quarto caſus qn̄ vtrunq3 horū verbox mihi ⁊ ſibi vel eq̄pollēs eſt appoſitū ſeu qn̄ neutrum eſt appoſitū: vt q2 dixit titiū pupillariter ſubſtituo: vel titius ſubſtitutus heres eſto: tūc in oībus iſtis caſib9 ieſt pupillaris in vtrūq3 caſum.ſ. ſi pupillus heres nō ſit ad bona impuberis tm̄: ⁊ ſi heres ſit ad oīa bona: vt colligit in dictis iuribus. Finit aūt pupillaris vndecim modis. Pmo pubertate: vt l.in pupillari.ff.de vul. ⁊ ſufficit tp̄s in quo p̄t teſtari: qđ ponit in.l.ex q̄ etate.ff.de teſta. Scđo per aliud teſtm̄ qđ valet: vt.l.ſi quis cū.§.fi.ff.de vulga. Tertio agnatiōe poſthumi: vt.l.ſi pr̄ſ liū.ff.e.tit.l3 hodie p aut.ex cā. d.caſu: et qn̄ rūpit p q̄relā totū cōſeruent tabule pupillares in xtra ea q̄ ponunt p doc.in.l. in fi.ff.e.ti.⁊ in.d.l.i pupilla. Quarto ſi nō adeat hereditas ex paterno teſtō: vt.l.ij.§.adeo.ff.eo. niſi p aliud ius ſubſtituat: puta q2 fraudulose ſit omiſſa cauſa teſta-

ſa teſta-

ſa teſtamēti: q2 talis fraus non p̄iudicat pupillari ſubſtitutioni.l.ij.§.plane.ff.de vulg. Scđo poteſt ſuſtineri ſi inſtitut9 erat ſuus: q2 ſuitas q̄ cauſat exiſtentiā heredis confirmat tabulas pupillares.l.ſi filius qui pr̄i.ff. de vulg.l.iulianus.ff.de acqui. here. Quinto ſi teſtator fuerit deportat9 vn̄ irritat eius teſtm̄ l.ſi qs.fo. §.irritū.ff.de iniuſt. rup.vel ir.teſt.⁊ aliis modis ibi dē poſitis quib9 mo.teſt.irritatur. Sexto capitis diminutiōe: etiā minima pupilli vt.§.alio. inſti.quib.mo.teſt.infir. q̄ ſubſtitutio l3 deſinat ipſo iure: tn̄ in effectu remanet valida: quia debet hereditas ex ſubſtitutione illis q̄ ſuccederēt ſi adoptio facta non eſſet.l.nō alr.⁊ ex his v̄bis.ff.de adop. q2 fit in fauorē filij: ſecus in magna capitis diminutōe: q̄ fit in odiū eiuſdē. Qr tūc remota minori etate vitiant tabule pupillares: vt not. in.d.l.in pupillari. Septimo ratione tp̄is teſtātis: vt.l.ſi ita quis.ff.eo.ti. Octauo p ingreſſum ipſius pupilli ad religionē ex diſpoſitione pape. Secus ex diſpoſitione parētum: cū talis poſſit penitere et nō ſit pp̄etuo traditus: vt.ſ.dictū eſt in precedētibus. Nono p emācipationē ipſius pupilli ante mortē patris.vt.l.coheredi.§.cū filie.ff. de vul. Idē ſi impubes habuit filiū: q2 malitia ſupplenit etatē glo.in.c.impuberes.de deſpon. impub. Decimo finit ſubſtitutio pupillaris propter defectū ipſius ſubſtituentis: vt ſi eſt facta ſub cōditiōe extrinſeca que defecit: vt.l.q̄ liberis.ij.rn̄.ff.de vulg.ſ.qn̄ hereditas ex alio indicio q̄z paterno adit. Undecimo expirat alio filio in eiuſdē ptāte cōſtituto ſub poteſtatiua cōditione in vltimo vite exitu nō implebili inſtituto moriēte noīe vulgariter ſubſtituto.vt.l. fi.§.qui ſi neminē.ff.de condi. inſti. Secus ſi habet vulgarem ſubſtitutū: vt ea.l.§.nā ſupior. qđ membrū non proſequor: ſed omitto: q2 l3 ſint ſubtilia: ſunt tn̄ parū practicabilia: cū vix immo nunq̄ viderim accidere caſum ſeu caſus.d.l.fi. Itē expirat in totū rupto teſtamēto p querelā. ſecus ſi in tp̄e expugnato: vt.l.papinian9.§.ſ3 nec impuberis.de inoff.teſta.ff. Secus ſi p.l.ↄtra tab.ruptū ſit: q2 firma manet pupillaris: vt.l.ex duobus.in fi.§.fi.cū.l.ſeq.ff.de vul. ⁊ in aut.ex cā.⁊ ibi doc.C.de lib. prete.vel exhere. De exēplari q̄ humanitatis intuitu parentib9 indulta eſt multa ſm̄ doctrinā doctox dici ac deduci poſſent. Nam l3 parū ſit in vſu: multas tn̄ habet in ſe et eius materia ſubtilitates: verūtn̄ q2 ſubtilitates parū practice occurrētes ⁊ min9 cōmoditatis afferentes ab initio proteſtatus ſum huic

opuſculo nõ annectere aliqua
pauca de parũ vtili ⁊ occurrẽti
materia ſubdicaꝫ. Dicitur aũt
exẽplaris: q̃r ad exemplũ pupil-
laris fuit itroducta: ꝑ.l.huma-
nitatis. C.de impu. ⁊ alijs ſub-
ſtitu. ⁊ ꝑ ea q̃ leg. ⁊ no.in. §.qua
rõne.inſti.de pupillis. ⁊ ibi glo.
q̃ ſimilitudo cauſat̃ ex duobꝰ.ſ.
ex miſerãda ieptitudine ex par-
te eius cui fit ſubſtitutio et ex
charitatiua aptitudine eius q̇
facit dici vt ineptitudine eius
cui fit. Et primo pupillaris: q̃r
pupillus teſtari nõ p̃t. l. ex qua
etate.ff.de teſtamẽ. cõgruũ eñi
erat vt pr̃ eũ habẽs in ptãte ſi-
bi ⁊ filio teſtaret̃.l. moribus. in
prin.ff.de vulga. Et q̃r ſimile eſt
quẽ eſſe īpeditũ mẽtis captiõe
vel etate ad teſti factionẽ acti-
uã.l.centũ. C.q̇ teſta.fa.poſ.vel
nõ. ⁊.l.ij.ff. eo. merito voluerũt
iura ſuccurrere hoc īpedimẽto
ꝓpeditis: q̃r honor eſt hr̃e here
dẽ: ꝑ lec. ⁊ no.in.l.habeat. C.de
ſac.ſan.ec. ꝯceſſa igit̃ fuit facul
tas parentibꝰ ſupplere defectũ
mẽtis liberoꝝ: ⁊ hoc ex ꝑte pa-
rentũ. ex parte vero liberoꝝ pari-
ter congruũ fuit ꝯſideri: q̃r nõ
minꝰ īpedit̃ q̇ morbo q̃ꝫ q̇ etate
teſtari: vt in iuribꝰ ꝓalle. Sub-
uenit̃ igit̃ liberis a parẽtibꝰ al-
tero modoꝝ ꝓdictorũ īpeditis
et ꝓ breui reſolutiõe vidẽdũ in
quo cõueniũt ⁊ in quo diſcõue
niũt pupillaris ⁊ exẽpla. ꝑ q̃ vi-
debimꝰ ea q̃ ſunt neceſſaria ad
practicã exẽplaris. ꝯueniũt igi-
tur p̄rio in hoc ꝙ queadmodũ
ad validitatẽ pupillaris ſubſti
tutiõis requirit̃ ꝙ is cui pupil
lariter ſubſtituit̃ ſit de liberis.l.
ij.ff.de vulg. ſic ⁊ in exẽplari dic
l.humanitatiſ. Scḋo queadmo
dũ ī pupillari opꝫ ꝙ pr̃ ſibi ipſi
faciat teſtm̃ ſi ſit paganꝰ: lꝫ ſe-
cus in milite ꝓpter priuilegiũ
militare.l.ij. §.quiſquis.aut.et
§.prius aũt.ff. de vul. Silr̃ etiã
requirit̃ in exẽplari ꝙ parẽtes
teſtent̃: vt in.d.l. humanitatis.
in illis vbis liceat eiſdẽ parẽti-
bus legitima portiõe ei vel eis
relicta quos voluerit his ſubſti
tuere ⁊c. Tertio requirit̃ in pu-
pillari ꝙ īpubes ſit inſtitutus:
aut iuſte exheredatꝰ.d.l.ij.circa
principiũ ⁊ theoricã.gl.in.§.nõ
ſolũ.inſt.de pupi.ita etiã in exẽ
plari: vt in.d.l. humanitatis. et
in verbis preannotatis. Quar-
to ſicut requirit̃ ī pupillari ad
eius validitatẽ ꝙ pupillus de-
cedat in pupillari etate: ſic etiã
requirit̃ in exẽplari ꝙ liberi ta-
les quibꝰ fit decidãt ī mẽtis ca
ptione.d.l.humanitatis. vſ.ita
tñ. Et q̇nto q̃r queadmodũ ad-
ueniente pubertate expirat pu
pillaris: ita ꝑ reſipiſcẽtiam ſen
mẽtis cõualeſcẽtiã expirat exẽ-
plaris. vt in.d.v.ita tamẽ. Diſ-
ferunt tñ in aliquibus pupilla-
ris ⁊ exẽplaris: primo q̃r pupil-
laris hꝫ taxatũ tẽpus infra qḋ
fieri p̃t.l.vſq ad.xij.an.in filio;

et.xiiij.in filio.d.l.ij.ff.de vulga.
in p̄nc. In exẽplari vero nullũ eſt
taxatũ tẽpus: ſꝫ cuiuſcũqꝫ tp̄is
vl̃ etatis fuerit mẽtecaptus po
teſt ei ſubſtitui.d.l.hũanitatis.
indiſtincte loquẽtis. Scḋo diſ-
ferũt: q̃r in pupillari eſt in arbi
trio parẽtũ.ſ.pr̃is aui vel proa-
ui ſubſtituere quaſcunqꝫ perſo
nas honeſtas: ſecus in exẽpla-
ri: q̃r neceſſario hꝫ mẽte capto
ſubſtituere eos q̇ ſucceſſuri eſ-
ſent ab inteſtato demẽti vel mẽ
te capto.d.l.humanitatis.in fi.
Tertio diſcõueniũt in eo ꝙ pu
pillarẽ ſubſtitutionẽ nõ p̃nt fa-
cere parẽtes linee feminee cum
nõ habeãt liberos in ptãte. C.
de pat.po.l.fi. ⁊. §.femine.inſti.
de pat.po. qḋ ad vtilitatẽ pupil
laris ſubſtitutionis requirit̃.d.
l.ij.in prin.ff.de vulg. ⁊ tñ exem-
plaria p̃nt facere vtriqꝫ paren-
tes tã linee maſculine q̃ꝫ linee
feminee: vt in dic.l. humanita-
tis. ⁊.l.fi.facto. ff.de vulg.cũ ibi
not. Quarto p̃ot aſſignari ꝑ cõ
ueniẽtia ⁊ diſcõueniẽtia ꝓpter
varias opi.doc. de quibꝰ in.l.ſi
filius q̇ patri.ff.de vulg.opinan
tiũ in illo articulo: an exiſtẽtia
ſui heredis ꝯfirmet tabulas pu
pillares tã fauore ſuoꝝ q̃ꝫ extra
neoꝝ: poſſumꝰ tñ aſſignare ali-
qualẽ differẽtiã: q̃r ad validita-
tẽ pupillaris opꝫ ꝙ hereditas
paterna adeat̃ aut doloſe adiri
omittat̃: vt.ſ. dictũ eſt in pupil
lari: in exẽplari nõ ſic: ſed cũ di-
ſtinctione. Q̃r aut ſolus mente
captus eſt inſtitutꝰ a parẽte in
cuiꝰ eſt ptãte. Et tũc ſola exñtia
heredẽ cõfirmat exẽplarẽ ſicut
pupillaris. vt in.l.fi.§.j.C.de cu
ra.fu. ⁊.l.ſi filiꝰ q̇ pr̃i.ff.de vulg.
Si vero nõ erat in ptãte vel erat
⁊ habebat coheredẽ etiã requi
ritur aditio hereditatis: vt.l.
apud iulianũ. §.idẽ iulianꝰ.ff.
ad trebel. vl̃ agnitio bonoꝝ poſ
ſeſſiõis ꝑ curatorẽ mẽtecapti:
vt.d.l.fi.§.j. C. de cura.fu.al̃s ſi
nec hereditas adita nec ꝓ adi-
ta habita ſit nec bonoꝝ poſſeſ-
ſio agnita expirat exẽplaris ſi-
cut pupillaris q̃ abſtinẽte filio
ex pretoris bñficio nõ ſuccede-
ret ex pupillari niſi eẽt ꝙ ius ci
uile neceſſitate filiũ fingit ex di
cta neceſſitate filiũ heredẽ exti
tiſſe: et ſic hereditatẽ pro adita
habitã ⁊ tabulas pupilla. cõfir
matas fuiſſe ⁊ eſſe. Itẽ.v. diffe-
rũt: q̃r pupillarꝭ expirat media
capitis diminutiõe.l. ſi arroga
ti.ff.de tutelis. Secus in exem-
plari. Itẽ expirat pupillarꝭ ſi fi-
lius viuo pr̃e exeat de eiꝰ ptãte
ſecus in exẽplari in qua nõ req
ritur patria ptãs: vt ſuperiꝰ vi-
ſum eſt. Itẽ differũt: q̃r pupi.nõ
p̃ot expirare agnatiõe poſthu-
mi: q̃r in illa etate nõ p̃ot habe-
re liberos. Exẽplaria tñ p̃ot de-
ficere agnatione poſthumi: q̃r
trahit̃ ẽt ad etatẽ in qua mente
captꝰ p̃ot etiã habere liberos.
d.l.ex facto.ff. de vulgaribꝰ ꝓn-

cipiū verſi. igitur etiā ſi ꝑ hoc
tñ nō negat̃ ꝙ ſi ſupra naturaȝ
pupill9 ipugnaret ꝓut referūt
canoniſte in. c. de illis ꝺ deſpō.
impu. Tunc talis agnatio face-
ret expirare pupillarē vt volūt
doc. in. d. l. ij. ff. de vulgarib9. Et
ex hac dr̃ia poſſet reſultare alia
ꝙ exiſtētia ſui heredis regl̃r nō
pōt cōualidare tabulas pupil-
lares ſed bñ exēplares ꝑ rōnem
ſupradictā. Et dixi regl̃r ꝓpter
ea q̃ volūt doc. i. d. l. ſi fili9 q̇ pri.
ff. ꝺ vul. ⁊ pupil. Ceteras ꝯueniē
tias ⁊ diſcōueniētias ſpt q̇libet
faciliter colliget̃. Uenio igit̃ ad
qōnes ꝑcticabiles. Et p̄io q̃ro
an ad ſubſtitutū exēplarē tran-
ſeant oīa bona queādmodū ad
pupillarē per. §. ad ſubſtitutos
in. l. ſed ſi ples. ff. de vulg. et dic
ꝙ ſic qꝛ ad exēplū pupillaris in
ducta eſt vt. d. l. hūanitatis ⁊ in
ſti. ꝺ pupi. §. qꝛ rōne ⁊c. ergo ad
oīa bona trahit̃ maxime qꝛ per
iſtā nō pñt excludi ꝓximioresq̇
bona cēnt habituri imo debēt
ſubſtitui vt. d. l. hūanitatis. Itē
hec ſubſtitutio eſt teſtm̃ mente
capti vt. l. ex facto. ff. eo. ergo cō
tinet oīa bona vt. l. ius noſtruȝ
de regulis iuris. Nec ob. l. hūa
nitatisq̃ dicit de legitima. quia
nō dicit ſubſtituti i legitima ſȝ
ſimpliciter ſubſtituti legitima
relicta. Unde ⁊ ſi i legitima ſub
ſtitutio valeret. ergo in oīb9 bo
nis ſuis. vt. l. j. §. ſi ex ſun. ff. ꝺ he
redi. iſti. ⁊. l. cohr̃di. §. fi. de vul.
et pupil. ꝙ oīa bona cōtineat: ⁊
per hanc ſubſtitutionē fiat he-
res mentecapti ꝓbatur aperte
in. d. l. ex facto cū dicit qꝛ nil in-
tereſt aliū heredē ⁊c. Ergo ſub-
ſtitut9 erit̃ futur9 heres ex teſtō
ergo in oībus bonis. Et hec ve
ra ſunt ſi ſit facta a parentibus
naturalib9 de quibus loquit̃. l.
humanitatis. ¶ Quero etiā qñ
et qual̃r expirat exēplaris ⁊ dic
ꝙ primo expirat qñ parētis te-
ſtamentū capitis diminutione
infirmat̃ ar. §. alio aūt mō infir
tu. q̇. mo. teſt. iſir. Itē expirat ſi
pater ſeu parens reuocet teſtm̃
ſuū vel cancellet ꝓpriā ſubſtitu
tionē qꝛ mutata intelligit̃ volū
tas ar. l. ꝓxime. ff. de his q̃ i teſt.
delētur. Itē expirat ſi patris vel
parētis teſtm̃ reſcindit̃ ſeu rum
pitur natiuitate poſthumi vel
reuerſione quē pater falſa opi-
nione p̄ſumpſerat obijſſe arg.
l. ſi cum vel in vtero. C. de mili.
teſt. ⁊. l. epl̃am in princ. ff. ad tre
bel. Itē expirat ſi ſubſtitutio fa-
cta demēti efficiat̃ quaſi cadu-
ca: vt qꝛ moriatur ſubſtitut9 ſu-
perſtite teſtatore vel menteca-
pto arg. eoꝝ q̃ legūtur ⁊ notan
tur in. §. ꝓ ſecūdo in. l. vnica. C.
de cadu. tollē. Itē ſi mēte capt9
reſipuerit: vt. d. l. humanitatis.
Itē ſi eidē demēti fili9 nat9 fue-
rit q̇ nō reperiatur ei ſubſtitut9
vel in aliquo inſtitut9. d. l. ex fa-
cto. ff. de vulgari. Itē ſi dict9 mē
te capt9 habeat dilucida inter-

ualla ⁊ tpe dilucido delictū cō-
mittat per qꝺ deportet̃ ar. eoꝝ
que leg. ⁊ no. in. l. ſi q̇s poſthac
C. ꝺ bonis ꝓſcri. Plura alia poſ
ſent deduci cōcernētia materiā
inſtitutiōis: ſȝ qꝛ vt iam p̄miſi:
parū eſt in vſu: ⁊ ꝑ ꝯñs parū af-
fert vtilitatis: cetera relinquo.
Uenio igit̃ ad materiā breuilo
que ſeu reciproce ſubſtitutiōis
q̃ ſatis eſt i vſu ⁊ i vocabulo nō
facio vim ab aliquib9 eñ appel
latur reciproca ⁊ ab aliquibus
breuiloqua: de quo in. l. iaȝ hoc
iure in tex. glo. ⁊ cōmentis. ff. de
vulg. ⁊ eſt de ſubſtitutionibus
noīatis ꝑ glo. ſuper rubri. ff. de
vulg. ⁊ inſti. de pupil. Poſſet tñ
nō abs re mixta nūcupari qꝛ ꝑ
eam cōmiſcētur ſeu veri9 copu
lantur vulgaris ⁊ pupillaris qñ
breuiloq̃ fit ꝑſonis habilib9 ad
vtrāq; ſubſtitutionē ꝺ qua qui
deȝ ſubſtitutiōe tractat. l. luci9.
ff. de vul. ⁊ ibi doc. ¶ Quero igi
tur primo quotuplex eſt ſubſti-
tutio breuiloq̃ ſeu reciproca: et
dic ꝙ late ſūpto vocabulo ſub-
ſtitutiōis ꝙ eſt triplex vna dire
cta ſimplex de qua. p̄ñs eſt aſpe
ctus. Et hec pōt cōprehendere
vulgarē ⁊ pupillarē. Itē ⁊ exem
plaris iuxta ꝑſonarū habilita-
teȝ. Alia reciproca cōpendioſa
de qua. j. dicā. Alia obliqua nā
fideicommiſſaria pōt fieri reci-
proce ſeu breuiloque vt. l. here-
dibus ⁊. l. heredes mei. §. cū ita
ff. ad trebel. Igit̃ q̃ro quib9 mo
dis fiat directa dic ꝙ cōis ſeu
regularis forma v̓boꝝ eſt vos
inuicē ſubſtituo: vt. d. l. luci9 et
l. coheredi. §. ex his v̓bis. ff. de
vulg. ⁊. l. ex teſtō. C. de milita. te
ſta. cū multis ſilib9. Idē ſi dice
ret inuicē ſubſtitui ſūpto v̓bo
l. in teſta. §. hec v̓ba. ff. de here.
inſti. Idē ſi diceret iſtituti ſum-
pto omiſſo v̓bo inuicē vt. d. §.
hec v̓ba. ij. reſpōſo. Et ꝑ hec di-
co ꝙ ſi pl̃ib9 iſtitutis dicat vos
ſubſtituo. omiſſo v̓bo iuicē eēt
breuiloq̃ ⁊ reciproca ſubſtitutio
recte facta vt. d. §. hec v̓ba in fi.
Itē multo magis ſi diceret vos
reciproce ſubſtituo ar. d. l. iam
hoc iure. Et ideȝ ſi diceret vice
mutua vos ſubſtituo. vt in leg.
cohere. §. q̇ diſcretas. ff. de vul.
Itē ſi diceret vnum alteri ſubſti
tuo. nā valet vnū alteri quātuȝ
inuicē. d. l. cū in teſtō. ⁊ ſic ꝺ ſili
bus v̓bis eq̇pollētib9. ¶ Que-
ro quis ſit effect9 breuiloq̃. Et
dic ꝙ cōſiderāde ſunt qualita-
tes ꝑſonarū inſtitutarū. Nam
aut vterq; eſt pubes aut vterq;
impubes aut vn9 pubes: alter
ipubes: ⁊ qñ vterq; eſt pubes qꝛ
pupillaris ei fieri nō pōt: nō pōt
talis verboꝝ cōceptio cōtinere
pupillares cū nō cōueniāt ꝑſo
nis ꝑ ſepe. d. l. ij. ff. ꝺ vul. ſed con
tiere poterit duas vulgares cō
uenietes puberib9 ꝑ. l. j. eo. titu.
Ubi aūt vterq; eſſet ipubes qꝛ
in ꝑſona cuiuſlibet ipuberis cō
currere pñt due ſubſtitutiones

ſcꝫ vulgaris ⁊ pupillaris. Dice
mus ꝙ in reciproca duobꝰ ipu-
beribꝰ factā ꝯtinent̃ q̃tuor.ſ.vna
vulgar͛ ꝓ q̇libꝫ q̃ ſūt due ⁊ vna
pupillar͛ ꝓ quolꝫ q̃ ſūt alie due
et ſic ſūt q̃tuor ⁊ hoc ſatis groſ-
ſuꝫ ē ꝑ lec. ⁊ no. ꝑ do. ī. d. l. luciꝰ.
et ī. l. teſtō. C. de ipu. ⁊ al'. ſubſti.
et ſūt gl. nigre ī. c. ſi pr̃. ď teſta. li.
vi. ⁊ ī. l. iā hoc iure. ff. ď vulga. et
gñalr̃ hec ſubſtitutio breuiloq̃
cōprehēdit oēs ſubſtitutiōes q̃
pñt cōpetere ꝑſonis ⁊ ꝟbis qui
bus fit: vt ī notatis ī dictis iuri
bus. Hec tñ ſubſtitutio pōt fie
ri adhuc duobꝰ modis. Primo
ſub breuiloq̃ cōceptu ꝓdicto ſi-
ne aliq̃ adiectiōe cōditiōis. Se
cūdo cū aliq̃ adiectiōe cōditio
nis. Prio caſu.ſ. qñ fit ſimplr̃ ſi
ne cōditiōe de pr̃e ad liberos ī
ptāte cōſtitutos. Et tūc cōtinet
illas q̃tuor q̃s ꝓmiſimꝰ. Si aūt
aliq̇bus alterutra tm̃ cōuenit ⁊
aliq̇bꝰ vtraq; aut cuilꝫ ipoꝝ al-
tera tm̃ vident̃ ſibi inicē ſubſti-
tui ī illa tm̃ ſpē ſbſtitutiōis ī q̃
ꝑſone ⁊ q̃litates cōueniūt. naꝫ
opꝫ ꝑſonas ī his ꝯuenire ita ꝙ
ſi oībꝰ ſola vulgaris ꝯueniat ſo
la ꝯtinet vulgares. Si ꝟo oībꝰ
pupillaris ꝯueniat ⁊ heredita-
teꝫ adiuerit expiratis vulgari-
bus ꝑ aditionē remanēt pupil-
lares vſq; ad tp̄s pubertat͛. Si
q̇dē aliq̇bꝰ alterutra tm̃ ꝯuenit
et aliq̇bꝰ vtraq; tūc illi q̇bꝰ alte
ra tm̃ ꝯuenit vident̃ ſibi inuicē
et etiā alijs q̇bꝰ vtraq; cōuenit
iuxta paritatē in illa cōcurrēti
ſibi tm̃ ꝯuenietē eſſe ſubſtituti.
Alij ꝟo q̇bus vtraq; cōuenit vi
dent̃ ſibi inuicē ī vtrūq; caſuꝫ.
Alij ꝟo in illū tm̃ q̇ eis cōuenit
ſubſtituti vt ī dictis iuribꝰ. Sꝫ
iterū ſubdiſtinguēdū ē de prin-
cipali inſtitutiōe q̃ fit multipli-
citer. Nā qñq; fit ſub ſpē mere
vulgaris.ſ. ſi heredes nō erūt ⁊
qñq; ſub ſpē mere pupillaris.ſ.
ſi in pupillari etate deceſſerint
Et qñq; ⁊ tertio ſub ſpē mere et
cōpendioſe vt qñcunq; deceſſe
rint in primo caſu tunc cōtinet
vulgarē expreſſam in perſoneꝫ
cuiuſlibꝫ ſubſtitutoꝝ. Uerūtñ
hoc caſu ille tales ſunt expreſſe
in ꝑſonis habilibꝰ. d. l. iam hoc
iure. ff. de vulgaribꝰ cū ſimilibꝰ.
Scđo caſu qñ fit ſub cōditione
pupillaris ⁊ ꝑſone ſint habiles
qꝛ vterq; heredū impubes. Tūc
cōtinet pupillarē in caſu exiſtē-
tie heredis. Tertio ꝟo caſu quā
do vtriuſq; ſubſtitutionis ſcilꝫ
vulgaris ⁊ pupillaris conditio
eſt expreſſa.ſ. ſi heredes nō erūt
vel erūt ⁊ in pupillari etate de-
ceſſerint eos inuiceꝫ ſubſtituo
tunc ſunt ſpāliter ⁊ expreſſe vul
gares ⁊ pupillares lꝫ reciproce.
Quarto modo fit ſubſtitutio re
ciproca ſub cōditione cōpēdio
ſa puta qꝛ pluribꝰ heredibꝰ in-
ſtitutis teſtator dixit ⁊ qñcunq;
deceſſerint eos inuicē ſubſtituo:
et hec ſubſtitutio ꝯtinet vulga
res ⁊ pupillares ſi ꝯueniāt per-

ſonis ⁊ tp̄ibus vt dictū ē ⁊ vltra
hec duas fideicōmiſſarias. Et
dicemꝰ ſic ꝙ a tp̄e mortis teſtā
tis vſq; ad tp̄s aditiōis dicent̃
vulgares q̃ ꝑ aditioneꝫ expira-
būt ⁊ a tp̄e aditiōis vſq; ad tp̄s
pubertatis pariter dicent̃ pu-
pillares q̃ ꝑ euentū pubertatis
ſilr̃ expirabunt. Et ſic iſte qua-
tuor ſubſtitutiones directe: ſcꝫ
due vulgares ⁊ due pupillares
expirant modis premiſſis adi-
tiōe ⁊ pubertate q̃ poſt ſe relin-
quūt fideicōmiſſarias in vim il
lius diſtributiui tp̄is qñcunq;.
Qꝛ ſi nō eſſet illa clauſula diſtri
butiua qñcūq; deceſſerint euē-
ta pubertate ceſſarēt oēs dire-
cte ſubſtitutiōes. Sed ꝓpter di
ſtributionē ꝓdictā trāſeūt dire
cte in fideicōmiſſarias ꝓut hec
oīa ꝓbant̃ in ꝓalleg. legibꝰ iam
hoc iure. ff. de vulga. ⁊ l. titiꝰ. ff.
de her. inſtitu. ⁊ l. luciꝰ. de le. ij. ⁊
l. recuſare. §. titiꝰ. ff. ad trebel. et
l. titia. §. ſeya. et. l. heredes mei.
§. cū ita. ff. ad trebel. cū multis
ſilibꝰ. Quinto caſu fieri poteſt
ſubſtitutio breuiloqua ſub ali-
qua extrinſeca cōditiōe puta ſi
nauis ex aſia venerit. Et iteruꝫ
cōtinet oēs directas dū tñ con
ueniat ꝑſonis ⁊ tp̄ibꝰ per lec. et
no. in. l. q̇ liberis in princi. ff. de
vul. ⁊ pupil. ⁊ in. l. ſuꝰ quoq;. ff.
de here. iſti. pōt etiā addi ſextꝰ
modꝰ ſubſtitutionis reciproce
puta ſi īſtitutis duobꝰ heredi-
bus titio ⁊ ſeyo impuberibꝰ, te-
ſtator dicat ſi titiꝰ heres erit et
in pupillari etate deceſſerit eos
inuicē aut alterum alteri ſubſti
tuo vel titiū ſeyo: ſeu ſeyū titio.
Nā vltima ꝟba faciūt reciprocā
ſubſtitutionē per. l. ſextiliā. d. l.
iij. Nā lꝫ videat̃ plurima ꝟboꝝ
ibi cōgeries vltima tñ verba de
clarāt reciproca. pōt hic de plu
ribus exēplis reciproce ſubſti-
tutionis queri quas vel q̃les cō
tineant ſubſtitutiones puta de
duobꝰ impuberibꝰ ⁊ vno pube
re inuicē ſubſtitutis: et de tribꝰ
impuberibꝰ quoꝝ vnꝰ eſt exhe-
redatꝰ vel de duobꝰ īpuberibꝰ
quoꝝ vnꝰ eſt īſtitutꝰ ⁊ alter ex
heredatꝰ vl' de duobꝰ filijs vno
impubere ⁊ altero pubere furio
ſo vel de duobꝰ īpuberibꝰ furio
ſis ⁊ de multis alijs ſilibꝰ exem
plis q̃ q̃ōnes mouētur ꝑ doc. in
ꝓallegatis iuribus. Et poſt plu
ra ꝟba reſolutio eſt ꝙ teſtator
videtur ex ꝟbis reciprocis tot
facere voluiſſe ſubſtitutiōes q̇t
cōuenire poſſit ꝑſonis tp̄ibus
et rebus ne ad imparia iudicē-
tur ſubſtituti ꝑ. l. iā hoc iure. ff.
de vul. ſepe alle. Et qꝛ vna deter
minatio recipiens plura deter-
minabilia determinare debꝫ ea
equaliter maxīe ī materia in q̃
ſumꝰ.ſ. ſubſtitutionū l. luciꝰ. ff.
de vul. lega. ī teſtō. C. ď mili. teſ.
l. hereditatē. C. de impub. ⁊ ali.
ſubſti. Et ideo facile eſt viro le-
gali ⁊ ꝓ̄ctico cōſiderare ex qua-
litate ꝑſonarū et temporū que

et quales ſubſtitutiões poſſint
recipꝛocis ſeu bꝛeuiloq̄s v̾bis
cōpꝛehēdi ſeruata ꝓdicta regu
la.ſ.ꝙ cōueniat oībus ſubſtitu
tis.Et ꝙ regl̄r oīm ſubſtitutoꝝ
ſubſtitutiões determināt ꝑ re-
gulā ꝓdictā ꝙ vna determina-
tio reſpiciens plura determina
bilia dꝫ ea determinare equal̄r
ꝑ.d.l.iā hoc iure.ff.d̾ vul.⁊.l.q̄ꝛ-
nis.C.d̾ de ipu.q̄ ad hoc allegā-
tur.¶Quero an bꝛeuiloq̄ fctā
impuberibꝰ cōtineat ſeu traha
tur ad fideicōmiſſariā.Et vꝫ ꝙ
ſic.per.l.q̄ p̄tes.ff.de vul.In op
poſituꝫ facit qꝛ ſubſtitutio que
ſemel vꝫ iure directo ampliꝰ nō
dꝫ obliq̄ri.l.v̾bis ciuilibꝰ ⁊.l.in
pupillari.ff.d̾ vulgaribꝰ vide.ſ.
in matia fideicōmiſſarie. Que-
ro teſtatoꝛ hn̄s tres liberos ex
duabꝰ vxoꝛibus ſubſtituit reci-
pꝛoce vnꝰ repudiat aut decedit
Quero an frī i vtroq̄ꝫ latere con
iūctꝰ excludat aliū vno tm̄ late
re.An v̾o i vim gn̄aliū v̾boꝝ re
cipꝛocoꝝ veniēt oēs:qđ eſt di-
ſputata ꝑ doc.ſꝫ ꝯcluſio cōis vr̄
ꝙ oēs veniāt nō fctā dr̄ia ſi vno
vel duobꝰ lateribꝰ ſint cōiuncti
ꝑ.l.coheredi.§.q̄ patrē.ff.d̾ vul.
et ꝑ.l.fi.i fine.ff.ad tre.Et ratio
eē pōt qꝛ iſta ſubſtitutio fuit cō
iuncta ſecus ſi fuiſſet diſcreta ⁊
ſeꝑata vt i.d.l.coheredi.§.q̄ di-
ſcretas.¶Ulteriꝰ q̄rit̄ retentis
terminis recipꝛoce ipuberibus
facte vno adeūte alio nō vl̄ vno
pubeſcēte alio nō q̄rit̄ an extin
guatur vulgaris i ꝑſonā adeū-
tis vl̄ pupillaris i ꝑſonā adhuc
ipuberis.Et hec qđ pariter di-
ſputat̄ ꝑ doc.Sed ꝯcluſio eſt ꝙ
nō qꝛ cenſet̄ ab initio vtriq̄ꝫ ꝑ-
ticulariter fctā.Et caſꝰ ſuperue
niēs nō facit ꝓſumi ceſſari vo-
lūtatē ab initio cōceptā.l.fidei-
cōmiſ.§.ſi rem.ff.de le.iij.et pro
hac parte facit.l.luciꝰ.ff.de vul.
in ſuo intellectu.facit etiā.l.qui
pl̄res illo eo.titu.Siℓr q̄ro teſta
toꝛ vnū iſtituit i re certa ⁊ alios
fecit vniuerſales:⁊ oībus bꝛeui
loq̄ ſubſtituit:an inſtitutꝰ in re
certa cenſeat̄ ſubſtitutꝰ alijs et
ecōtra ⁊ dic ꝙ nō per.§. qui di-
ſcretas in.l.coheredis.ff.d̾ vul.
ſ.ſepe allegatis.Reliq̄ de mate
ria recipꝛoce pn̄t elici ex tracta
tibꝰ ꝓcedētibꝰ vulgaris ⁊ pupil
laris ſubſtitutiōis cōponēdi re
cipꝛocā q̄bus me latiꝰ remitto.
Ultimo pꝛegnās ⁊ ambigua re
ſtat tractāda cōpēdioſe ſubſti-
tutiōis matia q̄ lꝫ per doc.trita
ſit in multis tn̄ adhuc remanet
ꝑplexa ambigua ⁊ inuoluta et
intantū ꝙ in pluribꝰ opus eſſet
nouis legibꝰ ꝓ enodādis aliq̄-
bus articulis de q̄bꝰ ſubdicet̄.
Dicitur igit̄ compēdioſa exeo
ſub cōpendio verboꝛuꝫ plures
ſubſtitutiones pluresq̄ꝫ etates
et tpa cōpꝛehendi detractat̄ te
ſtamēta militaria cum vt pluri
muꝫ oēs teſtātur iure cōi paga-
nico ⁊ nō ꝓuilegiato anteq̄ꝫ ac-
cedāt ad exercitū:⁊ ſic raro con

tingit apud nos qđ de teſtō mi
litis pꝛout atteſtari poſſuꝫ qui
iam.xx annis aut circa pꝛactice
operā dedi ⁊ nullū vidi in cōtē
tioſo iudicio deductū.De raro
igitur cōtingētibꝰ nō ſentio in
hoc opuſculo fiendā mentionē
ſed de cōmuniter accidētibꝰ et
fructū ſeu cōmodū afferētibus
fateoꝛ tn̄ ꝙ nō eſt poſſibile que
ſtiones paganicas ſine milita-
ribus expediri ⁊ ſi nō pꝛincipa
liter ſaltem incidēter per modū
oppoſitoꝛū.Qua de re expediē-
do paganas diſpoſitiones tan
gentur ⁊ expedient̄ ſaltē q̄ꝫtum
oppoſito ſeruiūt militares. Re
deo igitur ad diſtinctioneꝫ ver
boꝛuꝫ ꝑ que pagani ſubſtituūt
Nā quedā ſunt vt ſepe dictum
eſt verba mere directa: quedaꝫ
mere obliqua:⁊ quedā cōia ſeu
analoga de quibꝰ tetigi.ſ.i ꝓn.
huius tractatꝰ ſubſtitutionū ⁊
ibi recurre.Et bꝛeuiter attingo
materiā ſine intricatione ⁊ ca-
uillatione textuū ⁊ veritatis. ſe
cundū membꝛū qn̄ ſubſtitutio
fit per verba mere obliqua non
habet dubium ſiue a milite ſiue
a pagano fiat:quia ſemper cen
ſetur fideicōmiſſaria vt ſi fiant
per verba rogo/volo/peto/mā
do/⁊ ſimilia exigentia miniſte
rium alterius ad traſmiſſioneꝫ
hereditatis ꝓut ſonant leges
eo.titu.ff.⁊.C.ad trebel.⁊ inſti.
de fideicō.here.§.in pꝛimis: et
multis ſilibꝰ facit optime.l.vbi
pure in ꝓn.ff.ad trebel.§.fallit
in ꝑſonis in quibꝰ cadit fictio
iuris iter grauatū ⁊ ſubſtitutū
pꝛo vna ⁊ eadē perſona reputa
tis vti de patre ⁊ filio:dn̄o ⁊ ſer-
uo:de pꝛimo.ſ.filio habetur in
l.fi.C.de impu.⁊ alijs ſubſtitut.
§.de ſeruo.C.de here.iſti.l.neq̄ꝫ
per ſe.et.ff.de lega.j.l.ſi mihi et
tibi.§.regula.Quo caſu lꝫ v̾ba
de ſe impoꝛtēt fideicōmiſſuꝫ pa
ter tn̄ ⁊ dn̄s recipiūt iure dire-
cto ceſſante miniſterio neceſſi-
tatis ꝑſone tranſmittere debē-
tis vt in dictis iuribus.Uidea-
mus ergo nūc qn̄ eſt facta ſub-
ſtitutio a pagano ꝑ verba me-
re directa cū diſtributiuo quā-
docunq̄ꝫ vt fit cōiter apud nos
in quo mēbꝛo varij varia dicūt.
Nā legiſte vt plurimū pꝛo expe
dito habēt ꝙ infra tpa pupilla
ris etatis euaneſcat in totum
per.l.verbis ciuilibꝰ ⁊.l.centu-
rio ⁊.l.pꝛecibꝰ.C.d̾ impu.Cano
niſte vero vt plurimū in.c.ray-
nuciꝰ ⁊.c.ſi pat̄ ꝓ alle.tenere vi-
dentur ꝙ infra tpa pupillaris
etatis valeat iure directo ſicut
legiſte volūt ſed poſt pubertatē
nō expiret totū vt volūt legiſte
immo ꝙ per vim diſtributiuoꝝ
verboꝛū predictoꝛū verba dire
cta trahūtur ad fideicōmiſſuꝫ.
Nā ⁊ hoc lege ꝓbant qꝛ verba
directa impꝛopꝛiātur ⁊ trahun
tur ad fideicōmiſſum.l.filiusfa-
milias.§.vt quis heredeꝫ.ff.de
leg.j.⁊.l.imperatoꝛ.§.cum quē-

dam.ff.de leg.ij.que impropria
tio ſumitur in dictis iuribus ex
cõiecturata mente teſtantis qđ
videtur ſilr poſſe ꝛ debere fieri
in alijs caſib9. Et ꝓ iſtis cano-
niſtis faciũt dicta ĩ.c. raynuci9
et.c.pater cõiungẽdo vnũ cum
altero ꝛ canoniſtarũ ſnĩa ſoluꝫ
tendit ad cõſtructionẽ ꝛ fauori
ſationẽ volũtatis defuncti ꝛ in
terpretatio legiſtarũ ad deſtru
ctionẽ cõtra diſpoſitionẽ.c. cuꝫ
dilect9 de dona. in rõne ſui ĩ eo
ꝙ dicit ꝙ in vltimis volũtatib9
ambiguis cadit interꝑtatio ex
tenſiua de qua loquũtur doct.
in materia ſtatutorũ municipa
liũ in.l.oẽs ppli.ff.đ iuſti.ꝛ iur.
Et iſtud nõ reputo modicũ fun
damentũ vt ſemp extendamus
volũtatẽ defuncti iuxta ei9 mẽ-
teꝫ ꝛ vt magis valeat ꝙ̃ pereat
l.ſimiles qui. ff.đ mili.teſta.vbi
ꝓbatur ꝙ ꝑſumendũ nõ eſt te-
ſtatorẽ aliqd ambiguũ poſuiſ-
ſe in ſua diſpoſitiõe ꝑ qđ poſſit
eius ſupremũ iudiciũ ĩpugnari
facit ad ideꝫ.l. ꝙ̃diu inſtitutus
et.l.ꝙ̃diu põt.ff.de acqui.here.
verũtamen eſt ꝙ ad adminicu-
landũ iſtam teſtatorũ ambigue
volũtatis extenſiuã interpreta
tionẽ opꝫ ꝙ cõcurrãt alia.ſ. Pri
mo veriſimilitudo volũtatis te
ſtãtis que eſt ſumenda ex eo ꝙ
veriſimiliter quilibꝫ prudẽs te-
ſtator voluiſſe vl̃ intelleriſſe cre
deretur: ꝛ ſignãter circa ꝑlatio-
nem ꝑſonarũ ſibi magis cõiun

ctarũ vt eas ſemper ꝑtuliſſe vi
deatur in ambiguitate ſermo-
nis ꝑ ſepe allegatas.ll. gñaliter
§.cũ aũt.C.de inſti.ꝛ ſubſti.ꝛ.l.
cũ quidã.C.de impu.ꝛ.l.lucius
titi9.ff.de here.inſti.ꝛ ꝑ.l. ex te-
ſtamẽto.ꝛ.l.cũ acutiſſimi.C.de
fideicõmiſ.ꝛ inſti.de pupil.ſub-
ſtitu.§.vel ſingulis.ꝛ in.l. conſi
ciũtur.ff.đ iure codicil.ꝛ.l.ſi pa
ter ĩpuberes.ff.đ vul.cũ multis
alijs ſilib9. Scđo debet cõcur-
rere aptitudo verborum teſtan
tis ita ꝙ ſint apta nata recipe-
re talẽ interpretationẽ quia nõ
eſſent oĩno impropriãda ꝑ lect.
ꝛ nota.in.l.liberoꝝ.§.qđ tñ caſ
ſus.ff.de leg.in ca. preterea de
ſponſa.et gloſ.in cle.pleriſq3 de
elec.C.de teſta.l.verba. Uerbuꝫ
aũt diſtributiuum qñcũq3 ada
ptat et diſponit verba mere di-
recta q̃ de ſua natura non exce
derent pupillarẽ etateꝫ vel tꝑs
aditionis ad tꝑs pubertatis et
tꝑs poſt aditionẽ nã alĩs ſuper-
flueret illđ diſtributiuũ qñcũq3
qđ nõ eſt dicendũ ꝑ lec.ꝛ nota.
in.c.ſi papa.đ priuile.in.vj. ver
ba eñ debẽt de aliquo opari vt
in.d.ca.ſi papa.ꝛ in.l.ſi qñ.ff.de
leg.j. ¶ Et ſic cũ querit̃ an ſub-
ſtitutio cõpẽdioſa facta paga-
no v̄bis directis impuberi cuꝫ
diſtributiuo tꝑis poſt puberta
tem valeat iure fideicõ. concor
dando iura diſtinguerẽ ex men
te iuriũ qꝛ aut mater eſt in me-
dio vel nõ: ſi nõ eſt ĩ medio du

biũ eſt ꝙ vꝫ iure fideicõ. qꝛ iura
volẽtia expirare hoc introduxe
rũt fauore matris.l.fi.C.de ĩſti.
et ꝑcib9. C.de ĩpu. vbi ergo mr̃
nõ eſt ĩ medio ceſſat ratio illaꝝ
legũ. Ergo lex.ꝑ lec.ꝛ nota. in.l.
cũ mulier.ff.ſo.mr̃i.ꝛ ĩ.l.adiger.
§.q̃uis de iure patro. Mr̃e v̄o
exñte ĩ medio ſubdiſtinguendũ
eſt q̃ ꝛ q̃les ſunt ſubſtituti. Nã
qualitas ſubſtitutoꝝ variat to
taꝫ iſtã interꝑtationẽ extẽſiuã.
Et diſtiguo ſic. Aut ĩ ſũt ſubſtitu
ti talis in q̃b9 cadit ex ꝑte teſtã
tis charitas puta proximiores
q̃ ſucceſſuri eſſent ab inteſtato:
qꝛ ꝓximiorib9 nr̃is magis tene
mur ꝙ̃ remotiorib9 ſm ordinẽ
charitatis vt ĩ ꝑalle.ll.gñalr.§.
fi.l.cũ quidã.l.luci9.l.cũ acutiſ-
ſimi.ꝛ ſimilib9 vt ſũt tales in q̃-
bus cadit pietas vt qñ ſubſti-
tuũtur paupes pie cauſe vl̃ pia
loca: aut ecõtrario ſunt ſubſti-
tuti tales in q̃b9 nõ cadit chari
tas vel pietas: ĩ prĩo caſu ſubdi
ſtingẽdũ eſt an ſubſtitut9 dece-
dat ĩpubes tũc ſi ĩ inſtitutis ca
dat charitas vel pietas vꝫ iure
directo ꝛ excludit̃ mater etiã a
legitima pupilli vt in dicto.c. ſi
pater ꝛ ĩ.l.luci9.ff.de vul. quod
ſentit glo.fi.in fi.d.l.ꝑcib9 qꝛ ꝑ-
ſona ꝛ bona ipſi9 iuris fictione
erãt ĩ ptãte pr̃is nec fit iniuria
mr̃i ex ꝑſona filij q̃ relinq̃re nõ
potuit ꝓpter etatẽ: nec ex perſo
na pr̃is.qꝛ mr̃i filij pr̃ reliquere
nõ tenet̃ cũ ibi ſit extranea.l.pa

pinian9.§.ſꝫ nec ĩpuberuꝫ.ff.de
inoffi.teſt. Sꝫ ſi ĩ ſubſtitutis nõ
cadat charitas vel pietas tunc
ex ꝯiecturata mẽte teſtãtis qua
nõ ꝑſumit̃ matrẽ voluiſſe oĩno
ꝑuari liberorũ ſucceſſiõe ꝛ ĩ ex-
traneos trãfferri ſaluã hꝫ legiti
mã mr̃ ꝑ gl.ĩ.l.ꝑcib9.C. đ ĩpub.
et ĩ.l.ex trib9.C.đ inoffi.teſta.ex
eq̃tate.l.hũanitatis.C.đ impu.
arguẽdo de exẽplari ad pupilla
reꝫ q̃ ĩ hoc parificant̃ vt mr̃ ha-
beat ſolatiũ liberoꝝ amiſſoꝝ. l.
vnica.C.đ his q̃ añ apertas ta-
bulas.l.fi.C.đ ĩſtitu.ꝛ ſubſti.ſm
vnũ ĩtellectũ. Si v̄o pubes dece
dat ꝛ ĩ ſubſtitutos cadat chari
tas vl̃ pietas tũc qꝛ talẽ etatem
attigit ĩ q̃ potuit teſtari ꝛ ĩ q̃ pr̃
ꝓ eo teſtari nõ potuiſſet: tũc eſt
cõſiderãda veriſilitudo volun
tatis puberĩ ꝛ nõ pr̃is. Et qꝛ ve
riſimilit̃ pubes ille mr̃eꝫ nõ pre
terijſſet ꝛ tũc ꝙ̃ ꝙ̃ ĩ ſubſtitutĩ ca
deret charitas vel pietas obli-
gat̃ fauore matris q̃ vltra legiti
mã detrahit trebellianicã ꝑ di-
cta iura. Si v̄o ĩ ſubſtitutis nõ
cadat charitas vel pietas ꝛ pu
bes decedat obligat̃ vt ĩ ꝑcedẽ
ti dictũ ẽ. Si v̄o đcedat ĩpubes
tũc ſalua ſit legitima matri ꝑ.l.
qñ in priorib9.C.đ inoffi.teſta.
§. Qꝛ tũc oĩno grauat̃ filius in
legitima indꝫtũ deferret̃ penit9
extraneis relicta propria matre
quod nõ eſt rationabile. Nec
obſtat vt dictũ eſt.d.l.ex tribus
c.raynuti9 ꝛc.ſi pater qꝛ ſubau-

diēdū eſt ibi fuiſſe ſubſtitutos
tales inter quos cadebat chari
tas vel pietas ⁊ hoc etiā tex. illi
aperiūt: ⁊ apparet ex eorū teno
ribus. Et in cōtrarijs habem9
ſubintelligere ſubſtitutos tales
in quos non cadebat charitas
vel pietas. Et ſcd̄m hanc diſtin
ctionē reducimus volūtatē am
biguā teſtantiū ad interpreta-
tionē ⁊ veriſimilitudinē diſpoſi
tionis quā quilibet prudēs te-
ſtator habuiſſe pſumeret. Naz
aliam ſumere interpretationez
nō eſſet ſanus intellect9 immo
eſſet contra oēm veriſimilitudi
nez volūtatis teſtātis. Si vero
ſubſtitutio cōpēdioſa fiat a pa
gano puberi cū diſtributiuo oī
tpe vz vt fideicōmiſſaria. arg. l.
ſceuola. ff. ad trebel. ⁊ per ratio-
nez gnālem que ſe habet vt res
potius valeat ꝙ pereat. l. quo-
tiens. ff. de reb. du. ⁊. l. quotiēs.
ff. de vſufru. ¶ Nunc reſtat de
ſubſtitutione cōpendioſa facta
a pagano filio impuberi p v̄ba
cōia ſeu analoga vti eſt verbuz
ſubſtituo et ſimilia de quib9. ſ.
dictū eſt in prin. tractat9 q̄ hic
nō repetunt: ⁊ cū diſtributiuo.
Et i hoc mēbro ſilr varij varia
dicunt. Nā quidā dicunt eam
oī tpe eſſe fideicōmiſſariā ex eo
ꝙ verba cōia ſunt apta ad fidei
cōmiſſum. l. gnāliter. §. fi. C. de
inſti. ⁊ ſubſti. ſub cōdi. fac. ⁊. l. ti
tia. §. ſeya. ff. d leg. ij. ⁊. l. heredes
mei. §. cū ita. ff. ad trebel. et hāc

opinionē tenuit glo. i dictis. ll.
centurio. ⁊ in. l. pcib9 ⁊. C. de in-
offi. teſta. l. ex trib9. ſz glo. in. §. q̄
rōne inſti. d pupil. dixit ꝙ valet
iure directo infra pupillarē eta
tez. ⁊ poſt trahit ad fideicōmiſ.
et aliqui doc. ſequūtur primas
glo. et alij glo. in. d. §. qua rōne.
Ego aūt diſtinguerē vt in pce-
dēti mēbro vcz ꝙ aut mater eſt
in medio vel nō ⁊ ſi nō ſit: nō eſt
curandū de eius fauore. Si ve-
ro ſit in medio: iterū ſubdiſtin-
guerē vt in pcedēti mēbro quia
aut ſunt ſubſtituti tales i quos
cadit charitas vel pietas ⁊ pce
dit gl. in. §. qua rōne iuxta theo
ricā. c. raynuci9. ⁊. c. ſi pater pre
alle. in quib9 ſubſtitutiones fie
bāt per verba cōia. ſ. ſuccedat/
pueniat/pertineat; ⁊ ſilia puta
moriat ⁊ in. c. ſi pr. in quo ē ver-
bum moriat qd interpretat in-
tra tps pupillaris etatis dire-
ctū ex eo ꝙ pauperes erāt ſub-
ſtituti i quos cadit pietas. ⁊. c.
raynucius in quo eſt verbū ſuc
cedat interpretat eam poſt pu-
bertatē fideicōmiſſariaz et hoc
fauore ſubſtitutorū q̇ erāt de p
ximis i q̊s cadit charitas. Ubi
aūt eſſent ſubſtituti tales in q̊s
nō cadit charitas vel pietas et
mater eſt in medio tūc ſtarē cū
glo. in dictis. ll. cēturio pcibus
et ex trib9. Et ex his facilis ptz
rñſio ſi fierēt argumēta de dict̄
legibus vel capitulis iuī̄e exiſte
in medio vt dicam9 intelligi de

hereti. ca. raynuci9. ⁊. c. ſi pr̄ qñ
in ſubſtitut̄ cadit charitas vel
pietas ⁊ dictas gloſas cū iuri-
bus in eis allegatis in dictis le
gib9 cēturio pcibus ⁊ ex tribus
qñ ſunt tales ſubſtituti i quos
nō cadit charitas vl̄ pietas nec
diſſonat a iure hec diffinitio p
quā iura iurib9 cōcordant imo
cōuenit qz v̄ba cōia ideo dicū-
tur cōia qz pñt referri ad plura
ſignificata vel ad plura tpa. l.
iam hoc iure. ff. de vul. ⁊. l. cohe-
redi. §. fi. eo. tit. l. his v̄bis i pn.
ff. de here. inſti. iuncta. l. fctā in
prin. ff. ad trebel. et ibi notat et
in. l. ſceuola eo. titu. Quero pa-
gan9 teſtator ſubſtituit filio in
ſtituto tm̄modo p verba ſi ſine
liberis dceſſerit queritur an ſit
idem iuris ꝙ qñ p diſtributiuū
qñcunqz hoc eſt q̄rere an ſit fi-
deicōmiſ. p toto tpe et dic ꝙ qz
pupillus pōt decedere ſine libe
ris in pupillari etate vl̄ poſt pu
pillarē etatē immo etiā in ſenio
et decrepitu illa v̄ba ſi ſine libe
ris deceſſerit tm̄ importare vi-
dentur q̄ñtū illa verba qñcunqz
deceſſerit. lz gl. magna i. d. l. pre
cib9 faciat eā oī tpe fideicōmiſ-
ſariā. Ego tñ puto eā i pupilla-
ri etate directam. Et poſt adue
niēte pubertate obligari cū di-
ſtinctionib9 tñ pmiſſis qñ fit p
v̄ba diſtributiua. ſ. vt cōſideret
an mr̄ ſit i medio ⁊ an ſint ſub-
ſtituti tales in quib9 cadat cha
ritas vel pietas. Nec obſtat rō

d. glo. qz rñdeo ꝙ illa v̄ba ſi ſine
liberis ꝯpendioſe plata ita bñ
pñt cōprehēdere vulgares pu-
pillares ſicuti diſtributiua illa
qñcunqz ⁊ talis vr̄ eē q̄libet ſub
ſtitutio qualē admittit qdlibet
tps cui adaptatur vt notat in
d. l. cēturio ⁊ ca. ſi pr̄. ad qd ad-
aptat cōis vſus teſtantiū q̇ tali
bus verbis ſi ſine liberis cōiter
vtūtur credētes illa v̄ba ſi ſine
liberis referri ad oīa tpa q̇cq̇d
ſubtilizēt doctores ⁊ iuris inter
pretes. Et idō qz vt ſepe dixi i in-
terpretādis vltimis volūtatib9
decedētiū maxime attendēduz
eſt id qd veriſilr voluiſſe credū
tur teſtatores qz teſtatoris vo-
lūtas debet interpretari ex men
te. l. ij. C. de libe. prete. ⁊ ſecūdū
equitatē. l. in his. ff. de cōdi. ⁊ de
mon. ⁊ p alia iura ad hoc vulga
ta. Et iſte vſus loquēdi ſeu ſub-
ſtituēdi cōiter ita iterpretatur
ſcd̄m vulgarē intellectū q̇ atten
di dz p lec. ⁊ not. in. l. cū delanio
nis. §. aſinā. ff. d fun. iſtru. Eſto
igitur ⁊ te arreſta cū dicta cōi ⁊
vulgari verborū interpretatio-
ne p ea q̄ legūtur ⁊ notātur i. l.
liberorū. §. qd tñ caſſi9. ff. d leg.
iij. ⁊. l. labeo. de ſuppel. leg. ⁊. d.
l. cū delanionis. §. aſinā. xxij. q.
v. c. hūane de v̄bo. ſig. c. intelli-
gētia ⁊ q̇cq̇d ſit in cōtrariū pro
argumento ſenſus puincie nr̄e.
eam quā pmiſim9 recipit inter
pretationē quam ſequor per. c.
certificari. d ſepul. Et ſenſus cu

inſlibet pńincie interpretatio-nib⁹ fiēdis attēdendus eſt ꝑ ca ꝙ legūtur ⁊ notant l.c. certifica ri de ſepul. Itē q̄ro q̄d iuris ſit qn̄ v̄ba directa cōia vel analo-ga ſunt mixta i ſubſtitutiōe. Et dic ꝑ mēbra ſequētia ꝙ aut vn⁹ eſt ſubſtitut⁹ ſimplicit ꝑ verba directa: alius v̄o nō ſimpliciter ſed in certa portiōe ꝑ v̄ba cōia et tūc ſubſtitut⁹ ſimplr per v̄ba directa admittet directe vt he-res: ali⁹ vero vt fideicōmiſſari⁹: q: verbū cōe non trahit ad ius directū vbi alius eſt heres vni-uerſalis: vt.l.his verbis cū ibi notatis.ff.de here. inſtit. Quicq vtrūq ſubſtituit i certa portio-ne: vnū ꝑ verbū directū in vna aliū ꝑ verbum cōe in alia nullo ſimpliciter inſtituto ⁊ tūc inſti-tutio ꝑ verbū cōe trahit ad di-rectū q: in illa portione nullus eſt inſtitut⁹. Quicq vnum ſubſti tuit in certa portiōe per verbū directū aliū in alia portione ꝑ verba mere obliqua. Et tūc ſub ſtitut⁹ directe totū capit vt he-res: vt.l.coheredi.§.cū filie.ff. eodē. Alius eſt fideicōmiſſari⁹ in ſua portione per verbū cōe. Alius in certa portione ꝑ v̄bū obliquū: tūc vtraq ſubſtitutio eſt obliqua q: verbū cōe ita tra hitur demū ad directū ſi addit vniuerſalitati ſeu totalitati bo norū: vt.d.l.his verbis. Ex quo ergo alia portio eſt expreſſe per fideicōmiſſum relicta: ſic iſtud verbū cōmune dubiū interpre tatur vt fideicōmiſſū ⁊ ſic per obliquam ſubſtitutionē alia de claratur etiā eſſe obliqua arg. l. ſi ſeruus pluriū in fi.ff.de le.j. ¶ Poſtremo queritur ꝑ quem modū expiret ſeu ipediatur in-ſtitutio cōpēdioſa a pagano fa cta ⁊ dic ꝙ tot modis expirant ꝑticulares ſubſtitutiōes i ea cō prehēſe de quib⁹ ſupra vidim⁹ in tractatu ſingulariū ſubſtitu-tionū. Quero ab extra de tali q̄ ſtione. Teſtator inſtituit filium ⁊ inde ſubſtituit cōpēdioſe hoc modo: qn̄cūq filius me⁹ deceſ-ſerit lego tali bona mea: qualis iudicabitur hec ſubſtitutio ſcz directa in pupillari ⁊ fideicom miſſaria poſt pupillarē: an v̄o ſem ꝑ fideicommiſſaria. ⁊ dic ꝙ aut ille cui fit ſubſtitutō ſuit he res ꝑ aditionē aut nō: ꝑ̄o caſu vz ſubſtitutio iure legati fidei-cōmiſ.arg.l.cogi.§. ſi qs heres. ff.ad trebel. Si vero dict⁹ inſti-tut⁹ nō fuerit effect⁹ heres per aditionē tūc.j. pupillarē etatē inſtituti valet vt directa ex eo q: verbū lego trahit de ſua natu-ra ad ſubſtitutionē.l.filiū.§.ſi legata.ff.de lega.p̄ſtan. ¶ Que ro teſtator dicit filio meo impu beri ſi deceſſerit talē ſubſtituo: an per hoc verbū impuberi vi-deatur limitata ſubſtitutio ad tp̄s pupillaris etatis. Et diſtin gue q: aut v̄bū impuberi adij-citur v̄bo diſpoſitiuo ſicut vel

bo iſtituo vel ſubſtituo aut ver bo executiuo puta ſuccedāt vel accipiāt. In primo caſu tūc ver bum impuberi nō limitat: ſz de monſtrat qualitatē inſtituti.l. meia in princ.ff.de ali. ⁊ ciba.le ga. In ſcd̄o vero caſu ſcz qn̄ ver bo executiuo tūc coartat ſubſti tutionē ad tp̄s pupillaris etatē l.iij.ff.de aur.ar.le. Plures alie etiqnaſi innūere q̄ōnes poſſent moueri circa materiā fideicom miſſariā ſubſtitutionū ſz quia ſtilus notarioꝝ apud nos in-tantū inolenit ꝙ oēs fere clau-ſulas neceſſarias ad tollendas dubitationes adolebant ꝑ mo dum codicillaris clauſule infra ſcripte ideo illas q̄ōnes omitto Tenor vero dicte clauſule eſt ta lis. Et hanc dicit eſſe vltimā vo luntatē ſuā quā vult valere omi meliori modo forma via ⁊ iure quib⁹ pōt ⁊ debet: ⁊ ſi valeat vl valebat iure teſtamenti valeat ſeu valebit iure codicilloꝝ aut alterius cuiuſlibet vltime volū tatis. Iſta eniꝫ clauſula in fine appoſita videtur i qualibꝫ par te teſtamenti repetita.l.titia.§. fi.ff.de verbo.oblig. et ideo iſta verba cōuertūt ſubſtitutionē directā ⁊ in fideicōmiſſariā: vt volūt doc.in.l.verbis ciuilibus ff.de vul.⁊ in.l.p̄cibus.C.de im-pube.facit.l.ſi frater tuus.C.de fideicōmiſſa.⁊ glo.fi.inſtitu. de pu.inſtit.in.§.maſculo maxime tiā cōfert in iſtis vltimis volū tatib⁹ teſtātis coniectura ta vo luntas per legē: in cōditionib⁹ primū in princ.ff.de condi. ⁊ de monſt. Scd̄o pſona inſtituti. ſ. an ſint de liberis ꝑ.l.hac cōſul-tiſſima.§.ex iperfecto. C.d̄ teſt. vel veniētes ab inteſta.l.ex teſt. C.d̄ fideicō. vl i q̄scadat pietas vl charitas vt.s̄.dictū ē. Tertio v̄ba ꝑ q̄ fit iſtitutio vl ſubſtitu-tio ⁊ ſignāter vis clauſule codi-cilloꝝ ꝑmiſſe cui⁹ vires ponūt ⁊ extendūt docto.in.l.j.ff. de iure codicilloꝝ ⁊.l.fi.de codicil. Nā vbi hec cōcurrūt in multis fle-ctūtur iuris rigores ⁊ exuberāt fauore ſubſtitutorū interpreta-tiōes. ¶ Vltimo q̄ro q: ſepe cō tingit ꝙ in vltimis volūtatib⁹ cōiūgūtur plures heredes vel plures ſubſtituti qualr ſuccede re debeāt tales cōiūcti doc. tra ctāt hāc materiā in.l.re cōiūcti ff.de le.iij. ⁊ in plib⁹ alijs iuris partib⁹ ⁊ ꝑ breui ſummula di-ſtingue q: aut teſtator vocauit tales noībus ꝓprijs aut appel latiuis. Si ꝓprijs aut expreſſit portiōes aut non: ſi expreſſerit portiōes tūc ſeruāde ſunt ille: ſi v̄o teſtator nō expreſſerit por tiones tūc ſubdiſtingue q: aut ſunt oēs poſiti in vna oīone aut i diuerſis: ſi i vna veniunt ꝑ viriles portiōes niſi onus in-iunctū aliud inducat: vt notat glo.l.j.C.de im̄pu.⁊ alij.ſubſti. Aut v̄o ſunt vocati in diuerſis oīonib⁹ ⁊ tūc poſiti in vna oīa

tione vocanꝫ ꝑ virileſ reſpectu
alteriꝰ. pro hoc. l. titiꝰ. ⁊. l. inter-
dū. ij. rñ. ff. de here. inſtit. Scđo
caſu pꝛincipali qñ vocanꝫ ꝑ no
mina appellatiua: ⁊ tūc aut ta-
les ſunt heredes inſtituti: aut
nō: ſi ſunt inſtituti: tūc veniunt
pꝛo hereditarijs poꝛtionibꝰ. l.
ſi pl'es. ⁊. l. ꝗ cū plures. ff. de vul.
ſiue depoſitio fiat per verbū di
ſtributiuū ſingulare: vt ī dictis
legibꝰ ſiue plurale. l. ſi pr̃. eo. ti.
niſi ex verbis expreſſis aliud cō
ſtaret de volūtate teſtatoꝛis. l.
lucius teſtō. §. lucius. ff. de le. ij.
aut ex his aliꝗ non fuerūt inſti
tuti: vt ſi ſubſtituit hr̃des ſuos
⁊ fratres: ⁊ tūc īſtituti reſpectu
fratrū veniūt ꝑ viriles poꝛtōes
ſꝫ poſtea inter ſe diuidāt ꝓ he-
reditarijs poꝛtionibꝰ. Fratres
aūt diuidūt inter ſe ꝓ viribꝰ cū
non fuerint heredes inſtituti.
¶ Tertio caſu pꝛincipali aut ſi
vnū diſtributiuū fuit appoſitū
noībus appellatiuis: ⁊ tunc ve
niūt ꝑ viriles. aut nullū ſignū
diſtributiuū fuit appoſitum: et
tūc vocati ꝑ talia appellatiua
faciūt vnā partē ⁊ adiūctꝰ aliā.
l. ſi pr̃. ff. de vulg. de quo latiꝰ vi-
de ꝑ doc. in iuribus pꝛealleg.

¶ Sequitꝫ rubꝛica de legatis.

Viſo de titulis
vniuerſalibꝰ quibus
bona decedētiū trāſ-
feruntꝫ: videndū reſtat
de particłaribꝰ hoc eſt quō titu
lo legati bona particłaria dece
dētiū ad legatarios ꝑticłares
transferanꝫ. Pꝛo quo pꝛemitto
tria q̄ſita. Pꝛimo q̄s legare poſ
ſit. Scđo cui. Tertio quid. Ad
pꝛimū rñdeo ꝙ pōt legare is ſo
lus qui pōt facere teſtm̄. ff. de
lega. j. leg. ij. Fallit ad pias cau-
ſas in quibus nō valēs teſtari
pōt legare: ꝑ lec. ⁊ nota. in. c. ad
hec. de teſt. Ad ſcđm rñdeo ꝙ ⁊
legare pōt qui pōt heres inſti-
tui: verūtñ circa hec cōſideran
de ſunt ꝑſone legātiū ⁊ legata-
rioꝛū ⁊ tp̄a. Nā incapacibꝰ re-
linqui non pōt: ſicuti nec here-
des inſtitui pñt: vt. ſ. viſum eſt
C. de here. inſti. l. j. et ibi notaꝫ.
Dr̃ia tñ eſt inter heredem inſti
tuerere et legatū relinquere: q2
opꝫ ꝙ heres inſtitutus ſit tam
a tp̄e teſtamēti q̄ꝫ moꝛtis q̄ꝫ et
aditionis habilis. ff. de her. in-
ſti. l. ſi alienū. §. in extraneis. et
inſti. de here. quali. ⁊ diffe. §. in
extraneis. qđ pꝛocedit tā ī ſuis
q̄ꝫ neceſſarijs: in. d. l. ſi alienū. j.
rñ. Sꝫ in legatis ⁊ moꝛtis cau-
ſa donationibꝰ ſatis eſt ꝙ tp̄e
moꝛtis teſtatoꝛis legatariꝰ vel
donatarius ſit habilis. ff. de do-
na. cau. moꝛ. l. in moꝛtis. ⁊ de cō
di. ⁊ demon. l. eū qui. ⁊. ff. de iure
fiſ. l. nō intelligitꝫ. §. qñ. nec ob-
ſtat regula cathoniana: de qua
inſti. de le. §. an ſeruo. q2 illa in-
telligitꝫ cū deficit legatū ex ꝑſo-
na relinquētis ⁊ legatarij ſi: vt
in pꝛedi. §. an ſeruo. et. C. de leg.
l. ſeruus

l. ſeruis. ſecus ſi deficiat ꝓpter
perſonā legatarij tm̄: vt in. d. §.
an ſeruo. cū ibi not. heredi. tñ
a ſeipſo legari nō pōt: ſꝫ a cohe
rede pōt: ⁊ vocatꝫ pꝛelegatū: ꝙ
ſꝫ ille coheres pꝛelegatariꝰ re-
pudiet hereditatē: nihilominꝰ
petere poterit legatū: q̄uis nō
tenuerit ꝓ ea parte qua ipſe he
res erat: vt. ff. de leg. j. l. ꝗ filiabꝰ
in fi. Ad tertiū quo querebatur
ꝗd legari poſſit / rñdetꝫ ꝙ pōt le
gari nō ſolū res teſtatoꝛis: ſed
etiā heredis. ff. de leg. ij. l. vinū.
§. ſi rē tuā. Itē extranei res pñt
legari: qđ an et qualr̄ pꝛocedat
diſtingue: q2 aut teſtatoꝛ legat
rē alienā ſciēs alienā: aut legat
rē alienā credēs eſſe ſuā. Et pꝛi-
mo caſu ſi ille aliꝰ habeat rē ve
nalē cōpellitꝫ heres emere ⁊ tra
dere legatario. Si vo nolit vē-
dere ſoluitꝫ eſtiatio. ff. de leg. iij. l.
dubiū. §. vl. Si āt teſtatoꝛ igno
rās rem eſſe alienā credēs eſſe
ſuā legauerit iterū diſtinguen-
dū eſt: q2 aut legatariꝰ eſt extra
neus teſtatoꝛi aut de coniunctis
ꝑſonis teſtatoꝛis. In pꝛimo ca-
ſu nō debetꝫ legatū nec exiſtima
tio niſi eſſet talis ꝑſona cui al's
fuiſſet relicturus etiā rē alienā:
ꝑ lec. ⁊ not. in. l. cū alienā. C. de
leg. Scđo caſu ſic. Sed iterum
quero: ſi teſtatoꝛ legauit rē ſuā
iā ꝑ eū pignoꝛi obligatā queritꝫ
an heres luere teneatꝫ. et diſtin-
gue: aut ſciuit aut ignoꝛauit: et
iterū aut legatꝫ ꝯiuncto aut ex-
traneo. Pꝛimo caſu valet ſi ſci-
uit: tenetꝫ heres luere: ⁊ ſi igno-
rauit legatarius. Scđo caſu qñ
cōiuncto iterū luit heres. Sed
ſi extraneo diſtiguitꝫ: q2 aut cre
ditū abſoꝛbet legatum / aut nō.
pꝛimo caſu tenetꝫ heres luere:
ſcđo nō: pꝛout hec pꝛobari vi-
dentꝫ in. l. obligata pꝛedia. C. de
fideicōmiſ. ⁊ i. l. ſi res obliga. ff.
de lega. j. Itē legari pōt res que
nō eſt in rerū natura / ſi tñ futu
ra ſit: veluti fructꝰ ꝗ in tali fun
do naſcentꝫ: vel fetus pecudū.
inſt. de le. §. ea quoq3 res. ⁊. ff. de
leg. j. l. qđ in rerū. ¶ Sed iuxta
hec q̄ro: ſi teſtatoꝛ legauerit. x.
ſextaria frumenti ex tali fundo
vl' duo modia vini ex tali vinea
ſeu. x. agnos ex tali grege: an ſi
tātus fructꝰ vel tātus fetus nō
naſcatꝫ / debebuntꝫ integraliter
ꝑ heredē. Et dic ꝙ ita ꝑ le. ⁊ no
ta. in. l. quidā teſtō. in pꝛin. ff. de
leg. j. ⁊ ꝑ. l. paulo callimacho. §.
fi. al's eſt. l. iulius ſeuerꝰ. ff. de le.
iij. ⁊ ꝑ. l. lucius. ff. de alimē. ⁊ ci.
leg. cū vtrobiq3 no. Nā campū
vineā vel gregē magis demon-
ſtrationis q̄ꝫ cōditionis gr̃a ap
poſuiſſe videtꝫ: vt in dictis iuri-
bus. Iterū quero: ſi teſtatoꝛ le-
gauerit ⁊ deinde cōualeat ⁊ ſol
uat legatario: deinde teſtatoꝛ
decedat: an legatarius poterit
iterū petere legatū ab herede.
dic ꝙ non: q2 legata ſolui pñt ꝑ
teſtatoꝛē eo viuo ⁊ ſoluēdo libe
rat heredē. ꝑ. l. lucius titius in

teſtamēto ſuo: in prin. ff. de leg. ij. gl. in cle. dudū. de ſepul. Itē legari pōt optio ſeruoꝝ iumētoꝝ vel veſtiū ⁊ ſimiliū: vt. ff. de op. lega. quaſi ꝑ totū. Itē legari poteſt vt liceat alicui in lapidicina vel ſilua cedua cedere lapides vel legere ligna cedua. ff. de leg. i. apud iulianū. §. ſi quis. cū ibi not. Uerūtamē facultas nō transmittit᷑ ad heredes niſi teſtator hoc expreſſe diſpoſuerit: vt in. d. §. ſi qs alicui. Itē legari pōt res cōis teſtatori ⁊ alteri: ⁊ tūc partē ſuā teſtator duntaxat legaſſe cenſet᷑. ff. de leg. i. leg. fin electionē. §. ſi. ¶ Quero teſtator vnicā habēs filiā in ſuo teſtamento retinuit vnā ſummā: puta mille librarū pro filiabus ſuis maritādis intēdens tā de iā natis q̄ꝫ de poſthumis nulla naſcit᷑: querit᷑ vtrū heres ſoluere teneat᷑ integra mille ſupſtiti. Dic ꝙ ſic. l. q̄ quartā. §. fin. ff. de leg. i. Itē ius accreſcēdi hꝫ locū in legatis. d. §. ſi. cū. l. ſe. ꝓ quo faciunt notata in. l. a titio. ff. de verb. obli. ¶ Quero: ad idē teſtator diſpoſuit ꝙ ſi aliqua filia ſibi naſceret᷑ heres centum daret ꝓ ea maritāda naſcūtur due: an cuilibet centū debebuntur. Dic ꝙ ſic: ꝑ. l. q̄ filiab⁹. §. ſi qs ita. ff. de leg. i. ¶ Quero vtrū ea q̄ accreſcunt reb⁹ legatis viuo teſtatore cedant lucro legatario. dic ꝙ ſic: ꝑ. l. ⁊ grege. ff. de lega. i. qḋ intellige ex tpe more:

vt in. l. queſitū. §. ſi. ff. de leg. i. ꝑ quā probat᷑ ꝙ opꝫ ꝙ interpellatio ſit iudicialis ⁊ ꝑ litis cōteſt. verūtamen de materia more latius vide in. l. ſi qs ſeruo. ff. de lega. ij. et. C. de vſur. aut. ad hec. vbi vident᷑ doc. velle ꝙ ſufficiat īterpellatio extraiudicial᷑. hoc tñ remittēdum credo arbitrio iudicis iuxta qualitatē ꝑſonaꝝ arbitrandū. Sed q̄ro qḋ de fructibus. Dic ꝙ cedūt lucro legatarij a tpe more heredis. ff. de lega. i. l. ſi qs bonorū. Ante morā ṽo ſunt heredis. Itē pone: teſtator legauit ſextā partem domoꝝ terraꝝ ⁊ vineaꝝ ſuaꝝ ſempronio euenit ꝙ dict⁹ ſempronius petit de qualibet domo ꝗ̄ quolibet predio de qualibet vinea ſextā partem: heres dicit ꝙ nō pōt cōmode diuidi: ſꝫ eſt parat⁹ ſoluere eſtimationē. Querit᷑ an ſit audiēdus heres. Dic ꝙ ſi res eſt indiuiſibilis de ſua natura vel etiā qñ diuiſio eſſet incōmoda heredi hꝫ optionē heres ſoluēdi eſtimationē. l. nō amplius. §. cū bonoꝝ. ff. de leg. i. Si ṽo heres nō habeat pecunias paratas ad ſoluendū eſtimationē poterit adire iudicē ⁊ vocato legatario petere cōmitti expertos q̄ in vno vel duobus predijs aſſignēt partes ceterorū. l. pōt. aut. heres. ff. de lega. i. ¶ Pone: teſtator legauit vnā de vineis ſuis: vnū de eq̄s ſuis: vel vnam de taſſeis ſuis ⁊ ſic de

alijs. In oppoſitione erit heredis quā vineā quē equū vl᷑ quā taſſeā dare voluerit: dū tñ non det de deteriorib⁹: ſꝫ de mediocrib⁹. l. legato generaľr. ff. de le. i. Itē pone ꝙ teſtator legauit lanā vxori ſue: deinde ex lana fit veſtimentū: querit᷑ an vxor petere poterit illud veſtimentū. d. c. ꝙ ſic. l. ſeruū filij. §. ſi pocula. ṽ. Itē ſi lana. ff. de leg. i. Sꝫ pone: teſtator legauit areā ⁊ nihil dicit de domūcula in area edificata: querit᷑ vtrū cedat legato. dic ꝙ ſic. d. l. ſeruū filij. §. ſi aree. ſiue tūc eſſet ꝯſtructa domūcula ſiue poſt teſtm̄ fuerit cōſtructa. l. ſi aree. ff. de le. ij. ¶ Quero: teſtator legauit inſtr̄m alicuius debiti: an debitū legaſſe videatur. dic ꝙ ſic: vt in. d. l. ſeruū filij. §. eū qui chirographū. Sed pone ꝙ ex decē debitis i inſtr̄o ſoluta erāt quinq̄: an heres teneatur in plus q̄ꝫ ſit debitū. dic ꝙ nō: ſꝫ liberat᷑ cedēdo legatario actiōes teſtātis debiti. d. l. ſeruū filij. §. ſꝫ ſi nomē. ¶ Quero ſi fundus aīal veſtis vel ſilua legata pereāt: an heres tenebit᷑ ad eſtimationē. dic ꝙ aut hr̄s eſt in mora tradēdi ſoluēdi vel relaxādi vel nō. p̄io caſu tenet᷑ ij. nō. l. cū heres. §. ſi. ⁊. l. hmōi. §. ſi cui hō. ff. de lega. i. dr̄ eſſe in mora heres cū ꝑſtare poſſit et nō preſtat. Si aūt iuſte īpediat᷑ puta q̄ nō hꝫ pecuniam legati numeratā vel rē alienā ab eo legatā ⁊ ita cito emere ⁊ expedire nō pōt rigor tēperādus eſt ⁊ dāda dilatio arbitrio iudicis. l. ſi domus. §. in pecunia. ff. de leg. i. ¶ Quero: teſtator legauit alicui filie decē cū ad annos nubiles ꝑuenerit / decedit ante annos nubiles relicta m̄re: querit᷑ an matri debeātur illa decē vel remaneāt penes heredē. Dic ꝙ ſi filia erat extranea teſtatoris: vel etiā ſi erat filia ꝓpria teſtatoris: ſꝫ ei relinquebātur illa. x. vltra portionē legitime propinquior dote ſeu tribumēto / non debent᷑ m̄ri: ſꝫ remaneāt penes heredē. l. ſi cui leget᷑. in prin. ff. de leg. i. ¶ Pone: teſtator legauit p̄io filio ſuo quādam ipſi⁹ teſtatoris domū caſu quo. d. ſempronī⁹ ꝓmoueret᷑ ad ſacros ordines mortuo teſtatore ſempronius deliberat promoueri: hr̄s expetit ſibi domū: ſempronī⁹ illā edificat: poſtea pnīa ductus ad nuptias ꝯuolat: hr̄s repetit domū ꝑꝑ defectū ꝯditiōis: ſempronī⁹ dicit: ſolue mihi expēſas querit᷑ an hr̄s teneat᷑. dic ꝙ nō: ꝑ. l. ſumpt⁹. ff. de le. i. ¶ Pone: teſtator legauit domū quādā: ſuꝑuiuit multis dieb⁹: exurit᷑ aut demolit᷑ dom⁹ ⁊ eā reficit teſtator: deinde nō mutata volūtate decedit: q̄rit᷑ an debeat᷑ dom⁹. diſtīgue: q̄r ī totū fuit deſtructa ⁊ refecta: aut ī ꝑte. i. caſu nō debet᷑. l. ſi ita legatū ſit. §. ſi dom⁹. ff. d̄ le. i. Itē quero an relicta ab

inſtituto cēſeat repetita a ſub-
ſtituto ⁊ iſta materia repetitio-
nis eſt in plībus iuriſptibꝰ tra
ctata vcꝫ in.l.lꝫ imperator.ff.de
leg.j.et.l.celſus.ff.de legat.ij.et
in.l.ſub conditione.ff. de here-
di.inſti. ⁊ in.l.nō iuſtā.C. ad tre-
bel. Et breuis reſolutio eē vide
tur in tribꝰ mēbris. Aut eſt cla-
ruꝫ teſtatorē voluiſſe repeterē ⁊
ſine dubio debeat a ſubſtituto.
Aut eſt clarum ꝙ noluit repeti
qđ cōtingit multis modis. Pri
mo qꝛ hoc arguūt verba volun
tatis teſtātis vel rōne prīe qua
litatū inſtituti: ⁊ ſubſtituti: ⁊ re
ruꝫ ſubſtitutarū ⁊ tūc nō debē-
tur a ſubſtituto. Aut ⁊ tertio ca
ſu ſumꝰ i dubio an voluerit vl
noluerit repeti ⁊ tūc i dubio cē-
ſetur repeti a ſubſtituto.d.l.lꝫ i-
perator.ff.de leg.j.ꝙ limita verū
ſi illud relictū ad ſubſtitutū per
uenerit qꝛ ſi nō perueniſſet ad
ſubſtitutū repetitio nihil opa-
retur nec ab eo deberet per.l.fi-
deicōmiſſum qđ a legatario de
leg.j. Quero de ſepiſſime cōtin
gēti qōne teſtator maritauerat
filiā dederat cētū i dote: poſtea
veniēs ad mortē cōdidit teſtm̄
in q̄ filiā i q̄nqꝫ ſolidis ⁊ i centū
dotis noie datis iſtituit q̄ritur
an gener petere poſſit centū ex
dote: ⁊ filia alia centuꝫ ex teſtō.
dic ꝙ nō cēſet repetita ſūma.l.
hmōi.§.cū pr̄.ff.đ leg.j. Quero
fundus eſt legatꝰ cōiūctū duo-
bus.ſ.titio.⁊ meuio titiꝰ eſt con

tētus recipere eſtimationem le
gati in pecunia ⁊ capita meuiꝰ
totū vēdicare vult ⁊ eſt cōtētus
reddere preciū eſtimatiōis par
tis cōlegatarij: q̄rit vtrū admit
tatur. Dic ꝙ nō ꝑ.l.duobꝰ con-
iunctū. ff.de leg.j. Quero pr̄ te-
ſtādo ꝑlegat filio: poſt hec ipſū
ꝑlegatariū ⁊ aliū filiū cohere
des iſtituit ꝑlegatariꝰ abſtinet
ab hereditate q̄rit an perdat le
gatū. Diſtingue qꝛ aut cū cā vl
ſine cauſa abſtinet ſi cū cā non
priuat.l.filio pr̄.ff.de leg.j. Sed
ſi ſine cā legitima priuat tanq̄
indignꝰ ꝑ lec. ⁊ nota.in.l.qōnes
⁊ aut.hoc amplꝰ. C.de fideicō.
Quero de alia ſepe occurrēti q̄
ſtione maxime inter nōnullos
viros eccleſiaſticos i quos cau
ſa nō acceptādi votū caſtitatis
ꝑuenit q̄ ex cōcubinis ſuſceptis
liberis relinquere cupientes le
gant frīb9 ſuis dictorūqꝫ libe-
rorū patruis vel alijs capacibꝰ
cū pacto ſecreto ꝑ cautionē pri
uataꝫ inter eos corroborato ꝙ
dictis naturalibus ⁊ ex dānato
coitu natis reſtituere teneatur
quero an valeat tale relictuꝫ et
vr̄ ꝙ ita ꝑ lec. ⁊ nota.in.l.ſi fidei
mee.ff. de leg.iij.in oppoſitū tn̄
eſt veritas ꝑ.l.in tacitas.ff.đ le
ga.j. Et ad.l.ſi fidei mee. Rn̄de-
tur ꝙ ibi fidei alterius cōmitte
bat ſine fraude. Sed qꝛ in caſu
ꝑmiſſo eminet fraus procedit.l.
ꝑdicta in tacitis et tacita lia le-
gata ꝓ nō ſcriptis ⁊ nō relictis

hibetur.l.turpia i ꝓnc. ff.de leg.j.
Quero teſtator legauit funduꝫ
cū cōditiōe ꝙ ā alienet an talis
cōditio teneat: hec qō hꝫ mul-
tas iuriū altercationes de q̄bꝰ
per doc.i.l.fi.C. đ indicta vidui
tate ⁊ in.l.ij.C.de vſucap.ꝓ em-
ptore: ⁊ i.l.volūtas.C.đ fideicō.
et i.l.filiuſfa.§.hec ſunt glo.con
trarie diui.ff de lega.iij. ⁊ circa.
Nā glo.in.d.l.ij.C.đ vſuc.ꝓ em
pto.⁊ in.d.§.diui.vident cōtra-
rie.ꝓ quaꝝ cōcordia diſtingue
qꝛ aut teſtator ſimpliciter ꝓhi-
bet ⁊ ſine cā legitima alienatio
nem aut cū cā legitima in prio
caſu nō ꝓcedit pro quo faciūt
lec.⁊ not.in.l.titio centū in ꝓn.
ff.de cōdi.⁊ demō.et i.l.peto.§.
fratre.ff.de leg.ij.ſed talis ꝓhi-
bitio nō ipedit neceſſariā alie-
nationem puta ad ſatiſfacien-
dum creditoribus.l. pr̄ filiū in
ꝓnc.ff.de le.iij.de hoc tn̄ pleniꝰ
me remitto ad notata ꝑ doc.in
dictis iuribꝰ: qꝛ longus ⁊ valde
diſputatꝰ eſt articulꝰ. ¶ Quero
teſtator inſtituit duos heredes
vnū in.viij.vncijs ⁊ aliū in.iiij.
et in eodeꝫ teſtō ab heredibus
ſuis legauit ſempronio.xij. que
ritur qualr̄ ſolui debeat legatū
per dictos hr̄des. Dic ꝙ ſi here
des noīati ſūt ꝓprijs noībꝰ tūc
q̄libꝫ ſoluit mediā partē legati.
Sed ſi noīati nō eēnt ꝓprijs ſꝫ
appellatiuis.ſ.ſub vbo heredis
tūc ſoluēt ſm̄ hereditarias por
tiōes.ſ.iſtitutꝰ i.viij.vncijs.viij.

et inſtitutꝰ i.iiij.quatuor.l.ſi he
redes nomīati.l.ſi ex toto.l.tur
pia.ff.đ le.j.cū ibi notatis. Que
ro teſtator legauit fundū: ſup-
uixit multis diebꝰ q̄ viuēte fun
dus accreuit deinde decedit te
ſtator legatariꝰ petit legatū cū
accremēto heres vult reſtitue-
re fundū ſine cremēto queritur
q̄d iuris: diſtingue aut teſtator
eo viuo poſſedit accrementū ſe
orſuꝫ a fundo aut nō: prio caſu
nō debet legatario.ij.debet per
caſuꝫ in.l.cū fundꝰ noīatim.ff.
de lega.ij. Quero teſtōr legauit
oē bladū qđ hēbat i tali horreo
legatariꝰ forte domeſticꝰ teſta-
tori maiorē bladi q̄titatē intu-
lit: querit an illa debeatur. Dic
ꝙ nō ꝑ.l.cū ita legat in ꝓn.ff.de
leg.ij. Quero an legatario lega
ri vel fideicōmitti poſſit an de-
functo legatario heres legata-
rij reſtituere cogat. Dic ꝙ ſic in
d.l.cū ita legatur.§.qđ a legata
rio. ¶ Quero teſtator legat vſū
fructū ad.v. annos moritur in-
fra duos legatariꝰ an tranſeat
ad heredeꝫ legatarij ꝓ reſiduo
tpis dic ꝙ ſic.l. vxori vſufru.§.
q̄ſitū.ff.đ vſufru.leg. finito xo
tpe reuertit ad heredē ꝑ gl.ſin-
gularē i.l.fi.C.đ leg. ¶ Quero le
gatur fundꝰ emptꝰ ſed nōdum
ſolutꝰ an heres teneat ſoluere
preciū dic ꝙ ſic ꝑ lec.⁊ nota.i.l.
his vbis.§.fi.ff.de leg.iij. q̄ro le
gatū efficitur caducū ad quem
trāſit. Dic ꝙ remanet penes he

redē.l.alumne.§.titia.ff.de adi.
lega.⁊.l.titia.ff.ď annuis lega.⁊
ꝑ hoc potes multas q̄ſtiones ſol-
uere. ¶ Quero q̇d ſi teſtator le-
gauit calicez alicui eccleſie nec
adiecit de quo pōdere vel valo
re nec ď quo metallo: mō q̄ritur
de quo valore vl̄ de quo metal-
lo debeat. Dic ꝙ de meliori me
tallo q̄ dicta eccleſia vtitur in ſi
milibus vaſis arg.ff.de auro et
argēto lega.l.titia.§.ſemproniꝰ
et de cōdi.⁊ demō.l.ij.§.teſtō in
fi. Itē q̇d ſi teſtator dixerit lego
talē rem deo vel xp̄o cui debeat
reſpōdeo illi eccl̄ie vbi teſtator
hꝫ domiciliū i aut.ď eccle.titu.
§.ſi q̇s in noīe arg.ff.de cōdi. et
de.l.q̄ cōditio.§.fi. ¶ Quero te
ſtator legauit vineā titio quam
poſt decem annos expediri vo
luit. Querit̄ lapſis annis an de
beātur fructus ꝑcepti tp̄e inter
medio. Dic ꝙ aut tp̄s fuit adie
ctū fauore hr̄dis aut fauore le-
gatarij. Nā fructꝰ ſunt illius in
cuius fauorē tp̄s fuit adiectū.l.
ſi ita relictū.§.pegaſus.ff.de le.
ij. Pone ꝙ duo teſtā exhibētur
eodeꝫ die facta. An legatarij in
vtroqꝫ an in altero: ⁊ ex quo de
bebūtur. Dic ꝙ ea in quibꝰ mi-
nus relinq̇t ꝑ.l.ſemproniꝰ pro-
culo.ff.de leg.ij. ¶ Quero lega-
tus eſt bos: morit̄ ſine culpa he
redis an debeat̄ corium legata
rio. Dic ꝙ nō ꝑ.l.mortuo boue
ff.de leg.ij. ¶ Quero an quēad-
modū in legatis ſubſtitui ꝑt.l.

ſi lega.C.de lega.an idē i dona-
tionibꝰ cā mortis. Dic ꝙ ſic ꝑ
lec.⁊ not.in.l.vt heredibꝰ.ff.de
lega.ij. Quero rogatꝰ eſt heres
reſtituere quicq̇d ex hereditate
tp̄e ſue mortis ſupererit: heres
multis annis vixit et plurima
ꝓdia permutauit: aliqua vero
vēdidit ⁊ ex ꝓcijs alia compara
uit: querit̄ an ꝑmutata ⁊ empta
veniāt i reſtitutiōe fideicōmiſ.
Dic ꝙ ſic ꝑ caſuꝫ in.l.īperator
§.fi.cū.l.ſeq.ff.de le.ij. Pone te
ſtator inſtitutis filijs ab eis le-
gauit domū irritatur teſtamen
tum propter ꝓteritionē vnius
liberorū ⁊ veniunt ab inteſtato
rupto teſtō quero an legatū de
bebitur. Dic ꝙ ſic ꝑ aut.ex cau
ſa.C.de libe.ꝓte.vel exhereda.
Sed reſtat dubiū an idē ſit ſi te
ſtamētū rūpatur ꝓpter defectū
ſolēnitatū. Dic ꝙ nō: q2 tūc non
debentur legata.C.de fideicō.l.
ex teſtō.⁊.C.de teſt.l.hac cōſul-
tiſſima.§.ex imperfecto: ⁊ extra
de teſta.c.cū tibi niſi venientes
ab īteſtato eēnt rogati.ff.de in-
offi.teſta.l.titia.⁊.l.i.C.de fidei-
cōmiſ.liber.vl̄ q2 i teſtō eſt clau
ſula codicillaris vt.d.l.ex teſtō.
Silr̄ legata nō debētur ſi teſtm̄
natiuitate poſthumi rūpatur.
C.de poſth.here.inſti.l.i. Que-
ro quaſi cēſent̄ rogati venietes
ab inteſtato: dic ꝙ ſi teſtator di
xit ꝙ voluit legata ſolui ꝑ quē-
cūqꝫ heredē ſm gl.i.l.ex duobꝰ
§.i.ff.ď vul. Caute ergo faciet te

ſta.ſi ſic diſponat. ¶ Quero te-
ſtator debitor titij oīa bona ſua
et ſpālit̄er quādā vineā obliga
uerat: deīde i teſtō ſuo dictā vi-
neam creditori legauerat petit
creditum ex ſtipulatione ⁊ lega
tuꝫ ex teſtō q̄rit̄ an poſſit. dic ꝙ
ſic niſi cōſtet teſtatorē ſe libera-
re volendo a credito legaſſe.l.
creditorē ſuū.ff.ď leg.ij. ¶ Que
ro legat teſtōr ďbitori ſuo quic-
quid ſibi dꝫ ſupuiuit teſtator ⁊
multas al̄s ſummas mutuat le
gatario: deīde teſtatore defun-
cto heres repetit credit a tp̄e te
ſtamēti citra legatariꝰ dicit oīa
in legato veniſſe q̇d iuris. Dic
in legato veniſſe ſolū q̄ debebā
tur tp̄e ꝯditi teſti.l.vxori ſue.§.
vxo.ſuc.ff.de le.iij. Et idē i lega.
fctō vxori ď iocalibꝰ q2 pꝰ teſtm̄
ēpta ſi veniūt i legato vt ibidē.
Quero de ſepe cōtingēti q̄ſtione
teſtator ordinat ꝙ filie ſue ma-
ritent̄ arbitrio titij fr̄is ſui mor
tuo teſtatore decedit titiꝰ an ar
bitratū q̄rit̄ an dos ꝑ aliū arbi
trāda debebit̄. dic ꝙ ſic et arbi-
trabit̄ ſm dignitatē facultates
et nūerū liberorū teſtatoris.l.ſi
filie pr̄i.ff.de lega.iij. Quero de
q̄ſtione ſepe occurrēti: teſtōr hn̄s
duas vel pl̄es filias prime iure
inſtitutiōis legat centū q̄ ſolui
vult ꝑ heredē i.annū poſt hoc
dicit. Itē lego ſcd̄e filie mee alia
centū ⁊ nō dicit iure inſtitutio-
nis an ꝑ hoc cenſeat̄ ꝓterita et
poſſit rūpere teſtm̄. Et vr̄ ꝙ ſic

ꝑ lec.⁊ no.i.§.aliď q2 i aut.vt cū
ď appel.cogno.⁊ i aut.ex cā.C.
ď libe.ꝓte. Sꝫ dic ꝯ ꝓꝑ ſubaudi
tionem repetitiōis. Nā legādo
ſcd̄e cētū ītelligit̄ repetijſſe illa
v̄ba iure iſtitutiōis ꝑ no.i.l.i re
petēdis.ff.de leg.iij.⁊ i.c.raynu
tius de teſta.⁊ in.c.i.eo.ti.li.vi.
¶ Quero teſtator legauit oues
an cōtineātur agni. dic ꝙ nō.l.
legatis ſuis.§.ouibꝰ.ff.de leg.
iij. Sic nec ecōtra legatis agnis
oues ꝯtineant̄.l.cū q̄rerel̄ i ꝓn.
eodē titu.⁊ vſqꝫ ad qď tp̄s agni
appellent̄ dic vſqꝫ ad annuꝫ vt
in.d.l.cū q̄reret̄ niſi aliud hēret
cōſuetudo loci vt i.d.§.ouibus
q̄ cōſuetudo attēdēda eſt inter-
pretatione v̄box.l.cū de lanio.
§.aſinam de fundo inſtructo.
¶ Quero an legatis eq̇s conti-
neant̄ eque. dic ꝙ ſic dic.l.lega-
tis.§.iumētis. Quid ſi teſtator
legauit pecora ſua q̄ aīalia ve-
niēt i legato. Dico ꝙ oīa q̄drு-
pedia q̄ paſcunt̄.d.l.legatis.§.
pecoribꝰ. Sꝫ ſi leget̄ grex ouiuꝫ
tūc ꝯtinebunt̄ agni ⁊ arietes.l.
ſuis legatꝭ.§.fi.ff.de le.iij. Que
ro ſepe cōtingit ꝙ iſti ruſtici le-
gāt mulos ſuos aratorics ſup-
uiuētes teſtōr cōmutat mulos
in mulas: an mule veniāt i lega
to. dic ꝙ ſic.l.q̄ duos mulos.ff.
de le.iij. Quero teſtōr legauit la
nā q̄rit̄ q̄ lana cōtineat̄ an lota
⁊ nō lota neta ⁊ n̄ neta. dic ꝙ ſic
v̄galr̄ oīs lana q̄ ſi ē adhuc cō
texta dū tn̄ nō ſit ticta.l.ſi cui la

na in pnc. ⁊ l.§. lane.ff.ꝺ leg.iij.
⁊ in hoc differt a lino legato: qꝛ
appellatiōe lini venit etiā con-
textum.di.le.ſi cui lana.§.lino.
¶ Quero teſtatoꝛ legat oīa mo
bilia ſua vni ex liberis ſuis an
in legato veniāt pecunie in ca-
pſis exñtes. Dic ꝙ pecunie q̄s
teſtatoꝛ hēbat ꝓ mercando vel
mutuādo nō cōtinētur ſed ille
ſolū quas cuſtodie cauſa in ca-
pſis repoſuerat ⁊ q̄s vulgus ap
pellat apꝺ nos denarios inuo-
ſtos. i.popidos galis mignotz
l.ſi choꝛus.§.bis ꝟbis.ff.de leg.
iij. Et idē dicēdū eſt de alijs mo
bilib9 mercimonij cā diſpoſitis
l.gñali.§.vxoꝛi. ff. de vſufructu
legato. Itē legata domo cū om
nib9 q̄ in ea ſunt nō veniūt mer
ces.l.gñalr.§.i.ff.ꝺ vſufruc.leg.
l.pdia.§.liberto.ff.de fundo in-
ſtruc.vbi glo.magña in materia
acceſſiōis legatoꝝ q̄ finalit̄ vult
in oib9 acceſſiōib9 attēdi veriſi
milē volūtatē defūcti. Et ſic le-
gata domo nō veniūt pecunie
kalēdarie vł appoſite cuſtodie
cā i capſis.l.vxoꝛē.§. legauerat
ff.de lega.iij. Quero legata do-
mus cōburit̄ q̄rit̄ an extinguat̄
legatū. Dic ꝙ ſi in totū cōbura
tur extinguit̄ nec recōualeſcit ſi
ꝑ heredē poſtea reficiat̄.ff. ꝺ cō
di.indebi.l.q̄ exceptionē. Sec9
ſi ꝑ pte cōburat̄.ff. ꝺ le.i.l.ſi ita
legatū.§.fina.cum ſuis concoꝛ.
¶ Quero an legato argento ve
niāt cyphi vel alia vaſa ꝯflata.
dic ꝙ ſic.l.cū aurū.ff.de auro et
argen.le.i pn.⁊.l.lana.§.fi.ff.de
lega.iij. Itē an veniāt nūmi ar-
gētei.dic ꝙ nō.l.q̄nt9 i pn.ff.de
auro ⁊ argen.lega. Fallit ſi teſta
toꝛ legaret argētū opatū ſeu la
boratū vt ibidē. ¶ Quero teſta
toꝛ legauit vxoꝛi ſue pannos q̄
erant in tali arca an veſtes con
tinebūtur. Et videt̄ pmo ꝙ de
beat̄ veſtis per.l.ſeruū filij.§.ſi
pocula.ff.de le.i. Sed dic ꝙ nō
cōtinet̄ niſi ſola rudis materia
pāni.ſ.q̄ nō eſt in ſpeciē tranſla
ta qꝛ legate marmoꝛe nō debē-
tur ſpēs de marmoꝛe ſꝫ ſola ru-
dis materia marmoꝛū. ff. de le.
iij.l.q̄ſitū.§.illud foꝛtaſſe. Itē la
na legata indiſtincte nō debet̄
lana tincta.ff de le.iij.l.ſi tibi la
na in pnc. Itē lignis legatis nō
debent̄ niſi ligna ad cōburēdū
Materia aūt ad edificiū pata
nō debet̄.ff.ꝺ le.iij.l.ligna.⁊ dic
ꝙ ex legato gñis reg̃r nō debet̄
niſi rudis materia ⁊ nō qꝺ i ali-
quā ſpeciē trāſlatuꝫ eſt.ꝺ.§.illꝺ
foꝛtaſſe hoc verū niſi aliud ſen-
ſerit teſtatoꝛ.ff.de auro ⁊ argen
to.le.i.pediculis.§.labeo. Item
niſi adūciat̄ legato ſignum vni
uerſale.ſ.oē vniuerſuꝫ totū qꝺ-
cūꝙ vel his ſimile: qꝛ tunc ſpēs
legato cedūt: de lega.iij.l.heres
meus.§.ij.⁊ de auro ⁊ argē.le.l.
iij. Et ad.§.ſi pocula.rñdetur ꝙ
ibi dies legati ceſſerat añꝙ ex
lana fieret veſtimētuꝫ. Sed vbi
ex lana fit veſtimētū añꝙ dies

legati cedat ſecus per.l.lana le-
gata.ff.de leg.iij. debebit̄ tñ eſti
matio lane: qꝛ factū hr̄dis non
dꝫ obeſſe legatario vt.ꝯ. ſepe vi
ſum eſt. ¶ Quero teſtatoꝛ fecit
pl'a legata poſt q̄ dicit.q̄ dēe le-
gata ꝑ heredē meū īfraſcriptuꝫ
ſolui volo. et deide facit plures
heredes an intelligat̄ ab oībus
reliq̄ſſe: dic ꝙ ſic.l.ſi plures ſunt
gradus.ff.de leg.iij. ¶ Quero te
ſtatoꝛ legauit vxoꝛi donec caſte
vixerit nūq̄d pdit legatū ſi nu-
bat. Et pmo vr̄ ꝙ nō: qꝛ nō vr̄
deficere ꝯditio qꝛ matrimoniū
eſt res honeſta: vt i aut.de nup.
in pn.xxvij.q.i.c.ſic et.xxxij. q.
ij.c.ij. Itē ex hoc induceretur vi
duitas qꝺ eſt ꝓhibitū.l.ij. C. de
indi.vidui.tol. Ad ideꝫ facit.ff.
de cōdi.⁊ demō.l.cū tale.§.me-
nie. Et cōtra ꝙ ſic quꝺ deficit con
ditio qꝛ coitus ⁊ caſtitas oppo
nūtur ergo pdit legatuꝫ ꝑ aut.
de nup.§.qꝛ ꝟo q̄ ponit̄ i. ꝺ.l. ij.
vſꝫ nubēdo vel luxurioſe viuen
do legatū pdit: vt notat̄ i. ꝺ. §.
menie. Sed veri9 eſt ꝙ debeat̄:
qꝛ in caſu ꝓpoſito nō fuit adie-
cta cōditio exp̄ſſa nō nubendi
ergo nec deficit: qꝛ nō facit con
tra volūtatē mariti nubēdo: qꝛ
hoc expꝛeſſe nō ꝓhibuit. Itē in
his q̄ tā cito.ſ.intra annū luct9
nubunt vr̄ facta ꝓhibitio ergo
nō in alijs arg.ff. de iure patro.
l.adigere.§.fi. Nā etiaꝫ mulier
ſcđo nubēs caſtitatē ſeruat vt i
aut.de nup.§.finautē ⁊ idem ex
tra de dño.c. gaudemus in fi.
ad hoc tex.notabilis i.l.mulier
§.cū ꝓponeretur.ff.ad trebel. ⁊
ibi doct. Et qꝛ fauoꝛe matrimo
nij debemus iudicare arg.ff.de
reg.iur.l.in ambiguis ⁊.l. in te-
ſtamētis eo.ti.⁊ qꝛ nō fuit exp̄ſ-
ſa cōditio nuptiarū tacite ſub-
intelligi nō dꝫ ꝑ lec.⁊ not.i aut.
hoc locū. C.ꝺ ſecū.nup. Ceterū
cōditio q̄ tacite ineſt nō reddit
legatū cōditionale.ff.ꝺ cō.⁊ de
mon.l.cōditiōes q̄ extrinſecus
vñ dicūt q̄dā ſufficere ꝙ nō nu-
bat.ſ.annū qꝺ mihi vr̄ iuri con
ſonū ꝑ lec.⁊ not.in dictis iuri
bus. Itē q̄ro marit9 relinq̄t vxo
reꝫ ſuā dñam ⁊ vſufructuariam
oīm bonoꝝ ſuoꝝ mō q̄rit̄ vtruꝫ
ipſamet vxoꝛ debeat accipere ſi
bi neceſſaria an ꝟo debeat con
ſtitui ꝑ iudicē ⁊ ſibi tradi ꝑ ma
nus heredū. Pꝛio vr̄ ꝙ ꝑ man9
heredū hr̄e debeat ⁊ ab eis acci
pe qꝛ illa ꝟba adaptant̄ ad lega
ta q̄ ꝯſtat debere cōſtitui ꝑ ma
nuꝫ coꝝ q̄ ꝑ teſtatoꝛē vel iudicē
fuerūt deputati de ali. ⁊ ciba.l.
iij.⁊.l.ꝟba ⁊.l.pecunie foꝛtē ⁊.l.
cū alimēta in pnc.⁊.l.ij. Itē ſi le
gant̄ alicui fruct9 vel redditus
hereditatis vł alicui9 ptis lega
tari9 dꝫ petere nō antē pōt ipſe
pcipere qꝛ tale legatū aſſimilat̄
legato rei coꝛpalis.ff. ꝺ vſufru.
lega.l.ſempꝛonio a's eſt.§. et.l.
pꝛimonij: et.l. fundi trebatiani
co.ti.cū ergo debeat fruct9 pci-
pere ſequit̄ ꝙ de manu heredis

nõ a ſit ſua auctoritate ⁊ ecõtra
videt ꝙ illa v̄ba dſtaʒ ⁊ vſufru-
ctuariã in ſucceſſiõe bonoꝝ in-
telligunt ꝙ habeat ius vtẽdi et
fruẽdi iure cõi ſcripto. ff. ď vſu-
fruc. elatiões ad eã ptinere de-
bẽt ⁊ de ſua manu ꝓpria recipe
ff. de vſufruc. lega. l. vxori. Et per
illa v̄ba vt̃ vſufructuaria oĩum
bonoꝝ de dictis legatis. ⁊ iõ de
manu ſua ꝓpria ꝑcipere põt vt
plene notat in. d. l. fundi treba-
tiani. Itẽ qꝛ legare fructus an-
nuos ⁊ legare fructũ ſt paria. ff.
de vſufruc. le. l. ſi q̇s. ⁊ l. cuʒ ita.
vñ dico qſi mãdaſſʒ neceſſaria
vxori dari ꝙ tunc eſt legataria
ſimplr ⁊ nõ fructuaria ⁊ tũc ha
bet neceſſe petere ⁊ de manu he
redis ꝑcipere vt. d. l. ſi pr̃imonij
et nota. ff. ď vſufruc. le. l. ſi quis.
Sed ꝑ p̃dicta v̄ba vſufructua-
riã poterit ď manu ſua ꝑcipere
fructꝰ ⁊ redditꝰ ſibi ſufficiẽtes ⁊
nõ hʒ expectare ꝙ de manu he
redũ ſibi dent. ff. de vſu. ⁊ ha. le.
fundi ⁊. l. ſi habitatio. §. ſi vſus
fundi. ¶ Quero ſi fructus plus
aſcendãt q̃ ſint neceſſarij vxori
q̇d fiet de illo pluri. dic ꝙ ſi ſint
liberi ex illo matrimonio dñt il
lis reſeruari ꝑ gl. ad hoc appro
batã in p̃allegata aut. hoc locũ
C. de ſcđis nup. vbi aũt nõ ſtãt
dñt diſponi ꝓ libito de reſiduo
vt vult dicta gl. Quero teſtãtoꝛ le
gauit lectũ an itellig^r legaſſe
cortinas. dic ꝙ ſic. l. liberoꝝ. §.
fi. ⁊ ibi glo. de le. iij. ¶ Quero le-

gatur fundꝰ vl̃ domꝰ an veniãt
arreyragia debita ꝑ colonũ vel
inq̇linũ. dic ꝙ nõ ꝑ. l. p̃dijs. §. j.
ff. ď le. iij. ¶ Quero legat domꝰ
an cenſeat legatũ balneũ vel oꝛ
tus. dic ꝙ ſi ex domo eſt ingreſ-
ſus ad balneũ vel oꝛtũ qꝛ tunc
gr̃a domꝰ cenſet cõparata do-
mui legate cedũt. l. p̃dij p̃allega
ta in. §. balnea ⁊. §. qui domuʒ.
¶ Quero an legatũ fctm̃ ad ali
quã piã cãm poſſit cõmutari in
aliam magis licitã dic ꝙ ſic ar.
lec. ⁊ no. in. l. legatũ. ff. de vſu le-
ga. ⁊ in. l. fin. ff. de ope. publicis.
¶ Quero a quo tpe exiſtimari
dʒ valoꝛ rei legate dic ꝙ a tẽpo-
re cõditi teſti ſeu legati relicti ꝑ
§. filio ex ꝑte in. l. nomẽ. ff. ď leg.
iij. Et hinc ſequit ꝙ legãs libe-
rationẽ intelligit legare de p̃te-
ritis ⁊ pñtibꝰ nõ aũt de futuris
debitis. l. aurelius. §. titiꝰ. ff. de li-
be. lega. ¶ Quero an requirat
ad hoc ꝙ legata debeant ꝙ he
reditas adeat. Dic ꝙ ſic ꝑ lect.
et no. C. de cadu. tollẽ. l. j. §. in no
uiſſimo. Et idẽ eſt ſi teſtm̃ rũpa
tur vel annullet qꝛ opʒ adiri he-
reditatẽ ꝑ heredes ab inteſtato
veniẽtes. l. q̇ filio. §. j. ⁊ ibi gl. ſu
per v̄b. ex codicil. ff. ď here. inſti.
¶ Quero legatũ factuʒ eſt viro
intuitu vxoris: an vir inuita vxo
re exigit legatuʒ. dic ꝙ ſic ꝑ. l. ti-
tio centũ. §. titio gño. ff. ď cõdi.
et de. ¶ Quero legatũ ex duobꝰ
ſub cõditiõe poteſtatiua alter
implet: alter nõ: an iplẽti accre-

ſcat pars nõ iplẽtis ⁊ dic ꝙ ſic ſi
vterqꝫ ꝯditionẽ adimpleat ꝑ
caſuʒ in. l. ſi q̇s. i. §. fi. ff. de cõdi.
et de. ¶ Quero an legatũ alimẽ
toꝝ ſit legatũ pie cauſe. dic ꝙ
ſic ꝑ lec. ⁊ no. i. l. patrẽ. C. ď nup.
Sed iterũ iuxta hec q̃ro an ꝓ le
gato alimentoꝝ ſeu qđ fit ꝓ aia
qđ pioꝝ appellatione cõtinet
per lec. ⁊ not. in. l. ſi q̇s titio iun
cta glo. ff. de le. ij. Et idẽ ſi relinq̇
tur alicui paupi parẽti per glo.
in. c. ij. de ſepul. vel alio quolibʒ
pio: poſſit laicus cõueniri coꝛã
iudice eccl̃iaſtico. Dic ꝙ ſic ar.
lec. ⁊ not. ꝑ doc. in. c. Ioãnes de
teſta. ⁊ in cle. diſpẽdioſam de iu
di. ⁊ in. l. ꝑfectitia. ff. de iure do.
et in. l. mela. ff. de ali. ⁊ ciba. le. ⁊
in. l. fi. ff. de app. reci. Pone teſta
toꝛ legauit alicui ipuberi alimẽ
ta p̃ſtãda ꝑ heredem donec ille
talis ipubes ad annos puberta
tis ꝑuenerit. ¶ Quero de q̃ pu-
bertate ſenſiſſe videat teſtatoꝛ
an de plena vel pleniſſima. Et
dic ꝙ de pleniſſima ꝑ legẽ mela
ff. de alimẽ. ⁊ ciba. leg. Iterũ q̃ro
teſtatoꝛ cõduxerat ſeu arrenda
uerat ad trienniũ vt ſepe cõtin
git fructꝰ alicuius caſtri vel lo-
ci ⁊ tpe locatiõis ſoluit aliquaʒ
partẽ p̃cij. Deinde veniens ad
moꝛtẽ legat dictũ arrẽdamẽtuꝝ
nũc arrẽdãs ſeu locãs petit reſi
duũ p̃cij locatiõis ſeu arrenda
mẽti. ¶ Quero q̇s ſoluere tene
tur heres vl̃ legatarius. Dic ꝙ
heres ꝑ le. q̇ cõcubinã alias. in-

cipit q̇ quatuoꝛ. §. q̇ hoꝛtos. ff.
de lega. iij. ¶ Quero teſtatoꝛ le
gauit mãſum ſuũ quẽ habet in
parrochia ſancti coſme ille mã
ſus habet aliquas ꝑtinẽtias in
parrochia de clarenſaco. an ille
pertinẽtie veniẽt in legato. Dic
ꝙ ſic ꝑ caſum ad hoc notabilẽ i
le. patronus. §. ſempꝛonio. ff. de
leg. iij. ¶ Quero poſtq̃ʒ teſtatoꝛ
teſtatꝰ fuit ſuperuixit ⁊ eo pen-
dente ſuboꝛte fuerũt inimicitie
inter teſtatorẽ ⁊ legatarium an
cenſeatur tacite ademptũ lega
tum. Diſtingue qꝛ aut culpa le
gatarij ſuboꝛte fuerũt inimici-
tie aut culpa teſtatoꝛis. Primo
caſu cenſetur ademptũ per glo.
inſti. de ademp. leg. Scđo vero
caſu no. ꝑ glo. in. l. cum tabulis.
§. j. ff. de his q̇bus vt indig. Itẽ
nota ꝙ legatuʒ cõiuncte ꝑſone
puta filio vel filie ꝑ tacitas adẽ
ptiones nõ cenſetur ademptuʒ
niſi interueniat expꝛeſſa. Caſus
eſt in le. pe. §. fi. ff. de adẽptis. le.
Nec obſtat glo. que ibidẽ vult
ꝙ pꝛobetur teſtatoꝛeʒ adimere
voluiſſe per coniecturam ⁊ taci
tam voluntatẽ. quia cõtra glo.
facit. l. lucius titius in teſtamẽ-
to ſuo. ff. de le. ij. q̃ vult onus in
cumbere heredi ꝓbandi teſta-
toꝛẽ reuocare voluiſſe maxime
vbi per modũ legati fideicõmiſ
ſarij: eſt relictũ vt ibi videt eſſe-
caſus. Cetera cõcernẽtia mate-
riã ademptionis legatoꝝ qui
libet per ſe perſcrutari poteſt.

¶Sequitur quarta pars
tractatus iudicialis.

Ultimū qđ
nobis reſtabat
dicēdū ⁊ tractā
dū eſt⁊ erat ma
teria iudicialis
per quā quoqꝫ
ordine ⁊ cautela experiat̄ in cri
minibus cōtractibus ⁊ vltimis
voluntatibꝰ practicabit̄. Et vt
eundem ſemper ſeruemus ſtilū
primū de criminibus eſſet agē-
dum verumtñ qꝛ tam ad crimi
na cōtractus ꝙ̄ etiam vltimas
volūtates multa cōcurrūt cri-
mina ideo illa ꝓmiſcue pream-
bule tractabimus. Fñaliter igi
tur ⁊ primo p̄mittendū eſt ꝙ in
omi iudicio ordinario aſſignā
tur decē tpa vel decē termini q̄
cōiter in iudicijs obſeruantur.
Primū igitur tp̄s qđ eſt ſpectā
dū ſeu cōſiderandū et aduertē
du⁊ apud quēlibet practicū eſt
tp̄s premediatōis ſeu ꝯſultatio
nis añ citationē ſeu promotio-
nē ad cā⁊. Et qꝛ reglare eſt ꝙ in
oī iudicio interueniunt actor ⁊
reus. Uidēdū eſt primo de cau-
telis q̄s obſeruare debet actor
in ius vocare volens ſuū debi-
torem. Quarū vna eſt vtilitatis
alia neceſſitatis: alia vero eſt vr-
banitatis: vtilitatis prio eſt vi-
delicet ꝙ cauere d⁊ actor ante
ꝙ̄ citet partē ſuā ſi ipſemet ha-
beat legitimā perſonā ſtādi in
indicio ⁊ petēdi qđ petere inte-
dit. l. j. C. qui legi. perſo. Et ſi nō
habeat faciat ſe habilitari vel
patrē vel dñm tutorē vl' curato
rem epiſcopū vel abbatem. De
bet etiā premeditari et conſule
re ꝙ habeat iuſtam cauſam liti
gandi: alr̄s caderet ab expeñ. l.
eum quē temere. ff. de iudi. Ite⁊
debet cōſiderare ſi reus pariter
h⁊ legitimā perſonā vt nō reci-
piat eū niſi habilitatū vt dictū
eſt in ipſo actore. Itē etiā caue-
re debet ꝙ trahat reum corā cō
petēti iudice. Nā alr̄s inuanu⁊
et inutiliter laboraret ⁊ caderet
ab expeñ. C. ſi a nō cōpe. iudi. l.
j. et. ij. Neceſſitatis eſt ꝙ pars
cū qua actor experiri intēditvo
cetur. Nā cōtra partē nō voca
tam vel inauditā nihil ſtatuere
poſſumus. C. de cau. poſ. ⁊ pro-
prie. citatio eñ eſt de iure natu
rali notat̄ i cle. paſtoralis de re
iudi. Eſt ergo de neceſſitate vo
canda pars ab oī iudicio quia
qđlib⁊ iudiciū ab ea parte q̄ eſt
de in ius vocādo ſumit exordiū
vt no. extra de ꝓcura. c. in nr̄a. i
fine ⁊. C. de ſen. ⁊ interlo. om. iu
di. l. ꝓlatā alr̄s iudiciū eſſet nul
lu⁊ vt in dictis iuribꝰ. ⁊ inſti. de
of. iu. in p̄n. ⁊ in. §. oēm i aut. de
litigio. colla. viij. glo. in. c. prudē
tia. §. j. de offi. de le. dicit ꝙ cita
tio eſt de ꝓceſſu. Alij vero dicunt
ꝙ iudicia ſumūt exordiū a litis
cōteſtatiōe vt in aut. de litigio.
§. ſi vero a preſide. ⁊. C. de iudi. le.
apertiſſime: ⁊ ſumūt occaſionē
ex eo ꝙ in litis cōteſtationē nō
poteſt forum declinari. ff. de iu-
di. l. j. ⁊. ij. ⁊. C. đ litis cō. l. j. Quic
quid tñ ſit dicere poſſumus ꝙ
citatio ſeu vocatio partis ſit de
prioribꝰ ⁊ ceſſent talibus requi
ſitis imo de formalibꝰ ad iudi-
ciu⁊ ex eo ꝙ omiſſio illiꝰ reddit
iudiciū retro nullū ꝑ lec. ⁊ not.
in. l. de vno quoqꝫ. ff. de re iu. et
in. c. j. de cā poſ. ⁊ ꝓprie. Aliud
eſt queſitū de vrbanitate ſc⁊ ꝙ
anteꝙ̄ actor reum pulſet in iu-
dicio eū moneat ad ſatiſfactio
nem arg. l. quidā vberius. ff. de
ſerui. vrba. p̄dio ⁊. C. de pig. l. de
bitores. Sed circa hec inſurgit
talis qō. Quid ſi aliquis eſt pre
ſens in iudicio cōtra quē petat
actor ius fieri de eo reus inter-
rogatus dñe iudex nolo ad pre
ſens reſpōdere ſed faciat actor
me ſolēniter citari. Qꝛ volo ha
bere dilationē: actor vero inſtat
ꝙ reus reſpondere debet qꝛ eſt
pñs modo queritur quid iuris.
Et primo videtur ꝙ nō teneat̄
reſpondere qꝛ intereſt citati ha
bere dilationē ad querendū ad
uocatos ⁊ ꝓcuratores quoꝝ cō
ſilio ille reſpondeat. ff. ex q̄. cau.
maio. l. ab hoſtibꝰ ⁊. l. eadē. §. ſi.
Ecōtra vr̄ ꝙ reſpōdere ſeu libel
lum accipere cogat̄ ſine aliqua
citatiōe. Effectꝰ eñ citatiōis eſt
cōparitio idō eñ citatur vt com
pareat igit̄ vt circuitꝰ euitetur
videt̄ fruſtratoria alia citatio.
ff. de cōdi. inde. l. dñs. Et qꝛ cer-
tus certificari non d⁊. ff. de act.
emp. l. j. Ad idē qꝛ denūciatio q̄
fiēda eſt vēditori vt aſſiſtat i iu
dicio euictionis vt. ff. de euic. l.
in rem. §. ſi. ſufficit ſi fiat vēdito
ri pñti vt in eo. ti. l. ſi oē. §. ſi. im
mo ſi ſciat vēditor abſqꝫ denun
ciatione ſatis eſt et notatur. C.
eo. ti. fundi ⁊ ibi docto. Et ideo
verius vr̄ ꝙ nō ſit opus citatio
ne offeratur ergo reo pñti libel
lus ⁊ infra terminū deliberatio
nis poterit aduocatū quereret
interi⁊ iuriū ſuorū remedia pre
parare. Quare predicte. ll. non
obſtāt. fallit in his quibꝰ cōpe-
tit ius reuocandi donū de qui
bus in. l. ij. §. legatꝰ. ff. đ iudi. cū
ibi notatꝭ. C. vbi đ cri. ag. opor.
l. j. Si tñ eēt cā vel negociū cui
oporteret rñdere tunc credo ꝙ
eſſet neceſſaria citatio et ꝑ hoc
apparet ꝙ ſine cā nō v⁊ citatio.
Nā citatio d⁊ eē certa: vt extra
de offi. c. prudētiā. Si ergo defi-
cit cā cenſet̄ nuda ⁊ indiſcreta.
et ideo nō v⁊ ꝑ lec. ⁊ not. in. c. ſi
ep̄s in. q. ij. Sicut ⁊ alr̄s dicitur
de cautiōe ſine cauſa q̄ indiſcre
ta dicitur ⁊ indeterminata: ex-
tra de fide inſtru. c. j. ff. de ꝓba.
l. cū de indebito. Itē libellus ſi-
ne cā non ꝓcedit. ff. de eden. l. j.
C. đ anna. excep. l. ſi. ⁊ ibi de hoc
notatur ſi etiā ꝓmiſſio ſine cau
ſa nō t⁊. ff. de do. excep. l. ij. §. cir
ca. Itē volens tranſigere ſuper
alimētis ſine cauſa nō auditur

ff.de tranſac.l.cū bi.§.ſi pretor.
Sit tñ caut9 ille talis iudiciali
ter repert9 ī rñdendo: qꝛ ſi alle-
gat defectū citatiōis nō excuſa
tur a cōparēdo: ſed ſi allegat de
fectū nō deliberatiōis audit̃ ꝑ
ea q̄ legūtur et notant̃ in.ꝟ.l.ff.
de iudi.ꝛ in.c.j.eo.ti. ¶ Secun-
duꝫ ergo tp̄s eſt tp̄s citationis
q̄ citatio eſt de ſubſtātia iudicij
§.oēꝫ ī aut̃.de litigio.colla.vij.
ꝓ quo eſt notandū ꝙ talis cita
tio fieri debet mādato iudicis
vt in aut̃.de man.prin.§.eo nō
permitteñ. Nemo eñ citand9
eſt abſq̃ iudicis iuſſu.ff.de ī ius
vo.l.ſꝫ ſi.§.ꝑtor etiā in cri.C.de
exhib.re.l.null9.ꝛ.l.neminē. Ad
tollendū tñ oēs nullitates que
oriri pñt ex citatione facta ſine
mandato iudicis curia preſida
lis nemanſij obſeruat in vrbe q̄
ſeruieñ pñt citare quoſcūq̃ in
dicta ciuitate repertos ex gñali
mandato eis ſuper hec cōceſſo
ꝛ eſt bona practica ꝓpter vaga
bundos qꝛ interī quo quis va
caret circa mādatū iudicis ob-
tinendū poſſet reus ſe abſenta
re. Et hec practica ꝓbatur per
glo.in le.cum proponas.C.quō
et qñ iudex tñ cōtra oēs nō de-
creuit edictū citatoriū eo ꝙ ex-
cipiūtur ꝑſone de quib9.ff.ꝛ.C.
de in ius vocādo ꝯ q̄s nō red-
ditur iudiciū puta ſi vocās ſit ī
ptāte vocati vt ī filiusfam̄ilias
q̄ ſi exiuerint ptātē ꝑ manumiſ
ſionē vel al's poſſent venia a iu

dice īpetrata eos vocare ꝛ dixi
a iudice: qꝛ iudex decernere de-
bet edictū de citādo ad inſtan-
tiā partis ꝑ ea que legunt̃ ꝛ no
tant̃ in.l.oēs.§.verū ſi appari-
tor.C.de epi.ꝛ cleri. Qđ aūt dixi
de exñte in ptāte fallit ī filiofa.
hñte bona caſtrēſia.ff.de iudi.
l.lis nulla: cū ibi notatis. Reqrit̃
etiā ꝙ citatio fiat ꝯgruo tp̄e: qꝛ
īcōgruo ꝯparere ñ tenet̃ citat9
l.dies feſtos.C.đ ferijs ꝛ.l.ī fi.ff.
ſi q̄s in ius voc.nō ie. Quinimo
tenet̃ citās ad expē.citato ꝑ lec.
ꝛ no.ī.l.ij.§.ſi dubitet̃.ff.đ iudi.
ꝛ ī.l.fi.ff.de iuriſ.om.iu.ꝛ ī.l.j.ff.
de ferijs. Ex cōi tñ vſu ſtilo ꝛ ob
ſeruātia curiarū introductū eſt
ꝙ citat9 ad diē feriatā cōpare-
re tenetur die nō feriata indeſe
quēti ex eo ꝙ effect9 ipſius cita
tiōis cōfert̃ ꝛ trahit̃ ad eū dieꝫ
ad quē citari potuit vt volunt
doc.in.ll.ꝑalle.dies feſtos: de fe
rijs facit optime.l.ī tp̄s.ff.de he
redi.inſti.ꝛ.l.ij.§.ſi q̄s ī iudicio.
ff.ſi q̄s cautiōib9: ꝛ meli9 ī.c.ve-
niēs de accuſa. ¶ Quero an va
leat citatio fctā ad domū ſic ta-
liter ꝛ intīm ꝙ ꝑ eam artetur ci-
tat9. Et diſtingue ex mēte doc.ī
l.iiij.§.totiēs.ff.de dā.infec.ꝛ in
l.j.§.j.ff.de libe.agno.ꝛ ī.l.aut q̄
alr.§.ij.ff.qđ vi aut clā: de do.ꝛ
ꝯtu.c.cauſaꝫ q̄ ꝛ ibi bona glo.q̄
dicit qđ ſi citand9 poſſit ꝑſona-
liter reperiri citatio ī ꝑſonā ei9
ffiēda eſt.c.j.q̄ mīt.accuſa.poſ.c.
ex tue đ cleri.nō reſidē. Aut ſic ꝛ

taliter qđ ad eius noticiā ꝑue-
niat.§.fi.iſti.de pena teme.liti-
gā. Si vero nō pōt ꝑſonaliter ap
prehēdi puta qꝛ eſt abſens a ꝓ-
uincia vel ciuitate ꝛ cā ꝓ qua ci
tatur celeritatē exigit ꝛ tūc pōt
citari ad domū vt in ꝑalle.cā q̄
de do.ꝛ cōtu.ꝛ in.c.fi.de eo qui
mit.in poſ. Et dicit̃ citatio ī do
micilio facta qñ fit in ea domo
in q̄ citat9 habitat: qꝛ ſi citare-
tur in domo ſua ī qua nō habi-
tat nō valeret citatio vt ī dictis
iurib9. Uerumtñ ſi plura hꝫ do
micilia indeterminata ſufficit
citatio in altera ex mēte glo.in
l.fina.C.longi tempo.preſcrip.
¶ Aduertendū tñ qđ latitās vl'
doloſe abſentās ſeu al's agēs et
faciēs quomin9 citatio ad euꝫ
ꝑueniat ꝓ preſentialiter citato
habetur vt volunt docto.in di-
ctis iurib9: quaſi velint dicere
qđ tm̄ valet in eo caſu facta ī ꝑ-
ſona doc.c.cām q̄ faciunt lec.et
no.in ca.cū olim de dolo ꝛ con-
tu. Iſta tñ fictio nō habet locuꝫ
in criminalib9 ꝑ ea q̄ le.ꝛ no.in
l.abſentē.ff.đ penis: ꝛ in.c.q̄ſi
iiij.q.v. Nā reus criminis ꝑſo-
naliter eſt citādus al's ꝓceſſus
eſſet nullus: ſed etiā in crimini-
bus quo ad annotationē bono
rum ſufficiat citatio ad domuꝫ
iuxta theoricā ti.đ requi.re.de
quo ſubdicet̃ ſuo loco. Sed po
ne qđ ꝑfecte neſcitur q̄ ſunt ſcie
tur ꝑ ꝓclama cū ſono tube ſcđꝫ
glo.in.l.hoc autē.ff.ex qui.cau.

in poſ.ea.et ita practicat̃. Que-
ro etiā an ꝛ qñ valeat citatio in
perſonā ꝓcuratoris. Diſtingue
qđ aut q̄rim9 de citatiōe ad in-
troductionē litis aut de citatio
ne ad ꝓſecutionē. Primo caſu
neceſſaria eſt partis citatio per
ea q̄ legūtur ꝛ notātur in.c.j.de
ꝓcurato.ꝛ in.c.cām q̄.de dolo ꝛ
in.l.itē veniūt.§.petitā.ff.de pe
ti.hēdi.niſi ille talis citād9 ma-
litioſe vel doloſe ſe abſentaret ꝛ
de cuius dolo vel malitia appa
reret qꝛ tūc admitteret̃ citatio
in ꝑſonā ꝓcuratoris gñalis ad
lites arg.eorū q̄ leg.ꝛ no.in cle.
inſtrū.de procu.ꝛ in.c.j.de iudi.
et in.d.c.cām q̄.de dolo. Si ve-
ro nō eſſet ꝓcurator gñalis ſed
ſpecialis ad vnā litē pendenteꝫ
vel terminatā qꝛ talis ꝓcurator
nō cōpellitur al's lites ꝓſequi ꝑ
d.cle.inſtrumēto.et.l.inuit9.C.
de ꝓcu.nō valeret citatio tāq̄
nō artās citatū pro eo qđ ex ea
nō poſſet cauſari iudiciū cuius
natura eſt vt reddat̃ in inuitū
l.inter ſtipulantē.§.j.ff.đ verbo
obli.đ hac materia verū citatio
valeat in ꝑſonā ꝓcuratoris vi-
de in.l.eum qui.C.de procura.
et in.l.oſſa.§.fi.ff.de reli.ꝛ ſum-
pti.fune.ꝛ in.l.fi.ff.de vi ꝛ vi ar.
Secūdo vero caſu.ſ.quando ci
tatio fit ad proſecutionem litis
tunc valet citatio in perſonam
ꝓcuratoris domini litis effecti
l.ſi dictū.§.ſi ꝑſente.ff.de euic.ꝛ
notat̃ in.d.c.cām q̄ de dolo ꝛ cō

tuma.l.item ait.§.hoc aũt.ff.ex
qui.cau. ma. vbi tñ vterq; eſſet
pñs.ſ.tã dñs q̃ procuratoꝛ vti-
le foret vtrunq; vocari: vt in di-
ctis.c.quiſquis.⁊.c.cãm q̃.ſꝫ po
namus ꝙ ꝑncipalis ſit abſens:
nec procuratoꝛẽ dimiſerit et ſe
abſentauerit: querit quo iure
ſiue quo remedio ꝓuidebit cre
ditoꝛi. Et diſtingue: qꝛ aut pro-
ponit petitio ciuilis aut crimi-
nalis: ſi ciuiꝉ/ſeruãda eſt theo-
rica ⁊ practica. l. cũ proponas.
cũ ſua aut.ei qui iurat. C. de bo
nis auto.iud. poſſ. vcꝫ creditoꝛ
adeat iudicẽ ⁊ petat ſe mitti in
poſſeſſionem bonoꝝ debitoꝛis
abſentis: q̇ quidẽ iudex ſtatim
ex ſuo officio animũ ſuũ infoꝛ-
mare dꝫ ſi appareãt de credito
vel debito: ⁊ ſi ſit purũ vel cõdi
tione: et ſi debitoꝛ ſit maioꝛ vel
minoꝛ cõpos vel incõpos men
tis: ⁊ ſi abſens ex iuſta cauſa vꝉ
doloſa: vt iuxta eã quã ſumpſe-
rit infoꝛmationẽ aĩm ſuũ decli-
net ad prouidẽdum creditoꝛi.
Nã ſi ſit purũ a maioꝛe ⁊ cõpo
te doloſe ſe abſentãte debitum:
poſt edicta iubent vendi bona
debitoꝛis pro mẽſura debiti: vt
in. d. aut.ei q̇.et in.l. falcinius. §.
j.ij.iij.ff.e.tit. Si autẽ nõ latitat
in fraudẽ: ſꝫ eſt abſens ex iuſta
et probabili cã. Et iterũ aut eſt
maioꝛ vel minoꝛ. Si minoꝛ ꝓce
ditur iuxta theoꝛicã.l.ſi minoꝛ.
cũ ſeq.ff.de bo.auto.iu.poſ. Sꝫ
qꝛ cõiter a tutoꝛibꝰ vel curato-
ribus defendunt nõ inſiſto. Sꝫ
vbi maioꝛ nõ latitat tũc credi-
toꝛes mittunt in poſſeſſionem
oĩm bonoꝝ.ff.ex qui.cau.maio.
in integ.reſti.l.itẽ ait.§. hec au
tẽ.⁊.ff.de acquir.poſ.l. poſſide-
re.§.vlt. Et audiunt debitoꝛes
ad luendũ bona cõtra bienniũ
vel quadrienniũ. Poſt vero ven-
ditiões autoꝛitate iudicũ ⁊ ſer-
uatis edictis ac ſolẽnitatibꝰ di
ſtrahendoꝝ pignoꝝ factis rate
manẽt.l.fi. C. de bonis auto.iu.
poſ.⁊.l.fi. C. de iure dñij imper.
q̄ procedũt in viris cõtumaci-
bus. Nã ſi aliquibꝰ defenderẽ-
tur nõ haberẽt locũ. Et idõ cau-
te fiet ſi creditoꝛ volẽs pro cre-
dito facere diſtrahi bona debi-
toꝛis abſentis obtineat a iudi-
ce edictũ citatoꝛiũ ꝑ qđ in defe
ctu debitoꝛis nõ ꝯparẽtis vꝉ ſe
exhibentis facit euocari ꝑ pro-
clama publicũ in locis et tꝑibꝰ
cõſuetis iuxta cõſuetudines lo
coꝛũ oẽs ⁊ quaſcũq; perſonas
ius actionẽ ſeu defenſionem in
bonis illius talis abſentis ha-
bere pretendẽtes q̇ ſi nõ cõpa-
ruerint ⁊ defenſioni ſe nõ iniẽ-
cerint ⁊ cautionẽ debitã nõ p̃-
ſtiterint nõ impedit miſſio: alſ
ſecus.ff. ex qui. cau.maio.in in-
teg.reſt.l.itẽ ait. §.vlt.⁊ preallẽ.
l.fulcinius. §. j. Quicq̇d tñ ſit in
tꝑe edictoꝝ ⁊ etiã in mõ ſubha
ſtationũ ⁊ liberationũ. Primo
recurrit ad ſtilos curiaꝝ: dein-
de ad cõſuetudines locoꝝ. Ul-
timo ad

timo ad iuris cõis diſpoſitio-
nẽ: ꝯ qua.ſ. In ſcđo vero caſu qñ
intẽtat actio realis ꝯtra abſen
tẽ: ⁊ tũc aut vocatꝰ latitat vꝉ eſt
abſens. Aut cũ dolo deſijt poſſi
dere. Primo caſu qñ latitat fit
miſſio oĩꝫ bonoꝝ ſi ad oĩa agat
vel rei petite ſi ad vnã rẽ agat.
ff.q̇.ex cau.in poſſ.ea.l.fulciniꝰ.
§.itẽ videamꝰ. Cõtra vero abñtẽ
fit miſſio ꝓ mẽſura ꝑ.l.celſus.e.
ti.⁊.C. vti ĩ rẽ actio.l.ſi q̇s. ⁊.C.
de p̃ſcrip.xxx.vꝉ.xl.an.l.ſi q̇s.§.
pe. Et iteruenit: ẽt ĩ hoc caſu q̄-
dã ſũmaria cognitio: vt ĩ ꝑal.l.
ſi q̇s.C.vbi ĩ rẽ actio. In.iij. cãu
qñ dolo deſijt poſſidere fit miſ-
ſio ĩ poſſ.bo.dolo poſſidere de-
ſinẽtis ꝓ eſtiatiõe rei petite ad
inſtar actiõis ꝑſonalis.ar.lec.⁊
not.in aut.de exhi. et intromit-
re.§.ſi vero quidã. ¶ Notãdum
etiã ꝙ hi cõtra quos fit miſſio
audiunt intra ipſa ⁊ cũ cautio-
nibꝰ: de quibꝰ in dictis iuribꝰ.
l.ſi q̇s.§.pe. C. de preſcript.xxx.
vel.xl.an.et in. l.cũ ꝓponas.cũ
ſua aut.ei q̇ iurat. C. de bo.aut.
iud. poſ. Qñ aũt miſſi in poſſeſ
ſionẽ faciãt fructꝰ ſuos not. in
dictꝭ iuribꝰ. Cetera vide ĩ ſum.
tit.pređ.de bo.aut.iu.poſſ. q̃tũ
ad ea que concernũt ciuilitatẽ.
¶ Qualiter vero contra reos cri
minũ abſentes ⁊ latitãtes ꝓce
dat. Et dic ꝙ requirẽdi ſunt hi
q̇ pñt iuridice accuſari. de qui-
bus.C.de accu.quaſi ꝑ totũ: et
quaſi idẽ effectꝰ quo ad bona
inſurgit ex euocatiõe debitoꝛis
ciuilis ſeu debitoꝛis abſentis:
qualis inſurgit ex annotatiõe
bonoꝝ rei criminis latitãtis vꝉ
abſentis: reſpectiue tñ ſꝫ diuer
ſas qualitates. Procedit autẽ
in hmõi accuſationibꝰ aliť ⁊ aliť
ſꝫ diuerſitates ⁊ ſtilos curiaꝝ.
Nã in aliquibꝰ iure cõſuetudi
nario aliter ꝓcedit q̃ in primo
iure ſcripto: ⁊ in talibꝰ locis in
quibus ſtatuta municipalia lo
cũ ſibi vẽdicãt ſeruãdus eſt ſti-
lus locoꝝ vel prouinciaꝝ ĩ qui-
bus fiũt actꝰ executoꝛiales bo-
noꝛũ.ar.lec.⁊ not.ĩ. l.ſi fundus.
ff. de euic.⁊ in.c.raynutiꝰ.de te-
ſta.⁊ in.c.j.de cõſu. Et ideo cir-
ca hec certa non põt aſſignari
doctrina ex eo ꝙ videmꝰ tot et
tãtas crebreſcere vrbiũ villaꝝ ⁊
pagoꝝ cõſuetudines ſeu muni
cipales ſtilos et oꝛdinatiões ꝙ
certa apđ nos nõ valet ĩ ꝑtibꝰ
aſſignari doctrĩa: qꝛ q̃lꝫ prouin
cia ſuo ſenſu abũdat. c. certifi-
cari.de ſepul. Quãtũ tñ eſt ꝺ iu
re cõi iudex ſeu alius q̇ iuriſdi-
tiõi p̃eſt bona reoꝝ criꝫ poſt cõ
miſſa abſentãtiũ ponit ad ma-
nũ curie penes cuiꝰ iuriſditio-
nẽ criã cõmiſſa ſunt ꝙ iura ap-
pellãt annotare. ff. de exhi.re.l.
annotatione.⁊ facta hmõ redu
ctiõe ſeu annotatõe bonoꝝ ad
manũ curie tãq̃ de bonis fugi-
tiui ⁊ dolo ſe abſentãtis ꝓcedit
ꝯ eũ ꝑ edicta. Nã p̃io vocat di
ctus reꝰ ꝙ cõpareat ꝑſonaliter

ꝯſuetus titulis ꝯuentionalib9
ꝫ eũ formatis: ⁊ ſic dictũ adior
namẽtũ ſeu dicta citatio ad ꝑ-
ſonalr cõparendũ: qꝛ in cribus
regulr nõ procurator: ꝑ ea q̃ le.
⁊ not. in. c. in nr̃a. de procu. Di-
ſtinguendũ tñ eſſet iter cauſas
mere crĩales ⁊ mixtas. Nã ſi ſit
cã crĩalis ex qua nõ ſubſequit
mors delati: ſꝫ relegatio vel mi
nor pena: puta amotio ab ordi
ne: tũc põt ꝯſtitui ꝓcurator cũ
⁊ pena relegatiõis infligat ab-
ſenti accuſato: ſicuti ⁊ in pecu-
niaria cã fert ꝯtra abſentẽ ſnia
vt. ff. an ꝑ aliũ cã ap. l. j. ⁊ de pe-
nis. l. abſentẽ. nec diſtigno ĩ ca-
pitali cã an ſit lis ꝯteſtata ꝯtra
reũ aut nõ: vt. C. de procu. l. ni-
hil. et. l. nulla. Põt tñ ꝓcurator
interuenire etiã minor vl̃ femi-
na ⁊ q̃ als non pñt ꝓcuratores
eſſe nõ vt defendãt iura princi-
palis cãe: ſꝫ cãs abſẽtie accuſa
ti proponãt. vt. ff. de procu. l. ſer
uũ. §. publice. ⁊. l. abſentis. ⁊ de
accu. l. reos. qui ſi nõ cõpareat
aut excuſatorẽ legitimũ mittat
et tria edicta ſuſtineat q̃ edicta
fieri dñt ꝑ lr̃as reqſitorias ma-
giſtrat9 penes quẽ degit ⁊ ꝑ ta-
lia interualla infra q̃ ſeu eoꝝ al
terũ citat9 ſeu adiornat9 cõpa-
rere poſſet: iuxta lec. ⁊ no. in. l. j.
C. de requi. re. ⁊ ſi talis re9 cõpa
reat vel ſe exhibeat infra annũ
audit purgãdo morã ſe defen-
dẽdo et iudicio parẽdo. d. l. j. de
requi. re. Sꝫ ſi venerit intra an-
nũ et nondũ edocto de ſuis de-
fenſionib9 ſeu innocentijs: hoc
eſt ipſo nondũ purgato ab ipo
ſitis deceſſerit proceſſus defen
ſionalis trãſmittit ad heredes.
d. l. j. C. de req. re. in fi. ⁊. ff. eo. l. j.
in fi. ⁊. l. j. C. ſi pẽ. ap. mors inter
uene. Si ỽo re9 veniat poſt an-
nũ ⁊ ſe purget: nihilominus in
odiũ cõtumacie quã ĩ nõ cõpa-
rẽdo cõtraxit duplici dãno affi-
cit. Nã primo bona nõ recupe
rat etiã purgata cõtumacia: ꝑ
ea q̃ leg. ⁊ not. in. l. quicũqꝫ. C. de
req. re. ſine edocto. de viris in-
nocẽtijs iuſtificationib9 ⁊ pur-
gationib9 ſuis ſiue nõ: ꝑ caſuꝫ
in. d. l. quicũqꝫ. in fi. Purgat tñ
hec cõtuma. ꝑ cõtrariã neglige
tiã fiſci: puta ſi fiſcus ꝑ viginti
annos ceſſauerit requirere reũ
abſentẽ: ꝑ ea q̃ le. ⁊ no. in. l. q̃re-
la. C. de fal. Sũt ergo duo caſus
in quib9 bona reſeruant ſucceſ
ſorib9 in alijs cribus q̃ leſe ma
ieſta. Prim9 ſi reus intra annũ
venerit ⁊ ꝓceſſuꝫ ſuũ defenſio-
nalẽ ichoauerit. Scd̃s ſi fiſcus
q̃ diligẽtare debuit ꝑ. xx. annos
ceſſauerit. ff. de exhi. re. l. j. §. ꝑſi
des. ⁊. §. ſꝫ ⁊ papinia. Grauat ⁊
ij. re9 cris ꝯtumax ⁊ nõ cõparẽs
qꝛ nõ ſolũ bonoꝝ: ſꝫ ẽt fame pa-
tit iacturã: vt in. d. l. fi. C. de req.
re. ¶ Itẽ q̃ro circa iſtã materiã
citatiõis ſi fiat citatio ad duos
vl̃ tres dies: nũquid cõputabit
ſcd̃s vel terti9 in citatiõe vt il-
lo die poſſit cõparere citat9: an

vero ante illũ diẽ cõparere te-
neatur. dic ꝙ ille vltim9 dies in
citatiõe expreſſus cedit pro di-
latione ac in ea concludit. ff. de
verb. obli. l. qui kalẽdis. ⁊. l. eũ q̃
ita. ff. de adul. Nã lꝫ ſit appellã-
dũ ĩfra. x. dies: vltima tñ cõpre-
hendit. vt not. ij. q. vj. quaſi ꝑ to
tũ. ⁊. ff. de ſucceſſ. edic. l. j. §. dici
mus. ⁊ ꝑ. d. l. probat ꝙ ſi dat ter
minus vt ſoluas vel proponas
vel facias de iure tuo vſqꝫ ad. x.
dies: vel hinc ad. x. dies: ꝙ tũc il
lo. x. die fieri et proponi poterit
qꝛ totus ille dies cadit in dila-
tione: vt not. inſti. de verb. obli.
§. ſi in diẽ. Et lꝫ in citatione ex-
pediat pronũciatio ỽborenus
reliquũ tñ cauſe cognitionẽ re-
quirit. ff. de off. procõ. l. cũ q̃cq̃.
§. vbi decretũ. ff. de mino. ĩ cau-
ſis. l. de vnoquoqꝫ. de re iudica.
¶ Quero: qꝛ de iure cõi pro ex-
pedito hr̃ ꝙ relationi nũcij ſeu
ſeruiẽtis iurati credit. ff. de reb.
eoꝝ. l. magis puto. §. ne tñ. et in
c. parati. de ap. Nunq̇d aſſerẽs
ſe nõ eẽ citatũ admittet ad pro
bandũ iſtã negatiuã. Et dic ꝙ
ita: ſi ſit talis q̃ poſſit veriſimlr
probari ꝑ coartationẽ tpis vel
loci. ar. eoꝝ q̃ leg. ⁊ not. in. c. con
ſanguinei. de re iud. et in. l. ij. ff.
de prob. ⁊ in. l. nõ nudis. C. e. ⁊ ĩ
c. cũ eccleſia. de cã poſ. ¶ Que-
ro qualr cõitas vel collegiũ ci-
tet. dic ꝙ in ꝑſonã maioris cõi-
tatis: vti cõciliũ vel ſyndicoꝝ. l.
aliud. §. refert. ff. de reg. iur. c. ſi
capitulo. de cõceſ. preb. lib. vj. l.
municipibus. de cõdi. ⁊ demõ.
Quero an ĩ cauſis criminalib9
poſſit citari ꝑſonaliter cõpari-
tus. Et dic ꝙ ita ĩ caſib9 de qui-
bus ꝑ gl. ⁊ doc. in. c. fi. de procu.
⁊. l. j. in ꝓn. ff. eo. tit. C. de his qui
ve. eta. ipe. l. iij. ⁊. ff. ex quib. cau.
in poſ. ea. l. ait ꝑtor. ⁊ in. c. paſto
ralis. de iudi. qui oẽs caſus ſub
vna ꝯſideratiõe reſoluunt: vcꝫ
quotiens iudici neceſſariũ op-
portunũ aut vtile videbit. Nã
ex multis põt ſuũ aĩm informa
re partis ꝓncipalis miniſterio
qḋ nõ poſſet procuratoris me-
dio: iuxta not. in. c. paſtoral. de
iudi. Et iõ in his non põt certa
regula dari cũ ex arbitrio depẽ
deãt iudicãtis. ¶ Quero etiã de
ſepe ꝯtingẽti qõne: citat quis
ciuiliter tribus edictis vel vno
perẽptorio pro oibus de re iudi.
l. ꝯtumacia. §. j. ꝙ ꝯpareat ĩ vl.
hora termini nec poſt. actor ve
ro cõparẽs accuſauit ĩ termino
ꝯtumaciã ei9: deinde iudex nõ
in die termini nec in die ſeq. ſꝫ
poſt duos vl̃ plures pronũciat
cõtra ꝯtumacẽ: q̃rit an valeat.
Et prio vr̃ ꝙ nõ: qꝛ circũductũ
vr̃ edictũ. ff. de iud. l. ⁊ poſt edi-
ctũ. §. circũducto. extra de offi.
dele. cõſuluit. ⁊ iõ ex integro vr̃
citãdus. extra. de dolo ⁊ cõtu. c.
actor. li. vj. Predict9 naqꝫ pro-
ceſſus vr̃ null9 ipſo iure ⁊ citra
appellationem. C. quõ ⁊ q̃ñ iu-
dex. l. j. Ecõtra videt ꝙ valeat:

qꝛ iudici non īponiť neceſſitas
ꝓnūciādi vt in.d.l.j. Qꝛ pōt dif
ferre ⁊ expectare reuꝫ an in ſua
cōtumacia ꝑſeueret: vt ī eo. tit.
l.cōſentaneū extra de dolo ⁊ cō
tuma.c.cū dilecti. Itē qꝛ non vř
fieri iniuria abſenti ſed gř̃a in
expectādo qꝺ quidē iudex face
re pōt.d.l.cōſentaneū niſi finia
tur eiꝰ offm̄.d.c.cōſuluit. immo
nō dꝫ p̄toꝛ feſtinare ad decretū
interponēdū.ff.de dā. infec.l.ſi
finita.§.ſi forte ⁊ ibi nota. Iteꝫ
ſicut admittiť reus poſt quinqꝫ
vel plures dies ad purgandum
moꝛā.l.⁊ ſi poſt tres.ff.ſi q̇s cau
tio. ſic licꝫ expectare iudici reū
cōtumacē imo eū expectando:
ſi nō veniat tanto maioꝛ eſt cō
tumacia extra vt lite nō conte-
ſta.c.qm̄ frequenter ⁊ de offi.de
leg.c.ſane.⁊.d.c.cū dilecti. Naꝫ
ꝯtumacia accumulat penā.ff.ꝺ
penis.l.relegati. C.de here.ant.
gazaros.extra eo.tit.c. excōica-
mus.q̄ quidē ꝯtumacia multis
modis coercetur.ff.de regu. iu.
l.nō videť.⁊ in.c.qm̄ cōtra de ꝓ
ba. Quātomagis ergo durat cō
tumacia tantomagis durat cul
pa. Et ideo non mitius ſed gra
uius punienda eſt: qꝛ ꝓ modo
culpe eſt pena infligenda. ff. de
penis.l.reſpiciendū in pꝛin.nec
ideo iudex videtur in moꝛa ar.
ff.de iniurijs.l.ſciendū extra de
elec.c.paſtoꝛalis.et ibi notať ꝑ
lapſum termini videtur abſolu
tus reus extra de dolo ⁊ contu-
ma.c.cū dilecti.§.p̄terea in ſi.et
hoc rōnis eſt: qꝛ nō eſſet equuꝫ
ꝙ differēte iudice actoꝛ aſſiſtēs
ſuo iure priuareť ſine culpa ar.
C.de inoffi.teſta.l.ſi qui in ſuo.
¶ Ad cōtraria allegata r̄ndeo
pꝛio ad.§.circunducto ꝙ nō lo
quitur in reo ſꝫ in actoꝛe contu
mace cuiꝰ eſt maioꝛ cōtumacia
q̄ꝫ rei: vt ī.d.c. actoꝛ. Itē ad alia
cōtraria dic ꝙ loquūtur in diffi
nitiua ſentētia q̄ cū maioꝛi ſo-
lennitate ferēda eſt. C.de ſentē.
l.cū ſentētia. Iteꝫ circa hec que
ro an iudex poſſit abbꝛeuiare
dilatiōes a iure ꝯceſſas. Et dic
breuiter ꝙ ita cū cauſa. ſine cau
ſa vo nō.ꝑ ea que legūtur ⁊ no
tanť in.l.ij.ff.de re iudica. vide
meliꝰ ⁊ moderne ī cle.ſepe.⁊ ibi
cardinalis de verbo. ſignifica.
¶ Quero an citatio ſit neceſſa
ria in ꝓductiōe inſtrumētoꝛuꝫ
ſicut in ꝓductione teſtium dic
ꝙ ſic alias pꝛoductio facta par
te abſente nō valet ad pꝛobatio
nē ꝑ.l.iudices. C.de fide inſtru.
¶ Quero an citatio partis con
dēnate in expē. vel ad fructꝰ ſit
neceſſaria ad taxationē expeñ.
vel fructuū.⁊ dic ꝙ nō de iuris
rigoꝛe quia illi ſunt actus q̄ nō
pñt impediri ꝑ p̄ſentiā partiū
ex eoꝙ depēdēt ex arbitrio iudi
cis.⁊ actꝰ q̄ depēdēt ex arbitrio
iudicis nō impediūtur ꝑ nō vo
catiōnē partis ar.lec.⁊ nota.ꝑ
docto.in.l.naꝫ ita diuꝰ.ff.de ad
op.⁊.ff.de ven.inſpi.l.j.§. deniꝗ

ciari.q̄re ī p̄miſſis ⁊ ſimilibꝰ ca
ſibꝰ nō eſt neceſſaria partis vo
catio ꝑ ea q̄ volūt docto.in.c.j.
de iudicijs ⁊ in.c.albericꝰ de te
ſti.⁊ in.l.ſed ſi hac.§.p̄toꝛ.ff.de
in ius vocā. Practica tñ̄ curiaꝝ
noſtraꝝ vocari iubet ſaltē ꝓcu
ratoꝛes. Et eſt bona p̄ctica ad
euitādū iurium ambiguitates
¶ Quero q̄d opereť citatio ge-
neralis ad totā cauſā qua mul
titudies vtunť. Et dic ꝙ talis ci
tatio hūc habet effectū ꝙ pōt
ꝯtra citatū ꝓcedi vſqꝫ ad ſentē
tiā incluſiue ſine alia citatiōe.
Uerūtamē ſi poſt citationē ge-
neralē ſemel cōparet expirat vi
goꝛ edicti. Primuꝫ ꝓbať ex di-
ctis doc.ī. c.j.de iudi.⁊ ī.c.fi.de
dolo ⁊ ꝯtuma. ⁊ in.l. ꝯſentaneū
C.quomodo ⁊ qñ iudex. Scđm
vero in.l.⁊ poſt edictū.§.circū-
ducto ff.ꝺ iudicijs. ¶ Quero re
ſpectiue ad p̄miſſas queſtiōes
pone ꝙ citari faciēs ſiue in vim
gñalis ſiue ſpecialis edicti non
cōparet ꝓpter legitimū impedi
mentū qꝺ petiť: anteqꝫ audiať
teneať refūdere expē. dic ꝙ nō
ꝑ lecta ⁊ nota ī.c.venerabilibꝰ.
§.idē de ſentē.excōmu.li.vj. Et
hinc multi docti iudices ſumūt
pꝛacticā ꝙ qñ laxāt ꝯtra aliq̇s
literas cōtumaciales adijciūt
talē clauſulā ſaluis ſuis legiti-
mis excuſatiōibꝰ. Curia vero p̄
ſidalis neqꝫ peꝛdicta tꝑe nimiū
frigoꝛū inūdationis aquarum
peſtis aut incurſus gentiū ar-
moꝛū qꝺ ſepe apud nos cōtin-
git conſueuit interdicere ne ex
pediant literę ꝯtumaciales. de
vj.viij.aut decem diebus infra
quos ſi cōtumax veniat audiť
ſine expen.ꝓpter pꝛeſūptioneꝫ
veriſimilē īpedimēti qꝺ equuꝫ
eſt ⁊ tolerabile qꝛ materia dila
tionū hodie eſt vt plurimū in
arbitrio iudicis ꝑ lecta ⁊ nota-
ta in di.l.ij.ff.de re iudicata. Et
ideo citatus ad locū nō tm̄ nō
artatur comparere. note de ap
pellatio.ca. ex ꝑte ⁊ in clemēti.
paſtoꝛalis. ⁊ ibi glo. ſuꝑ verbo
notoꝛiū. de re iudi. Quero qui
dn̄t citari. dic gñaliter oēs quo
rum intereſt.l.in cauſe.§.cauſa
cognita.ff. de minoꝛi.l. de vno.
ff.de iudi.c. iter quatuoꝛ de ma
ioꝛitate et obediētia. Et qñ ne-
ſciť ſpecialiter quoꝝ intereſt vo
cantur ꝑ ꝓclama publicū ⁊ ſo-
nū tube glo.in.l.hoc aūt.ff.ex q̄
bus cauſis in poſſeſ.ea. ¶ Que
ro reſcriptū cōtinet ꝙ ſi tali ⁊c.
cōſtiterit ⁊c. an vocādi ſint in-
tereſſe hñtes cum nō expꝛimať
vocari debere. Reſpōdeo ꝙ ita
per gloſ.in cle.ſi.de cēſi.ſuꝑ ver
bo cōſtiterit.⁊ alia in cle.ij.ꝺ pe
nis tex.⁊.gl.in.c. repꝛehēſibilis
de appella. qꝺ not.qꝛ ſepe con-
tingit. Quero qualiter ſunt ci-
tandi vagabūdi qui nullū hñt
domicilium. Reſpondeo ex mē
te glo. magne. in.l ſi.C. de lon.
tem. pꝛeſcrip.et in.c. fina. de eo
q̄ mit.in poſ. ꝙ vocari ceu cita-

ri debet more abſentiū de quo-
rū forma ſupra viſū eſt. Cetera
pertinētia ad citationes vide i
dictis iurib9 p doc. ꝛ in glo. ma
gna in cap. vnico. de mili. vaſal
lo q̄ cōtu. eſt i vſib9 feudoꝝ. Itē
tertiū tp̄s eſt tp̄s cōparitionis
in iudicio in quo ſūt diſtinguē
de quatuor qualitates. Nā pri
mo aut comparet vterq̃ aut ꝛ
ſcđo neuter vel tertio actor ꝛ nō
re9 ſeu ꝛ q̄rto ecōtra reus ꝛ nō
actor. Prim9 caſ9 indubi9 ē q2
vtroq̃ cōparente iudiciū recte
fūdatur ar. c. for9. §. in oi. de v̄.
ſig. ꝛ in l. pperandū in prin. C.
de iudi. Scđo v̄o caſu q̄n neut
cōparet tūc nulle ſūt partes iu
dicij: q2 nō cōparitione partiū.
circūducit̄ ſeu p cōcellato ha-
bet̄ edictū p. l. ꝛ poſt edictuz. §.
circunducto. ff. de iudicijs ꝛ iu-
dex nō ipartit̄ officiū ſuū niſi re
quiſit9 iuxta lec. ꝛ no. p doc. i. c.
j. ꝛ. in ca. cām que de iudi. qua
re ꝛc. In tertio v̄o caſu ſcꝫ quā
do cōparet actor et nō re9 tunc
repetēda ſūt edicta intm̄ q̄ gue
nia t ad perēptoriū ſi tāta fuerit
rei cōtumacia. q̄ reus ſi ptinaci
ter ſuſtinuerit patiet̄ contra ſe
miſſionē ꝛ poſſeſſionē vt. ṡ. in p̄
cedētib9 dictū eſt. Veniēs tn̄ in
tra pemptoriū audit̄ reſeruat̄
expē. in fine litis ſi ſine dolo vel
malicia ꝯparere omiſerit puta
q2 citatio facta fuerat i domici
lio vel in pſonā pcuratoris. ar.
l. i. ff. ſi q̄s ius dicen. nō obtē. ꝛ l.

cōtuma. ff. de re iudi. vbi autē
doloſe aut malicioſe cōparere
omiſiſſet ꝛ inde āte perēptoriū
cōpareret nō adiret̄ ſine ꝯfuſio
ne expen. p. l. ſcim9. C. de iudi. et
l. nō ignoret cū ibi notatis. C. đ
fruc. ꝛ li. expē. ꝛ in ca. fi. de do. et
ꝯtuma. ꝛ iſte intellect9 colligit̄
ex. §. ſin autē reus relato ad. §. ſi
q̄dē pars actoꝝ pter v̄bū ſatiſ
ge ſibi poſitū. h. l. pperādū. C. de
iudi. qđ v̄bū denotat dolū ꝛ ma
liciā ꝛ ſemp p̄ſumit̄ dol9 vl' ma
licia vbi fuit repert9 pſonalit̄ p
ea que leg. ꝛ not. i. c. j. đ iudi. ꝛ l
d. l. j. ff. ſi q̄s ius dicē. non obtē.
Quarto v̄o caſu q̄n re9 eſt p̄ſés
ꝛ actor abſens ꝯpetūt reo duo
remedia ſcꝫ q̄ petat cancellari
edictū hoc ē abſolui ab iſtātia
iudicij p. l. ꝛ poſt edictū. ff. de iu
di. et ipetrare a iudice q̄ vocet̄
actor p edicta vſq̃ ad perēpto-
riū item proſecuturus inſtitutū
et viſurus proponi deduci ꝛ iu
ſtificari per ipſum reū exceptio
nes peremptorias q̄ ſi nō com-
pareat poterit reus lapſo anno
ſuas exceptiones deducere ꝛ iu
ſtificare ꝛ ipſis iuſtificatis diffi
nitiue abſolui et actori perpe-
tuū ſilētiū in odiuz cōtumacie
poni. ꝛ eadē ſnīa i. oib9 expēſis
erga reuz ppt victoriā ꝯdēnari
put hec pbant̄ i aut. q̄ ſemel. C
quō ꝛ q̄n iudex. ꝛ. §. ꝛ ſi q̄dez ps
auct. cū. §. ſe. l. pperādū p̄dicte.
C. de iudi. iuncta. l. circa. ff. đ p
ba. ꝛ ſic p alterā iſtarū duarū via

rum ſuccurrit̄ ſeu ſubuenit̄ reo
aduerſus actorē latitantē ſeu li
tem inſtitutā pſequi nolentez.
¶ Quartū vero tp̄s eſt tp̄s pro
ponendarū exceptionū ꝛ inter
ceteras pponēde ſunt exceptio
nes reſpiciētes pſonā partis vl'
pſonā iudicis vel reſcriptum ſi
fuerit delegat9 ꝛ dixi circa per-
ſonā partis: puta q2 reus dixit
actorē fore excōicatū ꝛ per ꝯñs
repellendū ab agendo per ea q̄
leg. ꝛ notā. in ca. intelleximus de
iudicijs ꝛ in. c. pia. de excep. lib.
vi. ꝛ cōtra iudicē dicit eū ſuſpe-
ctū cū ſit eius inimicus vel ad-
uerſarius de familia vel cōſan-
guine9 actoris aut ex alia iuſta
cā ſuſpect9 q̄ quidē cauſe ſatis
enumerātur in iure p doct. i ca.
cām q̄ inter. de iudi. ꝛ in. l. cum
ſpūali de appel. ꝛ in. c. ſuſpectio
nis; de offi. dele. ꝛ in. c. legitima
de app. li. vj. l. apertiſſimi. C. de
iudicijs aut. ꝛ ꝯñr. C. de ſen. ꝛ in
terlo. om. iud. Tutius eſt igitur
iudicē p̄mo recuſare ne ſi forte
in perſonā exceptionē oppone-
ret ꝛ in ea obtineret ad recuſa-
tionē iudicis ſero recurreret vt
ff. de iudi. l. ij. i prin. Nā cū ſe re
cipiēdo interlocutoriā iudicez
approbauit non poterit poſtea
reprobare. vt. ff. de nego. geſt. l.
pōpeius ꝛ. C. de teſtibus hꝫ. l. ſi
quis teſtibus. ꝛ. C. de ſentē. ꝛ in
terlo. oīm iudi. l. penul. Secus
aūt ſi ſuccūberet cū vtraq̃ via
ius declinare intendat examē.

vt. C. de inoffi. teſta. l. ſi q̄s. Op-
poni pōt cōtra reſcriptū primo
falſitas ſi falſuz ſit de crimi. fal.
per totū: quarū falſitatū dete-
gendarū practica habet̄ in. c. lꝫ
de cri. fal. ꝛ in. c. iter dilectos de
fide inſtru. Itē q̄ cōtra ſtilū re-
ſcribētis de quo in ca. q̄ꝫ graui.
de cri. fal. de reſcrip. c. eā te. ꝛ. c.
cōſtitut9. Item q̄ eſt impetratū
tacita veritate qđ eſt ſurripe-
re pe ꝛ expſſa falſitate qđ eſt ob
ripere: ꝛ prout he due differētie
vocabulorū obripere ꝛ ſurripe-
re probātur per. l. j. ꝛ fi. C. ne rei
dñice vel tēplo. ꝛ. l. ſi quis obre-
pſerit. ff. de fal. ꝛ in. c. ſuper litteris
extra de reſcrip. i anti. ad quod
pauci practici aduertūt: ſꝫ vnū
pro alio ponūt. Et q̄ p hec im-
pugnet̄ reſcriptū iura ſunt vul
gata. Poſſet tn̄ alle. c. ſuper lite
ris de reſcrip. iem. ṡ. alle. itē op-
poſitio q̄ obijt impetrās vel im
petrat9 priuſq̄ citatio fieret de
offi. dele. cū olim de reſcrip. ca.
ſignificauit. l. ij. ff. q̄ ſenten. ſine
ap. reſcin. ca. fi. de reſcrip. qđ q̄li
ter procedat notat̄ in. d. iurib9
et infra aliq̄d dicet̄ q2 magnas
hꝫ diſtinctiones hec materia.
Itē q̄ obijt cōcedens de officio
dele. c. lꝫ ꝛ. c. gratū ꝛ. c. relatū et
ff. de iuriſ. om. iudi. l. et q2. ff. de
iudi. l. mortuo. ¶ Itē q̄ eſt ſub-
annatū hoc eſt elapſus annus
ipetratiōe. Et q̄ꝫtū attinere ſti-
luz p̄ntis regni oīa reſcripta fa
cere ſūt ānualia iuxta theoricā

ca.plerū𝔮 ꝺ reſcrip.⁊ ꝯtra theo
ricā.l.falſo.C. de diuer. reſcrip.
Itē impugnaꝛ ex eo ꝙ nō facit
mentionē de alijs ꝓcedentibus
mandatis.ca.certuꝫ de reſcrip.
de offi.dele.c.ij. Item ꝙ tacetꝛ in
eo ſtat⁹ cauſe.c.inter monaſte
riū de re iudi.C.quō ⁊ q̄ñ iudex
aut.qui ſemel. Et ideo apꝺ nos
opus eſt noua īterpretatiōe ꝑ
quam res mādat ꝙ vult māda
tuꝫ exequi nō obſtāte ſubanna
tiōe:⁊ ita ꝑ oīa ꝑlamēta ⁊ curi-
as ꝓſidales huiusfrācoꝝ regni
practicaꝛ:ſꝫ dubiū eſt ſi īfra an
nū moriaꝛ īpetrās vel impetra
tus an poterit exequi reſcriptū
Varij varia dicūt. Reſolutio tñ
eſſe vꝛ ex mēte iuriū ⁊ doctoꝛuꝫ
in locis prealleg.⁊ in.c.ſi aūt ali
quis.⁊ ca.ſignificauit de reſcri
ptis.⁊ in.c.qꝛ de iudi.ꝙ ea q̄ ex
iuris miniſterio ſeu diſpoſitiōe
trāſeūt actiue vel paſſiue ceſſā
te quocū𝔮 reſcripto ad īpetrā-
tē vꝉ īpetratū ſeu hꝛdeꝫ vel ſuc-
ceſſorē īpetrantis aut īpetrati
pñt ꝑ eos ad quos trāſeūt etiā
mediāte reſcripto ī iudiciū de-
duci. Sꝫ ea q̄ nō trāſeunt iuris
miniſterio aut diſpoſitiōe ad ī
petrātes vꝉ īpetratos ſeu eoꝝ
hꝛdes vꝉ ſucceſſores nō poſſūt
vigore illi⁹ antiq̄ ⁊ ſubānati re
ſcripti vꝉ etiā nō ſubānati ꝑ iā
defūctos vꝉ ꝯtra defūctos īpe-
trari ꝯtēta ī reſcripto ī iudiciuꝫ
ꝺduci. Sed op⁹ erit reuocatiōe
reſcripti vt.ꝫ.dictū eſt. Et ꝑ hāc
breuē doctrinā ⁊ reſolutiōeꝫ ſol
uunꝛ multe itricatiōes q̄ poſſēt
fieri ⁊ adduci in materia reſcri
ptoꝝ. ¶ Cōſueuerūt etiā mlta
opponi ꝯ libelluꝫ de obſcurita-
te ⁊ multis alijs q̄ notāꝛ tā ī gl.
q̄ ī tex.vt. ff.de rei vē.l.i rē.ff.de
poſiti.l.i.§.ſi q̄s argētū.ff.de fe-
rijs.l.i actionē. Aduertēdū tñ ē
ꝙ iudex pōt ꝓfigere terminum
reo ad ꝓponēdū exceptiōes di
latorias vt ī.c.paſtoralis de ex-
cep. Poſt quē terminū nō audi
tur regulariter ꝓponere volēs.
Et dixit regularitꝛ ꝓpter tres ca
ſus exceptos ī.d.decre.paſtora
lis. Cauere tñ debet re⁹ cōpare
re volēs vt cōparēdo corā iudi
ce quē recuſare intendit nō cō
pareat ſimpliciter ſed cū ꝓteſta
tione vt ꝓteſtetur ꝙ cōparet ci
tra omnē conſenſū indubiū iu
riſditionis attributionē ⁊ iuriſ
ditionis ꝓrogationē quā iuriſ-
ditionē in ipſū iudicē recuſan-
dū minime facere approbare i
tēdit niſi ⁊ quatin⁹ a iure arta-
retur ⁊ illico eum recuſet in ſcri
ptis ſi caſ⁹ exigat ⁊ ſimꝉ ⁊ ſemel
arbitros ꝓ ſui parte eligat ⁊ ni
ſi recuſatio admittaꝛ appellet ⁊
ſi iudex vellet ꝙ arbitri cogno-
ſcerēt de dicta ſuſpitiōe poterit
ſemꝑ cōparere citra cōſenſū in
debitū. ¶ Aduertēdū tñ eſt ꝙ
nō eodē modo recuſareꝛ ordi-
narius quo ⁊ delegat⁹ ſuſpect⁹
recuſat⁹ ꝓbatis ſuſpitionū ac
recuſationū cauſis ī totū repel

litur ꝑ ea q̄ leg.⁊ no. in.c. ſuſpi-
tionis de offi.dele.⁊ in ſuis con
coꝛ. Secus eſt in ordinario qui
nō in totuꝫ recuſaꝛ ſed ali⁹ ſibi
adiūgitur ſeu aſſociatur ī aut.
vt diffe.iudi.§.ſi vero cōtigerit
licet aliq̄ tenuerint cōtrariū vt
refert glo.in.ꝫ.alleg.aut. ⁊ ꝯñr.
Cōis tñ vſus ꝯſuetudo ⁊ ſtilus
apꝺ nos occitaneos approbat
primā ſn̄iam.ſ.ꝙ nō in totū re-
cuſetur ſed alius ſibi aſſocietur
Si vero reus iudicē ſuſpectum
nō habeat pōt petere offerri li-
bellū iuxta aut. offeraꝛ.C. de li-
tis ꝯteſtat.⁊ extra ꝺ libel. obla.
quaſi ꝑ totū qui ſi nō detur pe-
titus reddit iudiciū nullū glo.
in cle.ſepe.de vbo.ſigni. Obla-
to vero libello habet dieꝫ ad de
liberandū pōt etiā petere diſtri
butionē ꝓcuratoris aduocati
ſeu conſilij ⁊ dabiꝛ ꝓut probaꝛ
ex.d.aut.offeratur ⁊ in.l.reꝫ nō
nouā.C.de iudi.iuncta.l.nō vi-
deꝛ.ff.de iudicijs in quib⁹ iuri-
bus proxime dicta ꝓbanꝛ. Et
qꝛ proxime dictū eſt ꝙ actoꝛ te-
neꝛ edere libellū vidēdū eſt ſū-
matiꝫ de ꝑncipalib⁹ vbis req̄ſi
tis in libellis quarūlibet actio
nū omiſſis alijs ſuꝑfluitatibus
ne vltra propoſitū noſtrū opu-
ſculū ꝓſens dilatem⁹. Igiꝛ ꝓmiſ
ſū ordinē.ſ. deducēdo pratica-
bilia ⁊ omittēdo nō praticabi-
lia inſequēdo libellos paucos
criminales qꝛ apud nos parū ī
vſu habenꝛ ex eo ꝙ oēs ꝓceſſ⁹
criminales ꝑ modū inq̄ſitiōis
exordiunꝛ medianꝛ ⁊ terminātꝛ
adduco. Reſiduū vo ſuppleꝛ ī
materia inq̄ſitiōali de qua ſub
dicā. Sꝫ ne oīno illoꝝ practica
omittaꝛ pōt ſic in actiōe mani-
feſti furti magis ꝯtingēti libell⁹
formari Corā vobis clariſſimo
magi.⁊ potēti viro dn̄o ſeneſcal
lo prouīcie bellicardi ⁊ nemāſi
ꝓſide ſeu veſtro locū tenēti alte
ro ve quolibet veſtri vice ꝓſidē
te dicit ponit aſſerit ⁊ quatin⁹
op⁹ erit citra tñ on⁹ cuiuſlibet
ſuꝑflue ⁊ nō neceſſarie ꝓbatio
nis iuſtificare intēdit ticius de
nemēſo ꝯtra ſēproniū mōtiſpeſ
ſulani ſeu quācū𝔮 partē aduer
ſā. Etiā ꝑ modū ſūmarie peti-
tiōis ad victoriā cauſe obſeruā
dā ſufficiēter ꝙ āno d. M.cccc.
lxxviij.⁊ die.xvij.mēſis Auguſti.
Itē dicendo de alio tēpore de q̄
ꝑ proceſſū apparuerit ꝙ dict⁹
re⁹ deū ꝓ oculis nō habēs alie
nis inuidēs ⁊ de alieno locuple
tari ſatagēs die ꝓdicta hora pri
ma poſt meridiē vel circa furti-
ue ſurripuit dicto ticio quādaꝫ
veſtē pāni rubei ꝑpigniani ex
domo habitatiōis ipſi⁹ actoris
ſecū𝔮 inuito ipſo actore dictā
veſtē ꝯtractādo detulit quā cū
deferret fuit deprehenſus cum
dicta veſte ꝑ eū vt dictū eſt fura
ta ⁊ ꝯtracta. q̄ quidē veſtis cōi
extimatione valebat tpe ꝯtra-
ctatiōis decē libras turoñ. iudi
ciali vo taxatione ſalua. Qua-

re ex his ⁊ aliis ex ꝓceſſu reſultantibꝰ petit dictū reū in quadruplo vna cū oībus expēſis factis ⁊ fiēdis de quibus ꝑ expreſſum ꝓteſtatur erga dictū actorē condēnari condēnatūq ad dandū ⁊ ſoluēdū preture viribꝰ cogi ⁊ compelli ⁊ alſ ius ⁊ iuſticiam ſibi fieri et adminiſtrari veſtrum benignum qd̓ quale ac quantū decet officiū etiaꝫ loco actionis ſi opus fuerit hūiliter īplorādo. Hec tn̄ penales actiones nihil aut parum ſunt apud nos in vſu qꝛ ſufficit ꝙ damnū paſſis reſtituātur ablata iudicis officio perquirētis de criminibus ad cuius officiū ſpectat primo leſis dāna reſarciri facere ꝓut facere tenenť ꝑ vulgatā theoricā. §. quos ſi delinquentis in aut. de mā. pri. col. iiij. ⁊ §. duplū inſti. de acti. l. i hoc iudicio. ff. de ſuo corrupto in actione vero furti nō manifeſti formatur libellꝰ aliť ex eo ꝙ dr̄ia eſt inter actionem furti manifeſti et actionē furti nō manifeſti quia actio furti manifeſti eſt ꝓtoria et actio furti nō manifeſti ciuil' et illa tpalis hec vero ꝑpetua inſti. de ꝑpe. ⁊ tēpo. actio. §. i. ⁊ rō eſt qꝛ quāto penaliores ſunt tāto magis ſunt tpales ⁊ tranſitorie quo ad penā: qꝛ quo ad rei perſecutionē ſunt perpetue ꝑ conditionē furtinā ex lec. ⁊ nota. ibidem ⁊. C. de cōdi. fur. l. i. ⁊ inſti. de noxa. actio. §. ſunt oēs ⁊ iſti. de obli. q̄ ex delic. naſ. §. manifeſtus ⁊ ſequē. ⁊. §. pena. ⁊. §. fi. In hoc tn̄ diuerſificātur libelli: qꝛ in actiōe furti nō manifeſti nō eſt neceſſariū exprimi ꝙ fuerit deprehēſus fur cū re furtiua in narratione ⁊ etiā in cōcluſione cōcludiť ad duplū ⁊ nō ad quadruplū poſſemꝰ etiā formare libellū in actione furti aduerſus nautas ⁊ in actiōe vi bonorum raptorū ⁊ ſimiliū. Sed qꝛ vt p̄miſi apd̄ nos nō ſunt in vſu: iō m̄branas nō occupo vex i p̄ſenti prouincia ſunt multi viri ceruicoſi ex eo ꝙ maxie regnat cholera ꝑꝑ aeris diſpoſitioneꝫ et multū frequētanť actiōes iniuriarū: ideo de eis ſubiūgo libellū. Premitto tn̄ ꝓ euidētia ꝙ actio iniuriarū eſt duplex q̄dā eſt ciuilis alia eſt ꝓtoria. Et ciuilis eſt illa q̄ deſcēdit ex lege cor. q̄ cōpetit in tribꝰ caſibꝰ: puta ſi qs pulſauit verberauit vel domum introiuit. ff. de iniurijs l. lex corne. in alijs vero caſibꝰ eſt ꝓtoria idē tn̄ reſultat in vtraq effectꝰ. ſ. vindicta ⁊ ꝑſecutio iniurie inſti. de iniurijs. §. penul. et. ff. d̓ iniu. l. iniuriaꝝ ⁊ ex vtraq pōt qs ciuiliť ⁊ crimialiter agere vna tn̄ via electa ceſſat alia ff. de iniu. l. qd̓ ſenatꝰ ⁊. l. pretor §. i. Et hoc iō qꝛ vtraq actio ſiue ciuilis ſiue crimīalis tendit ad vindictā vt dictū eſt. Sꝫ ex ciuili reſtat actio ſeu ꝑſecutio dāni. ff. d̓ iniurijs. l. idē apud. §.

ſi qs ſuo liberato: formať igiť ſic libellus. Corā vobis clariſſimo magno ⁊ potenti viro ⁊c. ꝙ ipſo titio actore exiſtēte die. xix. mēſis aug. ꝓxime ꝓteriti hora tertiaꝝ vel circa i arenis nemāſij ante eccleſiā ſcti petri ⁊ in comitiua pluriū nobiliū ꝑſonarū pacifice cōſeruādo neminiq iniuriā inferēdo ſuꝑuenit ibideꝫ dictꝰ ſemproniꝰ reus q̄ aīo iniurioſo ipm̄ actorē ꝓuocauit ⁊ incitauit ꝑ rixoſas ⁊ iniurioſas allocutiōes ⁊ q̄q̄ dictꝰ actor ipſū reū dulcibꝰ ⁊ placabilibꝰ verbis refrenare et mitigare niteretť dictus tn̄ reꝰ ſꝑ magis atq magis īſiſtebat ⁊ i iniurias ꝓrūpebat ⁊ intm̄ ꝙ in ipm̄ actorē talia verba ſeu i effectu ſilia bonorū nois ⁊ fame ipſiꝰ actoris denigratoria et īfamatoria iniurioſe ꝓtulit dicēs ribault larron tu ne fais q̄ rober. Et qꝛ dictꝰ actor talia ſibi īponēdo dixit ꝙ mētiebať dictꝰ reus nō cōtētus de verbalibꝰ iniurijs ꝓfatis ad reales ⁊ facti iniuria ꝓceſſit ⁊ i ꝑſonā ipſius actoris irruit ⁊ cū pugno pl'ibꝰ ictibus ipm̄ actorē in faciē ꝑcuſſit liuores ⁊ cōcuſſiōes fecit ⁊ alſ iniurias plurimas ītulit: quas q̄deꝫ iniurias dictꝰ actor mox illico ⁊ incōtinēti ad aīm reuocauit ⁊ iterū reuocat nolēs tales ⁊ tā atroces iniurias ſibi illatas fuiſſe ꝓ ſūma mille libraꝝ turo. īnimo malit tm̄ ꝑdidiſſe q̄ dictas iniurias ſuſtinuiſſe vl' paſſꝰ fuiſſe ⁊ ad quā quidē dictas iniurias exiſtimat iudiciali tn̄ veſtra ſemꝑ taxatiōe ſalua. Quare ex his et alijs ex ꝓceſſu reſultātibꝰ agit dictꝰ actor cōtra dictū reum ⁊ petit ꝑ vos veſtrāq diffinitiuā ſniam ꝓ ſuorū nois et fame reintegratiōe dictū reū ad publice diſſonādū ꝓfitēduꝫ ⁊ declarādū dicta verba diffamatoria ⁊ iniurioſa fuiſſe ꝑ eū ↄ cōſulte ⁊ ↄ veritatē dicta et plata et ꝓ ſatiſfactiōe iniuriarū predictarū ad dandū ⁊ ſoluenduꝫ eidem actori ſummā predictaꝫ mille librarū turoñ. iudiciali tn̄ veſtra vt ſepe dictū eſt taxatiōe ſalua vna cū oībꝰ expē. factis ⁊ fiendis de quibus dictus actor per expreſſum ꝓteſtatur condēnari cōdemnatūq coget cōpelli vijs iuris ⁊ remedijs oportunis ⁊ alſ petit in oībus ius ⁊ iuſticiam ſibi fieri ⁊ adminiſtrari vrm̄ benignū qd̓ quale ad q̄tū decet officiū hūiliter etiaꝫ loco actionis opus fuerit iplorādo. Quia ſupra in prima parte vbi de criminibus tractauit de hac materia iniuriarū nil tetigi hic aliqua pauca practicabilia ſubdicam ordinē libelli ꝓdicti inſequēdo prio quidē poſui mēſem auguſti proxime effluxi. Tēpus poniť ꝓpter ea que leg. ⁊ notantur in. §. atrox inſti. de iniurijs. Et ad demōſtrādū ꝙ infra annum interpretať actio ꝑꝑ pretoriam actionē q̄ deduciť in vera

bali iiuria q̃ āno finiť vt ſupra
dictū eſt. Itē ſubiūxi illa verba
hora tertiarū ꝛc. vſq; ad verbū
pſonaꝝ. qꝛ p illas clauſulas ag
grauať iniuria. Nā tp̄s loc9 et
pſona i qb9 ꝛ p q̃s iſertur ꝛ ma
gnitudo vulneris ac ēt v̄boꝝ
acerbitas aggrauāt iiuriā p ea
q̃ legūtur ꝛ notā. ff. de iiurijs. l.
p̄tor. §. vl. ꝛ. l. vulnerꝫ. ꝛ. l. ſi ē qō
nis. ꝛ. l. ſꝫ vni9. §. q̇dā. ff. ð iniu. ꝛ
iſt. e. §. atrox. ꝛ. §. pēa. ꝛ i. c. cū te
ð re iu. cū ſuis ↄcor. ðꝛ ēt paciſi
ce qꝛ ſi actor fuiſſꝫ icitator ꝛ p̱
uocator rixe ſeu iiuriaꝝ magis
eēt ei q̄ꝫ reo imputādū. ar. lec. ꝛ
no. p. gl. i. l. ob hec v̄ba. ff. ð his
q̇ no. iſa. i. l. j. §. cū arietes. ff. ſi q̃
drupes paupeiē feciſ. di. qꝛ nō
p̄t dici iiuriā feciſſe q̇ ad ſui de
ſenſionē icōtinēti ꝛ eo mō q̇ ag
gredíť ſe defendit. hoc ē ſi cū ar
mis inuadať armis reſiſtat ꝛ ſi v̄
bis: v̄bis. ar. lec. ꝛ no. i. l. vt vi. ff.
ð iuſti ꝛ iure ꝛ i. l. ſi q̇s pcuſſorē.
C. ad. l. cor. ð ſic̃. Sꝫ ſi excede
ret modū i repellēdo iiuriā pu
ta qꝛ agreſſ9 v̄bꝫ armis reſiſte
reť ꝛ reſiſtēdo pulſaret vł vulne
raret teneret ciuili actiōe iniu
riaꝝ p lec. ꝛ no. i. l. ſcīaꝫ. §. q̇ cuꝫ
aliť. ff. ad. l. aq̇l. ꝛ etiā ad reſtitu.
dāni illati p. l. Itē apð labeonē.
§. ſi q̇s ſeruo v̄berato. ff. ð iniu
rijs. ꝛ hic dici metrice ſolet v̄ſ9.
Res dare p reb9 p v̄bis v̄ba ſo
lem9. Pro buſis buſas pro tru
ſis reddere truſas. hoc ē dictu
qð tēperamētū habēdū ē i reſi
ſtēdo iiurijs v̄balib9 ꝛ facti. Di
ctū ē ēt aſo iniurioſo qꝛ ſi aliq̇s
truffādo ſeu iocādo pulſet vel
buſonet nō tn̄ aſo iniuriādi ſꝫ
forte iocādi nō teneť actiōe in
iuriaꝝ p ea q̃ leguntꝛ ꝛ notātur
i. l. illð p eq̃. ff. ð iniurijs ꝛ in. l. ſi
nō ↄuicij. C. ð iniurijs ꝛ arguiť
anim9 ex actu p lec. ꝛ no. i. c. ð p̄
ſumptio. Dictū ē ēt q̄ mētieba
tur ad demōſtrādū qð illa v̄ba
nō irrogabāt illatā. Nā licituꝫ
ē v̄bis diffamatorijs iiuriatori
iuriā refellēdo iniuriāti dicere
tu mētiris p ea q̃ leg. ꝛ no. in. l. ſi
q̇s extrane9 i p̄n. ff. ð acq̇. hef. ꝛ
i. c. eā te. ð iureiurā. licitū em̄ ē
iuriā v̄balē ↄtrarijs v̄bis expel
lere. ff. ð ꝓc. l. q̃ oīa eq̇pollētib9
defenſare dūꝫ tn̄ icōtinēti ꝛ cuꝫ
moderamie vt ſupra dictū ē p
q̇. l. cū q̇ nocētē i p̄n. ff. ð iiurijs.
Et ē ſciēdū qð iiuria triplicit'
ferť facto vt i exēplis ciuilibus
aſſiduis. S. dictū eſt. Et v̄bis vt
ſupra ēt exēplificatū ē notāduꝫ
tn̄ qð v̄balis q̃ fit cū tumultu ꝛ
i cetu dť ꝓprie ↄuiciū. ſed illa q̃
nō fit in cetu nec cum tumultu
ꝓp̄e dť iſamia. l. Iteꝫ apð. §. cui
nō ſine cā. ff. ð iiurijs ꝓbať in. l.
§. cū patrōis. ff. ð of. p̄fecti vrbꝫ
ꝛ tertio ſcriptis vt. C. ð famoſis
libellis p totū ꝛ ↄpetit actio nō
ſolū ↄ iſerētē iiuriā. ſꝫ ēt ↄ man
dātē vł auxiliātē iſti. de iniurijs
§. nō ſolū ꝛ. ff. de iiurijs. l. nō ſo
lum. j. reſpōſo. ꝛ. §. ſi mādatū ꝛ
§. ꝓculus. Itē notādū qð actio
iniuriaꝝ nō dať heredi iiuria
ti nec cōtra heredē iiuriātis ni
ſi lite ↄteſtata ex eo quod ad ſo
lam vindictaꝫ prodita eſt vt in
ſti. de iniurijs. §. non omnes et
§. penales. j. ff. de iniurijs. l. in
iuriarū. Expirat etiam per diſ
ſimulationem inſti. de iniurijs
§. vltimo et ideo hinc inolene
runt communēs due practice.
Prima quia iniuriati illico re
uocant ad animum vt ſupra in
libello poſitum eſt ad denotan
dū quod nō diſſimulat nec pro
nō iniuria hꝫ ꝛ pariter ſcðā qð
iniuriati illico reuocata iiuria
ad animū ꝓteſtanť q̄ nō intē
dūt illā talē iiuriā p diſſimula
tionē remittere ꝛ illa talis pro
teſtatio q̃ ēt cōiter fit i iudicijs
p̄ſeruat iiuriatū ne bibēdo cō
medēdo loquēdo vel operādo
cū iiuriāte remittere videať iiu
riā ſibi illatā qꝛ proteſtatio p̄e
ſeruat ius in futurū p iura vul
gata. Dictū eſt etiā mallet pdi
diſſe et nō lucratus fuiſſe ex eo
quod facilius taxaret paſſus i
iuriā i bonis nō acq̇rendis ſeu
in lucris ceſſantibus ad mille
libras q̄ꝫ in bonis acquiſitis p
dendis vel exponēdis ad q̇ngē
tas. ꝛ qꝛ iſta actio ē vīdicte pſe
cutiua vt ſepe dictū ē ꝛ ſic odio
ſa merito dꝫ reſtrīgi ꝛ refrenari
anim9 agētꝭ ad minorē ſummā
qð euenit dū actor in libello de
ſcribit ſe malēs tm̄ pdidiſſe p q̊
faciūt lec. ꝛ nota. p gl. ſup v̄bo
dānis i. c. ij. de offi. ordi. li. vj. et
ea q̃ habēť i. l. ↄſtitutiōib9. §. ēt
ff. d. iniurijs ꝛ iſti. eodē. §. pena.
Dictū eſt etiā ad diſ[illegible]ādum
ꝛc. vt nō ſolū prouideatur reo:
ſed etiā cōſciētie rei. Nā ex do
ctria euāgelica cautū habem9
qð ſi q̇s dixerit fratri ſuo racha
reus erit ↄſilio. Si vero dixerit
fatue reus erit iudicio ꝛ itex ſi
q̇s hꝫ rācoreꝫ cū frē ſuo offerre
volēs mun9 ad altare dꝫ dimit
tere mun9 ꝛ pri9 accedere recōſi
liari frī ſuo ꝛ īde mun9 offerř. fa
cit. c. ſi q̇s ↄtriſtat9. xc. diſti. Cō
gruū ei eſt q̄ iiuria oē dānū re
ſarciat vt i p̄dictis iurib9. Peti
tio v̄o pecuniaria venit ex eſti
matiōe leſiōis illate p reū ꝛ paſ
ſe p actorē. vt ſupra dictū ē. ꝛ q̄
poſſit eodē libello cōcludit ad
vtrūq;. ſ. ad emēdā bonoꝝ ꝛ dā
ni reſtitutoriā probať. l. itē apð
labeōeꝫ. §. ſi q̇s ſuo. i. l. ſciētiā p̄
alle. Cetera ad hanc actionē et
libellū ptinētia q̇libꝫ theoric9 ꝛ
practic9 aduocat9 ex iurib9 p̄
dictꝭ cū in eis notatis colligere
pōt. ꝛ hec ſufficiāt q̄n procediť
p actionē. Sꝫ qꝛ procediť aliq̇
ties p viā denūciatiōis ꝛ aliq̇
tiēs p modū iquiſitiōis maxie
in iiurijs factꝭ ex officio iudicis
qð fieri pōt etiā ſi iniuriat9 iiu
riā remitteret ð quo p gl. in le.
diu9. ff. ad ſilł. de reſti. ſpoli. ca.
ſollicite de iurein. ad nr̄aꝫ ideo
iſta duo mēbra proſequor q̊ruꝫ
practica cōis eſt ad oīa crimia

Et primo aggredior articulum
denūciatiōis. ¶Quero igitur
de practica tenēda qñ cria pro-
ſequūtur p modū denūciatio-
nis gñalis de qua tractat in.l.
diu9.ff.d cuſtodia ⁊ exhibitione
reoꝝ ⁊.l.ab accuſatiōe.ff.ad tur
pil.⁊ in.l.j.C.de decurio li.xij.⁊ i
l.ea qdē.C.d accu.⁊ i iſta gñali
qꝛ officio iudicis expedit.c. ro-
mana.§.ſane de cēſi.li.vj.nō cu
ratur de pcedēti admonitione.
Sed qñ cōtra aliquē pceditur
p modū ſpālis denūciatiōis ad
uertēdū eſt ꝙ de iure canonico
qlibꝫ q bono zelo vel pprio in-
tereſſe mouet ad denūciandū
admonere dꝫ reum vt ſe corri-
gat.vt in.c.qualr ⁊ qñ.de accu.
⁊ l.c.cū.i.⁊.ſ.d re indi.⁊ l.c.lꝫ he
ly.d ſymo.De iure āt ciuili ad-
mittūtur ad denūciādū ſoli of
ficiales ad hoc deputati vt.d.l.
diu9 ⁊ qd nota.in.l.ea quidē.C.
de accu.⁊ i.l.reſcripto.§.ſi accu
ſatorē.ff.de mu.⁊ ho. Sed apd
nos admittūtur ad denūciādū
oēs intereſſe hñtes qd vr eē to-
lerabile etiā d iure ciuili p ea q
legūtur ⁊ notant p doc.i.l.j.§.i-
cidit.ff.ad turpil. ⁊ in.l.ſcierit
C.d excuſa.tu.⁊ in.l.nulla.C.de
lato.e.ti.li.⁊ i.c.ij.⁊.iij. c. dilect9
de accu.⁊ l.c.lꝫ de ſymo. verūtñ
tales p q̄ſi accuſatorib9 hñtur
ſic ⁊ taliter ꝙ ſi doloſa fuerit de
nūciatio ⁊ denūciat9 abſoluat
tenet talis denunciator ad oēs
expēſas quas fecit denūciat9 ſe

defendēdo p lec.⁊ not.in dictis
iurib9. Et vltra hec punit extra
ordinarie p lec. ⁊ not.in.l. ab ac
cuſatiōe.§.nūciatorē.ff.ad tur-
pil.⁊ in.d.l.ea quidē.⁊ in.c.fi.de
calūniatorib9 imo ſm aliquos
pōt puniri eadē pena qua puni
retur denūciat9 ſi eſſent vba q
ſibi imponūtur p lec.⁊ not.ſca.
ſup his.§.nūciatores de accuſ.
et in.c.qualr ⁊ qñ in glo.penul.
eo.ti. Cū aūt qs denūciat de cri
mine tūc de iure ciuili ſuper de
nūciatiōe formāda eſt per indi
cē inqſitio q ſic cōiter ſolet for
mari. Nā pmittit titulus talis.
Cū nuper ad denūciationē ta-
lis ⁊c.iuncta qrimonia dñi pro
curatoris regij. Sed ſi pcedat
per inqſitionē abſqꝫ denuncia-
tiōe dicet ſic. Cū nuper publica
fama inſinuāte vel facti euiden
tia demōſtrante: ad pñtis curie
clariſſimi magni ⁊ potētis viri
dñi ſeneſcalli bellicardi ⁊ nemi
nem peruenerit auditū talē cō-
miſiſſe plura crimina ⁊ ſignāter
raptū furtū ⁊ homicidiū ⁊c.in
perſonā talis ⁊ talis de quibus
nulla fuit ſubſecuta punitio: ꝙ
ꝙ conuenerit reipublice ne cri
mina remaneant impunita ⁊ ꝙ
pena vnius ſit metus multoꝝ
⁊ talia vel ſīlia ſeu grauiora cō
mittere attēptantes ſi nō virtu
tis amore ſaltē metu pene coar
ceātur. Igitur dictus dñs ſene-
ſcallus inſtāte pmonēte ⁊ pſe-
quēte dicto dño regio procura

tore ad verificationē premiſſa-
rum per talē ⁊c. cōmiſſarū per
eū ad ea deputatū vel per eius
locūtenentē infraſcriptū proce
di fecit. Hinc ſiquidē fuit et eſt
ꝙ anno dñi. M. cccclxxviij. et
die.xx.mēſis auguſti: dict9 dñs
locūtenens vel cōmiſſarius ad
veritatē ſciuiſſe dicūtur pro ve
ritate ſciēda ⁊ teſtimonio feren
do per talē ſeruientē regiū ita
feciſſe referentē ad hos diem lo
cum ⁊ horā euocari facit quos
ſiquidē teſtes cōparētes dñs lo
cumtenens ſeu cōmiſſarius iu
rare fecit recepit ⁊ examinauit
quidem teſtes vnus poſt aliuꝫ
de et ſuper premiſſis teſtificati
fuerunt vt in ipſorum et cuiuſli
bet eorum depoſitionibus in-
fraſcriptis cōtinetur ⁊ aduerte
qꝛ lꝫ multe ſunt ſolēnitates a iu
re introducte in materia inqui
ſitionis. Hodie tñ iudices ⁊ of
ficiales illis omiſſis ⁊. ſ. dictis
ſummarie ſeruatis pcedūt eo-
rum ſumētes practicā ex.l.con
gruit.ff.de offi.preſi.⁊ in aut.de
colla.§.iubem9 autē.C.d cuſto.
et exhi.reo.l.ſ.de offi.ordi.ca. j.
glo.in capitulo bone.de elect.⁊
in ca.qualr de accuſ. Et nota ꝙ
non dicitur ꝙ fuerint producti
iurati recepti parte pñte vel vo
cata qꝛ ibi proceditur ex officio
curie veritatē inquirēdo nō eſt
neceſſaria partis citatio in pro
ductiōe teſtiū per ea que volut
doct.in capi.qualr ⁊ qñ lo.ij.de

accuſa.lꝫ aliqui voluerūt cōtra
riū. Uſus tñ cōſuetudo ⁊ ſtilus
pmā approbat vcꝫ ꝙ dū teſtes
recipiunt ex officio iudicis pro
veritate habēda nō vocat pars
Uerūtñ ex illa tali teſtiū depoſi
tione nō procedit niſi ad inqſi-
tionē ⁊ nō ad ɔdēnationē. Nā
tūc pducēdi eſſent parte pñte
vel citata.l.ſi qñ.C.de teſt. Ubi
tñ examinant ad fines inqrēdi
ſufficit ipos examiari etiā par-
te nō vocata qꝛ lꝫ nō faciāt ple-
nā fidē ad cōdēnationē faciūt
tñ talē qualē probationē ad in
quiſitionē ſufficiētē.ar.le.⁊ not.
per gl.⁊ doc.in.l.poſt legatū. §.
herede vo.ff.d his qb9 vt idig.
et in pdicta.l.ſi qñ ⁊ p hec ɔcor
dant pdicte due opiniōes doc.
in.d.c.ſi qñ vt opinio tenētiū ꝙ
pars debeat citari qñ teſtes ex-
aminant p modū inqſitiōis in
telligat qñ iudex intēdit proce
dere ex illorū diſpoſitiōe ad cō-
dēnationē opinio vo aliorū te-
nentium nō eſſe neceſſariū pro
cedat qñ iudex teſtes recipit ad
fines inquirendi ⁊ nō condem
nandi ⁊c. Sed queritur an pu-
blicatis atteſtationib9 poſſint
alij teſtes ad probandū latius
crimen pduci ⁊ examinari. Di
ſtingue aut inqrit officio curie
aut ad ptis hñtis itereſſe denū
ciationē: primo caſu pñt p ea q
leguntur ⁊ notātur in capitulo
i pmis.ij.q.i.⁊ ea.q.v.hꝫ ⁊ in ca
pitulo cū clamor de teſti. Scdo

ꝟo caſu nō ꝓpter dubiū ſubor-
natiōis ꝑ iura ad hoc vulgata.
Notā. eſt vbi dr̄ ꝙ teſtaꝛ denū-
ciationi iuratoꝝ curiaꝝ vel vil-
larū vti ſeruiētiū ⁊ bānerioꝝ ꝙ
hoc recipit diſtinctionē. Nā q̄-
dā ſunt cria grauia et ī iſtis nō
crediꝛ eis: alia ſunt leuia: et in
his crediꝛ. ar. lec. ⁊ no. l. j. §. q̇s.
ff. de offi. pꝛefec. vr. Sꝫ nō in gra
uioꝛib⁹: vt dictū eſt ꝑ lec. ⁊ not.
in dictis. ll. diu⁹. ⁊ ea quidē. et ī
d. c. qualr̄. faciūt lec. ⁊ no. ī. c. cū
parati. de appel. ⁊ hec diſtictio
placet: qꝛ vtplurimū tales ſer-
uiētes et bānerij ſunt viri fame
tennis: ⁊ hoc videm⁹ ꝑ experiē
tiā: ⁊ iō min⁹ eis credendū: ꝑ. l.
iij. §. tu magis. ff. de teſti. ⁊ ma-
xime in grauioꝛib⁹ in quib⁹ pe
na coꝛpalis īfligiꝛ: ⁊ ꝑ ꝯñs cau-
tius agēdū. c. vbi mai⁹. de elec.
li. vj. ⁊ ī talib⁹ teſtes dn̄t eſſe oī
exceptiōe maioꝛes ⁊ luce meri-
diana clarioꝛes. l. ſciāt cūcti. C.
de ꝓba. ⁊ viles aut infames de-
nūciatoꝛes nō ſunt admittēdi.
c. cū ī tua. de ſpō. Itē nec inimi
ci. de accu. c. cū dilectus. et. c. cū
opoꝛteat. Itē nec petēs puniri
denūciatū: qꝛ nō dꝫ denūciare
vt puniaꝛ: ſꝫ vt ad pniam redu-
caꝛ: vt not. in. d. c. qualr̄ ⁊ qñ. et
ī. c. ſi peccauerit. ij. q. j. Facta igi
tur teſtiū examinatione ſi cris
q̄litas captionē ⁊ detētionē pſo
ne exigat: puta qꝛ eſt tale crimē
ꝓ quo pena ſanguis de iure in-
fligiꝛ: vt not. in pꝛeall. l. diu⁹. ff.

de cuſt. reo. Et tūc iudex decer-
nit talē criminoſuꝫ capiēdū. nā
nemini lꝫ ſine decreto iudicis
aliquē criminoſum cape vl ī-
carcerare: vt. C. de exhi. re. l. fin.
Sꝫ hoc caſu falliꝛ ī aliq̄b⁹ crib⁹
ī quib⁹ eſt ꝑmiſſum cape crimi
noſos etiā ſine decreto iudicis
ad fines tn̄ ducēdi ad ꝑſidē ꝓ-
toꝛē vel aliū iudicē ad quē noti
tia ⁊ punitio ꝑtinet. Et pꝛio in
falſo monetario. C. de fal. mon.
l. j. in pn̄. Scd̄o in deſertoꝛe mi-
litie. Tertio in latrone publico.
Et quarto ī raptoꝛe vginis. nā
cū illos liceat offendere: multo
magis cape ⁊ iudici pn̄tare ī-
uitos. C. qñ liceat vnicuiqꝫ ſine
iudice. l. j. ⁊. ij. C. de rap. virg. l. j.
Et idē dici poſſet. Et q̇nto ī fu-
re fugiēte cū re furata. ar. lec. ⁊
not. in. l. interdū. §. q̇ furē. ff. de
fur. accedūt lec. ⁊ not. ī. c. v. ff. ad
l. iul. de adul. Nā ꝑ iuſticie auxi
liū adhibeꝛ: qꝛ huc uſqꝫ ꝑuentū
eſt. ſ. ad incarcerationē delati:
qd̄ reſtat de proceſſu cōiter eſt
ad proceſſuꝫ inq̇ſitionalē ⁊ de-
nūciationē: iō pꝛemitto ḡnalia
inq̇ſitionis vt ꝑmiſi ḡnalia de-
nūciationis: vt inde ꝑueniā ad
reſiduū practice proceſſus agi-
tādi in vtroqꝫ. Pꝛemitto igitur
ad materiam inquiſitionis: ꝙ
inquiſitio fit ex mero iudicis
offō inquirētis pꝛout le. ⁊ no. ꝑ
gl. et doc. in. l. ij. §. ſi publico. ff.
ad. l. iul. de adul. ⁊. ff. de offi. pꝛſi.
l. cōgruit. ⁊. ff. de magiſt. ꝯue. l. j.
§. ſi pꝛe-

§. ſi ꝑſes. ff. ad ſilleia. l. j. §. q̄ōnē
⁊ in. c. j. de oꝛdi. cog. Et no. ꝙ ſi-
ue inquiraꝛ de crīe pꝛopꝛio mo
tu iudicis ſiue ad alteri⁹ denū-
ciationem ſemꝑ expediꝛ officio
iudicis: vt nota. in. c. qualiter ⁊
qñ. de accu. in magna glo. Et lꝫ
de iure ciuili nō procedaꝛ: niſi
in. xiij. caſib⁹ ꝑ inquiſitionē de
quib⁹ ꝑ doc. ī. d. §. ſi publico. ⁊
in. d. l. ea quidē. de iure tn̄ cano
nico in oī crīe ꝑt procedi ꝑ inq̇
ſitionē: vt in. d. c. qualiter et qñ.
de accuſ. ⁊ notaꝛ in. c. j. vt eccle.
beneſi. ſi. di. cōſe. ⁊ illā iuris ca-
nonici diſpoſitioneꝫ apud nos
ſeruant cōiter practici iudices.
Sūt tn̄ aliqua pꝛeābula exqui-
ſita anteq̄ȝ iudex procedere poſ
ſit. Pꝛimū ꝙ procedat infamia
ꝯtra eū ꝯ quē inquiriꝛ. Et dico
īfamia. ſ. de crimie de q̇ inq̇ren-
dū eſt. Itē ꝙ ſit ſubdit⁹ inq̇rēti.
Itē ꝙ nō ſolū ab vno: ſꝫ a plib⁹
ſit infamatus. Itē ꝙ nō a malis
⁊ indiſcretis: ſed a certis ⁊ fide
dignis. Itē ꝙ nō ex malicia vel
odio: ſed iuſticie zelo moueā-
tur. Nā ſicut in accuſatiōe pꝛe-
cedere dꝫ inſcriptio: ita in inq̇-
ſitione famoſa inſinuatio. Et
hec oīa probanꝛ in pꝛealleg. ca
pitulis ſuper his. ⁊. c. qualiter ⁊
qñ. de accu. et in. c. cū opoꝛteat.
Itē requiriꝛ ꝙ ſit tale crimē cu-
ius punitio interſit reipubl. vt
in. c. inq̇ſitionis. de accu. Facta
igiꝛ inquiſitiōe ſi iudex cogno-
ſcat ſm̄ acta ⁊ probata foꝛe ca-

piendū facit eū capi ⁊ incarce-
ri: ⁊ ſic ſum⁹ tūc in paritate de-
nūciationis ⁊ inquiſitionis: qꝛ
in denūciatiōe. ſ. dictū eſt vſqꝫ
ad īcarcerationē īcluſiue: ⁊ hic
ſilr̄ in inquiſitiōe. Intruſis igiꝛ
reis criminū ſiue ꝑ viā denun-
ciationis ſiue ꝑ viā inq̇ſitionis
incipit iudex foꝛmare ꝓceſſuꝫ ⁊
adito incarcerato inq̇rit ab eo
de veritate īpoſitoꝝ: ⁊ tunc aut
re⁹ eſt parat⁹ rn̄dere aut nō: pu
ta qꝛ vult d̄liberare ⁊ hr̄e copiā
tituloꝛū: quo caſu faciēda ē ſibi
copia tituloꝛū ſeu capituloꝛū ꝯ
ipm̄ īpoſitoꝝ ⁊ ſuꝑ quib⁹ cōtra
eū īquiriꝛ vt facta et data dicta
copia habeat facultatē rn̄dēdi
⁊ ſe defendēdi: vt in. d. c. qualr̄ ⁊
qñ. ⁊ ī. c. ex tenoꝛe. de teſti. data
ꝟo ⁊ habita copia ⁊ dilatiōe ad
rn̄dendū: ⁊ euento termino rn̄-
det reus: ⁊ ſiquidē cōfiteaꝛ cri-
mē ⁊ ſe culpabilē. Tūc iterū ſub
diſtinguendū eſt: qꝛ aut cōſtat
de crīe: puta qꝛ occiſus fuit is d̄
quo īpediꝛ denūciat⁹ vel inq̇ſi-
tus. Aut nō ꝯſtat: ⁊ ſi nō cōſtat
pꝛio inq̇rendū eſt an caſus īpo
ſitus euenerit. Nā alr̄s accidit
ꝙ dū cōdēnat⁹ ad patibulū du
cereꝛ tāq̄ȝ homicida / ſuꝑuenit
ille de cui⁹ moꝛte inculpabaꝛ /
viu⁹ ⁊ illeſus: quo viſo / ꝑ indi-
cē tāta fuit iudex animi ꝑturba
tiōe mot⁹ ⁊ irretit⁹ ꝙ pꝛe dolo-
re moꝛi credidit. Et iō ꝯſulo vt
oīno conſtet iudici de caſu etiā
confeſſato ꝑ inq̇ſitū vel denun

ciatū anteꝗ̄ eum cōdemnet ad
moꝛtē: qꝛ multi ſunt rei q̄ tedio
vite vel impatiētia ſunt ꝯtenti
moꝛi. l. nō tm̄. ff. de ap. et plures
ſeipſos deferūt: ⁊ iō obuiandū
eis: qꝛ volēs moꝛi audiri nō dꝫ:
vt in. d. l. nō tm̄. Cōſtare igit̄ dꝫ
d̄ caſu ꝑ. l. j. §. itē illud ſciendū.
ff. ad ſilleianū. Nec valet cōfeſ-
ſio etiā volūtaria ad cōdemnā-
dū niſi cōſtet de caſu: ꝑ le. ⁊ no.
in. d. §. itē illud ſciendū. et. l. j. §.
ſi qs vltro. ff. de qōnibus. Sꝫ po-
namus ꝙ cōſtet de caſu ⁊ ꝙ in-
teruenerit vnica confeſſio rei:
querit̄ an illa vnica ꝯfeſſio ſuf-
ficiat ad cōdemnandū. gl. ſunt
ſuꝑ hoc ꝯtrarie. Nā gl. in. l. j. ff.
de cuſto. ⁊ exhi. re. et. l. ſi qs i ea.
C. e. ti. tenēt ꝙ vnica cōfeſſio nō
ſufficiat: ſꝫ q̄rit̄ ſcd̄a ꝑ quā ꝓce-
dit̄ in pena: idē q̄ ſentit gl. in. l.
j. §. diuus ſeuerꝰ. ff. de qō. In cō-
trariū vō facere vident̄ gl. in. l.
ꝓinde. ff. ad. l. aquil. ⁊. l. j. C. de
cōfeſſ. ⁊. l. ſi debitoꝛi. ff. de indi.
cū ibi no. ꝑ quaꝝ q̄dē gl. cōcoꝛ-
dia diſtinguendū eſt: qꝛ aut qs
cōfitet̄ ſpōte aut metu toꝛmen-
toꝝ. Et ſi ſpōte: tūc ſufficit vna
cōfeſſio: vel in pꝛimis gl. Si vō
metu toꝛmentoꝝ: tunc requirit̄
ſcd̄a ꝯfeſſio ſpōtanea prime cō-
firmatoꝛia: ꝑ lec. ⁊ not. in. l. ſi
cōfeſſus. ff. de cuſto. ⁊ exhi. reo.
⁊. l. j. §. qōni. ⁊. §. ſed an vltro. ff.
de qōni. Ubi aūt reus negat ſe
culpabilē: tūc ꝓcedit iudex ad
recipiendū ꝓbationes ⁊ indi-
cia. Et ſiquidē ꝓbat̄ plene et
clare delictū cōdemnabit eū ex
illis claris ꝓbationibus q̄ in
criminibꝰ exigunt̄. l. ſciāt. C. de
ꝓba. fac. l. j. cū ibi not. C. quo.
appel. nō rec. Si aūt ꝓbatio-
nes nō ſunt plene et clare: ſꝫ q̄-
dā indicia et ſemiplene ꝓba-
tiones: tūc conſiderabit iudex
qualitatē criminis: vꝫ an ſit le-
ue vel graue: ⁊ q̄ et q̄lia ſint hec
indicia ⁊ an ſufficiant ad toꝛtu-
rā vel nō: vt. l. abſentē. in pꝛin. ⁊
l. aut facta. ff. de penis. ⁊. j. dicā.
Interim aūt pēdēte hmōi ꝓ-
ceſſu ſi ſit ꝓ delicto imponen-
da pena coꝛpalis: tūc reus de-
trudet̄ in carcerē. Si aūt ſit ſo-
la pena imponēda pecuniaria:
tūc datis idoneis fideiuſſoꝛibꝰ
relaxabit̄: vt hec habent̄ in. l. ſi
cōfeſſus. ⁊. l. j. e. l. diuus. ff. de cu-
ſto. ⁊ exhi. reo. Fallit aūt in mu-
liere q̄ ſi nō poſſit dare fideiuſ-
ſoꝛē ſtat̄ iuratoꝛie ſeu cautioni:
vt in aut. vt nul. iudi. §. fi. Cum
aūt ꝓ delicto qs eſt icarcera-
tus tenet̄ iudex infra mēſē cau-
ſam examinare relaxādo vel cō-
demnando: vt. l. fi. C. de cuſto. ⁊
exhi. re. Supereſt nūc q̄rere: an
ꝓ omi crimine poſſit quis toꝛ-
queri extātibus indicijs cōtra
eū: qꝛ nō extātibus indicijs nō
dꝫ qs regulr̄ ſubijci toꝛmētis vt
l. j. poſt pn. ⁊. l. vnꝰ. §. in ea cā. ff.
de qōni. ⁊ breuiter dic ꝙ ſi loq̄t̄
in ſeruo: tūc ille pōt arbitrio iu-
dicis ſubijci toꝛmentis tā in cā

pecuniaria q̄ꝫ criminali: vt ha-
betur ⁊ no. in. l. diuꝰ. ff. de qōni.
Si vō loquitur in libero hoīe:
tūc in cauſis ciuilibꝰ: nullo mō
toꝛquendus eſt. In cauſis autē
grauibꝰ ⁊ criminalibꝰ tm̄ toꝛq̄-
ri pōt. In leuibꝰ aūt criminibꝰ
nequaq̄: vt habet̄ in. l. dictū. ff.
de qōni. ⁊ habet̄ ⁊ not. in. l. j. C.
de qōni. cū ſi. Que autē ſunt le-
uia crimina ⁊ grauia crimina:
ius appellat publica. Cano. vō
aliter diſtnguūt. Nā leuia ſunt
quibus quis dānatur tēpoꝛali-
ter: grauia vō ſunt quibꝰ dam-
natur eternaliter q̄ enumerant̄
i. c. ſi qs. xxv. diſt. Pꝛopoꝛtionā-
do igit̄ penas ciuiles canoni-
cis dicere poſſumꝰ ꝙ crimina
grauia ſunt quoꝝ pena tollit vi-
tam. Leuia vō ſunt quoꝝ pena
nō tollit vitā/ex mēte dictoꝝ iu-
riū et notatoꝝ in illis. Si vero
reus neget delictū: tūc recurrē-
dū eſt ad ꝓbatiōes. Nam ex
multis ⁊ varijs modis inſurgit
ꝓbatio delicti: puta ꝑ teſtes
ꝑ inſtrumēta: ꝑ argumēta: ꝑ fa-
mā: et indicia. de quo inferius
ſub parte ſeu rubꝛicella de ꝓ-
bationibꝰ dicet̄: et ibi remitto.
Ubi vero crimen nō ꝓbatur
contra delatum nec plene nec
ſemiplene: tūc libere relaxādus
eſt: qꝛ actoꝛe nō ꝓbāte ⁊c. Sꝫ
ſi ꝓbatū ſit plene vel ſemiple-
ne ſic ⁊ taliter ꝙ opoꝛteat reum
purgari ꝑ defenſiōes ad quas
dādas petat ſe admitti dꝫ ſine
dubio ad illas dādas admitti:
qꝛ defenſio eſt d̄ iure diuino na-
turali ⁊ humano ꝑmiſſa: ⁊ dꝫ iu-
dex cōcedere ⁊ dare copiā titu-
loꝛum ⁊ reſpōſionis reo: ꝑ. d. c.
qualiter ⁊ q̄ñ. facit. c. j. de accuſ.
lib. vj. etiā copiā alioꝝ actoꝝ ſi
requirat̄ ꝑ reū: ꝑ. l. is apd̄ quē.
cū ibi nota. C. de edēdo. ⁊ ex of-
ficio ſuo ꝓuidere reo d̄ aduo-
cato ſeu defenſoꝛe: ꝑ lec. et not.
in. l. ⁊ ſi nō defenderet̄. ff. de pe-
nis. ⁊ in. l. j. ff. de q̄ſtio. eo ꝙ bo-
nus iudex potius zelare dꝫ rei
innocētiam q̄ꝫ culpā. His igit̄
ſic actis et expletis reus ſeu eiꝰ
ꝓcuratoꝛ vel aduocatus pōt
ſi vult petere recuſari ſeu repe-
ti infoꝛmatiōes ⁊ de innocētia
ſicuti de culpa inq̄ri ⁊ foꝛte per
aliū notariū vel cōmiſſariū: qd̄
vtiq̄ cōcedendū eſt. argu. lec. ⁊
no. in. l. ſi quis. C. de bonis ꝓ-
ſcrip. ⁊ in pꝛeal. l. diuus. ff. de cu-
ſto. reo. Et cū his ſi recēſio rele-
uet relaxat̄: nō tñ abſoluit̄: qꝛ ſi
ampliores ſuperuenirēt infoꝛ-
mationes recaperet̄ relaxatio-
ne nō obſtāte. ar. lec. ⁊ not. in. l.
licitatio. §. ſocijs. ff. de pulica. ⁊
in. c. latoꝛes. c. tenoꝛ. de re iudi.
glo. in. l. diuꝰ. ff. ad ſilleia. Si ve-
ro recēſio non releuat ſuas dat
defenſiones contra impoſita ⁊
intitulata que ſic vt ſequit̄ poſ-
ſūt foꝛmari ⁊ multipliciter exoꝛ-
diri ſcd̄ꝫ varios aduocatoꝛum
ſtilos ⁊ ritꝰ curiarū. Nā pꝛimo
poſſunt pꝛincipiari: vt ſupꝛa di-

ceũ eſt in articulis primi ⁊ ſcdi
capitũ: vel per modos ſequen-
tes primo. Ut vobis clariſſimo
magnifico ⁊c. cõſtet et legitime
appeat de inocẽtijs inculpabi-
litate ⁊ legitimis defenſionibꝰ
talis vel ſic ⁊c. adeo ꝙ vobis ⁊c.
vel ſic. Ad fines ⁊ effectus ꝙ vo
bis ⁊c. Ut in primo vel ſic. Bo
norũ iudiciũ delectari in odore
bone fame ⁊ innocentia ſubdi-
torũ ⁊ volũtariorũ ac maligno
rum d.ferentiũ ſeu denuncian-
t.. un veneficas linguas ⁊ noci-
uos appetitus reprimere: vel ſic
Nulla põt deterior in vrbe in-
ueniri peſtis ꝙ̃ detrahẽtis pro
ximo lingua famã proximi con
taminãs eo ꝙ tres offendit deũ
vꝫ iudicẽ ⁊ proximũ. Pluribꝰ
alijs modis ⁊ q̃ſi innũerabili-
bus põt q̇s exordiri: qꝛ exordiũ
ſtat ad placitũ exordiri volẽtiũ
dum tñ exordiũ ſeu intendit de
fenſionales veras ⁊ iuridicas i
ſe habeat narrationes. Proſe-
quor ergo. Cõſtet ⁊ legitime ap
pareat de innocentijs inculpa-
bilibus: legitimiſq; defenſioni-
bus talis ⁊c. delati preuenti ſeu
inquiſiti ipſumq; ad malã iniu
ſtaꝫ doloſaꝫ ⁊ iniquã nõnullorꝝ
ſuorꝝ maliuolorũ ⁊ inimicorum
delationẽ inſtigationem ſeu de
nũciationẽ fuiſſe dño regio ꝓ-
curatore ꝓmonẽte ⁊ ꝓſequente
criminalr ꝑuentũ ⁊ i ꝓceſſu in
uolutũ. Et ꝑ vos vr̃amq; diffi-
nitiuã ſniam dictꝰ ⁊c. delatꝰ pre
uentus ſeu inqſitꝰ ꝓnũcietur ⁊
declaret innocẽs exoneratus ⁊
minime culpabilis ſibi impoſi-
torũ ⁊ vt ab eiſdẽ ipoſitis eadeꝫ
vr̃a ſnia abſoluat ⁊ ab ipetitio-
ne dicti dñi regij procuratoris
relaxet eidẽq; dño ꝓcuratori ꝑ
petuũ ſilẽtiũ iponat. Dicti v̄o
denũciatores i oĩbus dãnis in
tereſſe ⁊ expeñ. erga eundẽ dela
tuꝫ ꝑuentũ ſeu inqſitũ cõdẽnẽ
tur cõdẽnatiq; ad reſarciẽdũ ⁊
ſoluendũ cogãtur ⁊ cõpellãtur
et alr̃ ius ⁊ iuſtitia eidẽ ꝑuẽto
et intitulato fiat ⁊ adminiſtret.
Ad hos ſiq̇dẽ fines ⁊c. cape vt
ſupra in practica primi ⁊ ſecun
di capitũ .ii. regiarũ. Proteſtat
tñ in ꝑmis. Cape ẽt vt. s. In pri
mis igitur dicit ponit aſſerit et
quatinꝰ opus erit prout ſupra
iuſtificare intẽdit ꝙ ipſe preuẽ-
tus ſeu denũciatꝰ ex nobilibus
catholicis legalibꝰ probis ho-
neſtis ⁊ in oĩ gñe v̄tutis exerci-
tatis parẽtibꝰ ſeu genitoribus
traxit originẽ. Notandũ hic ꝑ
modũ interpoſitiõis ꝙ aduoca
tus quũ defenſiões dictat arti-
culãdo dꝫ hr̃e reſpectũ ad ea de
quibꝰ intitulat vel ꝑuenit reus
et ſcd̃m crimina q̃ imponũtur
ponere ⁊ articulare ꝓ defenſio
ne virtutẽ oppoſitã vitio impo
ſito exẽpli grã: ſi intituletur de cõ
cuſſionibꝰ ponat ⁊ articulet de
ꝓbitate ⁊ legalitate parentum
intitulati ſeu ꝑuenti ⁊ ſi intitu-
letur d̄ ſortilegio articuletur ꝙ
eſt catholicus. Et ſi intituletur de
verberio ⁊ homicidio articule
tur ꝙ ſemꝑ fuit pacificus nõ ri
xoſus: ſed mãſuetꝰ: ⁊ ſic de alijs
¶ Proſequor ergo ſupponẽdo
ꝙ iſta tria crimina fuerint ipo-
ſita. ſ. furtũ / homicidiũ: ⁊ ſorti-
legiũ. dixi de ſortilegio et nõ de
hereſi: qꝛ de hereſi nõ poteſt co
gnoſcere ipſe ſeneſcallus nec q̇-
uis eius iudex tpalis ꝑ cap. vt
inquiſitiõis. §. prohibemꝰ. d̄ he
reti. lib. vj. Sed de ſortilegio cũ
ſit crimẽ cõe põt cognoſcere iu
dex tpalis: vt ibidẽ. Ponamus
ergo ⁊ cõtinuemꝰ. Itẽ dicit ⁊ po
nit ꝙ dictus intitulatꝰ ⁊ ꝑuen-
tus veſtigia dictorꝝ parẽtũ ſuo
rum inſequẽs toto tꝑe vite ſue
fuit ⁊ eſt catholicus: legalis pro
bus: honeſtꝰ ⁊ i oĩ gñe virtutis
v̄tuoſus abſq; eo ⁊ preter id qd̄
eodẽ intitulato ſeu ꝑuento ali-
qua laborauerit ifamia ſiniſtra
ſuſpitio eſt aut mala fama. Iteꝫ
ꝙ a primeuis ⁊ tenellis ſuis an
nis fuit artibꝰ liberalibꝰ erudi
tus pacifice probe legaliter ca-
tholice ⁊ honeſte ſe habendo ⁊
cõuerſando. Itẽ ꝙ expletis pri-
mis artium rudimentis ad ma
iora ſuſpirãs facultati legali et
canonice operã dedit ⁊ in vni-
uerſitatibꝰ occitanis vꝫ tholo
ſe caturñ. mõtiſpeſſulani ⁊ va-
lentie: ac etiã gallicanis vti pa-
riſius aurelianis bituris ande
gauis et pictauis: et alijs iuri
oꝑam accurate dedit ſemꝑ pro
be ⁊ legaliter pacifice et quiete
catholice ⁊ virtuoſe ſe haben-
do: ⁊ cõuerſando. Itẽ ꝙ intm̃ ꝓ
fecit ꝙ ſuis exigẽtibꝰ vigiliarũ
meritis fuit ad magiſterij ⁊ do-
ctoratus gradus in ꝑmiſſis fa
cultatibꝰ merito ſublimatꝰ. Itẽ
ꝙq; virtꝰ v̄tuoſos actus parit
ꝙq; ideo hoĩes intellectu vigẽ-
tes tanq̃ v̄tuoſiores aliorũ ſũt
dñi ⁊ rectores fuit dictus ꝑuen
tus ⁊ intitulatus in iudicẽ ordi
nariũ ciuitatis nemãſũ ꝑ regiã
maieſtatẽ ꝓmotꝰ et inſtitutus.
Itẽ ꝙ dictũ officiuꝫ iudicature
recte rite probe ⁊ legaliter exer-
cuit iuſticiã abſq; vlla ꝑſonarũ
acceptatiõe miniſtrãdo. Itẽ ne
gat ꝙ per aliqd̄ datũ vel ꝓmiſ-
ſum dilectũ vel odiũ ſeu metũ
tum in aliquã ſiniſtrã cognoſcẽ
do vel iudicando declinauerit
partẽ aut aliquã incurrerit con
cuſſionẽ. Itẽ ⁊ ꝙ ſemꝑ pacifice
⁊ quiete inter oẽs cõciues ſe ha
buit ⁊ cõuerſatꝰ fuit oĩbus pro
deſſendo ⁊ neminẽ ledendo ſeu
offendẽdo. Itẽ negat ſe dictum
⁊c. v̄beraſſe vel occidiſſe ⁊ ei vel
cuiq̃ alteri via facti ſeu alr̃ in
corpore nocuiſſe vulnera liuo-
res vel cõcuſſiões intuliſſe. Itẽ
ꝙ ſemꝑ catholice ⁊ virtuoſe vi-
xit ⁊ ſe habuit eccl'iam frequen
tãdo miſſas / horas / ſermones:
et alia diuina officia pia ⁊ deuo
te tꝑibus ab eccl'ia diſpoſitis ⁊
ordinatis eccleſiaſtica ſacramẽ
ta recipiẽdo: ⁊ alr̃ i oĩbꝰ prout

quelibet decet verū catholicū ⁊
orthodoxū ſe habēdo. Item ne
gat ſe vnq̄ qcq̄ erroris aut ſup
ſtitiōis fidei catholice ꝯtiū cre
didiſſe feciſſe vel egiſſe facienti
buſq; credētib9 ſeu agētib9 cō-
ſenſiſſe. Itē ꝙ denūciatio ſeu in
ſinuatio q̄ ꝯ ip̄m intitulatū ſeu
ꝓuentū iſurrexit ꝓceſſit ab ini-
micis ſeu maliuolis: ⁊ poti9 ty
po malicie q̄ zelo iuſtitie inſti-
gātib9: prout latius dū ꝯ teſtes
opponet ⁊ obijciet ſuo loco de-
monſtrabit. Itē ex his apparet
dictū ītitulatū ſeu ꝓuentū fuiſ-
ſe ⁊ eē a ſibi īpoſitis īnocēter ex
oneratū ⁊ minime culpabilē ad
malā et iniuſtā cām indebiteq;
et iniuſte intitulatū ⁊ preuentū
et in ꝓceſſu criminali inuolutū
fuiſſe ⁊ pitū ⁊ ꝑ ꝯñam in via ab
ſolutiōis ⁊ relaxationis fore et
eſſe. Itē ꝙ premiſſa ⁊c. cape reſi
duū vt. ſ. in ꝑcticis. ll. regiarū.
¶ Aduertendū ꝙ in iſtis ⁊ ſupe
rioribus articuloꝝ formis iura
non deduxi vel deduco ex eo ꝙ
iura adaptāda ſūt ſcđm facta: qr
ex facto ius orit. l. ſi ex plagis. §.
inclino. ff. ad. l. aquil. Sed q̄libꝫ
perit9 illa faciliter iura deduce
re poterit adaptādo ſermones
ſuos iuridicos ſcđm materias
ſubiectas. Nunc v̄o reſtaret vi
dēdū qualr ſe dꝫ hr̄e ꝓcurator
fiſcalis in replicādo: ſꝫ qr vltra
q̄ deceret ſūt triti ⁊ cauti ita vt
etiā ſub colore officij ꝓ caſibus
ciuilꝫ ⁊ q̄ ad ciuile ꝑtinēt exa-
minēt ſubſtitutos ī cāꝫ criminalē
trahāt vt le. ⁊ no. ī. l. ſeueriter. C.
đ excu. tut. ⁊ in. l. vniuerſi. C. vbi
cau. fiſ. iō eoꝝ nolo multiplica-
re cautelas qr ſufficit dici mali-
cia ſua. Et iō ꝓſuppoſito ꝙ pro
curator fiſcalis replicauerit ⁊ i-
tentionē curie lati9 fundauerit
ꝑ teſtiū depoſitiōes vel alr̄s ꝓ-
ductiōes: tūc delat9 ſeu inq̄ſit9
poterit obijcere ſeu opponere
ꝯ teſtes ⁊ documēta ſꝫ ꝙ teſtiū
et documētoꝝ q̄litas exigit ⁊ de
obiectiōib9 ꝯ teſtes. ſ. aliq̄d di-
ctū eſt ī ꝑctica caſu nouitatis ⁊
aliq̄d tā đ teſtib9 q̄ documētis
īfra ī materia ꝓbationū dicet.
¶ Preſuppoſito igit ꝓceſſu vſ
ꝙ huc iudex anq̄ ad aliquā ꝓ-
cedat ſniam ꝯſiderare dꝫ ꝙ oīa
talia req̄ſita ī tabulis fuerit ob
ſeruata. Et prio an informatio
nes facte ꝯ delatū fuerit valide
ad captionē. C. đ bo. ꝓſcrip. l. ſi
q̄s circa fi. ⁊ l. ij. C. đ exhi. reis: qr
ſine talib9 nō ꝓcedit niſi flagrā
te crīe ꝓceſſuꝫ eēt ad captionē
ff. ad ſil. l. j. §. qōnem facit capi.
euidētia đ accu. Scđo dꝫ ꝯſide
rare an teſti ꝑ cui9 depoſitionē
ꝓceſſit ad captionē vl ad qōnē
eēt oī exceptiōe maior qr ꝑ đpo
ſitionē vni9 teſtis niſi ſit oī exce
ptiōe maior nō dꝫ ꝓcedi ad q̄-
ſtionē ꝑ lec. ⁊ not. l. l. j. §. qōnē ⁊
ī. l. marit9. ff. đ qō. ⁊ ſ. lati9 ī ma-
teria ꝓbationū dicet. Tertio dꝫ
aduertere an ſit plene vel ſemi-
plene ꝓbatū: et dico ſemiplene

ꝓbata ꝑ vnū bonū teſtē ⁊ ꝑ famā
⁊ ſit ſuſpect9 ⁊ fuerint indicia ꝯ
eū: nā lꝫ ex his ſi poſſet ꝯdēnari
tñ ſi crimē ſit ḡue ꝯdēnat ad qō
nē vl dat in exiliū ad tp̄s. ꝓbat
C. đ qō. l. j. ⁊ l. marit9 ⁊ dꝫ īterloq̄
ad qōnādū ⁊ ſi appellet: appel-
latio eſt admittēda ꝓbat. C. q̄.
appel. nō re. l. ante finē tēporis.
Quarto ꝙ ſi nō ſit locus qōni ī
dubio abſoluit. Sed ſi confitet
ſine tormētis vel perſiſtat in cō
feſſione ꝓbatur clare per duos
teſtes vel ꝑ plures nō reprobā-
tos cōdēnatur vt iuri eſt. Pro-
batur. ff. de penis. l. abſentē: et ſi
ꝓbetur lꝫ neget pōt ad mortem
cōdēnari ſi clare ꝓbatur vt. C.
de penis. l. qui ſniam ⁊ de qō. l.
ſi decurio. Quinto ꝙ vbi agitur
ex officio pena eſt arbitraria et
pena corporalis pōt cōuerti in
pecuniariā vel aliam minorem
corporalē q̄ lege caueatur ꝑ gl.
in. l. qui falſa vl varia. ff. đ teſti.
in. c. inq̄ſitiōis de accuſa. niſi ſit
crimē horribile: qr tūc poſſet ſu
perior ſniam reformare per lec.
et no. de penis. l. hodie. Itē vbi
nō eſt certa pena ī iure ſtatuta
arbitrio iudicis imponit: ſꝫ de-
bet ſeruare equitatem ne ſit ni-
mis grauis ſeu aſpera iuxta de
lictū ꝓbatur. ff. de effractor. ⁊ ex
pilato. l. j. §. expilatores de offi.
delega. c. de cauſis: ⁊ iñ. d. l. ho-
die. Et hec procedunt vbi reus
fuit captus vel cōparuit: ſed ſi
reus nō fuerit capt9 nec cōpa-
ruerit ſꝫ cōtumacit ſe abſentet
tūc citatur ꝑſonaliter cōparitu
rus titulis cōtra eū formatis re
ſpōſur9 qđ intelligo qñ crimen
eſt tale in quo nō admittit ꝓcu
rator: qui ſi nō ꝯpareat citatur
ſcđo cū pena. Tertio ſi nō repe
riat voce ꝑconis: et ſi ſic nec ſic
ꝯꝑeat ponunt bona delati ſub
īuētario ſub manu curie a qua
emanat inq̄ſitio ⁊ iterū voce pre
conis ꝑ tria edicta citat q̄ꝝ vlti
mū ē ꝑēptoriū ſub pena ānota
tiōis bonoꝝ iā captoꝝ ⁊ īuētari
zatoꝝ q̄ ſi nō veniat ſeu cōꝑeat
in terio ꝑēptorio bona annotā
tur. Veruñ ſi veiat ⁊ ſe exhibeat
ī ānū audit ⁊ recuperat bona ⁊
expectat euēt9 finis litis. Si v̄o
nō ꝯꝑeat ponit ī dāno ꝓut hec
ꝓbant. C. đ req. reis. l. ij. ⁊ ff. ī. d.
l. ſi q̄s. C. de bōis ꝓſcrip. ⁊. C. de
coar. l. ꝑter lib. xij. ⁊ ī penā cōtu
macie ſi nō veniat. ī. annū ꝑdit
bona: ſed ꝑ hoc nō claudit ſibi
via defenſiōis: qr ſemꝑ auditur
in ſuis iuſtificationib9: qr ꝓba
tio crimis ex ꝯiectura cōtuma-
cie eſt ficta ꝑ quā null9 ſane mē
tis iudex cōdēnat ad penā cor-
poralē ꝑ lec. ⁊ no. in. l. ſciāt cūcti
C. đ ꝓbati. Sed bñ pōt punire
cōtumacē ī annotatiōe bonoꝝ
vt hec ꝓbant ī ꝑallegatis iuri-
bus ⁊ aliq̄ dixi ſupra circa ſcđm
tp̄s. His ſiq̄dē vt p̄miſſuꝫ eſt vi
ſis claudit ꝓceſſ9 ad ius ſeu ad
audiendū ſniam quo clauſo iu
dex ſi caute ꝓcedere velit dꝫ illū

in iuriſperitoꝝ cōſilio reporta-
re ſeu referre ⁊ narrato pri⁹ pa-
laȝ ⁊ publice proceſſ⁹ tenore ſal
tem in ſubſtātia poterit ſniam
ferre ſcđm verā et cōem opinio
nem ⁊ maxime mitiorē ⁊ huma
niorē quā ſequi tutius eſt ſniaȝ
cuius quidē ſnie tenor poterit
eſſe talis. ¶ Et nos ſeneſcallus
p̄dictus ſnia abſolutoria viſis
et diligēter iuriſperitorū noſtre
p̄ſidalis curie cōſilio toti⁹ pre-
ſentis ꝓceſſus meritis appēſa-
te diligēter ⁊ accurate examina
tis. Quia ꝑ proceſſuȝ defenſio-
nalē dicti rei preuēti denūciati
et intitulati elicitur intētio pro
curato. nr̄e curie: ideo ex his et
alijs ex proceſſu reſultātib⁹ per
hanc noſtrā diffinitiuaȝ ſniam
quā pro tribunali more maioꝝ
noſtrorū ſedeñ. in his ſerimus
ſcriptis dicim⁹ pronūciam⁹ et
declaram⁹ dictū reū denūciatū
⁊ p̄uētū nō fuiſſe vl̄ eē criminū
ſibi impoſitoꝝ culpabilē. Quin
immo a dictis criminib⁹ ſibi i-
poſitis fore ⁊ eſſe abſoluenduȝ
ac ab īpetitiōe ꝓcuratoris p̄di
cti abſoluēdū dictoq̄ꝫ ꝓcura. re
gio ꝑpetuū ſilentiū īponēdo et
quē eadē nr̄a ſnia abſoluim⁹ et
ab īpetitiōe dicti ꝓcuratoris re
laxamus ꝑpetuū ſilentiū eideȝ
procuratori īponēdo expenſas
hincinde factas ex cauſa cōpē-
ſando: ⁊ ex iſta abſolutoria pōt
elici forma cōdēnatiōis. Aduer
tendū eſt tñ q̄ ſua ſnia ſaluare
actionē iniurie dānatorū inter
eſſe ⁊ expen. denūciatio ꝯ denū
ciātes ⁊ adijcietur ſnie ī fine ta
lis clauſula dicto renunciato ⁊
p̄uēto ſupra denūciātes actio-
neȝ ſuꝑ dānis iniuria intereſſe
et expen. dū ⁊ qñ ꝯ illos experi-
ri voluerit reſeruātes. Et hui⁹
rō eſt q̄ꝛ iudex ſuper his fuerat
exordio articulorū defenſiona-
liū de iuſticia miniſtrāda requi
ſit⁹ q̄ꝛ multa ſunt q̄ ſunt in arbi
trio iudicis vbi ṽo denūciatus
vel p̄uent⁹ nō releuaretur ꝑ de
fenſiōes ſed illis nō obſtantib⁹
remaneret intētio fiſci ſeu pro-
curatoris regij fundata tunc fe
renda eſſet ſnia ⁊ condēnari de
beret reus ſeruata iuriū theori
ca p̄dicta q̄ ſi ꝯdēnetur poterit
ſnia exequi cū diſtinctiōe tñ in-
fraſcripta vcȝ q̄ vbi ē pena cor-
poralis ⁊ reus nō eſt cōuictus ⁊
cōfeſſ⁹ audiṫ appellās p. l. j. C.
quoꝝ ap. nō reci. Sed ſi nō ap-
pellet poterit mādari executiōi
vel etiā ſi appellet duȝ tñ fuerit
cōuictus ⁊ cōfeſſus in. d. l. j. Si
ṽo nō ſit cōuictus nec cōfeſſus
auditur appellās ⁊ differēda eſt
executio donec ſnia p ſuperiorē
cōfirmeṫ vel infirmeṫ prout no
tatur ī. d. l. j. ⁊. l. reus et. l. ne diu.
C. de penis: et in. c. querēti de of
ficio delega. ¶ Poſt hec igiṫ di
cendū eſt de actiōib⁹ ciuilibus
Et prio d̄ gn̄alibus: inde ṽo de
ꝑticularib⁹ dicam⁹: ſȝ p̄mitten
da ſunt aliqua cōſiderabilia in

hac materia libelloꝝ. Primūq̄ꝫ
noſtris in tꝑib⁹ p̄ncipaliter at-
tēdere debem⁹ breui calle lites
⁊ cauſas ad finē ⁊ finalē effectū
deducere. Nā īmortalitas ⁊ lō-
ga ſeu exoſa cauſaꝝ protelatio
iuſticiā offendit q̄ ius ſuum po
ſtulāti reddit differtur. Et ideo
cū antiquit⁹ ſm̄ primariā iuriū
introductioneȝ fuiſſet formale
actionū ꝓ veritate victorie cau
ſarū introducte ⁊ q̄ a ſyllaba ce
ciderat cadebat a toto ⁊ in ru-
bro ⁊ nigro. C. de for. et impe. ac
ſubla. qđq̄ꝫ tam illis q̄ꝫ nūc tꝑi-
bus tāta eſſet ⁊ ſit formularum
actionū cōculcatio q̄ ī eis cau-
te experienduȝ eſt hoī vix ſuffi-
ciebat etas quinimo cautele ſu
perabāt etatē ⁊ ad id deuenie-
batur q̄ multi iuſtas īproſecu-
tas ⁊ indefenſas relinquebant
merito cauſas: iō fuit introdu-
ctū etatib⁹ ac malicijs hoīm cō
ſultū q̄ dicte formule ꝓponēda
ruȝ actionū de medio tollereṅ
prout in dictis rubro et nigro.
Nec mirandū eſt q̄ꝛ hoc reipu
blice expedit vcȝ q̄ ſcđm mores
hoīm ſtatuta mutentur vt in. c.
nō dȝ de cōſan. ⁊ affi. Et iō ho-
die nihil aliud expectam⁹ ī for-
ma libellorū niſi q̄ per cām edi
ctā reus poſſit certiorari q̄ꝛ pro
nulla alia cauſa ſit editio actio
nis niſi vt reus poſſit plene de-
liberare cedere an cōtēdere de-
beat vt. ff. de edēdo. l. j. Unde ſi
aliter ſit certiorat⁹ qualitercūq̄ꝫ
ſatiſſactū eſt edicto vel volūta-
ti iuriū. Et ideo dicim⁹ q̄ ſemꝑ
ita facienda eſt editio iuris ſui
ab actore q̄ ex editiōe fctā poſ-
ſit reus deliberare ⁊c. Et illđ q̄-
litercūq̄ꝫ fiat ſiue ꝑ editionē ſo
lius actiōis ſiue ſoli⁹ actionis
cāe vel alio mō non curam⁹. Et
nō refert q̄ q̄liter vel a quo fiat
dummō fiat ar. ff. de ṽb. obli. l.
cū ſeru⁹. C. ſi māci. ita vene. pro
ſti. l. fi. ſi māda. ita fue. aliena. vt
ma. l. fi. ff. de peti. heredi. l. Item
veniūt. §. q̄d ergo. Notandū ēt
eſt q̄ nos habem⁹ actiōes gn̄a
les ⁊ vniuerſales ac etiā ꝑticula
res vniuerſales vti petitionem
hereditatis: gn̄ales vti actionē
tutele: ꝑticulares vti actionē lo
cati vēditi ⁊ ſiles d̄ quib⁹ infra
ſubdiceṫ. Silr̄ aduertēdū eſt q̄
reglr̄ res q̄ petiṫ ⁊ ius qđ petiṫ
deſignari dȝ in libello ꝑ ea q̄ le-
gunṫ ⁊ notanṫ extra ī titulo de
libel. obla. ⁊ in. l. ſi in rem. ff. de
rei vēdi. et pariter. ff. d̄ cēſi. l. for
ma. C. d̄ bo. ꝓſcrip. l. ſi q̄s ī auṫ.
de litig. §. ad explanāduȝ. C. de
epi. ⁊ cle. auṫ. gn̄alr̄. Fallit tamē
in vniuerſalib⁹ ⁊ gn̄alib⁹ iudi-
cijs in quib⁹ nō opȝ ſinglr̄ deſi-
gnari ſȝ ſufficit gn̄alr̄ cōprehē-
di vcȝ poſt narrata concludere
peto hereditatis petitiōe here
ditatē titij totā vel ſaltē quotaȝ
portionē ſi poſſibile ſit illā quo
tam deſignari. Sed ſi ſit īpoſſi-
bile ꝑꝑ dubiū euētū deſignari
quotā ſufficit petere ī gn̄e vt. ff.

ſi pars here. peta. l. j. §. fi. ⁊ l. an
tiq̄. Et ꝙ nō ſit neceſſe exprimi
probaꝛ q: ⁊ ſic videm⁹ in ſnīa q̄
fertur ſup petitiōe hr̄ditatis vt
hec oīa cōprobanꝛ. ff. ď peti. he-
redit. l. iiij. ⁊ l. ſi quo tp̄e. ⁊. C. de
peti. here. l. j. Dixi ſcd̄o ꝙ habe
mus actionē gn̄alē ſicuti tutele
Et iterū ſufficit gn̄alr̄ exprimi
res q̄ petūtur. ſ. rōnē reddi ⁊ re-
liqua p̄ſtari ꝑut hec ꝓbanꝛ. C.
arbitrio tutele. l. tutor. ⁊ l. cura-
tor ⁊. l. fi. ff. de tute. ⁊ rōci. diſtra-
hen. l. j. §. officio. ⁊ de hiis ponen
tur forme. ĩ. poſt libellos ꝑticu-
lares: ⁊ lꝫ ordinate hic caderēt
cōgruū tn̄ fuit ꝑꝑ practicā legū
regiarū q̄ poſt dictos libellos ⁊
ꝓ exercitio dictarū actionū ſub
iunguntꝛ poſtponere. Supereſt
vt de ꝑticularib⁹ aliqua exēplo
tenus ſubnotem⁹. Et p̄io ď pu
bliciana q̄ inter vendicatorias
gn̄alior eſt q̄ intētaꝛ ab eo q̄ nō
eſt ver⁹ dn̄s ſed putāte ſe dn̄m
ex aliqua cā. ff. de publicia. l. j. et
ideo q: ille talis vēdicās eſt in
ꝑplexo ⁊ dubio q: lꝫ ſciat ſe non
eſſe verū ⁊ indubitatū dn̄ꝫ: ⁊ ſic
ſibi nō cōpetere directā rei ven
dicationē q̄ v̄o dn̄o datur. ff. de
rei ven. l. offm̄. Ecōtra v̄o nō ar
bitraꝛ oīno ſe nō eē dn̄m ſed co
gitat ſe dn̄m effectū ꝑ vſucapio
nem vel p̄ſcriptionē iō neceſſa
riū fuit adinuenire vnū modū
ꝑ quē illa talis dubia vēdicatio
ꝓponereꝛ q̄ fuit actio publicia
na in qua altero de duobus mo

dis pōt ꝯcipi libellus primo ſic
ꝓſaice. Corā vobis ⁊c. magnifi-
co ⁊ potēti viro dn̄o ſeneſcallo
bellicar. ⁊ nemāſi ſeu vr̄o locū-
tenēte: dicit/ponit/aſſerit ⁊ q̄ti
nus opus erit citra onus cuiuſ
libet ſupfl̄ue ⁊ nō neceſſarie ꝓ-
batiōis iuſtificare intēdit titi⁹
ſeu eius ꝓcurator pro eo aduer
ſus ſeu ꝯ̄ ſemproniū ſeu aliam
quācūq̄ partē aduerſam. Etiā
per modū ſummarie petitiōis
ad victoriā cauſe obtinēdā ſuf-
ficiētis ꝙ ipſe titius bona fide
ac titulo pure ꝑfecte ſimplicis
et irreuocabilis vēditiōis emit
a gayo forte nō dn̄o quē tn̄ dn̄ꝫ
tūc eſſe credebat quendā equū
pili nigri habentē pedē dextrū
a parte anteriori albū et vnum
oculū variū vel vnū pratū ſitū
in territorio nemāſi loco dicto
in prato maiori cōfroñ. ab vna
parte. ſ. ab oriēte cū riparia vr̄i
et ab alia parte vꝫ ab occidēte
cum prato leproſorū dicte ville
p̄cio ⁊c. per ip̄m actorē realiter
ſoluto: aut ſaltē ꝑ ip̄m reū ꝑre
cepto habito qď quidē pratum
tenuit ⁊ poſſedit pacifice a de-
cem annis inter p̄ñtes vel. xx. in
ter abſentes ſcd̄ꝫ caſus acciden
tiā vl̄ ſi de equo cōcludas qua-
tuor annis palā ⁊ publice: ⁊ qď
quidē pratū vel quē q̄dē equū
dict⁹ ſemproni⁹ reus de p̄ñti de
tinet ⁊ occupat: illudq̄ ſeu illū
reddere ⁊ reſtituere cōtradixit
lꝫ facultatē reſtituēdi habuerit

atq̄ habeat atq̄ de reddēdo et
reſtituēdo fuerit ſepiſſime ꝑ di-
ctū titiū req̄ſitus: quare ex his
petit ꝑ vos prefatū dn̄m decla-
rari dictū pratū vel equū iure
dn̄ij vel q̄ſi eidē actori ꝑtinuiſſe
vel ꝑtinere dictūq̄ reū ad red-
dendū ⁊ reſtituēdū eidē actori
dictū pratū ⁊ equū vna cū fru-
ctibus de iure debitis ac etiam
oībus expēſis factis ⁊ fiēdis ea
dem vr̄a ſnīa cōdēnari cōdēna
tūq̄ cogi ⁊ cōpelli vi iuris et re
medijs opportunis ⁊ al̄s petit
in oībus iuxta p̄narrata ius et
iuſtitiā ſibi fieri ⁊ adminiſtrari
veſtrū quoq̄ quale ac q̄tū de-
cet officiū hūiliter ēt loco actio
nis ſi opus fuerit implorando.
¶ Aduertendū tn̄ ꝙ an̄q̄ actor
ſuū det libellū cōſiderare dꝫ an
ſibi cōpetant oīa neceſſaria ad
intēptandū publicianā primo
ꝙ emerit bona fide. l. euꝫ qui. §.
pretor ait: ⁊ fi. ff. de publiciana.
Scd̄o ꝙ ſit talis res q̄ ꝑ empto
rē poſſit p̄ſcribi. l. ſi ne aūt hec
§. actio. eo. tit. Tertio ꝙ ex titu-
lo de iure ꝑmiſſo acq̄ſierit. l. qui
cunq̄: in p̄nc. eo. tit. Quarto ꝙ
res poterit alienari. l. cū ſpon-
ſus. §. ſi res eoď. titu. Quinto ꝙ
res fuerit tradita. l. j. eo. titu. q:
niſi ipſi actori premiſſa cōpete-
rēt temere ageret vt colligiꝛ in
dictis iurib⁹: ⁊ in. c. abbate ď re
gu. in. li. vj. vel ſic articulate pōt
libellari. Corā vobis vt. ſ̄. in ꝓ-
ſaico vſq̄ ad v̄ba ſufficiēter ſe-

quētia. Proteſtaꝛ tn̄ ĩ primis ꝙ
ꝑ aliqua q̄ dicat faciat ꝓponat
vel cōfiteaꝛ dici fieri ꝓponi vel
confiteri faciat nō intēdit parti
aduerſe iniuriari: ſꝫ nec quicq̄
de ipſius partis aduerſe inten-
tione cōfiteri ⁊ min⁹ iuri ipſius
actoris in aliquo p̄iudicari vel
derogari. Et ſi ſecus cōtingeret
qď nō credit id totū ex nūc ꝓut
ex tūc ⁊ ecōtra ceſſat reuocat et
annullat proq̄ nō dictis factis
ꝓpoſitis vel cōfeſſatis vult ha-
beri ⁊ intēdit. In primis igitur
dicit ⁊ ꝓponit ꝙ anno dn̄i. M.
cccclxxviij. ⁊ in mēſe Julij idem
dicēdo de alio tp̄e de quo appa
ruerit gayus habebat tenebat
et poſſidebat tanq̄ ſuū ⁊ ꝓ ſuo
quoddā p̄tū vel q̄ndā equū ⁊c.
deſignat vt. ſ̄. Itē ꝙ tūc tp̄is pu
blice apud oēs de eo notitiā ha
bētes reputabaꝛ verus dn̄s di-
cti prati vel equi. Itē ꝙ ſi cōſtet
vel appeat dictū gayū tūc tp̄is
non fuiſſe dn̄m negat ipſe ſe de
illo non dn̄o fuiſſe certificatū.
Item dicit et ponit ꝙ dicto an-
no ⁊c. menſe ⁊ die. xxij. eiuſdem
menſis fuit tractatū de emptio
ne ⁊ vēditione dicti prati vel di
cti equi inter gayū ⁊ vendētem
ex vna ⁊ dictū actorē ementē ex
altera. Itē ꝙ poſt tractat⁹ inui-
cem habitos ꝓceſſū fuit ad cō
tractū ſic ⁊ taliter ꝙ dict⁹ gay⁹
gratis et ſponte tituloq̄ pure
perfecte ſimplicis et irreuoca-
bilis vēditiōis vēdit eidē acto-

ri ſtipulaſi. ꝛ emēti dictū pratū vel equū tali ꝑcio ꝛc. inter eos cōuento. Itē ꝙ dict⁹ actor eidē gayo dictū ꝑciū prati vel eq̄ ꝛc. inter eos cōuētū realiter ſoluit vel ſi nō fuerit realis ſolutio articulabitur ꝙ dict⁹ gayus de dicto ꝑcio inter eos cōuento fidē habuit vel pro ſe bñ ſatiſfacto ꝛ cōtento tenuit eundēꝙ actorē emptorē q̇ttauit q̇ttatūꝙ haberi ꝛ teneri voluit oē ius poſſeſſionē ꝛ actionē a ſe abdicādo ꝛ in dictū ēptorē trāſferēdo. Itē ꝙ medio vēditiōis ꝑdicte dict⁹ actor ꝛ emptor realē corporalē et actualē poſſeſſionē dicti prati vel dicti equi extūc adeptus fuit illāꝙ expoſt palā ꝛ publice tenuit et poſſedit. Itē ꝙ ex his apparet ipm actorē ꝛ emptorē ꝑdictū pratum tenuiſſe ꝛ poſſediſſe ſpacio decē annorū inter ꝑñtes vel dictū equū ꝑ quatuor annos ꝛ ſic de iure ꝑſcripſiſſe vl' vſucepiſſe. Item ꝙ ex his nō licuit dicto ſempronio reo de facto in dicto prato ſe itrudere vl' equū vel pratū detinere ſeu occupare ꝓut de facto detinet et occupat: ipmꝙ pratū vel equū reddere vl' reſtituere cōtradixit recuſauit in ipſius actoris ꝑiudiciū ꝗꝗ facultatē in reſtituēdo habuerit ꝛ habeat deꝙ reddēdo ꝛ reſtituēdo fuerit ſepiſſime req̄ſit⁹. Itē ꝙ pariter ex his conſtat ꝛ apparet ipſum reum fuiſſe ꝛ eſſe illegitimū dicti prati vel dicti equi detentorē. Item ꝙ premiſſa ſunt vera notoria ꝛ manifeſta de eodemꝙ fuit ꝛ eſt vox ꝛ fama publica in ꝑmemoratis locis ꝛ circūuicinis inter oēs de ꝑmiſſis notitiā hñtes. Quare ex his petit dict⁹ actor ſeu eius ꝓcurator ꝑ vos ꝑfatū dñm ꝛc. cape ſupra in ꝓſaico libello. Potes ſubiūgere poſt cōcluſionē vnū articulū proteſtationū quē practici apponere ſolent vz Dans ꝑmiſſa ſaluo iure addēdi diminuēdi corrigēdi emēdādi ꝛ in meli⁹ reformādi. Poſtremo ꝟo ponitur interrogatoriū per qđ petitur ante oīa interrogari reus ſi teneat et ſi poſſideat ꝛ ſi in totū vl' pro parte: ꝛ ſi ꝑ parte ꝑ qua: et nota ꝙ ſi reus rñdet libello nōdū rñſo interrogatorio nulliter conſtat glo. in. l. q̄ petitorio. ff. de rei vē. et aduerte qr dū libell⁹ dat ꝛ lis ſup eo cōteſtat lite cōteſt. actor ſeu ei⁹ ꝓcurator reproducit aſſertiones cōtētas in libello pro poſitionib⁹ ꝛ articulis ꝛ pōt petere ſi vult ſingulariter ſingulis ꝑ eū rñderi vel ſi velit illico intrare ꝓbatiōes ꝛ petere ad probandū admitti: ſz hec relinquūtur peritis ꝓcu. q̄ ꝑm cōtingentiā cauſe ꝛ viā quā maluerint ſequātur. Sciendū tñ eſt ꝙ dum ſup libello ꝓſaico lis conteſtat opz exinde ponere ꝛ articulare vl quo ſeruat alia forma ꝑncipiādi ꝛ finiēdi poſitiones ꝛ artic...

los vt ſequit vt vobis magnifico ꝛ potēti viro ꝛc. vel ſic. Adeo ꝙ vobis magni ꝛc. vel ſic ad fines ꝛ effect⁹ ꝙ vobis clariſſimo magnifico ꝛ potēti viro dño ſeneſcallo bellic. ꝛ nemāſij ſeu veſtro locūten. ꝛ veſtre venerabili preſidali curie cōſtet ꝛ legitime appareat de aſſertis i libello coram vobis pro parte titij cōtra ſemproniū tradito deꝙ bonis iure ꝛ iuſticia rectaꝙ intentiōe ſeu defenſione dicti rei ꝛ ꝑ vos veſtrāꝙ diffinitiuā ſniam concluſiones ipſius libelli aut alie quecūꝙ iuridice eidē actori adiudicent ꝛ alia ꝛ ius et iuſticia eidē actori fiat ꝛ adminiſtretur ad hos ſiquidem fines ꝛ alios quoſcūꝙ ſibi meliores ꝛ vtiles pti ꝟo rei ꝑiudiciales dicit ponit aſſerit: ꝛ quatin⁹ opus erit citra onus cuiuſlibz ſuꝑflue et nō neceſſarie ꝓbatiōis iuſtificare intēdit dict⁹ actor ſeu eius procurator pro eo ſequētia ꝓteſtatur tñ cape vt. ſ. in libello articulato. In ꝑmis igit dicit ꝛ ponit ꝛc. cape vt i libel. articulato.

Cōcluſio.

Cōcludit igit dict⁹ actor ſeu ei⁹ ꝓcurator vt in ꝑñti intēdit petēs quatin⁹ ꝑmiſſa i factō cōſiſtūt ꝛ ꝓbatiōe egēt ſe ad ꝓbādū admitti quatin⁹ ꝟo in iure ius ꝛ iuſticiā ſibi fieri ꝛ adminiſtrari vrm benignum qđ quale aut ꝗtū decet offm hūiliter et loco actiōis ſi opus fuerit iplorādo. Que dat ſaluo iure lati⁹ ponēdi et articulādi emēdandi corrigēdi ꝛ in meli⁹ reformādi.

Premiſſe formule mltas habent clauſulas pregnātesquas ſi explicari ex dictis dictorū libellantiū ꝛ ſup oibus clauſulis appoſtillare vellem: hoc breue opuſculū nimis dilatarē: ſed iđ relinq̄ cogitandū ſpeculatiuis viris. Notādū eſt ꝙ multi libellātes ſolēt accumulare in eodem libello directā rei vendicationē ꝛ etiā publicianā hoc modo. Peto talē rē iure dñij vl' q̄ſi mihi pertinentē. Maz ꝑ hoc ꝙ dicunt iure dñij proponūt directā rei vendicationē. In hoc vero ꝙ dicūt vel quaſi proponūt publicianā. Et lz dicta forma libellādi eēt impugnabilis ꝑꝑ alternationē q̄ de iure reprobat ff. de tribu. l. qđ i heredē. §. eligere ꝛ. ff. de reg. iu. l. nemo. §. quotiēs cum multis ſimi. De cōi tñ vſu ꝛ cautela iudicioꝝ apđ nos indiſtincte recipit talis libell⁹ ꝑ ea q̄ leg. ꝛ not. in. l. vbi aūt. §. q̄ illud. ff. de ꝟb. obli. ꝛ i. c. abbate de re iudi. in. vi. Et dictū eſt copulatiue hz tenet et poſſidet et facultatē ꝛc. qr non ſufficeret hre facultatē reſtituēdi niſi etiā poſſideret vt legit ꝛ no. l. ij. ff. de vſuca. ſufficit tñ probare reum poſſediſſe tpe litis mote. l. non ignorabit. C. ad exhi. ꝛ. qr. ſ. in libello publiciano ꝯcluſim⁹ ad fruct⁹: ꝛ hoc ſatis iuri cōuenit

ꝑ ea leg. ⁊ notã. in. l. eũ q. §. i pu-
bliciana. ff. de publi. ⁊ in. l. ex di-
uerſo: ⁊. l. iulianꝰ. §. j. ⁊. ij. ⁊ in. l.
fi. ff. de rei vendi. Et ꝑ ea q̃. ſ. di
cta ſunt de publiciana ſatis ap
paret forma libellãdi in directa
rei vẽdicatiõe. ſ. omittẽda v̾ba
quez dñm eſſe credebat. Et illa
iure dñij vel quaſi et in ceteris
planũ eſt qꝛ libellus in rei vẽdi
catione directa nihil hꝫ ſubtili
tatis eo ꝙ in iure ⁊ practica eſt
tota eius forma per lec. ⁊ no. in
l. in rem. ff. de rei vẽdi. ⁊ in. l. vni
ca. C. de alie. mutan. iudi. cauſa
fac. Notãdũ tñ circa petitionẽ
fructuũ qꝛ ſi detentor fuerit ma
lefidei poſſeſſor tenet̃ reſtitue-
re oẽs fructus a tpe occupatio-
nis ante litẽ ⁊ poſt litẽ ꝑceptos
ſiue fuerĩt naturales ſiue indu-
ſtriales ſi ſtent per rei vendica-
tionẽ vł publicianã. ff. de rei vẽ
di. l. fructꝰ. Si vero ſunt cõſum-
pti: cõditione ex. l. per. l. mala fi
de. C. de cõdi. ex. l. Sed bone fi-
dei poſſeſſor fructus perceptos
et cõſumptos ante litẽ cõteſta-
tã ſiue naturales ſiue induſtria
les facit ſuos inſtit. de rer. di. §.
ſi qs a nõ dño. C. de rei vẽdi. cer
tum. ff. ea. l. ex diuerſo. §. j. ⁊. l. fru
ctus ſi vero nõ ſint cõſumpti ſꝫ
ſtent tũc reſtituũtur vt notatur
in dictis iuribꝰ. In ꝑceptis v̾o
poſt litẽ cõteſtatã nõ eſt diſtin-
guendũ: qꝛ ſiue ſint naturales
ſiue iduſtriales reſtituit nec fa-
cit ſuos vt colligit̃ ex notatis in

dictis iuribus. Uñũ tñ eſt ꝙ ſi
fecit ſũptus vel fuit hypotecatꝰ
compenſantur fructus per lec.
⁊ nota. in. l. ſumptus. et in. l. em
ptor. ff. de rei vendicatione.

De reſciſoria.

In certis libellorũ ſuſceptoriũ
formis nil exordiemur: ſed ſolũ
modo ſubſtãtialia verba requi
ſita apponi poſt illa ꝙ ipſe ⁊c.
Perſequimur prout ĩ proxima
ſeqtur. ſ. in reſciſoria in q̃ actio-
ne veteres fecerũt vim an in eo
dem libello poſſint proponi iu-
diciũ reſcindens et reciſſoriũ.
Nã aliquibus videbatur ꝙ qꝛ
vnũ eſt preparatoriũ alteriꝰ nõ
poterat ſimul intemptari quia
reſciſſoriuz preſupponit reſcin
dens. Nã ſine reſcindẽti actio
extincta nõ reuiuiſceret ꝑ ea q̃
legũ. ⁊ notãtur in. l. fi. C. ex qbꝰ
cauſis maio. et in. l. in actiõibꝰ
§. ſed cũ reſciſſa. ff. de acti. ⁊ obl.
Uerũtñ qꝛ boni ⁊ equi iudices
totũ eorũ deſideriũ ⁊ iuſticie ze-
luz deſigere dñt in abbreuiãdis
et decidẽdis litibꝰ. l. ꝓperandũ
C. de iudicijs. c. finẽ. de do. et in
alijs pluribus iuris partibꝰ ho
die apud nos inoleuit practi-
ca quã arbitror ſctãm ⁊ iuſtam
per lec. ⁊ not. in. l. ſi qua. ff. ex q.
cau. maio. ⁊ i. l. ij. ff. cõm. ff. fami.
herciſcũ. l. hr̃des. §. de pluribꝰ
meliꝰ in. l. ait ꝓtor. §. ſi minor. ff.
de iureiurã. ꝑ quã vtrũq3 iudi-
ciũ ſil̾ intẽtat̃ ⁊ maxĩe ĩ vix illorũ
gñaliũ clauſularũ in libellis ap

poni ſolitarũ vcꝫ vr̃m benignũ
officiũ ⁊c. et al̾s petit ius ⁊ inſtã
tiaꝫ q̃ q̃dẽ clauſule ſunt magni
effectꝰ ꝑ ea q̃ volũt doctores in
c. fi. de offi. iud. l. ⁊ in. l. edita. C.
de edẽdo. Et q̃cq̃ reciſſoria cõ-
petat ei cuiꝰ res in abſentia ꝓ-
babili ⁊ neceſſaria eſt vſucapta
vel preſcripta cui per bñficiũ re
ſtitutionis ſubuenit p̄tor vt in
l. j. C. de ĩ inte. reſti. mi. ⁊ eo. qui
reipublice cauſa affuerũt. ff. de
excepti. leg. exceptiões. §. vltĩo
qbus ex cau. maio. l. vltĩa ergo
quantũ meo ꝓpoſito ſeruit ex-
tendo illã ad oẽm caſum ĩ quo
caderet ĩ integrũ reſtitutio. Et
ſi cõpeteret deceptio vltra dimi-
diã iuſti p̄cij ꝑ. l. reꝫ maioris. C.
de reſcin. ven. ⁊ ĩ oĩ cõtractu in
quo cadit reciſſio: vt qꝛ ꝑ doluꝫ
et fraudẽ vel per vim ⁊ metũ qs
vẽdidit donauit ꝑmutauit aut
al̾s quolibet mõ alienauit. Et
ideo poſt narrata ꝑ q̃ debuit vł
debet cõtractꝰ vel p̄ſcriptio ſeu
vſucaptio reſcindi cõcludet̃ ex
cauſis narratis ad reciſſionem
ac etiã ad reſtitutionẽ qđ videt̃
tollerabile ꝑ ea q̃ legunt̃ ⁊ notã
tur. ff. de rei ven. ſi autẽ. §. j. ff. de
peculio q̃ſitũ et. ff. đ pigno. acti.
l. ſi rẽ. §. penul. Et exẽpli gr̃a ĩ ea
ꝓtẽ ſic formari libellꝰ. Corã vo-
bis ⁊c. Cape vt. ſ. gñalia: ⁊ ſequi
tur ꝙ dictꝰ reus. xv. mẽſes labũ
tur vel circa induxit dictũ acto
rem per dolũ fraudẽ ⁊ deceptio
nem ad vẽdendũ quoddã ipſiꝰ

actoris pratũ valoris centũ li-
brarũ turoñ. ꝓ. xl. libris turoñ.
ſic ipſuꝫ vltra dimidiã iuſti pre
cij decipiẽdo. Et qꝛ đ iure tales
venditiões dñt reſcindi quibꝰ
dolus dat cãm contractui petit
dictus actor per vos ⁊ vr̃am dif
finitiuã ſniam dictã vẽditionẽ
nullã ⁊ ineſſicacẽ pronũciari et
declarari aut ſaltẽ annullari ac
eadẽ vr̃a ſnia dictũ reũ ad red-
dendũ ⁊ reſtituẽdũ eidẽ actori
dictũ pratũ vna cũ fructibꝰ ac
expeñ. factis paſſis ⁊ ſuſtẽtis fa
ciendis patiendis ⁊ ſuſtinẽdis
ꝑ ipſum actorẽ de quibus ꝑ ex-
preſſum proteſtat̃ cõdẽnari ⁊c.
vt. ſ. in alio. Dixi notanter per
doluꝫ: qꝛ vbi dolus nõ dediſſet
cauſam cõtractui: ſed reipſa in
teruenĩſſet tunc cõtractus non
fuiſſet ipſo iure nullꝰ ſeu annul
landus ꝑ ea q̃ leg. ⁊ notant̃ in. l.
elegãter. ff. de dolo. et in. l. cauſe
ff. de mino. qꝛ tũc etiã eſt in ele-
ctione rei emptoris aut redde-
re rem vel ſupplere iuſtũ preciũ
l. ij. C. de reſcin. vendi. et vbi nõ
interueniſſet deceptio vltra di-
midiaꝫ nec dolus dediſſet cãm
cõtractui: ſed tamen in modici
tate precij inſurgeret aliqualis
dolus q̃ tñ nõ dediſſet cãm cõ-
tractui: tũc ceſſaret actio reciſ-
ſoria: qꝛ licitum eſt cõtrahenti
aut ſe decipere ipſa vſq3 ad me-
diam vt in. d. l. in cauſe. §. pe. et
ff. loca. l. Itẽ ſi p̄cio. §. vltĩo. Di-
xi etiam annullari propter dece

ptionem vltra dimidiã interueniẽtẽ re ipſa ⁊ nõ ex doli ꝓpoſito: qꝛ tũc nõ ꝓnũciat̃ cõtractus retro nullus: ſed annullat̃ ex vi actiõis prepoſite: vt in dictis iuribꝰ: et maxime ꝑ iplorationẽ officij iudicis. C. q̃. ex cau. maio. l. in contractibus. cũ ſilibus. ad idẽ põt accedere libellus in actiõe q̃ dat̃ metũ paſſo: in qua etiã cõcurrũt reſcindẽs et reſciſſoriũ: in q̃ actor poſt exordiũ libelli exponit ꝙ reus detinet et occupat talem rẽ quam actor vẽdidit ꝑ metũ: ⁊ qꝛ vẽditio ꝑ vim ⁊ metũ extorta ꝺ iure nõ tenet petit ꝓnũciari ⁊ declarari vẽditionẽ nõ tenuiſſe vꝉ tenere debere: ⁊ illa nõ obſtãte cõdẽnari reũ ad reddendũ. ar. eoꝝ q̃ habent̃ in. l. metum. ff. qꝺ met. cau. ⁊ inſt. de ac. §. ſequẽs. Aduertendũ tñ eſt ꝙ hec actio cõpetit metũ paſſo nõ ſolũ contra metũ inferentẽ: ſꝫ ẽt ꝯ poſſidentẽ rẽ metu vẽditã vel alienatã. Uerũtñ diuerſo calle procedũt libelli: qꝛ tertiꝰ nõ ſuccedẽs in vitio liberat̃ reſtituẽdo rẽ: ſꝫ nõ metũ inferẽs. Itẽ non tenet̃ poſſidens ſine vitio ad reſtitutionẽ fructuũ: ſꝫ vim iferẽs ſic. Itẽ liberat̃ poſſeſſor q̇ poſſedit interitu rei cõtingẽte ſine dolo vel culpa ſua: nõ aũt metũ inferẽs prout hec probant̃. C. ꝺ his q̃ vi me. ve cã ſi. l. ſi vi vel metu. ⁊ ff. qꝺ me. cã. l. ſꝫ ⁊ partꝰ. ⁊. ff. de his q̇ i frau. credi. l. ait. §. ꝑ hãc. ⁊. C. de agric. ⁊ cẽſi. l. quẽadmodũ. ⁊. ff. de rei vẽ. l. ſi nauis. §. vl. ⁊. ff. qꝺ met. cã. l. ſi cũ. §. aliqñ. et §. ſꝫ ⁊ ſi quis ꝑ vim. ⁊. §. j. Et nota ꝙ ſi ille tertiꝰ poſſeſſor vẽdiderit ⁊ preciũ receperit ⁊ deinde res ſua eẽ deſierit nihilominus tenet̃: qꝛ nõ dꝫ locupletari cũ aliena iactura: vt in. d. §. aliqñ. et. §. pedius. Et ſilꝛ liberari p̃t in vi ⁊ impreſſiõe: ⁊ gñaliter in oĩbus edilitijs actionibꝰ vtĩ redhibitoria: et q̃to minori: de quibꝰ aliq̃d ſubdicet̃. Poſſent tñ dicte actiões vis ⁊ metus penalꝛ intẽtari: vt in. d. §. aliqñ. et in. l. extat. eo. ti. Et qꝺ dictũ eſt de reciſione ꝯtractus vẽditionis rõne minoritatis precij: idẽ põt dici rõne etatis: vt in minore leſo. C. de in integ. reſtu. mi. l. vl. C. qui ⁊ aduer. quos. l. j. Itẽ rõne ſolennitatis omiſſe: vt in p̃dijs ſeu rebꝰ minoꝝ. C. de admini. tuto. l. lex q̃ tutores. Itẽ in predijs eccle. aut. hoc ius. C. de ſac. ſan. eccl. vel in p̃dijs reipu. l. ſi quos. C. de reſcin. vẽ. ⁊ in. l. ſi tꝑa. C. de fid. inſtr. et iure haſte fiſca. li. x. Itẽ rõne pacti nõ ſeruati. C. de pac. inter emp. quaſi ꝑ to. maxime qñ nõ obſeruatio reſoluit cõtractũ. Itẽ in pactis cõmiſſorijs vel adiectionis in diẽ. que oĩa curioſis lectoribꝰ ⁊ practicis relinquamꝰ: qꝛ oĩa in pactis exprimere nõ valemus.

¶ De ſeruiana ⁊ q̃ſi ſeruiana.

¶ In his actionibꝰ ꝓponũtur rei vẽditiones vtiles cõtra tertios poſſidentes res tacite vel expreſſe hypotecatas tacite: vt in ſeruiana inſtit. de actionibꝰ. §. item ſeruiana. ⁊ in. §. ſeq. que actiones ſunt euocarie rei hypotecate ad fines habẽdi ⁊ intendẽdi ꝑ creditorẽ. Uerũtamẽ qꝛ eoꝝ forma non eſt apud nos in vſu qꝛ creditores de alijs remedijs ſibi proſpiciunt ⁊ preuident ideo eaꝝ libellos omitto: practicã vero adduco. Pone titium eſſe debitorẽ ſeio ⁊ obligatũ viribus alicuius curie prout ſemꝑ in oĩni obligatiõe fit creditor conquerit̃ iudici curie ad cuius vires eſt facta obligatio ⁊ iudex ꝯcedit literas creditori ad cõpellendum debitorẽ ꝑ bonorũ ſuoꝝ captionẽ ad ſoluendũ creditori: et tũc habitis lr̃is deliberat creditor penes ſe ſi debitor ſit ſoluẽdo in bonis penes ſe exiſtentibꝰ ⁊ nondũ alienatis aut non. Et iterũ an alienata eſſent de ſpecialꝛ vꝉ de generalꝛ hypotecatis. Nã ſi debitor ſit ſoluẽdo in bonis nondũ alienatis fatuus eſſet creditor ꝑſequi tertios poſſeſſores vbi a principali põt cõſequi debitũ. ar. lec. ⁊ no. in. d. aut. p̃ſte. C. de pig. etiã ſi alienata eẽnt de ſpecialiter hypotecatis: qꝛ ſufficit ſibi ꝙ ex generali hypoteca penes debitorẽ remanẽte debitũ aſſequat̃: ꝑ lec. ⁊ not. in. l. q̃uis. C. de pig. Debitore ṽo non ſoluẽdo exiſtẽte tũc creditor facit fieri diligẽtiam per executorẽ literaꝝ de reperiẽdis bonis debitori iuxta ordinẽ. l. a diuo pio. §. in vẽditione. ff. de re iud. ſ. primo de mobilibꝰ ⁊ ſe mouẽtibꝰ. Scd̃o de immobilibꝰ: et tertio de noĩbus debitoꝝ. Et facta diligẽti ꝑquiſitione ⁊ nullis repertis: vel repertis ſꝫ non ad ſufficientiã: de quo executor dꝫ facere expreſſaꝫ mẽtionẽ in ſuis expletis tũc recurrit̃ ad tertios pignorũ poſſeſſores ⁊ fit executio in bonis hypotecatꝭ ſꝫ alienatis. Et tũc aut ille tertius cõſentit executiõi: aut diſſentit. Et ſi cõſentit res eſt ſine dubio: quia creditor facit ſubhaſtari vẽdi ⁊ liberari ſeruata ſolennitate locorũ vbi res q̃ diſtrahũtur ſunt ſite: ꝑ ea que leg. ⁊ not. in. l. ſi tẽpora. C. de fide inſtr. et iure haſte fiſ. li. x. ⁊ in. d. §. in vẽditiõe. ⁊ in aut. hoc ius porrectũ. C. de ſac. ſan. eccle. Si ṽo ille tertius poſſeſſor ſe opponat / aſſignat̃ ſibi dies corã iudice cõcedente ad dicendũ cãs ſue oppoſitionis ⁊ creditor fundat iudiciũ ꝑ inſtrumẽtum hypotecariũ ad vires curie iudicis paſſatim: et ille tertius audit̃ volẽs probare bona in quibꝰ facta eſt executio eſſe ſua propria et creditori minime obligata: qui ſi ꝓbauerit / liberatur. Si ṽo nõ probet: ꝑficit̃ executio oppoſitione nõ obſtante: ⁊ ſic creditor faciliter

Aſſequit̃ ſuũ debitũ abſq; eo ꝙ ꝑ oppoſitiones actionũ lõgiorẽ faciat proceſſum. Sũt tñ alique curie apud nos q̃ volũt ꝙ anteq̃ʒ exactionib⁹ hypothecatis vel ꝑſonalibus ꝗs cõpellat̃ ſummet̃ et requirat̃ debitor de ſoluẽdo ⁊ in ei⁹ defectu fiat executio q̃ practica notat̃ i.l. debitores. C. de pig. ⁊ eſt vtilis propt expẽſas q̃ debẽt̃ ex mora: vt ibi volũt doc. et in.l.ij. C. de obſe. a lib. pa. preſt. Sʒ ego diſtiguerẽ ſiue hypothecarijs: ꝺ qb⁹ in. d. l. debitores. ſiue ꝑſonalib⁹. de quib⁹ in. §. in ꝑſonalib⁹. al's eſt ꝟ. in. §. ſic itaq; inſti. de actio. ſ. q̃r aut ſint dies appoſiti aut nõ Prio caſu pro ſummato ⁊ reqſito hr̃: quia dies interpellãs pro hoie iducit morã: ⁊ facit cõmitti penã. l. magnã. C. de cõtrahẽ. ⁊ cõmit. ſtipu. l. traiectitie. §. de illo. ff. de ac. ⁊ obl. cũ vbiq; not. Mã tũc p̃t debitor exeq̃ ſine noua ſummatione lapſo die: ⁊ tenet̃ ad expẽ. ſm doc. in dictis iuribus. ⁊ in. l. ſi reus parat⁹. ff. de procu. Scdo ꝟo caſu. ſ. qñ non eſt dies p̃finita: tũc vtilis propter expenſas eſt cautela ⁊ practica ꝙ debitor interpellet̃ ſeu ſummet̃. ⁊ ita intelligo. l. predi. debitores. Sʒ nõ neceſſaria tali neceſſitate ꝙ illa omiſſa eſſet nulla executio: ⁊ hoc clare aperit dictus. §. ſeu verſi. in ꝑſonã.

¶ De vtili i rẽ q̃ dat̃ ſupficiario

¶ Qꝺ reus detinet et occupat talẽ domũ quã actor ꝯduxit ad longũ tp̃s vl' cuius fruct⁹ emit quã petit ſibi reſtitui ⁊c. Iſte libellus ſumit̃ ex. l. j. §. j. ⁊. ij. ⁊. iij. ff. de ſupficieb⁹. ſʒ apud nos nõ ſuccurrit̃ expulſis ꝑ actionẽ: ſʒ ꝑ iterdictũ vti poſſidetis. iuxta conſiliũ dicte. l. j. §. j. ⁊ ſequenti. cuius practica habetur. ſ. in fine libellorũ vbi de legibus regijs adducimus practicam.

¶ De redhibitoria.

¶ Quod. d. reus vẽdidit mihi quendã equũ vitioſuʒ ⁊ morboſum vitijs ⁊ morbis latẽtibus ⁊ quẽ oi vitio carere ipſum cõmendãdo dicebat quẽ emi precio. x. librarũ: al's nõ emptur⁹ ſi vitia ſciuiſſem. Quare peto ꝙ oĩa hincinde data cũ acceſſionib⁹ vltro citroq; reddat̃ ⁊ reſtituãtur. probat̃. ff. ꝺ redhibitoria. l. j. et in plurib⁹ alijs legib⁹. d. tit. Et not. ꝙ hec actio põt eſſe penalis ſi re⁹ reſtituere differat et poſſet actor cumulare ciuilẽ et penalẽ. ff. de edil. edic. l. redhibitoria. ⁊ vna ſnĩa terminabũtur ſicut. ſ. dixim⁹ i reſcindẽte ⁊ reſciſſoria. Et idẽ poſſum⁹ dicere in oibus actõib⁹ penalib⁹: ⁊ cõpetit ẽt ex ꝑmutatõe. d. l. j. Sed ꝑ reb⁹ donatis nõ ꝯpetit. l. ad res. eodẽ titulo. cõpetit tamen vtilis redhibitoria ꝑ libro falſo ꝑ carne leproſa ꝑ agro ſalſuginoſo ⁊ generaliter ꝑ oi vitio latẽti iherẽte rei añ vẽditionẽ vel ꝑmutationẽ dũ tñ emẽs vl'

ꝑmutãs ignorauerit. put hec oia probat̃ ex di. l. j. ⁊. C. ꝺ edilitijs actio. l. ſi prediũ. Et dʒ hec factio infra ſex mẽſes intẽtari. l. ſciendũ tñ. §. fi. ff. de edil. edic.

¶ De quanto minori.

¶ Qꝺ re⁹ vẽdidit mihi equũ vitioſum tali vel tali vitio maculatũ quẽ credebã nõ eẽ vitioſũ precio decẽ librarũ quẽ ſi ſciuiſſeʒ fuiſſe vitioſũ nõ dediſſeʒ vltra ſex. Quare peto ꝯdẽnari dictũ reũ ad dãdũ ⁊ ſoluẽdũ mihi quatuor: q̃r tãto minori emptur⁹ erã. Probat̃. ff. de excep. rei iudi. ſi is q̃. §. j. ⁊. l. qꝺ ſi nolit. §. ſi quis egerit. Et debʒ hec actio intẽtari infra annũ. l. ſciẽdum tamen preallega.

¶ Ex empto.

¶ Quod reus vẽdidit ipſi actori digeſtũ vet⁹ in magno volumine chartꝭ vitellinis ex litera bononica deſcriptũ cui⁹ gloſe procedũt ꝑ capita lr̃as ⁊ virgulas ⁊ ẽ illumiatũ de auro ⁊ azuro p̃cio. xx. ſcutoꝝ auri ꝑ ipſum actorẽ eidẽ reo realiter ſolutoꝝ qꝺ q̃dẽ digeſtũ tradere ꝯdixit ⁊ ꝯdicit lʒ facultatẽ tradẽdi ⁊ expediendi habuerit ⁊ habeat. Quare petit ipſuʒ reũ ad tradẽdũ ⁊ expediẽdũ cõdẽnari ⁊c. Et iſte libellus procedit vbi venditor adhuc habet in poſſe ſuo rẽ vẽditã: ⁊ hʒ facultatẽ illã tradẽdi iuxta lecta ⁊ notata in. l. j. §. de actionibus empti. Sed vbi actor emptor ſuſpicatur ꝙ venditor alibi forte maiori p̃cio diſtraxerit. Tũc debet libell⁹ alternatiue concipi. Et illa verba facultatẽ reſtituẽdi habet nõ debẽt inſeri ſʒ ſufficit ſimpliciter narrari vẽditionẽ ⁊ ꝯtradictionẽ tradẽdi. Et ꝯcludet̃ hoc modo. Quare petit dictũ reũ cõdẽnari ad tradẽdũ dictuʒ librum aut ad preſtãdũ intereſſe qꝺ extimat dict⁹ actor quinq; ſcutorũ iudiciali tñ taxatiõe ſalua ⁊c. probat̃ ex lec. ⁊ no. in dicta. l. j. ff. de ac. q̃ emp. ⁊ ex. l. ⁊ ẽpto. eo. tit. req̃ſita ad itẽtãdũ hãc actionẽ ⁊ ſequẽtẽ vide ſupra parte ſecũda ti. de emp. ⁊ vendi.

¶ Ex vendito.

¶ Qꝺ actor vẽdidit equũ taleʒ ⁊c. p̃cio ⁊c. dictũq; equuʒ dicto reo tradidit dictus tñ re⁹ p̃ciũ dare ⁊ ſoluere ꝯtradicit ⁊ cõtradixit rẽ ⁊ p̃ciũ ſimul penes ſe ꝺtinẽdo ⁊ occupando in ipſius actorꝭ maximũ p̃iudiciũ. Quare petit ⁊c. ꝯdẽnari dcm̃ reũ ad dãdũ ⁊ ſoluẽdũ dicto actori dictũ preciũ vna cũ oib⁹ damnis intereſſe ⁊ expeñ. ⁊c. probat̃. ff. de act. emp. l. exẽplo. j. rñ. ⁊ in. l. iulia. §. ex vẽdito. eo. ti. ⁊. C. eo. l. cũ vẽditorẽ. ⁊. l. fruct⁹. Cetera vide. ſ. pte. ij. ti. de emp. ⁊ vẽdi.

¶ Locato ⁊ conducto.

¶ Iſte actiões ad inſtar duarũ p̃cedẽtiũ ſũt introducte. ff. locati. l. j. ⁊ iſti. eo. in p̃n. ⁊ iõ diligẽs ⁊ ſolers aduocat⁹ facilit̃ libellos ex eis ꝯficere poterit. Cete-

ra vide.s.parte.ij.de locatione.

¶ Pro ſocio.

¶ Quod reus hʒ detinet et occupat talē librū vel talē equū q̄ fuerūt ꝛ ſunt ad cām ſocietatis inter nos olim vice mutua contracte cōes illoſq; in cōione reponere ꝛ cōicare tenet̄ qđ facere diſtulit ꝛ differt ꝛc. Quare petit ipm̄ cōdēnari ad reponēduʒ in cōione ꝓbat̄.ff.ꝓ ſocio.l.cuʒ duob⁹.§.cū duo.ꝛ.l.ſi q̇s ſocietatē. Et nota q̄ hec actio ꝓponitur vt cōia diuidant̄ finita ſocietate q2 durāte ſocietate non cōpetit hec actio ad fines q̄ diuidat̄ ꝑ.l.tādiu.ff.ꝓ ſocio:ſʒ bñ cōpetit vt reponant̄ i cōione.ff. ꝓ ſocio.l.ſi quis ſocietatem ꝛ.l. actione.§.nōnūq̄. Et iō perit⁹ et caut⁹ aduocat⁹ cōſpicere dʒ an duret ſocietas vel an ſit finita:q2 ſi duret:dʒ cōcludere q̄ illa bona cōia reponant̄ in cōione ꝛ ad cōes vſus ſocietatis. Si ꝟo ſocietas ſit finita poterit cōcludere q̄ media pars illarū rerum olim cōium reddatur ꝛ reſtituat̄ tradatur ſeu expediatur actori tanq̄ ad eū ꝑtinēs ex vi dicte ſocietatis olim inite ꝯcte iuris inter eos prout probat̄ ex lec.ꝛ notatis in dictis iuribus.

¶ Communi diuiduudo.

¶ Qđ talis hʒ talē vel talē manſuʒ cōes eq̄s partib⁹ mecū ꝛ cū nemo inuit⁹ i cōione ſtare ꝯpellatur velimq; ſeorſuʒ ab eo ꝑtē meā poſſidere peto: iō ꝑ vr̄am diffinitiuā ſniam ꝑdictā rem vł māſum diuidendū fore decerni ꝛ declarari ꝛ ꝑtē ſeorſuʒ mihi aſſignari ꝛ expediri ꝛc. iſta ꝓbantur ex.§.ſi familie ꝟ ſicu.eo.iſti. đ offi.iudi.ꝛ.ff.cōi diuidūdo.l.j. ij.ꝛ.iij.in q̇ iudicio peti pñt fructus expēſe ꝛ dāna ꝑ lec.ꝛ no.in §.q̇dā inſti.đ acti.ff.cōi diui.l.j cōi diuid.ꝛ.l.ꝑ hoc iudiciū.§.ſicut ꝛ.l.ſi non oēs.§.venit. Et ſi res diuidi nō poſſit diuidatur moditas ꝑ tp̄a vel ſp̄cia.l.arbor §.aquaꝝ eo.tit. vel forte dirimatur.l.ij.§.i trib⁹ eo.ti.l. inter coh̄rdes.§.q̇ familie.ff.fami.her. l.i trib⁹.ff.đ iudi.cū ibi notatiſ ꝛ eſt ſciēdū atq; aduertēdū q̄ anteq̄ hec actio tute intentet̄ dʒ ꝓuideri req̇ſito. Primuʒ q̄ res q̄ diuidi petit̄ ſit cōis.ff.cōi diuidū.l.j. Scđm q̄ aduerſari⁹ fateatur rē eſſe cōem.ff.cōi diuidun.l.iij.al̄s agendū eēt rei vēdicatiōe ꝓ ꝑte q̄ ꝑtēdit̄.ff.đ except.l.fundi alia plura poſſent adduci q̄ poſſent colligi ſupra parte.ij.titu.de ſocietate.

¶ De permutatione.

¶ Qđ ipſe actor ꝑmutauit q̇dā ſuū digeſtū nouū cū codice ipſiusrei ipſeq; actor ex ꝑte ſua ſatiſſacit.ſ.q2 digeſtū ſuū tradidit dict⁹ ꝟo reus codicem vice mutua ꝑmutatū eidē actori tradere recuſat q̄q̄ facultatē tradēdi habeat quare petit ipʒ cōdēnari ad tradēdū ꝛ expediendū ꝛc. et iſta forma procedit q̄ñ

ex ꝑte actoris eſt adimpletū pactū ſeu placitū permutationis. Sed ſi non fuerit adimpletū ex parte actoris tūc opʒ concludere alternatiue vt in vēditiōe ſcʒ ad rei traditionē vł intereſſe q2 ſoluēdo itereſſe liberabit̄ reus ar.lec.ꝛ no.in.l.ex placito.ꝛ in.l. cū precib⁹ ꝛ ſequē.ꝛ l.emptionē C.đ re.ꝑmu.et i.l.j.ff.eo. Cetera req̇ſita vide.s. ꝑte.ij.de re.ꝑm.

¶ Ex donato.

¶ Qđ reus dedit donatiōe iter viuos tituloſq; pure ꝑfecte ꝛc. quādā domū ſitā ꝛc. quā q̇dē dictus dōator ex p⁹ đtinuit tradere ꝛ expedire cōtradixit adhucq; detinet tradereq; ꝛ expedire cōtradicit lʒ de illa tradēda relaxāda ꝛ expediēda fuerit ſepiſſime requiſit⁹. Quare ex his petit ꝛc. cōdēnari ad relaxādū dimittendū ꝛ expediendū dictaʒ domū cū fructib⁹ et expēſis ꝛc. Colligitur iſte libell⁹ ex theorica.l.ſicut.C.de actio.ꝛ obli.cui⁹ theorica eſt gñalis ad oēs contract⁹ ſi ab initio ſint volūtarij ex poſt facto tñ efficiūtur neceſſarij. Et iō lʒ ab initio foret voluntariū donāti donare:ex poſt tñ facto eſt neceſſariū obſeruari ꝛ cōpetit actio donatario cōtra donantē vt in.§. ꝑficiuntur inſti.de dona.ꝛ in.l.ſi quis argētuʒ.§.j.C.dona.reliqua vide.s. parte.ij.titulo de dona.

¶ Tutele.

¶ Quod reus fuit legitim⁹ ſeu in teſtō vel per iudicem ſup.fra q̄ caſus euenit dat⁹ eidē actori tutor. Qui q̇dē reus bona ipſi⁹ tunc pupilli rexit ꝛ adminiſtrauit fruct⁹ iura ꝛ emolumēta ꝑcepit:de q̇bus nullā rōnē reddidit nec reliqua q̄ ſuꝑſunt reſtituit. Quare ꝛc. petit condēnari dictū reū ad reddendū plenā et debitā rōnē de ꝑ eū adminiſtratis necnō ad dādum/ſoluēdū/tradēdū/ꝛ reſtituēdū eidē actori oīa ꝛ ſingula bona in inuētario cōſcripta ſimul cū fructib⁹ prouētib⁹ ꝛ redditibus ꝑ ipſuʒ habitis ꝛ ꝑceptis ex bonis predictis ꝛ cum reliquoꝝ oīm integra ſatiſſactiōe necnō etiā damnatorū intereſſe ꝛ expēſarū preſtatiōe ꝛ redditiōe:probat̄ preſcripta forma in.l.j.§.officio ꝛ i l.niſi finita.ff.de tute.ꝛ rōci.diſ. ꝛ in.l.ij.ꝛ.l.rōnes.C.de admini.tut.ꝛ vtrobiq; ꝑ doct.notant̄ requiſita ad hāc actionē vt.s.de parte.ij.tit.đ tutelis.

¶ De feudo aperto.

¶ Qđ actor infeudauerat eidē reo caſtrum ſcti coſme ꝛ ꝓ q̇ dict⁹ reus i oib⁹ capitibus fidelitatis fidelē ſe erga dictū actorē habiturū ꝓmiſeratq; iurauerat hiſtñ nō obſtātibus dict⁹ reus ꝯ naturā feudi ꝛ fidelitatis formā directe veniendo pluresq; felonias cōmittēdo dictū actoreʒ atrociter ꝟberauit vel ꝟbis opprobrioſis ꝓcacit⁹ ꝛ cōtumelioſis iniuriat⁹ fuit ꝛc. Cape articulū infidelitatis qui

occurret. Quare ex his petit ⁊c. ex cauſis ꝓmiſſis ꝓnūciari ⁊ de clarari dictū reū a iure qd̓ in di cto caſtro habuerat fuiſſe ⁊ eſſe priuatū aut ſaltē ꝓuādū ipm̄qꝫ caſtrū ſeu feudū fuiſſe ⁊ eē aper tū dicto actori ⁊ ad dictū acto rem reuolutū eadēqꝫ ſn̄ia petit dictū reū ad reddēdū dimitten duꝫ ſeu relaxādū eidē actori di ctū caſtrū cū ꝑtinētijs ſuis: nec nō oīb9 dānis intereſſe ⁊ expen̄. factis ⁊ fiēdis ſuſtētis ⁊ ſuſtinē dis ꝑ dictū actorē ꝯdēnari: ꝯdē natūqꝫ ⁊c. vt. ſ. iſta forma fideli tatꝭ ⁊ d̓ noua fidelitatꝭ forma ⁊ ex titu. q. cau. feu. amitta. xij. q. vlti. c. d̓ ſ forma de excel. ꝓla. gra ue. Cetera requiſita vide ſupra in contractu feudali parte. ij.

¶ De cōmiſſo emphiteoſis.

¶ Hunc libellū potes formare ad inſtar ꝓcedētis mutata nar ratiua q2 i iſta cā cōmiſſionum ſunt. ſ. ceſſatio ſolutionis cano nis deterioratio rei nō fctā ine ſtitura. Recognitio denegata ꝑ emphiteotā q̄ vl̓ eax altera ſm̄ qd̓ accidit dn̄t narrari ⁊ ꝙ ſi em phitheota alienauerit irreqſi to dn̄o agit dn̄s direct9 ꝯ ēpto rez rei vēdicatione: de q̄ vide. ſ. ſ tit. d̓ loca. ⁊ ꝯduc. ꝑte. ij. De pe titiōe hr̄ditatꝭ ab inteſt. ¶ Qd̓ titi9 deceſſit ab inteſtato ſine li beris ⁊ deſcēdētib9 relicto ipſo actore ei9 fratre vnico q̄ eidem ex iuris cōis diſpoſitiōe tāqꝫ ꝓ ximiori i gradu ab inteſtato ſuc ceſſit. Quā q̄dē hr̄ditatē dictus re9 detinuit ⁊ occupauit adhuc d̓tiet ⁊ occupat illāqꝫ eidē acto ri reddere ⁊ reſtituere recuſauit ⁊ adhuc recuſat idebite ⁊ iniuſte ⁊c. §. quare ⁊c. ꝓnūciari ⁊ decla rari. d. hr̄ditatē eidē actori ꝑti nuiſſe ⁊ ꝑtinere ⁊ eadē vr̄a ſn̄ia eūdē reū ad reddēdū ⁊ reſtituē duꝫ dimittēdū ſeu relaxandū ei dem actori dictā hr̄ditatē reſqꝫ et bōa hr̄ditaria vna cū fructi bus dānis intereſſe ⁊ expen̄. ⁊c. cōdēnari ⁊c. ꝓbatur ex. l. j. ſcda et tertia. ff. de peti. here. Aduer tēdū tn̄ eſt ꝙ aliq̄tiēs actori nō cōpetit itegraliter ⁊ iſolidū he reditas ſed ꝓ parte vt i rubrica ff. ſi pars hr̄ditatis petat: et tūc ꝓcticus aduocat9 deliberare dꝫ an illa pars ſit clara ⁊ liq̄da aut nō. Nā ſi eſt clara ⁊ liq̄da dꝫ ſm̄ illā partē ꝓponere actionē. l. j. i ꝓn. ⁊. §. j. ff. ſi pars hr̄ditatꝭ peta tur. Si vo nō eſt liq̄da puta q2 neſcit quot part9 poſthumoꝝ in vtero habentur ⁊ ſic actor de certa q̄ta deliberare nō pōt: tūc admittet petitio incerte partis ipſi9 hr̄ditatis. d. l. j. in fi. ⁊. l. an tiq. ff. ſi pars hr̄di. peta. ⁊. l. cum quidam ff. de acqui. heredita.

¶ De petitione heredi tatis ex teſtamento.

¶ Qd̓ titi9 iſtituit hr̄dē ſuū vni uerſalē ipm̄ actorē ꝓut d̓ dicta iſtitutiōe ꝯſtat i inſtr̄o publico i notā ſūpto ⁊ recepto ꝑ magiſtm̄ petrū payani notariū nemauſ.

quā quidē iſtitutionē accepta uit ⁊ acceptat ipe actor ⁊ quā q̄ dēꝫ hr̄ditatē ac bona hr̄ditaria eiuſdē dict9 reus detiet ⁊ occu pat reſtituereqꝫ dimittere et re laxare eidē actori ꝯtradixit ⁊ cō tradicit idebite iiuſte ⁊ ſine cā. Quare ⁊c. petit ⁊ requirit ⁊c. ꝓ nūciari ⁊ declarari ex cauſis pre miſſis dictā hr̄ditatē eidē acto ri ꝑtinuiſſe ⁊ pertinere ipſumqꝫ actorē i poſſeſſionēꝫ realē dicte hr̄ditatis ⁊ bonoꝝ imittēdū fo re et imitti dr̄e eadēqꝫ vr̄a ſn̄ia ipm̄ actorē i poſſeſſionē amoto dicto reo ⁊ alio quolꝫ illicito de tentore et occupatore induci ⁊ ipm̄ inductū manuteneri ⁊ de fēdi pariterqꝫ eadē ſn̄ia petit di ctū reū ad reddendū ⁊ reſtituē duꝫ fruct9 ꝑ eū ꝑceptos ſi extāt. Si aūt ꝓ illoꝝ valore. x. libraꝝ turoñ. iudiciali taxatiōe ſalua: vna cū expēſis ⁊c. Fundatur et ꝓbat libell9 ex lec. ⁊ not. in. l. fi. C. de edic. diui adriani tollē. ⁊. l. itē veniūt. §. fruct9. ff. d̓ peti. he reditatis. Que aūt veniāt in re ſtitutiōe here. vide in. l. itē vidē duꝫ. §. fi. cū ſequē. vſqꝫ ad finem tit. ff. de peti. here. q2 lōgiſſimuꝫ eēt hec oīa deducere. Notādū tn̄ eſt ꝙ iſte libellus ꝓcedit vbi actor nūqꝫ habuit poſſeſſionēꝫ hr̄ditatis q2 ſi habuiſſet vl̓ a ꝓ tore vel a iudice qd̓ hodie ſuffi cit. C. q̄. admit. ad bonoꝝ poſ. l. vltima. ⁊ inſti. de bonoꝝ poſ. §. vltīo. Et ſi tn̄ priuat9 fuiſſet cō peteret ſibi rei vēdicatoria bo noꝝ poſ. ⁊ cōcluderet hr̄ditatē cū fructib9 reſtitui. ff. d̓ peti. he redi. l. ſꝫ ſi. §. petitio ⁊ iſti. d̓ act. §. ſequēs ⁊. ff. d̓ peti. hr̄di. l. item videndū. §. fi. ⁊. ff. de poſſeſſoriꝭ hr̄di. peti. l. ij. ⁊. ff. de peti. hr̄di. l. itē veniūt. §. fi. ¶ Quod aūt di ctū eſt de fructib9 recipit diſtin ctionē de qua ꝑ glo. ⁊ doc. in. d. §. fructus ⁊ in. §. petitam ea. l.

¶ Quando petitur heredi tas in vim ſubſtitutionis.

¶ Qd̓ ſemproni9 olim ſuū con didit teſtm̄ in quo ſeyū heredeꝫ inſtituit eidēqꝫ ſubſtituit ipſuꝫ actorē ꝑ talia vba ⁊c. iſere iuxta diſpoſitionē teſtātis et q2 dict9 heres hr̄ditatē nō adiuit vel ſi adiuerit ſine liberis dececeſſit ⁊ ex his vl̓ alijs ſm̄ caſ9 accidē tia ꝯditio ſbſtitutiōis euenerit ⁊ hr̄ditas dicti teſtātꝭ ad ipꝫ de iure ꝑuenerit dict9 tn̄ re9 d̓ fctō cū d̓ iure nō poſſꝫ dictā hr̄dita tē occupauit ⁊ d̓tinuit ⁊ adhuc detiet ⁊ occupat illāqꝫ reddere ⁊ reſtituere ꝯdixit ⁊ ꝯdicit lꝫ plu ries ⁊ debite req̄ſit9 i ipſi9 acto ris maximū ꝓiudiciū: quare ⁊c. declarari dictā hr̄ditatē perti nuiſſe ⁊ ſpectaſſe ꝑtinere ⁊ ſpe ctare dr̄e dicto actori ipm̄qꝫ reū ad reddēdū ⁊ reſtituēdū dimi diā partē ſi inſtitut9 erat filius teſtatoris. Q2 ſm̄ cōem ſn̄iaꝫ de trahit duas quartas vt in cap. raynuti9. ⁊ in. c. raynald9 de te ſta. vl̓ nouē vncias ſi iſtitut9 nō

erat filius q2 alij nõ detrahunt
niſi trebellianicã vna cũ fructi-
bus ꝑceptis ⁊ qui ꝑcipi potue-
rant a tẽpe ipſius inſtituti citra
necnon cũ oĩbus damnis inter
eſſe ⁊ expẽſis cõdemnari ⁊c. Ad
uertẽdũ tñ eſt ꝙ in materia ſub
ſtitutionũ directarũ q̃ directe
trãſeunt ad ſubſtitutos ſine mi
niſterio hoĩs procedit predictꝰ
libellꝰ ſed in obliq̃s ſeu fideicõ-
miſſariĩs in quibus bona teſta
toris nõ tranſeunt ad ſubſtitu-
tum directe ſed miniſterio ho-
minis tunc aliter cõcluditur. ſ.
ꝙ ille talis detentor ſi ſit talis ꝑ
cuius manꝰ debeat fieri reſtitu
tio cogatur ad reſtituendũ per
le. cogi. ⁊ l. nã qđ. §. i. ⁊ l. poſtu-
lante. ff. ad trebel. cum ſuis con
cor. Si vero ille qui detinet nõ
ſit talis perſona ꝑ cuius manꝰ
debeat fieri reſtitutio fideicom
miſſi: tunc prius agendũ eſt cõ-
tra illũ qui reſtituere tenetur vt
reſtituat ſaltẽ verbaliter per di
cta iura cum in eis notatis et
demõ. facta reſtitutiõe agat cõ
tra poſſeſſorẽ ſeu detentorẽ in-
tentando fideicõmiſſariã here
ditatis petitionẽ per l. fi. ff. de fi
deicõmiſſaria hereditatis peti
tione de qua ſupra dictũ eſt. Et
eſt ſciendũ q2 in libello cõcludi
tur ad fructus ꝙ vbicunq̃ he-
res vel alius rogatus dare lega
tum vel reſtituere hereditatem
eſt in mora: tenetur ad fructus
nõ ſolũ quos legatarius vel fi-
deicõmiſſariꝰ heres percipere
potuit per lecta ⁊ not. in l. apđ
iulianũ in prin. ff. de leg. i. ⁊ l. is
qui fideicõmiſſuz. ff. de leg. iij. ⁊
ſcđm has practicas ꝓcedit de
iure cõi verumtñ ſcđm leges re
gias regni frãcorũ in expeditio
nem poſſeſſoriorũ vtiliſſime in
troductas quarũ vna vocatur
querimonia nouitatis. Alia ve
ro querela diſſaysine ⁊ quarum
vtilitates fũdate ſunt ſuꝑ theo
rica. l. is q̃ deſtinauit. ff. đ rei vẽ.
rõnes ṽo illarũ ſuꝑ interdictis
recuperãde ⁊ retinẽde poſſeſſio
nis etiã q̃ naturalis per hſitem
ciuilẽ ſm diuerſas p̃cticas ⁊ mo
dos p̃cticãdi illaꝝ ĩ idẽ effectua
liter tẽdẽtiũ hodie apud nos ĩ
vſu ⁊ ſtilo tritiſſimaꝝ imo triti
naſſimaꝝ ⁊ ĩ tñ ꝙ q2 ſtilus ⁊ pra
xis illaꝝ alos ruſticoꝝ pulſanit
deſerunt oẽs vie ordinarie agẽ
di ⁊ experiẽdi pro hereditatibꝰ
ſubſtitutionibꝰ ⁊ fideicõmiſſa.
et intentantur remedia poſſeſ-
ſoria ac ſi ipſo iure eſſent adite
tranſmiſſe aut reſtitute heredi
tates q̃ practice dum tñ eis q̃s
nõ abutat̃ fuerunt ſumme vtili
ter adinuẽte in fauorez paupe-
ruz ⁊ ruraliũ virorũ q̃ in decem
diebus aſſequũtur qđ olim via
ordinaria interdictorũ in decẽ
annis nõ aſſequebant̃. Et q̃q̃
intñ vt p̃miſſi apud nos inole
uerit dictaꝝ legũ ſtilus ⁊ p̃ctica
ꝙ q̃ſi ridiculũ videat̃ aliq̃d de
eis ſcribere ad inſtructionẽ tñ

minorũ aduocatoꝝ aliq̃ de pra
xi illaꝝ iuxta ſtilũ p̃ñtis p̃ſidatꝰ
ſeu ſeneſcallie bellicefi. ⁊ nemẽ.
breuiter ſubnotabo. Et pro eui
dẽtia ſubdicendoruz p̃mitto ꝙ
poſſeſſio in gñe ſubdiuidit̃. Et
primo vt vult iuriſcõſultꝰ ĩ l. iij.
§. gña. ff. đ acq. poſ. diuiditur in
duo mẽbra. ſ. in eam q̃ fit cũ ma
la fide. Alia fit diuiſio in. c. cum
nr̃is de cõceſ. p̃ben. vbi diuidit̃
in poſſeſſionẽ iuris tñ facti tñ
⁊ poſſeſſionẽ iuris ⁊ facti ſimul.
Alij in ciuilẽ tñ: naturalẽ tñ: et
ciuilẽ ac naturalẽ ſimul: vt ĩ gl.
l. i. C. đ acq. poſ. Alij in vacuã et
nõ vacuam glo. in. l. fi. C. vñ vi.
Alij ṽo diuidũt in poſſeſſionez
ꝓpriã impropriã ⁊ ĩpropriĩ ſum
mam. Et q̃q̃ prefate diuiſiões
et diĩe ſint vere: ſunt tñ nouis
practicis difficiles. Et iõ q2 hoc
opuſculum nouis practicis edi
di legis regis poſſeſſionem. Ad
clariorẽ intelligẽtiã ĩ ſex mẽbra
diſtinguere decreui: vt ſequens
figura edocet.

Poſſeſſionum alia
naturalis vera tñ nõ ve-
ra tñ p̃caria vt naturalis
tñ ciuilis vt p̃caria
ꝓpria tñ impropria tñ
clandeſtina vt ciuilis tantũ vt
clandeſtina.
naturalis ṽa ⁊ ꝓpria ſimul
nõ vera impropria ſimul
violenta et ciuilis vt natural̃
et ſimilis vt violenta.

¶ Capio igitur primũ membrũ
vcz poſſionis vere tñ. Et inci-
piã eius ⁊ ceterarũ ſpecierũ de-
clarationẽ ad diffinitiõez cuiuſ
libet ſpeciei. Que quidẽ diffini-
tiones ꝓbant̃ ex iuribꝰ ⁊ ſingu
lis membris ipſaruz allegatis.
¶ Quero igit̃ prio q̃d eſt poſſeſ
ſio in gñe ſumpta. Et eſt inſiſtẽ
tia cauſe poſſidẽdi facta in his
q̃tuor verbis gñalr ꝓlatis con
prehẽdunt̃ oẽs ſpẽs et membra
p̃miſſe figure. Nã ſiue vere tñ
ſiue nõ vere tñ: ſiue ꝓprie tãtũ
ſiue ĩproprie tñ ſiue vere ⁊ pro-
prie nõ vere ⁊ improprie ſiue al
teriꝰ cuiuſlibꝫ ſpecierũ tam in
figura q̃ extra ſupra enũerataꝝ
pñt ſub his verbis cõprehendi
ex quibꝰ prefata diffinitio ſatis
põt dici generica ꝓ eo ꝙ diffini
tio gñica dꝫ eſſe taliũ ṽborũ cõ
ſlatu cõtexta ꝙ ṽba cõueniant
oĩbus ſpẽbus ſub gñe cõtẽtis ꝑ
lec. ⁊ nota. in. §. plebiſcitũ inſti.
de iure natu. gen. ⁊ ciuili. Qđ tñ
nõ faceret ſi diffinıremꝰ vt cõi-
ter ſolet diffiniri. ſ. ius inſiſtẽdi
re corꝑali nõ ꝓhibite poſſideri
Nã prio verbũ ius nõ cõuenit
violẽte ⁊ clãdeſtine cũ ſint p̃ter
et ꝯ ius vt in ti. ff. qđ vi aut clã.
Et tñ ſunt ſpẽs ſub gñe cõtẽte.
Scđm verbũ eſt inſiſtẽdi ſatis
ſcꝫ gñicũ. Tertio ṽba rei corpo
ralis nõ cõueniũt ciuili tñ cuz
poſſidẽs nõ inſiſtit rei. l. ſi quis
fundũ cũ ibi notatis ĩ p̃n. ff. de
acq. poſ. Quarto aũt et vltimo
ṽba vcz non ꝓhibite poſſideri

nõ cõueniũt p̃cario ſine tp̃e qď
lz ſit pmiſſũ p hoc tñ nõ eſt ṽa
poſſeſſio q2 reuocabilis ad nu-
tum.ff.de p̃cario quaſi p totũ.
Et hec pauca de diffinitione ge
nerica ſufficiãt. ¶Et venio ad
diffinitiões ſpecificas: pmo ad
primũ mẽbrũ vz poſſeſſiõis ve
re ſeu naturalis tm̃ diffinit̃ igit̃
ſic.Eſt naturalis inſiſtentia rei
ab alio ciuiliter poſſeſſe aĩo vtẽ
di re poſſeſſa facta.Et hec dico
q2 in poſſeſſione vera ſeu natu-
rali tm̃ cõſiderat̃ ſola detentio
pncipaliter vt vult glo.in.l.na-
turaliter in princ.ff.de acq̃. poſ.
Et iõ dico aĩo vtẽdi:q2 illũ aĩuz
hñt fructuari9 colon9 ⁊ inq̃lin9
q̃ lz ꝓprie nõ poſſideãt p lec. et
not.in.l.j.⁊ i.d.l.naturalr̃. ff. de
acqui.poſ.⁊ in. §. poſſidere iſti.
de interdic.vere tñ ſeu naturali
ter poſſidẽt ꝓut poſſeſſio ex la-
ta vi ⁊ ſignificatiõe vocabuli cõ
prehẽdit pedaneã ⁊ corporalez
poſſeſſionez ſeu tenutã. d.l.j.in
princ. verũ tñ eſt ꝙ illa talis na
turalis poſſeſſio ſeu tenuta ope
ratur ſuos effect9 p̃ncipales fa
uore hñtis ciuilẽ vti p̃ris dñi lo
catoris cõſtituẽtis ⁊ ſimiliũ.Et
ſili9 ſeru9 colon9 inquilin9 fru-
ctuari9 ⁊ ſiles ſunt inſtrumẽta
naturalia q̃b9 poſſeſſio ciuilis
exercetur in naturali p regulaz
qua cauet̃ ꝙ is poſſidet cuius
noĩe poſſidet̃ de qua l.l. qď meo
in prin.ff.de acq̃.poſ. Et ꝙ hñti
bus naturalez ſeu tenutã cõpe

tant interdicta poſſeſſorio ſeu
remedia dictarũ legũ regiaꝝ: ⁊
primo de colono ꝓbatur ex le-
ctis ⁊ notatis:in.l.j.§.deijcitur
⁊ in.l.colon9.verſi.igit̃.ff.de vi ⁊
vi armata: ⁊ in.l. cõi diuidũ. §.
neq̃.ff.cõi diuidũdo ⁊ ad cõtra
riũ de.l.nõ ſolũ.§. cũ hec.ff.de
vſucap.R̃n̄de vt glo.dicti.§.ſu
per verbo recipiẽda vz nullaz
poſſeſſionẽ p̃iudicialẽ hñti vti
lez vel nullã.ſ.ciuilẽ vt vult glo.
in eo.§.neq̃ in verbo poſſideãt
⁊ ꝙ colon9 habeat naturalẽ cla
re tz glo.i.l.ſi id qď.§.j. ſup ver-
bo intelligim9.ff.de acqui.poſ.
facit.l.q̃ꝗ.ff.qď vi aut clã.De
inquilino ꝓbatur ex lectis ⁊ no
tatis in.l.edem ⁊.l.emptorũ.C.
loca.⁊.l.ſi vt certo.§. ſi duobus
ff.cõmo.cum vtrobiq̃ notatis.
De vſufruc.ex lec.⁊ not.in.l.iij.
ff.de vſufruc.l.in ꝓuinciali.§.ſi.
ff.de opis noui nũciatio.l.j.⁊ ſi.
ff.vti poſſi.ex.§. eq̃.iſti.de acti.
De emphiteota ⁊ vaſallo ꝓba
tur ex notatis in.d.l.ſi vt certo
§.ſi duob9:⁊ i.l.iij. §. ecõtrario
ff.ď acqui.poſ.⁊ in.l.ſi finita.§.
ſi de vectigalib9.ff.de dã. infec.
et in.l.cũ ſpõſus.§.in vectigali.
ff.de public.⁊ in.l.j.⁊ quaſi p to-
tũ.ff.ſi ager vectiga.vel ẽphite.
pe.De p̃cario poſſidente ꝓbat̃
ex notatis ex.l.in reb9.§.j.et in
l.⁊ hz.§.eum qui.⁊ in.l.qui pre-
cario.ff.de precario cũ ſilibus.
¶Quod autem dixi dari eis re
media poſſeſſoria interdictorũ

ſeu dictarũ legũ regiarũ intelli-
go ad tp̃s colonat9 inquilinat9
vſuſfruct9 aut p̃cariat9.d.l.i re-
bus.§.ſi.cũ.l.ſequẽ. ff. de preca.
Emphiteota vero aut vaſallus
hñt ꝑpetuo ⁊ ſimiliter ſuperfi-
ciari9 per lecta ⁊ nota. in.l.j.§.
ꝓponit̃:⁊.§.ſi.ff. ď ſuperficieb9
pro quo faciũt lec.⁊ nota.in.l.li
tibus.C.de agri.⁊ cenſi.lib.xj. ⁊
eſt glo.in.l.iij. C. vbi i rem acti.
et lz hi ꝓprie nõ poſſideãt vere
tñ poſſident ⁊ ideo dãtur eis in
terdicta poſſeſſoria:ſz pone ali
quis emit a nõ dño quẽ tñ dñm
eſſe credebat ⁊ poſſedit ſz p̃ſcri
ptio nõ eſt cõpleta an ei compe
tet interdictũ ꝙ ſic: q2 vere ſeu
naturaliter poſſidet ⁊ quemad
modũ vero dño turbato cõpe-
tunt directa interdicta: ita qua
ſi dño cõpetũt vtilia quorũ idẽ
eſt effect9 ſaltẽ tuẽde poſſeſſio-
nis:⁊ ideo ante cõpletã preſcri-
ptionez cõpetunt vtilia.l.ſi ego
§.j.ff.ď publi.l.quotiẽs.ff. ſi ſer.
vẽdi.⁊ in.d.§. ꝓponit̃. Poſt ṽo
cõpletã competũt directa:q2 ſi-
ctũ dñiũ trãſiuit in verũ p lec.
et not.in.l.ij.⁊.l.ſi emptor.ff.pro
ẽpto.⁊.l.non eſt mirũ.ff.de pig.
actio.⁊ iſte caſus ſepe cõtingit.
Propria vero tm̃ ſeu ciuilis tm̃
põt ſic diffiniri ẽ ciuilis inſiſtẽs
rei naturaliter pmiſſe poſſideri
alteri9 miniſterio facta ⁊ dictuz
eſt alterius miniſterio:quia al-
terius miniſterio exercetur.l.in
princ.et ibi glo.ſuper verbo na

turaliter:⁊.§.per ſeruũ ea.l. na-
turaliter:⁊ in.l.iij.§. ecõtrario:
et.§.neratius.ff.de acqui. poſſ.
et in.l.acquiritur.§.nõ ſoluz.ff.
de vſucapio. Et dãtur ciuiliter
poſſidenti interdicta ſeu reme-
dia dictarũ legum regiarũ per
lec.et nota.in.l.clam poſſidere
§.penultimo:et.§.qui ad nun-
dinas ⁊ ibi glo.ff. de acqui.poſ.
et intelligeret̃ turbat9 poſſidẽs
ciuiliter cũ is cuius miniſterio
ſuã poſſeſſionẽ exercebat deijci
tur a poſſeſſione per lec.et not.
in.l.j.§.nõ autem cum ſequen.
ff.ď vi ⁊ vi arma.Et ideo q̃ꝗdiu
poſſidẽs naturaliter tantũ nõ
eſt expulſus nõ cõpetit interdi
ctum ciuiliter poſſidenti dicta
l.j.§.ſi q̃s.ff.de vi ⁊ vi arma. ve-
rumtñ poſſet etiam habens ci-
uilem turbari extra perſonã ha
bentiũ naturalẽ: puta q2 aliq̃s
tertius vult vſurpare iura feu-
dalia vel emphiteotecaria que
dñi habent in vaſallos vel em-
phiteotas. Nam tunc habens
ciuilem poteſt intentare inter-
dictũ licet non ſit deiectus va-
ſallus vel emphiteota a re feu-
dali vl̃ ẽphitheotecaria p lec. ⁊
not.in.l.ij.C.vbi in rem actio.⁊
in.l.cuiuſcũq̃.ff.de vſufruc.⁊ p
lec.⁊ nota.in.d.§.eque inſtit.de
actio.vnum tñ not.ꝙ ſi hoc ha-
bens ciuilem ſuccumbat in in-
terdicto per hoc nõ p̃iudicatur
habenti naturalem nec ecõtra
per lecta ⁊ nota.in.l.pompom9

§.ſi is q̃.ff.de acq̃.poſ. ⁊ ſup ru-
brica.ff.de rei ven.vera ⁊ ꝓpria
ſeu ciuilis ⁊ naturalis poſſeſſio
pōt ſic diffiniri eſt iuridica inſi-
ſtētia rei nō ꝓhibite ſed permiſ
ſe poſſideri per ſe vel ſuo māda
to facta:hec diffinitio oīa mem
bra ꝯprehēdit ſiue q̃s ꝑ ſeipꝫ ſi
ue ꝑ filiū/ſuū/ꝓcuratorē/tuto
rē/curatorē/creditorē/depoſita
riū:aut quēcūꝗ familiarē poſſi
deat:⁊ cōprehēdit effectus tam
naturales q̃ȝ ciuiles qr ſimul cō
currūt. Qui quidē effectus ꝓbā
tur ex multis legib⁹. Nā primo
parit vſucapionē ſeu p̄ſcriptio
nem vt toto titulo.ff.d vſucapi.
et in.l.iiij.§.ecōtrario.ff. de ac-
quiſi.⁊ in.l.male agit̃.C. de pre-
ſcriptio.xxx.vel.xl.annorū ⁊ i.l.
cōpetit eo.ti.⁊ in.l.ſi finita. §.ſi
vectigalib⁹.ff.de dam.infect.cū
multis ſilibus preallegatis ⁊ in
hac ſpecie nullū cadit dubium
quin cōpetāt interdicta ⁊ dicta
rum legū regiaruꝫ remedia ⁊c.
Et pro primis mēbris hec ſuffi-
ciant. Et venio ad alia. Et prio
ad nō veram ſeu precariā q̃ ſic
pōt diffiniri. Eſt ab initio per-
miſſa inſiſtētia rei ꝓpter ſequē
tem volūtatis cōcedētis muta
tionē aut tp̄is efflaxionē ꝓhibi
ta. In qua quidem diffinitione
due ſunt notande ſpēs precarij
vna q̃ fit ſine p̄ſumptione tēpo
rum:alia que fit cū p̄ſumptiōe
Et ꝓ prima cōpetit interdictuꝫ
precario poſſidenti contra oēs
excepto cōcedēte qr turbādo re
uocat precariū per quā reuoca
tionē deſinit rogator p̄cari poſ
ſidere.ff. de preca. Et ipſo deſi-
nente poſſidere nō pōt intenta
re interdictū retinēde: ſed neꝗ
recuperāde cū nō habet ius in
re nec ad rem. Sed cōtra alios
tertios hꝫ interdicta ſeu reme-
dia dictaꝝ legū regiaꝝ vtilia vt
ſupra dictū eſt in vera ſeu natu
rali tm̄ ⁊ hoc eſt ſatis expreſſuꝫ
i.l.j.§.ſi.ff.vti poſ. ⁊ ibi gl. Pro
ſcđa vero ſpecie.ſ.qñ eſt conceſ
ſum ad tp̄s: vt in.l. in rebus.§.
ſi cū.l.ſeq. in ſi.ff. de precario cō
petit interdictū rogāti pro illo
tp̄e tam cōtra extraneos q̃ȝ etiā
contra cōcedentē qr nō dꝫ frau
dari tp̄e conceſſo ex quo conce
dens ſe neceſſitauit tp̄e per di-
cta iura facit qđ volūt glo. ⁊ do
cto.in.d.§.fina. ¶ Nūc de ipro
pria dicendū eſt:⁊ dic ꝙ impro-
pria tm̄ eſt idem ꝙ clādeſtina ⁊
pōt ſic diffiniri. Eſt in ciuili in-
ſiſtētia rei aīo appropriandi fa
cta:pro iſta nullū datur regula
riter interdictū vel competit di
ctarū legū regiarū remediū.ff.
quod vi aut clam quaſi ꝑ totuꝫ
ff.vti.poſſi.l.j.in p̄n. ⁊ in ſi.glo.
C.de ſeruis fug.et dixi⁹ regulari
ter:quia pōt vitiū clancule poſ
ſeſſionis purgari ſi habēs ciui-
lem negligit repetere natura-
lem quam ſcit occupatam per
clandeſtinum poſſeſſorē. Quia
tunc videtur poſſeſſioneꝫ illam

habere pro derelicta.l.ſi ideꝫ.§.
quod aūt.ff. de acqui. poſſe. Et
ſufficiet ſi per annū integruꝫ a
tēpore ſciētie occupationis ne-
glexerit quia interdicta in quo
ruꝫ locū leges regie p̄dicte ſub-
rogātur ſunt annalia per lect.⁊
nota.in.l.j.§.ſi.ff.de interdi. Et
tēpus debet arbitrari iuxta ma
teriā ſubiectā ar.eorū que vult
glo.in.l.fructū.§.j.ff.de vſucap.
Et dixi a tempore ſcientie quia
ignoranti nō preiudicat.l.quā-
uis ſaltus.ff.de acqui. poſ. Si-
militer nec ſcienti:dum tm̄ intra
annū intētet remedia poſſeſſo-
ria. ¶ Ultimo reſtat de nō vera
et impropria hoc eſt violēta di-
cendū:que ſic pōt diffiniri. Eſt
iniuſta inſiſtētia animo vſurpā
di facta:et pro iſta nulluꝫ datur
interdictū aut legum predicta-
rum regiarum remedium quia
violentus nō poſſidet.l.fina.in
prin.ff.quod vi aut clam. quod
maxime dicitur in preiudicium
violenti quinimo violent⁹ etiā
ſi ſine quouis titulo ꝑ pri⁹ poſ-
ſediſſet rodium violentie ante
oīa venit reſtituendus.l. incer-
ti iuris.C.de interdic.l.ſi q̃s cō-
ductionis.C.loca. l. momenta-
nee.C.vnde vi. C.ſi per vim vel
alio modo.l.j.capi.in literis de
reſti.ſpo.cum multis ſimilibus
nec refert ꝙ violentans potior
ſit in tit.ꝑ lec.in.l.j. §.j. ff. quod
vi aut clam poſſet tm̄ purgari vi
tium ſi violentans alienaret in
bone fidei emptorē qui per an-
num poſſideret per lect.et nor.
in.l.ſemꝑ:§.hic autē.ff.ꝙ vi aut
clam.⁊ in.c.quia:et extra de iu-
dicijs:⁊ ibi doc. Bñ aliter nota
ꝙ in oī poſſeſſione turbata da-
tur remediū dictaruꝫ legum re-
giarum exceptis caſibus fallen
tiarū preānotatis ſingulis mē-
bris. Sciendū igitur ꝙ in queri
monia nouitatis ⁊ etiā in que-
rela diſſayſine ꝓcedit̃ per duo
capita ſcꝫ per primū ⁊ ſecundū
et ſecundorū capitū vtriuſꝗ le
gis idem eſt effectus ſcꝫ ꝙ pars
potior in pleno poſſeſſorio ma
nu tenetur et man⁹ regia ac oē
aliud impedimentum in rebus
contentioſis per executionē pri
mi capitis appoſitū tollitur et
amonetur et pars in dicto capi
te ſecūdo ſuccumbēs in oībus
tam primi ſecundi capitū con-
demnatur. ¶ Quo vero ad pri-
ma capita ipſarū legum eſt dif-
ferentia qr ex primo capite que
rimonie nouitatis fit ſequeſtra
tio rei contentioſe ſub manu re
gia et neuter cōtēdentiū eſt poſ
ſeſſor donec per iudicem oppo
ſitionis adiudicetur alteri pre-
cium gaudētia ſeu recredētia.
Sed i querela noue diſſayſine
remanet poſſeſſor in poſſeſſiōe
ſub manu tamen regia. Preſup
ponamus ergo nunc vnam im
petrationem in caſu querimo-
nie nouitatis ⁊ aliā in caſu que
rele diſſayſine. Et inde tranſi-

bimꝰ ad formā practicādi. For-
ma igitur literarum querimo-
nie nouitatis talis eſt ludonicꝰ
dei gratia frācorū rex ⁊c. forma
vero literarū querele noue diſ
ſayſine eſt talis. Anthonius de
lauro miles cōſiliarius ⁊c. Que
forme ī tāto vſu habētur ꝙ nō
eſt opꝰ inſerere. obtentis igitur
literis q̄rimonie nouitatis im
petrans facit illas primo regi-
ſtrari penes regiſtrū ordinariū
curie regie apud quam fienda
eminet executio ⁊ obtinet lite-
ras annexe ſeu de pareatis per
quas mādat̄ primo ſeruiēti re-
gio ſuper hoc requirēdo quati
nus oīa vniuerſa ⁊ ſingula in
dictis literis querimonie cōtē
ta exequatur ⁊ hoc ſcd̄o. Tertio
pars impetrās preſētat dictas
literas cum annexa vni ſeruien
ti et ſi poteſt homini literato
qui ſciat facere proceſſum ſuū
manu ſua ꝓpria. Si v̄o non re
periat talē habeat aliū cū adie
ctione notariȷ̄ publici qui ſup-
pleat defectū executoris. Quar
to faciat citari ptē impetratā ⁊
illā ſi poſſibile ſit apprehendat
ꝑſonal̄r alioquin in domicilio
vt. ſ. diximus in tractatu cita-
tionis comparituram ſuper lo
co ↄtentioſo die ⁊ hora opportu
nis ⁊ caueat ꝙ terminus nō ſit
artus: ſed cōpetēs ⁊ talis infra
quē poſſit citatꝰ veriſil̄r inſtru
ctus comparere quia alias ci-
tatio non artaret citatū cum eſ
ſet indiſcreta ꝑ ea que ſupra di
ximꝰ in materia citatiōis. Quī
to euēto termino executor ſe ex
hibet ſup loco cōtentioſo ibiq̄
p̄parata aliqua honeſta ſede ꝓ
pter honorē regis ſedet ⁊ pars
īpetrās de nouo quatinꝰ opꝰ ē
cū modica ꝑfatiōe alloquit̄ di-
ctū ↄmiſſariū dicēs dn̄e cōmiſ
ſarie de mādato vr̄o ⁊ ad inſtā
tiā talis vel talis īpetrātis fuit
adiornatꝰ talis vel talis impe-
tratꝰ ad hos diē locū ⁊ horā cō
pariturꝰ viſurus ꝑ vos ꝓcedi
ad interminationē ⁊ totalē exe
cutionē veſtre cōmiſſiōis. Qua
re petit anteq̄ꝫ ad vlteriora ꝓce
dat̄ ſūmariū apriſiā ſiue infor-
mationē ꝑ vos fieri cū teſtibus
hic p̄ntibꝰ ſi iſte ſit locꝰ ad quē
pars cōparitura fuit citata ⁊ ſi
dies ⁊ hora q̇bꝰ cōparere tene-
bat̄ ſint euēte. ⁊ tūc cōmiſſariꝰ
facit ſummariā inq̇ſitionē quā
apriſiā dicimus cū teſtibꝰ ibidē
p̄ntibꝰ de loco die ⁊ hora predi
ctis q̇ ſi ita eſſe reperit facit fie-
ri audiētiā de parte in cuiꝰ p̄ſē-
tia vel cōtumacia que accuſat̄
per impetrātē impetrās narrat
ſubſtātialiter cōtenta ſuis lite-
ris ⁊ concludit vt in eis. ſ. ſema
nuteneri ⁊ pti impetrate inhi-
beri ne turbet. Et ſi ps īpetrata
nō cōpareat: executor manute
net īpetrātē ⁊ īhibet īhiberiq̄
mādat ⁊ iubet pti impetrate ne
de cetero īpetrātē turbet inq̇e-
tet ſeu moleſtet ī poſſeſſionibꝰ

⁊ ſayſinis in q̇bꝰ eūdē īpetrātē
fuiſſe ⁊ eē repetit ⁊ in ſignū pre
miſſorū affigi arma regia flori-
bus liliȷ̄ depicta ī aliq̄ pte emi-
nēte rei ↄtentioſe ⁊ hoc de q̇n-
to. Sexto his geſtis executor ge
ſta parti īpetrate īti mat ⁊ inhi
bet vt. ſ. Et tūc īpetrās reddet
ꝙ ſibi vr̄. Et de oībus his execu
tor facit mētionē de ſuo ꝓceſſu
Aduertēdū tn̄ eſt ꝙ aliquotiēs
aliq̇ īpetrati dum tales ei fiunt
intimationes ſe opponūt. Sed
executor q̇ iam functꝰ eſt officio
ſuo eos nō recipit ꝓuidet̄ tn̄ de
remedio opponēti ꝑ iudicē op
poſitiōis ſcꝫ per eū cui oppoſi-
tio dicte querimonie nouitatis
dirigebat̄ qui quidē iudex con-
cedit lr̄as impetrato ꝑ quas ci
tatur īpetrās portaturꝰ lr̄as et
expleta viſurꝰ impetratū ad op
poſitionē admitti. Et tūc impe
trās illas ⁊ illa portat q̇bꝰ por-
tatis iudex admittit impetratū
ad oppoſitionē ⁊ facit q̄d feciſ-
ſet executor ſi tacitꝰ corā eo cō-
paruiſſet. ¶ Notandū tn̄ ꝙ an
teq̄ꝫ executor vel iudex admittant
oppoſitionē īpetratꝰ tenet̄ reſti
tuere ablata realiter vel figura
tiue ſup quo eſt attēdendus te
nor lr̄arū q̄rimonie. Nā ſi man
datur fieri reſtitutionem ſeu re
ſtabilimentuꝫ realiter oportet
ꝙ etiā fiat realiter vt forma mā
dati obſeruetur. c. cū dilecta de
reſcriptis. Si v̄o mādat̄ fieri re
ſtabilimētū ſine illa adiectione
realiter tunc ſtilus hꝫ ꝙ recipit̄
figuratiuū cū ꝓmiſſiōe de faciē
do reale arbitrio iudicis curie
cui oppoſitio dirigit̄. Et hoc vl̄
timū ꝓcedit ex eo ꝙ v̄ba illa ꝑ
q̄ mādat̄ fieri reſtabilimentū ſi
ne adiectiōe dictiōis reſtringē-
tis ſignificatū ſūt amonologa
ad reale vel ſignificatiuū reſta-
bilimētū: ⁊ qr p̄nt verificari ī fi-
guratiuo executores illā partē
tāq̄ꝫ benigniorē ſequūtur q̄d vr̄
etiā cōſonū iuri vt ī ſil̄i dicimꝰ
in cautōe p̄ſtāda: qr aut adijci
tur v̄buꝫ coartās puta idonea
vel legitima vel nō. Nā primo
caſu nō ſufficit nuda vl̄ iurato
ria. Scd̄o ſic per ea q̄ legunt̄ et
no. ī. l. ſācimꝰ. C. d̄ v̄b. ſig. ⁊ ī. c. ij.
de vſuris li. vj. ⁊ ī aut. gn̄ali. C. d̄
epi. ⁊ cle. ⁊ ī. l. vnica. C. d̄ aſſertio
ne tollē. fctō igit̄ reſtabilimēto
altero d̄ p̄dictis modis reponi
tur res ↄtētioſa ad manū regiā
⁊ deputant̄ ſeq̄ſtri ſeu tertiariȷ̄
q̇ ſub eadē manu regia dictā rē
ↄtētioſaꝫ ad ſaluū ius hn̄tis li-
te pēdēte ⁊ donec aliđ ordinet̄
gubernāt regūt ⁊ adminiſtrāt ⁊
de reddēdo ↄputū ⁊ reliq̄ qn̄ et
q̇bꝰ ptinuerit ī forma ſe obligāt
⁊ his geſtis recipit̄ īpetrās ad op
poſitiōeꝫ ⁊ aſſignat̄ ſibi terminꝰ
ad illā ꝓſeq̄ndā ī curia iudicis
oppoſitiōis: ⁊ h̄ ordo recte ⁊ iu-
ridice ſuat̄ ad odiū violētorꝫ q̇
nō dn̄t audiri pꝰ niſi purgata
violētia ar. lec. ⁊ no. ī. l. ſiꝑ īpſſio
nē. C. ꝙ metꝰ cau. ⁊ ī. c. ī lr̄is ⁊ c.

ſepe.de reſtit.ſpo. ⁊ in.c.reinte-
grāda.iij.q.j. Et bona rō eſt:q2
iura voluerūt et volūt ꝓuidere
ſpoliatis ⁊ violētatis om̄i via ci
uili vel crīali agēdo vel excipiē-
do.vt i.c.cū dilectꝰ.⁊.c.ſuꝑ ſpo
liatione.de or.cog.⁊.l.j.§.neqꝫ.
aūt.⁊.§.illō.ff.de vi ⁊ vi ar.q̄ vio
lētia cōmittiꝭ altero q̄tuor mo-
dorū.ſ.expellēdo inquietādo et
auferēdo:vt no.gl.in.l.extat.ff.
qō me.cā. Et de pꝛima ſpecie.ſ.
expulſiua loquiꝭ totus titulus.
ff.de vi ⁊ vi ar.⁊.C.vnde vi.⁊ de
reſti.ſpol.in anti. De ſcōa vero
ſpecie.ſ.de cōpulſiua/loquiꝭ to
tus titulus.ff.et.C.qō met.cau.
De.iij.ſcꝫ inquietatiua ſeu tur-
batiua loquiꝭ totus tit.ff.C.vti
poſſi.De.iiij.ꝟo et vlt.ſ.ablati-
ua loquiꝭ to.tit.ff.vi bono.rap.
Et lꝫ aduerſus dictas violētias
⁊ ſpecies violētiaꝝ diuerſis re-
medijs actionibus et interdi-
ctis ſuccuratur: hodie tn̄ apud
nos ꝑ alterū remedioꝝ dictarū
legū regiaꝝ quas regia ſtatuta
appellamꝰ nobis ⁊ cliētulis no
ſtris proſpicimꝰ ꝑ cōditionē ex
dictis ſtatutis ⁊ legibꝰ prout fa
cere poſſumꝰ.ar.lec.⁊ not.in.l.
j.ff.⁊.C.de cōdi.ex lege.et exeq-
mur illas ad iſtar interdictoꝝ:
ſiue ſit turbata poſſeſſio rei mo
bilis.ff.⁊.C.vti poſſi.ſiue rei im
mobilis: vt.ff.vtrobi.l.j.ſiue ēt
ſit turbatio iuriū ſm̄ gl.⁊ doc.i
l.j.C.vti poſ.facit ad idē.l.ſicut.
§.ariſto.⁊.l.ij.in fi.⁊.l.ſi forte.§.

ſciendū.ff.ſi ſeruitꝰ vēdi.⁊ not.
ꝑ gl.ma.in fi.in.c.licet.de prob.
Ibis ꝟo ſic geſtis ⁊ euētatis die
oppoſitiōis litigaꝭ caſus ꝑ par
tes quod appellaꝭ facti ꝟbalis
propoſitio. Aliquotiēs ꝟo par
tes ↄueniūt ꝙ omittaꝭ illa ver-
balis propoſitio qua omiſſa de
ↄſenſu partiū aſſignaꝭ partibꝰ
ad proponendū ⁊ articulandū
ſuꝑ poſſeſſorio ad fines obtinē
di credētiā in quibꝰ hn̄t dedu-
cere recētiores poſſeſſiōes et ꝑ
magis vltima tꝑa ⁊ expleta ⁊ ſi-
gnāter ab anno ⁊ die citra ex eo
ꝙ iterdicta ſunt annalia et pn̄t
ꝑtes ad oēs fines poſſeſſorios
ſi velint articulare cū proteſta
tione ꝙ prio fiat eis ius ſuꝑ re-
credētia obtinēda ⁊ vtroqꝫ mō
ſubdiciꝭ articulādum. Et ꝓmo
qn̄ ſimpl'r articulatur ad fines
obtinēdi recredentiā articulaꝭ
ſic. Adeo ⁊c. ſic potes ꝓncipia-
re vel alijs ſequētibꝰ modis vt
vobis ⁊c.vel ſic. Ad fines ⁊ effe-
ctus ꝑ vos magnificū ⁊ poten-
tē virū dn̄m ſeneſcallū bellicar
di et nemāſi cōmiſſariū in hac
parte autoritate regia deputa-
tū ſtatus cāe ⁊ rei cōtentioſe de
qua ſubdiceꝭ recredētia tali vel
talibꝰ īpetrāti ſeu īpetrantibꝰ
ꝑ vos ⁊ iudiciū curie veſtre ſal-
tē lite pēdēte preābule ⁊ aſſ ola
adiudiceꝭ als circa hec et alia
ius ⁊ iuſticia ſibi fiat ⁊ admini-
ſtreꝭ:ad hos ſiquidē fines dicit
ponit aſſerit ⁊ quatinꝰ opꝰ erit
citra tn̄

citra tn̄ onus cuiuſlibet ſuper-
flue ⁊ nō neceſſarie probatiōis
iuſtificare intēdit dictꝰ īpetrās
ſeu eiꝰ procurator pro eo ſequē
tia. Proteſtaꝭ tn̄ in primis ꝙ ꝑ
aliqua q̄ dicat faciat proponat
vl' ↄfiteaꝭ dici fieri proponi ſeu
cōfiteri faciat nō intēdit parti
impetrate iniuriari nec quicq̄
de eius intētione cōfiteri ⁊ mi-
nus iuris ipſius ponētis in ali-
quo preiudicari vel derogari.
In primis igiꝭ dicit ponit ⁊ aſ-
ſerit ꝙ ipſe īpetrās certis iuſtis
⁊ legitimis titulis loco et tꝑibꝰ
declarādis ⁊ tā medio ſui q̄ ſuo
rū predeceſſoꝝ a quibꝰ ius titu
lū ſeu cām habuit ⁊ habet: fuit
eſt ac eſſe dꝫ in veris vſu poſſeſ
ſione facultate ⁊ ſayſina ſeu q̄ſi
habēdi tenendi ⁊ poſſidēdi ca-
ſtrū ſancti coſme cū toto eius
territorio ⁊ oīmoda iuriſditio-
ne dioceſis nemeñ. ⁊ in valle ni
gra eiuſdē dioceſis. Itē in poſ-
ſeſſione ⁊ ſayſina ſeu quaſi fru-
ctus prouētus redditus ⁊ emo
lumēta illius exigēdi ⁊ recupe-
rādi exacta ⁊ recuꝑata in ſuos
vſus conuertēdi et als de eiſdē
prout quilibet verus dn̄s et iu-
ſtus poſſeſſor facere pōt ⁊ dꝫ di
ſponēdi. Itē in poſſeſſiōe ⁊ ſay-
ſina ſeu q̄ſi in dictis caſtro ter-
ritorio ⁊ iuriſditiōe officiarios
vti balliuū iudicē procuratorē
notariū ſeruientes ⁊ alios offi-
ciarios neceſſarios pro admi-
niſtratione iuſticie exercēda iu

riſditionis inſtituendi inſtitu-
toſqꝫ habēdi ⁊ tenēdi. Itē ī poſ
ſeſſione et ſayſina ſeu quaſi oī-
modā iuriſditionē in cauſis tā
ciuilibꝰ q̄ criminalibꝰ medio ⁊
miniſterio dictoꝝ ſuoꝝ officia-
rioꝝ exercēdi adminiſtrādi ex-
erceri ſeu adminiſtrari faciēdi.
Idē ꝙ de dictis vſibꝰ poſſeſſio-
nibꝰ facultatibꝰ et ſayſinis ſeu
quaſi medijs ꝑdictis vſus ⁊ ga
uiſus fuit ab vno duobꝰ.iij.x.
xx.xxx.xl.ita ⁊ centū annis citra
⁊ vltra ac ꝑ vltima ⁊ nouiſſima
tꝑa ſeu expleta palā publice pa
ciffice ⁊ quiete ſciēte vidente pa
tiēte ⁊ nō cōtradicēte dicto im-
petrato ⁊ alijs cūctis hoc ſcire
⁊ videre volentibꝰ. Itē ꝙ ex his
nō licuit tali īpedimēto ⁊c.ipm̄
impetrantē in dictis ſuis vſibꝰ
poſſeſſionibꝰ facultatibꝰ ⁊ ſay-
ſinis ſeu quaſi turbare inquie-
tare vel moleſtare ⁊c. Itē ꝙ his
non obſtantibꝰ dictus impe-
tratus ipm̄ impetrātē ab anno
⁊ die citra turbauit īquietauit
ſeu moleſtauit ſeu turbari per
ſuos ſeruitores et mādatarios
fecit ⁊ ꝓcurauit ſe ꝓ dn̄o.d.ca-
ſtri gerēdo actꝰ iuriſditionales
ſuo noīe exercendo ſeu exerceri
faciēdo fructꝰ ꝓuentꝰ ⁊ emolu
mēta exigēdo recipiēdo ſeu exi
gi ⁊ recipi faciēdo ipmqꝫ īpetrā
tem expellere ſeu expelli facere
intendendo ⁊ alias plures tur-
bas inq̄etationes nouitates et
moleſtatiōes īferēdo ſeu īferri

faciẽdo. de quib⁹ ꝑ processuꝫ li-
quebit. Itẽ ꝙ ex his dictus ipe
trãs merito querulus supplica
uit seu doluit ꝛ plãxit et literas
vestre cõmissionis impetrauit
atqꝫ obtinuit: ꝛ ꝑ ꝯñs stat⁹ cau
se seu rei cõtentiose recredẽtie
venit ꝛ est eidẽ impetrãti ꝑ vos
adiũdicãdus ꝛ adiũdicanda.
Itẽ ꝙ premissa sunt vera noto-
ria ꝛ manifesta: de eisdẽ est vox
ꝛ fama publica in loco ꝑdicto ꝛ
oibus circũuicinis inter noti-
tiã habẽtes. ¶ Cõcludit igitur
vt in pñti intẽdit ꝛ petit quati-
nus in facto premissa ꝯsistũt et
probatiõe egẽt se ad probandũ
admitti: quatin⁹ vo in iure ius
ꝛ iusticiã sibi fieri ꝛ administra
ri vestrũ benignũ officiũ humi
liter implorãdo. Dãs premissa
saluo iure lati⁹ deducẽdi ponẽ-
di ꝛ articulãdi emẽdandi corri
gẽdi ꝛ in melius reformãdi. Et
hic modus articulãdi procedit
cũ articulaꝛ in prio capite non
ad oẽs fines possessorios. s. de-
ducẽdo semiplenũ possessoriũ
ꝓ recredẽtia obtinẽda: dico se-
miplenũ illud in quo queriꝛ de
nuda possessiõe nil cõsiderato
de titulo: sꝫ prout possessio nu-
da plus hꝫ facti ꝙ̃ iuris: vt in. l.
§. §. j. vo. sꝫ pupill⁹. ꝛ. §. si vir. ff. de
acq̃r. pos. ꝛ in. c. cũ nris. de ꝯces.
preb. Plenũ vo possessoriũ est
in quo adduciꝛ titulus: vt i se-
cũdis capitib⁹ dictaꝝ. ll. prout
diffinitio possessiõis quam po-
nũt doc. i. d. l. j. sonat vez est ius
quoddã insistẽdi rei nõ prohi-
bite possideri. Nã vbũ ius po-
niꝛ vt sonet in titulũ ꝛ nõ i vio-
lentiã illa realis possessio: qꝛ ve
ra possessio hꝫ in se ius: ꝑ. l. pe-
gre. in prin. ꝛ. l. cũ heredes. ff. de
acq̃r. pos. ꝛ. l. nemo. C. eo. ti. ꝛ in
l. nõ ideo. C. de liber. cau. ꝛ ꝑ lec.
ꝛ not. in. d. c. cũ nostris. verũ tñ
est ꝙ etiã si impetrãs obtineat
i pleno possessorio seu scdis ca
pitib⁹ ipsaꝝ legũ: ꝑ hoc tñ non
precludiꝛ vis petitoria ipetra-
to in possessorio succũbenti: qꝛ
poterit cõtra resarcitũ resarci-
mẽto nõ obstãte intẽptare peti
toriũ ex eo qꝛ petitoriũ ꝛ posses
soriũ nihil hñt cõe nec vnũ pa-
rit exceptionem rei indicate in
alio: ꝑ lec. ꝛ no. in. l. naturalr. §.
nihil cõe. ff. de acq̃r. pos. et in. c.
pastoralis. ꝛ ibi glo. ꝛ doc. de cã
pos. ꝛ proprie. ꝛ in. c. significaue
rũt. extra de testi. lꝫ sit sscẽda dif
ferẽtia inter possessoriũ adipi-
scẽde vel retinẽde possessionis:
vt not. in. d. iurib⁹. Et vt aliqd
ex practica attingam⁹: vez qꝫ
snia lata super possessorio no-
ceat petitorio vꝛ ecõtra. Possu
mus sic distiguere faciẽdo tria
mẽbra. Qꝛ aut loq̃mur de pos-
sessorio recuperãde: aut de pos-
sessorio retinẽde: aut de posses-
sorio adipiscende possessionis.
Prio casu snia sup ptorio lata
nõ ipedit agere possessorio re-
cuperãde possessiõis pro fruct

bus pceptis vel q̃ pcipi potue-
rũt a tpe deiectiõis. ꝑ. c. graui⁹
de resti. spo. quos nõ cõsequenꝛ
ꝑ rei vẽdica. nisi a tpe litis cõte
state. l. certũ. C. de rei vẽdi. Itẽ
proficit sibi ad ꝯsequendũ mo-
bilia ẽt aliena q̃ erãt in re inua
sa. l. j. §. si fundus. ff. d vi ꝛ vi ar.
Scdo vo casu qñ agiꝛ interdi-
cto retinẽda dicim⁹ ꝙ agẽti pos
sessorio hoc interdicto regulr
nõ obstat snia lata in ptorio in
re ei⁹ iusta possessiõe cõstet: vt
sentire vꝛ gl. in. l. si de eo. §. fi. ff.
de acq̃r. pos. Si vo nõ cõstet de
ei⁹ possessiõe pfecte: puta qꝛ ei⁹
ꝓbatões sup possessorio eliduꝛ
ꝑ paritatẽ cõtrariaꝝ possessio-
nũ: certe tũc snia lata sup peti-
torio prodesset ꝛ faceret succũ-
bere sup possessorio illũ ꝯ queꝫ
esset lata snia i petitorio: ꝑ lec.
ꝛ not. ꝑ doc. in. l. j. C. vti possi. ꝛ
l. d. §. nihil cõe. Nã vtroqꝫ eq̃-
liter probante possessionẽ eq̃lr
proficit probatio i possessorio.
Sꝫ si possessio vni⁹ ꝑ titulũ in-
naꝛ ille obtinebit: ꝛ hinc inole-
uit illa apud nos practica: ꝙ par
ticulãtes in possessorio admini
culanꝛ illud ꝑ deductionẽ ꝛ in-
stificationẽ petitorij: pcedente
tñ protestatiõe ꝙ nõ intẽdunt
deducere petitoriũ nisi ad con
fortationẽ possessorij: ꝛ hoc ad
cautelã ne si succũberẽt in pos-
sessorio cũ quo simul petitoriũ
deduxissent pareret eis i petito
rio exceptionẽ rei iud. q̃ practi-
ca sumpta est ex theorica doc. i
c. cũ dilect⁹. de ord. cog. nec dñr
impertinẽtes tales articuli: qꝛ iu
dex admittere dꝫ oẽs probatio
nes faciẽtes ꝓ fundãda itẽtio-
ne ptis siue plene siue semiple.
ꝑ lec. ꝛ not. in. l. ad probationẽ.
C. de prob. In tertio vero. s. qñ
agiꝛ interdicto adipiscẽde: tũc
si pro ipetrato lata fuerit prius
snia in petitorio distinguendũ
esset: qꝛ aut ille talis impetrat⁹
fuerat vict⁹ in petitorio: qꝛ nõ
potuerat docere d iure suo: ꝛ sic
ꝑ exclusiões. Et tũc sm vnũ in-
tellectũ doc. in. d. §. nihil cõe ta
lis exceptio proprietatis nõ im
pedit iterdictũ nec executionẽ
q̃rimonie pdicte. Sꝫ si ipetrat⁹
succubuisset i petitorio postq̃
plene de iurib⁹ suis edocuisset
puta qꝛ pars aduersa de poten
tiorib⁹ ꝛ meliorib⁹ iurib⁹ ꝛ titu
lis edocuisset: tũc exceptio dñij
in ꝓptu probata ipedit execu
tionẽ legis regie q̃rimonie no-
uitatis seu statuti q̃rele: ꝑ lec. ꝛ
not. in. l. si de vi. ff. de indi. ꝛ in. c.
cũ dilect⁹. de cã pos. ꝛ prop. ꝛ in
c. lras. de resti. spo. qꝛ iustior est
proprietatis cã ꝙ̃ pos. l. bona fi
des. ff. depositi. Et iõ apud nos
vt pdixi aduocati et practici p-
missa protestatione ꝙ nõ inten
dũt petitoriũ deducere nisi ad
cõfortationẽ possessorij dedu-
cũt petitoriũ maxime i scdo ca-
pite dictaꝝ. ll. q̃rimonie noui-
tatis ꝛ querele d nonis dessay-

ſinis qr ſufficit iudici vndecūqꝫ
ꝟitas eluceſcat ⁊ animi ſui ſmo-
tuꝫ ex pluribꝰ ꝓbationibꝰ ⁊ in-
dicijs informare dꝫ vt i.c. indi-
cantē.xxx.q.v. Cuꝫ ꝟo articulaꝛ
in primo capite dicte q̄rimonie
nouitatis vt in pleno poſſeſſo-
rio oēs articuli p̄dicti poſſeſſo
rij deducūtur. Sed aliq̄ petito-
riū cōcernētes p̄ponūtur aut ſi
mul cū illis deducūtur ſcd̄m ꝙ
cōgruētiꝰ aliquātur quoꝝ qui-
deꝫ articulorꝫ forma talis eſt.
Ut vobis vel ſic. Adeo ꝙ vobis
vel ſic. Ad fines effectꝰ ꝙ vobis
magnifico ⁊ potēti viro dn̄o ſe-
neſcallo bellicardi ⁊ nemaſi. cō
miſſario in hac parte ſpeciali-
ter deputato ſeu vr̄o locū tenē-
ti ⁊ veſtre venerabili p̄ſidali cu
rie conſtet ⁊ legitime appareat
de bonis iure ⁊ iuſticia rectaqꝫ
intētiōe talis ⁊c. Literarum ve
ſtre cōmiſſiōis impetrātis ⁊ de
iure iniuſticia malaqꝫ ⁊ ꝑuerſa
appoſitiōe exceptiōe ſeu defen
ſione talis ⁊c. ipetrati deqꝫ poſ-
ſeſſiōibus vſibus facultatibus
et ſayſinis ſeu quaſi ipſius im-
pedimētis turbis nouitatibus
et ipedimētis p ipetratū illatis
in lr̄is vr̄e p̄fate cōmiſſiōis late
deſcriptis ⁊ mentionatis ⁊ infe
rius latiꝰ exprimēdis ⁊ declarā
dis. Et vt p vos veſtrāqꝫ diffini
tiuā ſn̄iaꝫ dictꝰ impetrās i ſuis
iam dictis vſibus iuribus poſ-
ſeſſionibꝰ facultatibꝰ ⁊ ſayſinis
ſeu q̄ſi manuteneaꝛ et cōſeruetꝛ
et manus regia ac oē aliud im-
pedimentū in dictis caſtro ter-
ritorio iuriſditiōe ⁊ alijs rebus
cōtentioſis appoſitū tollatur ⁊
amoueaꝛ dictꝰ ꝟo ⁊c. ipetratꝰ
tanq̄ temere opponēs i oībus
expēſis factis ⁊ ſiēdis de quibꝰ
dictus impetrās cōtra eundeꝫ
impetratū p expꝛſſuꝫ ꝓteſtatur
cōdemnetur cōdemnatuſqꝫ co-
gaꝛ ⁊ cōpellatur. Et i eū caſuꝫ
in quē cauſa pſis tractū habe-
ret ſtatus cauſa ⁊ rei cōtentioſe
recredētiā ſaltē lite pendēte aſſ
oīa p̄ambule eidē impetrāti ad
iudicenꝛ ⁊ alſ ius et iuſticia ei-
deꝫ ipetrāti ſiat ⁊ adminiſtreꝛ.
Ad hos ſiquidem fines ⁊ alios
quoſcūqꝫ ſibi meliores ⁊ vtilio-
res parti ꝟo aduerſe dānoſos ⁊
p̄iudicabiles dicit ponit aſſerit
et quatinꝰ opus erit citra onus
cuiuſlibet ſuperſlue ⁊ nō neceſ-
ſarie ꝓbatiōis iuſtificare inten
dit dictus impetrās ſeu eius ꝓ
curator ꝓ eo ſequentia. Prote-
ſtatur tn̄ i primis cape vt. s. in
p̄cedētibꝰ. ¶ His igitur ⁊ alijs
ꝓteſtationibꝰ in talibus fieri ⁊
ꝓponi ſolitis ꝓ factis p̄miſſis
et in qualibꝫ parte litis ſeu pre
ſentis ꝓceſſus ⁊ repetitis habi
tis: dicit ponit ⁊ aſſerit ꝓut ſu-
pra ⁊c. ꝙ fuit in rerū natura ti-
tius ipſius ipetraſi. pater ac dū
viueret, dn̄s et poſſeſſor caſtri
territorij iuriſditiōis ⁊ pertinē
tiaruꝫ ſcti coſme in valle nigra
nemoſenſis dioce. Itē ꝙ dictus

titius quandiu in hūanis egit
fuit ab oībus de eo notitiā ha-
bentibꝰ verus dn̄s et poſſeſſor
dictorū caſtri territorij iuriſdi-
tionis ⁊ pertinentiaruꝫ habitꝰ
tentus ⁊ reputatus. Itē ꝙ dictꝰ
titius quādiu vixit oēs actus ⁊
poſſeſſorios tam per ſe quā per
officiarios ſeruitores ⁊ mādato
rios ſuos exercuit ſeu exerceri
fecit cauſas ciuiles et crimina-
les quaſcūqꝫ audiēdo examinā
do ⁊ terminando fructus ꝓuē-
tus ⁊ emolumēta quecunqꝫ exi
gendo ꝑcipiēdo ⁊ in vſus ſuos
cōuerti faciendo ⁊ alias de eiſ-
dem diſponēdo ꝓut quilibꝫ ve
rus dn̄s ⁊ iuſtus poſſeſſor de re
ſua pro prima facere diſponere
pōt atqꝫ dꝫ palā publice pacifi-
ce ⁊ quiete ſciētibus vidētibus
patiētibꝰ ⁊ nō cōtradicētibus
quibuſcunqꝫ hoc ſcire ⁊ videre
volētibꝰ. Itē ꝙ dictus titiꝰ ipſiꝰ
ipetrātis pater ab humanis. x.
anni lapſi ſunt inteſtatꝰ relicto
ipſo ipetrāte ſuo vnico ſilio de-
ceſſit. Itē ꝙ dictꝰ ipetrās ꝓ he-
rede vniuerſali dicti quondā ti
tij ſui patris ſe geſſit a tpe mor
tis ſeu deceſſus dicti quondaꝫ
ſui patris citra ⁊ adhuc de pre-
ſenti gerit. Itē ⁊ qđ poſſeſſionē
corporalē realē ⁊ actualē here-
ditatis ⁊ bonoꝝ que fuere dicti
quōdā ſui patris dicto eius pa
tre de medio ſublato adeptus
fuit habuit tenuit ⁊ poſſedit vſ
qꝫ in diem turbarū nouitatum
et impedimentoꝝ ab anno et
die citra per dictū ipetratū ſibi
illatarū ⁊ preſtitarū de quibus
ſubdicetur. Itē qđ medijs titu-
lis ⁊ iuribus p̄dictis ⁊ tam i me
dio ſui q̄ ſuoꝝ p̄deceſſorū quo
rum poſſeſſionibꝰ accedit et a
quibꝰ ius titulū ſeu cām habet
⁊ habuit fuit eſt ac eſſe debet in
viris vſu iure facultate poſſeſ-
ſione ⁊ ſayſina ſeu quaſi haben
di tenēdi ⁊ poſſidēdi p̄dictū ca
ſtrū territoriuꝫ ⁊ iuriſditionem
cū pertinētijs vniuerſis. Itē in
poſſeſſione et ſayſina ⁊c. Cape
vt. s. in primis articulis ꝓxime
p̄cedētibus in quibꝰ deducitur
poſſeſſoriū ⁊ conclude vt in eis
qr cōcluſiōes ſunt eedem eo qđ
referūtꝛ ad fines ꝓpoſitos ⁊ in-
tētos in exordio articulorū pre
miſſos. Datis igitur ⁊ redditis
articulis p ipetrantē debet vi-
ciſſim ⁊ eodē contextu impetra
tus dare ſuos ſi vult ſup ſimpli
ci poſſeſſorio ad fines recredē-
tiam obtinēdi vt dictū eſt i im-
petrāte vel ſup pleno poſſeſſo-
rio ⁊ cū cautela. s. poſita in arti
culis ipetrātis mutatis tn̄ mu-
tādis in prefationibꝰ articulo-
rum vt loco impetrātis ponaꝛ
impetratꝰ q̄ mutatiōes faciles
⁊ groſſe ſunt quare aliter nō in
ſiſto. Quibus quideꝫ articulis
hincide datis ⁊ redditis iudex
admittit eos ſaluo iure iperti-
nentiū ⁊ nō admittēdorū iuxta
theoricā glo. in. c. ij. de cōfeſ. lib.

vj. et in cle. cõſtitutionẽ de elec. in cle. ⁊ partes faciunt earũ inqueſtas ſeu ꝓbatiões ſup eorũ articulis. Et dictas inq̃ſtas ſeu ꝓbatiões clauſas ſeu ſecretas curie reportãt qḋ eſt octauum. Reportatis vero inq̃ſtis ſeu probationib9 ſup iã dictis articulis factis recipiunt̃ ꝑ iudicẽ inq̃ſte ad fines iudicãdi ſuper recredẽtia poſſeſſoriȷ̃ nec fit hoc capite aliq̃ publicatio reſpectu partiũ: ſʒ iudex ſecrete i ſuo cõſilio examinat ꝓceſſuʒ ⁊ probatiões ⁊ adiudicat poſſeſſoriũ. i. recredẽtiã lite pẽdẽte illi quẽ inuenit nouiſſimã ſeu recẽtiorem nõ clãdeſtinã ꝑcariã violẽtã vitioſaʒ aut improbã poſſeſſionẽ habuiſſe ⁊ hr̃e. Et hec adiudicatio nõ eſt niſi quedã ꝓuiſio momẽtanea de q̃ loquit̃ titul9. C. ſi ḋ momẽtanea poſ. fuerit appel. ⁊. C. q̃ legitimã ꝑſonã i iudicijs hã. vt̃ no. l. fi. Nã ſepe nũero vidi accidere i practica ꝙ ille qui obtinebat recredẽtiã i ſempleno ſeu ſũmario poſſeſſorio qḋ nos ꝑmũ caput dictarũ legũ regiarũ appellam9 ſuccũbebat in plẽo poſſeſſorio hoc ẽ i ſcḋo capite dictaꝝ. ll. qꝛ i ſcḋo capi. maꝛie hr̃ reſpect9 ad titu. lʒ ẽt hẽat̃ reſpect9 ad poſſeſſoriũ. Et ſic ẽ ordo ꝯuerſ9 i p̃io ⁊ ſcḋo capitibus dictaꝝ leg. Nã i p̃io cap. ꝑncipalr̃ hr̃ reſpect9 ad poſſeſſiõeʒ ⁊ ꝯñr aliq̃lr ad titulũ coadiuuãdo ⁊ cõfortãdo poſſeſſoriũ.

Sed i ſcḋo capite ecõuerſo ꝑncipaliter hr̃ reſpectus ad titulũ ſeu ꝓprietatẽ ⁊ ꝯñr ad poſſeſſionem coadiuuãdo ꝓprietatẽ qꝛ quãtũcũqꝫ bonũ titulũ q̃s haberet ſi nõ habuiſſet aliqualem poſſeſſionẽ nõ obtineret i ſecũdo capite qꝛ vtrumqꝫ caput tractat de poſſeſſorio lʒ alio ⁊ alio reſpectu vt dictũ eſt. Sed anteq̃ iudex ad ſuã ꝓcedat in ſecũdo capite diffinitionẽ multa hʒ cõſiderare de quib9 infra ſuo loco dicetur. In p̃mo vero capite q̃ ad iudicationẽ poſſeſſoriȷ̃: ſufficit ꝓbaſſe recentẽ poſſeſſioneʒ qꝛ poſſeſſio antiqua q̃ntũcunqꝫ lõgeua nõ ſufficeret ad obtinẽdum in p̃io capite nec eſt neceſſe in ipſo p̃imo capite probare dñium vel quaſi rei cõtentioſe niſi in cauſis bñficialib9 per regulã p̃imã de regulis iuris lib. vj. qm̃ in bñficialib9 hñs titulũ preferṫ etiam in poſſeſſorio nõ hñti: fallit ſi poſſeſſor poſſediſſet pacifice per trienniũ ꝑ lec. not. in cle. vnica ḋ ſeq̃ſtra. poſ. et fru. ⁊ magis moderne in. c. q̃cũqꝫ nõ violẽt9 ti. de pacifi. poſ. in ſacris baſill. conſilijs et pragmatica ſanctiõe vel niſi caſu q̃ vterqꝫ tã iperrãs q̃ ipetratus equalr̃ docerẽt ḋ poſſeſſiõe Nã tũc vtile eſt docere de titu. ad cõfortationẽ ⁊ colorationẽ poſſeſſoriȷ̃. Nã ille q̃ de dñio vl̃ quaſi ſimul cum poſſeſſorio melius probat vincit in p̃imo ca-

pite per doctrinã doct. in. ḋ. l. j. C. vti poſſidetis: ⁊ i. ḋ. c. licet de ꝓbatio. Forma autẽ interlocutionis adiudicationis recredẽtie poſſeſſionis q̃ fit per iudiceʒ cõiter eſt talis. ¶ Uiſis cũctis hincide per vtramqꝫ partiũ coram nobis deductis productis et iuſtificatis ſtatum cauſe ſeu rei contẽtioſe recredentiã adiudicamus titio impetrãti lite pẽdente ⁊ donec aliud ꝑ vos partibus latius auditis fuerit ordinatũ lr̃as ⁊ ſeruiẽtes ſuper his concedẽdo. Et pariter ordinat̃ adiudicatur ipetrato mutatis mutandis. Decimo adiudicata vt dictũ eſt recredẽtia alteri partium aſſignatur parti contra quã adiudicat9 eſt termin9 ad ponendũ ⁊ articulãdũ in ſecundo capite ⁊ per modũ pleni poſſeſſoriȷ̃ qḋ apud nos appellamus dare facta cõtraria que dãtur prout in proxime ꝑcedẽtibus articulis mutatis mutãdis: qꝛ dicti articuli narrant et concludant pro impetrante et reſarcito iſti vero narrare ⁊ cõcludere debẽt pro impetrato in quo ſeruatur alius modus faciendi ꝑfationẽ ſiue intẽdit articuloꝝ: q̃ modus põt eſſe talis Adeo ꝙ vobis ⁊c. vel ſic. Ut vobis magnifico ⁊c. vel ſic. Ad fines ⁊ effectus ꝙ vobis magnifico ⁊ potenti viro dño ſeneſcalo bellicar. ⁊ nemeñ. cõmiſſario in hac parte ſpecialiter deputato

ſeu veſtro locũtenenti et veſtre venerabili ꝑſidali curie cõſtet et legitime appareat de bonis iure ⁊ iuſtitia deqꝫ veris ⁊ iuſtis poſſeſſionib9 facultatib9 ⁊ ſayſinis ſeu quaſi necnõ recta ⁊ iuridica oppoſitione ⁊ defenſiõe ſemproniȷ̃ ipetrati ⁊ opponẽtis in materia q̃rimonie ⁊ nouitatis aduerſus ipetrationẽ ⁊ executionẽ dicte q̃rimonie ꝓ parte ⁊ ad inſtãtiã titij ⁊ inſup reb9 cõtẽtioſis in dictis lr̃is q̃rimonie mẽtionatis ⁊. j. lati9 ſpecificãdis mẽtionãdis ⁊ declarãdis deqꝫ nõ iure iniuſtitia mala intẽtiõe ac ẽt doloſa vexatiua temeratiua ⁊ iniuſta ipetratiõe dicte q̃rimonie ipſi9 ipetrãtis ⁊ vt ꝑ vos veſtrãqꝫ diffinitiuã ſentẽtiã dicat̃ pnũciet̃ et declaret̃ dictũ titiũ ipetrãtẽ ad malã ⁊ iniuſtã cãʒ ſe doluiſſe ⁊ plãxiſſe et exeq̃ feciſſe dictũ vero ſemproniuʒ ipetratũ ad bonã ⁊ iuſtã cãʒ ſe aduerſ9 ipetrationẽ ⁊ executionẽ dictaꝝ lr̃aꝝ oppoſuiſſe partiqꝫ ⁊ eadẽ vr̃a ſnĩa dict9 ſemproni9 ipetrat9 manuteneat̃ ⁊ ꝯſeruet̃ i dictis ſuis iurib9 vſib9 facultatib9 poſſeſſiõib9 ⁊ ſayſinis de q̃bus latius. j. dicet̃ manuſqꝫ regia ac oẽ aliḋ ipedimẽtũ. Cape reſiduũ vſqꝫ ad finẽ vt i ꝑcedentib9 articulis. Cape etiã ꝓteſtatiões vt ſupra. ¶ Sup articulis nõ põt certa forma dari qꝛ articulat̃ ſʒ ꝙ ipetrat9 hʒ exceptiones ⁊ defenſiões. Sʒ q̃libʒ cau-

tus aduocat9 faciliter hoc ꝑpē
dere pōt. Et pro oppoſitiōe ſeu
defenſione ipetrati aduertēdū
eſt ꝙ ſi ipſe ipetratus ꝓbaret ꝙ
poſſeſſio impetrātis fuiſſet ha
bita ab ipſo impetrato vi clam
vel ꝑcario tunc nō ꝓdeſſet im-
petrāti talis poſſeſſio.l.j. in ꝑn
cip.z.§.fi.ff.vti poſ. ꝓbatur aūt
qđ vi clam vel ꝑcario poſſede-
rit impetrās ab impetrato plu-
ribus modis. primo ꝓbādo de
ipſius ipetrati antiquiori poſ-
ſeſſiōe. nā tūc ſeqnēs poſſeſſio
impetrātis ꝑſumit clandeſtina
vel violēta niſi ipetrās ꝓbet ti-
tulū legitimū ſue poſſeſſiōis vt
volūt doc. in preallegato ca.lz.
de ꝓba.z in ꝑalle.ca.ſepe đ reſt.
ſpo.z in.d.l.j.ff.vti poſſidetis:z
dictū eſt ab ipetrato: qz nil pro
deſſet ipſi ipetrato violēta clan
deſtina vl' ꝑcaria poſſeſſio quā
haberet ipetrans ab alio ꝗ ab
impetrato ꝑ ea q̄ legū.z not. in
l.j.in fi.z.l.ij.ff.vti poſſi.z i.l.j.§.
qđ vi aut me.ff.de vi z vi arma.
et in.c.j.de reſti.ſpo. Quid autē
ſit vi clam aut ꝑcario poſſide-
ret: notat glo.in.l.j.§.qđ ait pre
tor.ff.vti poſſide.z pōt qs dici a
me vi poſſidere cuz me ꝓhibet
edificare reficere vel colere ſeu
ſimilia facere.ff.de vi z vi arma
ta.l.vim facit: z ita ponit prim9
caſus illi9 legis ſi duo.ff.legis ſi
duo.ff.vti poſſidetis. Naz qua
rōne vi me ꝓhibet ne poſſideā
eadem rōne vi facit: vt ipſe poſ
ſidere videat: z violētia q̄ mihi
auferre poſſeſſionē videtur illi
poſſeſſionē attribuere reputat.
Clā vero qs a me poſſidere dici
tur cū clanculo me abſente ſibi
poſſidere qs volens ingreditur
fundū meū quem ego poſſideo
nec inde ſuſpicor me poſſe re-
pelli: et ita me abſente et inuito
ſepiſſime facit.ff.qđ vi aut claz
in.l.ij.§.vltimo. Precario autē
qs a me poſſidet qn eius ꝑcib9
aliquā rem ei petēti vtendā cō-
ceſſi ꝗdiu mihi cōcedenti pla-
cuerit z ab eo receptur9 ꝗ pri-
mum mihi libuerit z eſt quaſi ſi-
mile in cōmodato nā qn cōmo
datorē ſuā ſic cōmodat vt non
faciat rem accipiētis ſz vt re cō
modata eum vti ꝑmittat.ff.de
preca.l.j.eſt tn̄ dr̄ia inter cōmo
datū z ꝑcariū z ideo ſunt diuer
ſi tituli ſed nō ꝗtū ad ꝓpoſitū
attinet qz in rebus mobilib9 et
immobilib9 z in ſeruitutib9 ve
luti ſi me ꝑcario rogaueris vt ꝑ
fundū meū ire vel agere tibi li-
ceat vel vt in tectuz vel domus
mee ſtillicidiū vel tignū immiſ-
ſuz habeas ſemꝑ ꝑſumitur pre
caria.ff.de ꝑca.l.ij.§.vlti.z.l.iij.
et.l.iiij.in ꝑn. Unū tn̄ eſt notan
dum ꝙ intētare volēs interdi-
ctum cōtra ꝑcario poſſidentez
et recuſantē relaxare ꝑ quaz re-
cuſationē incipit turbare debz
primo reuocare precariū ꝗ inz
intentare interdictū vt detinēs
et impediēs reperiatur ſine poſ

ſeſſione per theoricā dictorum
iuriū. Et his geſtis impetrans
qui fuit reſarcit9 ſi vult pōt re-
plicare ꝯ fctā ſeu articulata op
ponētis ſuper quo attēdit hec
cautela. Quia ſi ipetrās reſarci
tus in p̄io capite poſſeſſorij ar
ticulauerit et deduxerit ad oēs
fines z ſentiat ſe ſatis munituz
iurib9 z ꝓbationib9 ex illa p̄ia
inqueſta ſeu ex illis primis pro
bationib9 pōt ſi vult ad euitan
duz expēſas ſeu ſumptus repro
ducere primā inqueſtā ad eligē
dum intētionē opponētis qz in
eo mos eſt ſibi gerēdus ad ab-
breuiandū litē. ar.lec.z no.in.l.
circa.ff.de ꝓbat. Nec obſtat ꝙ
cōiter dici ſolet vcz ꝙ ꝓbatiōes
facte in ſummario iudicio non
ꝑiudicāt i plenario ꝑ lec.z not.
et ꝑ doc.in.c.veniēs.lo.ij.de te-
ſtib.z in.c.ſollicite de reſti.ſpo.
et in.l.ait ꝑtor.§.ij.ff.de iure in.
et in multis alijs iuris partib9:
qz hoc verū eſt qn ſummarij et
plenarij iudicij ſunt diuerſi effe
ctus ſecus ſi idē ex vtroqꝫ reſul-
tet effect9 hoc eſt ꝙ ſnīa lata in
ſummario qz tūc atteſtationes
et ꝓbatiōes facte in ſummario
ꝓſunt in plenario ꝑ lec.z not.ꝑ
doc.in.c.inter dilectos.§.porro
de fide inſtru.z i.l.a diuo pio.§.
ſi ſuper rebus.ff.de re iudi.z in
l.titio.ff.đ his q̄ ſunt ſui vl' alie.
iu. vt ſentiūt effectualiter in di
ctis iurib9 doc. Qz nūc ſic eſt ꝙ
ex primo z ſcđo capitibus idem
reſultat effectus ſcz vt indebite
turbatus impedit9 vel moleſta
tus in ſua poſſeſſione pacific9
remaneat z turbe inquietatio-
nes z moleſtatiōes tollātur: cō
ueniēs eſt vt ꝓbatiōes facte in
p̄io capite poſſeſſorij ꝓſint in
ſcđo cū ꝑ vno ꝓceſſu habeant
et de ſua natura ſm̄ caput tra-
hit ad ſe primū z lz videret pri-
mum caput finitū ꝑ adiudica-
tionē recredentie hoc tn̄ nō eſt
verū: qz immo remanet pēdēs
z ſub futuro ſnīe in ſcđo capite
ferēde euentu z ex interlocutiōe
in primo capite nō fit q̄dā niſi
ꝓuiſio ad fines ꝙ poſſeſſor re-
maneat poſſeſſor lite pendente
nec cogat litigare ſpoliat9.c.fre
quēs de reſtit.ſpo.in.vj.z ideo
cū nō cenſeant diuerſi proceſſ9
ꝓbationes facte in primo capi
te ꝓbant z faciūt fidem in ſecū
do z hoc iure indiſtincte apud
nos vtimur zc. Si vero reſarci-
tus nō cōfidat in ꝓbationibus
ſuis factis in primo capite z la-
tius velit deducere ponere z ar
ticulare hoc facere pōt exordie
turqꝫ ꝑfationē ſeu lo. intendit
ſuoꝝ articuloꝝ vt ſequit. Ad re
pellendū vel ſic. Ad elidendum
q̄dā ſomniata doloſe z adinuē
te ad lōge a veritate deducta ꝑ
parte ſempronij ipetrati et op-
ponētis i p̄ſēti cauſa q̄rimonie
et nouitatis corā vobis magni
fico z potenti viro dn̄o ſeneſcal
lo bellicardi z nemeſi. ſeu veſtro

locumtenenti cõmiſſario ĩ hac
parte ſpecialiter deputato inter
ipſum ſemproniũ opponentem
ex vna: ⁊ titiũ ꝓdictũ impetrãtẽ
ex altera ⁊ vt illis nõ obſtãtibꝰ
nulloqꝫ per vos reſpectu ad ea
habito concluſiones pro parte
ipſius titij impetrãtis iam pri-
dem adiudicari petite et ex ad-
uerſo deductis ꝓductis ⁊ iuſti
ficatis nõ obſtãtibus eidẽ titio
impetrãti ꝑ vos veſtrãqꝫ diffini
tiuã ſniaꝫ adiudicent̃ ⁊ adiudi-
cãdo dictus ĩpetrãs in ſuis ſe-
pedictis iuribꝰ vſibꝰ poſſeſſio-
nibus facultatibus: et ſayſinis
ſeu quaſi manuteneat̃ ⁊ conſer
uetur manus regia ⁊ oĩa impe-
dimẽta appoſita tollant̃ ⁊ amo
ueãtur dictus ꝟo impetratus ⁊
opponẽs ĩ oĩbus expẽſis factis
et fiẽdis de quibus ꝯ eũ dictus
impetrãs proteſtatur cõdẽnet̃
et alr̃. ius ⁊ iuſtitiã eidẽ ĩpetrã-
ti fiat ⁊ adminiſtret̃ inuãdo pro
prietatẽ qꝛ quãtumcũqꝫ ⁊c. reſi
duũ cape vt .ſ. in ꝓcedẽtibꝰ ar-
ticulis. Quõ ꝟo ad articulos re
plicatorios ſubordinãdos poſt
predictũ intendit non põt dari
regula qꝛ illud relinquit̃ cõtin-
gentie facti ⁊ peritie aduocati.
¶ Sciendũ eſt etiã ꝙ qꝛ nil de-
bet licere reo quin liceat actori
nec econtra queadmodũ impe
tratus deſcẽdit cõtra facta ſeu
articulata impetrãtis vt in pro
ximo precedẽti forma: ſic etiam
poteſt impetrans replicare cõ-
tra facta ⁊ articulata impetrãti
ſic tñ ⁊ taliter ꝙ non excedatur
vltra tertiaꝫ inqueſtã ſeu teſtiũ
ꝓductionẽ iuxta lec. ⁊ not. in .c.
vltra de teſtibus: fit inqueſta et
reportatur. ¶ Undecimo his
actis et geſtis partes ſi volunt
pñt obijcere cõtra teſtes ⁊ con-
tradicere documẽtis ꝓductis.
Et qꝛ cauſe obijciendi cõtra te
ſtes ⁊ ꝯtradicẽdi documẽtis pꝛo-
ductis ſunt multe nõ poſſuꝫ in
hoc breui opuſculo ſingl'as nar
rare cauſas: ſed aliquas magis
occurrẽtes paucis ꝟbis addu
co. Primo igit̃ opponi põt con
tra teſtes ꝙ ſunt ſibi inuicẽ cõ-
trarij. Nã teſtes ſibi inuicẽ con
trarij repelluntur a teſtimonio
vt in .c. licet cauſam de proba. c.
ſollicitudinẽ in ff. de appel. l. j. ⁊
ꝑ .c. ⁊ .l. ob cãm. §. ſi teſtis: ⁊ .l. q
falſa vel varia. ff. ꝺ teſti. iij. q. ix.
nihil oĩbus. iij. q. iij. ver. itẽ qui
falſo. Et dr̃ cõtrarij duplr̃ vel
qꝛ vnꝰ ſibi ipſi ꝯtrariat̃ vl̃ quia
vnꝰ alteri diſpoſitiõe eſt cõtra-
rius: vt notatur dictis iuribꝰ.
Opponit̃ ſcđo ꝯ teſtes ꝙ ſunt
varij quoꝝ teſtimoniũ pariter
repellitur .c. ꝓterea ꝺ teſti. cog.
Et aſſignatur differentia inter
cõtrarios varios et vacillãtes.
Nam cõtrarij dicũtur q̃ ſuper
vno capitulo dicũt cõtractũ fa
ctum fuiſſe nemauſij: ⁊ in alio di
cunt celebratum fuiſſe in mõte
peſſulano. Uarij vero ſunt qui
ꝓmo dicũt vnũ .ſ. titiũ aggreſ-

ſum fuiſſe ſemproniũ. Et in alio
dicunt ſempronium aggreſſum
fuiſſe titiũ qđ eſt totũ ꝯtrariũ.
Uacillãtes vero dicunt̃ illi qui
dubitãdo aut timẽdo loquunt̃
ff. de fal. l. eos q̃. ff. de teſti. ⁊ .l. ij.
q̃ falſa: quoꝝ oĩm teſtimoniuꝫ
eſt nullũ: ꝑ lec. ⁊ not. in .l. nulluꝫ
C. de teſtibus. Opponitur ⁊ ter
tio ꝙ ſunt ꝑiuri qui eñ ꝑiurus
eſt a teſtimonio faciliter repelli
tur ex eo ꝙ preſumitur faciliter
deierare: vt in .c. teſtimoniuꝫ de
teſtibꝰ: ⁊ in .c. accuſatus. §. licet
de here. lib. vj. notat̃ in .l. lucius
ff. de his q̃ notãtur infa. Quod
ꝓcedit nõ ſolũ in ꝑiurio: ſꝫ etiã
in oĩ crimine irrogãte infamiã
ꝑ lec. ⁊ not. in .c. teſtimoniuꝫ: de
teſti. ⁊ in .c. cũ oporteat de accu
ſationibꝰ. ff. eodẽ. l. iij. §. l. iulia.
Quarto opponitur ꝙ ſunt fal-
ſarij quorum teſtimoniũ ſilr̃ re
probat̃ .c. j. de fal. Et dr̃ falſariꝰ
hoc caſu qñ corruptus dedit te
ſtimoniũ vel inſtructꝰ ⁊ ſubor-
natꝰ teſtificat̃. C. eo. l. ſi q̃s: et .l.
eos: ⁊ .c. j. ⁊ .c. ſicut nob. e. ti. Op
ponit̃ ⁊ quīto ꝙ ſũt ſingulares
⁊ dr̃ ſingl'es qñ vnꝰ ſolus de ali
quo teſtificat̃ nec hꝫ aliuꝫ ſibi
cõteſtẽ cõcordãtẽ in depoſitio
ne eius cũ ipſo. Et iđ eius teſti-
moniũ nõ vꝫ tãqꝫ ſingulare ſeu
vnius: ex eo ꝙ in oĩ iure diuino
vtꝫ ⁊ humano requirit̃ teſtimo
niũ duoꝝ vel triũ .l. iuriſiurãdi
C. de teſti. c. lꝫ ex quadã: de teſti.
c. lꝫ. §. qꝫ de proba. Sũt tñ ali
qui caſus in quibꝰ operat̃ voꝝ
vnius ſaltꝫ ad ꝓſumptionẽ de
quibꝰ ꝑ glo. in .c. nuper. de teſti.
Sexto opponitur ꝙ ꝺpoſuerũt
nõ iurati ⁊ ſic eorum depoſitio
nõ vꝫ. ꝺ. l. iuriſiurãdi. C. de teſti.
et .c. nuper de teſtibꝰ. Opponit̃
ſeptimo ꝙ in facto proprio de-
ponũt quoꝝ teſtimoniũ nõ eſt
recipiendũ. iiij. q. iij. ver. nullus
et in .c. inſuꝑ de teſti. ⁊ in .l. oĩbꝰ
C. de teſti. ⁊ in .l. nullꝰ. ff. de teſti.
Et dr̃ factũ propriũ hoc caſu oẽ
illud ex quo põt teſtis cõmodũ
ſingulariter reportare vt dictis
iuribus ⁊ in ca. cũ nũcius. de te
ſti. cum ibi notatis: faciũt etiã
lec. ⁊ not. in .l. intantũ. §. vniuer
ſitatis. ff. ꝺ re. di. Et dictum eſt
ſingulariter qꝛ ſi vniuerſitatis
nõ per modũ ſingulariũ tũc va
leret teſtimoniũ ſcđm doctrinã
doctoꝝ in dictis iuribꝰ. Octa-
uo opponit̃ ꝙ nõ reddũt rõneꝫ
vel cãm eoꝝ dicti qđ tñ requiri-
tur ad validitatẽ atteſtationis
teſtis ꝑ lec. ⁊ no. ꝑ doc. in .l. ſolã.
C. de teſtibus ⁊ in .l. cũ his. §. ni
hil. ff. de tranſac. ⁊ in .c. cuꝫ cãm
de teſtibus. ⁊ ideo ſi teſtis inter
rogatꝰ ſuꝑ aliquo .c. dicat con-
tenta in ipſo .c. eſſe vera ⁊ inter-
rogatus de rõne ⁊ cauſa ſciẽdi
dicat ꝙ qꝛ audiuit ſic a pluribꝰ
ꝑſonis dici certe talis rõ vel cã
tanqꝫ friuola cõfundit dictũ te
ſtis precedẽs quo dixerat cõtẽ-
ta eſſe vera: vt nota. in .l. teſtiũ.
C. de teſtibus ⁊ in .c. licet ex quo

dam de teſtibꝰ vbi aũt teſtis nõ
interrogaret̃ de cauſa valet di-
ctũ eius regl̃r: vt in. d. l. ſolã. C.
de teſtibꝰ cũ ibi notatis. Fallit
vbi eiꝰ dictũ eſſet potiꝰ iuris ꝙ̃
facti qꝛ tũc etiã nõ interrogatꝰ
debet reddere rõnẽ ſui dicti: pu
ta cũ deponit ſup dñio: qꝛ dꝫ di
cere cãm dñij: puta ꝙ vidit ali-
quẽ ſe gerere ꝓ dño et gaudere
tanꝙ̃ dñs tꝑe lõgo ⁊ lõgiſſimo
ar. l. titia. ff. de ſolu. ⁊. l. ij. C. de ac
qui. poſ. faciũt lec. ⁊ not. in. d. c.
cũ cãm. de teſtibꝰ. Opponitur
nono ꝙ de alieno auditu teſtifi
catur qꝛ ꝗlibet teſtis de ꝓprio
ſenſu dꝫ deponere vt notat̃ in
d. l. teſtiũ. C. de teſt. ⁊ in. d. c. lꝫ ex
ꝗdã. de teſtibꝰ in fi. Et hoc verũ
eſt cũ teſtis deponit ſup facto
recẽti qꝛ ſi deponeret ſup vetu-
ſtiſſimo negocio tũc bñ valeret
teſtimoniũ de auditu alieno ꝑ
ea q̃ legunt̃ ⁊ notant̃ in. l. ſi arbi
ter: ⁊ in. l. ſenſus. ff. de ꝓba. ⁊. l.
ij. §. antepe. ff. de aq̃ pluuiali ar
cenda ⁊ glo. i. d. c. lꝫ teſtis em̃ de
ꝓprio ſenſu cõueniẽti rei ſuper
qua deponit deponere dꝫ. xiiij.
q. ij. ſup de teſti. c. cũ cãm q̃. ⁊. c.
ꝑterea. iiij. q. iij. §. alia eſt. C. de
teſti. l. teſtiũ. Decimo opponit̃
ꝙ deponũt d̃ credulitate qꝛ ad
offm̃ teſtis ꝑtinet deponere ſic
eſſe vel nõ aut ſic ſe credere vel
nõ credere. iij. q. ix. c. teſtes: ⁊ no
tata in. d. l. teſtiũ. Item ꝙ eſt ini
micus capitalis aut alius ma-
gnus inimicus i aut̃. de teſtibꝰ
§. ſi ꝟo qs dicat. Itẽ ꝙ eſt parẽs
vel filius eius ꝓ quo atteſtatur
l. parẽtis. C. de teſti. Itẽ ꝙ eſt fra
ter hñs bona cõia. C. eo. l. ij. ⁊. c.
multis eo. ti. Itẽ ꝙ eſt mercẽna
rius: ꝑ lect. ⁊ not. in. l. j. §. ſi ſꝑuꝰ.
ff. de q̃ſtio. Itẽ ꝙ deponit obſcu
re vel cõfuſe. iiij. q. iij. ver. i teſti-
bus. ij. c. cũ clamor: de teſt. c. ꝑte
terea d̃ teſt. cogẽ. ⁊ in aut̃. teſtes
C. de teſti. Itẽ ꝙ eſt paup nõ ha
bẽs. l. aureos i bonis ꝯ quẽ ꝓſu
mitur' i aut̃. d̃ teſti. §. j. ⁊. §. ſanci
mus. ij. q. j. imprimis ver. ſꝫ ⁊ de
ꝑſonis ⁊. §. ꝓhibent̃. l. iij. §. j. ff.
de teſtib. qđ procedit qñ ꝓpter
paupertatẽ viuit inboneſte qꝛ
ſi nõ obſtãte paupertate eẽt ho
neſta ꝑſona valeret eiꝰ teſtimo
niũ ꝑ lec. ⁊ nota. in. c. ſi ꝗ teſtiũ:
de teſti. Itẽ ꝙ reportaturus eſt
cõmodũ ꝓpter ſilitudinẽ cau-
ſe. c. ꝑſonas d̃ teſti. vl̃ ꝓpter ho
noꝛẽ victoꝛie. c. romana de teſti
bus in. vj. ff. eo. l. fi. vel qꝛ vendi
tur ꝓpter cõmodũ euictiõis vl̃
donatoꝛ vel fideiuſſoꝛ et gñalr
oẽsq̃ reportaturi ſunt cõmodũ
ꝑ. d. l. oĩbus. C. eo. l. nullꝰ. ff. eo.
Alios caſꝰ cauſas ⁊ modos op
ponẽdi cõtra teſtes quilibet cu
rioſus ⁊ cautꝰ aduocatus ex do
ctrina doctoꝝ in dictis iuribus
colligere poteſt. ¶ Cõtra inſtru
ſeu documẽta multipliciter põt
opponi ſeu contradici ſup quo
attẽdẽdũ eſt primo q̃lis ſit ſcri
ptura. ſ. an publica vel priuata
qꝛ publica ſcriptura regl̃r ꝓ-

bat ⁊ fidez facit dũ tñ nõ ſit ra
ſa vituperata aut al̃s ſuſpecta:
vt in aut̃. de fide iſtru. §. ſi vero
moꝛiãtur al̃s nõ ſtatur ei. c. ex li
teris: ⁊. c. inter dilectos de fide
inſtru. l. ij. ff. eo. imo vtẽs punit̃
l. ſi vteris: de fide inſtru. C. ecõ-
trario vero ſcriptura ꝑuata re-
gulariter nõ ꝓbat ꝑ lec. ⁊ not. ꝑ
doctoꝛes in. l. rõnes. C. de ꝓba.
et in. l. admonẽdi. ff. de iurein. ⁊
in. l. quedã. §. nũmularios. ff. de
eden. Scriptura tñ q̃liſcũꝗ ſit
ex archiuo publico ꝓducta fa-
cit plenã fidem ſcðm glo. in ca.
cũ cauſaꝫ: de ꝓba. dum tñ ha-
beat ſigna cõſueta ſecũdũ gloſ.
in. c. ad audientiã: de preſcript.
Alia q̃ ꝓñt dici vel obijci in ſcri
ꝑturas publicas ⁊ ꝑuatas põt
diligẽs accuratꝰ aduocatꝰ colli
gere ex dictis doctoꝛũ in p̃real-
legatis iuribus ⁊ pꝛout neceſſi
tas caſuũ occurrentiũ dictabit
Duodecimo ⁊ vltimo ꝑmiſſis
oĩbus geſtis cõcluditur in cau
ſa et fertur ſnĩa diffinitiua pꝛo
impetrãte vel impetrato ſubſe-
quẽti verboꝝ vel ſimiliũ forma
¶ Uiſo proceſſu ⁊ eius meritis
imperitoꝛũ curie noſtre cõſilio
mature ⁊ accurate examinatis
per hanc noſtrã diffinitiuã ſen
tentiã quã moꝛe maioꝛũ noſtro
rum pꝛo tribunali ſedẽtiũ i his
ferimus ſcriptis pꝛonũciamus
et declaramus pꝛefatum titiũ
ĩpetrantẽ ad bonã et iuſtã cãm
ſe doluiſſe ⁊ planxiſſe l̃ras que-
rimonie noſtre cõmiſſarie im-
petraſſe ⁊ exequi feciſſe. Dictũ
vero ſempꝛoniũ impetratũ ad
malã ⁊ iniuſtã cãm ſe oppoſuiſſe
et per cõſequẽs dictũ impetrã-
tem in ſuis vſibus / iuribꝰ / poſ-
ſeſſionibus / facultatibꝰ ⁊ ſayſi-
nis ſeu quaſi i dictis l̃ris ⁊ pꝛo-
ceſſu mentionatis ⁊ declaratis
manutenendũ manũꝗ regiam
et oẽ aliud impedimentũ tollẽ-
dum foꝛe ⁊ quẽ hac eadem nr̃a
ſnĩa manuteneamꝰ ⁊ conſerue
mus manũꝗ regiaꝫ ⁊ oẽ aliud
impedimentũ tñ oppoſitũ tolli
mus ⁊ amouemus. Pariꝗ ⁊ ea
dem noſtra ſnĩa dictũ ſempꝛo-
niũ impetratũ dicto titio impe
tranti pꝛocuratoꝛũ ipſarũ par-
tium miniſterio in oĩbus expẽ-
ſis hucuſꝗ factis cõdẽnamus
illarũ taxatione nobis et curie
nr̃e i poſterũ reſeruata. A qua
ſnĩa põt ſi vult cõdemnatꝰ ap-
pellare cuiꝰ appellationis foꝛ-
ma elici poterit ex gñali foꝛma
appellationũ q̃ ponitur infra
pꝛope finem operis. Et hec ſuf-
ficiunt pꝛo eruditione nouoꝛũ
aduocatoꝛũ quo ad gñales ter
minos tenẽdos in pꝛactica pꝛi
mi et ſecũdi capituꝫ legis regie
q̃rimonie et nouitatis. ¶ Nũc
ꝟo ad pꝛacticã legis regie q̃re-
le de nouis diſſayſinis ſtilũ ꝟ-
to: in qua terminos gñales et
pꝛacticabiles pꝛoſequitur: ⁊ in
multis ad pꝛacticã ꝑcedẽtis le-
gis me remictã qꝛ i multis leges

regie predicte ſimbolizãt ⁊ i for
ma ponẽdi ⁊ articulãdi ⁊ in plu
ribus aliis terminis de quibus
ꝑ diſcurſu; practice dicte legis
dicet. Et merito in multis con-
ueniũt practica ⁊ ſtilus ipſaruz
legũ regiarũ q; etiã ipſarũ idez
reſultat reſpectu impedientiuz
et ĩpetratorũ effectꝰ ꝓut ſingu-
la mẽbra diſcurrẽdo apparebit
In eo tñ primũ differũt q; lr̃e q̃
rimonie nouitatis obtinẽtur a
principe ſed lr̃e q̃rele de nouis
diſſayſinis obtinent a p̃ſidibꝰ
ꝓuinciaꝝ. ſ. ſeneſcallis vel balli
uis ſeu viguerijs regis ſuffraga
neis ⁊ ſubalternis p̃ſiduum. Se-
cũdo q; in caſu nouitatis fit ſe
queſtratio rei cõtẽtioſe ⁊ in ſta
tuto q̃rele de nouis diſſayſinis
reſarcitꝰ diſſarcitꝰ vt. ſ. dictum
eſt. Tertio q; lr̃e q̃rimonie noui
tatis p̃ncipaliter dant ꝓ vi ex-
pulſiua: ⁊ lr̃e q̃rele de nouis diſ
ſayſinis dant principaliter pro
vi inquietatiua ſiue turbatiua.
Sed hodie ſunt apd̾ nos excq̃-
te dicte q̃rimonie q̃ ad cauſas
ĩpetrãdi. Turbato igit aliquo i
ſua poſſeſſiõe ex regia q̃rele de
nouis diſſayſinis d̾ remedio ꝓ
uidet. Et q̃ quidẽ lex ita practi-
catur. Nã primo turbatꝰ recur
rit ad ſeneſchallũ p̃ſidẽ ꝓuĩcie
vl̾ ad ballinos ſeu viguerios re
gios q̃ quo ad hec adeũt ⁊ nar
rata q̃rela obtinet lr̃as ſup. d. l.
regia q̃rele d̾ nouis diſſayſinis
fundatas tenoris huiꝰ. Antho
nius ⁊c. vel Joãnes ballinꝰ: vel
Paulꝰ viguerꝰ ⁊c. Obtẽtis igi
tur dictis lr̃is adit impetrãs cõ
miſſariũ ſibi deputatũ ⁊ datuz
ꝑ ſeneſcallũ ballinũ vel vigue-
riũ: cui q̃dẽ cõmiſſario p̃ntat li
teras ſeu cõmiſſiõis petẽs et re
quirẽs ꝑ eũ ꝓcedi ad incũben-
tia dicte ſue cõmiſſiõis. Et tũc
dictꝰ cõmiſſarius cõcedit lr̃as
parti ĩpetrãti ad citari faciẽdũ
ꝑ eũ ĩpetrantẽ cõpariturũ corã
ipſo cõmiſſario ſup loco cõten
tioſo vel altera parte eiuſdez ꝓ
ceteris partibꝰ ⁊ locis electa: et
ſpeciali aſſignata ad certũ diez
et horã diei puta prime tertiaꝝ
meridiei veſperoꝝ vel cõpleto.
viſurꝰ ꝑ eũ ꝓcedi ad intermina
tionẽ ⁊ totalẽ executionẽ cõten
torũ i lr̃is ſue cõmiſſiõis. Et ad
oẽs ac ſinglos actus etiaz vſq;
ad ordinationẽ incluſiue ⁊ con
tinuatione dierũ horarũ ⁊ loco
ruz ꝑ ipm cõmiſſariũ ſiẽda q̃ ci
tatio perẽptoria l; regulariter
non poſſit fieri vno edicto ꝑ ea
q̃ le. ⁊ notant i. l. ad pẽptoriũ. ff.
de indi. hic tñ i caſu i quo agit
de momẽtanea poſſeſſiõe ⁊ leui
p̃iudicio apd̾ nos iuxta ſtilũ di
cte legis regie q̃ ſummariã ĩpor
tat cognitiõez admittit ac i vſu
⁊ ſtilo hr̃ ẽt ex iuris cõis diſpoſi
tiõe ꝑ ea q̃ leg. ⁊ notant ꝑ doc. i
cle. ſepẽ. d̾ vb. ſig. ⁊ i. l. conſenta
neuz: ⁊ aut. q̃ ſemel. C. quõ ⁊ qñ
iudex: ⁊ i. l. cõtumacia. §. j. ff. de
re iudi. Uerũtñ l; pars ĩpetra-

ta fuerit citata vno edicto pem
ptorio pro oĩbus pro vberiori
iuris cautela cõſueuerũt cõmiſ
ſarij in terio ordinatiõis ferẽde
iterato citari facere partẽ ad il
luz actũ. ſ. ad videndũ ordinari
q̃ cautela fundari põt ſup theo
rica glo. c. eũ qui. de dolo ⁊ ꝯtu.
in. vj. Cetera de materia citatio
nis vide. ſ. in rubricella de cita
tiõe vbi ſatis dictũ eſt et hec de
ſcd̾o ſufficiãt. Tertio euẽto ter-
mino citatiõis cõmiſſariꝰ ſe ex
hibet ſup loco ꝯtẽtioſo ad quẽ
eſt facta citatio: ⁊ ibidẽ ſup ali-
qua p̃parata ſede honeſta ſedẽ
te cõparet impetrans q̃ ſuo vel
alicuius cauſidici ſeu aduoca-
ti organo ſummatiz exponit ſe
fuiſſe turbatũ per impetratũ i
ſuis poſſeſſionibꝰ ⁊ ſarcinis rei
cõtẽtioſe ꝓpter qd̾ recurſuz ha
buit ad dñz ſeneſcallũ ballinũ
vel vigueriũ ſcd̾m q; emanauit
cõmiſſio ⁊ lr̃e quas ſuper. l. re-
gia querele d̾ nouis diſſayſinis
fundatas dicto dño cõmiſſario
directas ⁊ al's preſentatas obti
nuit: ⁊ quas q̃dẽ lr̃as iterũ ⁊ ex
abundãti eidẽ cõmiſſario pre-
ſentat ⁊ exhibet petens ſuppli-
cans ⁊ requirẽs ꝑ dictũ cõmiſ-
ſariũ procedi ad interminatio-
nez: ⁊ totalẽ executionẽ ꝯtẽtorũ
in dictis lr̃is ſue cõmiſſiõis qui
q̃dẽ cõmiſſariꝰ dictis lr̃is com
miſſiõis cũ honore ⁊ reuerẽtia
debitis receptis facit fieri illaꝝ
lecturã: qua fctã aſſumit ſeu ad
iungit ſibi duos ꝓbos ⁊ hone-
ſtos viros q̃s hincide ſedere fa
cit deīde facit ſũmariã apriſtaz
cũ ꝓbis teſtibꝰ p̃ntibꝰ de loco
die ⁊ hora citatiõis. ſ. ſi locꝰ vbi
ſedet eſt locꝰ ad quẽ fuit citatꝰ
ĩpetratꝰ ⁊ d̾ die ⁊ hora: ſi ẽ dies
et hora diei euẽta ad quã com
parere in predicto loco fuerat
pars citata: ⁊ ꝓpto ex dicta inq̃
ſitione ſummaria ita eſſe iubet
fieri audiẽtiã de parte cuius ſi
nõ cõparet cõtumacia ꝑ impe-
trantẽ accuſat ⁊ in eiꝰ cõtuma-
cia ꝓcedi petit vl̾ in eiꝰ p̃ntia ſi
cõpeat. Et his geſtis ĩpetrãs in
cõtumacia ĩpetrati iã accuſata
vl̾ i eius p̃ntia ſi cõpeat litigat
caſu; ſuũ iuxta cõtẽta in dictis
lr̃is ſue cõmiſſiõis. Sed anteq̃ȝ
litiget p̃mittit ſolitas fieri ꝓte-
ſtatiões ſequẽ. In p̃mis ꝓteſta
tur dictꝰ ĩpetrãs q; ꝑ aliq̃ q̃ di-
cat faciat ꝓponat vel cõfiteat
dici fieri ꝓponi ſeu cõfiteri fa-
ciat nõ ĩtẽdit parti ĩpetrate i-
iuriari nec petitoriũ cũ poſſeſ-
ſorio niſi ad cõfortationẽ ipſiꝰ
poſſeſſorij ꝯmiſceri. S; neq; q̃c
q̃ȝ d̾ dicte ptis ĩpetrate ĩtẽtiõe
cõfiteri ⁊ minꝰ iuri ipſiꝰ ponen
tis i aliq̃ p̃iudicari vl̾ derogari:
q̃s q̃dẽ pteſtatiões ⁊ al's neceſ
ſarias ⁊ fieri ſolitas i q̃lib; pte
ꝓceſſꝰ ꝑ factis ⁊ repetitis vult ⁊
ĩtẽdit hẽri. Ex his p̃miſſis ꝓte-
ſtationibꝰ exordit litigatũ ſuũ
narrãdo iura poſſeſſiões vſꝰ ſa
cſtates ⁊ ſarcias turbas ⁊ ĩpedĩ

mēta deſcriptos deſcriptas de
ſcripta ĩ literis:et eſſet lati9 am
pliādo vel reſtringēdo cū etiã
illa facultas ſibi cōcedat ex te
nore literarū cōmiſſionis. Eſt tñ
in opinione ĩpetrātis ĩ vbo liti
gare vł ĩ ſcriptis ꝑ modū articu
lorū deducere ⁊ ſanior ⁊ vtilior
via eſt ꝺducere ĩ ſcriptis ꝙ ſi in
ſcriptis ⁊ ĩ articulatis ꝗs dedu
cere voluerit eundē modū quē
ꝓmiſim9 ĩ.l. q̃rimonie nouitatꝫ
tenere poterit ſaluo ꝙ vbi ĩ exor
dio dicit. Ad fines ⁊c. ꝙ vobis
dño ſeneſcallo balliuo: viguerio
vel iudici. ⁊c. Ponitur ꝙ vobis
dño Joāni vł petro ⁊c. cōmiſſa
rio ad exequēdū ſtatutū q̃rele
teſtis regie ꝺ nouis diſſayſinis
impetratū ⁊ obtentū pro parte
titij ꝯ ſemproniū ad cām rerū
cōtentioſarū ĩ literis veſtre cō-
miſſionis mētionatarū ⁊ decla
ratarū ⁊ latius mētionādarū et
declarādarū ſpecialiter ꝑ dñm
ſeneſcallū: balliuū vel viguerū
deputato conſtet ⁊ legitime ap
pareat de poſſeſſionib9 iurib9
vſibus facultatibus et ſayſinis
turbis nouitatib9 ĩpedimētis ⁊
diſſayſinis in dictis literis ve-
ſtre cōmiſſiōis pro parte ipſi9
impeterātis mētionatis decla-
ratis ⁊ ſpecificatis. Et vt cōſti-
tuto vobis de permiſſis ⁊ alijs
cōſtare mandatis ſaltē ad ſuffi
ciētiā ꝑ vos dicat̃ pronuncet̃
et declaretur locū fuiſſe ⁊ eē ſta
tuto legis regie querele de no-
uis diſſayſinis ꝑdicto ꝙ etiam
locus debati ⁊ res cōtētioſa re-
ſarciat̃ ⁊ reſtabiliat̃ turbeq̧ no
uitatis ⁊ impedimēta appoſite
⁊ appoſita tollant̃ ⁊ amoueant̃
ad vtilitatē dicti titij ĩpetrātis ⁊
alꝫ ĩ oib9 ⁊ circa oīa ꝑ vos ꝓce
dat̃ iuxta mentē tenorē ſtilū et
practicam dicte legis regie Ad
hos ſiq̃dē fines ⁊ alios ⁊c. Cape
reſiduū vt. ſ. ¶ Datis igitur et
redditis articulis predictis vel
facto litigato vbali vt dictū eſt
dict9 ĩpetrās ꝺt ꝙ de mandato
dicti cōmiſſarij qꝺ producit cū
executiōe citari fecit certos te-
ſtes ꝺ q̃b9 petit audiētiā fieri ⁊
ipſos ſi ꝯpareāt recipi ⁊ exāiari
Si vo nō cōpareāt cōtumaces
reputari ⁊ in eorū cōtumacia ac
defectu iterato eos eorū ſumpti
bus et expēſis ⁊ ſub pena citari
qui q̃dē cōmiſſari9 ꝑ ſuū nota-
riū ⁊ proceſſus ſcribā facit fieri
audientiam de dictis teſtib9. q̃
ſi cōpareāt iurant in manibus
cōmiſſarij ſuꝑ ſctā dei euāgelia
de veritate dicenda ſuꝑ his de
quib9 ipſos ĩterrogari ⁊ exami
nari ꝯtinget: ⁊ ꝙ precib9 precio
amore vł odio a veritate nō de
uiabūt. Ipſis vo teſtibus iura-
tis commiſſari9 interloquit̃ ꝙ
ipſos recipit more teſtiū deiu
re recipiendorū nō cōparētes
vero ⁊ debite citatos ponit ĩ cō
tumacia ⁊ defectu ordinādo ꝙ
citētur iterato eorū ſumptib9 ⁊
ſub pena decem marcarū argen
ti dño

ti dño nr̃o regi applicanda: q̃ ſi
ſic iterato cōparere nolint mul
ctant̃ ⁊ pignorāt̃ donec veniāt
prohibituri teſtioniū veritatis
⁊ hoc q̃rto. Quinto cōmiſſari9
procedit ſuꝑ loco ꝯtentioſo ad
examinationē teſtiū ⁊ meli9 va
leāt deponere. ar. lec. ⁊ no. ĩ.l. ſi
irruptione. ff. finiū reg. attñ bñ
poſſēt alibi examiari: dū tñ ſuꝑ
loco fuerint recepti ⁊ locus cō-
tētioſus ſemel fuerit ſubiectus
oculis ipſorū teſtiū: qꝛ ꝑ hoc ſa-
tiſfactū eſſet iuri cōi ⁊ ēt diſpo-
ſitioni. ꝺ. legis regie q̃rele de no
uis diſſayſinis que mādat locū
debati cū probis viris. ĩ. teſtib9
adiri ⁊ de veritate cū eiſdē pro-
bis viris ſeu teſtibus inq̃ri. Ad
tollendū tñ omnē ſcrupulū cō-
miſſarij ſi loca ⁊ tēporū diſpoſi
tiones hec patiant̃ examinare
cōſueuerūt teſtes ſuꝑ loco: vel
ſi loca et tp̄a hoc nō patiant̃ de
partiū cōſenſu de quo cōſtat in
ꝓceſſu a ſibi in diuerſorio vel ĩ
alio loco apto examināt teſtes
⁊ ĩ his nō eſt magna vis. Sexto
examinatis dictis teſtib9 cōmiſ
ſarius interrogat impetratū: ſi
pñs ſit vel ei9 procuratorē qui
pro eo interuenit ſi vult aliq̃
deducere producere vel iuſtifi-
care: ⁊ tūc dict9 ĩpetrat9 pōt de-
ducere alterā triū exceptionū
ſꝫ ſtilū ⁊ practicā. ꝺ.l. regie ad-
miſſibiliū. ſ. litis pendentiā ſeu
preuētionē cā in poſſeſſorio ali
bi pēdentē de eadē re iter eaſdē
partes ⁊ eodē mō agendi iuxta
theoricā. l. ⁊ an eodē. ff. ꝺ excep.
rei iud. vel ꝙ alꝫ executa fuit ſi-
milis q̃rela vel equalis. ſ. q̃rimo
nia nouitatis qꝺ appellam9 ca
ſum ſupra caſū: qꝺ nō eſt ꝑmiſ
ſum: qꝛ executio vni9 ꝑtis parit
exceptionē rei iud. in altero ma
xime cōcurrētib9 ꝓmiſſis exce-
ptio rei iudicate ĩpedit curſum
cuiuſlibet litis: vt ĩ. c. exceptio-
nē. de lit. cōteſt. li. vj. ⁊ de hoc pe
naliter prohibēs q̃ appellat̃ lex
deſino alꝫ ſine gradu: ꝙ ſi repe
riat̃ executa querimonia ſupra
q̃rimoniā vł caſus ſupra caſū
qꝺ idē eſt annullat̃ ſcꝺa execu-
tio expeñ. ĩpetrātis ꝑ iudicē cō
mittētē: qꝛ cōmiſſari9 ꝺ validi-
tate vel inualiditate expletarū
nō hꝫ agnitionē: vel tertio pōt
ĩpetrās deducere ꝯtrarias poſ-
ſeſſiones poſſeſſionib9 ĩpetran
tis ⁊ illas probare et iuſtificare
q̃s ſi probauerit ⁊ iuſtificauerit
meliores iuſtiores ⁊ recētiores
obtineret ꝯtra ĩpetrantē iuxta
mentionē ſuorū articulorū q̃ diſ-
fert ab intētiōe ĩpetrātis. Et iꝺ
ĩpetratus ſuos articulos ꝯrias
poſſeſſiōes cōtinentes exordit̃
vt ſequit̃. Ut vobis venerabili
⁊c. ꝯmiſſario: vł ſic: ad fines qꝺ
vobis ⁊c. aſſertū cōmiſſariū ad
exequēdū ſtatutū q̃rele legis re
gie de nouis diſſayſinis ĩpetra
tū ꝑ titiū ꝯ ſemproniū ad cām
rerū ꝯtentioſarū mētionatarū ⁊
declaratarū in lr̃is vr̃e ꝯmiſſio-

nis veſtrāꝗ ſniam ſiue ordina-
nē dicat̃ pronunciet̃ ⁊ declaret̃
nō fuiſſe vel eſſe locū ſtatuto q̃-
rele legis predi. Et ꝑ ꝯñs. d. im-
petratꝰ ab ĩpetratione dicti im
petrātis relaxat: dictꝰ ṽo impe
trans in oībus expēſis factis ⁊
fiēdis de quibꝰ idē ĩpetratus ꝑ
expreſſum proteſtat̃ cōdemnet̃
⁊ al's ius ⁊ iuſticia eidē ĩpetra-
to fiat ⁊ adminiſtret̃. ad hos ſiq̃-
dē fines ⁊c. cape vt. ꝫ. ¶ Aduer
tendū tñ eſt ꝙ qñ ĩpetratus ſcit
ſe hr̃e bonas et validas poſſeſ-
ſiões et ſayſinas ſi velit vtiliter
procedere pōt ĩpetrare aliā cō-
miſſionē ꝑ quā mādet̃ eidē cō-
miſſario vel ei alteri adiūcto q̇
faciliter adiungit̃ qñ hꝫ primū
ſuſpectū: vt quotidie videmꝰ fie
ri ⁊ ſatis pōt ꝺ iure ſuſtineri: q2
in his vterq̄ eſt actor ⁊ reus: ꝑ
le. ⁊ no. i. §. iij. inſt. de iterdic. ꝙ
iõꝫ ĩpetratū audiāt ĩ dictꝭ ſuis
ꝯtrijs poſſeſſionibꝰ ⁊ ſayſinis: ⁊
partē meliꝰ ꝓbantē ⁊ potiꝰ ius
in poſſeſſorio hñtē reſarciant ⁊
al's ꝑtibꝰ iuxta mētē ſtilū ⁊ pra
cticā. d. legis regie q̃rele de no-
uis diſſaynis: cuiꝰ tenor ēt ĩ di-
ctis lr̃is ĩſerit̃ iuſticiā miniſtrēt
hoc effectual'r cōtinēt ille lr̃e: et
hoc caſu ĩpetratꝰ nō articulat
ad fines ĩ proxio prece. intēdit
ſcriptos. ſ. ꝙ ſimpl'r pronūciet
nō eſſe locū ſtatuto: ſꝫ cōcludit̃
ēt vt ĩpe reſarciat̃ poſſeſſionibꝰ
⁊ ſayſinis ex aduerſo ꝑ ĩpetran
tē deductis nō obſtātibꝰ; ⁊ cuiꝰ

quidē intēdit ſeu prefatiõis te-
nor talis eſt. Ut vobis dñis cō-
miſſarijs ⁊c. vel ſic. Adeo ꝙ vo-
bis ⁊c. vel ſic. Ad fines ⁊ effectꝰ
ꝙ vobꝭ venerabilibꝰ viris dñis
⁊c. cōmiſſarijs in hac ꝑte ſpl'r
deputatis ad exequendū ſtatu
tū q̃rele legis regie ꝺ nouis diſ
ſayſinis hĩcinde ĩpetratū ⁊ ob-
tentū ꝑ titiū originariū ⁊ ſem-
proniū cōſecutiuū ĩpetrātis et
ĩpetratos cōſtet ⁊ legitime ap-
pareat de veris iuſtis et legiti-
mis poſſeſſionibꝰ ⁊ ſayſinis. d.
ſempronij: deq̄ turbis nouita-
tibꝰ ⁊ ĩpedimētis ꝑ. d. titiū ſibi
illatis in. d. lr̃is vr̃e cōmiſſiõis
mētionatis ⁊ ſpecificatis ⁊ .ĵ. la
tius ſpecificādis ⁊ declarādis:
⁊ vt cōſtituto vobis ſaltē ad ſuf
ficientiā de cōſtare mādatis ꝑ
vos veſtrāq̄ ſniaꝫ ſeu ordĩatio
nē dicat̃ pronūciet̃ ⁊ ꝺclaret̃ lo
cū fuiſſe ⁊ eſſe ſtatuto q̃rele re-
gie de nouis diſſayſinis ꝑdicto
ipſiꝰ ſempronij ĩpetrato ⁊ obtē
to ex aduerſo pro ꝑte. d. titij de-
ductis productis allegatis ⁊ iu
ſtificatis nō obſtātibꝰ: ⁊ ꝑ ꝯñs
locus debati ſeu res ꝯtentioſa
reſarciat̃ ⁊ reſtabiliat̃ ad vtili-
tatē. d. ſempronij ⁊ al's ꝑ vos in
oībus ⁊ circa oīa ⁊c. Cape reſi-
duū vt. ꝫ. ¶ Productis igit̃ di-
ctis articulis admittit̃ ad pro-
bandū ⁊ producit teſtes ſuos q̇
examinant̃: vt. ꝫ. dictū eſt ꝺ te-
ſtibus originalis ĩpetrañ. ⁊ ſer-
uatis cautelis pred. in origina-

li ĩpetrātis ĩ productiõe teſtiū
ſeruari declaratis. ¶ Aduerte
tñ ꝙ in articulis turbe iſte ſem
proniꝰ ĩpetratꝰ q̇ nūc efficit̃ im
petrās nō hꝫ neceſſario dedu-
cere alias turbas q̄ ĩpetratio-
nē ⁊ executionē titij originalis
ĩpetrātis q̄ ſunt formalis turba
ipſi ſempronio. Sꝫ ſi alias rea-
les turbas habeat: puta q2 titiꝰ
ſe pro dño rei cōtentioſe geſſit:
fructꝰ ꝑcepit aut ĩpm ſempro-
niū poſſidere prohibuit ſeu im
pediuit: vel ſilia fecit: poterit ꝓ
abūdātiori cautela illas turbas
ſpecialiter deducere. Sciendū
tñ eſt ꝙ in dictis primis capiti
bus. ll. regiaꝝ predictaꝝ ſm̃ ſta
tuta prefate curie reprimit̃ nu-
merus effrenatꝰ teſtiū: ita ꝙ nō
eſt ꝑmiſſa examĩatio vltra nūe-
rū. x. q̄ prohibitio fundari ꝑt ꝑ
c. ſignificauerūt. cū ſeq. extra ꝺ
teſti. ⁊ in. c. de teſti. eo. ti. ⁊ in. l. j.
in fin. ff. de teſt. attñ vbi eminet
multitudo articuloꝝ ſeu capl'oꝝ
probandorū ꝑ teſtes tūc facil'r
diſpēſat̃ ſuꝑ ampliori numero
ne ius ꝑtis probātis ĩopia pro-
bationū ꝑeat: q2 probatões nō
ſūt illo caſu anguſtiāde. ¶ Se-
ptimo factis hincinde inq̃ſtis
ſeu receptis atteſtatiõibꝰ ꝑ cō-
miſſariū ſeu cōmiſſarios et oī-
bus productis ꝑ vtrāq̄ partiū
receptis cōmiſſariꝰ vel cōmiſ-
ſarij procedit ſeu ꝓcedūt ad or
dinationē ſm̃ tñ diuerſos titu-
los ꝑdictos q̇ ſunt tres de qui-

bus ĩ forma ſniaꝝ ſiue ordina-
tionū dicet̃. Sꝫ ſeneſcallus bel
licardi ⁊ carſione cōmiſſarius
nō cōſueuit procedere ad ordi-
nationē: ſꝫ remittit curie cōme
tēti in qua cōparētibꝰ partibꝰ
viſo proceſſu fert̃ ordinatio ſu-
per. d. j. c. Sꝫ hoc nō variat ius
partiū neq̄ ſubſtātiā. ll. predi-
ctarū. Sꝫ anteq̄ cōmiſſariꝰ ſeu
cōmiſſarij procedat ſeu proce-
dāt cōſiderare dꝫ vl' debēt ad fi
nes bñ vel recte iudicādi tā ex
ꝑte ĩpetrātis q̄ ex ꝑte ĩpetrati
ſequētia. Et ꝑmo ex ꝑte ĩpetran
tis attēdere dꝫ ꝙ ĩpetrās ex ꝑte
ſua probet turbā ⁊ diſſayſinā: ꝑ
lec. ⁊ no. in. §. retinēde. ⁊ in. §. cō
modū. inſt. de interdic. ⁊ in. l. §.
qđ ait ꝑtor. ff. vti poſ. ⁊ in. l. ij. C.
eo. et ꝑſumit̃ probata poſſeſſio
cōtumacia ſi probet̃ añ turbā
et tꝑe turbe poſſediſſe vt volūt
doc. in. l. nō ignorabit. C. ad ex-
hi. ⁊ in. l. ſine poſſi. C. de proba.
⁊ dꝫ probare turba. ſufficienter
probato quocūq̄ actu per quē
ĩpetratꝰ nō ſinit̃ libere ⁊ quiete
poſſidere: ꝑ lec. ⁊ no. in preall e.
l. vim facit. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊ in. l.
vim facit. ff. ꝙ vi aut clā. nec re-
quirit̃ de neceſſitate ꝙ turbās
pretēdit ſe poſſidere: ſꝫ ſufficit
turbā illatā fuiſſe: puta ꝑcidiſ-
ſe arbores: fructꝰ collegiſſe: co-
lonū expuliſſe: laborantē cēſuꝫ
vel canonē ſoluere prohibuiſſe
vel q̇d aliud dāni vel inquieta-
tionis intuliſſe: ꝑ glo. d. l. j. ff. vti

poſ.in.§.hmõi aũt interdicti:⁊ §.reſtituende:facit.lex ſi dño in patre ⁊.§.ſi vicinus ⁊.§.itẽ vi- deamus.ff.vti poſſidetis quin- imo etiã ſi inhibitus ꝑ lr̃as ma nutenẽtie ne turbet ſe opponat cõſueuit talis oppoſitio accipi ꝓ turba q̃ practica inoleuit ex dictis doc.in.c.mandatũ de re ſcriptis ⁊ in.c.ſuborta.de re.iu. et hoc iure vtimur. Notandũ tñ eſt ꝙ nõ ſufficeret ꝓbari poſ ſeſſionẽ ꝑ inſtr̃a ꝑ lec.⁊ no.in.l. inique inſtruct9.C.ď acq.poſ.⁊ in.l.ꝓdia.ff.eo.⁊ in.c.inter dile- ctos de fide inſtru. ¶ Queritur an turba illata poſſit turbas pe nitere ſic ⁊ taliter ꝙ turbat9 nõ poſſit cõtra eũ intentare reme- diũ dictarũ legũ ⁊ videť ꝙ tur- bans eſſet audiẽdus dum tñ of ferret oĩa integre emẽdare ⁊ re parare ar.lec.⁊ not. in.l. ſi reus parat9.ff.de ꝓcu.⁊ inſti. de offi. iudi.§.fi.⁊.l.fideiuſſor.ff.de do- li exceptio. Si vero nõ offerat oĩa integre emendare ⁊ repara re nõ impediret eius pñiam ꝑ lec.⁊ not.in.l.inſulã.ff. de verb. obli.⁊ in.d.l.j.§.fi.ff.vti poſſide tis:qꝛ effect9 dictarũ legũ eſt ꝙ ablata per turbãtẽ reſtituãtur turbato ⁊ ꝙ a cetero ñ moleſtet ſeu turbet.l.pe.ff.ď aqua quoti. et eſti. Sed ſi turba fuerit facti nõ debet de facto reparari ha- bet etiã impetrat9 alia remedia de quibus.s.dictũ eſt in practi ca querimonie caſus nouitatis

et ibi remitto ne repetite mem- branas occupẽt. Queri tñ põt an ſi impetrat9 clariſſime doce ret de vero titulo impediret re- ſarcimentũ ferendũ ⁊ videť pri ma facie ꝙ deberet impedire ꝑ regulã iuris dolo facit ⁊ per le- gem dolo. ff. de doli.exceptio.⁊ ꝑ glo.in.d.l.ſi de vi.ff.de iudi.in cõtrariũ facit tex.⁊glo.in.l.ſi de eo.§.ſi ſeruũ.ff.de acq.poſ. Ac- cedunt lec.⁊ no.in.c.paſtoralis preal.de cã poſ.⁊ ꝓprie.⁊ in.c.lz cãm.§.ex premiſſis vři.maxime extra de ꝓba.⁊ iõ eſt ꝓ hac par te bona qꝛ petitoriũ ⁊ poſſeſſo- riũ nihil hñt cõe preal.§.nihil cõe in.l.naturaliter.ff.ď acqui. poſ.Cũ ⁊ alia rõne ne q̇s in ſua audacia ius ſibi dicat aut.ꝓpa in rubro et nigro.C. ne quis in ſua cauſa ⁊.C.qñ liceat vnicui- ꝙ ⁊ in.l.ſi q̇s in tantã.C.vñ vi cetera vide in ꝓcedẽti.l.q̃rimo- nie nouitatis q̃ pñt practice hu ius legis regie de nouis diſſay ſinis adaptari. Octauo his ol bus cõpletis cõmiſſarius ꝓce- dit ad ſuã ordinationẽ q̃ diuer ſificatur tripliciter ẜm triplicẽ modũ experiẽdi ſupra ꝑmiſſũ. Nã aut impetrãs ſolus facit ꝓ ceſſum ſic qď impetrat9 nil ob- ſtat vel opponit ⁊ tũc ferť vno mõ ſnĩa. Aut impetrãs nõ iuſti ficat ſed ĩpetrat9 opponit ⁊ ob ſtat ꝓpter liq̇das cõtraria ꝓpoſ ſeſſiõis ⁊ tunc ferť alio mõ. Aut et tertio originarius ĩportans

pariter cõĩpetrat:vt.s.dictũ eſt et tũc ferť ſnĩa ĩ alia forma qua rũ forme ſequũtur ⁊ pñt eſſe ta les:⁊ primo qñ impetrãs ſolus facit ꝓceſſũ ſic ꝙ impetratus nil obſtat vł opponit põt ſic for mari ſnĩa. Viſis nr̃e cõmiſſiõis lr̃is necnon deductis ꝓductis probatis ⁊ iuſtificatis ꝑ dictũ titiũ impetrantẽ qꝛ nobis cõſti tit ⁊ cõſtat ſaltẽ ad ſufficientiã de ꝯtẽtis in dictis lr̃is dicte nr̃e cõmiſſionis rõ legis regie ꝓdi- cte mẽtẽ nr̃eqꝫ ꝯmiſſiõis tenorẽ ſtiluqꝫ et practicã curie dñi cõ- mittẽtis inſeq̃ntes ꝓnũciam9 ⁊ declaram9 locũ fuiſſe ⁊ eſſe ſta- tuto q̃rele legis regie de nouis diſſayſinis ⁊ ꝓpterea locũ deba ti fore ⁊ eſſe reſarciendũ ⁊ reſta biliendũ ad vtilitatẽ dicti titij ĩpetrãtis ⁊ quẽ nr̃a pñti ordina tione reſarcim9 ⁊ reſtabilimus turbas nouitates ⁊ alia ĩpedi- menta tollẽdo ⁊ amouendo de batũqꝫ ⁊ rẽ ꝯtẽtioſã ⁊ ꝑ partes ĩterdictas ad manũ regiã tãqꝫ ſuꝑiorẽ ponim9 ⁊ reducim9 in- hibẽdo ⁊ ĩhiberi mãdãdo dicto ſempronio ĩpetrato ne in preiu diciũ dicti reſarcimẽti manuſqꝫ regie appoſitiõis q̇cqꝫ attẽtet ⁊ vel innouet attẽtariqꝫ ſeu inno uari faciat vł ꝓcuret ꝑ ſe:vł per aliũ directe ſeu ꝑ obliquũ ⁊ ĩ ſi- gnũ oĩm ꝓmiſſorũ arma regia florib9 lilij depicta in altera ꝑte loci ꝯtẽtioſi iubem9 affigi aſſi- gnãtes ꝑtibus ſi ſuꝑ ſcďo capi-

te dicte legis experiri voluerint ad talẽ diẽ ⁊c. ĩ curia dñi talis vel talis a q̃ nr̃a emanauit com miſſio lr̃as ⁊ ſeruieñ.ſuꝑ hoc cõ cedẽdo ⁊ hoc nono. ¶ Decimo lata dicta ordinatiõe cõmiſſa- rius concedit lr̃as executorias dicte ſue ordinatiõi ꝑti reſarci- te ꝓ illa executiõe demãdãda ⁊ in vi illi9 compelliť turbator in quietator ſeu moleſtator ad fru ctũ per eũ medio turbe inq̇eta tionis ſeu moleſtatiõis ꝓcepto rũ reſtitutionẽ ꝑ.l.j.§.ex die cũ ibi notatis.ff.de vi ⁊ vi arma.et l.videam9.§.ĩ fauiana.ff.ď vſu- ris cũ ſiĺib9:⁊ ſi opus ẽ ipſemet cõmiſſari9 ꝑtẽ ad hoc ꝓture vi rib9 cõſtrigit. Scďo vřo caſu.ſ. qñ ĩpetrãs nõ iuſtificat vł iuſti ficat ſed ĩpetrat9 opponit ⁊ ob ſtat ꝓpter liq̇das ꝯtrarias poſ ſeſſiõis deductiones ⁊ iuſtifica tiões ⁊ tũc fertur vt ſequiť ſnĩa Viſis nr̃e cõmiſſionis lr̃is nec- non hincide deductis ꝓductis ꝓbatis ⁊ iuſtificatis ꝑ vtranqꝫ partiũ cum nobis nõ cõſtiterit ſeu ꝯſtet ad ſufficiẽtiã de cõſta- re mãdatis narratis ⁊ expreſſis in lr̃is nr̃e cõmiſſiõis:iõ ꝓnun ciam9 ⁊ declaram9 nõ fuiſſe vel eſſe locũ ſtatuto q̃rele legis re- gie de nouis diſſayſinis ꝓ ꝑte titij ꝯ ſemproniũ ĩpetrato ⁊ per ꝯñs nos non poſſe ꝓcedere ad vlteriora nr̃e dicte cõmiſſionis niſi in aſſignãdo dicto impetrã ti ad cõparendũ corã dño non

nos cõmittẽte viſurũ ad cãꝫ te-
mere ĩpetrationis ſe ꝯdẽnari er-
ga ĩpetratũ in expẽſ. ⁊ quẽ nr̃a
p̃ñti ordinatiõe ad diẽ ⁊c. ime-
diate ſequẽtẽ aſſignam⁹ lr̃as et
ꝯuiẽtẽ ſup his ꝯcedẽdo. ¶ Ter-
tio aũt caſu.ſ.qñ originari⁹ ĩpe
trat⁹ pariter cõparet tũc ſi ori-
ginari⁹ ĩpetrãs potiorib⁹ iuri-
bus ⁊ poſſeſſionib⁹ facultat̃ fer
tur ꝓ eo ſnĩa: vt.ſ̃.dictũ eſt. Si
ſcdo ĩpetrat⁹ ⁊ ſcdo loco ĩpetrãs
ſilr meliorib⁹ iurib⁹ ⁊ poſſeſſio
nib⁹ fulciat̃: fertur ꝓ eo ꝯ origi
nariũ ĩpetrãtẽ ſnĩa ſeu ordina-
tio ⁊ forma vni⁹ eſt forma alte-
ri⁹ vt ſequit̃. Uiſis nr̃e ꝯmiſſio-
nis lr̃is necnõ hincide ꝑ vtrãq̃
ꝑtiũ deductis ꝓductis ꝓbatis
⁊ iuſtificatis vt.ſ̃. ĩ p̃ria forma
ꝓnũciam⁹ ⁊ declaram⁹ fuiſſe ⁊
eſſe locũ ſtatuto q̃rele legis re-
gie d̃ nouis diſſayſinis ꝓ parte
titij ꝯ ſemproniũ vl̃ ecõtra ꝓut
caſ⁹ euenit ĩpetratũ ex aduerſo
ꝓ parte talis vl̃ talis ſup. ꝯ quẽ
fert̃ reſarcimẽtũ deductis ꝓdu
ctis allegatis ⁊ iuſtificatis nõ ob-
ſtãtib⁹ ⁊ ꝑ ꝯñs turbas nouitatis
⁊ ĩpedimẽta appoſita ⁊ oppoſi
ta fore ⁊ ẽẽ tollẽdas amouẽdas
⁊ q̃ nr̃a p̃ñti ordinatiõe tollim⁹
⁊ amouem⁹ debatũ ⁊ rẽ ꝯtẽtio-
ſam ad manũ regiã tãq̃ ſuperio-
rem ⁊c. Cape reſiduũ vt in p̃ria
et de execntione eiuſdẽ vt.ſ̃.di
ctũ eſt poſt primã formã. ¶ Ad
uertẽdũ tñ eſt ꝙ in vtraq̃.l. re-
gia p̃dicta põt euenire caſus ꝙ
vtraq̃ partiũ equalr̃ ꝓbat poſ
ſeſſionẽ ⁊ titulũ: ⁊ iſte eſt caſus
multũ inopinatus cõmiſſarijs
ẽt executoribus dictarũ legum
nec reperiat̃ alia via tutior cõ-
miſſarijs q̃ remittet̃ cãm d̃cidẽ
daꝫ ꝯſilio curie cuius eſt cogni
tio ſcdi capitis ĩ qua q̃dẽ curia
ſpect̃ari dꝫ ſi ſit oĩmoda p̃itas
tituli ⁊ poſſeſſiõis q: q̃ñtũcũq̃
parua inſurgat diſparitas ſuf-
ficeret pro reſarcimẽto ferendo
in fauorẽ p̃cellẽtis in petitorio
vel poſſeſſorio ar.lec.⁊ no.ĩ p̃e
dicta.l.j.C.vti poſſid.⁊ ĩ.c.lꝫ de
probat. ita ꝙ vbi vterq̃ proba-
ret recentẽ antiquã poſſeſſionẽ
ſꝫ vnius antiq̃orẽ de vno anno
vel forte min⁹ illa pauca diſpa-
ritas ſufficeret ar.lec.⁊ not.ĩ di-
ctis iurib⁹ ⁊ in.c.cũ eccleſia.de
elec. Ubi vero tãta eſſet petito-
rij ⁊ poſſeſſorij equalitas qḋ vix
vel raro cõtingit tũc pronũciã-
duꝫ eſſet vti poſſidetis ita poſ-
ſideatis ex mẽte dictorũ iurium
cũ aditiõe tñ ꝓhibitiõis ĩ ſnĩa
ne altera ipſarũ partiũ ad arma
ſeu viã facti procedere h̃ret ſub
pena ⁊ poſſet eo caſu talis for-
mari ſnĩa. Uiſis cũctis q hinc
inde ꝑ partes corã nobis dedu
cta ⁊ iuſtificata iura poſſeſſoria
partiũ equalia reducuntur ſic
et taliter ꝙ ſine pleniori iuris ⁊
poſſeſſorij partiũ p̃dictarũ ex-
minatiõe ꝓ p̃ñti nõ poſſumus
alteri partiũ iam dictarũ ſtatuꝫ
cauſe ſeu rei cõtẽtioſe recreden

tiam adiudicare: ideo ꝑ hãc no
ſtrã ſnĩam ſeu ordinationẽ pro
nũciam⁹ ⁊ declaram⁹ ꝙ partes
p̃dicte vti hucuſq̃ poſſederunt
ĩ futurũ ſub manu tñ regia poſ
ſideãt oẽm portũ ⁊ vſum armo-
rum ac oẽm viã facti dictis ꝑti-
bus ſub pena centũ marcharũ
argenti.xxv.l.c.mille ⁊c. ſm qua
litatẽ ꝑſonarũ multãdarũ dño
nr̃o regi applicãda interdicen-
do ⁊ hoc totũ ꝑ modũ ꝓuiſio-
nis ⁊ donec partib⁹ latius audi
tis ꝑ curiã a qua nr̃a emanauit
cõmiſſio aliud fuerit ordinatũ
aſſignãdo dictis ꝑtib⁹ legitime
comparituris in dicta curia ad
diẽ ⁊c. de dictis eorũ iuribus et
poſſeſſionib⁹ latius docturis ⁊
iuſtificaturis vt cũctis viſis ꝑti-
buſq̃ p̃dictis latius auditis ꝑ
eandẽ curiã ordinari valeat qḋ
iuſtũ fuerit ⁊ rõnis lr̃as ⁊ ꝯuien
teꝫ ſup his ꝯcedẽdo. Ego tñ tu
tius reputarẽ ꝙ hoc caſu practi
caretur ſeq̃ſtruꝫ ad inſtar legis
q̃rele nouitatis ne ꝑtes ſub co-
lore prime dicte ſnĩe ꝓhibitiõe
nõ obſtãte venirent ad arma ⁊
eſſet cõſulti⁹ ꝓceſſuꝫ de quo.ſ̃.
dictũ eſt in practica dicte legis
q̃rimonie nouitatis q̃ ſequeſtra-
tio de iure hoc caſu ſatis videt̃
ꝑmitti per lec.⁊ no.in.l.equiſſi
muꝫ in p̃n.ff.de vſufruc.ꝑ quaꝫ
ꝓbat̃ ꝙ debꝫ iudex ꝓuidere ne
ꝑtes ꝯtẽdẽtes veniãt ad arma.
¶ Notãdũ ꝙ in iſtis p̃mis ca-
pitib⁹ dictarũ leguꝫ regiarũ duo
regl̃r ceſſãt. Primo obiect⁹ cõtra
teſtes: ſcdo appellatio ab ordi-
natiõe. Et dico p̃mo obiect⁹ cõ
tra teſtes ſalua diſtinctiõe q̃ ſe
quit̃. Nã lꝫ regl̃r teſtiũ reproba
tio nõ admittat̃ ĩ iudicio ſũma
rio ꝑ lec.⁊ noc.ꝑ doc.ĩ.c.veniẽs
de teſti. ex eo ꝙ primũ caput di
ctarũ legũ eſt ſũmariũ ⁊ obiect⁹
teſtiũ altã exigũt ĩdaginẽ: vt.ſ̃.
viſuꝫ eſt ĩ caſu nouitatis: ⁊ d̃ iu
re eſt ꝙ exceptio req̃rẽs altiorẽ
ĩdaginẽ q̃ iudiciũ vl̃ cã ad qḋ
vel quã ꝓponit̃ defert̃ ĩ alio iu-
dicio ſm lec.⁊ not.ꝑ doc.in.l.ij.
C.d̃ edic.diui adri.tollẽ.vbi ſcdo
nõ req̃rit altiorẽ indaginẽ ſed il
lico p̃ñt expediri ⁊ tunc dñt ad
mitti ar.notatorũ ĩ.c.paſtoralis
§.p̃terea.de offi.dele.et in.c.nõ
ſolũ.de app.lib.vj.⁊ in.l.ait pre
tor.ff.de iurein. Dixi ſcdo ꝙ nõ
admittit̃ appellatio: ⁊ hoc regu
lare eſt in rubro et nigro cũ ibi
lec.⁊ not.ꝑ glo.⁊ doc.C.ſi de mo
mẽtanea poſſeſſione appellatũ
fue. Uerũtñ circa hoc cadit di-
ſtinctio q: lꝫ regulare ſit ꝙ ab
adiudicatiõe momẽtanee poſ-
ſeſſionis nõ appelletur: poteſt
tñ a medijs per que ad dictam
adiudicationẽ peruenit̃ appel
lari: puta a denegatione viſiõis
ſeu cõceſſiõis copie cõmiſſiõis
quia quilꝫ cõmiſſarius p̃ſumit̃
priuata perſona niſi doceat de
ſua cõmiſſiõe per lec.⁊ no.in.c.
cũ in iure.de offi.dele. vel ab ar
ta dilationis conceſſione ꝑ lec.

et not.in.c.ꝑterea.de dilatio.vł
a denegatiõe audiẽtie ar.lec.et
not.in.l.fi.§.illud in fi.C.ď tem.
appella.ꝛ in.c.cũ ſit gñale de fo
ro cõpe.qꝛ nõ ſolũ ꝑmittit a ta-
libꝰ appellari imo etiã in partẽ
formalẽ iudex accipit vt i.c.dñs
xxiij.q.ij. faciũt lec.ꝛ not.i.c.fi.
de reſcriptis:ꝛ hinc vidi ſepiſſi
me apđ nos practicari ꝙ cõmiſ
ſarij q̃ circa ꝑmiſſa delinq̃bant
ex ordinatiõe curie viſo ꝓceſſu
abuſiue ꝑ eos fctõ adiornaban
tur inſtãte ꝓcuratore regio inti
tulato ꝯ eos reſpõſuri ꝛ merito
ꝑ ea q̃ leg.ꝛ not.in.l.fi.C.de pe-
na iudicisq̃ male iudica.ꝛ.ij.q.
vj.c.hoc etiã.ꝛ in.c.cũ eterni de
re iudi.in ſexto:ꝛ iđ caueãt ſibi
tales cõmiſſarij ꝙ prece ꝓcio fa
uore vel odio nõ procedãt ſꝫ re
gulate iuridice rite ac recte exe
quantur qꝛ quãꝗ̃ prima capita
dictaꝝ legũ ſint ſummaria non
tñ adeo ſunt ſũmaria quin par
tes audiãtur ꝑ lec.ꝛ not. in cle.
diſpẽdioſam de iudicijs ꝛ i cle.
ſepe de vͦb.ſig.ꝛ in.l.etiã.§.vlti.
ff.de minoribꝰ.ꝛ in.l.illate.C.de
fide.inſtru.ꝛ in aut.ſi qͥs i aliq̃.
C.de eden.in.c.albericꝰ de teſti
bus ꝛ in pluribꝰ alijs iuris par
tibus ꝛ iudex vel cõmiſſariꝰ fa-
ciẽs litẽ ſuã tenet parti ad oĩa
damna ꝛ intereſſe ſm lec.et no.
in.d.l.fi.C.ď pena iudi.cũ ſeq̃n-
tibꝰ iuribꝰ ꝓalle. Et iđ cauti de
bẽt eſſe tales cõmiſſarij ꝛ iudi-
ces primoꝝ capitũ dictaꝝ legũ
ꝙ oĩa prudẽter faciãt qꝛ melius
eſt modicũ tradere ꝗ̃ precipitã
ter ꝛ temere procedere ꝛ ſe ꝑicu
lis ſpũalibꝰ ꝛ tpalibꝰ exponere.
Ubi vͦo appellatio ſine iuſta cã
vel grauamie interponitur ab
ipſo cõmiſſario iuſte illã refuta
re põt ꝛ dꝫ ꝑ lec.ꝛ not. in.c.cum
appellationibꝰ friuolis. de ap-
pella.lib.vj.ꝛ põt eſſe forma ap
pellãdi talis. ¶ Aduertẽdũ eſt
ꝓambule ꝙ in exordijs appella
tionũ interponẽdaꝝ nõ poteſt
certa forma dari: qꝛ exordia nõ
ſunt de ſubſtãtia:ꝛ ideo fiũt ſe-
cundũ motũ animi dictãtis alij
qui eñ ſic vt ſequit exordiũtur.
Exñs corã vobis ꝛc.vel ſic. Cõ-
ſtitutꝰ corã vobis ꝛc. Cõparẽs
corã vobis ꝛc.vel ſic veniẽs co-
raꝫ vobis ꝛc.vel ſic. Scđꝫ truti
natã formã appellatiõis reme-
diũ ꝛc. Alij vͦo magis rhetorici
et in practica triti exordiuntur
ab aliquo eleganti dicto: ſuper
quo tanꝗ̃ in cardine reuoluit
appellãdi cã ꝛ retento themate
ꝓmiſſorũ grauaminũ.ſ.denega
tionis viſionis ſeu cõceſſionis
copie cõmiſſiõis ꝛ datiõis arte
dilatiõis ac denegatiõis audiẽ
tie dictũ exordiẽs cõem hñs re
ſpectũ ad dicta tria grauamia
põt eẽ talis. Scriptũ eſt ꝙ in iu
dicijs nõ dꝫ eẽ acceptio ꝑſona-
ruꝫ: vt in.c.nouit de iudicijs vł
ſic. Potiſſima iudicioruꝫ pars
cõſiſtit in partiũ diſceptatione
ꝑ lec.ꝛ not.in.c.j.ď ſeq̃ſtra.poſ.

et fruc.qꝛ negocioꝝ merita par
tiũ aſſertiõe pẽdunt. C.ſi ꝑ vim
vel alio mõ:ꝛ cũ ita ſit ꝙ vos ve
nerabilis vir dñe talis ꝛc.com-
miſſariꝰ aſſertꝰ ad exequẽdum
primũ caput.l.regie q̃rele.ď no
uis diſſayſinis ꝓ parte ꝛ ad in-
ſtantiã titij ꝯ me ſemproniũ im
petratũ quo zelo dictꝰ neſcitur
denegaueritis mihi viſionẽ ſeu
copiã lraꝝ vrẽ ꝓtenſe cõmiſſio-
nis. Et his nõ cõtentꝰ tñ coraꝫ
vobis cõpariturũ.j. triũ hora-
rum ſpatiũ in loco contentioſo
aſſignaſtis qđ mihi impoſſibile
erat ex eo ꝙ domiciliũ meuꝫ in
quo morã facere cõſueui diſta-
bat ꝛ diſtat a loco ꝓdicto cõten
tioſo q̃tuor leucis ꝛ ſic non fuit
mihi poſſibile ꝙ i tam breui ter
mio inſtructꝰ corã vobis cõpa
rere potuerim. Et lꝫ ex poſt fctõ
et ꝗ̃ primũ potui corã vobis cõ
paruerim ꝛ ad deducendũ pro-
bandũ ꝛ iuſtificandũ iura mea
tñ admitti petierim: vos tñ gra
uamina ꝓdicta iãpridẽ mihi il-
lata multiplicãdo me admitte-
re et audire noluiſtis quinimo
ꝓcipitãter ꝛ me inaudito ad ve
ſtrã talem qualẽ nullã abuſiuã
iniquã ꝛ iniuſtã ꝓceſſiſtis ordi
nationẽ per quã me iuſta legiti
ma pacifica ꝛ q̃eta mea poſſeſ-
ſione iure incognito fauore ni-
mio dicti titij ipetrãtis ꝓuaſtis
et alia plura grauamĩa de q̃bꝰ
ꝑ ꝓceſſuꝫ liq̃bit mihi intuliſtis
ampliora ꝗ̃ iferre cõminati fui
ſtis ex q̃bꝰ ꝛ alijs ex proceſſu re
ſultãtibꝰ ſentiẽs me.ſ.modum
oppreſſuꝫ ꝛ aggrauatũ timẽſꝗ̃
magis atꝗ̃ magis i futurũ op-
primi ꝛ aggrauari a vobis tota
liꝗ̃ vrã ꝑtãte audiẽtia ꝛ cogni-
tione dictiſꝗ̃ grauaminibꝰ mi-
hi illatis ꝛ iferri ãplꝰ cõmina-
tis i ꝛ cũ his ſcriptis ꝓuoco et
appello ad ſereniſſimũ et xpia-
niſſimũ dñm nrm regẽ eius me
tuendã ꝑlamẽti ſupremã curiã
necnõ ad dñm ꝛc. ꝛ ad illuꝫ ſeu
ad illos ad quẽ vel qͦs mea pñs
appellatio deuolui de iure ſtilo
vel cõſuetudine potuerit ſeu de
buerit petẽs apłos ꝛ lras dimiſ
ſorias ſemel ſcđo et tertio ſepiꝰ
inſtãter ꝛ inſtãtiſſime mihi da-
ri ꝛ cõcedi petẽdo a quoꝝ dene
gatiõe iteꝝ ꝓut ꝛ ad qͦs.ſ.ꝓuo
co ꝛ appello ꝓteſtans de hmõi
mea appellatiõe ꝓſequẽda via
nullitatis q̃rele iuſtitie defectꝰ
abuſꝰ ſeu iniq̃tatꝭ aut alia q̃libꝫ
via iuridica ꝛ mihi ꝑmiſſa ſub-
mittẽs me ꝛ bona mea ꝓtectio
ni ꝛ ſaluegardie dñi ſeu dñorũ
ꝓdictorũ inhibẽs ꝗ̃tuꝫ de iure
poſſũ ꝛ valeo vigore mee pñtis
appellatiõis ne q̃cꝗ̃ i ꝯtiũ mei
ꝓiudiciũ adẽptare ſeu inouare
hẽatis ď q̃bꝰ ꝛ reſponſiõe peto
inſtrm a vobis notario teſtes
pñtes inuocãdo. Forma vͦo re-
ſpõdẽdi appellatiõi põt eſſe ta
lis. Uiſa tali q̃li cedula appella
toria nobis ꝑ ꝑte ſemproniij im
petrati reddita in qua ſe ꝑ nos

grauatũ fuiſſe ꝑtẽdẽs a nobis
appellare ſatagit q̃q̃ dicta ap-
pellatio tãq̃ ſup mer̃ falſis ⁊ do
loſe adinuẽtis fundata rñſione
nõ mereaꝛ attñ ne aures dñoꝝ
ad q̊s appellaꝛ ſatagit falſis et
doloſis grauaminũ adinuẽtiõi
bꝰ ĩbuerenꝛ duximꝰ vt ſequiꝛ re
ſpõdẽdũ. Et p̄io ad id quod dꝛ
nos viſionẽ ſeu copiã nr̃e ꝯmiſ
ſiõis dnegate ꝯ̃riũ appet ex actꝫ
et ꝓceſſu corã nobis agitato ꝑ
cuius tenorẽ appet ꝙ dicto ĩpe
trato viſionẽ ⁊ copiã dicte nr̃e
ꝯmiſſiõis votiue cõceſſimꝰ. Ad
ſc̃m v̓o ex aduerſo grauamẽ pre
tẽſuꝫ d artatiõe dilatiõis rñde-
mus ꝙ appellare nitẽs ex eo ꝙ
g̃uatũ legitĩe ꝑtẽdere nõ põt qꝛ
dictꝰ ſempronius ĩpetratꝰ fuit de
die ad diẽ citatꝰ cõparituruꝰ ad
locũ ꝯtẽtioſũ diſtãtẽ a loco ſue
habitatiõis ꝑ duas leucas et ſi
appet ꝙ habuit ãpliſſimã dila-
tionẽ ad cõparẽdũ. Quo v̓o ad
tertiũ et vltimũ grauamen ſuꝑ
denegatiõe audiẽte fũdamẽtũ
rñdemꝰ ꝙ totũ oppoſitũ eſt v̓i
tas vt ex tenore ꝓceſſꝰ corã no-
bis agitati appet. Nã ſp ⁊ cõti
nue obtulimꝰ dicto ſẽpronio ĩ-
petrato et appellare nitẽti ĩpm
benigne audire ĩ oĩbꝰ admiſſi-
bilibꝰ ⁊ ſic ex his apparet ipſuꝫ
ſine cã aut ſaltẽ ſine legitĩo gra
uamĩe appellare. Quare ex his
⁊ alijs ex ꝓceſſu reſultãtibꝰ di-
ctã eiꝰ appellationẽ tãq̃ friuo-
lam ⁊ inanẽ a nullo ſaltẽ legitĩo

grauamĩe ĩteriectã peccãtẽ q̃ ĩ
mat̃ia ⁊ forma nõ admittimꝰ di
ctã rñſionẽ ꝑ apl̃is refutatorijs
cũ dimiſſorijs nõ ſit loc ꝰ hono-
re tñ ⁊ reuerẽtia dñoꝝ ad q̊s ap
pellaꝛ nitiꝛ ſp ſaluis cõcedẽdo.
Expedito igiꝛ vt ꝑmiſſuꝫ ẽ p̄io
capite dicte. l. regie q̃rele de no
uis diſſayſinis ſit trãſitꝰ ad ſc̃m
vt ſequiꝛ. Nã die aſſignata ꝑti
bꝰ ꝑ ꝯmiſſariũ ꝑmi capitꝫ ꝓceſ
ſuris ſuꝑ ſc̄do ĩ curia a qua ſua
emanauit cõmiſſio cõparet ꝑs
reſarcita cũ ꝓceſſu ſeu expletis
ꝑmi capitꝫ ſi illũ tã cito habuiſ
ſe potuerit aut cũ lr̃is r̃ſarcimẽ
ti ĩ q̊bꝰ ĩſeriꝛ ordĩatio r̃ſarcimẽ
ti ⁊ ĩ p̄ñia ꝑtis ꝯ̃ quã ꝓceſſit re-
ſarcimẽtũ ſi cõpareat vl̃ ĩ eiꝰ cõ
tumacia petit ꝓcedi ſuꝑ dicto
ſc̄do capite ⁊ ꝓcedendo niſi ꝑs
aduerſa det factã ſeu ponat det
⁊ articuleꝛ d iure ſuo petit reſar
citꝰ ſe diffinitiue manuteneri ⁊
manũ regiã ac oẽ alid̓ ĩpedimẽ
tuꝫ ĩ re cõtẽtioſa appoſitũ tolli
⁊ amoueri ad vtilitatẽ ipſiꝰ ĩpe
trãtis ⁊ tũc aut ꝑs ĩpetrata ⁊ ci
tata captat terminũ ad hoc fa-
ciẽdũ aut nõ puta qꝛ nõ cõpa-
ret primo caſu petit copiã exple
toꝝ ꝑmi capitis ⁊ terminũ con
gruũ ad dãdũ fctã hoc ẽ dedu-
cẽdũ ponẽdũ ⁊ articulãdũ latiꝰ
de iure ſuo q̃ quidẽ copia ⁊ dila
tio ſibi cõcedunꝛ. Impetrãs v̓o
⁊ reſarcitꝰ petit interim ꝙ reſar
cimentũ ſuũ ſortiaꝛ effectũ ſuꝑ
quo interloquiꝛ iudex. Si nõ ĩ-

pugnetur ordinãdo interĩ illud
ſuũ debere ſortiri effectũ ⁊ ſuꝑ
hoc ꝯcedit lr̃as ſuas. Si v̓o im
pugneꝛ puta de nullitate qꝛ im
petratꝰ dicit expleta nulla ex eo
ruꝫ tenore deducẽs nullitates ĩ
ſcriptis quas reperit reſultare
ex actis ⁊ tunc talis nullitas in
p̄õptu ꝓpoſita ⁊ ꝓbata ĩpedit
ſortimẽtũ dicti reſarcimenti do
nec viſis expletis appareat ſi ꝓ
ceſſꝰ ſit validꝰ vl̃ nullꝰ ꝑ. l. iiij. §.
cõdemnatũ cũ ibi lectis ⁊ nota
tis. ff. de re iudi. Sed appũctat
inde nil noui fieri donec viſis
expletis ſeu ꝓceſſu ꝑmi capitis
aliud fuerit ordinatuꝫ. Si vero
aliud ꝓponaꝛ ad impedimẽtũ
ſortimentũ dicti reſarcimẽti ꝙ
altiorẽ indaginẽ exigat: tunc ta
lia nõ impediũt ſortimẽtũ imo
ordinat iudex: reſarcimẽtũ ſuũ
ſortiri effectũ. Cũ vero impetra
tus eſt cõtumax ⁊ nõ comparet
iudex ꝯcedit lr̃as impetrãti ad
iterũ citari faciẽdũ ĩpetratũ ꝓ
ceſſurũ in cã dicti ſc̄di capitis ⁊
cũ intimatiõe ꝙ impetrãs ⁊ re-
ſarcitꝰ diffinitiue ⁊ fortius ma-
nutenebiꝛ ⁊ ꝙ manus regia tol
letur ad vtilitatẽ impetrãtis et
reſarciti ⁊ ſuꝑ hoc cõcedit ſuas
lr̃as q̃s exeq̄ facit pars interĩm
reſarcimentũ ſortitur effectuꝫ.
¶ Adiornata igiꝛ parte ĩpetra-
ta cõparet impetrãs ad diẽ aſſi
gnatã q̃ in p̄ñtia ꝑtis ſi cõpeat
aut ĩ eiꝰ ꝯtumacia quã accuſat
petit ſe manuteneri diffinitiue

et manũ regiã tolli ad ſui vtili-
tatẽ cũ expeñ. ⁊ ſi citatꝰ nõ com
pareat: manuteneꝛ impetrãs ⁊
tolliꝛ manꝰ regia ad ſui vtilita-
tẽ ⁊ ꝯdẽnaꝛ ĩpetratꝰ ĩ expeñ. Si
vero citatꝰ cõpareat ⁊ velit d iu
re ſuo docere audiaꝛ ⁊ copia ꝓ
ceſſꝰ ꝑmi capitꝫ ſibi ꝯcediꝛ ſuis
ſũptibꝰ ⁊ expeñ. q̃ q̇dẽ copia ha
bita dat ponit ⁊ articulat d iure
ſuo ſub forma ſequenti adeo ꝙ
vobis dño ſup. a q̃ emanauit cõ
miſſio ⁊ cui ſc̄di capitꝫ cognitio
ꝑtinet ⁊c. vl̃ ſic. Ut vob vel ſic.
Ad fines ⁊ effectꝰ ꝙ vobis clariſ
ſimo magnifico ⁊ potenti viro
dño ſeneſcallo bellicar. ⁊ nem.
ſeu vr̃o locũteñ. ⁊ vr̃e venerabi
li ꝑſidali curie ꝯſtet ⁊ legitĩe ap
pareat d bonis iure ⁊ iuſtitia re
ctaq̃ oppoſitiõe ⁊ defenſiõe iu
ſtis ⁊ legitis poſſeſſiõibꝰ vſibꝰ
iuribꝰ facultatibꝰ ⁊ ſayſinis ſeu
q̃ſi ſẽpronij ĩpetrati deq̃ malo
iure ĩiuſta cã ⁊ temeraria ĩpetra
tiõe nullaq̃ ⁊ abuſiua ꝑ ꝯmiſſa
riũ ꝑmi capitis ſtatuti q̃rele le-
gis regie d nouis diſſayſinis ꝓ
ꝑte titij ĩpetrãtꝫ executiõe ⁊ vel
ꝑ vos vr̃amq̃ diffinitiuã ſniaꝫ
dictꝰ ſempronius ĩpetratꝰ ĩ dictꝫ
ſuis poſſeſſionibꝰ/iuribus/vſi
bus/facultatibꝰ: ⁊ ſayſinis ſeu
q̃ſi manuteneaꝛ ⁊ cõſeruetꝛ ma
nuſq̃ regia ac oẽ alid ĩpedimẽ-
tũ ĩ rebꝰ ꝯtẽtioſis appoſitũ tol
laꝛ ⁊ amoueaꝛ ad vtilitatẽ dicti
ſempronij dictꝰ v̓o titiꝰ tãq̃ te
mere impetrãs in oĩbus expeñ

ſis factis ⁊ fiendis de quib9 di-
ctus ſempꝛoni9 ꝓteſtet cõdem
netur cõdẽnatuſq; cogat et cõ-
pellat ⁊ al's ius ⁊ iuſtitia eidem
ſẽpꝛonio fiat ⁊ adminiſtret. Ad
vos ſiq̃dẽ ⁊c. Cape vt. ſ. Datis
igit dict; articl'is iudex eos ad
mittit ſaluo iure ĩpertinẽtiũ et
nõ admittẽdoꝝ ⁊ fit inq̃ſta ſeu
recipiũt atteſtatiões ſuꝑ eis et
curie repoꝛtant q̃b9 repoꝛtatis
ſi ĩpetrãs reſarcit9 velit replica
re latiuſq; ponere et articulare
de iure ſuo admittit: q̃ admiſſo
deducit ponit ⁊ articulat vt ſe-
quit. Ad repellendũ quedã pꝛo
parte ſempꝛonij ĩpetrati ꝯ titiũ
ĩpetrantẽ inciuiliter: iniuſte do
loſe: adiũcte ⁊ ĩpertinẽter dedu
cta ⁊ vt illis nõ obſtãtib9 ꝑ vos
magnificũ ⁊ potẽtẽ ⁊c. vr̃amq;
diffinitiuã ſñiam dicat ꝓnũcie
tur ⁊ declaret ꝑ ꝯmiſſariũ p̃mi
capitis dicte. l. regie bene ⁊ de-
bite fuiſſe ꝓceſſuꝫ cognitũ ⁊ oꝛ
dinatũ ⁊ pꝛo parte dicti ſempꝛo
nij opponẽtis ꝑperã indebite ⁊
iniuſte oppoſitũ: ⁊ vt ꝑ vos ve-
ſtrãq; p̃fatã ſñiaꝫ dict9 ĩpetrãs
ex aduerſo deductis ꝓductis ⁊
iuſtificatis nõ obſtãtib9 ĩ dict;
ſuis poſſeſſionib9: iurib9: facul
tatib9 ⁊ ſayſinis ſeu manutenea
tur ⁊ ꝯſeruet manuſq; regia ac
oẽ aliẽ ĩpedimẽtũ ĩ dictis iuri-
ribus cõtẽtioſis appoſitũ tolla
tur ⁊ amoueat ad vtilitatem di
cti titij ĩpetrãtis. Dictus vero
ſempꝛoni9 ĩpetrãs et opponẽs

in oĩbus expẽſis: factis: ⁊ fiẽdis
de quib9 in cõtrariũ pꝛoteſtat
cõdemnet ꝯdẽnatuſq; cogat et
cõpellat ad vos ſiq̃dẽ ⁊c. Cape
reſiduũ vt. ſ. Datis igit p̃dict;
articl'is ⁊ ad ꝓbandũ ſaluo iu-
re ĩpertinẽtiũ ⁊ nõ admittẽdoꝝ
amiſſis. Fit inq̃ſta ſeu recipiun
tur atteſtatiões ⁊ facte ꝓducũ-
tur ⁊ ſi ſempꝛoni9 ĩpetrat9 velit
replicare admittit et replicãdo
ĩpugnat articl'ata titij ĩpetrãt;
et ſtil9 replicãdi ſatis põt colli-
gi ex p̃cedẽtib9 ⁊ pariter faciet
ſuꝑ articulis ſuis inq̃ſtã ſeu at
teſtatiões ⁊ repoꝛtabit curie et
pariter vice mutua ſempꝛoni9
ſi velit duplicabit ⁊ ſic hincide
fiẽt pares in nũero inq̃ſte q2 ni
hil dꝫ licere ĩpetrãti quin liceat
ĩpetrato. Et his geſtis cõcludit
ꝓceſſus niſi partes velint obij
cere vel ꝯtradicere teſtib9 ⁊ do-
cumẽtis qđ eis lꝫ ſi velint ⁊ ſuꝑ
obiectib9 ⁊ ꝯtradictis quatin9
in facto cõſiſtũt facere inq̃ſtas
ſeu recipi facere atteſtatiões et
illas repoꝛtare curie ⁊ in eiſdeꝫ
et obiectib9 ⁊ ꝯdictis põt obij-
ciens vł cõtradicẽs de iuribus
ſue partis ꝑ deductionẽ ⁊ alle-
gationẽ rõnũ ⁊ iuriũ edocere ĩ
quib9 quidẽ obiectib9 ⁊ cõtra-
dictis ⁊ allegationibus poterit
obijciẽs ⁊ cõtradicẽs ⁊ allegãs
vt ſequitur intẽdere ⁊ exoꝛdiri.
Ut per clariſſimũ magnificũ et
potentẽ virũ ⁊c. nullus reſpect9
habeat in iudicãdo pꝛoceſſum

ſuper ſcđo capite legis regie q̃-
rele de nouis diſſayſinis coꝛaꝫ
vobis exoꝛditũ ⁊ pẽdentẽ inde
ciſum inter titiũ impetrantẽ et
certũ impetratũ ad teſtificata
pꝛoducta et allegata pꝛo parte
dicti ſempꝛonij: ⁊ q; illis nõ ob-
ſtãtibus cõcluſiones pꝛo parte
ipſius titij ĩpetrãtis ſepe ac re-
petite aſſũpte ⁊ adiudicari pe-
tite eidẽ adiudicẽtur: ⁊ al's ius
⁊ iuſtitia ⁊c. Cape reſiduũ vt. ſ.
et de obiectionib9 ꝯ teſtes pari
ter. ſ. ĩ caſu nouitatis. His igit
oĩbus ſic geſtis aſſignatur par
tibus ad audiẽdũ ſñiaꝫ in cau
ſa ferendã ad certã diem tũc fu
turã. Et põt iudex iterũ ſi cãm
habeat dubiã repoꝛtare in con
ſilio curie ſue ⁊ iuxta dicti cõſi-
lij deliberationẽ ferre ſñiam cu
ius tenoꝛ põt eſſe talis. Uiſo ꝓ
ceſſu ⁊ eius meritis ĩ peritoꝛũ
curie nr̃e cõſilio mature ⁊ accu
rate examinatis per hãc nr̃am
diffinitiuã ſñiam quã moꝛe ma
ioꝛũ noſtroꝝ pꝛo tribunali ſedẽ
tes ĩ his ſeriĩ9 ſcriptis pꝛonũ-
ciamus ⁊ declaram9 ꝑ cõmiſſa
riũ pꝛimi capitis bene ⁊ debite
fuiſſe ꝓceſſuꝫ ⁊ reſarcitũ dictũ
q; titiũ ĩpetrantẽ foꝛe ⁊ eſſe foꝛ-
tius manutenendũ manũq; re
gis ⁊ oẽ aliud impedimẽtũ ap-
poſitam ⁊ appoſitũ tollendã et
amouẽdũ. Et quẽ noſtra eadeꝫ
ſñia manutenem9 ⁊ cõſeruam9
dictaſq; manum regiaꝫ et alia
quecũq; impedimenta tollim9

et amouemus dictũq; ſempꝛo-
niũ impetratuꝫ p̃fato titio im-
petranti pꝛocuratoꝝ ipſaꝝ par
tiũ miniſterio in oĩbus expeñ.
huiuſq; factis cõdemnãdo illa
ruꝫ taxatione nobis ⁊ curie nr̃e
in poſterũ reſeruata. Et q2 hec
ſñia eſt diffinitiua põt grauat9
v̄baliter appellare cui appellã-
ti tenetur iudex rñdere ⁊ defer-
re per. l. q̃m iudices. C. đ appel.
cuius q̃deꝫ reſponſionis tenoꝛ
poterit eſſe talis. Et nos iudex
pꝛedict9 intẽti reſpõdem9 q; in
tendim9 bene ⁊ iuſte iudicaſſe
⁊ vos in nullo grauaſſe ⁊ ꝑ ꝯñs
dictã veſtrã talem qualẽ appel
lationẽ minime foꝛe admitten-
daꝫ pꝛout nec admittimus niſi
et inq̃ſtũ dñi ad quos appella-
re nitimini illã duxerint admit
tendã pꝛeſentẽ reſponſionẽ pꝛo
apl'is debitis honoꝛe tñ ⁊ reue
rẽtia dictoꝛũ dñoꝝ ad quos ap
pellare ſatagitis ſemper ſaluis
cõcedẽdo. Oblatis igitur libel
lis p̃dictis pꝛocedit quinto ad
litis cõteſtationẽ in quo p̃mit-
to q; cauſe q̃ in iudicijs agũtur
ſunt in duplici differẽtia. Naꝫ
q̃dã ſunt in quib9 plenaria que
dam v̄o in q̃bus ſummaria req̃
ritur cognitio de q̃bus in cle. di
ſpendioſam de iudi. ⁊ in cle. ſepe
de v̄b. ſig. Et in iudicijs in q̃b9
pꝛoceditur ſummarie nõ exigit
foꝛmalis litis cõteſtatio: q2 ſuf-
ficit quecũq; iudicialis ꝯtradi-
ctio vt in. c. q̃m frequenter vt lit.

nõ cõteſ.ꝛ per lec.ꝛ no.ꝑ doc.in
l.ſi fund9.§.in vẽdicatiõe.ff.de
pigno.ꝛ in.l.inſtrã.C.de ꝓba.ꝛ
in.l.ſancim9.§.cũ aũt.C.ad tre
bel.Fit aũt litis cõteſtatio nega
tiue vel affirmatiue.De negati
ua litis ꝯteſtatiõe ſatis aperit
l.j.C.de litis cõteſt.ꝛ.l.ij.C.ð iu
ra.calũ.ꝛ.c.j.de li.ꝯteſt.De affir
matiua ṽo loquãr.l.iulian9.ff.
de cõfeſ.l.ſi debitori.ff.de iudi.
ꝛ.l.ꝓ inde.§.vlti.ff.ad.l.acquil.
Qualiter autẽ fiat litis cõteſta.
iura ṗdicta ſatis aperiũt.nam
fit ſeu fieri põt:vt dictum eſt ne
gatiue vel affirmatiuẽ.Et qñ fit
negatiue ꝓbata intẽtione agẽ-
tis ſequitur cõdemnatio.Si ve
ro fiat affirmatiue nulle ſũt par
tes iudicis in cognoſcẽdo:ſꝫ tã
tũmodo in ꝓnũciando ꝛ ita in
telligar.§.fi.l.proinde ṗall.Cir-
ca ṽo tp̃s litis cõteſt.aliqñ inci
dit iuramẽti calũnie ṗſtatio:et
dixi aliqñ qꝛ tacite põt remitti
a parte perti.ar.nota.ff.de pro-
cura.l.filiuſſa.§.veterani.Et iõ
cõſiderare dꝫ actor ſi expedit ꝙ
iuretur in cã de calũ.Qð quidẽ
iuramẽtũ cõtinet q̃tuor capita
vñ verſ9.Illud iuret qð lis ſibi
iuſta videt.Et ſi queratr:verum
nõ inficiet.Ut lis tardetur dila
tio nulla petet.Nil ꝓmittet vt
falſa ꝓbatio detur.Si aũt tale
iuramentũ calũnie omittat nõ
aũt exp̃ſſe põt iudex exigere ex
officio ſi velit.Et tũc eſſet dãda
dilatio ad iurandũ de calũnia
ſi petatur.Et ſi vna pars iuret
et alia nolit iurare aſſerta in li-
bello cõtra eũ habẽtur pro con
feſſatis et principales ꝑſone ſi
ſint pñtes tenentur iurare.Si
aũt ſint abſentes:pñt iurare ꝑ
procuratorẽ habẽtẽ ad hoc mã
datum ſpeciale vt in.d.l.ij.C.de
iura.calũ.ꝛ aut.ibi poſita:et in
c.j.quaſi per totũ de litis conte
ſta.Ubi aũt petitur ṗſtari hinc
inde iuramentũ primo preſtan
dum eſt ab actore q̃ꝫ a reo vt in
d.l.ij.in prin.C.de iura.calũ.Et
licet vt dictũ eſt poſſit tacite re
mitti iuramentũ calũnie nõ tñ
expreſſe.d.l.ij.§.ſꝫ qꝛ veremur.
¶ Notandũ ꝙ ſi reus rñdeat
obſcure litem cõteſtãdo cõpelli
tur rñdere clare alioquin puni
tur ac ſi taceret vt.ff.de interro.
ac.l.de etate.§.q̃ tacuit.ꝛ.§.qð
aũt.ꝛ.§.nihil intereſt:ſi aũt du
bitat datur ei tp̃s ad liberãduꝫ
niſi eſſet ꝑſona ſuſpecta ad ma
lignãdũ.ff.de interro.ac.l.q̃ in-
terrogatr qui ſatiſda.cogũ.l.ſi
fideiuſſor.hec pauca ð iuramẽ-
to calũnie pro nũc ſufficiant:qꝛ
cetera faciliter pñt videri ꝛ ha-
beri ꝑ lecta ꝛ not.i ṗall.iurib9.

Nunc ſexto lo-
co de probationib9
dicendũ reſtat in q̃-
bus aĩa proceſſuꝫ
conſiſtit.Sed quia materia eſt
de ſe in vtroq; iure diffuſa quaꝫ
hic repetere eſſet operis nomẽ

tollere ideo aliqua pauca pra-
cticabilia ꝛ ſepius contingẽtia
adducã ꝛ primo gñaliter requi
ſita ad materiã ꝓbationũ:pri-
muꝫ ꝙ pñte parte aduerſa dñt
produci teſtes vel abſente ſi ꝑs
aduerſa abſens ſit per cõtuma
ciã:vt.C.de teſtibus.l.ſi qñ.c.in
noie dñi.de teſt.Secundũ ꝙ de
bent eſſe iurati.vt ṗalle.l.ſi qñ
et.l.iuriſiurandi.eo.tit.Tertiuꝫ
qꝛ expreſſe miniſtrari dñt a par
te q̃ producit.C.de teſti.l.qm̃ li-
beri.Quarto ꝙ ſuꝑ circũſtãtijs
a parte cõtra quã producũtur
vel eius aduocato interrogato
ria fieri pñt.ff.de interro.acti.l.
ij.cũ multis ſequen.ꝛ hoc in ci-
uili.In criminali vero habetur
ff.de queſti.l.j.§.qui queſtionẽ
et redacte in ſcriptis conſueue
runt tradi iudici vt ꝑ ip̃m fiãt.
Nã ſi pars ipſa per ſe interro-
garet:quodãmodo videret di-
dicisse teſtificata:et ideo q̃ꝫ q̃ꝫ a
parte tradant fiunt tñ per iudi
ceꝫ vt in dictis iuribus.de quo
vide glo.in.c.penul.de iuramẽ.
calũ.¶ Quintuꝫ ꝙ ex quo quis
teſtes produxerit ter:non pote
rit quarto producere niſi cũ in
ſolẽnitate que habetur in.§.qꝛ
vero multi.in aut.de teſt.ꝛ in.c.
vltra tertiam de teſtib9.an aũt
danda ſit tm̃ vna dilatio.ꝛ ꝙ ex
cauſa plures productiões fieri
pñt vel plures dilationes dãde
ſint habes notatũ in.d.§.qꝛ ṽo
ꝛ.ff.ð ṗto.ſtipu.l.vlti.ꝛ.d.c.vltra
de teſti.De conſuetudine autẽ
põt qꝛ cõſuetudo optima leguꝫ
interpres.ff.de leg.ꝛ ſe.cõſul.l.
ſi de interpretatione:põt iudex
plures ex iuſta cauſa dare dila-
tiones.Sextum ꝙ ſi teſtis ver-
bum obſcurũ poſuit poterit de
clarare cuꝫ eius qui dicit ſit in-
terpretari.ff.de preto.ſtip.l.im-
peratoris.ꝛ.ff.de verb.obli.l.in
cõuentionilibus.ꝛ.ff.de iudi.
l.ſi quis intentione.C.de legi.ꝛ
cõſti.ſi imperialis.Poteſt etiã
teſtis ſi in teſtificãdo errauerit
non ſtudioſe incõtinenti ſe cor
rigere vt de teſtibus cogen.ca.
ṗterea.Septimũ ꝙ iudex poſt
publicationeꝫ teſtes examinat
ſi confuſe fuerint teſtificati:vt
ff.de queſtio.l.repeti.et de teſti.
ca.cum clamor.In caſu tamen
licet confuſe non dixerint tamẽ
nihilominus examinantur ite-
ruꝫ ſi aduerſario placuerit etiã
ſuper eodem et ad idem admit
tuntur:vt de teſtibus capit.ve-
niens.Octauũ ꝙ iudex officio
ſuo teſtes compellit teſtificari ꝛ
ad teſtimoniuꝫ venire.vt.C.de
teſti.l.ſi quando.ꝛ.C.quemad-
modũ teſta.aperi.l.teſtamenti.
In criminalibus autem cauſis
ſm canones teſtes non compel
luntur vt de teſti.cogen.cap.di
lectorum cum ibi notatis.No-
nuꝫ ꝙ iudex nõ debet pati effre
natam multitudineꝫ teſtiũ pro
duci.de teſti.ff.l.j.§.q̃ꝫ q̃ꝫ.Effre-
nata multitudo interpretatur

vltra quadrageſimū numerū.ď
teſti.c.cū cām. vel iudicis arbi-
trio:vt ibi nota. Decimū ꝙ te-
ſtes lite nō cōteſt.nunꝗ̄ admit
tūtur ex parte actoꝶ niſi in caſi
bus in aut.de teſti.§.qꝛ vo.⁊ vt
lit.nō cōteſt.c. qm̄ frequēter.cir
ca prin. Quo etiā caſu reo mo-
nito:⁊ nō cōparēte ſine malitia
vt inueniri nō poſſit abſente nō
admittunꝶ ⁊ valebūt eoꝶ atte-
ſtatiōes dūmodo cōueniat reū
infra annū vel ſaltē denunciet
receptionē teſtiū:alr̄s nō valet:
vt.d.decre.qm̄ frequēter. Reus
teſtes ſuos producere pōt cum
non ſit in eiꝰ arbitrio differre.l.
pure.in fi.ff.de do.excep.⁊.C.de
tēp.in integ.reſt.l.petende.⁊.C.
de dila.l.ſi qñ. Undecimū ꝙ te-
ſtis cāz ſui dicti debeat expone
re.qđ ſic intelligo ſi fuerit req̇ſi
tus:vt.C.de teſti.l.j.⁊.l.ſolā.eo.
ti. Et ſup circūſtantijs ſingulis
prudēter ſunt inquirēdi ſup.de
cauſis loco tp̄e fama viſu audi
tu ſciētia credulitate ⁊ certitu-
dine.de teſti.c.cū cāz. Duodeci
mū ꝙ ſi altera partiū didicerit
teſtificata nullo mō de cetero
poterit teſtes producere. i aut.
de teſti.§.qꝛ vo.⁊ in cle.ij.de te-
ſti. Aduertendū tñ eſt ꝙ vbi.ſ.
dixi nō licere ꝑt didiſcita teſtifi
cata producere de nouo teſtes.
Fallit p̄mo ſi facto partis aduer
ſe vel iudicis fuerit ipeditꝰ.ar.
lec.⁊ not.in.l.officiū.cū ſua glo.
in prin.ff.de rei vēdi. Scđo fal-
lit ſi culpa iudicis vl̄ commiſſi
examinātis non fuerint debite
examinati ſup interrogatorijs
poſitionibꝰ vel articl̄is: ꝑ lec.⁊
no.in aut.at q̇ ſemel.C.de prob.
Tertio fallit i minore milite mu-
liere ⁊ ruſtico:ꝑ not.ꝑ doc.in.l.
vbi.ff.de edē. Itē fallit in crimi-
nalibus ⁊ matrimonialibꝰ cau
ſis:ꝑ lec.⁊ not.ꝑ doc.in.c.lator.
et in.c.tenor.de re iu. Et no.re-
gulariter ꝙ teſtes nō tenentur
reddere cām ſeu rationē ſui di-
cti niſi fuerit requiſiti. Fallit qñ
interrogātur ſuper his q̄ ſenſu
corporali nō ꝑcipiūtur: puta ſi
interrogenꝶ de dn̄io vl̄ de qua-
litatibꝰ intrinſecis:puta ira vel
ebrietate ⁊ ſilibus:qꝛ tūc tenen
tur reddere cām ſui dicti etiā ſi
nō fuerint interrogati: ꝑ lec.et
not.ꝑ doc.in.l.ſolā. C.de teſti.⁊
in.c.cām. de teſti. Et rō eſt eui-
dēs in iſtis caſibꝰ:qꝛ teſtis pro-
bare dꝫ iudici.l.iij.§. tu magis.
ff.de teſtibꝰ. Sꝫ vbi teſtis depo
nit de re nō ſenſibili ſed intelli-
gibili nō probat iudici ⁊ niſi di
cat cām intelligentie quare ⁊c.
Decimotertio ꝯſiderare debet
actor ſi velit probare per teſtes
vel inſtrumēta: quia expedit ꝙ
ipſe actor p̄io reddat poſitio-
nes facti ex quibus ſi probētur
debeat reddi cōcuſſio in ſenten
tia et actor poſitiones affirmat
medio iuramēto afferēdo ⁊ di-
cēdo ꝙ credit eas fore veras ſi
requiraꝶ ex parte rei ⁊ demū pe
tat ſuis

tat ſuis poſitionibꝰ reſponderi
ꝑ verbū credit vel nō credit: et
ꝑſonaz propriā rei ſemoto pro-
curatore ⁊ quocūqꝫ alio inſtru-
ctore medio iuramēto ꝑ ipſum
reū preſtito ad hoc vt actor re-
leueꝶ ab onere probādi ⁊ ſi reꝰ
iuſſus ꝑ iudicē rn̄dere recuſet
poſitiōes debēt haberi pro cō-
feſſatis:vt in.c.ij.de cōfeſſ.li.vj.
et practicā ponēdi ⁊ articulādi
poſuimꝰ.ſ. i practica legū reg.
vide glo.in.c.j.de cōfeſ.lib. vj.⁊
ibi recurre:qꝛ optime et ad ple-
nū ibi melius ꝗ̄ alibi videbis.
de materia vo interrogatorioꝶ
vide in.c.penult.de iura.calū.⁊
ff.de interro.ac.quaſi ꝑ to. De-
cimoquarto eſt notandū ꝙ ad
probandū poſitiōes cōceduntꝶ
actori qui primo dꝫ facere ſuū
curſum prima ſcđa ⁊ tertia dila
tione ⁊ quarta cū iuris ſolēnita
te:q̄ ſolennitas eſt vt ille qui pe
tit/iuret ꝙ eā nō petit cā mali-
cie ſeu prolōgationis:nec dicta
teſtiū didicerit nec potuerit ha
bere teſtes vel neſciebat eos vl̄
qꝛ de nouo ꝑuenit ad eiꝰ noti-
tiā:⁊ iſte dilationes debent eſſe
competētes. Sꝫ ſi teſtes eſſent
extra prouinciā vel regionē vel
vltra mare dantur lōgiores ad
probandū producēdūqꝫ inſtru
mēta:vt.C.de dila.l.j.vel cōmit
tiꝶ examinatio teſtiū ꝑ lr̄as cō-
miſſorias cū titulis intercluſis
vt partiū parcaꝶ laboribꝰ ⁊ ex-
peñ. deſtinatas iudici ſub quo
teſtes morātur expeñ.producē-
tis:vt hec probātur. C.de teſti.
aut.at qui ſemel.⁊ aut.apđ elo-
quentiſſimū.C.de fide inſtr.ho
die tñ apud nos cōmittiꝶ nota
rio cauſe aut alijs locorū ordi-
narijs nō ſuſpectis: quod ſatis
ꝓcedit in ciuilibꝰ cauſis: ꝑ lec.
⁊ not.in dictis iuribꝰ. In crimi-
nalibꝰ vo quicq̇d obſeruet pra
ctica ego vbi eſſem iudex vellē
ꝑ meipm̄ interrogare: nec pro-
prio fratri cōmitterē: ſed ſtarē
cū theorica.d.aut. in fi.propter
pericula q̄ vertunꝶ in crimina-
libus cauſis q̄ q̇libet practicus
pōt ꝯſiderare. pro quo optime
faciūt q̄ habenꝶ in.l curēt. ff.de
teſti. Itē poſtꝗ̄ actor probaue-
rit reus admittiꝶ ad deducēdū
ius ſuū ⁊ ad probandū danꝶ di
lationes ſibi prout danꝶ actori.
Ex quo no. ꝙ actor facit primo
curſum ſui proceſſus: ⁊ poſtea
reꝰ facit hoc ⁊ probat exceptio-
nes ſuas: vel admittiꝶ ad pro-
bandū. Supereſt videre de ali-
quibus qualitatibꝰ ſeu qualifi
cationibus dictoꝶ teſtiū ad q̄s
aduertere hꝫ iudex. Et p̄io po
namus ꝙ teſtis deponat de va
lore fundi dicens valere decem
queriꝶ an eius teſtimonio ſteꝶ.
Pro quo diſtingue ꝙ valor bo
nitas et certe qualitates pn̄t eē
in duplici differentia: aut enim
ſunt intrinſece aut extrinſece.
Et iterū aut percipiūtur cū di-
ſcurſu aut ſine diſcurſu:⁊ in p̄i

mis caſib9.ſ.qñ qualitates ſunt
intrinſece ⁊ ꝑcipiunt̃ cū diſcur-
ſu: tunc teſtes tenētur reddere
cauſam et rationē ſui dicti: pu-
ta valorē fundi: qꝛ eſt pinguis
et frugifer: ex quo annis ſingu-
lis ſerit̃ ⁊ fructificat. De equo:
qꝛ equitauit ī comitiua in qua
erat ⁊ cōcepit ꝙ bono corde iti
nerat bene bibit: bene comedit
eſt cordat9 ⁊ nō rigidus tibijs:
eſtꝙ iuuenis ſm aſpectū dētiū
⁊ rō eſt: qꝛ dictū teſtis dꝫ cōclu-
dere: ꝑ lec. ⁊ not. in. c. in preſen-
tia. de prob. In ſcd̃o ṽo caſu qñ
qualitates rei ſunt extrinſece ⁊
ꝑcipiunt̃ ſine diſcurſu: vt in pā
nis laneis vel lineis et vaſis li-
gneis ⁊ fitilibus: ⁊ tūc quia tales
q̄litates ſenſu ſine diſcurſu ꝑci-
piūtur valet diſpoſitio teſtis ſi-
ne redditione rōnis ſi nō fuerit
de ratione reddēda interroga-
tus: ⁊ ita limitat̃. l. ſolam. ⁊. l. te-
ſtiū. C. de teſti. et. c. cūm. de teſti.
cū ſi. Dixi. ſ. ꝙ teſtis nō requi-
ſitus nō tenet̃ reddere rationē
ſui dicti: ꝑ not. doc. in dictis iu-
ribus. Et rō eſt: qꝛ nō dꝫ eſſe ver
boſus. i. ad plura rñdere ꝙ̄ nō
interroget̃. Uerūtñ ſi interro-
get̃ ſuꝑ his q̄ ſenſu nō ꝑcipiun
tur: puta de dñio tenet̃ reddere
rationē ſui dicti: vt. ſ. dictū eſt.
Probatio tñ dñij difficilis eſt:
de quo ꝑ doc. in. l. proprietatis.
et in. l. cū res. C. de fi. inſtr. Tres
tñ ſunt modi magis viſitati pro-
bādi dñiū. Primus ꝑ famā pu-
blicā ꝑ quā reputat̃ talis dñs
talis rei de quo eſt glo. in. l. atq̄
natura. ff. de neg. geſt. Scd̃s mo-
dus eſt preſcriptionū: puta qꝛ
teſtis dicit ꝙ talis eſt dñs talis
predij qꝛ vidit eū tenere ⁊ poſſi
dere palā ⁊ pacifice tam ꝑ ſe ꝙ̄
ꝑ ſuos ꝑ̄deceſſores non ſolū. x.
immo. xx. annis ⁊ vltra. Et quia
preſcriptio eſt vnus de modis
acquirendaꝝ rerū ꝑ iura vulga
ta ſatis reddit rationem teſtis.
Tertius ſi dicat ſe fuiſſe pñtem
dū talis ſibi vēdidit vel permu
tauit ſeu donauit ⁊ tradidit: qꝛ
lꝫ dñiū ſine poſſeſſione q̄ri poſ
ſit: nō tñ ſine traditione. ꝑ lec. ⁊
not. in. l. traditionib9. C. de pa-
ctis. ⁊ in. l. ſi fundū. vbi gloſſ. ff.
de fun. do. ⁊ in. l. j. Et ideo. ff. de
condi. fur. ⁊ in. l. ij. ⁊. iij. ff. de pu
bliciana. Sꝫ querit̃ ſi teſtis de-
ponat de poſſeſſiōe alicui9 pre-
dij dicēs talē vidiſſe poſſidere
tale prediū ⁊ nō adiecit rōnem
dicti an probet. videt̃ ꝙ non: qꝛ
poſſeſſio eſt ius inſiſtēdi rei nō
ꝓhibite poſſideri: vt diffiniunt
doc. in. l. j. ff. de acquir. poſ. et ſic
cū teſtis deponat ſuꝑ illo de iu
re videretur ꝙ deberet reddere
rōnē ſui dicti etiā nō interroga
tus: ꝑ ea q̄. ſ. dicta ſunt. In op-
poſitū tñ eſt veritas: qꝛ tale te-
ſtimoniū admittit̃ ꝑ gl. in. l. ſti-
pulatio iſta. §. hec quoq̄. ff. de
verb. obli. Et rō eſt: qꝛ poſſeſſio
plus hꝫ facti ꝙ̄ iuris: maxime
in prophanis: ꝑ lec. et not. in. c.

noſtris. de cōceſ. prebē. Et ideo
qꝛ plus hꝫ facti ꝙ̄ iuris valet di
ctū teſtis ſuꝑ ea deponētis nō
reddita rōne niſi fuerit interro
gatus: vt ſepe dictū eſt. Et iteꝝ
q̄ro: ſi teſtes deponāt ſingula-
riter in poſſeſſiōe ſeruitutis ſeu
al's in actib9 poſſeſſorijs: puta
dicam9 vni9 prati ⁊ producunt̃
tres teſtes quoꝝ vn9 dicit riga-
ri alter ſiccari alter herbā colli-
gi vidiſſe: ⁊ ſic ponūt de diuer-
ſis actib9 ⁊ diuerſis tꝑib9 factꝭ
an videant̃ ſingl'ares ⁊ nō pro-
bare ſufficienter videt̃ ꝙ ſic: qꝛ
teſtes ſingl'ares nō probāt re-
gulariter: ſꝫ fallit in ſeruitutib9
qꝛ oēs iſti actus tendūt ad vnū
finē. ſ. ad finē probādi facultatē
ꝑcipiendi fruct9. Et qꝛ rigare ⁊
falcare ſeu ſiccare ſunt preordi-
natiua collectiōis herbe viden
tur oēs ad eūdē finē depoſitio-
nis tēdere ⁊ eoꝝ ſtat̃ depoſitio-
nibus ſm doctri. doc. l. l. vbi nu
merus. ff. de teſti. et in. c. in noīe
dñi. e. tit. Quero: teſtis interro-
gatus ſuꝑ ꝯtentis in aliquo ar
ticu. dicit vera eē: qꝛ ſic dici au-
diuit: querit̃ an valeat ei9 depo
ſitio. ⁊ dic ꝙ nō: ꝑ no. ſ. d. l. teſtiū
C. de teſti. et. ff. de aq̄ plu. ar. l. ij.
§. idē labeo. lo. ij. Et iſta q̄ō inci
dit in aliā vcꝫ an teſtimoniū de
auditu dici ſit validū: vr̃ ꝙ nō:
ꝑ no. in. d. iuribus. In oppoſitū
faciūt lec. et not. in. l. curet. ff. de
teſt. Pro ꝯcordia ſic diſtingue:
qꝛ aut teſtis deponit ſe audiuiſſ
ſe ab alio auditōe extraiudicia
li: puta referēdo vel fabulādo d̃
geſtis ꝑ eū viſis: ⁊ tūc tale teſti-
moniū d̃ auditu alieno nō pro-
bat: ꝑ illā aut̃. multomagis. C.
de ſac. ſan. ec. lꝫ illud qd̃ magis
vr̃ ineſſe non ineſt: nec illud qd̃
min9 ſed magis videret̃ ſtandū
dicto de cui9 relatu deponit ꝙ̄
ſuo: ⁊ tñ nō ſtat̃: quis extra iudi
ciū fabuloſe ⁊ recitatorie dictū
eſt ⁊ teſti nō credit̃ niſi ꝓducto
parte pñte vel contumace rece
pto ꝑ iudicē iurato ⁊ examina-
to ꝑ iura vulgata iam ꝑ̄al. ergo
multo min9 credit̃ recitāti. Sꝫ
vbi teſtis diceret ſe audiuiſſe te
tiū deponētem ſuꝑ tali vel tali
materia dū interrogaret̃ ꝑ talē
vel talē iudicē ſeu cōmiſſariū q̄
interrogat9 dixit et depoſuit ſe
tale quid vidiſſe vel audiuiſſe.
Nā tūc tali teſtimonio bñ ſta-
retur: ꝑ lec. ⁊ not. in. d. l. curet. ⁊
ſ. d. l. teſtiū. C. d̃ teſtib9. Quero:
teſtis deponit ſe credere eſſe ve
ra: querit̃ an ei9 dicto ſtet̃ ſine
alia rōne vl' cauſa dicti. Diſtin
gue: qꝛ aut deponit ſuper peri-
tia alicui9 artis aut ſuꝑ alia re
nō depēdente ex peritia artis.
Primo caſu valet depoſitio ar.
lec. ⁊ not. in. l. j. ff. de vētre inſpi.
In ſcd̃o vero caſu nō valet nec
artat: vt ibi notatur. ⁊ in. c. lꝫ ex
quadā. de teſtib9. ꝙ aūt teſtimo
niū de credulitate non ſit ſuffi-
ciens probat glo. rela. ad tex. in
dicta. l. j. de ventre inſpicien. et

accedūt lec. ꝛ nota. in. l. quid tñ §. ſi arbiter. ff. de arbitris. Quero teſtis interrogaꝰ de moꝛib9 hoīs qui ſenſu ꝓprie nō percipiūtur que vel qualis debeat ꝑ eundem teſtem ratio aſſignari Et dic ꝙ ad ꝓbādū bonos mores hoīs opꝫ ꝙ teſtis deponat de bonis ꝛ virtuoſis operibus eius de cuius moꝛibus tractaꝰ. Nam ſcriptū eſt in euāgelio ꝙ a fructibus eoꝛum cognoſcetis eos. de quo per glo. in. l. quod ſi nolit. §. qui mancipia. ff. de edi. edic. Et ſicut bene factuꝫ bonū preſumitur habere auctoꝛē. ca. in preſentia de renū. c. fi. de preſum. iunctis no. in. l. j. C. de contrahend. empt. ita malefactum p manū preſumitur habuiſſe auctoꝛem. l. nam ludis. ff. ad. l. aql. faciunt not. in. c. de preſump. et in. c. oſius de elec. Itē quero ꝗd ſi teſtis deponat ſup promiſſione. Et dicat ꝙ vidit dum titius pꝛomiſit ſempꝛonio decem an valeat talis depoſitio ꝛ videtur ꝙ non qꝛ non deponit per propꝛium ſenſum. Nam promiſſio fit oꝛe ꝛ percipitur aure ꝛ ꝯ pñs deberet deponere ꝙ audiuit et nō ꝙ vidit. In oppoſitū tamen eſt veritas ex eo ꝙ i materia ꝓbabili accipimus ſenſum viſus cōiter ſe habentē ad oēs tanꝗ̄ elegantioꝛē inter ſenſus coꝛporeos vt alios cōprehendat ꝛ teſtis deponēs ſe vidiſſe ꝓmittere interpretaꝰ. i. audiuiſſe ſcḋm doctrinā doc. in ꝑallegatis iuribus. ꝛ in. c. teſtē. iij. q. ix. Itē pone ꝙ teſtis dicit ꝑ rōne ſui dicti ſe fuiſſe pñtez queriꝰ an hec ratio ſit valida vr̄ ꝙ nō. Quia potuit eſſe pñs ꝛ nō audiēs vel videns. Sed dic ꝙ immo vꝫ qꝛ ex quo reddit rōneꝫ ꝙ fuit pñs vr̄ reddere rōnē de oī ſēſibili apto actui de quo deponitur puta ſi eſt res que viſu ꝑcipitur: intelligaꝰ ſe vidiſſe. ꝛ ſi aure: ſe audiuiſſe ꝛ ſi tactu: ſe palpaſſe. ꝑ ſepe allegatā. l. teſtiū. C. de teſtib. in illis verbis ꝗ ſub pñtia eius ꝛc. faciunt lec. ꝛ no. in. §. ſi vero abſint in aut. de here. ꝛ fal. in. l. dieꝫ pꝛoferre. §. corā. ff. de arbi. Sed pone ꝙ teſtis deponit per verbū videtur an ꝓbet ꝛ iſta q̄ſtio deciditur per qōnē quā ſupra poſui de verbo credit et ibi vide pone ꝙ teſtes de volūtate partiū examinātur in turma vt ſepe contingit an pars ꝯ quam fuerūt producti poterit ꝑ alios cōtrariū pꝛobare. Dic ꝙ nō qꝛ pro publicatis habētur. glo. in l. minime. ff. de legibus. Quero ad idē ſepe contingit ꝙ in materia poſſeſſoꝛia ꝓducuntur teſtes familiares domeſtici ꝗ regulariter nō pꝛobāt lꝫ in aliquibus caſib9 de qb9 ī. l. ꝯſenſu. C. de repu. pꝛobēt an ſaltē faciant indiciū dic ꝙ ſic ꝑ tex. l. ſi qñ. C. vñ vi. Pone teſtis dicit talē fuiſſe ī poſſeſſiōe ꝛ ſayſina tāto tpe cui9 initij memoꝛia nō extat in cōtrariū. An valeat eius depoſitio dic ꝙ ſic ſi dicat ita ſemp vidiſſe ꝛ a maioꝛib9 ſuis dici audiuiſſe. ita tex. in. l. ij. §. idem labeo. lo. ij. ff. de aqua plu. arcen. Itē pone ꝙ teſtes ꝗ ꝓducūtur ſunt ſubditi pꝛoducētis an valeat eoꝝ teſtimonium. Et dic ꝙ aut pꝛoducēs recognoſcit ſuperioꝛē aut nō. In pꝛimo caſu iterum ſubdiſtingue: qꝛ aut teſtes ſunt tales q̄bus pōt impetrari aut nō. Pꝛio caſu nō valet eoꝝ depoſitio per lec. ꝛ nota. in. c. j. iij. q. v. ꝛ in. c. in lr̄is. ꝛ ibi gloſ. et doc. extra de teſti. Si vero nō recognoſcit ſuperioꝛē vti rex noſter tunc nō valet teſtimonium per lec. ꝛ no. in. l. eos. C. de teſti. Oīa tñ ſunt in arbitrio iudicis ꝗ conſiderare hꝫ ſeueritatē aut manſuetudinē dñi ita ꝙ ſi ſeru9 pſumat coactionē ſi ſit manſuetus nō ꝛ ſcḋm hoc vel illud adhibere vel nō adhibere fideꝫ teſtibus per ſepe all'. §. tu magis in. l. iij. ff. de teſti. ¶ Quero de ſepe in materia poſſeſſoꝛia occurrenti qōne. Agit vniuerſitas cōtra aliam vniuerſitatē vel vnuꝫ particularē an ſtetur teſtib9 ꝓductis de vniuerſitate qō tāgiꝰ per doc. in. c. ſup. ꝛ in. c. cū nuncius. de teſti. ꝛ in. l. intm̄. §. vniuerſitas. ff. de rerū diui. ꝛ in parētes. ꝛ. l. etiā. C. ꝺ teſti. Et reſolutio cōſiſtit in duab9 cōſiderationib9 quas prudēs iudex cōſiderare dꝫ eo ꝙ arbitriuꝫ iudicis multum cōfert in appꝛobādis vel repꝛobādis teſtib9. d. §. tu magis. Quarū quidē cōſiderationū vna reſpicit factum et alia ius. Pꝛia ꝗ reſpicit factū eſt ꝯſiderare an vtilitas ꝗ pōt euenire teſti ex ſua diſpoſitiōe eueniat immediate vel mediate ad ipm teſtē hoc eſt ſuo pꝛopꝛio et nō alteri9 miniſterio. An vero mediate et alteri9 miſterio ꝓut de vtroqꝫ mēbꝛoꝝ ꝑdictoꝝ late exēplificāt doct. in ꝑalle. iurib9 Scḋa ꝟo ꝯſideratio ꝗ eſt circa ius eſt an ꝓbatiōes poſſent fieri ꝑ alios ꝗ̄ de vniuerſitate an ꝟo nō. In ꝑmis caſibus qñ cōmodū euenit mediate ꝛ alteri9 miniſterio et nō pōt cōmode ꝑ alios ꝓbari tūc indiſtincte admittūtur. In ſcḋo ꝟo caſu. ſ. qñ euenit immediate ꝛ ſine alteri9 miniſterio vt in iure depaſcēdi legitimandi ꝛ ſilibus ꝛ pōt per alios pꝛobari ꝛ nō admittunꝰ. hec eſt reſolutio doctoꝝ in dictis iurib9 ꝗ vr̄ ſatis veritati et eq̄tati amica. ¶ Quero teſtes ſunt pꝛoducti in aliquo pceſſu et examinati ſꝫ nōdū publicati et cā ſic relinquiꝰ imperfecta deinde ſuſcitaꝰ alia qō ſeu aliꝰ nouū iudiciū inter eaſdem partes vel al's an ꝓbatiōes ꝑdicte nōdū publicate faciāt fideꝫ dic ꝙ nō ꝑ glo. in geſta. ff. ꝺ re iudi. ꝛ no. ꝑ doc. in. d. l. ſolā. C. ꝺ teſt. ¶ Nūc de ꝓbatiōib9 criminaliū cauſaꝝ videam9 hoc eſt ꝗ l 9

ſut q̃libꝰ modis ꝓbenť crimia
⁊ dic ꝙ crimina poſſent ꝓbari
ꝑ inſtr̃a ꝑ teſtes per indicia ſeu
argumēta ꝑ famā ⁊ ꝯfeſſionē q̄
mēbra ſummatiꝫ ꝓſequar. Pri-
mo q̄ro an crimina valeant ſeu
poſſint ꝓbari ꝑ inſtr̃a et videť
ꝙ nō ꝑ lec. ⁊ no. in. c. cū in eccle-
ſijs. de maio. ⁊ obediē. ⁊ i. c. epi-
phanū. v. q. vj. Ecōtra videť ꝙ
īmo: q2 iudex dꝫ informare aīm
ſuū ꝑ oēm ſpeciē ꝓbatiōis. ff. ð
teſti. l. tertia. §. eiuſdē. Itē q2 cō-
iuratio vel cōſpiratio aliquorū
cōſpirantiū vel cōiurātiū ī ma-
luꝫ publicū vel priuatū vel plu-
rimū fit ꝑ inſtr̃a vel per ſcriptu-
ras ergo ꝑ talē ſcripturā ꝓbať
ar. lec. ⁊ no. in. l. j. ad. l. iuli. ma. ð
hoc tñ latiꝰ. ĩ. in alijs mēbris di-
cetur. Quero qualr ꝓbenť cri-
mina ꝑ teſtes ⁊ dic ꝙ ꝑ teſtes oī
exceptiōe maiores ⁊ clare depo-
nētes vt in. l. ſciāt cuncti. cū ſua
materia. C. de ꝓba. Sed iſurgit
dubiū an ex dicto vnius teſtis
poſſit q̇s torq̃ri ⁊ ad cōfitēdum
crimē cogi cā plene ꝓbationis
habēde. ⁊ vr̃ ꝙ nō: q2 ad hoc ꝙ
q̇s torqueať req̇rūť plura in-
dicia. ꝑ lec. ⁊ no. ꝑ doc. in. l. fi. C.
de ꝓba. ⁊ in. l. j. ⁊. l. maritꝰ. ff. de
q̄ō. ſꝫ vnꝰ teſtis vnicū facit indi-
ciū. l. theopōpus. ff. de dote ꝑle.
et ꝑ vnicū ꝑiudiciū vt ꝑdictū ē
vniꝰ teſtis: ⁊ hoc vr̃ q̄ſi expſſaꝫ
in. l. maritꝰ. ff. de q̄ō. et in. l. j. ⁊. l.
milites. C. eo. īdicia eñ in plī et
nō in ſingulari ꝑcedere dñt vt

dictis iuribꝰ. ⁊ vbi pluralitas re-
quiriť nō ſufficit vnitas. ff. ð iti.
actuq; pri. l. j. §. hoc interdictū.
⁊ vbi numerꝰ. ff. de teſti. Preter-
ea in criminalibus vbi tormen-
ta exiguntur. l. diuus. ff. de q̄ō.
dictū vnius teſtis nō facit ſemi-
plenā ꝓbationē. ff. de re iudi. l.
iij. ⁊. c. veniens. de teſti. ergo per
dictū vnius teſtis nō dꝫ torque-
ri. Ecōtra vr̃ ꝙ lꝫ ꝑ dictuꝫ vniꝰ
teſtis q̄̃ ꝑ plura indicia nō fie-
ret plena ꝓbatio nec ſufficiunt
ad ꝯdēnationē: q2 nemo ex pre-
ſumptionibꝰ cōdemnatur. ff. de
penis. l. abſentē tñ ex pluribus
teſtibꝰ pōt q̇s cōdemnari ꝑ iu-
ra vulgata. Pro quorū concor-
dia diſtinguendū eſt ꝙ indicia
ſunt in duplici differentia. Nā
quedā ſunt indicia indubitata
⁊ quedā dubitata. Et iterū que-
ro an per indubitata ꝓcedatur
ad cōdemnationē ⁊ videť ꝙ nō
C. de q̄ō. l. militi. nam in ꝓbatio-
nibꝰ dñt eſſe ꝓbationes luce
clariores. l. fi. C. ð ꝓba. q2 nemo
vt. s̃. dixi dꝫ ex ꝑſumptionibus
cōdemnari: vt. d. l. abſentē. ff. de
pe. ⁊. ij. q. i. in prin. īmo ſanctius
eſt abſoluere vt ibi. Cōtrarium
colligitur ex. d. l. fi. in tex. ⁊ gloſ.
Nā vbi ſunt indicia indubita-
ta q̄ etiā adiuuātur ab alijs ad-
miniculis circa factum de quo
queritur cōtingētibus videtur
tunc ad cōdēnationē poſſe pro-
cedi per. d. l. ſciant. q2 et que nō
proſunt ſingula multa iuuant

vt not. ff. ð teſti. l. iij. extra de ſuc-
ceſſio. ab inteſtato. c. vltio ver-
bigratia occiſus eſt petrꝰ ⁊ nō
ꝓbatur de occiſiōe: q2 nemo eū
vidit occidi ſed ꝓbatur q2 titiꝰ
viſus eſt ſolus cū dicto petro: ⁊
etiā fuit viſus cū gladio ſangui-
nolento fugere de loco et ꝓbať
ꝙ titius erat inimicus dicti pe-
tri occiſi. Itē ꝓbatur ꝯtra titiū
de publica fama certe predicta
viderentur indubitata indicia
coadiuuātibꝰ ꝑdictis admini-
culis ſcꝫ inimicitia ⁊ fama pu-
blica qð videtur ſufficere ad cō-
demnationē. Naꝫ ex predictis
poſſet dici ꝙ vix reus poſſet ne-
gare vt. C. de pe. l. qui ſniam nō
ꝑſtitia in loco maleficij facit cō-
tra ꝑſtitem. ff. de his qui deie. vl'
effu. l. j. Item gladius ſangui-
nolentꝰ q̇ nō eſt ſine ſanguinis
effuſione cruētatus vt ex euidē-
tia facti oſtēditur. Item fuga:
q2 fuga accuſat fugiētē. in aut.
de teſtibus. §. ſi vero noluerit ⁊
habetur pro cōfeſſo. C. de aſſeſ-
ſo. l. iij. vnde ſua ſcientia ⁊ fuga
eū cōdemnat. ff. de ſuſpectis tu-
toribus. l. impube. in fi. ⁊. ff. de
teſtibus. l. iij. vnde ex predictis
tam indubitatis ⁊ ꝓbabilibus
indicijs ⁊ euidētibꝰ adminicu-
lis poſſet ferri hoc caſu ꝯdēna-
tio. vt. d. l. iij. Sūt eñ ꝑdicte pre-
ſumptiones quibus ſtanduꝫ vi-
detur donec contrariū ꝓbetur
ff. ꝙ me. cau. l. vltima. Nam ex
articulis cauſa deciditur vt. c.

fortus de verbo. ſigni. iſta proce-
di viderentur de ſtricto iuris ri-
gore. ſed prime rationes ſunt tu-
tiores ⁊ equiores. nam occiſus
potuiſſet eſſe inuaſor ⁊ occidēs
inuaſus ⁊ ſe defendēdo potuiſ-
ſet cruentaſſe cultellū bene de-
bite ⁊ inculpate ſe defendendo
ꝑ lec. ⁊ nota. in. l. vt vim. ff. de iu-
ſtitia ⁊ iure. ⁊. l. j. §. qui cum telo
et. l. ſi quis ꝑcuſſorē. C. ad. l. cor-
ne. de ſica. Et ideo diceremꝫ vltra
premiſſa requiri confeſſionem
per queſtionem et perſeueratā
ſine queſtione alr̃ ex illis indi-
cijs nunq̄̃ cōdemnarē ad mor-
tem: ſed ſtarem cum primis iu-
ribus ſcꝫ cum. l. j. de queſtioni.
et. l. militis. C. eo. et. l. qui ſniam
hoc clare probantē. C. de pe. q2
in dubijs tutior via eſt tenēda
et vbi maius periculuꝫ ibi cau-
tius agendum. vt notatur in. d.
l. fi. C. de probat. Sunt preterea
quedam alia indicia non omni-
no euidētia vl' indubitata ſunt
tñ aliquo modo ꝓpinqua ꝑ q̄
ꝓcediť etiā ad tormēta puta ſi
homicidiuꝫ fuerit cōmiſſum in
aliq̄ domo ſeu camera q̄ hꝫ tm̄
vnū exitū ꝑ quē tunc fuit viſus
reus exire cū armis cruentatis
et pallidꝰ in facie vel in loco de-
licti ī agro vel vinea a lōge fuit
viſus reus quando ducebat ar-
ma cōtra illū q̇ fuit occiſus vel
ſi apð reum reperiūtur aliq̄ res
q̄ fuerūt apud occiſum tunc tē-
poris vel ſi dicatur ꝙ mandato

titiũ vel ſi titiꝰ iactaſſet ſe de of-
fẽdẽdo vel occidẽdo illũ q̇ poſt-
ea occiſus reperit̃ vel offenſus.
Itẽ qꝛ talis eſt iſte reus ꝙ veriſi
militer talia ꝑpetraſſet vel p̃di
cta eſt ſolitꝰ facere vel forte reꝰ
extra iudiciũ hoc delictũ fuerit
cõfeſſus lꝫ nõ faciat plenã ꝓba
tionẽ cõtra eum ar. ff. de proba.
l. fi. faciũt que habentur ⁊ no. ff.
de adulte. l. j. Itẽ ſi delictũ com-
mittatur nocte ⁊ fuerit inuentꝰ
ibi reus illo tp̃e bene p̃ſumptio
eſt ꝯtra eũ qꝛ tenebre ſunt apte
ad malũ cõmittẽdũ vt. ff. de vẽ.
inſpi. l. j. §. tria luminaria ⁊ quia
nox aggrauat delictũ. C. ꝺ adul
te. l. graccꝰ. ff. de effrac. l. fi. Pre-
dicta aũt ⁊ alia innũerabilia in
dicia poſſunt occurrere ſm̃ fa-
ctoꝝ varietatẽ ⁊ ideo nõ poſſet
certa doctrina appꝛehẽdi ar. ff.
de teſt. l. iij. §. eiuſdẽ quia plura
ſunt negocia ꝙ̃ vocabula. ff. de
preſcrip. verbis i. l. natura. pre-
dicta aũt indicia de q̇bꝰ ſupra
exẽplificauimꝰ p̃ñt his legibus
approbari. ff. de ven. inſpi. l. j. §.
in quo ⁊ de dam. infec. l. qꝺ con
claue. in fi. ff. de teſti. l. iij. in p̃n.
de queſtio. l. de minore. §. fi. Nã
pallor cõtra ꝑcuſſorẽ facit pre-
ſumptionẽ vt not. C. vnde vi. l.
q̃ſiꝙ̃ cõtra portantẽ arma ⁊ ar-
ma tenentẽ p̃ſumit̃ in. l. j. in p̃n.
de ſica. ff. qꝛ eoꝝ vſus eſt inter-
dictus in aut. de armis per to-
tum. Itẽ ꝓbatur cõtra eum eo
ꝙ eſt depꝛehẽſus in facinore. ff.

de fur. l. v. ⁊ in aut. ꝺ defen. ciui.
§. fideiuſſores. Item ꝓbatur ꝙ
receptatores vel cõſocij ſunt cri
minis: ⁊ ideo cũ criminoſis pu
niũtur. ff. de recepta. per to. Itẽ
et de fama habet̃. ff. de arbi. l. lꝫ
et ibi not. ⁊. C. ꝙ me. cauſa. l. me
tum. C. ex quibꝰ cau. l. ij. ⁊ ꝓpter
minas ⁊ iactationes factas ab
initio ſecuta poſtea iniuria cõ-
tra minantẽ p̃ſumit̃. C. de adul.
l. ſi quis. ff. de accu. l. ſicut de pi-
gno. acti. l. vel vniuerſorũ. Item
qꝛ ſolitus ſoliti enim actus ma
gnã p̃ſumptionẽ inducũt. C. de
epi. audi. l. ij. ad idẽ. ff. de re mili
tari. l. ij. §. is qui. et. l. nõ oĩs. §. a
barbaris. ⁊ extra de pig. ac. illo.
facit etiam ad corroborationẽ
premiſſorũ quia indicia p̃dicta
inſurgunt ex quadã facti euidẽ
tia que facit quandã ꝓbatiõis
ſpeciẽ. c. cũ ad ſedẽ. de reſti. ſpo.
l. ſi irruptiõe. ff. finiũ regũ. nul-
le enim ſunt validiores ꝓbatio
nes ꝙ̃ q̃ fiũt vel que h̃ntur per
facti euidentiã extra de iureiu.
c. ad noſtrã. itẽ ex qualitate fa
cti capit̃ cõiectura. ff. de donat.
inter vi. ⁊ vxo. l. virorũ. Itẽ etiã
ex qualitate ꝑſonarũ aliq̇d pre
ſumitur. ff. de ꝓba. l. proculo. et
l. ſi ſeruꝰ cõis. de dona. inter vi.
et vxo. ⁊ ꝑ ea q̃ no. extra de pre-
ben. c. niſi. C. de ſuſpec. tu. l. pie-
tatis. ff de rei ven. l. in fundo cũ
fi. Hec aũt ſunt vera niſi perſo-
narum cõditio tormẽta nõ pa-
teretur vt. ꝺ. l. mili. C. de queſti.

quod dic vt. j. dicetur. Nota tñ
ꝙ predicta indicia locũ h̃nt de
mum q̃ñ conſtat maleficiũ eſſe
cõmiſſum. ff. ad ſille. l. j. §. itẽ il
lud alˀs antẽ fruſtra quereretur
de indicijs ⁊ cõiecturis haben-
dis quia eius qꝺ non eſt nulle
ſunt cauſe. vt. ff. de iure codic. l.
quidã referũt. Sed iuxta p̃miſ-
ſa quero nõne indiſtincte quili
bet ⁊ cuiuſlibet cõditionis tor-
queri poſſit. Itẽ an in oĩ crimi
ne ſit ad tormẽta ꝓcedendũ et
dic ꝙ regulˀr tam liberi ꝙ̃ ſerui
et tam mares ꝙ̃ femine ac etiã
teſtes poſſunt torq̃ri. ff. de qõ.
l. vnius. ⁊ in aut. de teſti. §. ſi ve
ro. col. iiij. Sed mulier pregnãs
nõ torquetur ſed nec punit̃. no.
in. l. pregnãtis ff. de pe. ſimiliter
nõ torquetur impubes. l. j. §. im
pubes. ff. ad ſille. faciũt que ha-
bentur i. l. de minore ⁊. l. ex libe-
ro. §. minore. ff. de qõ. Itẽ in de
crepita etate cõſtitutꝰ nõ torq̃-
tur. ff. ad ſille. l. iij. §. ignoſcitur.
et dic ꝙ decrepitus eſt a. lxx. an.
ſupra. ff. ꝺ iure immunita. l. maio
res. Item milites ⁊ decuriones
nõ torquẽtur. ff. de q̃ſti. l. militis
et. l. decuriones. ⁊. l. diuo marco
ff. de decu. l. fi. ⁊ per hoc idem in
militibꝰ qui militãt nõ tñ vide
tur idem in militibꝰ noſtri tp̃is
qꝛ ipſi cum nõ vacent curie ⁊ ex
peditioni reipu. hoc priuilegio
nõ gaudẽt vt no. in aut. de mã.
prin. §. fi. ⁊ ar. ꝺ epi. ⁊ cleri. gñа
liter tñ in caſibus poſitis l. d. l.

de minore. ⁊ de re. mili. l. p̃ror. ⁊
l. ꝓditores torquẽtur. Quid de
clericis an ſint verberibꝰ vl̃ tor
mẽtis ſubijciẽdi ⁊ videtur ꝙ nõ
C. de epiſ. ⁊ cle. l. preſbyteri. ⁊. ij.
q. v. c. illi. Sed dic ꝙ clerici ma-
iorũ pro criminibꝰ q̃õnãtur. vt
no. v. q. v. c. illi. Item nota ꝙ cle
rici nõ p̃ñt torqueri a laico ſed
ab ep̃o: vt extra de po. c. j. Item
dic ꝙ teſtes torquẽtur tam in ci
uili ꝙ̃ in criminali vt ſi eſt ſeruꝰ
vel vilis ꝑſona vel etiã liber ſi
ſit criminoſus vel infamis vel
excõicatus vel ignotꝰ tales eñ
nõ recipiũtur ad teſtimonium
niſi cũ q̃õnibꝰ etiam ſi ſint cleri
ci ⁊ de hoc plene. xv. q. v. in p̃n.
et in aut. de teſtib. §. nos igitur.
Ad ſcd̃m q̃ſitũ nunq̇d in oĩ cau
ſa ſit h̃nda qõ ⁊ adhibenda tor
menta. Dic p̃io ꝙ vl̃ in oĩ cau
ſa tam ciuili ꝙ̃ criminali q̃ſtio
poſſit h̃ri tormẽtorũ. ff. de qõ. l.
diuus torquẽtur eñ in caſu ſcꝫ
q̃ñ v̇itas alˀr h̃ri nõ põt. vt. ꝺ. l.
diuus. Sed in ꝯriũ vl̃ in. l. diuo
C. eo. ti. vbi ꝺr in cã ciuili quaſi
ꝓhibet̃ in leuioribꝰ delictis. vt
ff. de qõ. l. edictũ. ergo ⁊ hoc ca-
ſu vbi minor eſt ratio et hoc eſt
verũ qꝺ intellige in liberis ꝑſo
nis. l. q̇cũꝙ̃ cũ ſilib. C. de ſuis
fugi. Notãdũ tñ eſt ꝙ vbi dixi
ꝙ milites et decuriones torq̃ri
nõ ꝺñt fallit in militibꝰ ignomi
nia miſſis ⁊ in decurionibꝰ ma
cula pudoris aſperſis. l. milites
et. l. decuriones. C. de qõ. Et rõ

eſſe pōt qꝛ in talib⁹ reatib⁹ oēm
honoꝛē excludit.l.j. C. vbi ſena
to.vl' clariſ.vi.ꝛ cū pp honoꝛez
militarē vl' decurionat⁹ ad hoc
eēnt ꝑuilegiati ne toꝛquerent' il
le honoꝛ ꝓterit⁹ p eos nūc ꝑdi-
tus eos nō iuuat toꝛq̄nt' etiā de
curiones in alio caſu.ſ.qn̄ an-
te decurionatū geſſerūt officiū
tabellionis ꝛ querit' de fide ſcri
pture ipſoꝝ. Nā illo caſu pn̄t
toꝛqueri vt aperiāt veritatē. C.
ad.l.coꝛ.ꝺ fal.l.ſi quis decurio.
Itē querit' qd ſi iudex extoꝛquet
per toꝛmēta cōfeſſionē a reo:in
diciis nō precedētib⁹ ꝛ ab eo q̄
toꝛqueri nō potuit. Nunquid
reus ex tali cōfeſſiōe obligetur
Et pꝛio vr̄ ꝙ ſic: qꝛ lꝫ fieri nō de
buerit tn̄ ex quo cōfitetur vr̄ te
nere ar.ff.qn̄ ap.ſit.l.j.§.ꝙ ſimi
li modo ꝛ facit.ff.qꝺ met⁹ cauſa
l.fi.§.fi.ad idē facit:qꝛ ſi q̇s co-
actus ꝓmittit poſtea ſoluit ꝙ
ꝓmiſit nō repetit.l.ij. C. qꝺ me.
cā.ꝛ ibi not.ꝛ multa ꝓhibētur
fieri q̄ tn̄ facta tenent.ff.ad tre-
bel.l.ſeruo inuito. §. cum ꝓtoꝛ.
Ecōtra ꝙ nō obligetur reus qꝛ
factū eſt ꝯtra. l. ꝓhibitionē.er-
go ꝓ nō facto eſt habēdū.l.nō
dubiū. C.de leg. vnde nec extoꝛ
queri debuit nec ex toꝛtura re⁹
cōuincit'.ff.de dā.infec.l. fluuiū
§.vitiū.ff.vt in poſ.le.l.in pꝛin.
Itē ſicut nō ꝑiudicat ſnīa a nō
ſuo iudice lata nec cōfeſſio co-
ram iudice nō ſuo.c.at ſi clerici
de iudi.ꝛ ar.C.de ap.l.nō mina
tiōes. Et hec eſt veritas qua ꝓ-
batur.ff.de qō.l.j.§.diuus in fi.
l.ciues.§.ij. Quero an q̄ſtio ſeu
cōfeſſio facta die feriata valeat
dic ꝙ nō ſi ſit facta toꝛtura die
feriato qꝛ nunc nec toꝛtura nec
ꝯfeſſio nec aliq̇s actus iudicia
rius valet. C.de feriis.l. die ſe.l.
oēs extra eo.c.cōqueſt⁹. ſic etiā
poſſet dici circa dationem fide
iuſſoꝝ in cā criminis facta i die
feriato q̄ dat' in cā criminis. C.
q̇ accu.nō poſ.l.iij.ꝛ qꝛ cōdēna-
to reo fit executio in fideiuſſo-
res. C.ꝺ vſu rei iudi.l.fi.§.ſi foꝛ
te. Ergo valet abiectio cū talis
ꝓhibet' datio. ¶ Quero an con
demnato reo videatur cōdem-
natus fideiuſſoꝛ ad id ꝓ quo fi-
deiuſſit vt in eū poſſit fieri exe-
cutio.dic ꝙ ſic in fideiuſſoꝛe iu
dicii cū ꝓmiſit iudicatū ſolui.
Secus ſi ꝓmiſit ꝺ iudicato ſiſti
tm̄ qꝛ tūc ꝯdēnato reo abſoluit'
fideiuſſoꝛ.ff.de fideiuſſo.l.grece
§.an ergo qꝺ intellige ꝑm ea q̄
notā.extra de iniur.ꝛ dan.da.c.
j.in.vj.in glo.ſuper ꝟbo qꝺ eſſe
nō dꝫ. Itē q̄ro an reus poſſit ſe
pe toꝛquere ſeu an qō poſſit re-
peti. Dic ꝙ ſi toꝛtus negauerit
et toꝛtus in negatione pſeuera
uerit amplius nō eſt toꝛquēd⁹
ſine nouis indiciis p lec.et not.
per doc.in.l.repeti.ff.de qō.ꝛ di
cūtur noua indicia: puta qꝛ te-
ſtes pꝛius dixerāt vidiſſe ingre
di domū occiſi ꝛ vnicū oſtium.
Nūc alij dicūt vidiſſe exire per

idem oſtiū cū gladio ſanguino
lēto ꝛ ſilia tunc pōt repeti.attn̄
iudex in tali repetitiōe dꝫ adhi
bere tēperamentū.ff.de qō.l.de
minoꝛi.§.toꝛmēta. Et cōſiderare
qualitates pſonaꝝ toꝛq̄ndaꝝ ꝛ
grauī⁹ vl' remiſſi⁹ ꝓcedere qua
litate pēſata.l.j.§.qōni.ff. de q̄-
ſtio.ꝛ.ff.de termino amo.l. ij.cū
ſilibus. ¶ Quero an qōnatus
debeat interrogari de ſuis con
ſociis. Et de receptatoꝛibus eo
rum dic ꝙ ſic vt.ff.de cuſto.reo.
l.diu⁹.ꝛ.l.ij.ꝛ idez in aliis crimi
nibus exceptis q̄ notā. C. de ac
cu.l.fi.in aliis aūt criminib⁹ nō
eſt de aliis ſociis interrogandū
plibus rationib⁹. Pꝛimo qꝛ ſo-
cio criminis nō credit'. C.de ma
leficis.l.fi.ꝛ de teſti.l. qm̄ liberi.
nā laboꝛāt i eodē moꝛbo. extra
de teſti.pſonas. Itē quia cū reo
nō credit'. C.de q̄ſti.l.ſicuti al's
incipit pars. Itē qꝛ teſtes debēt
eſſe oī exceptiōe maioꝛes. C.de
cōtrahen.ꝛ cōmit.ſtipu.l. opti-
maꝫ extra de teſti.c.lꝫ ex quadā
vn̄ nō facit ꝓbationē.vt not.in
d.l.fi.ſi tn̄ ꝓcedat ꝑſumptio cō
tra eū nolatim tūc cōfeſſio coꝛ-
poꝛei facit aliqualē ꝑſumptio-
nem cōtra illū: vt ibi notat' qm̄
q̄ p ſe ſingula nō ſufficiūt mul-
ta iuuāt vt no.l.d.l.fi.vn̄ nō no
cet alteri ꝯtū ad aliquā ꝑſum-
tionē ſed cōtra alios crimino-
ſos non ſocios poſſet dici ꝙ di-
ctum rei ſit ꝓ teſtimonio vni⁹
teſtis.vn̄ foꝛte ſufficeret ad toꝛ-
menta cōtra illos p ea q̄ dixi.ꝫ.
Quero nūc de ꝓbatione q̄ fit p
famaꝫ hoc eſt teſtis dicit ꝙ pu-
blice dicitur talē occidiſſe:nun
quid ex hoc fama publica erit
ꝓbata.ꝛ videtur ꝙ nō qꝛ iſta ra
tio.ſ.ꝙ publice dicit' nō eſt ſuffi
ciens ad ꝓbationē fame: qꝛ gl.
cōiter dicūt ꝙ teſtes q̇ de fama
deponūt dn̄t dicere maioꝛē par
tem ppl'i ita ſentire vt not.ff.de
teſti.l.iij.§.eiuſdē ꝛ cum i que-
ſtione pꝛopoſita non ſic ſe ha-
beat depoſitio cōcluditur ꝙ fa
ma nō ſit pꝛobata ſufficiēter:et
ad hoc accedit qꝺ dicitur ꝙ fa-
ma eſt cōis opinio ſꝫ cōis opi-
nio nō colligit' ex opinionibus
ſinguloꝝ vel ex eo ꝙ publice di
citur ſed ex opinione et eſtima-
tiōe vniuerſoꝝ vt colligi pōt ex
notatis in.c.vr̄a de coha.cle. et
mulie.ff. de fun.inſtr.inſtrumē-
toqꝫ lega.l.cum de lanionis.§.j.
Cum igitur depoſuerunt teſtes
publice ꝛ palam eſſe:ideo qꝛ ita
dicebatur non ſequitur cōmu-
nez opinionē vl' famā eſſe pꝛo-
batā pꝛo quo faciūt lec.ꝛ nota.
in.c.cum in applica.ꝛ.c.cum in
tua ꝺ ſpon. Simpliciter ergo ꝛ
ſine determinatione pꝛobatio
referri debet ad actū ꝛ interpꝛe
tatio ad eam partē que minus
odij continet trahi.ff.de pe.le.ſi
pꝛeſes.et de ſuſpec.tuto.l. quid
ergo.ſed qꝺ intelligit' pꝛobatis
continet odiū igitur repellēdū
In oppoſitū eē vr̄ ꝙ p pꝛemiſſa

ſama ſit ꝓbata ꝑ ea q̄ leg.⁊ not.
in.l.iij.§.ſʒ q̄ꝛ publice.ff.ad ma
ce.Judex tñ̄ ex p̄miſſis animi
ſui motū̄ infoꝛmare poterit. Et
ponamus famā eſſe pꝛobataʒ.
¶ Quero an talis fama ſit ſuffi
ciēs ad toꝛquendū̄.Et dic ꝙ nō̄
q̄ꝛ fama nō̄ facit niſi.vnuʒ indi-
ciū̄ ⁊ ꝑ vnicū̄ indiciū̄ nō̄ ꝓcedit
ad toꝛturā ꝑ lec.⁊ not.in.l.j.ff.ď
qō̄.Itē fama nō̄ facit indiciū̄:ſʒ
coadiuuat ⁊ cō̄firmat.vt.ſ̄.di-
ctū̄ eſt vt puta facta eſt ꝓbatio
ꝑ teſtes q̄ nō̄ ſunt oī̄ exceptiō̄e
maioꝛes vel q̄ ſunt inimici non
tñ̄ capitali inimicitia.Naʒ q̄ꝝ-
uis nō̄ eēt eis al's danda fides
plena vt.l.optimā.C.de contra
hen.⁊ cō̄mit.ſtipu.⁊ nota.extra
de ſimo.c.ꝑ tuas.§.j.aſſiſtente
tñ̄ fama publica cō̄firmant eo-
rū̄ teſtimonia:⁊ ita intelligitur
glo.l.iij.ff.ď teſt.Sed aliq̄s vno
ſolo indicio nō̄ toꝛquetur etiaʒ
exñte fama q̄ ſolū̄ coadiuuat et
nō̄ ꝓbat.vt not.ff.de teſt.l.iij.ex
tra de teſt.c.veniēs.vide glo.in
c.cū̄ in dioceſi ď vſuris.⁊ i.c.cū̄
cām.de ꝓba.vbi nulla fama eſt
apta ad condē̄nādū̄ nec ego ex
fama ſine aliis ꝓbationib9 con
demnarē:q̄ꝛ potius facit p̄ſum-
ptā q̄ꝝ verā ꝓbationē ꝑ lec.⁊ no
ta.in.l.abſentē.i p̄n.ff.ď penis.
Si q̄ras ergo de quo ꝓderit il-
la fama.dic ꝙ nihil de ꝑ ſe.ſʒ ad
minicalata indiciis vl' ſuſpitio
nibus vt.l.penul.⁊ fi.ff.de q̄ſti.
Nā tū̄c ſufficeret ad toꝛturam.

In ciuilib9 aūt cauſis nō̄ ſoluʒ
coadiuuante fama ex vno teſte
ſed ex qualibet ſemiplena ꝓba
tione defert iuramētū̄.vt notat
C.de re.credi.l.in bonefidei.ad
mouēdi.ff.de iureiuran.imo ex
multis indiciis videt plena ꝓ-
batio indicii in cā ciuili.ar.C.ď
ꝓba.l.ꝓprietatis.l.ſcient.C.de
ꝓba.de rei vē̄d.l.indicia.de pꝛe
ſcrip.verſi.ſolent.C.qui teſt.fa.
poſ.l.hac conſultiſſima.⁊ extra
de here.c.excō̄icamus in fi.⁊ in
multis aliis locis.Itē quero an
per teſtimoniū̄ mulierū̄ in deli-
ctis ꝓbetur delictū̄ ꝑ famā ſeu
indiciū̄.Et vr̄ ꝙ nō̄ per.c.foꝛus
de v̄b.ſigni.niſi ꝓcederet ꝑ viā
inquiſitionis.vt in.c.qm̄.de te-
ſti.ſed dic ꝙ illud eſt verum de
iure canonico:ſed de iure ciuili
et cōi obſeruātia curiaꝝ mulie
res in criminib9 ad teſtimoniū̄
admittutur cū expſſe nō̄ ꝓhibē
tur:q̄ꝛ edictū̄ de teſtib9 eſt ꝓhi-
bitoꝛiū̄.ff.de teſti.l.j. Cum ergo
eis pꝛohibeant: mulieres ergo
admittunt.ff.ex q̄b9 cauſis ma
lo.l.necnō̄.§.qď eis.p̄terea pꝛo
batur ex eo ꝙ mulier i teſtō̄ eſt
ꝓhibita ferre teſtioniū̄.ff.de re
ſtabilimen.l.qui teſtō̄.§.mulier
ꝑ qď relinquit ꝙ regulariter ad
mittitur:q̄ꝛ exceptio regulā fir-
mat.l.naʒ qď.§.fi.ff.de pen.leg.
ff.de regu.iuris.l.j.p̄terea ſi de-
lictū̄ cō̄miſſum nō̄ pōt pꝛobari
per mares q̄ꝛ foꝛte ibi null9 erat
et femine nō̄ teſtificētur crimē

remanebit īpunitū̄ qď eſſe non
debet.l.ita.ff.ad.l.aquili.et pe-
nā ob maleficia ſolui magna rō̄
ſuadet.ff.ď fideiuſ.ſol.l.ſi a reo.
Itē ferre teſtamētū̄ eſt dignita-
tis.xxxij.q.v.c.pꝛeceptum a qua
nō̄ repellitur magis femina q̄ꝝ
maſculus nec in hoc inuenim9
deterioꝛē ꝯditionē gñis maſcu
lini q̄ꝝ femine ergo ⁊c. Quid de
minoꝛe.xxv.annis vide in.l.in-
uiti.⁊.l.teſtimoniū̄.ff.de teſtib9
vbi habet ꝙ minoꝛes.xx.annis
nō̄ admittū̄tur in criminali ad
teſtimoniū̄ lʒ faciāt indiciū̄ qď
limita vt ibi ꝑ doct. Poſtremo
reſtat vidē̄dū̄ de pꝛobatiō̄e cri-
minis ꝑ confeſſionē crimino ſi.
Unde ſciendū̄ eſt ꝙ crimino ſi
duobus modis cō̄fitētur.ſ.per
toꝛmēta vel ſpō̄te.In pꝛio.ſ.qñ
per toꝛmēta vel aliter inuiti cō̄
fitētur tū̄c audit reus reuocare
volēs q̄ꝛ talis cō̄feſſio nō̄ eſt ple
na ſed ſemiplena etiam ſi in ea
perſiſtat ꝑ lec. ⁊ no.in.l.ij.ff.de
cuſto.reo.et dicit ꝑſiſtere in cō̄-
feſſione qñ extra toꝛmēta ⁊ pꝛe-
ſentia illoꝝ ꝑſeuerat ⁊ hinc in-
oleuit pꝛactica iudicuʒ q̄ poſt
confeſſionē factā in toꝛmentis
coꝛā ſe ⁊ extra toꝛmēta ac p̄ñtiā
toꝛmētoꝝ adduci faciunt reuʒ
ad ſciendum ſi ꝑſeueret vel ne
iuxta doctrinā do.i.d.l.ij.faciū̄t
lec.⁊ not.in.c.q̄d ergo.xj.q.iij.⁊
l.j.§.ſi q̄s vltra.ff.de qō̄.ſi vero
confeſſio nō̄ fuerit meticuloſa
ſeu metu toꝛmentoꝝ extra ad-

mittitur reuocatio dum tñ̄ cau
ſam adiiciat reuocādi:puta q̄ꝛ
dixit ꝙ per vim ⁊ metū̄ carceris
ſeu toꝛmentoꝝ vel al's erronee
cō̄feſſus eſt ſe delictū̄ ꝑpetraſſe
cō̄tra veritatē ar.lec.⁊ not.in.l.
ſi dom9.§.qui cō̄fitet.ff.de leg.
j.Cō̄ſtat enim ꝙ erroꝛ facti pōt
qñcū̄q3 reuocari ante ſniaʒ pꝛo
bato erroꝛe.C.ď iur' ⁊ fac.igno.
l.erroꝛ.⁊.l.creditoꝛ.§.iuſſ9.ff.de
appel.⁊ in.c.vlti.de cō̄feſ.qō̄ni
enim habite fides nō̄ ſemꝑ ad-
hibenda eſt q̄ꝛ periculoſa pꝛo-
batio eſt.Nam ſepe cō̄tra veri
tatē emittitur cō̄feſſio in toꝛmē
tis eo ꝙ plerīq3 in toꝛmētis tan
ta ducū̄tur impatiētia vt nō̄ ſo
lum de ſe cō̄fiteant q̄nimo etiā
alios innocētes criminent qua
re ſi confeſſione nō̄ obſtāte ap-
paret de innocētia cō̄fitentis li
berari dʒ.ff.de qō̄.l.j.§.diuus.⁊
§.ſi q̄s vltro.⁊ ideo cautos im-
mo cautiſſimos eē opʒ iudices
circa ea.Ne dum reos cō̄tra ve
ritatem per toꝛmēta confeſſos
ſe iuſte cō̄dē̄nare putāt ſeipſos
coꝛam eterni iudicis tribunali
eterno iudicio ſubiiciāt per ea
q̄ leg.⁊ notā.in cap.cum eterni
de re iudi.lib.vj.Ubi vero reus
perſeuerat in confeſſione ⁊ con
ſtat de caſu confeſſato pōt con
demnari ſcdm̄ theoꝛicā docto.
in.d.l.ij.⁊ in.l.ſi confeſſus.ff.de
cuſtod.reo.⁊ in.c.ij.de cō̄feſ.c.
qualiter.lo.ij.ď accu.ca.fi.de ce
lebꝛa.miſſa.In oīb9 tamen

caute ſe debet habere iudex q2 dubia eſt condemnatio que fit ex ſola partis cōfeſſione. Septimuz tēpus aſſignāt aliqui tempus excluſiōis ad plus probādum per teſtes ⁊ illorum publicatiōes quod vno cōtextu fieri ſolet ⁊ copia proceſſus fit partibus originali remanēte penes iudicez vel notariū ſcdm ſtilos curiarū de quo in.c.qm̄ contra falſam.de proba. Sciendum tamen ē ꝙ ſola excluſio iudicis ſine cōſenſu partis facta nō claudit viā probandi parti quo minus teſtes qui fuerāt abſentes nūc de nouo recipiant̄ ad eius notitiā ꝑuenerunt ⁊ examinari poſſunt dū tn̄ teſtificata nō deduxerit ⁊ ꝙ calumnioſe hoc nō poſtulet iurauerit prout hec ꝓbant̄ in aut.de teſtib.§.qm̄ ⁊ q2 vero.⁊.§.illud cū ⁊.§.ſi vero. Ubi autē excluſio fieret de conſenſu partis per modum renūciationis ⁊ cōcluſionis in cā. de quo in aut.iubemꝰ.C.de iudi.⁊ ī dicto.c.qm̄ cōtra falſum.tunc nō admitterentur per lec.⁊ no. ī dictis iuribus propter dubiū ſubornatiōis. Reſpectu vero inſtrumentorū ⁊ documentorū nō fit proprie excluſio q2 ſemper poſſūt produci ⁊ nō ſolū quarta imo etiā.vi.vij.⁊.viij.dilatio dari ex cauſa illa producēda: q2 in illis ceſſat dubiū ſubornationis: et hoc iure curie nr̄e ī partibꝰ vtūtur ⁊ ad impugnationē illorum datur dilatio parti vel ſi pars malit ad tp̄s diſputationū dicte impugnationes reſeruātur in hoc tn̄ nō eſt vis. Nā quelibet curia in ſuo ſtilo ⁊ practica abundat. Octauū vero tp̄s qḋ eſt de obiectionibꝰ ꝯtra teſtes expeditū eſt ſupra ī practica caſus nouitatis. Nonū tp̄s aſſignatur tp̄s renūtiationis ⁊ cōcluſionis in cā et aſſignatio ad ſniam q̄ ſimul fiunt de quibus habet̄.C.de iudi.in.d.aut.iubemus.⁊.c.qm̄ cōtra falſam extra de proba. iudex tn̄ ſepe ⁊ ſepius vtrāq3 partez interrrogat ante cōcluſionē cauſe vtrū voluerit plus probare vel aliud iuſtū dicere ⁊ ſi partes dixerint ꝙ non pōt in cā cōcludere ⁊ aſſignare partibꝰ terminū ad ſniam ferēdaz vt.C.de iudi.l.iudices.⁊.ff.de interroga.ac.l.pe. Et anteq̄3 ſit renunciatū ⁊ cōcluſum in cā debent tradi allegatiōes iuris per partes al's nō admittentur de iuris rigore poſt renūciationem ⁊ cōcluſionē. verūtn̄ in curia noſtra vt predixi nō fiunt expreſſe renūciationes ⁊ cōcluſiones in cā ſed tacite.ſ.ꝑ aſſignationē ⁊ ſniam iuxta glo.cir.fi.in cle.ſepe de ver.ſig.⁊ ꝑ.c.cū dilectus.cū ibi no.ꝺ fide inſtru. Et ideo producūt ꝑteſq3 necūq3 genera documentorū ⁊ iuris allegatiōes ante ſniam ⁊ ſi nolunt dare in ſcriptis iuris allegationes illas reſeruant deducēdas verbaliter ad tp̄s diſputationuz iuriū partiū ſcz dum proceſſus refertur ſeu reportat̄ in cōſilio. Sed que eſt ratio quare fiūt allegatiōes iuris in fine cauſe dū ius ſit functū ⁊ certum: vt.l.ī oi parte.ff.de iuris ⁊ fac.ignoran. reſpon.ꝙ illud fit ad maiorē facti euidentiā: et declarationem animi iudicis ſic.C.de bo.q̄ lib. l.nō ſine rōne ⁊c. Decimū ⁊ vltimuz tp̄s eſt tp̄s prolatiōis ſententie quā ſniaz iudex nō dz proferre ſubito ſine deliberatione ꝑhabita cōſilij ſui vl' alterꝰ: q2 licet alienū petierit conſiliū nō neceſſitat̄ illud ſequi ſi videat ꝙ tale conſiliū a vero decidet ꝑ lec.⁊ no.in.c.ne innitaris de cōſti.⁊.C.de rela.quaſi per totū: ⁊ clarius exo.xxiij.c.vbi habetur. Nec in iudicio plurimoꝝ acq̄eſces vel ſnie vt a vero deuies. In dubio tn̄ tutius eſt iudicem ſequi cōſiliū: q2 cōſiliū euz releuat a dolo ⁊ ne poſſit ſindicari. vt not.ꝑ doc.in.l.j.C.vt oēs iu. poſt depoſitā adminiſtrationē et in.l.j.ff.de leg.⁊ in.d.c.ne innitaris.⁊ in.c.cuz olim.⁊ ī.c.cū delicti.de arbi.⁊ in.c.calumniam. de penis ꝑ doct. Precipitate quidem ⁊ indeliberate ſentētie triſtem ſolent parere exitum: quia frequēter annullantur vt infra dicetur vbi de cauſis per quas annullantur proceſſꝰ tangemꝰ. Et nota ꝙ ſnia cōtinere dz condemnationē vel abſolutionem alias nō v3 vt.ff.de ſentē.ex periculo.reci.l.preſes glo.in.l.j.C.ſi aduer.rē iud.l.in ſumma.⁊.ff.ꝺ arbi.l.qḋ tn̄.§.ſi arbiter.⁊.ff.ſi cer.pe.l.certū eſt dz fieri ſnia in publico: non in ſecreto vt.C.de ſentē.⁊ interlo.om.iudi.l.cum ſniam.l.vbi dari ꝯſueuit ſaluo iure maiorū vt.ff.de inſti.⁊ in.l.penul.non aūt in turpi loco.vt ff.de arbi.l.ſi cū dies.§.penult. Itez vtraq3 parte p̄ñte.ff.de re.iu.l.queſitū ⁊.C.quōr qn̄ iudex l.ea q̄. Itē in ſnia ferenda iudex ſeruare ſoꝫ ordinē iuris. vt.ff.de ſen.⁊ interlo.om.iudi.l.ꝑlatā. Itē nō incerta ſ3 certa eē dz. vt C.de ſentē.q̄ ſine cer.quan.per totū ⁊ inſti.de actio.§.curare. Itē iudex lata ſnia diffinitiua deſinit eſſe iudex cuz functꝰ ſit offō ſuo.vt.ff.ꝺ re iudi.l.iudex.⁊ extra ꝺ off.dele.c.ī lr̄is.⁊ iō ꝺ cetero nihil pōt addere vel diminuere vl' mutare niſi quo ad grāmaticā vt dictuz eſt vel niſi in mulcta q̄ remitt̄ ꝓpter inopiā vt.C.de mō mulctā.l.fi.⁊.ff.de offi.p̄ſi.l.illicitas.§.vltimo. vel niſi ſuppleat ea q̄ ꝑtinēt ad ꝯñam vt de expeñ.⁊ ſilib9 ⁊ hoc eadē die vt.ff.de re iudi.l paulꝰ la.j.⁊.C.de fructi.et lit.expeñ.l.determinato dz eñ iudex victū victori condēnare in expeñ.nec eñ dz eē.l.clemētior vt hic probatur ⁊ ī aut.de iudi.§.oportet coll'.vi. Si tamen proſpicit neutrum ex ſua ſententia cōdēnan

dum in ſumptibꝰ eadē ſnīa ſen-
tentia decernat: vt in. d. §. opor
tet. ꝟ. ſi cū proſpicit. Sȝ quero:
iudex poſt latā ſentētiam diffi-
nitiuā ſiue in criminali ſiue in
ciuili cognoſcit ſe male iudicaſ
ſe: ⁊ a ſnīa nō eſt appellatū ⁊ for
te ex ſnīa criminali imponiꝛ pe
na mortis. Quero qualiter con
ſulet ei. Et videꝛ ꝙ nō poſſit ſi-
bi ſuccurri de aliquo cōſilio: qꝛ
ſnīam ſuā nō pōt reuocare: per
d. l. iudex. ff. de re iud. qꝛ ſiue be-
ne ſiue male iudicauerit functꝰ
eſt officio ſuo: vt in. d. l. iudex. et
in. c. in literis. de offi. deleg. dic
ꝙ lȝ nō poſſit ſentētiā reuoca-
re: qꝛ ſiue bene ſiue male iudica
uerit functus eſt officio ſuo: vt
in dictis iuribꝰ. Ad cautelā tñ
ſui poterit cōſulere ſuū ſuperio
re qui ſnīaȝ reformaturus erat
ſi appellatū fuiſſet. ar. lec. ⁊ not.
i. l. j. in fi. ff. de q̄ſtio. Et interim
differre executionē. Sȝ iterum
reſtat dubiū: caſu quo ille ſupe
rior cōſultus nolit ſe intromit-
tere ex eo ꝙ cauſa nō deuoluiꝛ
ad eū ꝑ cauſam reformalē: quia
ſine recurſu reformali nō debet
ſe intromittere: ꝑ lec. ⁊ not. in. c.
romana. de ap. li. vj. Quid fiet
⁊ quo remedio ſubuenietur ei?
practica pōt eſſe duplex ꝙ ipſe-
met iudex fingat vnū tertiū q̄
ſupplicet iudici ad quē ſignifi-
candum ꝙ ipſe iudex inique et
iniuſte cōdēnauit ad mortē ta-
lē requirens ꝑ modū querele et
defectus iuſticie priſoneriū ad
duci proceſſuȝ reuideri ⁊ ſentē-
tiā reformari: iuxta lec. ⁊ not. in
l. eos. C. de appel. ⁊ in aut. in me-
dio litis nō fieri ſa. ſub. ⁊ in ꝑdi
cto. c. romana. ⁊ tūc ille talis iu
dex ſuperior ꝑ querelā additus
neceſſariꝰ in vim ſupplicatiōis
admittet ſupplicantē ex theori
ca. l. nō tantū. C. de ap. Ex qua
admittunꝛ appellātes pro pa-
rere volētibus: ⁊ hoc modo ille
iudex ſuperior reformabit iudi
ciū inferioris. ¶ Alia pōt eſſe
practica ꝙ idē iudex faciat ſei-
pſum audiri ꝑ requeſtā allegā-
do in requeſta reū fuiſſe noto-
rie leſum ex ſnīa ⁊ petere in inte
grum reſtitui ex gñali clauſula
edicti reſtitutorij: tūc iudex co-
gnito grauamine poterit reſti-
tuere. §. qꝛ lȝ ꝑ ſnīam expiret of
ficiū iudicis mercennariū: nō
tñ expiret nobile ex quo pēdet
reſtitutio: ꝑ lec. ⁊ no. in. l. in cau
ſe. la. ij. §. fi. al's eſt. l. in precio. ff.
de mino. ⁊. l. diuus. ff. de in inte.
reſt. facit. l. j. §. ceterū. ff. de po-
ſtulā. In qua pretor ꝑ remediū
reſtitutionis remittit infamiā.
Sed huic practice ꝯtrariari vi-
detur. l. j. §. fi. ff. de queſtio. q̄ di-
cit reſcribi debere ſuperiori. Et
ideo pro cōcordia vt in aliquo
caſu procedat hec practica di-
cerē cōſiderari debere prio emi
nentiā grauātis: ſcd̄o miſeriā
grauati. Exemplū primi: puta
qꝛ ſnīa data eſſet a ſupremis iu
dicibus

dicibꝰ. ſ. ꝑfecti pretorio vt ſen-
tire videtur glo. in. l. vnica. C. d̄
ſen. prefec. preto. Exemplum ſe
cundi: ſcȝ qꝛ minor prout ſenti-
re videtur glo. in. d. l. i cauſe. Et
his cōcurrentibus tunc proce-
dat. §. fi. in. l. in cauſe. Sed vbi
iudex nō eſſet ſupremus immo
ſubalternus tunc procedat pra
ctica. §. fi. in. l. j. ff. de q̄ſtio. etiaȝ
ſi cōdemnatus eſſet minor. Pu
to tñ primā practicā eſſe tutio-
rem propter dubiuȝ ſindicatio
nis. iſtaȝ plures emuli poſſent
impingere iudici reſtituenti ꝙ
cōcuſſus vel pecunia corruptꝰ
reſtituiſſet. Lata ſiquidem ſnīa
ſi appellatur habes formaȝ ap-
pellandi ſupra in practica. ll. re
giarum. Si vero nō appelletur
mādatur executioni cōtra reū.
Sed ponamus in ſnīa ciuili ꝙ
res in qua eminet fienda execu
tio ſit penes tertiuȝ iuxta theo-
ricam. l. a diuo pio. §. ſi ſuper re
bus. ff. de re. iu. Nūquid ille ter
tius impediat executionē indi
ſtincte. Dic aut tertiꝰ ſciuit reȝ
fuiſſe in iudicium deductā aut
ignorauit. primo caſu ſubdiſti-
gue qꝛ aut tertius potuit impe
dire iudiciū aut nō. Primo ca-
ſu ſi res fuerit in iudiciū dedu-
cta per reum qui potuit in iudi
cium deducere in preiudicium
tertij ſciētis oppoſitio tertij nō
īpedit. Sed ſi eo ignorante aut
ſciente q̄ñ reus non potuit rem
in iudicium deducere tunc ſub
diſtingue qꝛ aut ſit executio in
alia re q̄ꝫ petita ⁊ iterum ſubdi-
ſtingue qꝛ aut victus poſſidet
aut tertius primo caſu nō impe
dit. ſecundo caſu ſubdiſtingue
qꝛ aut ille tertius poſſidens hȝ
cauſam ab alio q̄ꝫ a victo aut a
victo prio caſu ſcȝ ſi hȝ cām ab
alio q̄ꝫ a victo īpedit. Sed ſi hȝ
a victo nō impedit. iſta theori-
ca colligitur ex dictis doc. in. d.
§. ſi ſuper rebus. ⁊ i. l. ſepe. ff. de
re iu. et in. c. penul. de re iudic. ⁊
in. c. veniens. de ſpōſali. et in. c.
qꝛ vero de iudi. pōt tñ ſnīe exe-
cutio impediri etiā per cōdem-
natum adſꝫ eo ꝙ appellet. ſ. ꝑ
in inte. reſti. vt dictū eſt. Secun
do ꝑ moduȝ nullitatis maxime
vbi ſtaꝛ appet d̄ illa ꝑ lec. ⁊ no.
in. l. iiij. §. ꝯdēnatū. ff. de re iudi.
⁊ i ꝯdictꝭ iuribꝰ de q̄buſdā nul-
litatibus. J. latius diceꝛ. Nunc
reſtat videre quas cautelas ob
ſeruare debeant practici in ꝓſe
cutione appellatiōis. Et dic pri-
mo iſra. x. dies appelleꝛ vt aut.
hodie. C. d̄ appel. ſiue grauamē
ſit iudiciale ſiue extraiudiciale
ca. cōcertationi. d̄ appel. lib. vj.
Item adherentes debent infra
x. dies declarare glo. in. c. vt cir-
ca. d̄ electi. lib. vj. ſcd̄o ꝙ diffini
ta ſnīa lata ſufficit: dum tñ illi-
co appelleꝛ dicere appello ſine
ſcriptis ⁊ cedula. Sȝ ſi poſt ap-
pellatur debet appellari in ſcri
ptis per lec. ⁊ no. in. l. ij. ff. de ap.
et notatur. C. de ap. l. eos. §. j. et

⁊

l.litigatoribus eo.titu. Sed ab
interlocutoria ſemper appellat̃
in ſcriptis.c.j.eo.tit.lib.vj.⁊ ibi
vide. Tertio ꝙ appellans ab in
terlocutoria petat aplos infra
xxx.dies ſemel ſecũdo tertio ſe-
pius inſtanter ⁊ inſtantiſſime ⁊
ꝙ infra.xxx.dies iudex cõcedat
apoſtolos alias punitur ⁊ ꝓſe-
quitur appellans ſuã ap.de ap.
c.ab eo.⁊.c.cordi eo.tit.lib.vj.⁊
C.eo.l.qm̃ iudices. Cum vero a
diffinitiua appellatur iudex dꝫ
illico reſpondere appellationi
alꝰ punitur vt in.d.l.qm̃. Et ap
pellans põt ſuam releuare ap-
pellationẽ vt in dictis iuribus
que ſunt ſatis in practica vulga
ta. Quarto ꝙ tales.xxx.dies cõ
putent̃ a tpe late ſnie vel graua
minis vel ſcientie.vt.C.de ap.l.
iudicibus ⁊c.ab eo.titu.lib.vj.
Quinto ꝙ iudex põt abbreuia-
re illos.xxx.dies retẽto iuris ter
mino ⁊ niſi appellans in termi
no aſſignato compareat ad re-
cipiendum apoſtolos appella-
tio erit deſerta vt in cle.q̃nis ri
gor.de ap.⁊ in.c.j.eo.ti.lib.vj.ꝙ
iudex põt ſtatuere ambabꝰ par
tibus terminũ ad proſequẽdũ
appel.coraꝫ iu.ad quem appel-
latur ⁊ ſi appellans nõ compa
reat in termino aſſignato repu
tabitur contumax ⁊ appellatio
habebitur ꝓ deſerta vt.c.ſepe.
de appel.et.c.ſignificauit eo.ti.
dum tñ terminus fuerit compe
tens ⁊ legitimus per lec.⁊ nota.
in.c.ablate.de ap. Et ſi appella
tus non compareat habetur ꝓ
cõtumace ⁊ condemnabitur in
expẽſ.⁊ procedetur in appella.
c.cordi.de appel.li.vj. Scdm tñ
ſtilum curiarũ noſtraꝝ citat̃ ite
rum appellatꝰ qui ſi nõ compa
reat lis habetur pro conteſtata
ex priuilegio cauſarũ appella-
tionẽ proſequit̃ appellãs in cõ
tumacia appellati iuxta theori
cam.l.ampliorẽ.C.de ap.⁊ in.d.
c.cordi. Septimo ꝙ ille qui ap-
pellat põt adiornari facere iu-
dicem a quo appellat̃ ſi ſua pu-
tauerit intereſſe ⁊ parteꝫ appel
latam coram iudice appellatio
nis vel alio ad cõparendũ corã
dicto iudice appellatiõis pro-
ceſſurũ in cauſa appel. cum ap
pellatur ad certam diem cõpe-
tentẽ per literas iudicis appel-
latiõis ad hoc decretatis iuxta
theoricã.c.romana.§.ſi.de ap-
pella.lib.vj. ſcdm iura antiqua
pars appellãs poſſit ſue appel-
lationi terminũ prefigere ⁊ ta-
lis ꝑfictio valeret tñ ac ſi eſſent
citati per lr̃as iudicis appella-
tionis vt nota.in.c.nicolao.de
appella. Hodie tñ ſtilus ſeruat
ius nouũ ſcꝫ ꝙ citatur appella
tus per lr̃as iudicis appellatio
nis. Cetera requiſita ad validi-
tatem appellatiõis: vide in.c.j.
de appel.lib.vj.in tex.⁊ glo. Octa
uo datur appellanti annus ad
proſequendũ appellationẽ cõ-
putatur a tpe late ſnie ſiue gra

uaminis vel a tpe ſcientie ⁊ ille
annus vocat̃ primũ fatale et ſi
appellans fuit impeditus prio
anno ex iuſta cauſa habebit ſe
cũdũ fatale: ⁊ ſi fuerit negligẽs
tpe fatalium appellatio erit de
ſerta lapſu fataliũ ⁊ appellans
in expẽſ.condemnabitur.l.i. et
aut.ei qui.C.de tem.ap. Item ſi
in ſcdo fatali impeditur per iu-
dicem vel per artem tunc reſti-
tuitur officio iudicis vt not.in
d.aut.ei qui ⁊ ille.c.ex rõne.de ap
pella. Nono ꝙ in cauſa appel.
datur libellus appellatoriꝰ ⁊ iu
dex appellationũ i cõtumaciaꝫ
partis põt hr̃e pro reſpõſo ⁊ li-
te ↄteſtata.l.ampliorẽ.C.de ap
pell. Decimo iudex appellatio-
nis põt facere reuocari oia in-
nouata ⁊ attẽptata poſt appel-
lationẽ ⁊ anteꝗ̃ lis conteſtetur
c.nõ ſolũ.de ap.lib.vi.qð intel-
lige qñ eſt qð ꝓprietatis. Sꝫ ſi
eſſet qð inter partes de poſſeſſio
ne ⁊ vtraqꝫ pretenderet ſe poſſi
dere nõ cadit attẽptatorũ reuo
catio: qꝛ qui vtitur poſſeſſione
ſua nõ attemptat vt not.glo.in
c.nõ ſoluꝫ. Undecimo ꝙ iudex
appellationis dꝫ mandare ſuã
ſniam executioni vel mandare
iudici ordinario ꝙ exequat̃.l.e.
eos.C.de ap. Duodecimo ꝙ in
vna cã nõ dꝫ tertio appel.l.j.C.
ne liceat in vna et eadem cauſa
tertio ap.ca.ſicut.de appel. De
cimotertio ꝙ in alijs pũctis ad
ditamentis dilationibus ⁊ pro
bationibus ſeruatur ius cõe vt
in cauſa ꝑncipali exceptis qui-
buſdã caſibus ſpecialibꝰ in cõ-
ſiſtorio principis vbi nõ currũt
fatalia nec dantur dilatiões or
dinarie ſꝫ cauſa appellationis
diffinitur per proceſſum cauſe
ꝑncipalis.l.ſi appellationeꝫ.l.j.
offerẽdis.C.de tem.ap.⁊ appel-
lantur tales ꝓceſſus in ſcriptis
in curijs ſupremis huius regni
hoc eſt qꝛ ſine nouis deductio-
nibus ex actis prime inſtãtie iu
dicantur. Itẽ nota ꝙ lꝫ appella
tio deſereret̃ poterit tñ attẽpta
torum fieri reparatio qꝛ attem-
ptata nõ trãſeũt in deſertioneꝫ
per lec.⁊ not.in.c.ex parte de re
ſcriptis. Itẽ ſiue appellat̃ a diffi
nitiua ſiue ab ĩterlocutoria fit
attẽptatorũ reparatio per lec.⁊
not.in.c.j.de dila.⁊ in.c.nõ ſolũ.
de ap.lib.vj. Sed attẽptata an
te inhibitionẽ nõ reparãtur cõ
tra iudicẽ quia manus nõ ſunt
ei ligate ante prohibitiones vt
not.c.nõ ſolũ. ¶ Quero an ap-
pellatione deſerta liceat iudici
a queſito ſniaꝫ ſuã mãdare exe-
cutioni. Et dic ꝙ ſic ꝑ lec.⁊ no.
in.l.qm̃.⁊ in.l.eos.C.de ap.⁊ i.c.
ꝑſonas.de ap.etiaꝫ ſi detuliſſet
appellationi. vt vult glo.in c.
cum appellationibꝰ in ṽbo te-
nenda.de appel.in.vj. Itẽ nota
ꝙ criminoſus detentus appel-
lans dꝫ mitti ad iudicẽ ad queꝫ
iuxta lec.⁊ not.in.l.eos.§.ſuper
bis.C.de ap.⁊ actuũ.xxv.c.vbi

loquitur tex. de paulo dicēs ad
ceſarem appellaſti ad ceſarem
ibis ⁊ ibi ſibi ꝓuidetur ꝺ defen
ſore iuxta theoricā. l. ſi nō defen
dantur. ff. de penis. vt. ſ. viſum
eſt. ⁊ inde facto proceſſu datur
ſnia cōfirmatoria vel informa-
toria vel etiam reformatoria vt
ſupra viſum eſt. Sed quero an
ꝓcurator admittetur in cauſa
criminali ad defendendū vide
tur ꝙ nō. ff. de pu. indi. l. penul.
§. ad crimen. Sed diſtingue. nā
aut cauſe ſunt mere criminales
aut mixte. Et iterum aut agitur
de crimine criminaliter aut ci-
uiliter. Et iterū aut procurator
cōparet ad confitendū cauſam
principalē: aut ad allegandum
cauſas abſentie ⁊ eas proban-
dum. In primis caſibus tūc nō
admittitur ſi criminū pena eſt
relegationis vel maior vt. d. §.
ad crimen. ⁊. ff. an pe alium cau
ſa appellationis. l. j. In ſcdis ca
ſibus qñ ſunt mixte aut intētā-
tur ciuiliter ⁊ procurator venit
excuſando. Et tunc admittitur
procurator extra de ꝓcu. c. tria.
et de accu. ſup his in fine ⁊ dixi
ꝓcuratorē in criminibus penā
maiorē cōtinentib⁹ nō admitti
ad defendendū reum a crimine
obiecto. Sed ad allegādū cau-
ſas abſentie etiā eas ꝓponē-
das bene admittitur per. §. pu-
blice in. l. ſeruū quoqȝ. ff. ꝺ ꝓcu.
Item admittitur procurator in
criminalibus ad excipiendū et

exceptiōes pro reo ꝓponendū
et probandū nō dico excipiēdo
vt excuſet eum reum a crimine
de quo eſt inculpatus. Sed pro
ponēdo dilatorias exceptiōes
vel declinatorias que veniunt
proponēde ⁊ examinande ante
litis cōteſt. vt ſi excipiaꝛ ꝙ reus
eſt alterius fori vel qꝛ reſcriptū
nō valet vel qꝛ iudex eſſet excōi
catus vel incompetens: ⁊ ſic de
alijs huiuſmōi exceptionib⁹ vt
notaꝛ in. c. veniēs ī glo. de acc.
Quod autē eſt dictū ꝓcuratorē
poſſe allegare cauſas abſentie
intelligitur de abſentia que hȝ
iuſtam rōnem. ff. de publi. indi.
l. penul. in fine. Quia volūtaria
abſentia nō ꝓbat excuſationē.
vt ibi faciunt lec. ⁊ not. in. c. cum
bertoldus. de re iudi. cum con-
cor. Ultimo quero quot et q̄les
ſint cauſe quibus acta annullā
tur. Et dic ꝙ primo annullātur
ſi litis confeſ. fiat cum vno pro-
curatore ⁊ fiat trāſlatio in aliū
ſimilē nulla mētione habita vel
ſine eius volūtate trāſlatio eſt
facta. ff. de procu. l. in cauſe ⁊. l.
poſt litem. C. de ꝓcu. l. ꝓcurato
ribus. ⁊. ff. de ꝓcu. l. paulus cum
ſimilibus. Item ſi dñs cōparet
nō proteſtat⁹ ꝙ nō intendit re-
uocare ꝓcuratorē ſuū. Quicq̄d
poſtea cum illo ꝓcuratore agiꝛ
eſt nullum niſi ratificetur expſſe
vel citare ꝑ appellationem. ff. de
mādat. l. qui mutuā. et de ꝓcu.
l. li ⁊ rem ra. ha. l. iij. §. fi. Item ſi

procedatur ſine citatione ſcdm
illos dicentes. citationē eſſe de
ſubſtātia iudicij. vt ī aut. de liti.
§. oēm. colla. viij. de quo. ſ. vbi
de citatiōe dictū eſt. Itē ſi agat
primo ſup poſſeſſorio retinēde
et ante finitā inſtā. offerat libel
lum in petitorio qꝛ quicq̄d ſup
petitorio ꝓceditur ante litem fi
nitā in poſſeſſorio totū eſt nul-
lum. ff. de iudi. l. fi. de vi. in prin.
Itē ⁊ gñaliter ſi intentetur alia
actio q̄ꝫ debeat vt. l. j. § j. ſi pars
here. petaꝛ. Itē ſi agatur inter
patrē ⁊ filium venia nō petita ⁊
obtēta. ff. de in ius vo. l. j. ⁊. ij. et
l. fi. C. de in ius vocā. Itē ſi agaꝛ
cum falſo tutore. vt. l. j. ff. qꝺ fal.
tuto. ⁊ act. Itē cū agitur cū dñō
cū legitimus debeat eſſe: qꝛ ni-
hil valet. vt. C. de epiſ. audiē. de
creationib⁹. Itē ſi cū teſtib⁹ pe
cunia corrūptis procedat. ff. de
re iudi. diuus. Itē ſi ex falſis in-
ſtrumentis. l. j. ⁊. ij. ⁊ fina. C. ſi ex
fal. inſtru. Itē ſi habeat locū le-
gitima tutela ⁊ proximiori non
fuerit datus: dū tñ eſſet idone⁹
qꝛ quicq̄d agitur cū illo qui nō
eſt ꝓximior eſt nullū. vt. l. ſi foro
ris. C. q̄ da. tuto. nō poſ. Et no-
tatur plene de iſta materia. C.
qñ muli. tu. offi. fun. poſ. aut. ma
ter in fi. illius aut. Itē ſi aliqua
perſona in cauſa ratione proxi
mitatis agat et alius precedat
eam in gradu. vt. ff. de inoffi. te-
ſta. l. poſthumus. §. i. ⁊. §. fi. Itē
ſi ordo ꝑturbetur in actionib⁹

et exceptionib⁹ ꝓponendis qñ
vna eſt alteri ꝑparatoria: ⁊ ſi ꝑ
uertatur nō valet qꝺ agitur vt
in actio. ad exhibendū vt notaꝛ
in. l. iij. §. eſt aūt. ff. ad exhibē. et
in. c. exhibita. de iudicijs. Item
qñ ille qui agit nō hȝ legitimam
perſonā. vt in pupillo ſine tuto
re. ⁊ mīore ſine curatore. C. qui
legitimā perſo. l. fi. ſed ſi pro eis
iudicatum fuerit valet. l. nō eo
minus. ⁊. l. neqȝ. C. de ꝓcu. Item
ſi fili⁹ agat ſine cōſenſu patris
pro rebus in quibus pater ha-
bet vſumfructum. C. de bonis q̄
lib. l. cum oportet. §. neceſſitate
Nec valet ratihabitio facta ꝑ
patrē vt ibi no. Sed in illis ī q̄-
bus pater nō hȝ vſumfructum
pōt filiuſfamil. eſſe in iudicio ſi
ne cōſenſu patris. vt no. gloſ. in
l. ſi infanti. C. de iure deliberan
di. Item ſi obijciaꝛ tutori agen
ti ꝙ nō fecerit inuētarium. C. de
arbitris. l. tu. j. fi. et. ff. de admi.
tu. qui repertoriū. Itē et ꝑcipue
annullatur ꝓceſſ⁹ corā incōpe
tenti iudice factus. C. ſi a nō cō
petē. iudi. l. j. et. ij. niſi eſſet talis
iudex cuius incōpetētia poſſet
tacite ratificari. ff. de iudi. l. j. et
ij. C. ſi a nō cōpe. iudi. l. j. Et pōt
dici incōpetēs delegatus proce
dens ī vim reſcripti ſurreptitij
c. cōſtitutus de reſcriptis. c. ad
audientiam. de cōceſ. ꝑben. c. ſi
motu ꝓprio. de ꝑben. lib. vi. Itē
eſt nullus ſi delegat⁹ exequatur
ꝯ formam reſcripti. c. cū dilecta

de reſcrip.c.venerabili.de offi.
deleg. Itē ſi omittaẗ petiti libel
li oblatio.glo.in cleme. ſepe. de
ꝟb.ſig. Et facīūt lec.ꝛ not.ī aut.
offeraẗ.C.de lit.cōteſt. Itē iura-
menti calūnie preſtari requiſiti
pretermiſſio: vt.ſ.viſum eſt in
iura.calū.l.j.§. ſed qꝛ veremur.
cū ibi not. C.de iureiu. propter
calumniā dan. Itē ſi teſtes pro-
ducātur abſente vel nō vocata
parte.C.de teſti. l.ſi quādo.et.c.
in nomine dn̄i.de teſt. Itē fera-
tur ſn̄ia parte nō pn̄te vl' voca-
tā.l.j.§.pe.ff.ꝗ ſen.ſine ap. reſc.
ꝛ gl.in.c.tenor. de re iudi. Itē ſi
ſn̄ia diffinitiua feratur ſine ſcri
ptis niſi in caſib9 exceptis: per
gl.in.c.fi.d̾ re iud.li.vj. Itē ꝛ qn̄
iudex corruptus aut cōcuſſus
venalē profert ſententiā: per.l.
venales.C.quādo prouo.nō eſt
neceſſe.quod ſi ſeruareẗ / multi
proceſſus annullarētur: de quo
vide.ſ.parte.j.titu. de concuſſ.

¶ Notādum tamen ꝙ quādo
nullitas prouenit circa ſenten-
tie prolationem: vt in duobus
proxime preceden. caſi. tūc an-
nullatur terminus ſentētie ꝛ ce
tera acta firma manent: ꝑ lec. ꝛ
not.in.c.piſanis. de reſti.ſpo.et
ff.de iudi.l.j.ꝛ.l. poſt edictū. vbi
aūt annullaẗ proceſſus: tunc ex
integro de nouo agendum eſt:
hoc eſt libellus dari litis conte
ſtatio fieri: per lec.ꝛ not.in.c.du
dum.lo.ij. de elec. Et ſi reus pe-
tat abſolui ab inſtantia annul-
lata debet abſolui.ff. de accu.l.
libellorum.§.filius. Apud nos ta-
men pro validatione actorum no-
bis prouidemus per remediū
leg.vſu.ſ.ꝑ impetrationē a prin
cipe: qui proceſſus patiētes de-
functus dum tamen non defi-
ciant in formalibus ꝛ ſubſtan-
tialibus faciliter habilitat: vt
partiū parcaẗ laboribus pari-
ter ꝛ expēſis: quod legi cōuenit
ſummi et eterni dei cui ſit laus
honor ꝛ gloria per infinita ſecu
la. Amen.

¶ Impreſſum habes cādidiſſi
me lector vtriuſqꝫ iuris viato-
rium: nuperrime vero erroribus
plurimis emendatum: omniqꝫ
ſolertia correctum: quod facile
cognouerit quicunqꝫ iſtam im
preſſionem alijs prioribus cō-
parauerit. Hoc aūt opus tan-
ta caſtigatū diligentia / impreſ-
ſum eſt Lugduni / opera Anto-
nij Blanchardi. Anno a nati-
uitate Chriſti. M.cccccxxviij.
Die vero.xxviij.menſis
Auguſti.